

ΠΛΑΤΩΝ

άλκιβιάδης Α'

έπιμέλεια έκδόσεως ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

είσαγωγή, μετάφραση , σχόλια

Ε. ΛΙΑΚΑΚΟΣ

πολιτικός

έπιμέλεια έκδόσεως ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

είσαγωγή, μετάφραση , σχόλια

ΗΛ. ΛΑΓΙΟΣ

Copyright: «Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ»
έκδόσεις Ε. & Μ. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ Ε.Π.Ε.
Άθήνα

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἄπο τὸν Αἰλιανὸν μαθάνομεν ὅτι «ὁ Ἐτεοκλῆς ὁ Λάκων ἔλεγεν ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ βαστάξῃ δύο Λυσάνδρους καὶ ὁ Ἀρχέστρατος ὁ Ἀθηναῖος ἔλεγεν ὅτι οὔτε αἱ Ἀθηναὶ δύο Ἀλκιβιάδας» (*Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. ΙΑ, 7*). Πιθανὸν διὰ τὴν Σπάρτην νὰ ἦσαν πράγματι πολλοὶ δύο Λύσανδροι, διὰ τὰς Ἀθήνας ὁμοίως ὁ Ἀλκιβιάδης δὲν ἦτο παρὰ ὁ συνηθισμένος τύπος τῆς ἐποχῆς. Καὶ ὄχι δύο, ἀλλὰ χίλιους δύο Ἀλκιβιάδας ἐβάσταζον αἱ Ἀθηναὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ Δ' π.Χ. αἰῶνος.

Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἐβασίλευεν ἡ ἀκολασία, ἰδίως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους, καὶ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς νέους, τοὺς πλουσίους πρὸ πάντων, ἐθεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἱκανὸν νὰ κυβερνήσῃ τὴν πολιτείαν· δὲν ἐχρειάζοντο δὲ πρὸς τοῦτο τίποτε ἄλλο, παρὰ τὴν ρητορικὴν δεινότητα, διὰ νὰ παρασύρουν τὸν ὄχλον καὶ νὰ ἀνακηρύσσωνται στρατηγοὶ-δικτάτορες. Ἀκριβῶς τότε κατέκλυσαν τὴν πόλιν οἱ διάφοροι σοφισταί, πού ἀνελάμβαναν νὰ διδάξουν τὴν ρητορικὴν ἐπὶ πληρωμῇ μυθικῶν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ποσῶν. Κ' ἔτσι ἔχομεν τὰ φαινόμενα τοῦ Κλέωνος, τοῦ Κριτίου, τοῦ Θηραμένου, τοῦ Ἀλκιβιάδου τέλος, ὁ ὁποῖος ὑπερέβαλεν ὅλους τοὺς ἄλλους εἰς κακοήθειαν, δολιότητα, ἀτιμίαν καὶ διαστροφὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν. Δὲν ἔπταιε βέβαια, ὅπως εἴπομεν, ὁ Ἀλκιβιάδης, ἔπταιεν ἡ ὅλη κατάστασις, ἡ ἐλεινότης, τὸ ἄλλοπρόσαλλον, ἡ ἀνανδρία καὶ γενικῶς ἡ πολιτικὴ ἀκολασία, φαινόμενα ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἀρξαμένην παρακμὴν, πού καὶ αὐτὴ πάλιν εἶχε τὴν αἰτίαν τῆς εἰς τὸν κλονισμὸν τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑφισταμένων παραγωγικῶν σχέσεων. Ὁ ρήτωρ *Ἀνυσίας* εἰς τὸν «κατὰ Ἀλκιβιάδου λειποταξίου» λόγον του, ἐπιτιθέμενος κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλκιβιάδου, χαρακτηρίζει ἐπιτυχέστατα τὴν νοοτροπίαν τῶν νέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: «Μιμούμενος τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους», λέγει, «καὶ ἡγούμενος οὐκ ἂν δύνασθαι, πρᾶσβύτερος ὢν, λαμπρὸς γενέσθαι, εἰ μὴ νέος ὢν, πονηρότατος δόξει

είναι» (Λυσ. Κατ' Ἄλκ. λειπ. 25-26). Δηλαδή «μιμούμενος τούς προγόνους του (ἐννοεῖ τὸν ὁμώνυμον πατέρα τοῦ νεαροῦ ἐκφύλου) καὶ πιστεύων ὅτι δὲν θὰ ἠμποροῦσε ποτέ, ὅταν μεγαλώσῃ, νὰ γίνῃ διάσημος, παρὰ μόνον ἂν ἐνόσφ ἦτο νέος ἐφαίνετο ὅσον τὸ δυνατόν αἰσχρότερος». Καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτό, ὅπως εἶπομεν, ἦτο ὑπεύθυνος ἢ ἀνοχὴ τοῦ ὄχλου, χωρὶς τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην νὰ διαπράξῃ τόσα ἀνοσιουργήματα.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ *Χαμαιλέων ὁ Ποντικός*, ὁ ἐκ Θάσου ποιητὴς *Ἠγήμων*, ὁ γράψας τὰς παρωδίας, καὶ ἐπονομαζόμενος Φακῆ, εἶχε μνηστῆ ἀπὸ κάποιον, κατὰ τὸν χρόνον πού οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκρατοῦντες ἐδίκαζαν τὰς «νησιωτικὰς δίκας». Ὁ Ἠγήμων, αἰσχρὸς τύπος καὶ αὐτός, παρεκάλεσε τὸν Ἀλκιβιάδην νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ὁ Ἀλκιβιάδης τοῦ συνέστησε νὰ μὴν ἀνησυχῆ, καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, παραλαβὼν τὸν Ἠγήμονα καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ πολλοὺς θαυμαστάς του καὶ «ὑποκριτὰς» (ἠθοποιούς) εἰσέβαλεν εἰς τὸ «μητρώον» (τὴν εἰσαγγελίαν), ὅπου ἐτηρεῖτο τὸ βιβλίον μνηύσεων, καὶ ἀφοῦ ἔβρεξε τὸ δάκτυλό του εἰς τὸ στόμα του ἔσβυσε τὸ ὄνομα τοῦ Ἠγήμονος ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν κατηγορουμένων. Ὁ προϊστάμενος τοῦ μητρώου καὶ ὁ γραμματεὺς δὲν ἐτόλμησαν νὰ προφέρουν οὔτε λέξιν διαμαρτυρίας ἐκ φόβου ἐπίσης ἐσιώπησε καὶ ὁ μνηστῆς τοῦ Ἠγήμονος (*Ἄθην.* Δειπνοσοφ. Θ 407 b,c). Ἐφόσον λοιπὸν εἰς ἓνα κράτος συμβαίνουν τέτοιου εἴδους κρούσματα ἀτιμωρητί, δὲν εἶναι παράδοξον τὸ κατάντημα τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπίσης ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἱστορίαν γνωστὸς «ἀεριτζής». Ὁ *Πλούταρχος* εἰς τὸν βίον Ἀλκιβιάδου (κεφ. V) ἀφηγεῖται ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης, παραλαβὼν κάποιον θαυμαστήν του (ὁ ὁποῖος εἶχε πωλήσει ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε, διὰ νὰ προσφέρῃ σκὸν Ἀλκιβιάδην ἑκατὸν στατήρας), ἐπῆγε πρῶτῳ πρῶτῳ εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐνηργεῖτο δημοπρασία διὰ τὴν ἐνοικίασιν τοῦ δικαιώματος τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων φόρων. Ἐκεῖ ὁ φίλος τοῦ Ἀλκιβιάδου ἔδωκε, κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ, προσφορὰν ἓνα τάλαντον. Οἱ ἄλλοι διαγωνιζόμενοι, οἱ ὅποιοι ἦσαν καὶ ἐνοικιαστῆαι κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐτρόμαξαν, διότι ἦσαν συνηθισμένοι μὲ τὰ ἔσοδα τοῦ ἐπομένου ἔτους νὰ πληρῶνουν χρεωλυτικῶς τὸ μίσθωμα τοῦ προηγούμενου, καὶ ἄρχισαν νὰ «συστρέφονται» καὶ ν' ἀγανακτοῦν, γιὰτὶ εὐρέθη αὐτὸς ὁ ξένος νὰ πλειοδοτήσῃ. Τοῦ εἶπαν λοιπὸν νὰ ὀνομάσῃ τὸν ἐγγυητὴν του. Τότε ὁ Ἀλκιβιάδης, πού ἐστέκετο πῶς πίσω, εἶπε πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς δημοπρασίας: «Γράψετε ἔμένα· εἶναι φίλος μου· ἐγγυῶμαι». Μόλις τὸ ἀκουσαν αὐτὸ οἱ διαγωνιζόμενοι, παραξενεύτηκαν καὶ

ἄρχισαν νὰ παρακαλοῦν τὸν φίλον τοῦ Ἀλκιβιάδου νὰ μὴ πλειοδοτήσῃ περισσότερον, καὶ νὰ τοῦ δώσουν χρήματα (ἄερα). Ὁ Ἀλκιβιάδης ὁμως δὲν τὸν ἄφησε νὰ δεχθῆ λιγώτερο ἀπὸ ἓνα τάλαντον (6000 περίπου χρυσᾶς δραχμάς). Καὶ μόνον ὅταν πράγματι οἱ ἐνοικιασταὶ τοῦ ἔδωσαν τὸ τάλαντον, τότε τὸν ἐπῆρε ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ἔφυγαν. «Καὶ ἐκεῖνον μὲν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠφέλησεν», ἐπιλέγει ὁ *Πλούταρχος*.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐγνώριζε κατὰ βάθος τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ἐπεριφρονοῦσε, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τέτοιου εἶδους προκλήσεις. Ὁ ἴδιος ὁ Πλούταρχος (εἰς τὸ VII κεφ. τοῦ «Ἀλκιβιάδου») ἀναφέρει τὴν περιφημον σύστασιν αὐτοῦ πρὸς τὸν θεῖον καὶ κηδεμόνα του Περικλῆ, ὅταν μίαν ἡμέραν τὸν εὔρεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀπησχολημένον νὰ συντάσῃ λόγον, διὰ νὰ λογοδοτήσῃ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους: «Καλύτερα θάκανες», εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης, «νὰ συλλογιζόσουνα πῶς νὰ μὴ λογοδοτήσῃς στοὺς Ἀθηναίους».

Ἀποθρασυνόμενος σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ θαυμαζόμενος συγχρόνως διὰ τὰς κακοθεσίας του ἀπὸ τοὺς γελοίους συμπολίτας του, ὁ Ἀλκιβιάδης ἔφθασεν εἰς τὸ νὰ καταστρέψῃ κυριολεκτικῶς τὴν πατρίδα του, πρῶτον μὲ τὸ νὰ τορπιλίσῃ τὴν Νικίειον εἰρήνην¹, ἔπειτα μὲ τὸ νὰ γίνῃ ὄργανον τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του Σπαρτιατῶν, καὶ νὰ τοὺς ὑποδεικνύῃ τὰ τρωτὰ τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τέλος μὲ τὸ νὰ προδώσῃ μετὰ τοῦ Ἀδειμάντου τὴν πατρίδα του, προκαλέσας τὴν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου καταστροφὴν καὶ αἰχμαλωσίαν τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου εἰς τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς μάχην² (*Λυσίου* Κατ' Ἀλκιβιάδου

1. Μετὰ τὸν ἐν Ἀμφιπόλει τῆς Μακεδονίας θάνατον τοῦ δημαγωγοῦ-στρατηγοῦ Κλέωνος, κατόπιν μεσολαβήσεως τοῦ Νικίου, ἐκλείσθη τὸ 421 π.Χ. 50ετῆς εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης, ἡ ὁποία ἔθεσε τέρμα εἰς τὸν 10ετῆ Ἀρχιδάμειον ἀποκληθέντα πόλεμον. Ἡ εἰρήνη αὕτη ὁμως δὲν διήρκεσε παρὰ μόνον 1 ἔτος, διότι ἐν τῷ μεταξὺ (420 π.Χ.) ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ διαφόρων δολοπολικῶν ἐπροκάλεσε νέαν ρῆξιν μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν, ἡ ἑποία κατέληξεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ ὁποταγὴν τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν Σπάρτην (404 π.Χ.).

2. Ἡ ναυμαχία κατὰ τὴν ὁποίαν κατστράφη ὀλόκληρος ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος, εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, μεταξὺ Σησοῦ καὶ Ἀδύδου, ὑπὸ τοῦ ναυάρχου τῶν Λακεδαιμονίων Λυσάνδρου (405 π.Χ.), συνεπεία τῆς ὁποίας αἱ Ἀθηναὶ παρεδόθησαν εἰς τοὺς Σπαρτιατάς καὶ τοὺς συμμάχους των, ἐκηρηνίσθησαν τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ ἐγκατεστάθησαν οἱ 30 τύρανοι. (Πρβλ. *Ξενοφ.* Ἑλλην. II, 1, 27 κ. ἐφεξ.).

λειποταξ. 39). Καί ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ μεθόδους καὶ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Περσῶν, διὰ νὰ εὔρεθῇ ὁ Φαρνάβαζος ν' ἀπαλλάξῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ κάθαρμα αὐτὸ (404 π.Χ.). Ὁ συνώνυμος υἱὸς τοῦ ἠκολούθησεν ἀκριβῶς τὰ ἴχνη τοῦ πατέρα του, προδώσας καὶ αὐτὸν τὸν ἔσχατον προδότην πατέρα του. Διὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν διαστροφὴν τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, ἀρκεῖ ν' ἀναγνώσῃ τὸν «Κατὰ Ἀλκιβιάδου λειποταξίου Α'» λόγον τοῦ Λυσίου. Ὁ Ἰσοκράτης βέβαια εἰς τὸν «περὶ ζεύγους» λόγον του, ἀντικρούων ἐν μέρει τὸν Λυσίαν, ὑπεραμύνεται τοῦ Ἀλκιβιάδου, πατρὸς καὶ υἱοῦ· ἐν τούτοις πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ στενὴ συγγένεια τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην (πατέρα), ὁ ὁποῖος ἦτο θεῖος του (σύζυγος τῆς Ἰππαρέτης, ἀδελφῆς Θεοδώρου τοῦ Ἐρχιέως, πατρὸς τοῦ Ἰσοκράτους) ¹. Ἦτο δηλαδὴ πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ Ἀλκιβιάδου (υἱοῦ), διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἐγράφη ὁ «περὶ ζεύγους» λόγος. Ἐὰν καὶ τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα γράφουν περὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του (I, 2, 12, 16, 24, 25, 40, III, 8, 10), τὰ Ἑλληνικά (I, 1, 5 - 18, 3, 4, 6, 8, 10, 12 - 20, II, 1, 2, 5-2, 1-3, 42 κλπ.), ὁ Θουκυδίδης (V 43 κ. ἐφξ., VI 8 κ. ἐφξ, καὶ VIII 6 κ. ἐφξ.), ὁ Διόδωρος (Ἱστορ. βιβλιοθ. XII 38, 3 κ. ἐφξ., XIII 2, 5 κ. ἐφξ.), ὁ Ἀθήναιος (Δειπνοσ. I, 3, IV 181 d, V 219 b,e,f, VI 234 e, IX 407 b, c, XII 535 c,b,e, XIII 574 e,f, XIV 643 f), ὁ Πλούταρχος (Βίος Ἀλκιβιάδου), ὁ Αἰλιανὸς (Ποικιλ. Ἱστορία III, 28, IV, 21, IX, 29, XI, XII, XIII), κλπ., εἶναι ἀληθινὰ, πρέπει ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ ὑπῆρξε φαινόμενον αἰσχρότητος, ἐκφυλισμοῦ, διαστροφῆς καὶ κακοηθείας. Καὶ ὅμως, ὅπως προηγουμένως εἶπομεν, ὁ Ἀλκιβιάδης ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ποὺ ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς χρό-

1. Αἱ οἰκογένειαι τῶν *Εὐπατριδῶν* εἰς τὰς Ἀθήνας, δηλαδὴ αἱ ἀρχαιόταται οἰκογένειαι τῶν Ἰώνων, ποὺ ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἀσσιῶν, ἦσαν 1) οἱ Παιωνίδαι, 2) οἱ Μελαγχθίδαι, 3) οἱ Πεισιστρατίδαι καὶ 4) οἱ Ἀλκμεωνίδαι. Διεκρίνοντο δὲ ἀπὸ τοὺς Ὀρσινούς καὶ τοὺς Παράλους (παραθαλασσίους). Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνήκεν εἰς τοὺς Μελαγχθίδας, ἡ μητέρα του Δεινομάχη εἰς τοὺς Ἀλκμεωνίδας καὶ ἡ σύζυγός του Ἰππαρέτη εἰς τοὺς Παιωνίδας. Ὁ Περικλῆς ἦτο πρῶτος ἐξάδελφος τῆς Δεινομάχης, μητρός τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἄρα οἱ Ξάνθιππος καὶ Πάραλος δεῦτεροι ἐξάδελφοι τοῦ Ἀλκιβιάδου· ἐπίσης ὁ ρήτωρ Ἰσοκράτης ἦτο ἀνεψιὸς τῆς Ἰππαρέτης.

νους τῆς παρακμῆς. Ὁ μόνος ἄνθρωπος, πού ἐστάθη ἀντιμέτωπος καί ὄρθωσε τὸ ἀνάστημά του πρὸς τὴν διαφθορὰν καί κακοήθειαν τῶν συμπολιτῶν του, ὑπῆρξεν ὁ φιλόσοφος Σωκράτης, τὸ οἰκτρὸν ὅμως τέλος του ἀποδεικνύει τὴν κατὰπτωσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιπέσει τὸ Κράτος τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Σωκράτης μόνος ἀνθίσταται ἐναντίον τοῦ μεγαλυτέρου πολιτικοῦ ἐγκλήματος τῆς ἀρχαίας (ἀλλὰ καί τῆς νεωτέρας) ἑλληνικῆς ἱστορίας, τοῦ φόνου δηλαδὴ τῶν εἰς τὴν μάχην τῶν Ἀργινοσῶν¹ νικητῶν στρατηγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκατελέγετο καί ὁ συνώνυμος υἱὸς τοῦ Περικλέους καί τῆς Ἀσπασίας (Πλάτ. Ἀξίολχος κεφ. VII 368 D, E, καί Ξενοφ. Ἑλλ. I, 7). Δὲν πτοεῖται ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τῶν διαφόρων, Ἀρχεδήμου, Τιμοκράτους, Καλλιξείνου καί λοιπῶν ἔλεεινῶν ὑποκειμένων, ὅπως οἱ ἄλλοι συνάδελφοί του πρυτάνεις, ἀλλ' ἐπιμένει εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου. Μόνος ὁ Σωκράτης καυτηριάζει καθημερινῶς τὴν ἀνηθικότητα καί τὴν κακοήθειαν τῶν συγχρόνων του. Καί οἱ ἀντίπαλοί του κατώρθωσαν ὄχι μόνον νὰ τὸν θανατώσουν (αὐτὸ διὰ τὸν μέγαν φιλόσοφον ἦτο τὸ ὀλιγώτερον), ἀλλὰ καί νὰ τὸν δυσφημήσουν ὡς ἄθεον καί ἔκφυλον τύπον, διαφθείροντα τοὺς νέους. Δυστυχῶς ἡ δυσφήμησις τοῦ Σωκράτους δὲν ὑπῆρξεν ἔργον μόνον τῶν διαφόρων κωμωδιογράφων καί ἄλλων ἀστείων τύπων, οἱ ὅποιοι εὐρισκον διασκεδαστικὸν τὸ νὰ διηγοῦνται ἀνέκδοτα εἰς βᾶρος τοῦ Σωκράτους (τὰ ὁποῖα ἀπαντῶμεν σήμερον εἰς διάφορα συγγράμματα, ὅπως π.χ. τοῦ Ἀθηναίου καί τοῦ Αἰλιανοῦ), ἀλλὰ καί αὐτοὶ οἱ προσφιλεῖς του μαθηταί, Πλάτων καί Ξενοφῶν, ὄχι ὀλίγον συνέτειναν εἰς τὴν ἀμαύρωσιν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου διδασκάλου των. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ

---

1. Κατ' αὐτὴν οἱ 10 Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ ἐνίκησαν τὸν Λακεδαιμόνιον ναύαρχον Καλλικράτιδαν, ὅστις καί ἐφρονεῖσθαι μαχόμενος (406 π.Χ.). Ἐκ τῶν 10 τούτων μόνον οἱ 6 δηήκουσαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἀθηναίων καί ἐπέστρεψαν διὰ νὰ δικασθοῦν· οἱ ἄλλοι 4, γνωρίζοντες τί τοὺς ἀνέμενε, ἐδραπέτευσαν. Μεταξὺ τῶν θανατωθέντων ἦτο καί ὁ Περικλῆς, υἱὸς τοῦ Περικλέους καί τῆς Ἀσπασίας. Τὸ ἔγκλημα αὐτὸ ἐξεπληρώθη σχεδὸν ἐντὸς ἔτους εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς εἰς Αἰγὸς ποταμοῦ καταστροφῆς των. Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅμως ὅτι ὑπάρχουν νεώτεροι ἱστορικοὶ, οἱ ὅποιοι κρίνουν ἄλλως τὰ τότε γεγονότα καί ἐκφέρουν ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους γνώμας περὶ τῆς εὐθύνης τῶν στρατηγῶν καί περὶ τοῦ ὀρθοῦ καί δικαίου τῆς κατ' αὐτῶν καταδικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαϊκοῦ δικαστηρίου.

ρηθείς Ἀθηναίος εἰς τοὺς Δειπνοσοφιστάς του (E, 61, 219 b κ. ἐφεξ.) γράφει ὅτι κανεῖς, οὔτε κωμικός οὔτε ἄλλος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, δὲν εἶπε ποτὲ ὅτι ὁ Σωκράτης ἦτο υἱὸς μιᾶς «βλοσυρᾶς» μαίας, οὔτε ὅτι ἡ Ξανθίππη, ἡ σύζυγός του, ἦτο γυναῖκα «χαλεπή», ἡ ὁποία ἐξεσφενδόνιζε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ φιλοσόφου «νιπτῆρας» (δηλ. κανάτες καὶ λεκάνες τοῦ νιψίματος). Περὶ τῆς Ξανθίππης ἀναφέρει καὶ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸ «Συμπόσιόν» του (II, 10), ὅπου ὁ Ἀντισθένης ἐρωτᾷ τὸν Σωκράτη πῶς τοῦ ἔτυχε νὰ ἔχη γυναῖκα τὴν Ξανθίππην, ἡ ὁποία εἶναι «χαλεπωτάτη», ὄχι μόνον «ἀπὸ ὄσες ζοῦν καὶ ἀπὸ ὄσες ἔζησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὄσες γυναῖκες πρόκειται νὰ ζήσουν ἐπὶ τῆς γῆς». Οὔτε ἄλλος κανεῖς, ἐκτὸς τοῦ Πλάτωνος, ἔγραψεν ὅτι ὁ Σωκράτης συνεκοιμήθη μὲ τὸν Ἀλκιβιάδην κάτω ἀπὸ τὸ ἴδιο σκέπασμα. Ἄν τυχὸν ὁμοῦ συνέβαινε ποτὲ τέτοιο πρᾶγμα στὴν πραγματικότητα, ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸν Πλάτωνα πάντοτε, παρευρέθη εἰς τὸ συμπόσιον, δὲν θὰ τὸ ἀπεισιῶπα, ἀλλὰ θὰ τὸ διευμπάνιζε, καθὼς καὶ τὸ ὅτι ὁ Σωκράτης διαφθείρει τοὺς νέους. Ὁ Ἡρόδικος ἐπίσης ὁ Κρατήτειος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει διάφορα ποιήματα τῆς Ἀσπασίας τοῦ Περικλέους, ἡ ὁποία ἐδίδαξε τὸν Σωκράτη ρητορικὴν, παραθέτει μερικοὺς στίχους τῆς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Σωκράτην: «Δὲν μοῦ διέφυγες, Σωκράτη», γράφει ἡ Ἀσπασία, «ὅτι ἐδαγκώθης ἀπὸ πόθον μέσα στὴν καρδιά σου γιὰ τὸν γυιὸ τῆς Δεινομάχης καὶ τοῦ Κλεινίου».

Ὁ Πλάτων ἐπίσης ἐμφανίζει τὸν Σωκράτην ἐρωτευμένον μὲ τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὸν «Πρωταγόραν» (I, 1), ἂν καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης τότε ἐπλησίαζε στὰ 30 τοῦ χρόνια. Τὸν Ἀλκιβιάδην πάλιν ὁ Πλάτων παρουσιάζει λέγοντα ὅτι «πασχητιᾶ». Καὶ ὄχι μόνον τὸν Ἀλκιβιάδην δυσφημεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐθύδημον καὶ τὸν Χαρμίδην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐκ τῶν νέων (Ἄθην. Δειπνοσοφ. E 187 κεφ. 12). Ἀντιφάσκει ὁμοῦς ὁ Πλάτων, διότι εἰς τὸν ὁμώνυμον τοῦ Ἀλκιβιάδου διάλογον ἐμφανίζει αὐτὸν ὡς παρακαμάσαντα ἤδη κατὰ τὰ σωματικὰ θέλητρα. Τὰς δὲ ἀντιφάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑποπίπτει ὁ Πλάτων, μπορεῖ νὰ τὰς ἰδῆ κανεῖς εἰς τὸν διάλογον «Χαρμίδην». Διότι πότε τὸν παρουσιάζει ὡς ζαλιζόμενον καὶ μεθυσμένον ἀπὸ τὸν πόθον διὰ τὸ παιδί, πότε τὸν βλέπει νὰ λέγῃ ὅτι περιφρονεῖ τὴν ὠραιότητα αὐτοῦ (Ἄθην. Δειπνοσοφ. E, 187 f).

Εἰς τὸν τόνον αὐτὸν συνεχίζεται ἡ κατὰ τοῦ Πλάτωνος ἐπίθεσις. Φαίνεται πράγματι ὁ φιλόσοφος νὰ εἶχε καὶ αὐτὸς πολλοὺς ἐχθρούς. Ἐνας μάλιστα, ὁ Ἀντισθένης, διακωμωδῶν αὐτὸν, συ-

νέγραψε διάλογον, τὸν ὁποῖον ἐτιτλοφόρησεν (ἀντὶ «Πλάτωνα») «Σάθωνα».

Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ «Ἀπομνημονεύματά» του (βιβλ. ΙΙΙ κεφ. 11, 1) παρουσιάζει τὸν Σωκράτην νὰ συμβουλεύῃ τὴν κοινὴν ἑταίραν Θεοδότην πῶς νὰ καταφέρῃ τοὺς ἔραστὰς τῆς· αἱ συμβουλαὶ δέ, πού τῆς δίδει, εἶναι τόσοσιν αἰσχροαί, ὥστε εἶναι ζήτημα ἂν θὰ τὰς ἐξεστόμιζαν ἡ Νικὴ ἢ Σαμία ἢ ἡ Καλλιστράτη ἢ Λεσβία ἢ ἡ Φιλαινίς ἢ Λευκαδία, πού ἦσαν καὶ αὐταὶ κοιναὶ γυναῖκες. Ἐπίσης εἰς τὸ «Συμπόσιον» (κεφ. VII, 32) ὁ Ξενοφῶν φέρει τὸν Σωκράτην ὑπεραμυνόμενον τῆς παιδεραστίας καὶ ἐπαναλαμβάνοντα λόγους τοῦ Πausανίου, τοῦ ὁποῖου «παιδικὰ» ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς τραγῳδίας Ἀγάθων, ὁ ὁποῖος λαμβάνει μέρος καὶ εἰς τὸ «Συμπόσιον» τοῦ Πλάτωνος. Τοῦτο ὁμως, κατὰ τὸν Ἀθηναῖον πάντοτε (E, 217 a, b), δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶχε συμβῆ, διότι τὸ συμπόσιον ἔλαβε χώραν ὅταν ὁ Ἀγάθων ἐνίκησεν εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν (δηλ. τὸ 415 π.Χ.), ὁ δὲ Πλάτων (429 - 348 π.Χ.) ἦτο τότε μόλις 14 ἐτῶν· ἔπειτα καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος λέγει ὅτι τὸ «Συμπόσιον» του ἔλαβε χώραν πρὸ πολλοῦ χρόνου.

Μεταξὺ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος φαίνεται νὰ ὑπῆρχε κάποια ἀντιζηλία, ἴσως λόγῳ τῆς μεγάλης ἀξίας καὶ τῶν δύο αὐτῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὸν «Φαίδωνα» ἢ «Περὶ ψυχῆς» διάλογόν του ὁ Πλάτων δὲν ἀναφέρει καὶ τὸν Ξενοφῶντα ὡς παρευρισκόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, ἐνῶ ἀπαριθμεῖ πλείστους ὄσους, καὶ ἀσήμους ἀκόμη, μαθητάς· καὶ μάλιστα, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων δὲν ἦτο παρῶν, διότι ἦτο ἀσθενής. Ὁμοίως προκειμένου περὶ τοῦ Μένωνος, ἐνῶ ὁ Ξενοφῶν, συνεκστρατεύσας μετὰ τοῦ Κύρου καὶ τῶν Μυρῶν, βεβαίῳ ὅτι ὁ Θεσσαλὸς Μένων ἦτο ὁ προδότης πού προεκάλεσε τὴν διὰ δόλου σύλληψιν τοῦ Κλεάρχου καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους, μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην, καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ὁ Πλάτων εἰς τὸν «Μένωνα» του πλέκει ἐγκώμια εἰς τὸν προδότην αὐτόν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου κακολογεῖ τὸν Θεμιστοκλῆ καὶ τὸν δίκαιον Ἀριστείδην, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ προκαλέσῃ διάμαρτυρίαν τοῦ Ἀνύτου (Μένων, κεφ. XXXIV, 94 E).

Γενικῶς ὁ Πλάτων φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο συμπαθὴς εἰς τοὺς συμμαθητάς του. Ὁ Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς αἰφνης συνέγραψεν ὀλόκληρον σύγγραμμα κατὰ τοῦ Πλάτωνος «Ὑπομνήματα περὶ τῆς πρὸ πάντας τοῦ Πλάτωνος κακοθηθείας», εἰς τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων γράφει καὶ τὰ ἑξῆς: «Μετὰ τὸν

θάνατον τοῦ Σωκράτους, εἰς μίαν συγκέντρωσιν τῶν μαθητῶν του, οἱ περισσότεροὶ τῶν ὁποίων ἦσαν περιλυτοὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ διδασκάλου των, ὁ Πλάτων τοὺς παρηγοροῦσε νὰ μὴ λυποῦνται, γιατί ἦταν αὐτὸς εἰς θέσιν νὰ διαδεχθῆ τὸν μέγαν φιλόσοφον, καὶ νὰ ἡγηθῆ τῆς σχολῆς, ἐσήκωσε δὲ καὶ τὸ ποτήρι καὶ ἤπιε εἰς ὑγείαν τοῦ Ἀπολλοδώρου Ὁ Ἀπολλόδωρος δὲν ἐδέχθη τὴν πρόποσιν «θὰ προτιμοῦσα», εἶπε στὸν Πλάτωνα, «χίλιες φορὲς τὸ ποτήρι μὲ τὸ φάρμακο ἀπὸ τὸν Σωκράτη, παρὰ τὴν πρόποσιν τῆ δικῆ σου». Διότι ὁ Πλάτων ἐφαίνεται ὅτι ἦτο φθονερός καὶ ὄχι καλοῦ χαρακτήρος (*Ἄθην. Δειπνοσοφ. ΙΑ, 507 a, b*). Εἰς τοὺς διαλόγους του τοῦ ἀρέσει νὰ κατηγορῆ τοὺς πάντας. Εἰς τὸν «Ἴωνα», αἰφνης, κακολογεῖ πρῶτον μὲν ὄλους τοὺς ποιητὰς γενικῶς, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγέντας στρατηγούς, Φανοσθένη τὸν Ἄνδριον, Ἀπολλόδωρον τὸν Κυζικηνόν καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, ὡς ξένους (κεφ. XI 541 D-E). Εἰς τὸν «Εὐθύδημον» ἄλιν δυσφημεῖ καὶ αὐτὸν τὸν Εὐθύδημον καὶ τὸν ἀδελφόν του Διονυσόδωρον καὶ τοὺς περιγελᾷ διότι ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὴν πατρίδα των Χίον καὶ κατέφυγαν εἰς Θουρίους τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὸν «Λάχητα», ἐξ ἄλλου, ἀποκαλεῖ τὸν Δυσίμαχον, τὸν υἱὸν τοῦ δικαίου Ἀριστείδου, καὶ τὸν Μελησίαν, τὸν υἱὸν τοῦ Θουκυδίδου (ὄχι τοῦ ἱστορικοῦ, ἀλλὰ τοῦ πολιτικοῦ ἀντιπάλου τοῦ Περικλέους), ἀναξίους τῆς εὐφυίας τῶν πατέρων των. Εἰς τὸν «Γοργίαν» ὁ Πλάτων ἐπιτίθεται τόσον κατὰ τοῦ μεγάλου καὶ «τιμίου» σοφιστοῦ, ὅσον καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀρχελάου¹, τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ διὰ τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν του (ἐκ μιᾶς δούλης τοῦ Ἀλκέτα), καθὼς καὶ διὰ τοὺς φόνους τοῦ θείου του Ἀλκέτα, τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ μικροῦ ἑτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ του, τοῦ καὶ γνησίου διαδόχου, τὸν ὁποῖον ἐπνίξεν εἰς ἓνα πηγᾶδι. Ὁ Σπεύσιππος μάλιστα ἀναφέρει (κατὰ μαρτυρίαν Καρυστίου τοῦ Περγάμηνοῦ) ὅτι ὁ Πλάτων ἦτος φίλτατος τοῦ Ἀρχελάου καὶ τοῦ Περδίκκα, βασιλέων τῆς Μακεδονίας, καὶ ὁ κύριος αἴτιος τοῦ νὰ βασιλεύσῃ ὁ Φίλιππος ὁ Β'. Διότι ὁ Πλάτων ἀπέστειλε πρὸς τὸν Περδίκκαν

1. Ὁ Ἀρχέλαος ἐβασιλευσεν ἀπὸ τὰ 413 ἕως τὰ 399. Σχετικῶς μὲ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος διὰ λογαριασμόν τοῦ Σωκράτους εἰς τὸν «Γοργίαν» καὶ εἰδικῶς διὰ τὸν Ἀρχέλαον καὶ τὴν ἄρσιν του βλέπε τὴν *Εἰσαγωγὴν* τοῦ Γιάννη Κορδάτου εἰς τὸν ἐκδοθέντα καὶ μεταφρασθέντα εἰς τὴν σειρὰν τῆς παρουσίας βιβλιοθήκης πλατωνικὸν διάλογον «Γοργίας».

τὸν μαθητὴν τοῦ Εὐφραίου τὸν Ὠρείτην (ἀπὸ τοὺς Ὠρεοὺς τῆς Εὐβοίας), ὁ ὁποῖος συνεβούλευσε τὸν Περδίκκαν νὰ παραχωρήσῃ μιαν ἐπαρχίαν εἰς τὸν Φίλιππον διὰ νὰ τὴν διοικῇ. Ὁ Φίλιππος ἐκεῖ ἠτοίμασε στρατόν, καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περδίκκα ἔσπευσε καὶ κατέλαβε τὴν βασιλείαν¹. Ὁ Εὐφραῖος ὅμως αὐτὸς τόσῃν ἐπιρροὴν ἀπέκτησε πλησίον τοῦ Περδίκκα, ὥστε σχεδὸν συνεβασίλευεν ἄλλὰ καὶ ἔσπειρε διχόνοιαν μεταξὺ τῶν ἐταίρων τοῦ βασιλέως, κατορθώσας μάλιστα ν' ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὴν βασιλικὴν τράπεζαν ὄσους ἀπὸ τοὺς τραχεῖς Μακεδόνας, ὁμοτραπέζους τοῦ βασιλέως, δὲν ἐγνώριζαν ἢ δὲν ἐδέχοντο νὰ ἐκμάθουν γεωμετρίαν καὶ φιλοσοφίαν. Διὰ τοῦτο, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περδίκκα, ὁ Εὐφραῖος κατέφυγεν εἰς Ὠρεοὺς, ἀλλ' ὁ Παρμενίων² τὸν κατεδίωξε καὶ ἐκεῖ καὶ τὸν ἐφόνευσε. (Φαίνεται ὅτι ὁ Παρμενίων ἦτο ἀπὸ τοὺς «ἀγεωμετρήτους» [*Ἄθην. ΙΑ 506 d, e, 508 e*]).

Ὁ Πλάτων τέλος διακρίνεται διὰ τὴν πλήρη ἀδιαφορίαν του πρὸς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῶν γεγονότων. Εἰς τὸν «Ἀλκιβιάδην» αἴφνης, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Σωκράτους, φαίνεται ὅτι ἡ συνάντησις τῶν δύο συνομιλητῶν γίνεται κατὰ τὸ 429/428 π.Χ., ἐφόσον ὁ Ἀλκιβιάδης ἐγεννήθη τὸ 449/448 π.Χ. Ὁ εἰς τὸ κεφ. XVIII 124 A ἀναφερόμενος Ἀρχίδαμος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης (Ἀρχίδαμος ὁ Β' βασιλεύσας ἀπὸ 469 - 427) δὲν ἦτο υἱός, ἀλλ' ἐγγονος τοῦ Λεωτυχίδου. Πατέρας τοῦ Ἀρχιδάμου ἦτο ὁ Ζευξίδαμος. Ὁ Ἅγις ὅμως, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Σωκράτης, μόλις τὸ 427/426 διεδέχθη τὸν πατέρα του Ἀρχίδαμον εἰς τὴν βασιλείαν· συνεπῶς ὁ Σωκράτης τὸν ἀναφέρει προφητικῶς, οὕτως εἰπεῖν. Ἐπίσης ἀναφέρει τὸν Ξενοφῶντα «ἀξιόπιστον ἄνδρα» (κεφ. XVIII 123 B), ὁ ὁποῖος μόλις κατὰ τὸ 400 π.Χ., ἦτοι 29 ὄλα ἔτη μετὰ τὸν διάλογον καὶ 4 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλκιβιάδου (404 π.Χ.), ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Εἰς τὸν «Γοργίαν» ἐπίσης, τοῦ ὁποῖου ἢ μετὰ τοῦ Σωκράτους συνάντησις πρέπει νὰ ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν διὰ δευτέραν φοράν ἐπιστροφὴν τοῦ Γοργίου εἰς Ἀθήνας, δηλαδὴ περὶ τὸ 424 π.Χ., ἀφ' ἐνός μὲν ἀναφέρεται ὁ Ἀρχέλαος ὡς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (413 π.Χ.), συγχρόνως δὲ καὶ ὅτι ὁ Περικλῆς «νεωστὶ» ἀπεβίωσεν, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, ἀπέθανε τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου, 429 π.Χ., καὶ εἰς ἄλλο πάλιν μέρος λέγει ὁ Σωκράτης :

1. Φίλιππος ὁ Β', πατὴρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

2. Στρατηγός τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, δολοφονηθεὶς εἰς Ἐκβάτανα ὡς συνωμότης.

«πέρουσι, ὅτε ἤμην πρύτανις κατὰ τὴν ψηφοφορίαν» (ἐπρόκειτο περὶ τῆς δίκης τῶν νικητῶν τῆς ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίας, δηλαδὴ κατὰ τὸ 406 π.Χ.). Ἔχομεν δηλαδὴ 4 μὴ συμπίπτουσας χρονολογίας. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν «Πρωταγόραν» ἀφ' ἑνὸς μὲν φέρεται ὁ διάλογος γενόμενος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἴππονίκου (διότι ἐκληρονόμησε τότε ὁ υἱὸς του Καλλίας τὴν περιουσίαν) (424 π.Χ.) καὶ δὴ ὀλίγας ἡμέρας κατόπιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς παρευρισκόμενος ἐκεῖ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλείος σοφιστής, καθὼς καὶ μερικοὶ συμπολιταί τούτου, ἐνῶ ἀκόμη δὲν εἶχε κλείσει ἡ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἡλείων εἰρήνη.

Πάντως ἡ ἀνάμιξις αὐτῆ τῶν χρονολογιῶν δὲν βαρύνει ἐπὶ τῆς ὑψίστης σημασίας τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι πρὸ παντὸς ἡ καθοδήγησις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά, τὴν ἠθικὴν, τὸ δίκαιον καὶ τὸ «γνῶναι σαυτόν».

Ὁ «Ἀλκιβιάδης» συνεπῶς ὑπ' αὐτὸ τὸ πρῖσμα πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ μελετηθῆ. Ὁ Πλάτων, ὅπως ἔκαμε καὶ διὰ τὸν *Χαρμίδην* καὶ τὸν *Κριτίαν*, ἠθέλησε νὰ κάμῃ ἓνα μνημόσυνον, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, διὰ τὸν ὀνομαστὸν δημαγωγὸν καὶ πολιτικὸν τυχοδιώκτην. Χωρὶς νὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν ὅλας τὰς κρίσεις τοῦ φιλοσόφου, διαβάζοντες τὸν διάλογον¹ αὐτόν, ἔχομεν πολλὰ νὰ ἀποκομίσωμεν, διότι πολλὰ θὰ μάθωμεν περὶ τῆς πολιτικοκοινωνικῆς ζωῆς τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον².

E. K. A.

1. Ὑπεστηρίχθη δτι ὁ «Ἀλκιβιάδης» δὲν εἶναι γνήσιον ἔργον τοῦ Πλάτωνος. Ἡ ἐπικρατεστέρα ὁμῶς γνώμη εἶναι δτι πρόκειται περὶ γνήσιου διαλόγου. Τελευταίως ὁ P. Friedländer μὲ τὴν μελέτην του «Die grosse Alkibiades. Ein Weg zu Platon» ὑπεστήριξεν ἀποτελεσματικῶς τὴν γνησιότητα τοῦ διαλόγου τούτου. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν «Ἀλκιβιάδην Β'», αὐτὸς προφανῶς δὲν εἶναι γνήσιος. Περὶ αὐτοῦ ὁμῶς θὰ γίνῃ ἐκτενὴς λόγος εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν μας κατὰ τὴν ἑκδοσὶν καὶ μετάφρασιν τοῦ διαλόγου τούτου.

2. Διὰ τὴν πολιτικοκοινωνικὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ρόλον τῶν σοφιστῶν καὶ τὴν θέσιν τοῦ Σωκράτους ὡς φιλοσόφου μέσα εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν βλ. Γ. Κορδάτου τὴν γενικὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τοὺς πλατωνικοὺς διαλόγους, προτασσομένην εἰς τὴν ἑκδοσὶν καὶ μετάφρασιν τοῦ «Εὐθύφρωνος» (ἀριθ. 1 τῆς παρούσης Βιβλιοθήκης Ζαχαροπούλου).

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Εύρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 430 π. Χ.¹. Ὁ νεαρὸς Ἀθηναῖος εὐπατρίδης Ἀλκιβιάδης, ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου καὶ τῆς Δεινομάχης², πλησιάζει νὰ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του³. Κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ἐλεύθεροι δηλαδή, εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτὴν ἐνεγράφοντο εἰς τὸ «ληξιαρχικὸν γραμματεῖον», δικαιούμενοι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς «ἐκκλησίας τοῦ δήμου», κληρονομοῦντες συνάμα καὶ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐφόσον βεβαίως ἦσαν, ὅπως ἐν προκειμένῳ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὄρφανοὶ ἀπὸ πατέρα. Αὐτὸ ἐκαλεῖτο «ληξίς»⁴.

Ὁ φιλόσοφος Σωκράτης, ὁ ὁποῖος ἕως τότε δὲν συναναστρέφετο μὲν τὸν νεαρὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν παρηκολούθει ὁμοῦ συστηματικῶς καὶ μετὰ προσοχῆς (κεφ. ΙΙΙ, 106 Ε), πλησιάζει τῶρα αὐτόν, διὰ νὰ τὸν εἰσαγάγῃ, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰ νέα του

---

1. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐγεννήθη κατὰ τὸ 449/448 π.Χ., κατ' ἄλλους ὁμοῦ τὸ 450. Ἐφόσον δὲ ἐχρειάζετο ὀλίγας ἡμέρας διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ 20ὸν ἔτος του, πρέπει ὁ διάλογος νὰ ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ 430 ἢ 429/428 π.Χ. Πάντως, ὡς εἴπομεν, ὁ Πλάτων ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῶν γεγονότων.

2. Ἡ Δεινομάχη ἦτο κόρη τοῦ Μεγακλέους ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. Ὁ πρόγονός της Κλεισθένης ἦτο ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συνέπραξαν εἰς τὴν κατάργησιν τῆς τυραννίας τῶν Πεισιστρατιδῶν. Ἡ Δεινομάχη ἦτο πρώτη ἐξαδέλφη τοῦ Περικλέους.

3. Ὡς ὄρφανός ἀπὸ πατέρα ὁ Ἀλκιβιάδης, θὰ ἀνελάμβανε καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Ἐως τότε ἀνήκον εἰς τοὺς «ἐφήβους», οἱ ὁποῖοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ διαφόρους κρατικὰς βοηθητικὰς ὑπηρεσίας, καθὼς καὶ διὰ περιπόλους κατὰ τὴν νύκτα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπαίθρου.

4. Ἐξ οὗ σήμερον λέγομεν «ληξιαρχεῖον», «ληξιαρχικὴ πρᾶξις» γεννήσεως ἢ θανάτου κλπ.

καθήκοντα, και να του χορηγήση τὰς συμβουλὰς, που κρίνει ἀναγκαίαις δι' ἕνα μέλλοντα πολιτικὸν ἄνδρα.

Ἄμεσος σκοπὸς τοῦ διαλόγου αὐτοῦ εἶναι ἡ γνῶσις τῆς ἠθικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸ «γνῶθι σαυτόν». Ἐμμεσος ὁμως σκοπὸς τοῦ Πλάτωνος εἶναι ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ διαφθορά, και ἡ εἰς ἔκφυλον τύπον, ἔσχατον προδότην, και γενικῶς εἰς ἱστορικὸν κάθαρμα, ἐξέλιξις τοῦ Ἀλκιβιάδου, δὲν ὀφείλετο καθόλου εἰς τὰς μετὰ τοῦ Σωκράτους σχέσεις του, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς και μόνον εἰς τὴν ἐπιπολαιότητα και ἔκφυλον διαστροφὴν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ε' και τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' π.Χ. αἰῶνος, ὑπὸ τῶν ὁποίων και παρεσύρθη ὁ Ἀλκιβιάδης, γενόμενος μάλιστα ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τῆς ἐποχῆς του

Ὁ Σωκράτης, τούναντιον, ὑπῆρξεν ἴσως ὁ μόνος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχεν, ἔστω και παροδικῶς, να συγκινήσῃ τὴν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων διεφθαρμένην ψυχὴν τοῦ νεαροῦ Ἀθηναίου (σνόμπ), να καταρρίψῃ τὴν ἀμετρον ἀλαζονείαν και κουφότητά του και να δώσῃ μίαν ἀγαθὴν κατεύθυνσιν, πρόσκαιρον ὁμως, εἰς τὴν ἀνεργάστειον συνείδησιν αὐτοῦ, να τοῦ ἐμπνεύσῃ τέλος, διὰ τῆς εὐφραδείας, τῆς ἀκαταμαχίτου λογικῆς και τῆς μαθηματικῶς συνεχομένης ἀκολουθίας συλλογισμῶν, αἴσθημα, ἀκόμη και μετανοίας, και να τοῦ ἀναξωπυρήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν και τὴν ἀρετὴν. Τόση ἦτο ἡ ἐντύπωσις τῶν λόγων τοῦ Σωκράτους, ὥστε ὁ Ἀλκιβιάδης φέρεται κάποτε εἰλῶν: «ὦ Σώκρατες, οὕτως μου ἀναπηδᾷ ἡ καρδία ἐκ τοῦ λόγου τοῦ σοῦ, καθάπερ οἱ κορυβαντιῶντες, και δακρύω» (Ὀλυμπιοδ. Προλεγ. τῆς Πλάτ. φιλοσοφ. XV).

Ὁ Σωκράτης πλησιάζει τὸν Ἀλκιβιάδην και ἐκθέτει ἀμέσως εἰς αὐτὸν τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους δὲν τὸν συνανεστρέφετο μέχρι τοῦδε (103 A-B). Ἄλλ' ἂν και μακρὰν αὐτοῦ, ἐν τούτοις πάντοτε τὸν παρηκολούθει και ἐνδιεφέρετο διὰ τὰς πράξεις του. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅλοι οἱ φίλοι ἐγκατέλειψαν τὸν Ἀλκιβιάδην, ἡ δὲ ἐγκατάλειψις αὐτῆ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀλαζονείαν τῶν αἰτια τῆς ἀλαζονείας του: ἡ καταγωγὴ του, ἡ ὠραιότης του, τὰ πλούτη του, τὰ πνευματικά του χαρίσματα, ἰδίως ἡ εὐφυΐα του, ἡ κοινωνικὴ του θέσις, ἡ συγγένειά του με τὸν Περικλέα κλπ. (104 A-C) αὐτὸς ὁμως (ὁ Σωκράτης) μένει πιστὸς εἰς τὴν φιλίαν του.

Ὁ Ἀλκιβιάδης εἶχε και αὐτὸς συγχρόνως τὴν πρόθεσιν να πλησιάσῃ, αὐτὸς πρῶτος, τὸν φιλόσοφον και να τὸν ἐρωτήσῃ διὰ τὴν συνεχῆ αὐτὴν παρακολούθησιν, πανταχοῦ και πάντοτε, μὴ

γνωρίζων πού νά τήν ἀποδώσῃ (104 D). Ὁ Σωκράτης διστάζει νά ὁμιλήσῃ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπιμένει· καί τέλος ὁ φιλόσοφος ἀποφασίζει νά ὁμιλήσῃ (104 E). Ἀποκαλύπτει εἰς τόν Ἀλκιβιάδην τά φιλοδοξία σχέδια πού τόν βασανίζουν· «ἐάν κάποιος ἐκ τῶν θεῶν», τοῦ λέγει, «ἤθελε τυχόν σοῦ προτείνει νά ζήσης μὲν μὲ ὅλα τά χαρίσματα πού ἔχεις, χωρὶς ὅμως νά σοῦ ἐπιτραπῇ ποτέ νά κυριαρχήσης, ὅχι μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας καί εἰς ὅλην τήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί εἰς τήν Ἀσίαν, Ἀλκιβιάδη, ἀσφαλῶς δὲν θά ἐδέχεσο οὔτε νά ζήσης κἄν ὑπὸ τοιούτους ὄρους» (105 A-C). Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐξέτασις τῆς σχέσεως πού ὑφίσταται μεταξύ τῆς φιλοδοξίας αὐτῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καί τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Σωκράτους νά μὴ τόν ἐγκαταλείψῃ. Ὁ Σωκράτης τοῦ τονίζει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτύχῃ τοὺς σκοποὺς πού ἐπιδιώκει ἄνευ τῆς συνδρομῆς του· «τούτων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι, ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον» (105 D). Τοῦτο τὸ ἐγνώριζεν ὁ Σωκράτης, ἀνέμενεν ὅμως τὴν ἄδειαν τοῦ θεοῦ, διὰ νά συζητήσῃ μὲ τόν Ἀλκιβιάδην· καί μόλις τώρα ὁ θεὸς (106 A) ὡμίλησεν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀπορεῖ δι' ὅσα τοῦ λέγει ὁ Σωκράτης. Ὁ φιλόσοφος ὑπόσχεται ὅτι θά τοῦ δώσῃ τὰς δεούσας ἐξηγήσεις, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης θ' ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις πού θά τοῦ ὑποβάλλῃ. Ὁ Ἀλκιβιάδης δέχεται τοῦτο, καί ἔτσι (106 C) ἀρχίζει ὁ κυρίως διάλογος. Ὁ Σωκράτης ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νά πείσῃ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Περικλέους περὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας του ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις τῆς πολιτείας, καί νά τὸν παρακινήσῃ εἰς τὸ νά γνωρίσῃ καλᾶ τὸν ἑαυτὸν του, εἰς τὸ «γνῶναι σαυτὸν» δηλαδή. Ὁ Ἀλκιβιάδης προτίθεται νά κυβερνήσῃ τὸ μεγαλύτερον τότε Ἑλληνικὸν Κράτος, δὲν γνωρίζει ὅμως οὐδὲ κἄν περὶ τίνος θά ὁμιλήσῃ ὅταν ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα (106 C-D). «Ὅτιδήποτε γνωρίζομεν (τοῦ λέγει ὁ Σωκράτης), ἢ τὸ ἐδιδάχθημεν ἢ τὸ ἀνεκαλύψαμεν μόνοι μας». Ὁ Ἀλκιβιάδης ὅμως τὸ ἐθεώρησε πάντοτε περιττὸν ν' ἀσχοληθῇ ποτέ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, καί διὰ τοῦτο δὲν ἔμαθε τί χρειάζεται κανεὶς διὰ νά κυβερνήσῃ μίαν πολιτείαν, ὅπως ἡ τῶν Ἀθηναίων. Δυστυχῶς διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν συνηθίζουν νά συσκέπτονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, οὔτε περὶ γυμναστικῆς, οὔτε περὶ μουσικῆς, οὔτε περὶ νεανικῶν παιγνίων, διὰ τὰ ὁποῖα καί μόνον εἶναι ἀρμόδιος ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς τέλειος γνώστης αὐτῶν (106 E - 107 B). Καί ὁσάκις συζητοῦν τυχόν δι' ἄλλα ζητήματα, καλοῦν πάντοτε τοὺς εἰδικούς, τοὺς ὁποίους καί συμβουλεύονται, ἀδιάφορον ἂν αὐτοὶ εἶναι ὠραῖοι ἢ πλούσιοι ἢ εὐγενοῦς καταγωγῆς (107 B - C). Εἰς τί λοιπὸν θά ἠδύνατο ὁ Ἀλκιβιάδης νά φανῇ χρήσιμος εἰς τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὰς συμ-

βουλὰς του; Μήπως εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους, ἢ ὅταν πρόκειται ν' ἀποφασίσουν περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου; Εἰς τὴν περὶ πτωσιν ὁμως αὐτὴν ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ποῖον εἶναι τὸ ἐπωφελέστερον διὰ τὴν πόλιν· εἰδικῶς δὲ τί εἶναι δίκαιον καὶ τί ἄδικον (107 D - 110 D).

Ὁ Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν Ἀλκιβιάδην ὅτι στερεῖται τῆς γνώσεως ταύτης, καὶ ὅτι ποτὲ δὲν ἐκοπίασεν ἕως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀπαντᾷ ὅτι, ἂν καὶ δὲν εἶχε κανένα διδάσκαλον, ἐν τούτοις ἐδιδάχθη ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, «τοὺς πολλοὺς», τί εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ τί ἀντίθετον πρὸς αὐτὴν (110 E). «Ὁ λαός», ἀπαντᾷ ὁ Σωκράτης, «ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτὰ εἶναι κακὸς διδάσκαλος, διότι οὐδέποτε εἶναι ὁ ὄχλος σύμφωνος ἐπὶ τοῦ τί εἶναι δίκαιον καὶ τί ἄδικον». Καὶ προσθί-ει (110 E) ὅτι «οὔτε τὴν τρίλιζα δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διδάξῃ ὁ ὄχλος, πού εἶναι πολὺ πῶ εὔκολον ἀπὸ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα». Ὁ Ἀλκιβιάδης, στενοχωρούμενος ὑπὸ τῆς ἀκαταμαχῆτου ἐπιχειρηματολογίας τοῦ φιλοσόφου, καταλήγει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἀγνοεῖ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ἐν τούτοις δὲν ἐγκαταλείπει τὸ πεδῖον. Ἡττηθεὶς εἰς τὸ ζήτημα τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, ὀχυροῦται ὀπισθεν τοῦ συμφέροντος, ἰσχυρίζόμενος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι σπανίως συζητοῦν περὶ τοῦ τί εἶναι δίκαιον, σχεδὸν δὲ πάντοτε περὶ τοῦ τί εἶναι συμφέρον (113 D). Ὑποστηρίζει ὅτι τὸ ὠφέλιμον δὲν συμπίπτει πάντοτε μὲ τὸ δίκαιον καὶ ὅτι συχνὰ τὸ ἄδικον εἶναι ὠφέλιμον, ἐνῶ τὸ δίκαιον ἐπιζήμιον. Ὁ Σωκράτης τοῦ ἀπαντᾷ ὅτι δὲν γνωρίζει ἀκόμη οὔτε εἰς τί συνίσταται ἡ ὠφελιμότης· τοῦ ἀποδεικνύει δὲ διὰ σειρᾶς συλλογισμῶν ὅτι τὸ ὠφέλιμον δὲν χωρίζεται ποτὲ ἀπὸ τὸ δίκαιον. Τὰ δίκαια - καλὰ, τὰ καλὰ - ἀγαθὰ, ἄρα καὶ τὰ δίκαια - ἀγαθὰ. Ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ - συμφέροντα, συνεπῶς καὶ τὰ δίκαια - συμφέροντα (116 D).

Ὁ Ἀλκιβιάδης, περισφιγγόμενος ἐντὸς τοῦ λογικοῦ τούτου κλοιοῦ, ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἤξευρεῖ πλέον τί νὰ εἰπῇ (116 E). Ὁ Σωκράτης τοῦ λέγει ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι μίᾳ ἐπιπλέον ἀπόδειξις τῆς ἀγνοίας του, καὶ καταλήγει εἰς τὸ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ ὀλίγον τι αὐστηρῶς, εἰρωνευόμενος συνάμα αὐτόν, διότι ἀπομιμούμενος τοὺς διαφόρους διεφθαρμένους καὶ διετραμμένους τύπους τῶν Ἀθηναίων, ὅπως τὸν Μειδιαν τὸν ὀρυκτοτρόφον, διανοήθη νὰ ἐπιληφθῇ καὶ αὐτὸς τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, προτοῦ κἂν ἀποκτήσῃ τὴν ἀναγκαίαν πρὸς τοῦτο μόρφωσιν καὶ τὴν τελείαν γνῶσιν τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, ἀπαραιτήτων διὰ κάθε πολιτικὸν ἄνδρα (120 C).

Ὁ Ἀλκιβιάδης, ἂν καί, κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν, ὅλα ὅσα ἐλέχθησαν (ὑπὸ τοῦ Σωκράτους) ἦσαν ὀρθὰ καὶ σαφῆ, ἀντιλέγει ἐν τούτοις, ὑποστηρίζων ὅτι ἡ μόρφωσις τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς πολιτείας, καθόσον πλείστοι πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξαν τελείως ἀμόρφωτοι, ἀμαθεῖς καὶ ἀνίκανοι, συνεπῶς εἶναι ὅλως περιττὸν νὰ κοπιᾷσῃ αὐτὸς τόσον πολὺ προκειμένου ν' ἀνταγωνισθῆ τέτοιου εἴδους ὑποκειμενα, ἀφοῦ μάλιστα μὲ τὰ τόσα φυσικὰ χαρίσματά του, καὶ τὴν πνευματικὴν του ὑπεροχὴν, θὰ ὑπερισχύσῃ εὐχερῶς καὶ ἀσφαλῶς τῶν ἀντιπάλων του. Ὁ Σωκράτης μὲ τὴν ἄλλωσιν τῶν συλλογισμῶν του, μὲ τὰς ἐπιτυχεῖς συγκρίσεις του, καὶ μὲ πολλὰ παραδείγματα (120 D - 124 B), κατακρημνίζει ὀλόκληρον τὸ σαθρὸν ἄλλως τε οἰκοδόμημα τῆς ἀλαξονείας καὶ ἐγωπαθείας τοῦ νεαροῦ Ἀθηναίου σνόμπ, διὰ τὸν ὅποιον εἰς τὰς Ἀθήνας, κανένα ἀξίωμα, καμμία διάκρισις, καμμία τιμὴ, δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὴ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀχαλινώτου μεγαλομανίας του (124 C - 127 D). Νέα ὁμολογία τοῦ Ἀλκιβιάδου ὅτι δὲν γνωρίζει τι νὰ εἰπῆ (127 D). Ἀναγνωρίζει ὅτι δὲν τοῦ ἀπομένει παρὰ μία καὶ μόνη διέξοδος: νὰ προσπαθήσῃ δηλαδὴ μὲ ὄλην του τὴν θέλησιν νὰ γίνῃ καλύτερος, καὶ παρακαλεῖ τὸν Σωκράτη νὰ τοῦ ὑποδείξῃ τὰ μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Ἐπακολουθεῖ νέα διαλογικὴ συζήτησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλκιβιάδης συλλαμβάνεται μὴ ἔχων οὔτε ἰδέαν περὶ τοῦ τι πρέπει νὰ διδαχθῆ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς πού ἐπιδιώκει. Ὁ Σωκράτης ἐν τούτοις τὸν παρηγορεῖ καὶ τοῦ συνιστᾷ νὰ μὴν ἀπελπίζεται, ἀλλὰ ν' ἀσχοληθῆ σοβαρῶς μὲ τὸν ἑαυτὸν του, διότι εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἔγκειται ἡ πιθανότης ν' ἀποκτήσῃ τὰς γνώσεις τῶν ὁποίων στερεῖται. Τοῦ ἐπεξηγεῖ τι πρέπει νὰ ἐνοῶν ὅταν θὰ ἐπιδιώξῃ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ «γνώθῃ σαυτὸν». Τοῦτο συνίσταται πρωτίστως εἰς τὴν γνῶσιν καὶ βαθεῖαν κατανόησιν τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἡμῶν φύσεως, τὴν ὁποίαν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν πρὸς τὴν ἀπολύτως ὑλικὴν ἐκείνην φύσιν, δηλαδὴ πρὸς τὸ σῶμα, τὰς σαρκικὰς ἀδυναμίας, καὶ ἐν γένει πρὸς τὸ κάθε τί, τὸ ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ σῶμα (127 E - 132 B).

Ὁ Ἀλκιβιάδης, συγκεκμημένος ἀπὸ τὴν εὐφράδειαν καὶ τὴν πλήρη λογικῆς καὶ ἀληθείας ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ φιλοσόφου, τὴν παρακαλεῖ νὰ τοῦ ὑποδείξῃ τὸν καλύτερον τρόπον, διὰ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του (132 B). Ὁ Σωκράτης τοῦ ἀπαντᾷ ὅτι πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἐπιτύχῃ τὸ «γνώθῃ

σαυτόν». Διὰ σειρᾶς ὄλης συλλογισμῶν καὶ παραλληλισμῶν τοῦ ἀποδεικνύει ποῖα εἶναι τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα συνεπάγεται τὸ «γνώναι σαυτόν» καὶ ποῖαι αἱ δυσμενεῖς συνέπειαι τῆς ἀγνοίας τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ ρητοῦ (132 C - 133 E). Κατόπιν συμβουλεύει τὸν Ἄλκιβιάδην νὰ ἐπιδοθῆ σοβαρῶς εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρετῆς, προτοῦ ἀποδυθῆ εἰς τὴν πολιτικὴν, δεδομένου ὅτι ἡ σπουδὴ αὕτη εἶναι τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ καταστῆ κανεὶς πραγματικῶς ὠφέλιμος τόσον εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὅσον καὶ εἰς τὴν χώραν του. Τοῦτο καὶ τοῦ ἀποδεικνύει διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων (133 E-135 C). Ὁ Ἄλκιβιάδης ὁμολογεῖ ὅτι δὲν κατέχει εἰσέτι τὴν ἀπαιτουμένην πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν ἀνάπτυξιν διὰ παρομοίαν προσπάθειαν, καὶ λέγει ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι ὁ μόνος ἄνθρωπος ποῦ εἶναι ἱκανὸς νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ τὰ εὐγενῆ ἐκεῖνα αἰσθήματα, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην.

Εἶναι ἐπίσης ἀποφασισμένος νὰ συνδεθῆ ἀκόμη στενωτέρου παρὰ ποτε μετὰ τοῦ Σωκράτους (135 D).

Ὁ φιλόσοφος ἐπιδοκιμάζει πλήρως τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τοῦ Ἄλκιβιάδου, ἀστεῖζόμενος συγχρόνως μετὰ πολλῆς λεπτότητος καὶ διακρίσεως.

Ὁ διάλογος τελειώνει μὲ λόγους πλήρεις σοβαρότητος: ὁ Σωκράτης ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως ὁ μαθητὴς του ἐπιμείνῃ εἰς τὰς τόσον ὠραίας προθέσεις του, δὲν ἀποκρύπτει ὅμως τὴν ἀνησυχίαν του ὡς πρὸς τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας του αὐτῆς, ὅχι καὶ τόσον διότι δὲν ἔχει τυχὸν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἄλκιβιάδου, ὅσον διότι φοβεῖται μήπως ὑπερνηκθῆ καὶ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηῶν, τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ ὁ νεαρὸς μαθητὴς του.

Ὁ διάλογος οὗτος τοῦ Πλάτωνος φέρει τὸν ὑπὸ τοῦ πλατωνικοῦ φιλοσόφου Ἀλβίνου¹ δοθέντα Ἰχαρακτηρισμὸν «μαιευτικός», διότι ὁ Σωκράτης διὰ καταλήλων, ἐντέχνων ἐρωτήσεων, καὶ ἰδίως δι' ἀλύσεως ὀλοκλήρου συλλογισμῶν (σωρείτου), ἀπο-

1. Ὁ Ἄλβινος ἦτο πλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ Β' μ.Χ. αἰῶνος. Ἐδίδαξε κατὰ τὸ 151-152 μ.Χ. εἰς τὴν Σμύρνην καὶ διήρξε διδάσκαλος τοῦ περιφήμου ἱατροῦ Γαληνοῦ. Ἐγραψεν «Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Πλάτωνος βίβλον», σύγγραμμα τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μίγμα πλατωνικῶν δογμάτων, καθὼς καὶ δογμάτων τῆς Περιπατητικῆς καὶ Στωϊκῆς σχολῆς. Κατὰ τὸ σύγγραμμα αὐτὸ τοῦ Ἀλβίνου, ἔγραψε καὶ ὁ σύγχρονός του Ἄλκίνοσος τὴν «Διδασκαλίαν τῶν Πλατωνικῶν δογμάτων».

σπῆ («ἐκμαιεύει») ἀπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀντιστοίχους ἀπαντήσεις, μέχρις ὅτου περικλείσῃ αὐτὸν εἰς κλοιὸν ἀδιέξοδον καὶ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἤτταν του.

Ὁ διάλογος αὐτός, ἂν καὶ φέρεται γενόμενος περὶ τὸ 430 - 428 π. Χ.—διότι τότε ὁ Ἀλκιβιάδης, γεννηθεὶς κατὰ τὸ 450 ἢ κατ' ἄλλους τὸ 448 π. Χ., συνεπλήρωσε τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του—ἐν τούτοις ἐκ διαφόρων γεγονότων, τὰ ὅποια ἀναφέρονται ἐν αὐτῷ, ὅπως π. χ. οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμος καὶ Ἄγις¹, καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Κύρου Ἀναβάσεως Ἐσνοφῶν², μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Μυρίων κλπ., δὲν φαίνεται νὰ ἔχη ὠρισμένην χρονολογίαν καθ' ἣν ἔλαβε χώραν, ἐὰν πράγματι τοῦτο συνέβη ποτὲ ἐν τῇ πραγματικότητι. Ὁ Πλάτων συνέγραψεν αὐτόν, κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον³ καὶ τὸν Ὀλυμπιόδωρον⁴, ὡς πρῶτον τοῦ διαλόγου, διότι «ἐν αὐτῷ γινώσκομεν ἑαυτούς ἄξιον δὲ εἶσθαι πρὶν ἢ τὰ ἔξω γνῶναι, ἑαυτούς γνῶναι». Πάντως τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, ὅπως δὲν εἶναι ὀρθὴ ὁμοία γνώμη τοῦ Ἀλβίνου περὶ τοῦ «Ἀλκιβιάδου», ὡς πρῶτου γραφέντος διαλόγου. Ὁ διάλογος οὗτος, κατὰ τὴν διαιρέσιν τῶν 36 ὡς γνησίων φερομένων ἔργων τοῦ Πλάτωνος—ἐκ τῶν 45 ἐκδιδομένων ἐλάχιστοις ἀφαιροῦνται ὡς νόθοι: ὁ «Σίσυφος», ὁ «Δημόδοκος», ἡ «Ἀλκυών» καὶ ὁ «Ἐρυξίας», καθὼς καὶ οἱ «Ὅροι» (οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀποδίδονται

1. Ὁ Ἄγις, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης (427/426 - 402/401 π.Χ.), διεδέχθη τὸν πατέρα του Ἀρχίδαμον τὸν Β' (469 - 427), υἱὸν τοῦ Ζευξιδάμου καὶ ἔγγονοῦ τοῦ Λεωτυχίδου, τὸν ὅποιον καὶ διεδέχθη, διότι ὁ πατὴρ του Ζευξιδάμος εἶχεν ἀποθάνει ἐν τῷ μεταξῷ. (Ἐσφαλμένως ὁ Πλάτων τὸν ἀναφέρει ὡς υἱὸν τοῦ Λεωτυχίδου καὶ τῆς Λαμπιδούς [124 Α]). Ἀπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου ὠνομάσθη καὶ ἡ πρώτη δεκαετής περίοδος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431 - 421 π.Χ.), δηλ. μέχρι τῆς «Νικισίου εἰρήνης», Ἀρχιδάμειος πόλεμος.

2. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου καὶ ἡ κάθοδος τῶν Μυρίων ἐγένοντο τὸ 401 - 400 π.Χ., ὁπότε καὶ ὁ Ἐσνοφῶν ἐπανήλθεν εἰς Ἀθήνας.

3. Ἰάμβλιχος, νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ Δ' μ.Χ. αἰῶνος, ἐκ Συρίας. Ἐθαυμάζετο ἀπὸ δλους καὶ ἐθεωρεῖτο θαυματουργός. Ἐγράψε πολλὰ συγγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐσώθη τὸ «Περὶ Πυθαγόρου αἰρέσεως».

4. Ὀλυμπιόδωρος, νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ Σ' μ.Χ. αἰῶνος, διευθυντὴς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Ἐγράψε «Περὶ Πλάτωνος φιλοσοφίας» καὶ «Ἰπομνηματισμοὺς εἰς τοὺς Πλάτωνος διαλόγους».

εις τὸν Σπεύσιππον), ἐπίσης ὁ «'Αλκιβιάδης ὁ Β'»¹, ἡ «'Ἐπινομίς» (ταύτην-ἐξοβελίζει ὁ Πρόκλος, διότι, ἀφοῦ ὁ Πλάτων δὲν ἐπρόφθασεν, ἀποθανὼν ἐν τῷ μεταξύ, νὰ διορθώσῃ τοὺς «'Νόμους» του, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συγγράψῃ συμπλήρωμα τούτων, τὴν «'Ἐπινομίδα») καὶ αἱ 'Ἐπιστολαί, διὰ τὸ ἀπλοῦν τῆς φράσεώς των, καθὼς καὶ ἡ «'Πολιτεία»—ὑπὸ τοῦ *Schleiermacher*², ἀνήκει εἰς τοὺς «δευτερεύοντας πλαγίως παραστατικούς» διαλόγους. Κατὰ τὸν *'Αλκίνοον*³, πιθανὸν συγγραφέα τῶν «Προλεγομένων τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας», ὁ διάλογος «'Αλκιβιάδης» περιέχει 3 ἐκ τῶν 15 «διδασκαλικῶν τρόπων» τοὺς ὁποίους χρησιμοποιεῖ ὁ Πλάτων: τὸν τεκμηριώδη, τὸν ἐπαγωγικὸν καὶ τὸν προσθετικὸν (οἱ λοιποὶ 12 εἶναι: ἐνθουσιαστικός, ἀποδεικτικός, ὀριστικός, διαιρετικός, ἀναλυτικός, εἰκονικός, παραδειγματικός, ἀναλογικός, ἀριθμητικός, ἱστορικός, ἐτυμολογικός καὶ κατ' ἀφαίρεσιν). Ὁ Πλάτων χρησιμοποιεῖ τὸν «τεκμηριώδη» τρόπον διδασκαλίως εἰς τὸν «'Αλκιβιάδην», λέγων ὅτι ἡ διαφωνία εἶναι «τεκμηριον» (ἀπόδειξις) τοῦ ψεύδους, ἐνῶ τῆς ἀληθείας ἀπόδειξις εἶναι ἡ συμφωνία· τὸν ἐπαγωγικὸν πάλιν, ὅταν λέγῃ ὅτι: ἐκείνος ποῦ πείθει ἓνα, δύναται νὰ πείσῃ καὶ πολλοὺς, καὶ ἀντιστρόφως·

1. Ὁ 'Αλκιβιάδης ὁ Β' ἀποδίδεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ἡ δὲ 'Αλκυὼν εἰς τὸν Λέοντα τὸν ἀκαδημαϊκὸν φιλόσοφον, ὅπως τοῦλάχιστον ἀναφέρει ὁ *Νικίας ὁ Νικαεὺς* ('*Ἀθην.* ΙΑ, 114).

2. Γερμανὸς ἐλληνοιστὴς τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, καθηγητὴς εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου, τῆς 'Αϊδελβέργης καὶ τῆς Γοτιγγης. 'Ἐσχολίας τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ 'Αριστοτέλους κυρίως, γενικῶς ὁμως ἠσχολήθη μὲ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, θεωρούμενος ὡς ὁ πρόδρομος τοῦ Wundt.

3. *'Αλκίνοος*, πλατωνικὸς φιλόσοφος, ζήσας περὶ τὸν Β' μ.Χ. αἰῶνα, σύγχρονος τοῦ 'Αλβίνου. Συνέγραψεν «Εἰς τὰ Πλάτωνος δόγματα εἰσαγωγὴν», εἰς τὴν ἑποῖαν ἀναμειγνύει δόγματα τοῦ 'Αριστοτέλους καὶ τῶν Στωϊκῶν. Ἡ συγγραφή του αὕτη ἐξεδόθη ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας λατινιστὶ ἐν Ρώμῃ ὑπὸ Πέτρου Βάλθη κατὰ τὸ 1469. Ἡ πρώτη ἐλληνικὴ ἐκδοσις διήρξεν ἡ τοῦ *'Αλδου* ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1521 καὶ ἐν Παρισίοις τὸ 1532, καὶ εἰς Λέιντεν τῆς Ὀλλανδίας τὸ 1630. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ ἔργον τοῦ *'Αλκινόου* ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς *Hellenistische Studien* τοῦ Freudenthal τὸ 1851, καθὼς καὶ εἰς τὴν στερεότυπον ἐκδοσιν τῶν *'Απάντων* τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ *Καρόλου Φρειδερίκου Hermann*, Λειψία Teubner 1860 καὶ ἐφεξῆς.

ταῦτα ἀποδεικνύονται δι' ἐπαγωγῆς τὸν προσθετικὸν (ἢ κατὰ πρόσθεσιν), τέλος, χρησιμοποιεῖ ὁ Πλάτων, ὅταν θέτῃ τὸ ἐρώτημα «τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος ; σῶμα, ψυχὴ, ἢ καὶ τὰ δύο μαζί;» καὶ ἀποδεικνύει ὅτι οὔτε σῶμα εἶναι, οὔτε τὰ δύο μαζί, ἀλλὰ μόνον ψυχὴ. Πάντως ἡ ἀξία τοῦ διαλόγου τούτου τοῦ Πλάτωνος εἶναι μεγίστη, ἀκριβῶς λόγῳ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναπτυσσομένων ἠθικῶν διδασμάτων καὶ τοῦ συναρπαστικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, τρόπου, καθ' ὃν φέρεται ὁ διάλογος. Ὁ Ἄλβινος δικαίως λέγει (Εἰσαγωγή εἰς Πλάτωνος διαλόγους, κεφ. V) «ἵνα δέ τις τὰς φυσικὰς ἐννοίας εἰς φῶς προκαλέσαιτο, τοῖς τοῦ μαιευτικοῦ χαρακτῆρος διαλόγοις δεήσει ἐντυγχάνειν· τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἴδιον». Ὁ ἀναγινώσκων τὸν «Ἀλκιβιάδην τὸν Α'» εὐχαρίστως συνεχίζει τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην μέχρι τέλους, πολλάκις δὲ εὐχαρίστως πάλιν ἐπαναλαμβάνει δις καὶ τρίς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ.

Ε. Κ. Α.

ΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Παραλλαγαι διαφόρων κειμένων ἀπὸ τοῦ τῆς στερεοτύπου ἐκδόσεως Teubner Λειψίας 1869, τὴν ὁποίαν ἐπεμελήθη ὁ Κάρλος Φραιδερ. Χέρμανν, σύμφωνα μὲ τὸν Θράσυλλον.

- 1) Ἐν κεφ. II p. 105 E μετὰ τὸ «ὥσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδας ἔχεις ἐν τῇ πόλει» ἀκολουθεῖ ἐν παρενθέσει [ἐνδειξασθαι ὅτι αὐτῇ παντὸς ἀξιος εἶ, ἐνδειξάμενος δέ, οὐδὲν ὅ τι οὐ παραυτίκα δυνήσεσθαι].
- 2) > > V p. 109 B ἼΑλκ. Ἐγωγε, ὅτι [γε] ἔξαπατῶμενοί τι ἢ βιαζόμενοι. . .
- 3) > > VII p. 110 D μετὰ τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἸΑλκιβ. «Ἄλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἔξευρών» δὲν ἀκολουθεῖ ἡ ἐρώτησις τοῦ Σωκρ. «Τὸ δὲ πῶς εἶχεν ;», ἀλλ' ἡ φράσις αὕτη φέρεται συνέχεια τῆς ἀποκρίσεως τοῦ ἸΑλκιβ. μετὰ τὸ «ἔξευρών». «Τὸ δὲ ᾧδέ πῶς εἶχεν» ἔμαθον, οἶμαι καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι», παρεμβαλλομένου, μεταξὺ τοῦ «Τὸ δὲ» καὶ τοῦ «πῶς», τοῦ «ᾧδέ», λαμβάνοντος τοῦ τελευταίου τούτου τὸν τόνον τοῦ «πῶς».
- 4) > > IX p. 112 E ἀντὶ «Τί δέ ;» φέρεται «Τί δαί ;»
- 5) > > XII p. 117 A ἀντὶ «Οὐκοῦν καὶ περὶ τῶν δικαίων...» φέρεται «Οὐκοῦν γ. καί. . .»
- 6) > > XVII p. 121 B ἀντὶ «εἰ δὲ καὶ τοὺς προγόνους δέοι καὶ τὴν πατρίδα Εὐρυσάκου κλπ.» φέρεται «εἰ δὲ καὶ τοὺς προγόνους σε δέοι. . .»
- 7) > > XVII p. 121 C ἀντὶ «βασιλέως γενέσια», φέρεται «βασιλέως γενέθλια».
- 8) > > XVII p. 121 D ἀντὶ «καὶ ὅπως κάλλιστος ἔσται...» φέρεται «καὶ ὅπως δεῖ κάλλιστος ἔσται...»
- 9) > > XVIII p. 124 B ἀντὶ «εἰ μὴ περὶ ἐπιμελεία...» φέρεται «εἰ μὴ ἐπιμελεία. . . .»

- 10) Ἐν κεφ. XIX p. 124 D ἀντι «οὐδὲ μαλακιστέον» φέρεται «οὐδὲ μαλθακιστέον».
- 11) > > XIX p. 124 E ἀντι «Δῆλον ὅτι οἱ πράττειν τὰ πράγματα» φέρεται «Δῆλον ὅτι . . . . τὰ ἀγαθὰ».
- 12) > > XIX p. 124 E ἀντι «ποῖα; ἄρα τὰ ἱππικά;» φέρεται «δποῖα;» κλπ.
- 13) > > XXII p. 127 B ἀντι «Οὐδ' αὖ ἄρα ταύτη οἰκοῦνται αἱ πόλεις . . .» φέρεται «Οὐ δ' εὖ ἄρα . . .»
- 14) > > XXIII p. 128 A πρὸ τῆς ἐρωτήσεως Σωκρ. «Ἄρ' οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα;» καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Ἀλκιβ. «Ναί» παρεμβάλλεται ἐρώτησις τοῦ Σωκράτους : «καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ἄλλου σώματος ὁμοίως;»—Ἄλκιβ. «Ναί».
- 15) > > XXV p. 130 B ἀντι Σωκρ. «Ἄρ' οὖν σῶμα, αὐτὸ αὐτοῦ ἄρχει;» φέρεται : Σωκρ. «Τίς οὖν ὁ ἀνθρώπος; Ἄρ' οὖν . . .»
- 16) > > XXV p. 130 C ἀντι Σωκρ. «Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἔξαρκεῖ ἡμῖν» φέρεται «εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἔξαρκεῖ ἡμῖν».
- 17) > > XXVIII p. 133 C ἀντι «Ἐχομεν οὖν εἰπεῖν . . . νοερώτερον» φέρεται «Ἐχομεν . . . θεϊώτερον . . .»
- 18) > > XXIX p. 133 D ἀντι «τὰ δὲ ἑαυτῶν, ἄλλους δὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν . . .» φέρεται «τὰ δὲ ἑαυτῶν. Ἄλλ' οὐδὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν . . .».
- 19) > > XXX p. 134 D ἀντι «κατόψεσθε καὶ γνῶσεσθε» φέρεται «κατόψεσθέ τε καὶ γνῶσεσθε».
- 20) > > XXX { p. 134 D ἀντι Σωκρ. «Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ
p. 134 E πράξετε;»—Ἄλκ. «Ναί».—Σωκρ. «Ἄλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἢ μὴν εὐδαιμονήσιν» φέρεται : Σωκρ. «Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἢ μὴν εὐδαιμονήσιν». [Ἐκπίπτει δηλαδὴ ἢ ἀποκρίσις τοῦ Ἀλκιβιάδου «ναί»].

- 21) Ἐν κεφ. XXII p. 127 C ἀντι <νῦν δὲ πῶς αὐτὸς λέγεις; ὁμο-
νοίας μὴ ἐγγιγνομένης φιλία ἐγγίγνε-
ται;> φέρεται <νῦν δὲ πῶς αὐτὸς λέγεις
ὁμονοίας μὴ ἐγγιγνομένης φιλίαν γί-
γνεσθαι;>
- 22) > > XXIV p. 129 D ἀντι <τὸ δὲ χρώμενον καὶ οἷς χρῆ-
ται...> φέρεται <τὸν δὲ χρώμενον...>
- 23) > > XXVII p. 132 B ἀντι φοβούμεθα δὲ μή, τούτου σφα-
λέντες λάθωμεν...> φέρεται <ἐφοβού-
μεθα δέ...>
- 24) > > XXX p. 135 A ἀντι <τυραννοῦντι δὲ καὶ μηδὲ ἐπι-
πλήττοντι ἑαυτῶν, τί τὸ συμβησόμενον;>
φέρεται <τυραννοῦντι δέ, ὡς μηδὲ ἐπι-
πλήττοι τις αὐτῶν, τί τὸ συμβησό-
μενον;>

ΠΛΑΤΩΝ
ἀλκιβιάδης Α'

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ

[ἢ περὶ ἀνθρώπου φύσεως· μαϊευτικός.]

Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ

- 103 I. ὦ παῖ Κλεινίου, οἶμαι σε θαυμάζειν, ὅτι πρῶτος
ἔραστής σου γενόμενος τῶν ἄλλων πεπαυμένων μόνος οὐκ
ἀπαλλάττομαι, καὶ διὸ οἱ μὲν ἄλλοι δι' ὄχλου ἐγένοντό σοι
διαλεγόμενοι, ἐγὼ δὲ τοσοῦτων ἐτῶν οὐδὲ προσεῖπον. Τούτου
δὲ τὸ αἴτιον γέγονεν οὐκ ἀνθρώπειον, ἀλλὰ τι δαιμόνιον
B ἐναντίωμα, οὗ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πεύσει· νῦν δ'
ἐπειδὴ οὐκέτι ἐναντιοῦται, οὕτω προσεῆλθθα· εὐελπὶς δὲ
εἰμι καὶ τὸ λοιπὸν μὴ ἐναντιώσεσθαι αὐτό. Σχεδὸν οὖν
κατανεόηκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σκοπούμενος ὡς πρὸς τοὺς
ἔραστὰς ἔσχατος· πολλῶν γὰρ γενομένων καὶ μεγαλοφρόνων
οὐδεὶς δὲ οὐχ ὑπερβληθεὶς τῷ φρονήματι ὑπὸ σοῦ πέφευγε.
- 104 Τὸν δὲ λόγον, ᾧ ὑπερπεφρόνηκας, ἐθέλω διελθεῖν. Οὐδενὸς
φῆς ἀνθρώπων ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν· τὰ γὰρ ὑπάρχοντά
σοι μεγάλα εἶναι, ὥστε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος
ἀρξάμενα τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχὴν. Οἶει γὰρ δὴ εἶναι

1. Ὁ Σωκράτης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν συναναστρέφεται τὸν νεα-
ρὸν ἀκόμη Ἀλκιβιάδην· τώρα πλέον, ποῦ ὁ νέος εἶναι 20 ἐτῶν, εἰς
τὴν ἡλικίαν δηλ., κατὰ τὴν ὁποῖαν σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς Ἀθη-
ναϊκῆς Πολιτείας ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς
ὑποθέσεις τοῦ Κράτους, ὁ σοφὸς του φίλος τὸν πλησιάζει διὰ νὰ τοῦ
μεταδώσῃ τὰς ἀναγκαίας δι' ἓνα ἠθικὸν πολιτικὸν ἄνδρα γνώσεις.

2. Ὁ χαρακτηρισμὸς «ἔραστής» ἐνταῦθα ἔχει ἀπολύτως τὴν ἐν-
νοίαν τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου· ἂν καὶ ἡ λέξις αὐτὴ ἔδωκε πολλάκις εἰς
πολλοὺς λαθὴν δι' ἀνήθικον ἑρμηνείαν (ἔραστής-παιδαραστής), ἐν

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ (ΠΡΩΤΟΣ)

(ἢ περὶ ἀνθρώπου φύσεως· μαιευτικός)

Πρόσωπα τοῦ διαλόγου
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ

Ι. Γιὰ τοῦ Κλεινίου, φαντάζομαι πὺς θ' ἀπορήσῃ, γιατί ἂν καὶ ὑπῆρξα ὁ πρῶτος σου φίλος, μόνος ἐγὼ δὲν φεύγω ἀπὸ κοντά σου, ὅταν πιά οἱ ἄλλοι ἔχουν παύσει (νὰ σ' ἀγαποῦν)· ἐπίσης καὶ γιατί οἱ ἄλλοι μὲν σοῦ ἔγιναν ὀχληροὶ μὲ τίς (συχνές) συζητήσεις τους, ἐνῶ ἐγὼ, ἐπὶ τόσα χρόνια ¹, οὔτε τὸν λόγον κἄν σοῦ ἀπέτεινα. Ἡ αἰτία ὁμῶς αὐτοῦ δὲν προήρ- χετο ἀπὸ κάτι τὸ ἀνθρώπινο, ἀλλὰ ἦτο κάποιο ἐμπόδιο ἐκ θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν δύναμιν θὰ μάθῃς καὶ σύ, ἀργότερα ὁμῶς· τῶρα δέ, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόδιο αὐτὸ δὲν παρεμβάλλεται πλέον, διὰ τοῦτο κ' ἐγὼ ἔχω ἔλθει πρὸς ἐσένα. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ ξαναπαρεμβληθῆ ὡς πρόσκομμα. Κατὰ τὸ διάστημα λοιπὸν αὐτό, παρατηρώντας (σε) ἀπὸ μακριά, κατάλαβα σχεδὸν τελείως; ποία ἢ συμπεριφορά σου ἀπέναντι τῶν φίλων σου ²· δηλαδή, ἂν καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν πολλοὶ καὶ ὑπερήφανοι, ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἀπέμεινε, πὺς νὰ μὴν ἠναγκάσθῃ νὰ φύγῃ, νικημένος ἀπὸ τὴν δική σου ὑπερηφάνεια. Θέλω δὲ νὰ (σοῦ) ἐκθέσω τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον σὺ ἐφέρθῃς τόσον ὑπερήφανα. Ἴσχυρίζεσαι ὅτι δὲν ἔχεις ἀνάγκη κανενὸς ἀνθρώπου, (καὶ) γιὰ τίποτε· διότι τὰ προτερήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἶσαι προικισμένος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ καταλήγοντας εἰς τὴν ψυχὴν, εἶναι μεγάλα, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃς τὴν ἀνάγκη κανενός. Φαντάζεσαι δηλαδή ἐν πρώτοις, ὅτι εἶσαι ὠραιότατος

τούτοις προκειμένου περὶ τοῦ Σωκράτους ἀποκλείεται ἔστω καὶ ἡ ἐλάχιστη ὑπόνοια ἀνηθικοῦ τυχόν σκέψεως· κατωτέρω (κεφ. XXVI, XXVII 131 - 132) διευκρινίζεται σαφῶς ἡ σχέση τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς καθαρῶς ψυχική, ἂν καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, καθ' ἑαυτὸν, ἀποδειχθῆκεν ὑπῆρξεν ἀνήθικος καὶ φαῦλος.

πρῶτον μὲν κάλλιστός τε καὶ μέγιστος· καὶ τοῦτο μὲν δὴ
 παντὶ δῆλον ἰδεῖν διὸ οὐ ψεύδει· ἔπειτα νεανικωτάτου γέ-
 νους ἐν τῇ σεαυτοῦ πόλει, οὔση μερίστη τῶν Ἑλληνίδων,
 Β καὶ ἐνταῦθα πρὸς πατρός τέ σοι φίλους καὶ ξυγγενεῖς πλεί-
 στους εἶναι καὶ ἀρίστους, οἳ εἴ τι δέοι ὑπηρετοῖεν ἄν σοι,
 τούτων δὲ τοὺς πρὸς μητρὸς οὐδὲν χείρους οὐδ' ἐλάττους·
 ξυμπάντων δὲ ὧν εἶπον μείζω οἶει σοι δύναμιν ὑπάρχειν
 Περικλέα τὸν Σανθίππου, ὃν ὁ πατὴρ ἐπίτροπον κατέλιπε
 σοί τε καὶ τῷ ἀδελφῷ· ὃς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύνα-
 ται πράττειν ὃ τι ἂν βούληται, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι καὶ
 τῶν βαρβάρων ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις γένεσι. Προσθήσω
 C δὲ καὶ διὸ τῶν πλουσίων· δοκεῖς δέ μοι ἐπὶ τούτῳ ἥκιστα
 μέγα φρονεῖν. Κατὰ πάντα δὴ ταῦτα σύ τε μεγαλανχόμε-
 νος κεκρατήθης τῶν ἐρασιῶν ἐκεῖνοί τε ὑποδεέστεροι ὄντες
 ἐκρατήθησαν, καὶ σε ταῦτ' οὐ λέληθεν· ὄθεν δὴ εὖ οἶδα
 ὅτι θαυμάζεις, τί διανοούμενός ποτε οὐκ ἀπαλλάττομαι τοῦ
 ἔρωτος, καὶ ἦντιν' ἔχων ἐλπίδα ὑπομένω τῶν ἄλλων πε-
 φευγόντων.

II. ΑΔ. Καὶ ἴσως γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶσθ' ὅτι σμι-
 D κρόν με ἐφθῆς. Ἐγὼ γάρ τοι ἐν νῶ εἶχον πρότερός σοι
 προσελθὼν αὐτὰ ταῦτ' ἐρέσθαι, τί ποτε βούλει καὶ εἰς τίνα
 ἐλπίδα βλέπων ἐνοχλεῖς με, ἀεὶ ὅπου ἂν ὦ ἐπιμελέστατα
 παρῶν· τῷ ὄντι γὰρ θαυμάζω, ὃ τί ποτ' ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα,
 καὶ ἦδιστ' ἂν πυθοίμην.

1. Ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς τοῦ Κλεινίου κατήγατο
 ἀπὸ τὸν Αἰαντα τὸν Τελαμώνιον, ἐκ μητρὸς δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀλκμεωνί-
 δας. Ὁ Περικλῆς ἦτο πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν τῆς Δεινομάχης, μητρὸς τοῦ
 Ἀλκιβιάδου· ἡ μήτηρ τοῦ Περικλέους Ἀγαρίστη, ἡ ὑπανδρευθεῖσα
 τὸν Σάνθιππον, ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Μεγακλέους, πατρὸς τῆς Δεινομάχης·
 συνεπῶς οἱ Σάνθιππος καὶ Πάραλος, οἱ δύο ἡλίθιοι, κατ' Ἀλκιβιάδην,
 υἱοὶ τοῦ Περικλέους, ἦσαν δευτέρου ἐξ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου. Οὗτος
 ἔφησε κατὰ τὸ ἔτι καὶ σήμερον ἐπικρατοῦν ἔθιμον, ὡς πρωτότοκος,
 τὸ ὄνομα τοῦ πρὸς πατρός πάππου του.

2. Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλκιβιάδου Κλεινίας ἔπεσε μαχόμενος ἐν Κο-
 ρωνεῖα τὸ 446 π.Χ. Ὁμοίως καὶ ὁ πατὴρ τῆς συζύγου του Ἰππαρέ-
 τῆς Ἰππώνικος-Καλλίας ἔπεσε κατὰ τὴν ἡτταν τοῦ Δηλίου (σήμε-
 ρον Δήλεσι) τὸ 424 π.Χ.

καὶ μὲ πολὺ ἐπιβλητικὸν ἀνάστημα· καὶ ὅσο γι' αὐτὸ μὲν, εἶναι πράγματι φανερὸ στὸν καθένα νὰ ἴδῃ ὅτι δὲν ἀπατάσαι· ἔπειτα ὅτι κατάγεσαι ἀπὸ τὴν πῖθ ἰσχυρὴ οἰκογένεια τῆς πόλεώς σου, ἢ ὁποῖα (πόλις σου) πάλιν εἶναι ἡ μεγαλύτερη μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, καὶ ὅτι (πιστεύεις πῶς) ἔχεις ἐδῶ, ἀπὸ τὸν πατέρα σου, καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς πάρα πολλοὺς καὶ πολὺ ἰσχυροὺς, οἱ ὅποιοι καὶ θὰ σὲ ἐξυπηρετοῦσαν, ἂν τυχὸν παρουσιάζετο καμμιά ἀνάγκη· (ἀλλὰ καὶ) ἀπὸ αὐτοὺς οὔτε χειρότεροι οὔτε ὀλιγώτεροι εἶναι οἱ (φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς πού ἔχεις) ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῆς μητέρας σου ¹· ἀπὸ ὅλους ὅμως αὐτοὺς μαζί, τοὺς ὁποῖους ἀνέφερα, ἢ μεγαλύτερα δύναιμις, τὴν ὁποῖαν πιστεύεις σὺ ὅτι διαθέτεις, εἶναι ὁ Περικλῆς ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου, τὸν ὁποῖον ὁ πατέρας σου ² ἄφησε κηδεμόνα εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν σου ³· ὁ ὁποῖος (Περικλῆς), ὅχι μόνον εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν πόλιν ἡμπορεῖ νὰ κάνη ὅτι δὴποτε κι' ἂν θέλῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ βαρβαρικά ἔθνη. Θὰ προσθέσω δὲ ἀκόμη τὸ ὅτι (πιστεύεις πῶς εἶσαι) καὶ ἀπὸ τοὺς πλουσίους· μοῦ φαίνεσαι ὅμως ὅτι, ὡς πρὸς αὐτό, δὲν ὑπερφηφανεύεσαι καθόλου. Δι' ὅλα λοιπὸν αὐτὰ καὶ σύ, ἐπειδὴ τὸ ἐπήρες ἐπάνω σου, ὑπερίσχυες τῶν φίλων σου, αὐτοὶ δέ, ἐπειδὴ ἦσαν ὑποδεέστεροι, ὑπέκυψαν· (ἐννοεῖται) ὅτι τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν διέφυγε τὴν ἀντίληψίν σου· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἠξεύρω καλὰ ὅτι ἀπορεῖς (καὶ διερωτᾷσαι) τί ἄραγε νὰ ἔχω ἐγὼ κατὰ νοῦν, πού δὲν παραιτοῦμαι ἀπὸ τὴν φιλίαν σου, καὶ ποῖαν ἐλπίδα τάχα νὰ τρέφω, ὥστε νὰ ἐπιμένω, ἐνῶ (ὅλοι πιά) οἱ ἄλλοι ἀποτραβήχθησαν.

II. ΑΛΚ. Καὶ ἴσως βέβαια, Σωκράτη, νὰ μὴν ἠξεύρης ὅτι μόλις λίγο μ' ἐπρόλαβες. Διότι πράγματι εἶχα ἐγὼ κατὰ νοῦν, ἀφοῦ σὲ πλησιάσω πρῶτύτερα, νὰ σ' ἐρωτήσω ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ἴδια (πράγματα), δηλαδὴ τί ἐπὶ τέλος θέλεις καὶ πρὸς ποιά ἐλπίδα ἀποβλέπων μὲ ἐνοχλεῖς, παρουσιαζόμενος πάντοτε συστηματικά, ὅπουδῆποτε κι' ἂν εἶμαι ἐγὼ· καὶ στ' ἀλήθεια ἀποροῦ (καὶ διερωτῶμαι) ποῖος νὰ εἶναι ἄραγε ὁ σκοπός σου, καὶ σὲ βεβαιῶ πῶς μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστησι θὰ τὸ ἐμάθαινα.

3. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου Κλεινίας παρέμεινε ἀσημος, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς σχετικῆς πτωχείας του, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι δὲν ἔπηρεε τόσο ἐφυγῆς καὶ τόσο ἀνήθικος ὅσον ὁ ἀδελφὸς του.

ΣΩ. Ἀκούσει μὲν ἄρα μου, ὡς τὸ εἶκός, προθύμως, εἶπερ, ὡς ἐφης, ἐπιθυμῆς εἰδέναι [καὶ ἀκοῦσαι] τί διανοοῦμαι, καὶ ὡς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω.

ΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν· ἀλλὰ λέγε.

Ε ΣΩ. Ὅρα δὴ· οὐ γάρ τοι εἶη ἄν θαυμασιὸν εἶ, ὥσπερ καὶ μόγις ἠρξάμην, οὕτω μόγις καὶ παυσαίμην.

ΑΔ. Ὡ γὰρ δὲ λέγε· ἀκούσομαι γάρ.

ΣΩ. Λεκτέον ἄν εἶη. Χαλεπὸν μὲν οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἤτιονα ἐρασιῶν προσφέρεσθαι ἐρασιῇ, ὅμως δὲ τολιμητέον φράσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν. Ἐγὼ γάρ, ὡ Ἀλκιβιάδη, εἰ μὲν σε ἐώρων ἃ νῦν δὴ διῆλθον ἀγαπῶντά τε καὶ οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις καταβιῶναι, πάλαι ἄν ἀπηλλάγμην τοῦ
 105 ἔρωτος, ὡς γε δὴ ἐμαυτὸν πείθω· νῦν δὲ ἕτερα αὐ κατηγορήσω διανοήματα σὰ πρὸς αὐτὸν σέ, ᾧ καὶ γνώσει, διπροσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα. Δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· ὡ Ἀλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἢ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι, εἰ μὴ σοι ἐξέσται μεῖζω κτήσασθαι; δοκεῖς ἄν μοι ἐλέσθαι τεθνάναι· ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δὴ ποτε ἐλπίδι ζῆς, ἐγὼ φράσω. Ἐγεῖ, ἐὰν
 Β σθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν—παρελθῶν οὖν ἐνδείξεσθαι

1. «Οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις καταβιῶναι» ἔχει κατὰ λέξιν «πῶς πρέπει νὰ περάσῃς τὴν ζωὴν σου» καὶ ὄχι, ὅπως θὰ ἔπρεπε κυρίως ν' ἀποδοθῇ ὁ ἀόριστος «καταβιῶναι», «πῶς πρέπει νὰ ἔλθῃς περᾶσαι τὴν ζωὴν σου . . .». Πολλάκις ἐβρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐδῶ π.χ., νὰ ἀποδίδωμεν τὸν ἀόριστον μὲ ἄλλους χρόνους. Ὁ ἀόριστος πράγματι εἰς τὴν προστακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὸ ἀπαρέμμετον, ἐκφράζει συχνά, ἰδίως δταν ἀπαντᾷ μετὰ τοῦ «ἄν», τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

2. Παρέρχομαι σημαίνει προχωρῶ ἢ ἐμφανίζομαι δημοσίᾳ, ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα. Ἡ πράξις αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους ἐσήμαινε τὴν ἀπαρχὴν τοῦ σταδίου οἰουδύποτε νέου ὁ ὁποῖος προωρῖζετο διὰ τὴν πολιτικὴν. Ὁ διάλογος λαμβάνει χώραν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 20οῦ ἔτους τοῦ Ἀλκιβιάδου. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νέοι, μόλις εἰσέρχοντο εἰς τὸ 18ον ἔτος, ἐτάσσοντο εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐπὶ διετίαν δὲ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς «περιπολους», διατρέχοντες τὴν χώραν ἰδίως κατὰ τὰς νύκτας διὰ φύλαξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ πολεμικὴν ἐξάσκησίν των· κατὰ τὸ 20ὸν δὲ ἔτος ἐνεγράφοντο

ΣΩΚΡ. Θὰ μὲ ἀκούσης λοιπὸν μὲ προθυμίαν, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἐφόσον πράγματι, ὅπως εἶπες, ἔχεις τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθης [καὶ ν' ἀκούσης] τί ἔχω κατὰ νοῦν, καὶ (ἀρχίζω νὰ) ὁμιλῶ σὰν σὲ κάποιον ποῦ θὰ μ' ἀκούσῃ καὶ θὰ ἔχη τὴν ὑπομονὴν νὰ μεῖνῃ (μέχρι τέλους).

ΑΛΚ. Βεβαιότατα· μίλα ὁμως.

ΣΩΚΡ. Πρόσεχε λοιπὸν· διότι δὲν θὰ ἦταν καθόλου παράδοξον ἂν, ἀκριβῶς ὅπως μὲ τόση δυσκολία ἀρχισα, ἔτσι μὲ τὴν ἴδια δυσκολία καὶ νὰ τελείωνα.

ΑΛΚ. Μὰ μίλησε, ἀγαπητὲ (ἐπὶ τέλους· σοῦ εἶπα)· θὰ σ' ἀκούσω.

ΣΩΚΡ. Καὶ βέβαια πρέπει νὰ μιλήσω. Εἶναι χωρὶς ἄλλο δύσκολον εἰς ἓνα φίλον ν' ἀποτείνεται πρὸς ἓνα ἀνθρώπον ποῦ ὄν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἐν τούτοις πρέπει νὰ τολμήσω νὰ ἐκφράσω τὴν σκέψιν μου. Ἐγὼ δηλαδὴ, Ἀλκιβιάδῃ, ἂν μὲν σὲ ἐβλεπα ὅτι μένεις εὐχαριστημένους μὲ τὰ ὅσα πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, καὶ πῶς σκέπτεσαι ὅτι πρέπει νὰ περάσης τὴν ζωὴν σου ' μ' αὐτὰ καὶ μόνον, ἀπὸ πολλοῦ θὰ εἶχα παραιτηθῆ τῆς φιλίας μου πρὸς ἐσένα· αὐτὴν τὴν πεποιθήσιν ἔχω ἐγὼ τοῦλάχιστον. Τώρα ὁμως θὰ σοῦ μαρτυρήσω, σὲ σένα τὸν ἴδιον, καὶ μερικὲς ἄλλες σκέψεις δικές σου (ποῦ σὲ ἀπασχολοῦν), ἐξ οὗ καὶ θὰ βεβαιωθῆς ὅτι πράγματι ποτὲ δὲν ἔπαυσα ἀπὸ τοῦ νὰ σὲ παρακολουθῶ διαρκῶς μὲ τὴν σκέψιν μου καὶ μὲ προσοχήν. Μοῦ κάνεις δηλαδὴ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, ἂν κανεὶς ἀπὸ τοὺς θεοὺς σοῦ ἔλεγε τυχόν : « Ἀλκιβιάδῃ, τί ἀπὸ τὰ δύο προτιμᾶς, νὰ ζῆς καὶ νὰ ἔχῃς μόνον τὰ χαρίσματα αὐτὰ ποῦ ἔχεις τώρα, ἢ νὰ πεθάνῃς ἀμέσως, ἂν δὲν σοῦ ἐπιτραπῆ ποτὲ ν' ἀποκτήσης καὶ ἄλλα μεγαλύτερα ; » μοῦ φαίνεσαι πῶς θὰ προτιμοῦσες νὰ πέθαινες. Τώρα ὁμως ἐγὼ θὰ σοῦ εἰπῶ μὲ ποιὰ (κρυφῆ) ἐλπίδα, (κατὰ τὴν ἰδέα μου), ζῆς. Στοιχάζεσαι πῶς, ἐὰν βιασθῆς καὶ ἐμφανισθῆς εἰς τὸ βῆμα³ τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων—καὶ ὅτι αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν—, ἀφοῦ λοιπὸν ἐμφανισθῆς,

εἰς τὸ ληξιαρχεῖον (ἐκ τοῦ «ληξίς» δηλαδὴ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας) [ληξιαρχικὸν γραμματεῖον], παρελάμβανον τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ ἐγίνοντο δεκτοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Τοῦτο ἐκαλεῖτο «ληξίς».

- Ἄθηναίους, ὅτι ἄξιός ἐστι τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πρόποτε γενομένων, καὶ τοῦτο ἐνδειξάμενος μέγιστον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος ᾖς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν οἰκοῦσιν ἠπέρω. Καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαβῆναι δὲ
- C εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι οὐδ' ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι δοκεῖς ἐθέλειν οὐδ' ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμπλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπους· καὶ οἶμαί σε πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου ἠγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γεγονέναι. Ὅτι μὲν οὖν ἔχεις ταύτην τὴν ἐλπίδα, εὖ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω. Ἴσως ἂν οὖν εἴποις, ἅτε εἰδὼς ὅτι ἀληθῆ
- D λέγω· τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ἐστὶ σοι πρὸς λόγον ὃν ἔφησθα ἐρεῖν, δι' ὃ ἐμοῦ οὐκ ἀπαλλάττει; Ἐγὼ δὲ σοὶ γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου καὶ Δεινομάχης. Τούτων γάρ σοι ἀπάντων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον· ἰοσαύτην ἐγὼ δύναμιν οἶμαι ἔχειν εἰς τὰ σὰ πράγματα καὶ εἰς σέ· διὸ δὴ καὶ πάλα οἶομαί με τὸν θεὸν οὐκ ἔἴην διαλέγεσθαι σοι, ὃν ἐγὼ περιέμενον ὀπηνίκα ἔασαι.
- E Ὡσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδας ἔχεις ἐν τῇ πόλει, οὕτω καὶ ἐγὼ παρὰ σοὶ ἐλπίζω μέγιστον δυνήσεσθαι ἐνδειξάμενος, ὅτι παντὸς ἄξιός ἐμι σοι, καὶ οὔτ' ἐπίτροπος οὔτε συγγενὴς οὔτε ἄλ-

1. Ἐνταῦθα «βαρβάρους» ἐννοεῖ προφανῶς τοὺς γείτονας τῶν Ἑλλήνων, Μακεδόνας, Θράκας, Ἰλλυριοὺς κλπ., τοὺς κατοικοῦντας ἐν Εὐρώπῃ.

2. Ἐδῶ ὁ Σωκράτης ἐννοεῖ Κύρον τὸν μέγαν, τὸν ἰδρυτὴν τῆς 2ας (1ης Περσικῆς) δυναστείας τῶν Ἀχαιμενιδῶν καὶ τοῦ Περσικοῦ ἐν γένει Κράτους. Ὁ Κύρος αὐτὸς εἶναι ὁ ἦρωας τῆς «Κύρου Παιδείας» τοῦ Ἐσσοφώντος. Παράδοξον ὁμῶς εἶναι διατὶ ὁ Σωκράτης ἀναφέρει τὸν Ξέρξην, καὶ ὄχι τὸν πατέρα του Δαρεῖον, ὁ ὅποιος ὄχι μόνον ἐπεξέτεινε τὰ ὄρια τοῦ Περσικοῦ Κράτους, ἀλλ' ὑπῆρξεν ὁ κυρίως ὀργανωτὴς αὐτοῦ καὶ θ-μελιωτὴς τῆς διοικήσεως τοῦ ἀχανοῦς βασιλείου. Ὁ Ξέρξης εὗρε τὰ πάντα ἑτοιμα ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ τὸ μόνον, εἰς τὸ ὅποιον ἠσχολήθη (ἐξαιρέσει τῆς ἀτυχοῦς ἐκστρατείας του

θ' ἀποδείξῃς εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι εἶσαι ἀξίος νὰ τιμηθῆς ὅσον οὔτε καὶ ὁ Περικλῆς, οὔτε ἄλλος κανεὶς, ἀπὸ ὅσου ποτὲ ἔζησαν ἕως τώρα, καὶ ἀφοῦ ἀποδείξῃς αὐτό, θὰ ἀποκτήσῃς μεγίστην δύναμιν εἰς τὴν πολιτείαν, ἔάν δὲ ἐδῶ εἶσαι πανίσχυρος, θὰ εἶσαι (πανίσχυρος) καὶ μεταξὺ των ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν βαρβάρων¹, ὅσοι κατοικοῦν τὴν ἰδίαν ἡπειρον μὲ ἡμᾶς. Καὶ ἔάν ἐκ νέου σοῦ ἔλεγε τυχόν, ὁ ἴδιος αὐτὸς θεός, ὅτι δικαιοῦσαι (μὲν) νὰ εἶσαι κυρίαρχος εἰς τὴν Εὐρώπην, δὲν θὰ σοῦ ἐπιτραπῇ ὁμως νὰ διαθῆς καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ οὔτε νὰ ἀναμιχθῆς εἰς τὰς ἐκεῖ ὑποθέσεις, μού φαίνεται πῶς ἄλλιν δὲν θὰ ἐδέχεσο οὔτε νὰ ζῆς, μόνον ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτούς, ἔάν δὲν γεμίσης τελείως μὲ τὸ ὄνομά σου καὶ μὲ τὴν δύναμίν σου δλόκληρην, διὰ νὰ τὸ εἰπῶ ἔτσι, τὴν οἰκουμένην· καὶ μού φαίνεται ἀκόμη πῶς ἐσὺ πιστεύεις ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Κύρον² καὶ ἀπὸ τὸν Ξέρξην, κανεὶς ἄλλος δὲν ὑπῆρξε (ποτὲ) ἀξιόλογος. Τὸ ὅτι μὲν σὺ ἔχεις τὴν (κρυφὴν) ἐλπίδα αὐτὴν αὐτὸ τὸ ἡξυέρω πολὺ καλὰ καὶ δὲν τὸ συνάγω ἀπὸ εἰκασίας. Ἴσως ὁμως νὰ μού εἴπῃς, ἐπειδὴ εἶσαι βέβαιος ὅτι λέγω ἀλήθειες : «Μὰ τί σχέσιν ἔχει, Σωκράτη, αὐτὸ πού λέγεις τώρα πρὸς τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν φεύγεις ἀπὸ κοντὰ μου, καὶ τὴν ὁποίαν εἶπες πῶς θὰ μού ἐξηγήσῃς» ; Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ λοιπὸν βέβαια, ἐγώ, ἀγαπητό μου παιδί τοῦ Κλεινίου καὶ τῆς Δεινομάχης. Δηλαδή τὸ νὰ βάλῃς εἰς ἐνέργειαν καὶ νὰ ἐπιτύχῃς ὅλα αὐτὰ τὰ σχέδια πού ἔχεις στὸ μυαλό σου, χωρὶς ἐμένα, εἶναι ἀδύνατον. Τόσῃν μεγάλῃν ἐπιβολῇν πιστεύω ὅτι ἔχω ἐγὼ εἰς τὰς ὑποθέσεις σου, καὶ εἰς ἐσένα (τὸν ἴδιον). Διὰ τοῦτο λοιπόν, καὶ ἀπὸ καιρὸ πολὺ νομίζω ὅτι ὁ θεός³ δὲν μὲ ἄφηνε νὰ συζητήσω μὲ σένα, (τὸν θεὸν δὲ) αὐτὸν ἐπερίμενα ἐγὼ πότε θὰ μὲ ἄφηνε (ἐλεύθερον νὰ συζητήσω μαζί σου). Διότι ἀκριδῶς, ὅπως ἐσὺ τὰς ἐλπίδας σου τὰς στηρίζεις εἰς τὴν πολιτείαν, ἔτσι κ' ἐγὼ ἐλπίζω ὅτι κοντὰ σοῦ θ' ἀποκτήσω μεγίστην δύναμιν, ἀφοῦ ἀποδείξω ὅτι εἶμαι καθ' ὅλα ἀξίος σου (διὰ νὰ σὲ βοηθήσω εἰς κάθε ζήτημα) καὶ ὅτι οὔτε κηδεμών, οὔτε συγγενής, οὔτε κανεὶς ἄλλος εἶναι εἰς θέσιν

κατὰ τῆς Ἑλλάδος), ἦτο ὁ ἐξωραϊσμός των πρωτευουσῶν του, Σούσων, Βαβυλωνος, Ἐκβατάνων καὶ Περσπόλεως.

3. Τὸν θεόν. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ θεοῦ τοῦ «δαιμονίου», τοῦ ἐνοστικτοῦ αὐτοῦ ἢ τῆς ἐμπνεύσεως, ἢ ὁποία ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ ὠδήγει πρὸς τὸ ἀγαθὸν τὸν Σωκράτην.

λος οὐδείς ἰκανὸς παραδοῦναι τὴν δύναμιν ἧς ἐπιθυμεῖς πλὴν ἐμοῦ, μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι. Νεωτέρωφ μὲν οὖν ὄντι σοι καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἶα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ μάτην διαλεγοίμην· νῦν δὲ
106 ἐφῆκε· νῦν γὰρ ἂν μου ἀκούσῃς.

III. ΑΛ. Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν ἀτοπώτερος αὐ φαίνεται, ἐπειδὴ ἤρξω λέγειν, ἢ διτε σιγῶν εἶπον· καίτοι σφόδρα γε ἤσθ' ἰδεῖν καὶ τότε τοιοῦτος. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανοοῦμαι ἢ μὴ, ὡς ἔοικε, διέγνωκας, καὶ ἐὰν μὴ φῶ, οὐδέν μοι ἔσται πλέον πρὸς τὸ πείθειν σε. Εἶπεν· εἰ δὲ δὴ ὁ τι μάλιστα ταῦτα διανεόημαι, πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται καὶ ἄνευ σοῦ οὐκ ἂν γένοιτο, ἔχεις λέγειν ;

B ΣΩ. Ἄρα ἐρωτᾷς εἴ τινα ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρόν, οἷον δὴ ἀκούειν εἴθισαι ; Οὐ γάρ ἐστι τοιοῦτον τὸ ἐμόν· ἀλλ' ἐνδείξασθαι μὲν σοι, ὡς ἐγῶμαι, οἷός τ' ἂν εἶην ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, ἐὰν ἔν μόνον μοι ἐθέλης βραχὺ ὑπερηγήσῃς.

ΑΛ. Ἄλλ' εἴ γε δὴ μὴ χαλεπὸν τι λέγεις τὸ ὑπερήθημα, ἐθέλω.

ΣΩ. Ἡ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα ;

ΑΛ. Οὐ χαλεπόν.

ΣΩ. Ἀποκρίνου δὴ.

ΑΛ. Ἐρώτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὡς διανοούμενον σου ταῦτα ἐρωτῶ, ἂ
C φημί σε διανοεῖσθαι ;

ΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, οὕτως, ἵνα καὶ εἰδῶ ὁ τι ἐρεῖς.

ΣΩ. Φέρε δὴ· διανοεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ φημι, παριέναι συμβουλευσῶν Ἀθηναίους ἐντὸς οὐ πολλοῦ χρόνου· εἰ οὖν μέλλοντός σου ἵεναι ἐπὶ τὸ βῆμα λαβόμενος ἐροίμην· ὦ

1. Λόγον μακρόν. Ὁ Σωκράτης ἐνταῦθα κάμνει ὑπαιτιγμὸν ὡς πρὸς τοὺς σοφιστάς, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ἀλκιβιάδης ἠρέσκετο νὰ συζητῇ περὶ πολιτικῆς.

νά σοῦ χορηγήσῃ τὴν δύναμιν ποῦ σὺ ποθεῖς, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ ἐμένα, μὲ τὴν βοήθειαν βέβαια τοῦ θεοῦ. Ἐνόσω λοιπὸν ἦσουν ἀκόμη νεαρός, καὶ πρὶν ἀκόμη γεμίσῃ (ὁ νοῦς σου) μὲ τόσα (μεγαλεπήβολα) σχέδια, στ' ἀλήθεια ὁ θεὸς δὲν μὲ ἀφῆνε, καθὼς μοῦ φαίνεται (δέ, πολὺ καλά), νὰ συζητήσω μαζί σου, (καὶ τοῦτο) διὰ νὰ μὴ συζητῶ ἀσκοπῶς. Τώρα ὅμως ὁ θεὸς ἐπέτρεψε· διότι τώρα θὰ εἶσαι εἰς θέσιν νὰ μὲ ἀκούσῃς (καὶ νὰ μὲ καταλάβῃς).

III. ΑΛΚ. Ἀκόμη πολὺ πιδ παράξενος μοῦ φαίνεσαι τώρα, Σωκράτη, ἀπὸ τὴν στιγμή τοῦλάχιστον ποῦ ἄρχισες νὰ ὁμιλῆς, παρὰ τὸν καιρὸ ποῦ μὲ παρακολουθοῦσες σιωπῶντας· παρ' ὅλον ὅτι καὶ τότε, βέβαια, φαίνόσουν πράγματι ὑπερβολικὰ παράδοξος, ἂν σὲ πρόσεχε κανεὶς. Καὶ τώρα, ἂν μὲν λοιπὸν ἔχω κατὰ νοῦν αὐτά, ἢ δὲν ἔχω, καθὼς φαίνεται, τὸ διέγνωσες· κι' ἂν τυχὸν εἰπῶ ὄχι, δὲν θὰ μοῦ ἀπομείνῃ πιά τίποτε ἄλλο διὰ νὰ σὲ πείσω· ἄς εἶναι· ἂν ὅμως πράγματι ἔχω θάλει στὸ μυαλό μου, ἰδίως αὐτά τὰ σχέδια, (δὲν μοῦ λές;) πῶς θὰ τὰ ἐπιτύχω μὲ τὴν συνδρομὴ σου, ἐνῶ χωρὶς ἐσένα θ' ἀποτύχουν; Ἦμπορεῖς νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσῃς αὐτό;

ΣΩΚΡ. Ἄραγε ἐρωτᾷς, μήπως ἔχω νὰ ἐκφωνήσω κανέναν μακρὸν λόγον, ὡς ἐκείνους ποῦ εἶσαι συνηθισμένος ν' ἀκοῦς; Διότι αὐτὸ τοῦλάχιστον ἐγὼ δὲν τὸ συνηθίζω· ἀλλ' ὅμως, καθὼς ἐγὼ πιστεύω, θὰ ἤμουν ἱκανὸς νὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι ἔτσι εἶναι αὐτά, ἀρκεῖ μόνο νὰ θελήσῃς νὰ μοῦ κάμῃς μιὰ μικρὴ ἐκδούλευσι.

ΑΛΚ. Ἄν μόνο ἢ ἐκδούλευσις αὐτὴ ποῦ μοῦ ζητᾷς δὲν εἶναι τίποτε τὸ δύσκολον, εὐχαρίστως, δέχομαι.

ΣΩΚΡ. Τί λές; τὸ ν' ἀποκρίνεσαι εἰς ἐρωτήσεις σοῦ φαίνεται δύσκολον;

ΑΛΚ. Ὅχι. Καθόλου δύσκολον.

ΣΩΚΡ. Τότε λοιπὸν ἀποκρίνου.

ΑΛΚ. Ἐρώτα.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν, σ' ἐρωτῶ, ὡς ἂν νὰ εἶχες εἰς τὸν νοῦν σου αὐτὰ ἀκριθῶς ποῦ ἐγὼ ἰσχυρίζομαι ὅτι σχεδιάζεις;

ΑΛΚ. Ἄς εἶναι κ' ἔτσι, ἀφοῦ τὸ θέλεις· διὰ νὰ μάθω κ' ἐγὼ ἐπὶ τέλους τί πρόκειται νὰ εἰπῆς.

ΣΩΚΡ. Ἄκου λοιπὸν. Ἐν πρώτοις ἔχεις κατὰ νοῦν, καθὼς ἐγὼ ἰσχυρίζομαι, νὰ ἐμφανισθῆς, ἐντὸς ὀλίγου, ἀπὸ τοῦ βήματος, διὰ νὰ δώσῃς τὴν γνώμην σου εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ἂν λοιπὸν ἐγὼ, τὴν στιγμήν ποῦ θὰ ἐπήγαινες ν' ἀνεβῆς εἰς

Ἄλκιβιάδῃ, ἐπειδὴ περὶ τίνας Ἀθηναῖοι διανοοῦνται βουλευέσθαι, ἀνίστασαι συμβουλευέσων; Ἄρ' ἐπειδὴ περὶ ὧν σὺ ἐπίστασαι βέλτιον ἢ οὗτοι; Τί ἂν ἀποκρίναιο;

D ΑΛ. Εἴποιμ' ἂν δήπου, περὶ ὧν οἶδα βέλτιον ἢ οὗτοι.
ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρ' εἰδὼς τυγχάνεις, ἀγαθὸς ξύμβουλος εἶ.

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνον οἶσθα, ἃ παρ' ἄλλων ἔμαθες ἢ αὐτὸς ἐξεῦρες;

ΑΛ. Ποῖα γὰρ ἄλλα;

ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ποτε ἔμαθές τι ἢ ἐξεῦρες μῆτε μανθάνειν ἐθέλων μῆτε αὐτὸς ζητεῖν;

ΑΛ. Οὐκ ἔστιν.

ΣΩ. Τί δέ; Ἡθέλησας ἂν ζητῆσαι ἢ μαθεῖν ἃ ἐπίστασθαι ᾤον;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

E ΣΩ. Ἄ ἄρα νῦν τυγχάνεις ἐπιστάμενος, ἦν χρόνος ὅτε οὐχ ἡγοῦ εἰδέναί;

ΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἄ γε μεμάθηκας, σχεδόν τι καὶ ἐγὼ οἶδα· εἰ δέ τι ἐμὲ λέληθεν, εἶπέ. Ἔμαθες γὰρ δὴ σὺ γε κατὰ μνήμην τὴν ἐμὴν γραμματα καὶ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν· οὐ γὰρ δὴ αὐλεῖν γε ἤθελες μαθεῖν ταῦτ' ἔστιν ἃ σὺ ἐπίστασαι, εἰ μὴ πού τι μανθάνων ἐμὲ λέληθας· οἴμαι δέ γε, οὔτε νύκτωρ οὔτε μεθ' ἡμέραν ἐξιῶν ἐνδοθεν.

1. Ὁ Πλάτων εἰς τοὺς διαλόγους του κάμνει συχνὴν χρῆσιν τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων: πῶς γὰρ οὐ; πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, οὐ δῆτα, οὐ μέντοι, τί μὴν; πῶς δ' οὐ; ἔγωγε, ἐμοίγε, φαίν-ται γε κλπ. Ἐὰν ἡ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἀπόδοσις τῶν φράσεων αὐτῶν γίνῃ κατὰ λέξιν, μόνον κακὸς ἔχει καὶ ἀκατάληπτοι θὰ φαίνονται αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Ἄλκιβιάδου. Διὰ τοῦτο ἀπεδώσαμεν αὐτάς κατὰ τὴν σημασίαν των, μὲ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν περισσότερον παραπλήσιαν ἀντίστοιχον σημερινῇ φράσιν. Ὅμοίως τὰ φέρε ἐγ. ἴθι ἐγ. καθῶς καὶ τὰ,

2. Τί δέ; καὶ τί θαί; ἢ τί οὖν; τοῦ Σωκράτους, τὰ ἀπεδώσαμεν μὲ τὰ ἀκριβῶς ἀντίστοιχα εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἐμιλουμένην «δὲν μοῦ λές;», «γὰ πές μου», «ἄκου, οἱπὼν», «γὰ νὰ ἰδοῦμε» κλπ.

τὸ βῆμα, σ' ἐπιανα καὶ σ' ἐρωτοῦσα, « Ἄλκιβιάδη, γιὰ ποιὸ ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου οἱ Ἄθηναῖοι πρόκειται νὰ συσκεφθοῦν, ἀνεβαίνεις εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ δώσης τὴν γνώμην σου; Μήπως ἐπειδὴ πρόκειται διὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα σὺ κατέχεις καλύτερα ἀπὸ αὐτούς; » Τί θὰ (μοῦ) ἀπαντοῦσες;

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια, θὰ σοῦ ἔλεγα ὅτι (πρόκειται διὰ ζητήματα) τὰ ὁποῖα γνωρίζω καλύτερα ἀπ' αὐτούς.

ΣΩΚΡ. Γιὰ ὅσα λοιπὸν τυχαίνει νὰ τὰ γνωρίζῃς, εἰσαι καὶ καλὸς σύμβουλος;

ΑΛΚ. Φυσικά¹.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν γνωρίζεις αὐτὰ μόνον, ὅσα ἔμαθες ἀπὸ ἄλλους ἢ τὰ ἐπενήσες (μόνος σου);

ΑΛΚ. Ποιὰ ἄλλα δηλαδὴ;

ΣΩΚΡ. Εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ἐμάθαινες ἢ νὰ ἐπινοήσῃς κάτι, πὺ οὔτε νὰ τὸ διδασθῇς ἤθελες, οὔτε καὶ σὺ ὁ ἴδιος τὸ ζητοῦσες (νὰ τὸ μάθῃς);

ΑΛΚ. Ἄδύνατον.

ΣΩΚΡ. Δὲν μοῦ λές²; Ἡθέλησες ἄραγε ποτέ σοι νὰ ἐπιζητήσῃς ἢ νὰ μάθῃς κάτι, πὺ ἐπίστευες ὅτι τὸ ἤξευρες καλὰ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Αὐτὰ λοιπὸν, πὺ τῶρα τυχαίνει νὰ κατέχῃς, ἦταν ποτὲ καμμιά ἐποχὴ, πὺ δὲν πίστευες ὅτι τὰ ἤξευρες;

ΑΛΚ. Θὰ ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ ἦταν.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὅμως, αὐτὰ πὺ ἔχεις μάθει τοῦλάχιστον ἐσὺ, σὰν νὰ τὰ ἤξεύρω κάπως κ' ἐγώ· (καὶ σὲ παρακαλῶ), ἂν τυχὸν μοῦ ἔχη διαφύγει τίποτα, νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς. Σὺ δηλαδὴ, καθόσον ἐγὼ τοῦλάχιστον θυμοῦμαι, ἐδιδάχθῃς καὶ γράμματα καὶ κιθάρα νὰ παίζῃς καὶ γυμναστική· διότι μὲ κανένα τρόπον δὲν ἤθελες νὰ μάθῃς νὰ παίζῃς αὐλὸν³· αὐτὰ εἶναι ὄλα-ὄλα πὺ ξεύρεις, ἐκτός ἐὰν. ἔμαθες καὶ τίποτ' ἄλλο, πὺ διέφυγε τὴν προσοχή μου· πιστεύω ὅμως, τοῦλάχιστον, ὅτι δὲν μοῦ διέφυγες, ὁσάκις ἐβγαίνεις ἀπὸ τὸ σπίτι σου, οὔτε τὴν νύκτα οὔτε καὶ τὴν ἡμέρα.

3. Κατὰ τὸν Σωκράτην, ὁ Ἄλκιβιάδης δὲν ἠθέλησε νὰ μάθῃ νὰ παίξῃ αὐλὸν, διότι, ἐκτός πὺ τὸ ἐθεώρει ἀνελεύθερον, ἐνόμιζε πὺς θὰ τὸν ἔκανεν ἀσχημὸν ἅμα φούσκωνε τὰ μάγουλά του γιὰ νὰ παίξῃ αὐλὸν. Καὶ ὅμως ὁ Δοῦρις εἰς τὸ «Περὶ Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους» ἔργον του ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἄλκιβιάδης ἔμαθεν ἀλληλικήν, ὅχι ἀπὸ τὸν πρῶτον τυχόντα δάσκαλον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Πρόνομον, ὁ ὁποῖος ἦτο περίφημος κατὰ τὴν ἐποχὴν του (Ἄθην. Δειπνοσοφ. IV 184 d).

ΑΔ. Ἐὰν οὐ πεφοίτηκα εἰς ἄλλων ἢ τούτων.

107 IV. ΣΩ. Πότερον οὖν, ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι
βουλευόμενοι, πῶς ἂν ὀρθῶς γράφοιεν, τότε ἀναστήσει αὐ-
τοῖς συμβουλευέσων ;

ΑΔ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

ΣΩ. Ἐὰν περὶ κρουμάτων ἐν λύρα ;

ΑΔ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν οὐδὲ περὶ παλαισμάτων γε εἰώθασι
βουλεύεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

ΑΔ. Οὐ μέντοι.

ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος βουλευόμενοι ; Οὐ γάρ που
ὅταν γε περὶ οἰκοδομίας.

ΑΔ. Οὐ δῆτα.

B ΣΩ. Οἰκοδόμος γὰρ ταῦτά γε σοῦ βέλτιον συμβου-
λεύσει.

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς βουλευόμενοι ;

ΑΔ. Οὐ.

ΣΩ. Μάντις γὰρ αὖ ταῦτα ἄμεινον ἢ σύ.

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Ἐάν τε γε σμικρὸς ἢ μέγας ᾖ, ἐάν τε καλὸς ἢ αἰ-
σχρὸς, ἔτι τε γενναῖος ἢ ἀγεννής.

ΑΔ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Εἰδότος γάρ, οἶμαι, περὶ ἐκάστου ἢ συμβουλή,
καὶ οὐ πλουτοῦντος.

ΑΔ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Ἐὰν τε πένης ἂν τε πλούσιος ᾖ ὁ παραινῶν,
οὐδὲν διοίσει Ἀθηναίοις, ὅταν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει βου-
C λεύονται, πῶς ἂν ὑγιαίνοιεν, ἀλλὰ ζητοῦσιν ἰατρὸν εἶναι
τὸν σύμβουλον.

ΑΔ. Εἰκότως γε.

ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστά-
μενος ὡς συμβουλευέσων ὀρθῶς ἀναστήσει ;

ΑΔΚ. Μὰ δὲν ἐφοίτησα σὲ κανένα ἄλλο σχολεῖο, ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ (ποῦ εἶπες).

IV. ΣΩΚΡ. Πότε λοιπόν, δταν οἱ Ἀθηναῖοι συσκέπτονται περὶ γραμματικῆς, δηλαδὴ πῶς νὰ γράφουν ὀρθῶς, τότε θ' ἀνεβῆς σὺ στὸ βῆμα, γιὰ νὰ τοὺς δώσης τὴν γνώμην σου ;

ΑΔΚ. Ὅχι, πρὸς θεοῦ.

ΣΩΚΡ. Τότε μήπως δταν (συσκέπτονται) διὰ τὸ παίξιμον τῆς λύρας ;

ΑΔΚ. Καθόλου.

ΣΩΚΡ. Μὰ οὔτε συνηθίζουν βέβαια οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συσκέπτονται εἰς τὴν συνέλευσιν περὶ γυμναστικῶν ἀσκήσεων.

ΑΔΚ. Πράγματι ὄχι.

ΣΩΚΡ. Μὰ τότε διὰ ποῖον ζήτημα πρέπει νὰ συσκέπτονται, (ὥστε ν' ἀποφασίσῃς νὰ τοὺς εἰπῆς τὴν γνώμην σου) ; Διότι δὲν φαντάζομαι (νὰ τὸ κάνῃς αὐτὸ) δταν συζητοῦν τυχὸν περὶ οἰκοδομικῆς.

ΑΔΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Διότι ἓνας ἀρχιτέκτων θὰ δώσῃ ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτὰ καλύτερη γνώμη ἀπὸ σένα ;

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Οὔτε βέβαια δταν συσκέπτονται περὶ μαντικῆς ;

ΑΔΚ. Οὔτε.

ΣΩΚΡ. Διότι καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ μάντις (θὰ συμβουλεύσῃ) καλύτερα (διὰ τὰ ζητήματα τῆς μαντικῆς) παρὰ σὺ.

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἀδιάφορον βέβαια, ἂν αὐτὸς εἶναι κοντὸς ἢ ψηλὸς, ἢ ἂν εἶναι ὠραῖος ἢ ἄσχημος, ἢ ἂν ἀκόμη, τέλος, κατὰγεται ἀπὸ εὐγενῆ ἢ ἀπὸ ταπεινῆν οἰκογένειαν.

ΑΔΚ. Μὰ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Διότι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ συμβουλή διὰ κάθε ζήτημα πρέπει νὰ δίδεται ἀπὸ ἓναν εἰδικὸν κι' ὄχι ἀπὸ ἓναν πλούσιον.

ΑΔΚ. Φυσικά.

ΣΩΚΡ. Εἴτε πτωχὸς ὅμως εἴτε πλούσιος κι' ἂν εἶν' αὐτὸς, ποῦ δίδει τὰς συμβουλὰς, αὐτὸ δὲν θὰ ἐνδιαφέρῃ καθόλου τοὺς Ἀθηναίους, δταν συζητοῦν διὰ ζητήματα τῆς πόλεως, δηλαδὴ πῶς νὰ εἶναι ὑγιεῖς, ἀλλὰ ἀπαιτοῦν ὅπως ὁ σύμβουλος εἶναι ἰατρός.

ΑΔΚ. Φυσικά ἔτσι εἶναι.

ΣΩΚΡ. Διὰ ποῖον ζήτημα λοιπόν, δταν συσκέπτονται (οἱ Ἀθηναῖοι), (καὶ) σὺ τότε, ἀνεβαίνοντας εἰς τὸ βῆμα, θὰ ἐμφανισθῆς διὰ νὰ δώσης ὀρθὴν συμβουλήν ;

ΑΔ. Ὅταν περὶ τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τῶν περὶ ναυπηγίας λέγεις, ὅποιας τινὰς χρὴ αὐτοὺς τὰς ναῦς ναυπηγεῖσθαι ;

ΑΔ. Οὐκ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ναυπηγεῖν γάρ, οἶμαι, οὐκ ἐπίστασαι. Τοῦτ' αἷτιον ἢ ἄλλο τι ;

ΑΔ. Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο.

D ΣΩ. Ἄλλὰ περὶ ποίων τῶν ἑαυτῶν λέγεις πραγμάτων ὅταν βουλευόνται ;

ΑΔ. Ὅταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ εἰρήνης ἢ ἄλλου του τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων.

ΣΩ. Ἄρα λέγεις, ὅταν βουλευόνται, πρὸς τίνος χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι καὶ τίσι πολεμεῖν καὶ τίνα τρόπον ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Χρὴ δ' οὐχ οἷς βέλτιον ;

ΑΔ. Ναί.

E ΣΩ. Καὶ τότε ὁπότε βέλτιον ;

ΑΔ. Πάνν γε.

ΣΩ. Καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἄμεινον ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ οὖν βουλευοῖντο Ἀθηναῖοι, τίσι χρὴ προσπαλαίειν καὶ τίσιν ἀκροχειρίζεσθαι καὶ τίνα τρόπον, οὐ ἄμεινον ἂν συμβουλευοῖς ἢ ὁ παιδοτρίβης ;

1. Ὁ Πλάτων εἰς ὄλους γενικῶς τοὺς διαλόγους του χρησιμοποεῖ τὰ συγκριτικὰ τοῦ «ἀγαθός», δηλ. τὰ κρείττων, βελτίων, ἀμείνων, ἀναλόγως τῆς σημασίας τὴν ὅποιαν συνεπάγεται ἡ χαρακτηριζομένη ἔννοια. Ἐπειδὴ εἰς τὴν νεοελληνικὴν διμλουμένην συνήθως γλώσσαν δὲν κάμνομεν διάκρισιν, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦμεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεστον τὸν ὄρον «καλύτερος» εἰς ὄλας γενικῶς τὰς περιπτώσεις, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὡς ἄνω συγκριτικῶν χρησιμοποιοῦμεν τὰς ἐξῆς ἀντιστοιχοῦς σημασίας :

α') **Βελτίων** : σημαίνει καλύτερος ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας, προκειμένου δηλαδὴ περὶ ἀρετῆς, καθὼς καὶ ὠφελιμώτερος ἐπὶ ὠφελιμότητος. Τὸ ἀντιθέτον τοῦ βελτίων εἶναι **χείρων**.

β') **Ἀμείνων** : σημαίνει ἰσχυρότερος, σπουδαιότερος, γενναϊότερος, σκοπιμώτερος. Τὸ ἀντιθέτον του εἶναι **φαιλότερος**.

γ') **Κρείττων ἢ κρείσσων** : τίθεται μᾶλλον ἐπὶ σωματικῆς δυνά-

ΑΛΚ. Μὰ ὅταν (συσκέπτονται) διὰ τὰς ὑποθέσεις των, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Ἐννοεῖς δηλαδὴ (ὑποθέσεις) τὰς σχετικὰς μὲ τὴν ναυπηγίαν, ὅπως π.χ. πῶς, πάνω κάτω, πρέπει νὰ ναυπηγοῦν τὰ πλοῖα (τους) ;

ΑΛΚ. Ἀσφαλῶς ὄχι, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Γιατί μοῦ φαίνεται πῶς δὲν ξεύρεις νὰ ναυπηγῆς (πλοῖα)· αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ; ἢ τίποτ' ἄλλο ;

ΑΛΚ. Ὅχι· αὐτὸς καὶ μόνον.

ΣΩΚΡ. Μὰ τότε περὶ ποίων ἰδικῶν τους πραγμάτων ἐννοεῖς ὅτι πρέπει νὰ συσκέπτονται ;

ΑΛΚ. Ὅταν πρόκειται περὶ πολέμου π.χ., Σωκράτη, ἢ περὶ εἰρήνης, ἢ περὶ κάποιου ἄλλου (παρομοίου), ἀπὸ τὰ ζητήματα τῆς πολιτείας.

ΣΩΚΡ. Ἐννοεῖς μήπως, ὅταν συζητοῦν, πρὸς ποίους πρέπει νὰ κλείσουν εἰρήνην, καὶ πρὸς ποίους νὰ κηρύξουν πόλεμον, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον (πρέπει νὰ τὰ κάμουν αὐτά) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Μὰ δὲν πρέπει (νὰ τὰ κάμουν αὐτά) μὲ ἐκείνους ποὺ εἶναι εὐκολώτερον ;¹

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ τότε, ὅταν εἶναι εὐνοϊκώτερα ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Καὶ ἐπὶ τόσον χρόνον, ὅσον εἶναι συμφερότερον ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἐὰν λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι συνεσκέπτοντο τυχὸν μὲ ποίους πρέπει νὰ παλεύουν καὶ νὰ ἀκροχειρίζονται² (νὰ χειροτραδιοῦνται) καὶ κατὰ ποῖον τρόπον, σὺ θὰ δώσης καλύτεραν γνώμην, ἢ ὁ γυμναστής ;

μεως καὶ σημαίνει δυνατότερος σωματικῶς, ἰσχυρότερος φυσικῶς ἐπικρατέστερος. Τὸ ἀντίθετόν του εἶναι ἤττων.

2. Ἀκροχειρίζομαι. Εἶδος πυγμαχίας, ἢ ἐλευθέρως πάλης, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα οἱ παλαισταὶ νὰ ἀγκαλιάσῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀλλὰ μόνον ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν τους. Ὁ Σωκράτης φέρει παράδειγμα εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν μουσικὴν, τὰ ὁποῖα τοῦ εἶναι γνώριμα, καθόσον εἰς αὐτὰ ἠσκήθη ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Ὁ Σωκράτης τονίζει τὴν ἀντιδιαστολὴν μεταξὺ γυμναστικῆς καὶ πάλης καὶ ἀκροχειρισμοῦ ἀφ' ἑνός, καὶ μουσικῆς καὶ ἄσματος καὶ κιθαρισμοῦ ἀφ' ἑτέρου.

ΑΛ. Ὁ παιδοτρίβης δήπου.

ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν, πρὸς τί βλέπων ὁ παιδοτρίβης συμβουλεύσειεν οἷς δεῖ προσπαλαίειν καὶ οἷς μὴ, καὶ ὁπότε καὶ ὄντινα τρόπον; Λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ἄρα τούτοις δεῖ προσπαλαίειν, οἷς βέλτιον, ἢ οὐ;

ΑΛ. Ναί.

108 ΣΩ. Ἄρα καὶ τσαῦτα ὄσα ἄμεινον;

ΑΛ. Τσαῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόθ' ὄτ' ἄμεινον;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν ἄδοντα δεῖ καθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν;

ΑΛ. Δεῖ γάρ.

ΣΩ. Οὐκοῦν τόθ' ὁπότε βέλτιον;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τσαῦτα ὄσα βέλτιον;

ΑΛ. Φημί.

V. ΣΩ. Τί οὖν; Ἐπειδὴ βέλτιον μὲν ὠνόμαζες ἐπ' ἄμφοιτέροις, τῷ τε καθαρίζειν πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ τῷ προσπαλαίειν, τί καλεῖς τὸ ἐν τῷ καθαρίζειν βέλτιον, ὥσπερ ἐγὼ τὸ ἐν τῷ παλαίειν καλῶ γυμναστικόν· οὐ δ' ἐκεῖνο τί καλεῖς;

ΑΛ. Οὐκ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἀλλὰ πειρῶ ἐμὲ μιμεῖσθαι. Ἐγὼ γάρ που ἀπεκρινάμην τὸ διὰ παντός ὀρθῶς ἔχον, ὀρθῶς δὲ δήπου· ἔχει τὸ κατὰ τὴν τέχνην γιγνόμενον· ἢ οὐ;

ΑΛ. Ναί.

1. Ὁ Πλάτων θεωρεῖ ὡς τὴν κυριωτέραν καὶ πλέον ὠφέλιμον ἐκπαίδευσιν τῶν νέων τὴν γυμναστικὴν, τὴν μουσικὴν καὶ τὴν γραμματικὴν. Τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐμάθαιναν οἱ νέοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πυγμαχίαν, χορὸν κλπ., δὲν τὰ ἐγκρίνει ὁ Πλάτων· κυρίως ὁμῶς εἶναι κεκηρυγμένος ἄχθρός τῆς ρητορικῆς καὶ τῶν σοφιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατώρθωσαν «τὸν ἥσσανα λόγον κρείττω ποιεῖν», δηλαδή νὰ κάνουν τὴν ἡμέρα νύκτα καὶ νὰ παρουσιάζουν τὸ μαῦρο ἄσπρο.

ΑΛΚ. Ὁ γυμναστής βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ἡμπορεῖς λοιπὸν νὰ μοῦ εἰπῆς, τί ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὀ γυμναστής θὰ συνεβούλευε μὲ πόλους πρέπει νὰ παλεύουν καὶ μὲ πόλους νὰ μὴν παλεύουν, καὶ πότε (πρέπει νὰ παλεύουν) καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ; Ἐννοῶ δηλαδὴ τὸ ἕξης : ἄραγε πρέπει νὰ παλεύουν μὲ αὐτοὺς ποὺ εἶναι εὐκολώτερον ἢ ὄχι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε καὶ ἐπὶ τόσον (χρόνον) ὅσον θὰ εἶναι σκοπιμώτερον ;

ΑΛΚ. Ἐπὶ τόσον (χρόνον).

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ τότε (νὰ παλεύουν), ὅταν εἶναι εὐνοϊκώτερον ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Χωρὶς ἄλλο ὁμως, καὶ ἐκεῖνος ποὺ τραγουδεῖ, πρέπει νὰ παίζη ποὺ καὶ ποὺ τὴν κιθάρα σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸ τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ νὰ χορεύη (σύμφωνα μὲ τὸν ρυθμὸ) ;

ΑΛΚ. Βέβαια· ἔτσι πρέπει.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ τότε (νὰ παίζη) ὅταν εἶναι καλύτερα ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ ἐπὶ τόσον (χρόνον) ὅσον εἶναι σκοπιμώτερον ;

ΑΛΚ. Μάλιστα.

V. ΣΩΚΡ. Τί λοιπὸν ; Ἐφόσον ὠνόμαζεις μὲν κάποιον πρᾶγμα καλύτερον προκειμένου διὰ τὰ δύο, δηλαδὴ καὶ διὰ τὸ παίξιμο τῆς κιθάρας, σύμφωνα μὲ τὸ σκοπὸ τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ διὰ τὴν πάλην¹, τί ὀνομάζεις «καλύτερον» ὡς πρὸς τὸ παίξιμο τῆς κιθάρας ; ὅπως π.χ. ἐγώ, τὸ (καλύτερον ποὺ ἐνυπάρχει) εἰς τὴν πάλην τὸ ὀνομάζω γυμναστικόν· σὺ ὁμως τί τὸ ὀνομάζεις ἐκεῖνο ;

ΑΛΚ. Δὲν σὲ καταλαβαίνω.

ΣΩΚΡ. Γιὰ προσπάθησε νὰ μιμηθῆς ἐμένα. Διότι ἐγὼ ἀπήντησα, μοῦ φαίνεται, ὅτι (καλύτερον εἶναι) αὐτὸ ποὺ εἶναι σωστό, δι' ὅλα (τὰ πράγματα) γενικῶς· δηλαδὴ ὅτι γίνεται σύμφωνα μὲ τὴν τέχνην, αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ σωστό· ἢ ὄχι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ δὲ τέχνη οὐ γυμναστικὴ ἦν ;

ΑΛ. Πῶς δ' οὐ ;

C ΣΩ. Ἐγὼ δ' εἶπον τὸ ἐν τῷ παλαίῳ βέλτιον γυμναστικόν.

ΑΛ. Εἶπες γάρ.

ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς ;

ΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σὺ—πρέποι γάρ ἄν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι—εἰπέ πρῶτον, τίς ἡ τέχνη ἧς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ἄδειν καὶ τὸ ἐμβαίνειν ὀρθῶς ; Συνάπανα τίς καλεῖται ; [Οὐπω δύνασαι εἰπεῖν ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε πειρῶ τίνας αἱ θεαὶ ὧν ἡ τέχνη ;

ΑΛ. Τὰς Μοῦσας, ὧ Σώκρατες, λέγεις ;

D ΣΩ. Ἐγώ γε. Ὅρα δὴ τίνα ἀπ' αὐτῶν ἐπωνυμίαν ἡ τέχνη ἔχει ;]

ΑΛ. Μουσικὴν μοι δοκεῖς λέγειν.

ΣΩ. Λέγω γάρ. Τί οὖν τὸ κατὰ ταύτην ὀρθῶς γινόμενον ἐστίν ; Ὡσπερ ἐκεῖ ἐγὼ σοὶ τὸ κατὰ τὴν τέχνην ἔλεγον ὀρθῶς, τὴν γυμναστικὴν, καὶ σὺ δ' οὖν οὕτως ἐνταῦθα τί φῆς ; Πῶς γίγνεσθαι ;

ΑΛ. Μουσικῶς μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Εὐ λέγεις. Ἴθι δὴ, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον καὶ τὸ ἐν τῷ εἰρήνῃ ἄγειν, τοῦτο τὸ βέλτιον τί ὀνομάζεις ; Ὡσπερ ἐκεῖ ἐφ' ἐκάστῳ ἔλεγες τὸ ἄμεινον, ὅτι μουσικώτερον, καὶ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ, ὅτι γυμναστικώτερον· πειρῶ δὴ καὶ ἐνταῦθα λέγειν τὸ βέλτιον.

1. Αἱ Μοῦσαι, θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, εἶναι κυρίως θεότητες τῆς μνήμης (ἔξ οὗ καὶ ἀβαπτίσθη ἡ μητέρα των). Κατὰ τὸν Ἡσίοδον (Θεογον. 38) γνωρίζουν «τά τ' ἔοντα, τά τ' ἐσοόμενα, πρό τ' ἔοντα» (ἴσα ὑπάρχουν, ἴσα θὰ ὑπάρξουν καὶ ἴσα ὑπῆρξαν), καθὼς καὶ κατὰ τὸν Ὅμηρον ('Ιλιάδ. Β 485) «ὑμεῖς γὰρ θεαὶ ἐστέ, πάρεστε τε ἴστε τε πάντα». Ἀρχικῶς φαίνεται νὰ ἴσαν νύμφαι τῶν πηγῶν καὶ ποταμῶν, ὅπως δείχνουν τὰ ὀνόματά των : Νειλώ, Ἀσωπίς, Ἀγελωῖς (Ἐπίχαρμος καὶ ἄλλοι ποιηταί), ἀργότερα δὲ ἔλαβον τὰ τσελιωτικὰ των ὀνόματα : Κλειώ, Εὐτέρπη, Θά-

ΣΩΚΡ. Καὶ ἡ τέχνη (αὐτὴ) δὲν (εἶπαμε ὅτι) ἦταν ἡ γυμναστικὴ ;

ΑΛΚ. Βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ἐγὼ δὲ τὸ «καλύτερον» σχετικῶς μὲ τὴν πάλιν τὸ ὠνόμασα γυμναστικόν.

ΑΛΚ. Πράγματι ἔτσι τὸ ὠνόμασες.

ΣΩΚΡ. Ὡστε καλὰ τὸ εἶπα ;

ΑΛΚ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται τοῦλάχιστον.

ΣΩΚΡ. Ἐμπρὸς λοιπὸν τώρα καὶ σὺ—διότι τὸ νὰ συζητῆς ὠραία, θὰ σοῦ ταιριάξῃ κάπως καὶ σένα—γιὰ πές μου, πρῶτον, ποία εἶναι ἡ τέχνη στὴν ὁποίαν περιλαμβάνονται τὸ νὰ παίξῃ κανεὶς κιθάρα, καὶ τὸ νὰ τραγουδῇ καὶ νὰ χορεύῃ, ὅπως πρέπει ; Ὅλη αὐτὴ μαζί (ἡ τέχνη) πῶς λέγεται (μὲ μιὰ λέξι) ; [δὲν ἠμπορεῖς ἀκόμα ν' ἀπαντήσῃς ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Γιὰ δοκίμασε ὁμως ὡς ἐξῆς : ποῖαι εἶναι αἱ θεαὶ ποὺ προστατεύουν τὴν τέχνη ;

ΑΛΚ. Ἐννοεῖς μήπως τὰς Μούσας¹, Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Μάλιστα· αὐτὲς ἐννοῶ· πρόσεξε τώρα· ποῖαν ἐπωνυμίαν ἔχει πάρει ἡ τέχνη ἀπ' αὐτές ;]

ΑΛΚ. Μοῦ φαίνεται πῶς ἐννοεῖς τὴν μουσικὴν.

ΣΩΚΡ. Αὐτὴν ἐννοῶ δά. Ποῖο λοιπὸν εἶναι αὐτὸ ποὺ γίνεται ὀρθῶς σύμφωνα μὲ (τὴν τέχνην) αὐτὴν ; νά ! ὅπως ἐγὼ ἀκριβῶς σοῦ ἔλεγα πρὸ ὀλίγου, αὐτὸ ποὺ γίνεται ὀρθῶς, σύμφωνα μὲ τὴν τέχνην ἐκείνην, (δηλαδὴ) τὴν γυμναστικὴν, ἔτσι καὶ σὺ λοιπὸν, τί λέγεις ὁμοίως δι' αὐτὸ ἐδῶ ; Πῶς λές νὰ γίνεται ;

ΑΛΚ. Μουσικῶς, μοῦ φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Καλὰ τὸ εἶπες· ἐμπρὸς λοιπὸν, κι' αὐτὸ τώρα ποὺ εἶναι «καλύτερον» ὅταν κάνουμε πόλεμον, καθὼς καὶ τὸ (εὐνοϊκώτερον) ὅταν ἔχωμεν εἰρήνην, αὐτὸ τὸ «καλύτερον» πῶς τὸ ὀνομάζεις ; (νά !) ἀκριβῶς ὅπως προηγουμένως προκειμένου διὰ κάθε μίαν (ἀπὸ τὰς τέχνας) εἶπες ὅτι τὸ «καλύτερον» (εἰς τὴν μίαν μὲν) εἶναι τὸ μουσικώτερον, εἰς τὴν ἄλλην δὲ τὸ γυμναστικώτερον. Προσπάθησε λοιπὸν νὰ (μοῦ) ὀνομάσῃς καὶ ἐδῶ τὸ «καλύτερον».

1. λεια, Μελοποιμένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη, ἡ ὁποία ἔθεωρεῖτο καὶ ἡ σπουδαιότερα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, αὐτὴν δὲ ἐπικαλεῖται καὶ ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπῶν του.

ΑΛ. Ἄλλ' οὐ πάνυ ἔχω.

ΣΩ. Ἄλλὰ μέντοι αἰσχρὸν γε, εἰ μὲν τίς σε λέγοντα καὶ συμβουλεύοντα περὶ σιτίων, ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε καὶ νῦν καὶ τοσοῦτον, ἔπειτα ἐρωτήσῃ, τί τὸ ἄμεινον λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδῃ; Περὶ μὲν τούτων ἔχειν εἰπεῖν ὅτι τὸ ὑγιεινότερον, καίτοι οὐ προσποιεῖται ὅτι εἶναι· περὶ δὲ οὗ προσ-
109 ποιεῖ ἐπιστήμων εἶναι καὶ συμβουλεύσεις ἀνιστάμενος ὡς εἰδώς, τούτου δέ, ὡς ἔοικας, πέρι ἐρωτηθεὶς ἂν μὴ ἔχῃς εἰπεῖν, οὐκ αἰσχύνει; Ἡ οὐκ αἰσχρὸν φαίνεται;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ προθυμοῦ εἰπεῖν, πρὸς τί τείνει τὸ ἐν τῷ εἰρήνην τε ἄγειν ἄμεινον καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν οἷς δεῖ;

ΑΛ. Ἄλλὰ σκοπῶν οὐ δύναμαι νοῆσαι.

ΣΩ. Οὐδ' οἶσθα, ἐπειδὴν πόλεμον ποιῶμεθα, τί ἐγκαλοῦντες ἀλλήλοις πάθημα ἐρχόμεθα εἰς τὸ πολεμεῖν, καὶ
B ὅ τι αὐτὸ ὀνομάζοντες ἐρχόμεθα;

ΑΛ. Ἐγώ γε, ὅτι ἐξαπατῶμενοί τι ἢ βιαζόμενοι ἢ ἀποστερούμενοι.

ΣΩ. Ἐχε· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; Πειρῶ εἰπεῖν, τί διαφέρει τὸ ὧδε ἢ ὧδε.

ΑΛ. Ἡ τὸ ὧδε λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ δικαίως ἢ τὸ ἀδίκως;

ΣΩ. Αὐτὸ τοῦτο.

ΑΛ. Ἄλλὰ μὴν τοῦτό γε διαφέρει ὅλον τε καὶ πᾶν.

ΣΩ. Τί οὖν; Ἀθηναίοις σὺ πρὸς ποτέρους συμβουλεύσεις πολεμεῖν, τοὺς ἀδικούντας ἢ τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας;

ΑΛΚ. Μὰ δὲν θὰ τὰ καταφέρω.

ΣΩΚΡ. Τί ἐντροπή θὰ εἶναι ὁμως, ἂν κανεῖς, τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ σ' ἄκουε νὰ ὁμιλῆς καὶ νὰ δίδῃς γνώμας διὰ τρῶφιμα (αἰφνης), δηλαδὴ ὅτι τοῦτο ἐδῶ εἶναι ὠφελιμώτερο ἀπὸ ἐκεῖνο, καὶ ὅτι τῶρα εἶναι στὸν καιρὸν του, καὶ πόσον πρέπει νὰ τρώγῃ κανεῖς ἀπ' αὐτό, σ' ἐρωτοῦσε τυχόν, «Ἀλκιβιάδη, ποῖο θεωρεῖς τὸ «σκοπιμώτερον»; Καὶ δι' αὐτὰ μὲν εἶσαι εἰς θέσιν νὰ εἰπῆς ποῖο εἶναι τὸ «ὕγιεινότερον» ἂν καὶ δὲν προβάλλεις ἀξιώσεις ὅτι εἶσαι ἰατρός, δι' ἐκεῖνο ὁμως, διὰ τὸ ὅποσον ἰσχυρίζεσαι ὅτι τὸ κατέχεις τελείως, καὶ μάλιστα ὅτι πρόκειται ν' ἀνεβῆς καὶ στὸ βῆμα διὰ νὰ δώσῃς τὴν γνώμην σου, ὡς εἰδικός, λοιπὸν ἂν ἀκριβῶς δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐρωτηθῆς, καθὼς δὲ εἶναι πλέον ἢ βέβαιον δὲν θὰ εἶσαι εἰς θέσιν ν' ἀπαντήσῃς, δὲν θὰ ἐντραπῆς; Ἡ μήπως δὲν τὸ θεωρεῖς ἐντροπήν αὐτό;

ΑΛΚ. Καὶ μεγάλην μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Συλλογίσου λοιπὸν καὶ δεῖξε προθυμίαν νὰ εἰπῆς πρὸς ποῖον σκοπὸν ἀποβλέπει τὸ «σκοπιμώτερον» ποῦ ἐνυπάρχει εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν εἰρήνην, καθὼς καὶ εἰς τὸ νὰ κάνωμεν πόλεμον, μὲ ὅποιους συμφέρει;

ΑΛΚ. Ὅσον κι' ἂν σκεφθῶ, δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ εὔρω.

ΣΩΚΡ. Μά τί; οὔτε αὐτὸ δὲν τὸ ξεύρεις; Ὅταν (δηλαδὴ) κάμνωμεν πόλεμον, ποιά κατηγορία εἶναι ἐκείνη, ποῦ ἐπιρρίπτοντες οἱ μὲν στοὺς δέ, φθάνομεν ἕως τὸν πόλεμον; Καὶ πῶς τὸ ὀνομάζομεν αὐτὸ ποῦ μᾶς ἐξωθεῖ εἰς τὰ ἄκρα;

ΑΛΚ. Αὐτὸ μάλιστα τὸ γνωρίζω (ἐπιρρίπτομεν τὴν κατηγορίαν) ὅτι δῆθεν ἐξηπατήθημεν εἰς κάτι, ἢ ὅτι ἐξεβιάσθημεν, ἢ ὅτι ἀπεστερήθημεν (ἀπὸ κάτι).

ΣΩΚΡ. Στάσου· κατὰ ποῖον τρόπον τὰ ἔχομεν πάθει τὸ καθένα ἀπ' αὐτά; Προσπάθησε νὰ εἰπῆς, κατὰ τί διαφέρει (τὸ νὰ παθαίνουμε τὰ πράγματα αὐτὰ) κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον;

ΑΛΚ. Αὐτὸ τὸ «κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον» τὸ ἐννοεῖς, Σωκράτη, μήπως (τὸ νὰ τὰ παθαίνουμε) δικαίως ἢ ἀδίκως;

ΣΩΚΡ. Ἀκριβῶς αὐτὸ (ἐννοῶ).

ΑΛΚ. Ἐν τούτοις ὁμως αὐτὸ διαφέρει τελείως καὶ καθ' ὁλοκληρίαν.

ΣΩΚΡ. (Ὅστε) τί λοιπὸν; σύ, ἐναντίον ποίων ἀπὸ τοὺς δύο θὰ συμβουλευσῆς τοὺς Ἀθηναίους νὰ κάνουν πόλεμον; ἐναντίον ἐκείνων ποῦ ἀδικοῦν, ἢ ἐναντίον ἐκείνων ποῦ ἐνεργοῦν μὲ δικαιοσύνην;

ΑΛ. Δεινὸν τοῦτό γε ἐρωτᾶς· εἰ γὰρ καὶ διανοεῖται τις ὧς δεῖ πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας πολεμεῖν, οὐκ ἂν ὁμολογήσειέ γε.

ΣΩ. Οὐ γὰρ νόμιμον τοῦθ', ὡς ἔοικεν.

ΑΛ. Οὐ δῆτα· οὐδέ γε καλὸν δοκεῖ εἶναι.

ΣΩ. Πρὸς ταῦτ' ἄρα καὶ σύ, τὸ δίκαιον, τοὺς λόγους ποιήσει ;

ΑΛ. Ἐνάγκη.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἡρώτων βέλτιον πρὸς τὸ πολεμεῖν καὶ μὴ, καὶ οἷς δεῖ καὶ οἷς μὴ, καὶ ὅποτε καὶ μὴ, τὸ δικαιότερον τυγχάνει ὄν ; Ἡ οὐ ;

ΑΛ. Φαίνεται γε.

Δ VI. ΣΩ. Πῶς οὖν; ὧ φίλε Ἀλκιβιάδῃ ; Πότερον σαιτὸν λέληθας δι· οὐκ ἐπίστασαι τοῦτο, ἢ ἐμὲ ἔλαθες μανθάνων καὶ φοιτῶν εἰς διδασκάλου, ὅς σε ἐδίδασκε διαγιγνώσκειν τὸ δικαιότερόν τε καὶ ἀδικώτερον ; Καὶ τίς ἐστιν οὗτος ; Φράσον καὶ ἐμοί, ἵνα αὐτῷ φοιτητὴν προξενήσῃς καὶ ἐμέ.

ΑΛ. Σκώπτεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ σόν, ὃν ἐγὼ ἤκιστ' Ε ἂν ἐπιροκήσαιμι· ἀλλ' εἴπερ ἔχεις, εἰπέ τίς ἐστιν.

ΑΛ. Τί δ', εἰ μὴ ἔχω ; Οὐκ ἂν οἶε με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ;

ΣΩ. Ναί, εἴ γε εὖροις.

ΑΛ. Ἄλλ' οὐκ ἂν εὖρεῖν με ἤγεῖ ;

ΣΩ. Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσῃς.

ΑΛ. Εἴτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἶε με ;

1. Ὁ Σωκράτης ὀρκίζεται εἰς τὸν φίλιον Δία· ὁ ὀρκος εἶναι συνήθης· ἀπαντᾷ εἰς τὸν Φαῖδρον (234 E), Εὐθύφωνα (6 B), Γοργίαν (519 E) καὶ ἀλλαχοῦ.

ΑΔΚ. Πολὺ περίεργη (ἀλήθεια) ἡ ἐρώτησίς σου αὐτή· διότι ἔστω καὶ ἂν κανεῖς ἔχει κατὰ νοῦν ὅτι πρέπει νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ τηροῦν τὴν δικαιοσύνην, ποτὲ δὲν θὰ τὸ ὁμολογήσῃ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Μὰ δὲν εἶναι κἄν οὔτε νόμιμον αὐτό, καθὼς φαίνεται.

ΑΔΚ. Βέβαια ὄχι· οὔτε καὶ τίμιον τοῦλάχιστον δὲν φαίνεται νὰ εἶναι.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ σύ, σύμφωνα μὲ αὐτά, δηλαδὴ μὲ τὸ δίκαιον, θὰ ὁμιλήσῃς ;

ΑΔΚ. Κατ' ἀνάγκην.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ «καλύτερον», τοῦ ὁποῦ (τὴν ὀνομασίαν) σ' ἐρωτοῦσα ἐγὼ τώρα μόλις πρὸ ὀλίγου, (αὐτὸ τὸ «καλύτερον» ποὺ μᾶς λέγει) νὰ κάνωμεν πόλεμον ἢ νὰ μὴ κάνωμεν, καὶ ἐναντίον τίνων πρέπει καὶ ἐναντίον τίνων δὲν πρέπει (νὰ κάνωμεν πόλεμον) καὶ πότε (εἶναι εὐκαιρία νὰ πολεμήσωμεν) καὶ πότε ὄχι, αὐτὸ τυχαίνει νὰ εἶναι (ἄλλο τίποτε, ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι) τὸ δικαιότερον ; ἢ μήπως ὄχι ;

ΑΔΚ. Ἔτσι φαίνεται τοῦλάχιστον.

VI. ΣΩΚΡ. Πῶς λοιπὸν, ἀγαπητὲ Ἀλκιβιάδῃ ; Τί ἀπ' τὰ δύο (συμβαίνει) ; Σὺ δὲν ἀντελήφθης ὅτι δὲν τὸ γνωρίζεις αὐτό, ἢ μήπως ἐδιδάσκες καὶ ἐφοιτοῦσες κρυφὰ ἀπὸ μένα σὲ κανέναν δάσκαλον, ὁ ὁποῖος σὲ ἐμάθαινε νὰ διακρίνης τὸ δικαιότερον ἀπὸ τὸ ἀδικώτερον ; Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ δάσκαλος ; Πές τον μου κ' ἐμένα, γιὰ νὰ τοῦ προμηθεύσῃς κ' ἐμένα ἐπίσης ὡς μαθητὴν του.

ΑΔΚ. Σωκράτη, κοροῖδεύεις.

ΣΩΚΡ. Ὅχι· μὰ τὸν προστάτην (θεὸν) τῆς φιλίας¹ καὶ τῆς δικῆς μου καὶ τῆς δικῆς σου, στὸ ὄνομα τοῦ ὁποῦ ποτὲ δὲν θὰ ὠρkiζόμουν ψέμματα· μ' ἂν στ' ἀλήθεια ἤμπορῃς, πές μου, ποιὸς εἶναι ;

ΑΔΚ. Τί θὰ γίνῃ ὁμως, ἂν δὲν ἤμπορῶ ; Δὲν μὲ θεωρεῖς δηλαδὴ ἀξίον νὰ ἔχω μάθει καὶ κατ' ἄλλον τρόπον περὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδικῶν ;

ΣΩΚΡ. Ναί· ἐφόσον τοῦλάχιστον θὰ τὰ ἐπετύχαινες.

ΑΔΚ. Μήπως δὲν μὲ θεωρεῖς ἱκανὸν ἐμένα νὰ τὰ πετύχω ;

ΣΩΚΡ. Καὶ πολὺ μάλιστα, ἂν ἐγύρευες (νὰ εὕρης).

ΑΔΚ. Κ' ἔπειτα νομίζεις πῶς ἐγὼ δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ ψάξω ;

ΣΩ. Ἐγώ γε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι.

ΑΛ. Εἶτα οὐκ ἦν ὄτ' εἶχον οὕτως ;

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν τοῦτον τὸν χρό-
110 νον, ὅτε οὐκ ᾧου εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδिका ; Φέρε,
πέρουσιν ἐξήτεις τε καὶ οὐκ ᾧου εἰδέναι ; Ἡ ᾧου ; Καὶ
τάληθῆ ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίνωνται.

ΑΛ. Ἄλλ' ᾧμην εἰδέναι.

ΣΩ. Τρίτον δὲ ἔτος καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον οὐχ οὕτως ;

ΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν τό γε πρὸ τούτου παῖς ἦσθα. Ἡ γάρ ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τότε μὲν τοίνυν εὖ οἶδα ὅτι ᾧου εἰδέναι.

ΑΛ. Πῶς εὖ οἶσθα ;

B ΣΩ. Πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων ἤκουον παιδὸς ὄν-
τος καὶ ἄλλοθι, καὶ ὁπότε ἀστραγαλίζοις ἢ ἄλλην τινὰ παι-
διὰν παίζοις, οὐχ ὡς ἀποροῦντος περὶ τῶν δικαίων καὶ
ἀδίκων, ἀλλὰ μάλα μέγα καὶ θαρραλέως λέγοντος περὶ ὅτου
τύχοις τῶν παίδων, ὡς πονηρός τε καὶ ἄδικος εἶη καὶ ὡς
ἀδικοῖ· ἢ οὐκ ἀληθῆ λέγω ;

ΑΛ. Ἄλλὰ τί ἔμελλον ποιεῖν, ὦ Σώκρατες, ὁπότε τίς
με ἀδικοῖ ;

ΣΩ. Σὺ δ' εἰ τύχοις ἀγνοῶν εἶτε ἀδικοῖο εἶτε μὴ τότε,
λέγεις, τί σε χρὴ ποιεῖν ;

C ΑΛ. Μὰ Δί' ἄλλ' οὐκ ἠγνόουν ἔγώ γε, ἀλλὰ σαφῶς ἐγί-
γνωσκον ὅτι ἠδικοῦμην.

ΣΩ. Ὡν ἄρα ἐπίστασθαι καὶ παῖς ὢν, ὡς ἔοικε, τὰ
δίκαια καὶ τὰ ἄδिका.

1. Ἀστραγαλίζειν ἐλέγετο τὸ παιγνίδι μὲ τὰ κότσια κατὰ τὴν
ἀρχαίαν ἐποχὴν· ἦτο συνήθως παιγνίδι τῶν παιδιῶν καὶ ἐλέγετο καὶ
ἀστρίζειν, ὅπως καὶ τὰ κότσια, τοὺς ἀστραγάλους δηλ. τὰ ἔλεσαν
ἀστρίας καὶ ἀστρίχους· ἐπαίξετο μὲ τέσσαρα κότσια, ὅπως μὲ ζά-
ρια· καθὲς ἐπιφάνεια τοῦ ἀστραγάλου εἶχε καὶ ἓνα ἀριθμὸν, ἢ καὶ
ἓνα ὄνομα πρὸ συνήθιζαν νὰ δίνουν τὰ παιδιὰ ἀναλόγως τῆς ἀξίας
τῆς ἐπιφανείας τοῦ κοτσιοῦ· ἂν ἦ·αν αἰφνης τὸ 6 ἢ τὸ 3 ἢ τὸ 1, τοῦ
ἐξιδαν ὄνομα Σηρίχορος ἢ Εὐριπίδης, σὸ 4 πάλιν, πὸ ἔχανε, τὸ
ἔλεσαν Χιώτη (Χίον) κ.ο.κ.

ΣΩΚΡ. Βεβαίως τὸ νομίζω· ἐφόσον τοῦλάχιστον θὰ ἐπίστευες καὶ σὺ πῶς δὲν τὰ ἤξεύρεις.

ΑΔΚ. Ἐπειτα δὲν ἦταν κάποια ἐποχή, ποῦ ἤμουν σ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν; (δηλαδὴ ποῦ ζὲν ἐνόμιζα πῶς τὰ ἤξευρα.)

ΣΩΚΡ. Ὡραία τὸ εἶπες. Ἐμπορεῖς λοιπὸν νὰ προσδιορίσῃς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ποῦ ἐνόμιζες ὅτι δὲν ἐγνώριζες τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια; Γιὰ νὰ ἰδοῦμε· πέρυσι π.χ. ἐγύρευες (νὰ τὰ μάθῃς) καὶ πίστευες πῶς δὲν τὰ ἤξευρες; Ἡ μήπως καὶ νόμιζες (πῶς τὰ ἤξευρες); καὶ (σὲ πρᾶκαλῶ) ν' ἀπαντᾷς εἰλικρινῶς, γιὰ νὰ μὴ γίνεταί ἡ συνομιλία μας τοῦ κάκου.

ΑΔΚ. Μὰ ἐνόμιζα πῶς τὰ ἤξευρα.

ΣΩΚΡ. Καὶ πρὸ δύο ἐτῶν, καὶ πρὸ τριῶν, καὶ πρὸ τεσσάρων (ἐτῶν) δὲν συνέβαινε τὸ ἴδιο;

ΑΔΚ. Μάλιστα (αὐτὸ συνέβαινε).

ΣΩΚΡ. Τὸν καιρὸ δμως, πρὶν ἀπὸ τότε, ἦσουν ἀκόμη παιδάκι· δὲν εἶν' ἔτσι;

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν τότε ἤξεύρω καλὰ ὅτι ἐνόμιζες πῶς τὰ ἤξευρες.

ΑΔΚ. Καὶ πῶς τὸ ἤξεύρεις καλὰ;

ΣΩΚΡ. Νά! τὸν καιρὸ ποῦ φοιτοῦσες στὰ σχολεῖα τῶν δασκάλων (σου), ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα μέρη, ὅταν ἦσουν παιδάκι, συχνὰ σὲ ἀκουγα, ὅταν ἐπαιζες τὰ κότσια ἢ κανένα ἄλλο παιγνίδι, νὰ συμπεριφέρεσαι ὄχι σὰν νὰ ἐσκοτιζόσουν γιὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, ἀλλὰ νὰ φωνάζεις πολὺ δυνατὰ καὶ θαρραλέα, δι' ὅτιδῆποτε εὕρισκες ἐλαττωματικὸ στὰ παιδιὰ, (δηλαδὴ) ἂν κάποιο ἦταν ἀδικοῦ ἢ κακοῦ, ἢ ἔκανε ζαβολιές· ἢ μήπως δὲν λέγω τὴν ἀλήθεια;

ΑΔΚ. Μὰ τί ἔπρεπε νὰ κάνω, Σωκράτη, ὅταν μὲ ἀδικοῦσε κάποιος;

ΣΩΚΡ. Ἐσὺ δὲ (μόνον) ἂν τύχῃ νὰ μὴν ἐγνώριζες, εἶτε ἂν σὲ ἀδικοῦν εἶτε ὄχι, (τότε) ἐρωτᾷς, τί πρέπει νὰ κάμῃς σὺ;

ΑΔΚ. Μὰ τὸν Δία, ὄχι, καθόλου δὲν τὸ ἀγνοοῦσα, τοῦναντίον ἤμουν ὑπερβέβαιος ὅτι μὲ ἀδικοῦσαν.

ΣΩΚΡ. Καθὼς φαίνεται λοιπὸν, κ' ἀπὸ παιδάκι (ποῦ ἦσουν) ἀκόμη, ἐπίστευες πῶς ἐγνώριζες τελείως τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια.

ΑΛ. Ἐγώ γε· καὶ ἠπιστάμην γε.

ΣΩ. Ἐν ποίῳ χρόνῳ ἐξευρών; Οὐ γὰρ δήπου ἐν ᾧ γε ᾧ σου εἰδέναί.

ΑΛ. Οὐ δήτα.

ΣΩ. Πότε οὖν ἀγνοεῖν ἤγοῦ; Σκόπει· οὐ γὰρ εὐρήσεις τοῦτον τὸν χρόνον.

ΑΛ. Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, οὐκ οὐκ ἔχω γ' εἰπεῖν.

D ΣΩ. Εὐρῶν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα αὐτά.

ΑΛ. Οὐ πάνυ φαίνομαι.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθῶν ἐφησθα εἰδέναί· εἰ δὲ μήθ' εὐρες μήτε ἔμαθες, πῶς οἶσθα καὶ πόθεν;

VII. ΑΛ. Ἄλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναί αὐτὸς ἐξευρών.

ΣΩ. Τὸ δὲ πῶς εἶχεν;

ΑΛ. Ἐμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγὼ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι.

ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἤκομεν λόγον. Παρὰ τοῦ; Φράζε κάμοι.

E ΑΛ. Παρὰ τῶν πολλῶν.

ΣΩ. Οὐκ εἰς σπονδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

ΑΛ. Τί δαί; Οὐχ ἱκανοὶ διδάξαι οὗτοι;

ΣΩ. Οὐκ οὐκ τὰ πεπτευτικά γε καὶ τὰ μὴ· καίτοι φανλότερα αὐτὰ οἶμαι τῶν δικαίων εἶναι. Τί δέ; Σὺ οὐχ οὐτως οἶει;

ΑΛ. Ναί.

1. Ἐδῶ ἀρχίζει ὁ δεῦτερος συλλογισμός. Ἡ ἐρώτησις τοῦ Σωκράτους «Τὸ δὲ πῶς εἶχεν» εἰς πολλὰ κείμενα φερεται συμπίπτουσα μετὰ τῆς προηγούμενης καὶ ἐπομένης ἀπαντήσεως τοῦ Ἀλκιβιάδου ὡς «Τὸ δὲ ᾧ πῶς εἶχεν».

2. **Πεπτευτικά.** Τὸ παιγνίδι τῶν πεσοῶν, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν ἀκόμη χρόνων, ἐπαίχεται μὲ πεσοῦς (πούλια, ζάρια), ὅπως τὸ τάβλι σήμερον ἢ τὸ σκάκι. Οἱ Ἕλληνες τὸ εἶχον μάθει παρὰ τῶν Αἰγυπτίων. Ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀναφέρεται πολλάκις «πεπτευτική», «πεπτευτικά» εἰς τὸν «Γοργίαν», τὸν «Χαρμίδην»,

ΑΛΚ. Μάλιστα· και πράγματι τὰ ἐγνώριζα.

ΣΩΚΡ. Και κατά ποίαν ἐποχὴν τ' ἀνεκάλυφες; Διότι ἀναμφιβόλως (δὲν θὰ τᾶμαθες) τὸν καιρὸν ποῦ ἐπίστευες ὅτι τὰ ἐγνώριζες.

ΑΛΚ. Ἐσφαλῶς ὄχι.

ΣΩΚΡ. Πότε λοιπὸν ἐνόμιζες πῶς τὰ ἀγνοεῖς; Γιὰ θυμῆσου· διότι μοῦ φαίνεται πῶς δὲν θὰ τὴν εὕρης (ποτέ) αὐτὴν τὴν ἐποχὴν (ὅσο κι' ἂν ψάχνεις).

ΑΛΚ. Μὰ τὸν θεόν, Σωκράτη, αὐτό, στ' ἀλήθεια, δὲν ἤμπορῶ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ.

ΣΩΚΡ. Ὅστε αὐτὰ δὲν τὰ γνωρίζεις ἐξ ἰδικῆς σου ἐπινοήσεως;

ΑΛΚ. Δὲν μοῦ φαίνεται καὶ τόσο, νὰ τὰ ἐπενόησα μόνος μου.

ΣΩΚΡ. Μὰ πρὸ ὀλίγου εἶπες δὲ ὅτι οὔτε προτοῦ τὰ διδαχθῆς τὰ ἤξευρες. Ἄν λοιπὸν οὔτε μόνος σου τὰ ἐπενόησες, οὔτε καὶ τὰ ἐδιδάχθης, πῶς τὰ ἤξεύρεις τότε, καὶ ἀπὸ ποῦ;

VII. ΑΛΚ. Πιθανὸν ἢ ἀπάντησις αὐτῇ, ποῦ σοῦ ἔδωκα, νὰ μὴν ἦταν ἢ σωστή, τὸ ὅτι δηλαδὴ εἶπα πῶς τὰ ἤξεύρω, διότι τὰ ἐπενόησα μόνος μου.

ΣΩΚΡ. Πῶς λοιπὸν ἔχει τὸ πρᾶγμα;

ΑΛΚ. Νά! ἔχω τὴν ἰδέα ὅτι τὰ ἔμαθα κ' ἐγώ, ἀκριβῶς ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι.

ΣΩΚΡ. Ὅριστε μας πάλι· ξαναγυρίσαμε στὴν ἴδια συζήτησι· ἀπὸ ποιὸν (ἐπὶ τέλους τὰ ἔμαθες); πῆς το μοῦ κ' ἐμένα.

ΑΛΚ. Νά! ἀπ' τὸν κόσμον.

ΣΩΚΡ. Δὲν προσφεύγεις δὲ καὶ σὲ σπουδαίους δασκάλους, ὅταν μοῦ ἀναφέρῃς τὸν κοσμάκη.

ΑΛΚ. Γιατὶ τάχα; Δὲν εἶναι δηλαδὴ ἱκανοὶ αὐτοὶ νὰ διδάξουν;

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν ὄχι! οὔτε τὴν τρίλιζα² (δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ διδάξουν), οὔτε ἄλλα (παιγνίδια). Ἄν καί, κατὰ τὴν γνώμην μου, αὐτὰ εἶναι πολὺ πιὸ εὐκόλα ἀπὸ τὰ δίκαια. Τί ἕμως; (μῆπως) δὲν εἶσαι καὶ σὺ τῆς ἴδιας γνώμης;

ΑΛΚ. Ναί.

τὴν «Πολιτείαν» του κλπ. Φαίνεται ὅτι ἦτο ἀρκετὰ πολύπλοκον καὶ ἀπαιτούσε γνῶσιν αὐτοῦ καὶ τέχνην.

ΣΩ. Εἶτα τὰ μὲν φανλότερα οὐχ οἶοι τε διδάσκειν, τὰ δὲ σπουδαιότερα ;

ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε· ἄλλα γοῦν πολλὰ οἶοί τ' εἰσὶ διδάσκειν σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν.

ΣΩ. Ποῖα ταῦτα ;

111 ΑΛ. Οἷον καὶ τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων ἔγωγε ἔμαθρον, καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν ἔμμαντοῦ διδάσκαλον, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀναφέρω, οὓς σὺ φῆς οὐ σπουδαίους εἶναι διδασκάλους.

ΣΩ. Ἄλλ', ὦ γενναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί, καὶ δικαίως ἐπαινοῦντι ἂν αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν.

ΑΛ. Τί δή ;

ΣΩ. Ὅτι ἔχουσι περὶ αὐτὰ ἡ χρῆ τοὺς ἀγαθοὺς διδασκάλους ἔχειν.

ΑΛ. Τί τοῦτο λέγεις ;

ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι χρῆ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν οἷοῦν αὐτοὺς πρῶτον εἰδέναι ; ἢ οὐ ;

B ΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εἰδότας ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ διαφέρεισθαι ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἐν οἷς δ' ἂν διαφέρωνται, ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Τούτων οὖν διδάσκαλοι πῶς ἂν εἶεν ;

ΑΛ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τί οὖν ; Δοκοῦσί σοι διαφέρεισθαι οἱ πολλοὶ ποῖόν ἐστι λίθος ἢ ξύλον ; Καὶ ἐάν τινα ἐρωτῆς, ἄρ' οὖν τὰ αὐτὰ

1. Ἑλληνίζειν. Κατὰ τὸν Ὀλυμπιόδωρον, τοῦτο εἶχε τρεῖς σημασίας: α') τὸ νὰ διασώζη τὴν ἑλληνικὴν συνήθειαν τῶν ὀνομάτων ἐπὶ ὄλων γενικῶς τῶν πραγμάτων (ὄχλος)· β') τὸ νὰ ἀποδίδῃ ἀκριβῶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς πρὸς τὴν προφορὰν, καὶ τὴν ἀποφυγὴν σολοικισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν (σολοικισμός, ἐκ τῆς πόλεως Σόλοι τῆς Κιλικίας, ὅπου οἱ παλαιοὶ ἀποικοὶ Ἑλληνας ὠμίλου μί-

ΣΩΚΡ. Ἐπειτα αὐτοὶ ποῦ δὲν εἶναι ἱκανοὶ οὔτε τὰ τιποτένια (νὰ διδάξουν), πῶς θὰ διδάξουν τὰ σπουδαιότερα (πράγματα);

ΑΛΚ. Αὐτὴν τὴ γνῶμην ἔχω βέβαια κ' ἐγώ· ἐν τούτοις, γιὰ νὰ εἰποῦμε τὴν ἀλήθειαν, ἤμποροῦν (αὐτοὶ) νὰ διδάξουν πολλὰ πράγματα, σπουδαιότερα ἀπὸ τὴν τρίλιζαν.

ΣΩΚΡ. Καὶ (σάν) ποιά εἶν' αὐτά;

ΑΛΚ. Νά! ἀπ' αὐτοῦς π.χ. ἔμαθα, ἐγὼ τοῦλάχιστον, νὰ μιλῶ ἐλληνικά· καὶ δὲν θὰ ἤμουν εἰς θέσιν νὰ ξεχωρίσω κανέναν (ὠρισμένον) ὡς δάσκαλόν μου, ἀλλὰ τὸ ἀποδίδω ἀκριβῶς εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους σὺ λέγεις ὅτι δὲν εἶναι σοβαροὶ δάσκαλοι.

ΣΩΚΡ. Μά, εὐγενέστατε, ὅσο γι' αὐτό, οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, (ὁ πολὺς κόσμος) εἶναι πρώτης τάξεως δάσκαλοι, καὶ μὲ τὸ δίκιο τοῦ θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς ἐπαινέσῃ, ὡς πρὸς τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς διδασκαλίας.

ΑΛΚ. Γιατὶ δηλαδὴ;

ΣΩΚΡ. Διότι ὡς πρὸς (τὰ ζητήματα) αὐτὰ ἔχουν ὅσα (προσόντα) χρειάζονται νὰ ἔχουν οἱ καλοὶ δάσκαλοι.

ΑΛΚ. Τί θέλεις νὰ εἰπῆς μ' αὐτό;

ΣΩΚΡ. Μὰ δὲν ἤξεύρεις ὅτι αὐτοὶ ποῦ μέλλουν νὰ διδάξουν, ὅτιδῆποτε κι' ἂν εἶναι αὐτό, πρέπει πρῶτα πρῶτα νὰ τὸ γνωρίζουν καλὰ οἱ ἴδιοι; ἢ ὄχι;

ΑΛΚ. Πράγματι.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν, αὐτοὶ ποῦ γνωρίζουν κάτι, πρέπει καὶ νὰ συμφωνοῦν μεταξύ τους, καὶ ὄχι νὰ διαφωνοῦν;

ΑΛΚ. Νά.

ΣΩΚΡ. Σὲ ὅσα ὁμως τυχὸν διαφωνοῦν, τί θὰ εἰπῆς ἐσὺ; Πῶς τὰ γνωρίζουν αὐτοὶ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Πῶς λοιπὸν θὰ ἤμποροῦσαν νὰ εἶναι δάσκαλοι αὐτῶν;

ΑΛΚ. (Δὲν θὰ ἤμποροῦσαν) κατ' οὐδένα τρόπον.

ΣΩΚΡ. Τότε λοιπὸν τί; Σοῦ φαίνεται ὅτι φιλονικοῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ποῖδ' εἶναι π.χ. πέτρα ἢ ξύλον; Κι' ἂν

κτῆν μετὰ καρικῶν λέξεων, «μιξοθάραρον», διάλεκτον) (οἱ γραμματικοὶ)· καὶ γ' τὴν κυριολεξίαν τῶν ὄρων ὅπως ἤρμοζεν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων (οἱ φιλόσοφοι). Ἐντεῦθα ὁ Πλάτων ἐννοεῖ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν τὴν κοινὴν, γενικῶς τότε ὀμιλουμένην, νοητὴν ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων.

C δμολογοῦσι, καὶ ἐπὶ ταῦτὰ ὁρμῶσιν, ὅταν βούλωνται λαβεῖν λίθον ἢ ξύλον; Ὡσαύτως καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα· σχεδὸν γάρ τι μανθάνω τὸ ἐλληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις· ἢ οὐ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς μὲν ταῦτα, ὥσπερ εἶπομεν, ἀλλήλοις τε δμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας οὐκ ἀμφισβητοῦσιν [αἱ μὲν ταῦθ' αἱ δ' ἄλλα φάσκουσιν];

ΑΛ. Οὐ γάρ.

D ΣΩ. Εἰκότως ἂν ἄρα τούτων γε καὶ διδάσκαλοι εἶεν ἀγαθοί.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν βουλοίμεθα ποιῆσαι τινα περὶ αὐτῶν εἰδέναί, ὀρθῶς ἂν αὐτὸν πέμποιμεν εἰς διδασκαλίαν τούτων τῶν πολλῶν;

ΑΛ. Πάνυ γε.

VIII. ΣΩ. Τί δ'; εἰ βουληθεῖμεν εἰδέναί, μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποι εἰσιν ἢ ποῖοι ἵπποι, ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν ὁρομικοί τε καὶ μή, ἄρ' ἔτι οἱ πολλοὶ τοῦτο ἱκανοὶ διδάξαι;

ΑΛ. Οὐ δήτα.

ΣΩ. Ἰκανὸν δέ σοι τεκμήριον, ὅτι οὐκ ἐπίστανται· E οὐδὲ κρήγυοι διδάσκαλοί εἰσι τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν δμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ αὐτῶν;

ΑΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέναί, μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποι εἰσιν, ἀλλ' ὅποιοι ὑγιεινοὶ ἢ νοσώδεις, ἄρα ἱκανοὶ ἂν ἡμῖν ἦσαν διδασκαλοὶ οἱ πολλοί;

ΑΛ. Οὐ δήτα.

ΣΩ. Ἦν δ' ἂν σοι τεκμήριον ὅτι μοχθηροὶ εἰσι τούτων διδάσκαλοι, εἰ ἐώρας αὐτούς διαφερομένους;

ΑΛ. Ἐμοιγε.

ἐρωτήσης κανέναν, μήπως δὲν εἶναι ὄλοι σύμφωνοι (ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτά) ; Καὶ δὲν ὄρμουν (ὄλοι) πρὸς τὰ ἴδια πράγματα, ὅταν τυχὸν θέλουν ν' ἀρπάξουν πέτρα ἢ ξύλον ; καθὼς καὶ ὄλα ὅσα εἶναι τέτοια ; Διότι, ἂν καλὰ καταλαβαίνω, κάτι τὸ παρόμοιο θεωρεῖς καὶ τὸ νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ἑλληνικά ; ἢ ὄχι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπόν, ὅπως ἐλέγαμε, ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτά, καὶ συμφωνοῦν μεταξύ τους, καὶ πρωτίστως αὐτοὶ πρὸς τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς των, καὶ δὲν φιλονικοῦν καὶ αἱ πολιτεῖαι δημοσίᾳ ἐναντίον ἀλλήλων [ὑποστηρίζουσαι ἄλλα μὲν αὐταί, ἄλλα δὲ ἐκείναι] ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Φυσικῶ τῷ λόγῳ, λοιπόν, οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ θὰ ἦσαν καὶ καλοὶ δάσκαλοι γιὰ τὰ ζητήματα αὐτά ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπόν, ἂν τυχὸν ἠθέλαμε νὰ κάνουμε κάποιον νὰ τὰ μάθῃ αὐτὰ (νὰ ὀμιλῇ δηλ. ἑλληνικά), καλὰ θὰ ἐκάμναμεν, ἐὰν τὸν παρεπέμπαμεν εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ ;

ΑΛΚ. Βεβαίως.

VIII. ΣΩΚΡ. Τί ὅμως, ἂν ἠθέλαμε νὰ μάθωμε, ὄχι μόνον ποιοὶ λέγονται ἄνθρωποι καὶ ποιοὶ ἵπποι, ἀλλὰ καὶ ποιοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι κατάλληλοι ἢ ὄχι γιὰ τρέξιμο, ἀραγε πάλιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ θὰ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ τὸ διδάξουν καὶ αὐτό ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Δὲν σοῦ εἶναι λοιπόν αὐτὸ ἀπόδειξις ἀρκετὴ ὅτι οὔτε τὰ ξεύρουν τὰ ζητήματα αὐτὰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, οὔτε κἂν καλοὶ δάσκαλοι δὲν εἶναι, ἐφόσον δὲν συμφωνοῦν καθόλου μὲ τοὺς ἑαυτοὺς των, ὡς πρὸς αὐτά ;

ΑΛΚ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα.

ΣΩΚΡ. Καὶ τί, ἂν τυχὸν ἠθέλαμε νὰ μάθωμε, ὄχι μόνον ποιοὶ εἶναι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ποιοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι γεροὶ ἢ φιλάσθενοι, ἀραγε οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ θὰ ἦσαν ἱκανοὶ δάσκαλοι γιὰ μᾶς ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Θὰ ἦταν δὲ γιὰ σένα ἀπόδειξις πῶς γιὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ εἶναι κακοὶ δάσκαλοι αὐτοί, ἂν τοὺς ἐβλεπες νὰ διαφωνοῦν (μεταξύ τους) ;

ΑΛΚ. Βεβαίως θὰ ἦταν γιὰ μένα ἀπόδειξις.

112 ΣΩ. Τί δὲ δὴ νῦν ; Περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων οἱ πολλοὶ δοκοῦσί σοι ὁμολογεῖν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἢ ἄλλοις ;

ΑΔ. Ἡμιστὰ νῆ Δί', ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ ; Μάλιστα περὶ αὐτῶν διαφέρεσθαι ;

ΑΔ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ οὔνομαί γε πάποτε σε ἰδεῖν οὐδ' ἀκοῦσαι σφόδρα οὕτω διαφερομένους ἀνθρώπους περὶ ὑγιεινῶν καὶ μῆ, ὥστε διὰ ταῦτα μάχεσθαι τε καὶ ἀποκινυνῆναι ἀλλήλους.

ΑΔ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἐγωγε οἶδ' ὅτι, καὶ εἰ μὴ ἐώρακας, ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὅμηρου. Καὶ Ὀδυσσεΐας γὰρ καὶ Ἰλιάδος ἀκήκοας.

ΑΔ. Πάντως δὴ πού, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα ποιήματά ἐστι περὶ διαφορᾶς δικαίων τε καὶ ἀδίκων ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ αἱ μάχαι γε καὶ οἱ θάνατοι διὰ ταύτην τὴν διαφορὰν τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν ἐγένοντο, καὶ τοῖς μνηστῆροι τοῖς τῆς Πηνελόπης καὶ τῷ Ὀδυσσεΐ.

C ΑΔ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οἶμαι δὲ καὶ τοῖς ἐν Τανάγρα Ἀθηναίων τε καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ἀποθανοῦσι, καὶ τοῖς ὕστερον ἐν Κορωνείᾳ, ἐν οἷς καὶ ὁ σὸς πατὴρ Κλεινίας ἐτελεύτησεν,

1. Ὁ Αἰλιανὸς (Ποικ. Ἱστορ. ΙΓ' 38) ἀναφέρει ὅτι τόσοι περὶ ἐθαύμαζεν ὁ Ἀλκιβιάδης τὸν Ὅμηρον, ὥστε κάποτε ἐπῆγεν εἰς ἓνα σχολεῖον καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν διδάσκαλον ν' ἀκούσῃ ἓνα ἀπὸ τούτων μαθητᾶς ν' ἀπάγγελῃ μιὰ ραφιδία ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα, κ' ἐπειδὴ ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἔχει Ὅμηρον στὸ σχολεῖο, ὁ Ἀλκιβιάδης τὸν ἐχαστούκισεν ἐμπρὸς στὰ παιδιὰ κ' ἐφυγε λέγοντας πῶς θὰ ἀφήσῃ καὶ τοὺς μαθητᾶς του ἀμαθεῖς, ὅπως εἶναι κι' ὁ ἴδιος.

2. Ὅμηρον Ὀδυσσ. Χ (μνηστηροφονία).

3. Τάναγρα. Πόλις τῆς Βοιωτίας, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων ἠνωμένων κατὰ τὸ 457 π.Χ. Ἡ ἔκδοσις τῆς μάχης δῆρξεν ἀμφίρροπος.

4. Κορωνεία. Πόλις τῆς Βοιωτίας, μεταξὺ Θηβῶν καὶ Λεβχ.

ΣΩΚΡ. Τί λοιπόν τώρα ; Πῶς σοῦ φαίνονται ἐσένα οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ; Συμφωνοῦν αὐτοὶ μὲ τοὺς ἑαυτοῦς των, ἢ μὲ τοὺς ἄλλους, προκειμένου περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων ;

ΑΛΚ. Μὰ τὸν Δία, καθόλου, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Καὶ τί ; Διαφωνοῦν ριζικῶς εἰς τὰ ζητήματα αὐτά ;

ΑΛΚ. Βέβαια, πολὺ.

ΣΩΚΡ. Δὲν πιστεύω λοιπὸν νὰ εἶδες, σὺ τοῦλάχιστον, ἢ νὰ ἀκουσες ποτέ σου ἕως τώρα ἀνθρώπους νὰ φιλονικοῦν τόσο φοβερὰ, γιὰ ζητήματα ὑγιεινῆς καὶ μῆ, ὥστε ἐξ αἰτίας αὐτῶν νὰ φθάνουν μέχρι σημείου νὰ μάχωνται καὶ ν' ἀλληλοφονεύονται ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Γιὰ τὰ δίκαια ὅμως καὶ τὰ ἀδίκαια, ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω ὅτι, κι' ἂν δὲν ἔχεις ἰδεῖ, θὰ ἔχῃς ἀκουστὰ βέβαια, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων, καὶ τὸν Ὅμηρον (ὅτι μάχονται καὶ φονεύουσιν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον)· διότι καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καὶ τὴν Ἰλιάδα θὰ ἔχῃς ἀκουστὰ¹.

ΑΛΚ. Ἐξάπαντος βέβαια, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπὸν τὰ ποιήματα αὐτὰ ἔχουν ὑπόθεσιν κάποιαν φιλονικίαν περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ αἱ μάχαι καὶ οἱ θάνατοι ἐξ αἰτίας τῆς διαφορᾶς αὐτῆς συνέβησαν μεταξὺ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ἦσαν Τρῶες, (καθῶς) καὶ μεταξὺ τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης καὶ τοῦ Ὀδυσσεῦς² ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ δι' ἐκείνους ποὺ ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην τῆς Τανάγρας³, Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Βοιωτοῦς, (καθῶς) καὶ ἐκείνους ποὺ ἀργότερα (ἐφονεύθησαν) εἰς τὴν μάχην τῆς Κορωνείας⁴, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὔρε τὸν θάνατον καὶ ὁ ἰδικός σου πατέρας ὁ Κλει-

δίας (σήμερον Κουτουμουλάς). Ἐνταῦθα ἐπολέμησαν κατὰ τὸ 447 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν *Τολμίδην*, κατὰ τῶν Βοιωτῶν, Λοκρῶν, Εὐβοέων καὶ τῶν Ἀθηναίων φυγᾶδων, καὶ ἠττήθησαν κατὰ κράτος· ἐθῶ ἔπασε μαχόμενος καὶ ὁ πατήρ τοῦ Ἀλκιβιάδου Κλεινίας, καταλιπὼν τὸν υἱὸν τοῦ μόλις τετραετῆ.

οὐδὲ περὶ ἑνὸς ἄλλου ἢ διαφορὰ ἢ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου τοὺς θανάτους καὶ τὰς μάχας πεποίηκεν. Ἡ γάρ;

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τούτους οὖν φῶμεν ἐπίστασθαι, περὶ ὧν οὕτω
D σφόδρα διαφέρονται, ὥστε ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις τὰ
ἔσχατα σφᾶς αὐτοὺς ἐργάζονται;

ΑΛ. Οὐ φαίνεται γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς τοὺς τοιούτους διδασκάλους ἀναφέρεις,
οὗς δμολογεῖς αὐτοὺς μὴ εἰδέναι;

ΑΛ. Ἔοικα.

ΣΩ. Πῶς οὖν εἰκός σε εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ
ἀδίκαια, περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ καὶ οὐτε μαθῶν φαίνει παρ'
οὐδενὸς οὔτε αὐτοὺς ἐξευρών;

ΑΛ. Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός.

E IX. ΣΩ. Ὅρθῶς αὖ τοῦθ' ὡς οὐ καλῶς εἶπες, ὦ Ἀλ-
κιβιάδη;

ΑΛ. Τὸ ποῖον;

ΣΩ. Ὅτι ἐμὲ φῆς ταῦτα λέγειν.

ΑΛ. Τί δέ; Οὐ σὺ λέγεις, ὡς ἐγὼ οὐκ ἐπίσταμαι περὶ
τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων;

ΣΩ. Οὐ μέντοι.

ΑΛ. Ἄλλ' ἐγώ;

ΣΩ. Ναί.

ΑΛ. Πῶς δὴ;

ΣΩ. Ὅδε εἴσει. Ἐάν σε ἔρωμαι τὸ ἐν καὶ τὰ δύο, πώ-
τερα πλείω ἐστί, φήσεις ὅτι τὰ δύο;

ΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Πόσῳ;

ΑΛ. Ἐνί.

ΣΩ. Πότερος οὖν ἡμῶν ὁ λέγων, ὅτι τὰ δύο τοῦ ἑνὸς
ἐνὶ πλείω;

ΑΛ. Ἐγώ.

νίας, ἢ διαφορὰ διὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐπροκάλειο τὸς θανάτους καὶ τὰς μάχας, παρὰ μόνον διὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον. Ἔτσι δὲν εἶναι ;

ΑΛΚ. Εἶναι ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Νὰ εἰπούμε λοιπὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ γνωρίζουν (τὰ πράγματα) διὰ τὰ ὅποια φιλονικοῦν τόσον φοβερὰ, ὥστε κατὰ τὰς μεταξύ των διαμάχας νὰ προξενοῦν εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς των τὰ χειρότερα δεινὰ ;

ΑΛΚ. Βέβαια, δὲν φαίνεται σωστὸ.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπὸν σὲ τέτοιους δασκάλους (μοῦ) ἀναφέρεισαι, γιὰ τοὺς ὁποίους (καί) σὺ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖς ὅτι δὲν ἤξεύρουσιν (τίποτε) ;

ΑΛΚ. Φοβοῦμαι ὅτι αὐτὸ ἔκαμα.

ΣΩΚΡ. Πῶς λοιπὸν, εἶναι πιθανὸν νὰ γνωρίζῃς σὺ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, περὶ τῶν ὁποίων τόσον πλανᾶσαι, καὶ τὰ ὅποια οὔτε νὰ τὰ ἐδιδάχθῃς ἀπὸ κανέναν φαίνεσαι, οὔτε καὶ σὺ ὁ ἴδιος νὰ τὰ ἐπενόησες ;

ΑΛΚ. Ἀπὸ ὅσα βέβαια σὺ λέγεις δὲν φαίνεται πιθανόν.

ΙΧ. ΣΩΚΡ. Βλέπεις λοιπὸν πάλιν, πῶς δὲν τὸ πέτυχες αὐτό, Ἄλκιβιάδη ;

ΑΛΚ. Ποιὸ αὐτό ;

ΣΩΚΡ. Τὸ ὅτι ἰσχυρίζεσαι πῶς ἐγὼ τὰ λέγω αὐτά ;

ΑΛΚ. Γιὰ στάσου ; Σὺ δὲν λέγεις ὅτι ἐγὼ δὲν γνωρίζω τίποτε περὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων ;

ΣΩΚΡ. Καθόλου· (δὲν τὸ εἶπα ἐγὼ αὐτό).

ΑΛΚ. Μήπως ἐγὼ ;

ΣΩΚΡ. Ναι (ἔσύ).

ΑΛΚ. Πῶς δηλαδὴ ;

ΣΩΚΡ. Θὰ τὸ μάθῃς ὡς ἐξῆς : Ἐὰν σ' ἐρωτήσω, ποιὸ εἶναι περισσότερον ; τὸ ἐν ἧ τὰ δύο ; θὰ εἰπῆς (φυσικὰ) ὅτι τὰ δύο.

ΑΛΚ. Μάλιστα· αὐτὸ θὰ εἰπῶ.

ΣΩΚΡ. Κατὰ πόσον (περισσότερον) ;

ΑΛΚ. Κατὰ ἓνα.

ΣΩΚΡ. Ποιὸς λοιπὸν ἀπὸ τοὺς δύο μας εἶν' αὐτὸς ποὺ λέγει ὅτι τὰ δύο εἶναι περισσότερα τοῦ ἑνὸς κατὰ ἓνα ;

ΑΛΚ. Ἐγὼ.

1. Ὅπως καὶ κατωτέρω (113 C), ὁ Σωκράτης κάμνει ὑπαινιγμὸν εἰς στίχους τοῦ *Εὐρηπίδου* ἀπὸ τὸν «Ἰππόλυτον». Ἐδῶ εἶναι ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸν γ' συλλογισμόν, ὅπου ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸς ποὺ ἀποκρίνεται εἶναι ὁ ὁμιλῶν κι' ὄχι αὐτὸς ποὺ ἐρωτᾷ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἠρώτων, σὺ δὲ ἀπεκρίνου ;

ΑΛ. Ναί.

113 ΣΩ. Περὶ δὴ τούτων μῶν ἐγὼ φαίνομαι λέγων ὁ ἔρω-
τῶν, ἢ σὺ ὁ ἀποκρινόμενος ;

ΑΛ. Ἐγώ.

ΣΩ. Τί δ' ἂν ἐγὼ μὲν ἔρωμαι, ποῖα γράμματα Σω-
κράτους, σὺ δὲ εἴπῃς, πότερος ὁ λέγων ;

ΑΛ. Ἐγώ.

ΣΩ. Ἴθι δὴ, ἐνὶ λόγῳ εἶπέ' διὰν ἐρώτησίς τε καὶ
ἀπόκρισις γίγνηται, πότερος ὁ λέγων, ὁ ἐρωτῶν ἢ ὁ ἀπο-
κρινόμενος ;

ΑΛ. Ὁ ἀποκρινόμενος, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

B ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι διὰ παντὸς τοῦ λόγου ἐγὼ μὲν ἢ ὁ
ἐρωτῶν ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Σὺ δὲ ὁ ἀποκρινόμενος ;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί οὖν ; Τὰ λεχθέντα πότερος ἡμῶν εἴρηκεν ;

ΑΛ. Φαίνομαι μὲν, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὠμολογημέ-
νων ἐγώ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐλέχθη περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων διὰ Ἄλ-
κιβιάδης ὁ καλὸς ὁ Κλεινίου οὐκ ἐπίσταίτο, οἷοίτο δέ, καὶ
μέλλοι εἰς ἐκκλησίαν ἐλθὼν συμβουλευσεῖν Ἀθηναίοις περὶ
ῶν οὐδὲν οἶδεν ; Οὐ ταῦτ' ἦν ;

C ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη·

1. Ἐκ τῶν ὠμολογημένων. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὠμολόγησε πράγματι ὅτι δὲν γνωρίζει τὸ δίκαιον· ὁ Σωκράτης μεταχειρίζεται τὴν «καταδρομὴν» διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ δὴ χωρὶς τὴν εἰσαγωγὴν τρίτου προσώπου, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας χρησιμοποιῶν αὐτὸν τοῦτον τὸν ἐλεγχόμενον Ἀλκιβιάδην.

2. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου. Ὅπως καὶ ἀνωτέρω (112 B), ὁ Σωκράτης κίμναι ὀπαινιγμὸν τῶν στίχων τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τοῦ «Ἴππολύτου Στεφανηφόρου», ὅπου ἡ τροφὸς τῆς Φαίδρας, μαντεύουσα ὅτι ἡ

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν ἐγὼ μὲν ἐρωτοῦσα, σὺ δὲ ἀπαντοῦσες ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Περὶ (τῶν πραγμάτων) λοιπὸν τούτων, ἐγὼ ἄρα-
γε, πού ἐρωτῶ, φαίνομαι νὰ εἶμαι ὁ ὁμιλῶν ἢ σὺ πού ἀπο-
κρίνεσαι ;

ΑΛΚ. Ἐγώ.

ΣΩΚΡ. Τί ὁμῶς, ἂν ἐγὼ μὲν ἐρωτήσω ποῖα εἶναι τὰ
στοιχεῖα τῆς λέξεως Σωκράτης, σὺ δὲ μοῦ τὰ εἰπής, (τότε)
ποιὸς ἀπὸ τούς δύο (μας) εἶναι ὁ ὁμιλῶν ;

ΑΛΚ. Ἐγώ.

ΣΩΚΡ. Ἐμπρὸς λοιπὸν, εἰπέ μου μὲ ἓνα λόγον· ὅταν γί-
νεται μία ἐρώτησις καὶ μία ἀπόκρισις, ποιὸς ἀπὸ τούς δύο
εἶναι ὁ ὁμιλῶν ; ἐκεῖνος πού ἐρωτᾷ, ἢ ἐκεῖνος πού ἀποκρί-
νεται ;

ΑΛΚ. Αὐτὸς πού ἀποκρίνεται, μοῦ φαίνεται ἐμένα τοῦ-
λάχιστον, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν, πρὸ ὀλίγου, καθ' ὄλην τὴν συζή-
τησίν (μας), ἐγὼ μὲν ἤμουν ὁ ἐρωτῶν ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Σὺ δὲ ὁ ἀποκρινόμενος ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. Τί λοιπὸν ; τὰ ὅσα ἐλέχθησαν, ποιὸς ἀπὸ τούς
δύο μας τὰ ἔχει εἰπῆ ;

ΑΛΚ. Ἀπὸ ὅσα τοῦλάχιστον παραδεχθήκαμε', Σωκρά-
τη, ἐγὼ φαίνομαι (ὅτι τὰ ἔχω εἰπῆ).

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν, προκειμένου περὶ τῶν δικαίων
καὶ τῶν ἀδίκων, ἐλέχθη (ἀπὸ ἡμᾶς) ὅτι ὁ ὠραῖος Ἄλκι-
βιάδης, ὁ γυιὸς τοῦ Κλεινίου, δὲν εἶχεν ἰδέαν, καὶ ὁμῶς ἐπί-
στευεν ὅτι τὰ ἐγνώριζε, καὶ ἐπρόκειτο μάλιστα, ἀφοῦ ἐμφα-
νισθῆ εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, νὰ συμβουλευσῆ τοὺς
Ἀθηναίους διὰ ζητήματα, γιὰ τὰ ὅποια δὲν ἐγνώριζε τίποτε·
αὐτὰ δὲν ἦσαν (πού εἴπαμε) ;

ΑΛΚ. Ἔτσι φαίνεται

ΣΩΚΡ. Ὡστε ἐδῶ συμπίπτει τὸ ρητὸν τοῦ Εὐριπίδου²,

Φαίδρα εἶναι ἐρωτευμένη μὲ τὸν υἱὸν τοῦ συζύγου της Θησέως Ἰπ-
πόλυτον, ἐρωτᾷ τρομαγμένη :

Τροφός: Τί φῆς ; ἔραξ, ὦ τέκνον, ἀνθρώπων τίνας ;

Φαίδρα: Ὅστις πόθ' οὗτος ἔσθ' ὁ τῆς Ἀμαζόνος.

Τροφός: Ἰππόλυτον αὐδᾶς ;

Φαίδρα:

Σοῦ τὰδ' οὐκ ἐμοῦ κλύεις.

(Ἰππόλ. Στεφ. στίχ. 352)

¹ Ὁ Ἰππόλυτος ἦτο υἱὸς τοῦ Θησέως καὶ τῆς Ἀμαζόνος Πενθεσι-

σοῦ τάδε κινδυνεύεις, ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι, οὐδ' ἐγὼ εἶμι ὁ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σὺ, ἐμὲ δὲ αἰτιᾷ μάτην. Καὶ μέντοι καὶ εὖ λέγεις. Μανικὸν γὰρ ἐν νῶ ἔχεις ἐπιχείρημα, ἐπιχειρεῖν, ὧ βέλτιστε, διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν.

- D X. ΑΔ. Οἶμαι μὲν, ὦ Σώκρατες, ὀλιγάκις Ἀθηναίους βουλευέσθαι καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, πότῃρα δικαιότερα ἢ ἀδικώτερα· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἡγοῦνται δῆλα εἶναι· ἐάσαντες οὖν περὶ αὐτῶν σκοποῦσιν ὁπότῃρα συνοίσει πράξασιν. Οὐ γὰρ ταῦτά, οἶμαι, ἐστὶ τὰ τε δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, ἀλλὰ πολλοῖς δὴ ἐλνοιτέλησεν ἀδικήσασιν μεγάλα ἀδικήματα, καὶ ἑτέροις γε, οἶμαι, δίκαια ἐργασαμένοις οὐ συνήγγενεν.

ΣΩ. Τί οὖν; Εἰ ὅ τι μάλιστα ἕτερα μὲν τὰ δίκαια E τυγχάνει ὄντα, ἕτερα δὲ τὰ συμφέροντα, οὐ τί που αὐτὸν οἶσει ταῦτα εἶδέναι ἃ συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ δι' ὅ τι;

ΑΔ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; εἰ μὴ με αὐτὸν ἐρήσει παρ' οἴτου ἔμαθον ἢ ὅπως αὐτὸς εὔρον.

ΣΩ. Οἶον τοῦτο ποιεῖς· εἴ τι μὴ ὀρθῶς λέγεις, τυγχάνει δὲ δυνατὸν ὄν ἀποδείξει δι' οὐπερ καὶ τὸ πρότερον λόγου, οἶσει δὴ καινὰ ἄττα δεῖν ἀκούειν ἀποδείξεις τε ἑτέρας, ὡς τῶν προτέρων οἶον σκεναρίων κατατετριμμένων, καὶ οὐκέτ' ἂν σὺ αὐτὰ ἀμπίσχοιο, εἰ μὴ τίς σοι τεκμήριον κα-
114 θαρὸν καὶ ἄχραντον οἶσει! Ἐγὼ δὲ χαίρειν ἐάσας τὰς σὰς

λαίας, ἡ δὲ Φαίδρα ἡ δευτέρα του σύζυγος. Ἡ Φαίδρα ἀπαντᾷ «οὐ τὸ εἶπερ αὐτό, κί' ὄχι τ' ἀκουσας ἀπὸ μένα». Ἔτσι καὶ ὁ Σωκράτης τὸν στίχον ἠπαινεῖται εἰς 112 Ε «ὅτι ἐμὲ φῆς ταῦτα λέγειν» καὶ ἐνταῦθα «σοῦ τάδε (κινδυνεύεις), ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι».

1. Εἰ ὅ,τι μάλιστα... Ὁ Σωκράτης ἀρχίζει τὸν ἔλεγχον καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης δὲν γνωρίζει τὰ συμφέροντα, καὶ ὅτι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον εἶναι ἕν καὶ τὸ αὐτό. Τοῦτο βέβαια ἀποδεικνύεται κατωτέρω, τῶρα ὁμως λέγει εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην ὅτι, ἐν ἡ περιπτώσει συμβῆ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον νὰ εἶναι ἕν καὶ τὸ αὐτό, πάλιν ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐφόσον κατελήφθη μὴ γνωρίζων τὸ δίκαιον, οὔτε τὸ συμφέρον δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ.

2. Σκευάρια. Ἐνταῦθα τὰ παλιόρρουχα τῶν κωμικῶν καὶ τρα-

Ἄλκιβιάδῃ· (δηλαδή)· «ἐνδέχεται τὰ λόγια αὐτὰ νὰ τὰ ἔχῃς ἀκούσει ἀπ' τὸ στόμα σου, καὶ ὄχι ἀπ' τὸ δικό μου, (καὶ) οὔτε ἐγὼ εἶμαι αὐτὸς ποὺ τὰ λέει αὐτά, ἀλλὰ σύ, ἀδίκως δὲ αἰτιᾶσαι ἐμένα». Ἡάντως τὴν ἀλήθεια τὴν εἶπες. Δηλαδή ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ διαπράξῃς ἐξωφρενικὸν διὰβημα, φίλτατε, νὰ ἐπιχειρήσῃς δηλαδή νὰ διδάξῃς πράγματα ποὺ δὲν γνωρίζεις, διότι ἡμέλησες νὰ τὰ διδασχθῇς.

Χ. ΑΛΚ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, Σωκράτη, νομίζω ὅτι οἱ Ἄθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πολὺ σπανίως συσκέπτονται, ποῖα εἶναι τὰ δικιότερα καὶ ποῖα τὰ ἀδικώτερα (πράγματα)· φαντάζονται δηλαδή αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ ζητήματα ὅτι εἶναι ὀλοφάνερα· ἀφήνοντας λοιπὸν αὐτὰ κατὰ μέρος, ἐξετάζουν ποῖα τοὺς συμφέρει νὰ κάμουν, διὰ νὰ τὰ βάλουν (καὶ) εἰς ἐνέργειαν· διότι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια (πράγματα), ἀλλὰ εἰς πολλοὺς ποὺ διέπραξαν μεγάλα ἀδικήματα, (ἢ ἀδικία) τοὺς βγήκε σὲ καλὸ, ἐνῶ (ἀντιθέτως) ἄλλους πάλιν, πού, κατὰ τὴν γνώμην μου, (μόνον) δίκαια ἔπραξαν, δὲν τοὺς ὠφέλησε (αὐτὸ) καθόλου.

ΣΩΚΡ. Τί λοιπὸν ; Ἄν τυχαίη νὰ εἶναι τὰ δίκαια ὄλος διόλου ἄλλοιῶτικα ἀπὸ τὰ συμφέροντα¹, δὲν νομίζεις πάλιν ἐσύ, μοῦ φαίνεται, πῶς τὰ γνωρίζεις αὐτά, ποὺ συμφέρουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, (καθῶς) καὶ τοὺς λόγους (διὰ τοὺς ὁποίους συμφέρουν) :

ΑΛΚ. Μὰ τί μ' ἐμποδίζει (νὰ τὰ ἤξεύρω αὐτά), Σωκράτη ; Ἐκτὸς μόνον ἂν πάλιν μ' ἐρωτήσῃς, ἀπὸ ποιὸν τὰ ἔμαθα, ἢ κατὰ ποῖον τρόπον τὰ ἐπενόησα ὁ ἴδιος ;

ΣΩΚΡ. Τ' εἶν' αὐτὰ ποὺ λές ; Ἄν κάτι δὲν τὸ λέγῃς σωστά, τυχαίνει δὲ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ (σοῦ) τὸ ἀποδείξω, διὰ τοῦ ἰδίου ἀκριβῶς (ὅπως καὶ πρωτύτερα) συλλογισμοῦ, φαντάζεσαι ἀμέσως πῶς πρόκειται ν' ἀκούσῃς τίποτα νέα πράγματα καὶ (τίποτα) καινούργιες ἀποδείξεις, ὡσάν αἱ προηγούμενα νὰ ἦσαν τριμμένα παλιόρρουχα², τὰ ὅποια σὺ δὲν θὰ φοροῦσες πλέον, ἂν δὲν σοῦ προσαγάγῃ, κανεὶς ἀπόδειξιν σαφῆ καὶ ἄσπιλον ; Ἐγὼ δμως, ἀφήνοντας κατὰ

γικῶν ὑποκριτῶν, τὰ ὅποια ἐτρέβοντο σὺν τῇ χρόνῳ. Σκευάρια εἶναι ἐπίσης γενικῶς τὰ σκευῆ τὰ οἰκιακά.

προδρομάς τοῦ λόγου οὐδὲν ἦτιον ἐρήσομαι, πόθεν μαθῶν αὐτὰ συμφέροντα ἐπίστασαι, καὶ ὅστις ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, καὶ πάντ' ἐκεῖνα τὰ πρότερον ἐρωτῶ μῆ ἐρωτήσῃ· ἀλλὰ γὰρ δῆλον ὡς εἰς ταῦτόν ἤξεις καὶ οὐχ ἕξεις ἀποδείξαι οὐδ' ὡς ἐξευρῶν οἶσθα τὰ συμφέροντα οὐδ' ὡς μαθῶν. Ἐπειδὴ δὲ τρυφᾶς καὶ οὐκέτ' ἂν ἠδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο
 Β λόγου, τοῦτον μὲν ἔω χαίρειν, εἴτε οἶσθα εἴτε μὴ τὰ Ἀθηναίοις συμφέροντα· πρότερον δὲ ταῦτά ἐστι δίκαιά τε καὶ συμφέροντα ἢ ἕτερα, τί οὐκ ἀπέδειξας, εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν με ὥσπερ ἐγὼ σέ, εἰ δέ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ λόγῳ διέειλθε.

ΑΔ. Ἄλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἶός τ' ἂν εἶην, ὦ Σώκρατες, πρὸς σέ διελθεῖν.

ΣΩ. Ἄλλ', ὦ γαθὲ, ἐμὲ ἐκκλησίαν νόμισον καὶ δῆμον· καὶ ἐκαὶ τοί σε δεήσει ἓνα ἕκαστον πείθειν. Ἡ γάρ ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ αὐτοῦ ἓνα τε οἶόν τε εἶναι κατὰ μόνας πείθειν καὶ ξυμπόλλους περὶ ὧν ἂν εἶδῃ, ὥσπερ ὁ
 Γ γραμματιστῆς ἓνα τέ που πείθει περὶ γραμματίων καὶ πολλούς ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ περὶ ἀριθμοῦ ὁ αὐτὸς ἓνα τε καὶ πολλούς πείσει ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οὗτος δ' ἔσται ὁ εἰδώς, ὁ ἀριθμητικός ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν σύ, ἅπερ καὶ πολλούς οἶός τε πείθειν εἶ, ταῦτα καὶ ἓνα ;

1. Προδρομαί. Εἶναι κυρίως, δταν ἐν πολέμῳ προκαταλάβῃ κανεὶς φρούριον ἢ ἄλλο ὄχυρόν, διὰ τὰ κερβίση ἔδαφος ἐναντίον τοῦ ἀντιπάλου, εἰς οὗ εἴτε θά ἀμύνεται, εἴτε θά ἐνεργῇ ἐφόδους καὶ ἐπιδρομάς. Τὴν λέξιν μεταχειρίζεται μεταφορικῶς ὁ Σωκράτης.

2. Ὅπως ὁ τρυφηλὸς ἢ κακομαθημένος (καὶ ὄχι καλομαθημένος) δὲν θέλει νὰ φάγῃ δις τὸ ἴδιον φαγητόν, ἔτσι καὶ ὁ Ἄγκλιδιάδης δὲν θέλει ἴσως ν' ἀκούῃ μονότονον συζήτησιν.

μέρος τὰς προφυλάξεις¹ (ποῦ σὺ λαμβάνεις ἀπέναντί μου) κατὰ τὴν συζήτησιν, θὰ σ' ἐρωτήσω μ' ὅλα ταῦτα, ἀπὸ πρῶτον πάλιν νὰ τὰ ἐδιδάχθῃς αὐτά, ὥστε νὰ τὰ γνωρίζῃς τελείως τὰ ὅσα συμφέρουν, καὶ ποῖος εἶναι ὁ δάσκαλός σου ; Συγκεφαλαιώνω, δηλαδή, ὅλας ἐκείνας τὰς προηγουμένας μου ἐρωτήσεις εἰς μίαν ἐρώτησιν· καὶ ἐν τούτοις εἶναι πράγματι φανερόν, ὅτι θὰ καταλήξῃς πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ δὲν θὰ εἶσαι εἰς θέσιν ν' ἀποδείξῃς ὅτι γνωρίζεις τὰ συμφέροντα, χωρὶς οὔτε νὰ τὰ ἔχῃς ἐπινοήσῃ ὁ ἴδιος, οὔτε νὰ τὰ ἔχῃς διδάχθῃ. Ἐπειδὴ δὲ εἶσαι καλομαθημένος² καὶ δὲν θὰ καταξέχουσιν νὰ γευθῆς (δυσφορὸς) μὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἴδιον λόγον, αὐτὸν μὲν τὸν ἀφήνω νὰ πάῃ σὲ καλὸ, εἴτε ἤξεύσεις τὰ ὅσα συμφέρουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, εἴτε ὄχι· διατιθμῶς δὲν ἀπέδειξες τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα τί ἀπ' τὰ δυσὲν εἶναι ; Τὰ ἴδια, ἢ διαφορετικὰ πράγματα ; Ἄν μὲν θέλῃς (ἀπόδειξέ το), ἐρωτῶντας με, ὅπως ἀκριβῶς κ' ἐγὼ (ἐρωτοῦσα) ἐξένα, εἰ δὲ μή, σὺ μόνος σου ἀνάπτυσε τὸ ζήτημα μὲ δικά σου λόγια.

ΑΛΚ. Μὰ δὲν ἤξεύρω, Σωκράτη, ἂν θὰ τὰ καταφέρω νὰ τὸ ἀναπτύξω σὲ σένα.

ΣΩΚΡ. Μά, ἀγαπητέ μου, φαντάσου ἐμένα καὶ συνέλευσιν καὶ λαόν· καὶ ἐκεῖ βέβαια θὰ εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ πείσῃς ἕναν ἕναν χωριστά· ἔτσι δὲν εἶναι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ἢμπορεῖ (κάλιστα) νὰ πείσῃ καὶ ἕναν ἕναν χωριστά καὶ πολλοὺς μαζί, δι' ὅσα τυχὸν γνωρίζει, ὅπως ἀκριβῶς ὁ γραμματοδιδάσκαλος, μοῦ φαίνεται, πείθει καὶ ἕναν καὶ πολλοὺς, προκειμένου περὶ γραμματικῆς ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπὸν, ὅταν πρόκειται καὶ περὶ ἀριθμῶν, πάλιν ὁ ἴδιος ἄνθρωπος δὲν θὰ πείσῃ καὶ ἕναν καὶ πολλοὺς ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸς δὲ θὰ εἶναι βέβαια ὁ εἰδικός, (δηλαδή) ὁ μαθηματικός ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ σὺ εἶσαι ἱκανὸς νὰ πείσῃς καὶ ἕνα, δι' ὅσα εἶσαι εἰς θέσιν νὰ πείσῃς καὶ πολλοὺς ;

ΑΛ. Εἶκός γε.

ΣΩ. Ἔστι δὲ ταῦτα δῆλον ὅτι ἃ οἶσθα.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν τοσοῦτον μόνον διαφέρει τοῦ ἐν τῷ
D δῆμῳ ῥήτορος ὃ ἐν τῇ τοιᾷδε συνουσίᾳ, ὅτι ὃ μὲν ἀθρόους
πεῖθει τὰ αὐτά, ὃ δὲ καθ' ἓνα ;

ΑΛ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Ἴθι νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλούς τε
καὶ ἓνα πείθειν, ἐν ἐμοὶ ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχειρήσον ἐπι-
δεῖξαι ὡς τὸ δίκαιον ἐνίοτε οὐ συμφέρει.

ΑΛ. Ὑβριστῆς εἶ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Νῦν γοῦν ὑφ' ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τάναντία
οἷς σὺ ἐμὲ οὐκ ἐθέλεις.

ΑΛ. Λέγε δή.

ΣΩ. Ἀποκρίνου μόνον τὰ ἐρωτώμενα.

E ΑΛ. Μή, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς λέγε.

ΣΩ. Τί δ' ; Οὐχ ὅτι μάλιστα βούλει πεισθῆναι ;

ΑΛ. Πάντως δήπου.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ λέγοις ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, μάλιστ'
ἂν εἴης πεπεισμένος ;

ΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἀποκρίνου δή· καὶ ἐὰν μὴ αὐτὸς σοῦ ἀκούσης,
ὅτι τὰ δίκαια συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πι-
σιεύσης.

ΑΛ. Οὔτοι, ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶομαι
βλαβήσεσθαι.

115 XI. ΣΩ. Μαντικὸς γὰρ εἶ. Καί μοι λέγε· τῶν δικαίων
φή; ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ' οὔ ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ ; Τὰ μὲν καλὰ αὐτῶν εἶναι, τὰ δ' οὔ ;

ΑΛ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς ;

ΣΩ. Εἴ τις ἤδη σοι ἔδοξεν αἰσχροῦ μὲν, δίκαια δὲ
πράττειν ;

ΑΛΚ. Αὐτό, βέβαια, ἐννοεῖται.

ΣΩΚΡ. Φανερόν δὲ ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ ὅσα γνωρίζεις ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τί ἄλλο λοιπόν, παρὰ ὅτι ὁ ὁμιλῶν εἰς μίαν τέτοιαν συζήτησιν, ὅπως αὐτὴ ἐδῶ, διαφέρει τόσον μόνον ἀπὸ τὸν ῥήτορα, πού ἀγορεύει στήν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτός μὲν πείθει πολλοὺς μαζί, ἐκεῖνος δὲ ἕναν ἕναν χωριστά, (καί) διὰ τὰ ἴδια ἀκριβῶς (πράγματα) ;

ΑΛΚ. Φαίνεται νὰ εἶν' ἔτσι.

ΣΩΚΡ. Ἐμπρὸς (λοιπὸν) τώρα· ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἄνθρωπος φαίνεται πῶς ἤμπορεῖ νὰ πείθῃ πολλοὺς καὶ ἕναν, ἐξασκήσου σ' ἐμένα τὸν ἕναν, καὶ προσπάθησε ν' ἀποδείξῃς ὅτι ἐνίστε τὸ δίκαιον δὲν συμφέρει.

ΑΛΚ. Σωκράτη, εἶσαι χαϊρέκακος.

ΣΩΚΡ. Τώρα λοιπόν, ἀπὸ χαιρεκακία κ' ἐγώ, πρόκειται νὰ σὲ πείσω, ἀκριβῶς διὰ τὰ ἀντίθετα ἐκείνων, πού δὲν θέλεις νὰ πείσῃς, ἐσὺ ἐμένα.

ΑΛΚ. Λέγε λοιπόν.

ΣΩΚΡ. Νὰ ἀποκρίνεσαι μόνον εἰς ὅσα σ' ἐρωτῶ.

ΑΛΚ. (Καλύτερα) μὴ μ' ἐρωτᾷς· ἀλλὰ σὺ ὁ ἴδιος λέγε.

ΣΩΚΡ. Γιατί λοιπόν ; Δὲν θέλεις νὰ πεισθῇς ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερα ;

ΑΛΚ. Ἐξάπαντος βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ἄν λοιπὸν ἔλεγες ὅτι αὐτὰ εἶναι ἔτσι, θὰ ἦσουν τὸ περισσότερο δυνατόν πεπεισμένος ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα.

ΣΩΚΡ. Ἀποκρίνου λοιπὸν· καὶ ἐὰν σὺ ὁ ἴδιος δὲν ἀκούσῃς ἀπὸ τὸ ἴδιο σου τὸ στόμα ὅτι τὰ δίκαια συμφέρουν, (τότε) νὰ μὴ πιστεύσῃς κανέναν ἄλλον, ἂν (τυχόν) σοῦ τὸ εἴπῃ.

ΑΛΚ. Βέβαια δὲν θὰ πιστεύσω· θ' ἀποκρίνωμαι ὅμως· διότι νομίζω πῶς δὲν θὰ ζημιωθῶ καθόλου.

XI. ΣΩΚΡ. Βλέπω εἶσαι καὶ μάντις. Καὶ λοιπὸν λέγε μου· ἰσχυρίζεσαι πῶς ἀπὸ τὰ δίκαια, μερικὰ μὲν συμφέρουν, μερικὰ δὲ ὄχι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τί ὅμως ; (ἰσχυρίζεσαι) ὅτι ἀπ' αὐτά, ἄλλα μὲν εἶναι ὠραία, ἄλλα δὲ ὄχι ;

ΑΛΚ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;

ΣΩΚΡ. (Νά !) ἂν δηλαδὴ σοῦ φάνηκε κανεὶς ὡς τώρα ὅτι πράττει ἄσχημα μὲν, δίκαια ὅμως ;

ΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Ἄλλὰ πάντα τὰ δίκαια καλά ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δ' αὖ τὰ καλά ; Πότερον πάντα ἀγαθὰ, ἢ τὰ μέν, τὰ δ' οὐ ;

ΑΛ. Οἶομαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι.

ΣΩ. Ἡ καὶ αἰσχρὰ ἀγαθὰ ;

ΑΛ. Ναί.

B ΣΩ. Ἄρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἐταίρω ἢ οἰκείῳ τραύματα ἔλαβον καὶ ἀπέθανον, οἱ δ' οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον ;

ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει· τοῦτο δ' ἐστὶν ἀνδρεία· ἢ οὐ ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὴν δέ γε κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἔλκη· ἢ γάρ ;

ΑΛ. Ναί.

C ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἢ ἀνδρεία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος ;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα κατὰ ταῦτόν γε ἐστὶ καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοηθεῖν ;

ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Ὅρα τοίνυν εἰ, ἢ γε καλόν, καὶ ἀγαθόν· ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα· κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὠμολόγεις καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ' οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν, ἀγαθόν ἢ κακόν ; Ὡδε δὲ σκόπει· πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι, ἀγαθὰ ἢ κακὰ ;

ΑΛ. Ἄγαθὰ.

ΑΛΚ. Ὅχι, σ' ἐμένα τοῦλάχιστον δὲν ἔτυχε.

ΣΩΚΡ. Ὅλα ὁμως τὰ δίκαια εἶναι καὶ ὠραῖα ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Αὐτὰ ὁμως τὰ ὠραῖα, πάλιν, τί εἶδους εἶναι ;
δηλαδή τί ἀπ' τὰ δύο· ὅλα (γενικῶς) εἶναι καλὰ, ἢ μερικὰ
μὲν εἶναι, μερικὰ δὲ ὄχι ;

ΑΛΚ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, Σωκράτη, νομίζω ὅτι μερικὰ
ἀπὸ τὰ ὠραῖα εἶναι κακά.

ΣΩΚΡ. Ὑπάρχουν ἄραγε καὶ ἄσχημα (πράγματα) ποὺ
νὰ εἶναι καλὰ ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἐννοεῖς ἄραγε τὰ ἐξῆς : πολλοὶ παραδείγματος
χάριν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης, ἐπειδὴ ἐβοήθησαν σύν-
τροφον ἢ συγγενῆ, ἐτραυματίσθησαν καὶ ἐφονεύθησαν, ὅσοι
δὲ δὲν ἐβοήθησαν (κανένα), ἐνῶ ὤφειλαν, ἐγλύτωσαν ὑγιεῖς ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπὸν τὴν τοιοῦτου εἶδους βοήθειαν τὴν
θεωρεῖς μὲν ὠραίαν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς προσπαθείας τοῦ
νὰ σώσουν αὐτοὺς ποὺ ὤφειλαν· αὐτὸ δὲ εἶναι ἀνδρεία ; ἢ
ὄχι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τὴν θεωρεῖς ὁμως συνάμα καὶ κακὴν ὑπὸ τὴν
ἔννοιαν βέβαια τοῦ θανάτου καὶ τῶν τραυμάτων· δὲν εἶν'
ἔτσι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε, λοιπὸν, ἄλλο δὲν εἶναι ἢ ἀνδρεία καὶ
ἄλλο ὁ θάνατος ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. Δὲν εἶναι συνεπῶς, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς (κρι-
νόμενον), ὠραῖον συγχρόνως καὶ κακόν, τὸ νὰ βοηθῆ κανεὶς
τοὺς φίλους του ;

ΑΛΚ. (Βέβαια) δὲν φαίνεται νὰ εἶναι.

ΣΩΚΡ. Κύττα λοιπὸν, μήπως τυχὸν (ἀπὸ τὴν πλευρὰν
ποῦ) εἶναι ὠραῖον (ἕνα πρᾶγμα, ἀπὸ τὴν ἰδίαν πλευρὰν) εἶ-
ναι καὶ καλόν, ὅπως ἀκριβῶς (συμβαίνει) καὶ ἐν προκειμέ-
νῳ. Διότι παρεδέχθης ὅτι, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνδρείας, ἢ
βοήθεια (ποῦ προσφέρει κανεὶς) εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα· ἐξέ-
τασέ την λοιπὸν, αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀνδρείαν, τί εἶναι ; κα-
λὸν ἢ κακόν ; Σκέψου δὲ ὡς ἐξῆς : τί ἀπ' τὰ δύο θὰ προτι-
μοῦσες σὺ νὰ ἔχῃς· καλὰ ἢ κακά ;

ΑΛΚ. Καλὰ.

- D ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μέγιστα μάλιστα, καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαιο ἂν στέρεσθαι ;
 ΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ ;
 ΣΩ. Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας ; Ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι ;
 ΑΛ. Οὐδὲ ζῆν ἂν ἐγὼ δεξαίμην δειλὸς ὢν.
 ΣΩ. Ἐσχατον ἄρα κακῶν εἶναι σοι δοκεῖ ἡ δειλία.
 ΑΛ. Ἐμοιγε.
 ΣΩ. Ἐξ ἴσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικεν.
 ΑΛ. Φημί.
 ΣΩ. Οὐκοῦν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία ;
 ΑΛ. Ναί.
 Ε ΣΩ. Καὶ τὰ μὲν μάλιστ' ἂν εἶναι βούλοί σοι, τὰ δὲ ἥκιστα ;
 ΑΛ. Ναί.
 ΣΩ. Ἄρ' οἶτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγεῖ, τὰ δὲ κάκιστα ;
 ΑΛ. Ἐγωγε.
 ΣΩ. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ἧ μὲν καλόν, κατ' ἀγαθοῦ προᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας ;
 ΑΛ. Φαίνομαί γε.
 ΣΩ. Κατὰ δὲ κακοῦ προᾶξιν τὴν τοῦ θανάτου κακόν ;
 ΑΛ. Ναί.
 ΣΩ. Οὐκοῦν ὧδε δίκαιον προσαγορεύειν ἐκάστην τῶν πράξεων· εἴπερ ἧ κακὸν ἀπεργάζεται κακὴν καλεῖς, καὶ ἧ
 116 ἀγαθὸν ἀγαθὴν κλητέον.
 ΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

1. Σχετικῶς μὲ τὴν συνδρομὴν πρὸς φίλον κατὰ τὴν μάχην ὑπῆρξε καὶ χρησμός κομισθεὶς ἐκ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν (Ἴδε Πλάτ. Νόμοι Θ' 865 A - B κεφ. VIII).

ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρῶν πέλας οὐκ ἐπαμύνας ἤλυθες οὐ καθαρὸς· περικαλλέος ἔξιθι νηροῦ, ἀντιθετος δὲ χρησμός περὶ ἀνθρώπου φονεύσαντος φίλον εἰς ἀμελείας λέγει :

ἔκτεινας σὸν θάϊτρον ἀμύνων· οὐ σε μαιίνει αἶμα, φόνου δὲ πέλεις καθαρώτερος ἢ πάρος ἦσθα.

ΣΩΚΡ. Ὡστε, λοιπόν, θὰ προτιμοῦσες νὰ ἔχῃς πρὸ πάντων τὰ μεγαλύτερα ἀγαθὰ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον δὲν θὰ ἐδέχεσο ν' ἀποστερηθῆς ἀπὸ τέτοια ἀγαθὰ ;

ΑΛΚ. Βέβαια.

ΣΩΚΡ. Πῶς λοιπὸν σοῦ φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἀνδρεία ; Ἀντὶ πόσης ἀμοιβῆς θὰ ἐδέχεσο ν' ἀποστερηθῆς ἀπὸ αὐτήν ;

ΑΛΚ. Οὔτε νὰ ζῶ δὲν θὰ ἐδεχόμουν ἐγώ, ἂν ἦμουν δειλός.

ΣΩΚΡ. Ὡστε ἡ δειλία σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ χειρότερον ἀπὸ τὰ κακὰ ;

ΑΛΚ. Μάλιστα· ἔτσι μοῦ φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Τὸ ἴδιο μὲ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς, καθὼς φαίνεται.

ΑΛΚ. Ἀκριβῶς.

ΣΩΚΡ. Ὡστε, λοιπόν, ζωὴ καὶ ἀνδρεία εἶναι τὰ πιὸ ἀντίθετα πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν δειλίαν.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ θὰ ἤθελες τὰ μὲν (πρῶτα) νὰ τὰ ἔχῃς εἰς μέγιστον βαθμόν, τὰ δὲ (δεύτερα) καθόλου ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε διότι θεωρεῖς αὐτὰ μὲν ἄριστα, ἐκεῖνα δὲ κάκιστα ;

ΑΛΚ. Μάλιστα· ἔτσι τὰ θεωρῶ.

ΣΩΚΡ. Τὸ νὰ βοηθῇ λοιπὸν κανεὶς ἐν καιρῷ πολέμου τὸς φίλους του, τὸ ὠνόμασες ὠραῖον, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ποῦ εἶναι πράγματι ὠραῖον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνός καλοῦ, δηλαδὴ τοῦ τῆς ἀνδρείας ;

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν ὅτι βέβαια δι' αὐτὸ τὸ ὠνόμασα ἔτσι.

ΣΩΚΡ. Τὸ ὠνόμασες ὅμως καὶ κακὸν ἐν σχέσει πρὸς τὴν δυσάρεστον πράξιν, δηλαδὴ τὴν τοῦ θανάτου ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Δίκαιον λοιπὸν εἶναι νὰ ὀνομάζουμε, κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, κάθε μίαν ἀπὸ τὰς πράξεις· ἐὰν βέβαια, ἐπειδὴ προξενεῖ κακὸν τὴν ὀνομάζεις κακὴν, πρέπει, ἐφόσον προξενεῖ καλόν, νὰ ὀνομασθῇ καλή.

ΑΛΚ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ ἡ ἀγαθόν, καλόν· ἡ δὲ κακόν, αἰσχρόν ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μὲν, κακὴν δέ.

ΑΔ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθ' ὅσον καλόν, κακόν, οὐδὲ τῶν αἰσχροῶν, καθ' ὅσον αἰσχρόν, ἀγαθόν.

B ΑΔ. Οὐ φαίνεται.

XII. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι. Ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οἱ δ' εὖ πράττοντες οὐκ εὐδαίμονες ;

ΑΔ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Οὐκοῦν εὐδαίμονες δι' ἀγαθῶν κτήσιν ;

ΑΔ. Μάλιστα.

ΣΩ. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ εὖ ἄρα πράττειν ἀγαθόν ;

ΑΔ. Πῶς δ' οὐ ;

ΣΩ. Οὐκοῦν καλόν ἢ εὐπραγία ;

C ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Ταῦτόν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλιν αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν.

ΑΔ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὅτι ἂν ἄρα εὐρωμεν καλόν, καὶ ἀγαθόν εὐρήσομεν ἕκ γε τούτου τοῦ λόγου.

ΑΔ. Ἀνάγκη.

1. Τὸ ἔτι προτάσσεται ἀνταῦθα τοῦ τοίνυν, διότι, ἀφοῦ ὁ Σωκράτης ἀπέδειξεν εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην ἐκάστην περίπτωσιν χωριστά, θέλει ἤδη νὰ τοῦ ἀποδείξῃ καὶ τὸ σύνολον διὰ μιᾶς.

2. Τὸ εὖ ἔχει σημασίαν ἐνδιάμεσον, μεταξὺ τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ καλοῦ. Πᾶν δίκαιον καὶ ὠφέλιμον, καὶ πᾶν ὠραῖον καὶ ὠφέλιμον. Ἐκ τούτων τὴν μὲν πρώτην παραδέχεται ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς

ΣΩΚΡ. Ἄραγε, λοιπόν, ἓνα πρᾶγμα εἶναι καὶ ὠραῖον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ποῦ εἶναι καλόν· ἄσχημον δὲ εἶναι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ποῦ εἶναι κακόν ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Μὲ τὸ νὰ λέγῃς λοιπόν ὅτι ἡ βοήθεια πρὸς τοὺς φίλους κατὰ τὸν πόλεμον εἶναι ὠραία μὲν, κακὴ δὲ, δὲν λέγεις τίποτε τὸ διαφορετικὸν ἀπὸ τοῦ ἐὰν ὠνόμαζες αὐτὴν (τὴν βοήθειαν) καλὴν μὲν, ἄσχημην δὲ.

ΑΛΚ. Σὰν ἀλήθεια μοῦ φαίνεται πῶς λέγεις, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Τίποτε λοιπόν ἀπὸ τὰ ὠραῖα, ἐν τῷ μέτρῳ ποῦ εἶναι ὠραῖον, δὲν εἶναι κακόν, οὔτε καὶ ἀπὸ τὰ ἄσχημα, ἐν τῷ μέτρῳ ποῦ εἶναι ἄσχημον, δὲν εἶναι καλόν.

ΑΛΚ. Πράγματι, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι.

XII. ΣΩΚΡ. Ἐξέτασε ἀκόμη τὸ ζήτημα καὶ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον : Ὅποιος κάμνει ὠραίας πράξεις, δὲν ζῆ καὶ καλά ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἐκεῖνοι δὲ ποῦ ζοῦν καλά, δὲν εἶναι καὶ εὐτυχεῖς ;

ΑΛΚ. Βέβαια. Πῶς νὰ μὴν εἶναι εὐτυχεῖς ;

ΣΩΚΡ. Εἶναι λοιπόν εὐτυχησμένοι, διότι ἔχουν ἀποκτήσει ἀγαθὰ ;

ΑΛΚ. Μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Ἀποκοτῶν δὲ τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ μὲ τὸ νὰ ζοῦν καλά καὶ (νὰ συμπεριφέρονται) ὠραῖα ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄρα τὸ νὰ ζῆ κανεὶς καλά εἶναι ἀγαθόν ;

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ἡ εὐημερία λοιπόν εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε καὶ πάλιν ἀπεδείξαμεν φανερὰ ὅτι τὸ ὠραῖον καὶ τὸ καλόν εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό ;

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Ὅτιδήποτε ἄρα καὶ ἂν εὐρωμεν ὠραῖον, θὰ τὸ εὐρωμεν καὶ καλόν, σύμφωνα τοῦλάχιστον μὲ τὸν συλλογισμὸν αὐτόν.

ΑΛΚ. Κατ' ἀνάγκην.

ἀναμφισβητήτως ἀληθῆ. Τὴν δευτέραν δὲ ὅπως ἀμφισβητεῖ ζωηρῶς. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης τὸν ἀπσοτομώνει μὲ τὴν ἐρώτησιν ἐὰν θὰ ἐδέχετο νὰ γίνῃ ἀνανδρος. Ἐνταῦθα ἐπίσης ὁ Σωκράτης λογοπαίζει μὲ τὴν διφορούμενην ἔννοιαν τοῦ «εὐ πράττειν», τὸ ὅποιον τότε εἶχε τὴν σημασίαν τοῦ «εὐτυχεῖν», ἀλλὰ καὶ τοῦ «καλῶς φέρεσθαι».

ΣΩ. Τί δέ ; Τὰ ἀγαθὰ συμφέρει ἢ οὐ ;

ΑΔ. Συμφέρει.

ΣΩ. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὠμολογήσαμεν ;

ΑΔ. Οἴμαι γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοὺς τὰ καλὰ ἀγαθὰ ;

ΑΔ. Ναί.

D ΣΩ. Τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρειν ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Τὰ δίκαια ἄρα, ὧ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντά ἐστιν.

ΑΔ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Τί οὖν ; Ταῦτα οὐ σὺ ὁ λέγων, ἐγὼ δὲ ὁ ἐρωτῶν ;

ΑΔ. Φαίνομαι, ὡς ἔοικα.

ΣΩ. Εἰ οὖν τις ἀνίσταται ξυμβουλευσῶν εἴτε Ἀθηναίοις εἴτε Πεπαρηθίοις, οἰόμενος γινώσκειν τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικοι, φήσει δ' εἶναι τὰ δίκαια κακὰ ἐνίοτε, ἄλλο τι ἢ καταγελῶν ἂν αὐτοῦ, ἐπειδήπερ τυγχάνεις καὶ σὺ λέγων δι ταῦτά ἐστι δίκαιά τε καὶ συμφέροντα ;

E ΑΔ. Ἄλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὧ Σώκρατες, οὐκ οἶδα ἔγωγε οὐδ' ὅ τι λέγω, ἀλλ' ἀτεχνῶς ἔοικα ἁπόπως ἔχοντι. Τοτὲ μὲν γάρ μοι ἕτερα δοκεῖ σοῦ ἐρωτῶντος, τοτὲ δὲ ἄλλα.

ΣΩ. Εἶτα τοῦτο, ὧ φίλε, ἀγνοεῖς τὸ πάθημα τί ἐστιν ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οἶει ἂν οὖν, εἴ τις ἐρωτῶν σε, δύο ὀφθαλμοὺς ἢ τρεῖς ἔχεις, καὶ δύο χεῖρας ἢ τέτταρας, ἢ ἄλλο τι τῶν τοι-

1. **Πεπαρηθιοί.** Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Πεπαρήθου, σημερινῆς Σκοπέλου, οἱ ὅποιοι ἀθεωροῦντο οἱ ἀντίποδες τῶν Ἀθηναίων ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν, τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν εὐφυσίαν. Εἶναι χλευαστικὴ ἔκφρασις τοῦ Σωκράτους. Καὶ σήμερα λέγομεν «οἱ Βλάχοι» καὶ παρόμοια.

2. Ὁ Ἀλκιβιάδης «τὰ χάνει» κυριολεκτικῶς. Συλλαμβάνεται ἀγνοῶν καὶ τὰ στοιχειώδη ἀκόμη, αὐτὸς ὁ ὅποτος ἐσκοπέυε νὰ συμβουλεύσῃ καὶ τοὺς Ἀθηναίους· δὲν γνωρίζει τί εἶναι δίκαιον ἢ ἄδικον, τί ὠρατον ἢ ἄσχημον, τί καλὸν ἢ κακόν, τί τέλος συμφέρον

ΣΩΚΡ. Για πές μου όμως ; Τὰ καλὰ συμφέρουν ἢ ὄχι ;

ΑΔΚ. Συμφέρουν.

ΣΩΚΡ. Ἐνθυμῆσαι, λοιπόν, πῶς ἐμείναμε σύμφωνοι (προκειμένου) περὶ τῶν δικαίων ;

ΑΔΚ. Νομίζω τοῦλάχιστον (ὅτι ἐμείναμε σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸ) ὅτι, ὅσοι ἐνεργοῦν δίκαια, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ κάμνουν ὥραϊας πράξεις.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὅσοι λοιπὸν κάμνουν ὥραϊας πράξεις, κάμνουν καὶ καλὰς ;

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τὰ δὲ καλὰ (συνεφωνήσαμεν ὅτι) συμφέρουν ;

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Συνεπῶς, Ἄλκιβιάδῃ μου, τὰ δίκαια εἶναι καὶ συμφέροντα.

ΑΔΚ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν ; σὺ δὲν εἶσαι ποὺ τὰ λέγεις αὐτά, ἐγὼ δὲ ποὺ ἐρωτῶ ;

ΑΔΚ. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγὼ εἶμαι.

ΣΩΚΡ. Ἄν λοιπὸν κάποιος ἀνεβαίῃ εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ συμβουλευσῇ εἴτε τοὺς Ἀθηναίους εἴτε τοὺς Πεπαρηθίους, φανταζόμενος ὅτι γνωρίζει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, εἴπῃ δὲ ὅτι καμμιά φορὰ τὰ δίκαια εἶναι κακά, τί ἄλλο (θὰ ἔκαμνες σὺ) παρὰ (ὅτι) θὰ τὸν περιγελοῦσες, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα καὶ σὺ τυχαίνει νὰ ὑποστηρίζῃς ὅτι δίκαια καὶ συμφέροντα εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια πράγματα ;

ΑΔΚ. Μὰ ὄχι, μὰ τοὺς θεοὺς, Σωκράτη, οὐτ' ὁ ἴδιος ἐγὼ δὲν ξεύρω οὔτε τί λέγω, ἀλλὰ μοιάζω ἀπαράλλακτα μὲ ἀνθρώπον ποὺ τὰχει χαμένα· διότι ὅταν μ' ἐρωτᾷς σὺ, πότε μὲν φαίνεται νὰ ἔχω μίαν γνώμην, πότε δὲ ἄλλην.

ΣΩΚΡ. Κ' ἔπειτα, ἀγαπητέ μου, δὲν γνωρίζεις αὐτὸ τὸ πάθημα, τί εἶναι ;

ΑΔΚ. Καὶ πολὺ μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Νομίζεις, λοιπόν, πῶς ἂν σ' ἐρωτοῦσε κανεὶς, δυὸ μᾶτια ἔχεις ἢ τρία, καὶ δύο χέρια ἢ τέσσαρα, ἢ ἄλλο κάτι

καὶ τί ὄχι. Τέλος ὁμολογεῖ τὴν ἀμάθειάν του, ὁ δὲ Σωκράτης καὶ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰλικρινῶς πιστεύων τοῦτο, ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ἀμάθειαν· «ἔν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα». Τῆς χειρίστην όμως περίπτωση ἰσχυρῶς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης τὴν ἀγνοίαν τοῦ «γνώναι σαυτόν», καθὼς καὶ τὸ κεφαλαῖῳδες ἐλάττωμα τοῦ νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς ὅτι δὲν γνωρίζει κάτι.

ούτων, τοιτέ μὲν ἕτερόν ἄν ἀποκρίνασθαι, τοιτέ δὲ ἄλλα, ἢ αἰεὶ τὰ αὐτά ;

117 ΑΔ. Δέδοικα μὲν ἔγωγε ἤδη περὶ ἔμαντιοῦ, οἶμαι μὲν-
τοι τὰ αὐτά.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἶσθα ; Τοῦτ' αἴτιον ;

ΑΔ. Οἶμαι ἔγωγε.

ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρα ἄκων τάναντία ἀποκρίνει, δῆλον οἶμαι
περὶ τούτων οὐκ οἶσθα.

ΑΔ. Εἰκός γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ
καλῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ συμφερόν-
των καὶ μὴ ἀποκρινόμενος φῆς πλανᾶσθαι ; Εἶτα οὐ δῆλον
οἶμαι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι περὶ αὐτῶν, διὰ ταῦτα πλανᾶ ;

Β ΑΔ. Ἐμοιγε.

XIII. ΣΩ. Ἄρα οὐκ οἶσθα καὶ ἔχει ἐπειδάν τις τι μὴ
εἰδῆ, ἀναγκαῖον περὶ τούτου πλανᾶσθαι τὴν ψυχὴν ;

ΑΔ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Τί οὐκ ; Οἶσθα ὄντινα τρόπον ἀναβήσκει εἰς τὸν
οὐρανόν ;

ΑΔ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

ΣΩ. Ἡ καὶ πλανᾶται σου ἢ δόξα περὶ ταῦτα.

ΑΔ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Τὸ δ' αἴτιον οἶσθα ἢ φράσω ;

ΑΔ. Φράσον.

ΣΩ. Ὅτι, ὦ φίλε, οὐκ οἶμαι αὐτὸ ἐπίστασθαι οὐκ ἐπι-
στάμενος.

ΑΔ. Πῶς αὖ τοῦτο λέγεις ;

ΣΩ. Ὅρα καὶ σὺ κοινῆ. Ἄ μὴ ἐπίστασαι, γινώσκεις
δὲ οἶμαι οὐκ ἐπίστασαι, πλανᾶ περὶ τὰ τοιαῦτα ; Ὡσπερ περὶ
ἄλλου σκευασίας οἶσθα δήπου οἶμαι οὐκ οἶσθα ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

τὸ παρόμοιον, θ' ἀπαντοῦσες πότε μὲν τὸ ἓνα, πότε δὲ τὸ ἄλλο, ἢ πάντοτε τὰ ἴδια ;

ΑΛΚ. Ἐὰν καὶ μ' ἔχει καταλάβει φόβος πιά γιὰ τὸν ἑαυτό μου, ἐν τούτοις νομίζω πῶς θ' ἀπαντοῦσα τὰ ἴδια.

ΣΩΚΡ. Μήπως λοιπὸν ἐπειδὴ γνωρίζεις (περὶ τίνος πρόκειται) ; αὐτὸ εἶν' ἡ αἰτία ;

ΑΛΚ. Μάλιστα· ἔτσι φαντάζομαι.

ΣΩΚΡ. Δι' ὅσα λοιπὸν, χωρὶς νὰ θέλῃς, ἀποκρίνεσαι τ' ἀντίθετα, εἶναι φανερόν ὅτι δὲν ἔχεις ἰδέαν διὰ (τὰ ζητήματα) αὐτά.

ΑΛΚ. Εἶναι πιθανὸν βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ διὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, καὶ διὰ τὰ ὠραία καὶ τὰ ἀσχημα, καὶ διὰ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ, καὶ διὰ τὰ συμφέροντα καὶ μὴ, ὅταν ἀποκρίνεσαι, ὁμολογεῖς ὅτι πλανᾷσαι ; Δὲν εἶναι φανερόν συνεπῶς ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἔχεις ἰδέαν διὰ τὰ πράγματα αὐτά, διὰ τοῦτο καὶ ἀμφιταλαντεύεσαι ;

ΑΛΚ. Μάλιστα· αὐτὸ πιστεύω κ' ἐγώ.

XIII. ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπὸν ἔτσι καὶ εἶναι· ἅμα κανεὶς δὲν ἠξεύρει κάτι, πρέπει ἀμέσως κι' ὅλας νὰ ἀμφιταλαντεύεται περὶ τούτου, μέσα στὴν ψυχὴ του ;

ΑΛΚ. Πῶς ἀλλοιῶς ;

ΣΩΚΡ. Γιὰ πὲς μου λοιπὸν ; ἠξεύρεις μὲ ποῖον τρόπον θ' ἀνεβῆς εἰς τὸν οὐρανόν ;

ΑΛΚ. Ὅχι μὰ τὸν Δία· δὲν ἠξεύρω.

ΣΩΚΡ. Μήπως καὶ ἀμφιταλαντεύεται ἡ γνώμη σου διὰ τὸ ζήτημα αὐτό ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Γνωρίζεις τὴν αἰτίαν ; Ἢ νὰ σοῦ τὴν εἰπῶ ἐγώ ;

ΑΛΚ. Πὲς τὴν σὺ (καλύτερα).

ΣΩΚΡ. Νά ! Διότι, ἀγαπητέ μου, μὴ γνωρίζοντας αὐτό, δὲν πιστεύεις καὶ πῶς τὸ γνωρίζεις.

ΑΛΚ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς πάλι αὐτό ;

ΣΩΚΡ. Πρόσεχε καὶ σὺ μαζί μου. Ἐκεῖνα ποῦ δὲν γνωρίζεις, ἠξεύρεις ὅμως ὅτι δὲν τὰ γνωρίζεις, (εἶναι· δυνατόν νὰ) πλανᾷσαι ὡς πρὸς αὐτά ; Ὅπως ἀκριβῶς, προκειμένου περὶ ἐτοιμασίας φαγητοῦ, γνωρίζεις βέβαια ὅτι δὲν ἠξεύρεις (μαγειρικὴν) ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὸς περὶ ταῦτα δοξάζεις, ὅπως
 χρῆ σκευάζειν, καὶ πλανᾷ, ἢ τῷ ἐπισταμένῳ ἐπιτρέπεις ;

ΑΛ. Οὕτως.

ΣΩ. Τί δ' εἰ ἐν νηὶ πλείοις, ἄρα δοξάζοις ἂν πότερον
 D χρῆ τὸν οἴακα εἶσω ἄγειν ἢ ἔξω, καὶ ἅτε οὐκ εἰδῶς πλανῶ
 ἂν, ἢ τῷ κυβερνήτῃ ἐπιτρέψας ἂν ἡσυχίαν ἄγοις ;

ΑΛ. Τῷ κυβερνήτῃ.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ ἃ μὴ οἶσθα πλανᾷ, ἄνπερ εἰδῆς
 δι οὐκ οἶσθα ;

ΑΛ. Οὐκ ἔοικα.

ΣΩ. Ἐννοεῖς οὖν, δι καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐν τῇ πράξει
 διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστι, τὴν τοῦ μὴ εἰδότα οἶεσθαι
 εἰδέναι ;

ΑΛ. Πῶς αὖ λέγεις τοῦτο ;

ΣΩ. Τότε που ἐπιχειροῦμεν πράττειν, διαν οἴώμεθα
 εἰδέναι ὃ τι πράττομεν ;

E ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ὅταν δέ γέ πού τινες μὴ οἶωνται εἰδέναι, ἄλλοις
 παραδιδόασιν ;

ΑΛ. Πῶς δ' οὐ ;

ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ τοιοῦτοι τῶν μὴ εἰδόντων ἀναμάρτητοι
 ζῶσι διὰ τὸ ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐπιτρέπειν ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίνες οὖν οἱ ἁμαρτάνοντες ; Οὐ γάρ που οἱ γε
 εἰδότες.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὐθ' οἱ εἰδότες οὐθ' οἱ τῶν μὴ εἰδό-
 118 των εἰδότες δι οὐκ ἴσασιν, ἢ ἄλλοι λείπονται ἢ οἱ μὴ εἰ-
 δότες, οἰόμενοι δ' εἰδέναι ;

ΑΛ. Οὐκ, ἀλλὰ οὔτοι.

ΣΩΚΡ. Τί ἀπό τὰ δύο λοιπόν ; Σὺ ὁ ἴδιος σκέπτεσαι διὰ τὰ φαγητά, πῶς δηλαδὴ πρέπει νὰ μαγειρευθοῦν, καὶ (συνεπῶς) ἀμφιταλαντεύεσαι, ἢ ἀφήνεις τὴν φροντίδα εἰς ἐκεῖνον ποῦ γνωρίζει ;

ΑΛΚ. Ἔτσι κάνω.

ΣΩΚΡ. Τί (θὰ κάμῃς) δέ, ἐὰν ταξειδεύῃς μὲ πλοῖον ; Ἐπειδὴ θὰ ἐσκέπτεσο ἀπὸ ποιῶ μέρος πρέπει νὰ γυρίσῃς τὸ τιμῶνι, πρὸς τὰ μέσα ἢ πρὸς τὰ ἔξω, καὶ θὰ ἀμφεβάλλῃς καθόσον δὲν ἤξεύρεις, ἢ θὰ καθόσουνα ἡσυχος, ἀφήνοντας τὴν φροντίδα εἰς τὸν πλοίαρχον ;

ΑΛΚ. (Θὰ ἀφήνω τὴν φροντίδα) εἰς τὸν πλοίαρχον.

ΣΩΚΡ. Ὅστε λοιπόν δὲν ἀμφιβάλλεις δι' ὅσα δὲν γνωρίζεις, ἀν πάντως τὸ ἤξεύρεις ὅτι δὲν (τὰ) γνωρίζεις.

ΑΛΚ. Μοῦ φαίνεται πῶς δὲν ἀμφιβάλλω.

ΣΩΚΡ. Ἐννοεῖς λοιπόν ὅτι καὶ τὰ σφάλματα εἰς τὸν πρακτικὸν βίον μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ἀγνοίας αὐτῆς συμβαίνουν, δηλαδὴ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ μὴ γνωρίζων πιστεύει ὅτι γνωρίζει ;

ΑΛΚ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς πάλιν αὐτό ;

ΣΩΚΡ. (Νά !) Τότε μόνον ἀποφασίζομεν νὰ κάμωμεν κάτι, ὅταν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ γνωρίζομεν ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὅταν δμως, μερικοὶ τοῦλάχιστον, δὲν νομίζουν ὅτι γνωρίζουν (κάτι), (τότε τὸ) ἐμπιστεύονται εἰς ἄλλους ;

ΑΛΚ. Βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὅσοι λοιπόν, ἀπὸ ἐκείνους ποῦ δὲν γνωρίζουν, εἶναι τέτοιοι, ζοῦν χωρὶς νὰ κάμνουν σφάλματα, ἀκριβῶς διότι ἀναθέτουν εἰς ἄλλους τὴν φροντίδα διὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ (ποῦ δὲν γνωρίζουν) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ποιοὶ τότε εἶναι οἱ κάμνοντες λάθη ; Διότι δὲν πιστεύω νὰ εἶναι αὐτοὶ ποῦ γνωρίζουν.

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ἄφοῦ λοιπόν δὲν εἶναι οὔτε ἐκεῖνοι ποῦ γνωρίζουν, οὔτε ἀπὸ τοὺς μὴ γνωρίζοντας ἐκεῖνοι ποῦ τὸ ἤξεύρουν ὅτι δὲν γνωρίζουν, δὲν μένουν πιά ἄλλοι, παρὰ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν γνωρίζουν καὶ νομίζουν πῶς γνωρίζουν ;

ΑΛΚ. Βέβαια ὅχι ἄλλοι· αὐτοὶ μόνον.

ΣΩ. Ἄττη ἄρα ἡ ἄγνοια τῶν κακῶν αἰτία [καὶ ἡ ἐπονείδιστος ἀμαθία] ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ τὴν ἢ περὶ τὰ μέγιστα, τότε κακουρογότης καὶ ἀσχίστη ;

ΑΛ. Πολύ γε.

ΣΩ. Τί οὖν ; Ἐχεις μείζω εἰπεῖν δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ ξυμπερόντων ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ταῦτα σὺ φῆς πλανᾶσθαι ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ δὲ πλανᾷ, ἄρ' οὐ δῆλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὅτι
B οὐ μόνον ἀγνοεῖς τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ οὐκ εἰδώς οἶεαι αὐτὰ εἰδέναι ;

ΑΛ. Κινδυνεύω.

ΣΩ. Βαβαί ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδῃ, οἷον πάθος πέπονθας·
δ' ἐγὼ ὀνομάζω μὲν ὀκνῶ, ὅμως δέ, ἐπειδὴ μόνω ἔσμεν,
ῥητέον. Ἀμαθία γὰρ συνοικεῖς, ὦ βέλτιστε, τῇ ἐσχάτῃ,
ὡς ὁ λόγος σου κατηγορεῖ καὶ σὺ σαυτοῦ· διὸ καὶ ἄτιεις
ἄρα πρὸς τὰ πολιτικὰ πρὶν παιδευθῆναι. Πέπονθας δὲ
τοῦτο οὐ σὺ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πραιτόντων τὰ
C τῆσδε τῆς πόλεως, πλὴν ὀλίγων γε καὶ ἴσως τοῦ σοῦ ἐπι-
τρόπου Περικλέους.

XIV. ΑΛ. Λέγεται γέ τοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀπὸ τοῦ
αὐτομάτου σοφὸς γεγονέναι, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ σοφοῖς συ-
γεγονέναι, καὶ Πυθοκλείδῃ καὶ Ἀναξαγόρῃ· καὶ νῦν ἔτι

1. Ἡ ἀμάθεια εἶναι τριῶν εἰδῶν : ἀπλήθῃ δηλαδὴ, ὅταν κάποιος ἀγνοῇ κάτι καὶ ξεῦρη ὅτι τὸ ἀγνοεῖ· διπλή, ὅταν πάλιν ἀγνοῇ κανεὶς κάτι, ἀλλὰ δὲν ξεῦρη ὅτι τὸ ἀγνοεῖ (βλ. π.χ. εἰς τὸν Φαίδρον 229 E) καὶ «ἐπονείδιστος», ὅταν καὶ ἀγνοῇ κανεὶς κάτι, καὶ ξεῦρη ὅτι τὸ ἀγνοεῖ, ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ξεροκέφαλος. δὲν θέλει οὔτε νὰ ἠμολογήσῃ τὴν ἀγνοίαν τοῦ αὐτοῦ, οὔτε καὶ νὰ διορθωθῇ.

2. Πυθοκλείδης. Φιλόσοφος πυθαγόρειος ἐκ τῆς νήσου Κέας· ἦτο μουσικός καὶ μουσικοδιδάσκαλος «τῆς σεμνῆς μουσικῆς». Τοῦτου μαθηταὶ ὑπῆρξαν ὁ Περικλῆς καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀγαθοκλῆς, τοῦ ὁποίου πάλιν μαθητὴς ὑπῆρξεν ὁ Λαμπροκλῆς, διδάσκαλος τοῦ Δάμωνος (βλ.

ΣΩΚΡ. Ὡστε ἡ αἰτία τῶν κακῶν εἶναι λοιπὸν μόνον ἡ ἄγνοια αὐτή, [καθὼς καὶ ἡ ἐπονείδιστος ἀμάθεια'];

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν, ὁσάκις πρόκειται διὰ τὰ σπουδαιότερα ζητήματα, τότε (ἡ ἀμάθεια) δὲν ἀποβαίνει ἐξαιρετικῶς καταστρεπτικὴ καὶ τοῦ χειρίστου εἶδους;

ΑΛΚ. Καὶ πολὺ μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Τί λοιπὸν; Ἦμπορεῖς νὰ (μοῦ) ἀναφέρῃς τίποτε σπουδαιότερον ἀπὸ τὰ δίκαια καὶ τὰ ὠραία καὶ τὰ καλά καὶ τὰ συμφέροντα;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Καὶ ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς αὐτὰ ὁμολογεῖς σὺ ὅτι πλανᾶσαι;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἐὰν δὲ πράγματι πλανᾶσαι, ἄραγε, δὲν εἶναι φανερόν, ἀπὸ ὅσα προηγουμένως εἶπαμε, ὅτι ὄχι μόνον ἄγνοεῖς τὰ σπουδαιότατα, ἀλλὰ κ' ἐνῶ δὲν τὰ γνωρίζεις, νομίζεις ὅτι τὰ γνωρίζεις αὐτά;

ΑΛΚ. Πιθανὸν νὰ τῶχω πάθει αὐτό.

ΣΩΚΡ. Ἄλλοίμονο λοιπὸν, Ἀλκιβιάδη μου, τί συμφορὰ ἔπαθες· ἐγὼ βέβαια διστάζω νὰ τὸ ὀνομάσω, ἐν τούτοις ὁμῶς, ἀφοῦ εἴμαστε οἱ δύο μας μόνοι, πρέπει νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ· πλέεις δηλαδὴ εἰς πέλαγος ἀμαθείας, φίλτατε, καθὼς ὁ συλλογισμὸς μας σὲ καταγγέλλει, ἀλλὰ καὶ σὺ ὁ ἴδιος τὸν ἐχυτόν σου. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὤρμησες πρὸς τὴν πολιτικὴν, προτοῦ κἄν ἀποκτήσῃς τὴν πρέπουσαν μόρφωσιν. Δὲν τῶχεις δὲ πάθει αὐτὸ μόνος σὺ, ἀλλὰ ἐπίσης οἱ περισσότεροι πού διαχειρίζονται τὰ ζητήματα αὐτῆς ἐδῶ τῆς πολιτείας, ἐκτὸς βέβαια ὀλίγων, καὶ ἴσως καὶ τοῦ Περικλέους τοῦ κηδεμόνος σου.

XIV. ΑΛΚ. (Ὁσον διὰ τὸν Περικλῆ) λέγεται ὁμῶς, Σωκράτη, ὅτι δὲν ἐγίνε ἔτσι μονομιᾶς, αὐτομάτως, σοφός, ἀλλ' ὅτι συνανεστράφη μὲ πολλοὺς καὶ σοφοὺς (ἄνθρώπους) καὶ (ἰδίως) μὲ τὸν Πυθοκλείδην³ καὶ τὸν Ἀναξαγόραν³, καὶ τώρα ἀκό-

κατωτέρω). Ἐπῆρξεν ὁ Πυθοκλείδης ἐπίσης συντόξ πολιτικὸς ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸν «Πρωταγόραν» (316 Α).

3. Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος. Περὶφημος φιλόσοφος τοῦ ΣΤ' καὶ Ε' π. Χ. αἰῶνος. Ἐπῆρξε καὶ αὐτὸς διδάσκαλος τοῦ Περικλέους, ὑπὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἐσώθη ἐκ τοῦ θανάτου, τὸν ὁποῖον ἐνιδύνευσεν νὰ ὑποστῇ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἄθεος. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐκαλεῖτο «νοῦς», διότι ἐδίδασκε τὸν νοῦν ὡς ἀρχὴν τῶν πάντων. Ἐθεώρει τὸν ἥλιον

τηλικοῦτος ὢν Δάμωνι ξύνεστιν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα.

ΣΩ. Τί οὖν ; Ἦδη τινὰ εἶδες σοφὸν ὅτιοῦν ἀδυνατοῦντα ποιῆσαι ἄλλον σοφὸν ἅπερ αὐτός ; Ὡσπερ δὲ σε ἐδίδαξε γράμματα, αὐτός τε ἦν σοφὸς καὶ σὲ ἐποίησε τῶν τε ἄλλων ὄντινα ἐβούλετο ἢ γάρ ;

ΑΔ. Ναί.

D ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ὁ παρ' ἐκείνου μαθὼν ἄλλον οἷός τε ἔσει ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὁ κιθαριστῆς δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ὡσαύτως ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καλὸν γὰρ δήπου τεκμήριον τοῦτο τῶν ἐπισταμένων ὅτιοῦν διὰ ἐπίστανται, ἐπειδὴν καὶ ἄλλον οἷοί τε ὄσιν ἀποδείξαι ἐπιστάμενον.

ΑΔ. Ἐμοίγε δοκεῖ.

ΣΩ. Τί οὖν ; Ἐχεις εἰπεῖν, Περικλῆς τίνα ἐποίησε σοφόν, ἀπὸ τῶν υἱέων ἀρξάμενος ;

E ΑΔ. Τί δ' , εἰ τῷ Περικλέους υἱέε ἡλιθίῳ ἐγενέσθην, ὧ Σώκρατες ;

ΣΩ. Ἄλλὰ Κλεινίαν τὸν σὸν ἀδελφόν.

ΑΔ. Τί δ' ἂν αὐτὸν Κλεινίαν λέγοις, μαινόμενον ἄνθρωπον ;

ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν Κλεινίας μὲν μαίνεται, τῷ δὲ Περικλέους υἱέε ἡλιθίῳ ἐγενέσθην, σοὶ τίνα αἰτίαν ἀναθῶμεν, δι' ὃ τι σε οὕτως ἔχοντα περιορᾷ ;

ὡς διάπυρον μᾶζαν, καὶ τὴν σελήνην ὡς σῶμα σκοτεινὸν καὶ ψυχρόν, μὲ ὄρη καὶ κοιλάδας. Ἀνήκεν εἰς τὴν Ἴωνικὴν φυσικο-φιλοσοφικὴν σχολὴν καὶ ἐγκατέλειπε πλοῦτην καὶ τιμᾶς διὰ τὰ ἀφοσιωθῆ εἰς τὰς σπουδὰς. Ὁ Ἀναξαγόρας πρῶτος ἰδρυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας σχολὴν φιλοσοφίας, ὅπου εἶχεν ὡς μαθητὰς καὶ φίλους τὸν Περικλῆ, τὸν Εὐριπίδην, πιθανῶς δὲ καὶ τὸν Σωκράτη. Ἀπέθανε περὶ τὸ 450 π. Χ.

1. Ὁ Δάμων, μαθητῆς τοῦ Ἀγαθοκλέους καὶ διδάσκαλος τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν μουσικὴν. Ὁ Πλάτων («Λάχης» 180 D) τὸν ἀποκαλεῖ «ἀνδρῶν χαρίεστατον» ὄχι μόνον εἰς τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα γενικῶς. Ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι ὁ Δάμων ἦτο παραπλήσιος, ὡς πρὸς τὴν εὐστροφίαν, μὲ τὸν σοφιστὴν Πρόδικον («Λάχης» 197 D).

2. Οἱ ἐκ τῆς πρώτης συζήτησης τοῦ Περικλέους υἱοὶ τοῦ ἦσαν οἱ Ἐάνθιππος καὶ Πάραλος, οἱ ὅποιοι ἀπέθανον, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πε-

μα, εἰς τὴν ἡλικίαν ποῦ εἶναι, συναναστρέφεται τὸν Δάμωνα¹, μόνον καὶ μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτόν.

ΣΩΚΡ. Καὶ τί μ' αὐτό; Εἶδες ποτέ σου ἕως τώρα κανένα, ποῦ εἶναι σοφός σ' ἓνα ὅποιονδήποτε ζήτημα, νὰ μὴν ἤμπορῆ νὰ κάνῃ ἄλλον σοφόν, εἰς τὰ ἴδια ἀκριβῶς ζητήματα; Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος ποῦ σὲ ἐδίδαξε τὴν γραμματικὴν, κι' αὐτὸς ἦτο σοφός, κ' ἔκαμε καὶ σένα, κι' ὅποιον ἤθελε κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ἢ δὲν εἶν' ἔτσι;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὅστε καὶ σύ, ποῦ τὰ ἔμαθες ἀπὸ ἐκεῖνον, θὰ εἶσαι εἰς θέσιν (νὰ διδάξῃς) ἄλλον;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὁ κιθαριστὴς λοιπὸν καὶ ὁ γυμναστὴς τὸ ἴδιο;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. Ὅστε, βέβαια, ὠραία ἀπόδειξις αὐτῆ, δι' ἐκείνους ποῦ γνωρίζουν ἓνα ὅτιδήποτε ζήτημα, δηλαδὴ ὅτι πράγματι τὸ κατέχουν, ὅταν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κάμουν καὶ ἄλλον νὰ τὸ γνωρίζῃ (τὸ ζήτημα) αὐτό.

ΑΛΚ. Αὐτῆς τῆς γνώμης εἶμαι κ' ἐγώ.

ΣΩΚΡ. Τί λοιπὸν; Ἦμπορεῖς νὰ μοῦ εἰπῆς, ποιὸν ἔκαμε ὁ Περικλῆς σοφόν, ἀρχίζοντας ἀπ' τοὺς γιουούς του;

ΑΛΚ. Τί ἔχει νὰ κάνῃ αὐτό; Ἄν οἱ δύο γιοιοὶ τοῦ Περικλέους ἦσαν ἐκ γενετῆς ἡλίθιοι, Σωκράτη;

ΣΩΚΡ. Ἄλλὰ μήπως τὸν Κλεινίαν, τὸν ἀδελφὸ σου;

ΑΛΚ. Ἄλλον πάλι μοῦ λές τώρα· τὸν Κλεινίαν, ἀνθρωπον τρελλόν.

ΣΩΚΡ. Καλὰ λοιπὸν· ὁ Κλεινίας εἶναι τρελλός, οἱ δὲ δύο γιοιοὶ τοῦ Περικλέους ἦταν ἐκ γενετῆς ἡλίθιοι· γιὰ σένα τότε τί νὰ εἰποῦμε ποῦ σὲ παραμελεῖ (ὁ Περικλῆς), ἂν κ' ἔχεις τόσα χαρίσματα;

ρικλῆς, κατὰ τὸν λοιπόν. Ἔῃσαν περίφημοι διὰ τὴν βλακείαν των· τοὺς ἐκάλουν δὲ κοινῶς ἐν Ἀθήναις «βλιττομάμμας»· βλίσται καὶ βλίττωνες εἶναι οἱ εὐήθεις, μάμματα δὲ τὰ φαγητὰ τῶν μικρῶν παιδιῶν· βλιττομάμμας λοιπὸν ὁ εὐήθης ὁ τρώγων νιανιά· «Μαμμὰν» ἐκάλουν οἱ Ἀργεῖοι τὸ τρώγειν, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐλέγετο καὶ «συκομάμμας» ὁ συκοφάγος. Τρίτος υἱὸς τοῦ Περικλέους ἐκ τῆς Ἀσπασίας, Περικλῆς καὶ αὐτὸς, δὴρῆς στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν νικηφόρον μάχην τῶν Ἀργινοσῶν, καταδικασθεὶς καὶ εἰς θάνατον μετὰ τῶν ἄλλων συστρατῆγων του ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκτελεσθεὶς διὰ κωνίου.

3. Ὁ Κλεινίας, ἀδελφὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἦτο μᾶλλον θρασύς καὶ αὐθάθης καὶ δὲν ἤκουε κανένα ἐκ τῶν διδασκάλων του.

ΑΔ. Ἐγώ, οἶμαι, αἷτιος οὐ προσέχων τὸν νοῦν.

119 ΣΩ. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶπέ, ὅστις αἷτιαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους σπουδαίαν σοφώτερος γεγονέναι, ὡσπερ ἐγὼ ἔχω σοι εἰπεῖν διὰ τὴν Ζήνωνος Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάρχου, ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μναῖς τελέσας σοφός τε καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν.

ΑΔ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω.

ΣΩ. Εἶτεν τί οὖν διανοεῖ περὶ σουτοῦ ; Πότιον ἐάν ὡς νῦν ἔχεις, ἢ ἐπιμέλειάν τινα ποιεῖσθαι ;

B XV. ΑΔ. Κοιῆ βουλή, ὦ Σώκρατες. Καίτοι ἐννοῶ σου εἰπόντιος καὶ συγχωρῶ. Δοκοῦσι γάρ μοι οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες ἐκτὸς ὀλίγων ἀπαίδευτοι εἶναι.

ΣΩ. Εἶτα τί δὴ τοῦτο ;

1. Πυθόδωρος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσολόχου. Πολιτικός καὶ στρατηγός Ἀθηναῖος, πεσὼν ἐν Ποτιδαίᾳ τῷ 435 π.Χ. δηρῶς μαθητὴς τοῦ Ζήνωνος. Τὸν Πυθόδωρον, ὡς μαθητὴν τοῦ Ζήνωνος, ἀναφέρει ὁ Πλάτων καὶ εἰς τὸν «Παρμενίδην» του, ὡς διδάσκαλον τοῦ ρήτορος Ἀντιφῶντος, ὅστις πάλιν ἐδίδαξεν τὸν περιφημον Κέφαλον τὸν Κλαζομένιον.

2. Καλλίας ὁ Καλλιάρχου ἢ Ἰππόνικος ὁ Καλλίου, μαθητὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Ζήνωνος, ὁ κατόπιν πενθερός τοῦ Ἀλκιβιάδου· οὗτος ἔπασσε μαχόμενος εἰς τὴν μάχην τοῦ Δηλίου (σημερινοῦ Δήλσι) παρὰ τὸν Ὀρωπόν, τὸ 424. Τὸν μέλλοντα πενθερόν του ὁ Ἀλκιβιάδης, στοιχηματίας μὲ φίλους του, ἐχαστούκισεν ἐν μέσῳ ὁδοῦ. Ὁ Καλλίας ἢ Ἰππόνικος ἦτο υἱὸς τοῦ Καλλιάρχου ἢ Καλλίου τοῦ ἐπιλεγόμενου «λακκοπλοῦτου», διότι εὔρεθαι ἠσχυρὸν ἐντὸς λάκκου, τὸν ὄποιον καὶ ἐσφετέρισθη. Ἐκ τῆς συζύγου του Ἐδυτοῦς εἶχε τρία τέκνα : τὴν Ἰππαρέτην, κατόπιν σύζυγον τοῦ Ἀλκιβιάδου, τὸν Καλλίαν, τὸν τρίτον ἐπιλεγόμενον, ὅστις κατεσπατάλησεν εἰς συμπόσια καὶ εἰς φίλους τὴν τεραστίαν περιουσίαν του, καὶ τὸν Θεόδωρον, τὸν ἐπιλεγόμενον Ἐρχιδέα, τὸν πατέρα τοῦ ρήτορος Ἰσοκράτους. Τὴν σύζυγον τοῦ Θεόδωρου τούτου, καὶ μητέρα τοῦ Ἰσοκράτους, συνεζεύχθη ὁ Περικλῆς, ἀφοῦ αὐτὴ διεζεύχθη τὸν Θεόδωρον, καὶ ἔσχε ἐξ αὐτῆς τὸν Ἐάνθιππον καὶ τὸν Πάραλον. Ὁ Περικλῆς συνεπῶς ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου τόσοσ ἐξ αἵματος (ὡς πρῶτος ἐξάδελφος τῆς Δεινομάχης, μητρὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου) ὅσον καὶ ἐξ ἀγχιστείας, ὡς λαβὼν σύζυγον τὴν τῶς νόμφην ἐπ' ἀδελφῆ τῆς Ἰππαρέτης.

3. Ζήνων ὁ Ἐλεάτης. Ἰβρυτὴς καὶ ἀρχηγός τῆς Ἐλεατικῆς σχολῆς, ἐγεννήθη ἐν Ἐλεᾷ τῆς Ἰταλίας τὸ 500 π.Χ. Ὑπήρξε μαθητὴς τοῦ Παρμενίδου. Ὁ Ζήνων ἦτο φιλόσοφος φυσικός, ἀλλὰ καί πο-

ΑΛΚ. Μοῦ φαίνεται πῶς ἐγὼ ὁ ἴδιος φταίω, διότι δὲν δίνω προσοχήν.

ΣΩΚΡ. Πές μου ὅμως ἕναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἢ ξένους, δοῦλον ἢ ἐλεύθερον, ὁ ὅποιος νὰ φημίζεται ὅτι ἔγινε σοφώτερος ἀπὸ τὴν συναναστροφήν του μὲ τὸν Περικλή, ὅπως π. χ. ἐγὼ ἤμπορῶ νὰ σοῦ ὀνομάσω τὸν Πυθόδωρον τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσολόχου¹ καὶ τὸν Καλλίαν τὸν υἱὸν τοῦ Καλλιάρχου² (ποῦ ἔγιναν σοφώτεροι ἀπὸ τὴν συναναστροφήν τους) μὲ τὸν Ζήνωνα³, ποῦ ὁ καθένας ἀπ' τοὺς δύο αὐτοῦς, ἀφοῦ ἐπλήρωσε ἑκατὸ μνᾶς⁴ στὸν Ζήωνα, ἔγινε σοφὸς καὶ σπουδαῖος.

ΑΛΚ. Ἐγὼ ὅμως, μὰ τὸν Δία, δὲν ἤμπορῶ (νὰ σοῦ ὀνομάσω κανένα).

ΣΩΚΡ. Καλά· ἄς τ' ἀφήσωμε αὐτά· δὲν μοῦ λές; τί σκέπτεσαι διὰ τὸν ἑαυτὸν σου;⁵ Δηλαδή τί ἀπ' τὰ δύο⁶, ν' ἀφήσης (τὸν ἑαυτὸν σου) ὅπως εἶσαι τώρα, ἢ νὰ ἐπιμεληθῆς κάπως;

XV. ΑΛΚ. Ἄς τὸ ἐξετάσωμε μαζί (τὸ ζήτημα αὐτό), Σωκράτη· ἂν καὶ ἀντιλαμβάνομαι τελείως τὰ ὅσα εἶπες, καὶ τ' ἀναγνωρίζω. Μοῦ φαίνονται δηλαδή οἱ διαχειριζόμενοι τὰς ὑποθέσεις τῆς πολιτείας ὅτι εἶναι ἀμόρφωτοι, ἐκτὸς ὀλίγων.

ΣΩΚΡ. Κ' ἔπειτα τί μ' αὐτό;

λιτικός, διδάξας τὸν Περικλέα. Ἐδίδασκεν ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ. Ἐλαθε δὲ παρὰ τῶν Πυθόδωρου καὶ Καλλίου ἀνὰ ἑκατὸν μνᾶς.

4. Ἡ μνᾶ ἤξιζε περίπου 96 προπολεμικὰς (χρυσᾶς) δραχμᾶς. 60 μναὶ ἦσαν 1 τάλαντον, 1 μνᾶ ἦτο ἴση πρὸς 100 ἀττικὰς δραχμᾶς, 1 δὲ δραχμὴ εἶχε 6 ὄβολους.

5. «Τί οὖν διανοεῖ;». Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχεται τὸ δεῦτερον μέρος τοῦ διαλόγου. Κατὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης μεταβαίνει ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἀρετῆς εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρετήν.

6. «Πότερον εἶν. . .». Ὁ Σωκράτης ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ὀμηρικοὺς στίχους

νήπιος εἰς, ὃ ἔειπε, λίην τόσον ἢε χαλῖφρων,
ἢε ἐκὼν μεθίεις καὶ τέρπαι ἀλγῆα πάσχων.

Δηλαδή πᾶς ὁ μὴ μανθάνων δὲν μανθάνει, εἴτε διότι ἐκ φύσεως εἶναι ἑσπερημένος τῆς ἱκανότητος αὐτῆς, ὅποτε εἶναι νήπιος=βλάξ, ἡλίθιος, ἀνεπίδεκτος μαθήσεως (ὅπως οἱ υἱοὶ τοῦ Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Πάραλος), εἴτε θύναται μὲν, ἀλλὰ θεωρεῖ τὴν μάθησιν ὡς περιττὴν καὶ ἀνωφελῆ, δι' ἣ καὶ παραμελεῖ αὐτήν, ὅποτε εἶναι χαλῖφρων καὶ «μαινόμενος» (ὅπως ὁ Κλεινίας ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου) (118 Ε), ἢ, τέλος, θεωρεῖ μὲν ὅτι ἡ μάθησις εἶναι ὠφέλιμος, ἀλλ' ἂν τοῦτοῦς ραθυμεῖ καὶ χαζεύει, ὅποτε εἶναι «ἐκὼν μεθίων» καὶ ἀπρόσεκτος.

ΑΔ. Εἰ μὲν πον ἦσαν πεπαιδευμένοι, ἔδει ἂν τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτοῖς ἀνταγωνίζεσθαι μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα εἶναι ὡς ἐπ' ἀθλητάς· νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἰδιωτικῶς ἔχοντες ἐηλυθάσιν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, τί δεῖ ἀσκεῖν καὶ μαθάνοντα πράγματ' ἔχειν ; Ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα δι τούτων
 C τῆ γε φύσει πάνυ πολὺν περιέσομαι.

ΣΩ. Βαβαί, οἶον, ὦ ἄριστε, τοῦτ' εἴρηκας· ὡς ἀνάξιον τῆς ἰδέας καὶ τῶν ἄλλων τῶν σοι ὑπαρχόντων.

ΑΔ. Τί μάλιστα καὶ πρὸς τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες ;

ΣΩ. Ἄγανακτῶ ὑπὲρ τε τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ ἔρωτος.

ΑΔ. Τί δὴ ;

ΣΩ. Εἰ ἤξιωσας τὸν ἀγῶνά σοι εἶναι πρὸς τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους.

ΑΔ. Ἄλλὰ πρὸς τίνας μὴν ;

ΣΩ. Ἄξιον τοῦτό γε καὶ ἐρέσθαι ἀνδρα οἰόμενον μεγαλόφρονα εἶναι.

D ΑΔ. Πῶς λέγεις ; Οὐ πρὸς τούτους μοι ὁ ἀγών ;

ΣΩ. Ἄλλὰ κἄν εἰ τριήρη διανοοῦ κυβερνητῶν μέλλουσαν ναυμαχεῖν, ἤρκει ἂν σοι τῶν συνναυτιῶν βελτίστῳ εἶναι τὰ κυβερνητικά, ἢ ταῦτα μὲν ᾧου ἂν δεῖν ὑπάρχειν, ἀπέβλεπες δ' ἂν εἰς τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀνταγωνιστάς, ἀλλ' οὐχ ὡς νῦν εἰς τοὺς συναγωνιστάς ; Ὡν δήπου περιγενέσθαι σε δεῖ τοσοῦτον, ὥστε μὴ ἀξιοῦν ἀνταγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καταφρονη-
 E θέντας συναγωνίζεσθαι σοι πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ δὴ τῶ ὄντι γε καλόν τι ἔργον ἀποδείξασθαι διανοεῖ καὶ ἄξιον σαι τοῦ τε καὶ τῆς πόλεως.

ΑΔ. Ἄλλὰ μὲν δὴ διανοοῦμαι γε.

ΣΩ. Πάνυ σοι ἄρα ἄξιον ἀγαπᾶν, εἰ τῶν στρατιωτῶν βελτίων εἶ, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς τῶν ἀντιπάλων ἡγεμόνας ἀποβλέπειν, ὅποτε ἐκείνων βελτίων γέγονας, σκοποῦντα καὶ ἀσκοῦντα πρὸς ἐκείνους.

ΑΛΚ. Νά· ἂν μὲν ἦσαν κάπως μορφωμένοι, θὰ ἔπρεπε ἐκεῖνος ποῦ θ' ἀποφάσιζε νὰ τοὺς ἀντιπολιτευθῆ, νὰ διδαχθῆ καὶ νὰ ἐξασκηθῆ προηγουμένως, γιὰ νὰ πάῃ ν' ἀναμετρηθῆ μαζί τους, καθὼς μὲ ἀθλητάς· τώρα ὁμως, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἔφθασαν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ὑποθέσεων τῆς πολιτείας, ἀνόητοι ὅπως ἦσαν, ποῖα ἢ ἀνάγκη νὰ σκοτιζώμαι μὲ τὸ νὰ μαθαίνω καὶ νὰ ἐξασκούμαι ; Διότι ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ὅτι αὐτοὺς τοῦλάχιστον θὰ τοὺς ξεπεράσω πάρα πολύ, μὲ τὰ φυσικά μου προτερήματα.

ΣΩΚΡ. Συμφορὰ σου, τ' εἶν' αὐτὸ ποῦ εἶπες, φίλτατε ; Πόσον ἀνάξιον εἶν' αὐτὸ τῆς ὁμορφιάς σου καὶ τῶν ἄλλων χαρισμάτων ποῦ σὲ διακρίνουν ;

ΑΛΚ. Τί φωνάζεις ἔτσι ; Καὶ γιὰ τὸ λέγεις αὐτό, Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Ἄγανακτῶ διὰ λογαριασμὸν τῆς φιλίας μας.

ΑΛΚ. Γιὰ τὴν δηλαδὴ ;

ΣΩΚΡ. Μὰ ἀφοῦ ἐθεώρησες ἀξιὸν σου τὸ νὰ συναγωνισθῆς μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ἀνθρώπους.

ΑΛΚ. Μὰ ποιοὺς λοιπὸν τάχα ;

ΣΩΚΡ. Εὖγε ! αὐτό, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀξίζει νὰ τὸ ἐρωτᾷ ἓνας ἄνθρωπος ποῦ φαντάζεται πὼς εἶναι μεγαλόφρων.

ΑΛΚ. Πὼς τὸ ἐννοεῖς ; Δὲν πρόκειται δηλαδὴ νὰ ἀνταγωνισθῶ πρὸς αὐτοὺς ἐδῶ ;

ΣΩΚΡ. Μά, κι' ἂν ἀκόμη εἶχες κατὰ νοῦν νὰ κυβερνήσῃς μίαν τριήρη, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ναυμαχήσῃ, θὰ ἤρκεισο εἰς τὸ νὰ εἶσαι μόνον ἰκανώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ναύτας σου, ὡς πρὸς τὴν διακυβέρνησιν τοῦ πλοίου, ἢ θὰ ἐθεωροῦσες ὅτι αὐτὰ μὲν (τὰ προσόντα) ἔπρεπεν ὁπωσδήποτε νὰ τὰ ἔχῃς, καὶ θὰ ἐπρόσεχες τοὺς πραγματικούς σου ἀντιπάλους, καὶ ὄχι ὅπως τώρα τοὺς συναγωνιστάς σου ; Τοὺς ὁποίους βέβαια, μοῦ φαίνεται, πρέπει σὺ τόσον πολὺ νὰ τοὺς ὑπερτερήσῃς, ὥστε νὰ μὴ τολμοῦν νὰ σὲ ἀνταγωνισθοῦν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀναγνωρίσουν τὴν ὑπεροχὴν σου, νὰ συναγωνίζωνται μαζί σου (πλέον) ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ἂν τωόντι ἔχῃς κατὰ νοῦν νὰ ἀναδειχθῆς θεδαίως μὲ κάποιαν ὠραίαν πράξιν, ἀνταξίαν καὶ σοῦ καὶ τῆς πατρίδος.

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια· κάτι τέτοιο ἔχω στὸ νοῦ μου.

ΣΩΚΡ. Πράγματι, πολὺ ἀντάξιόν σου εἶναι τὸ νὰ μένης εὐχαριστημένος μὲ τὸ νὰ εἶσαι καλύτερος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, καὶ νὰ μὴν κυττάζῃς πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἀντιπάλων σου, διὰ νὰ ἡξεύρης πότε θὰ γίνῃς καλύτερος ἀπὸ ἐκείνους, παρακολουθῶν καὶ ἐξασκούμενος σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα ἐκείνων.

120

ΑΔ. Λέγεις δὲ τίνας τούτους, ὦ Σώκρατες ;

ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ἡμῶν τὴν πόλιν Λακεδαιμονίους τε καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ πολεμοῦσαν ἐκάστοτε ;

ΑΔ. Ἀληθῆ λέγεις.

XVI. ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ ἐν νῶ ἔχεις ἡγεμῶν εἶναί τῆσδε τῆς πόλεως, πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς καὶ τοὺς Περσῶν τὸν ἀγῶνα ἡγούμενός σοι εἶναι ὀρθῶς ἂν ἤγοιτο ;

ΑΔ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν.

ΣΩ. Οὐκ, ὦ ἴγαθέ, ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρτυγοτρόφον ἀποβλέπειν καὶ ἄλλους τοιούτους, οἳ τὰ τῆς πόλεως πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη, φαῖεν ἂν αἱ γυναῖκες, τρίχα ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ ὅπ' ἀμουσίας καὶ οὐπω ἀποβεβληκότες, ἔτι δὲ βαρβαρίζοντες ἐληλύθασιν κολακεύσοντες τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἄρξοντες. Πρὸς τούτους σε δεῖ, οὐσπερ λέγω, βλέποντιὰ σαντοῦ δὲ ἀμελεῖν, καὶ μήτε μανθάνειν ὅσα μαθήσεως ἔχεται, μέλλοντα τοσοῦτον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, μήτε ἀσκεῖν ὅσα δεῖται ἀσκήσεως, καὶ πᾶσαν παρασκευὴν παρεσκευασμένον οὕτως εἶναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως.

ΑΔ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μὲν μοι ἀληθῆ λέγειν, οἶμαι μέντοι τοὺς τε Λακεδαιμονίων στρατηγούς καὶ τὸν Περσῶν βασιλέα οὐδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων.

ΣΩ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, τὴν οἴησιν ταύτην σκόπει οἶαν ἔχεις.

ΑΔ. Τοῦ πέρι ;

1. Ὀρτυγοτρόφος. Ὁ Μειδίας οὗτος, τύπος «σνόμπ» τῶν Ἀθηναίων, ὅπως καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, ἦτο περίφημος διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀρτυκίων ποῦ διέτρεφε, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διεξάγῃ παίγνια, τοποθετῶν αὐτὰ εἰς κύκλον καὶ ἐκγυμνάζων, ὥστε νὰ μάχωνται πρὸς ἄλληλα μέχρις ἐξοντώσεως. Οἱ ἀγῶνες αὗτοι τῶν ὀρτυκίων ἦσαν τότε τοῦ συρμοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὰ ὀρτυκία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταφέροντο ἐκ Σουλίου, ὅπου συλλαμβάνοντο κατὰ χιλιάδας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν περασμάτων.

2. Ἀνδραποδώδη. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ δοῦλοι εἶχον κουραμένην τὴν κεφαλὴν πρὸς διακρίσιν ἀπὸ τοῦς ἐλευθέρους πολίτας, οἱ ὅποιοι ἔτρεφον κόμην μακρὰν μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας των, κατό-

ΑΛΚ. Ποίους έννοεῖς, λέγοντας «αὐτούς», Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Μὰ δὲν ἤξεύρεις ὅτι ἡ πόλις μας, κάθε τόσο, διεξάγει πολέμους κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΧVI. ΣΩΚΡ. Ἄν, λοιπόν, ἔχῃς κατὰ νοῦν νὰ γίνῃς ἀρχηγὸς αὐτῆς ἐδῶ τῆς πολιτείας, θὰ εἶχες ὀρθὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, ἐὰν πρόεβλεπες ὅτι θὰ ἔχῃς ν' ἀγωνισθῆς ἐναντῖον τῶν βασιλέων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Περσῶν ;

ΑΛΚ. Σάμπως ἔχεις δίκαιον.

ΣΩΚΡ. Ὅχι λοιπόν, ἀγ...πητέ, ἐσὺ πρέπει νὰ κυττᾶς τὸν Μειδίαν ἰ, αὐτὸν ποὺ τρέφει τὰ ὀρτύκια, καὶ (τοὺς) ἄλλους (τοὺς) ὁμοίους του, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκουν νὰ κυβερνήσουν τὴν πολιτείαν, αὐτοὶ ποὺ, ὅπως θὰ ἔλεγαν αἱ γυναῖκες, ἔχουν ἀκόμη, λόγῳ τῆς χυδαιότητός των, τὴν τρίχα τοῦ ἀνδράποδου ἠ μέσα στὴν ψυχὴ τους, καὶ ἠ ἀκόμη δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὴν βγάλουν ἔως τώρα ἀπὸ ἐπάνω τους, καὶ οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἐξέμαθαν τὴν βαρβαρική τους γλῶσσα, ἔχουν ἔλθει ἐδῶ διὰ νὰ ἐξαπατήσουν μᾶλλον τοὺς πολίτας, παρὰ νὰ τοὺς διοικήσουν· αὐτοὺς λοιπὸν πρέπει καὶ σύ, αὐτοὺς ἀκριβῶς ποὺ ἐννοῶ, νὰ κυττάζῃς, καὶ νὰ παραμελῆς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ οὔτε νὰ μαθαίνῃς ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν μάθησιν, ἐνῶ πρόκειται ν' ἀποδυσθῆς εἰς τόσο δεινὸν ἀγῶνα, οὔτε νὰ ἐξασκήσαι εἰς ὅσα ὑπάρχει ἀνάγκη ἐξασκήσεως, καὶ τέλος, ἔτσι προετοιμασμένος μὲ κάθε εἶδος προετοιμασίαν, νὰ τραβήξῃς, μὲ τέτοια χάλια, διὰ ν' ἀναλάβῃς τὴν διακυβέρνησιν τῆς πολιτείας.

ΑΛΚ. Ἀλλά, Σωκράτη, μοῦ φαίνεσαι μὲν πῶς ὁμιλεῖς ἀληθινά, ἐν τούτοις ἔχω τὴν γνώμην ὅτι καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν κατὰ τίποτε δὲν ὑπερέχουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ΣΩΚΡ. Μά, φίλτατέ μου, γιὰ πρόσεξε· τί ἰδέα εἶναι πάλιν αὐτὴ ποὺ ἔχεις.

ΑΛΚ. Γιὰ ποῖὸ ζήτημα ;

πιν ὁμως ὄχι καὶ τόσο μακρὰν. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ παροιμίας, ἢ ὅποια ἐλέγετο ὑπὸ τῶν γυναικῶν διὰ τοὺς ἀπειθεύτους, δηλαδὴ ὅσους κατήγοντο ἐκ δούλων, εἶχον δὲ ἐλευθερωθῆ βραδύτερον, διὰ διαφόρους λόγους, κυρίως ἀνδραγαθίαν εἰς τὴν μάχην κλπ., οἱ ὅποιοι ὁμως δὲν εἶχον κατορθῶσαι νὰ λησμονήσουν τὴν δουλικὴν συμπεριφορὰν των καὶ τοὺς δουλικούς τρόπους των. «Ταύτην ἔχει τὴν τρίχα», ἔλεγον. Ἄλλοι πάλιν παράγουν τὸ ρητὸν ἀπὸ τὰ ἀρτιγενῆ πουλάρια.

ΣΩ. Πρῶτον μὲν ποτέρως ἂν οἶει σαντοῦ μᾶλλον ἐπι-
D μεληθῆναι, φοβούμενός τε καὶ οἰόμενος δεινούς αὐτούς
εἶναι, ἢ μή ;

ΑΛ. Δῆλον ὅτι εἰ δεινούς οἰοίμην.

ΣΩ. Μῶν οὖν οἶει τι βλαβήσεσθαι ἐπιμεληθεῖς σαντοῦ ;

ΑΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ μεγάλα ὀνήσεσθαι.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τοῦτο τοσοῦτο κακὸν ἔχει ἢ οἷσιν
αὕτη.

ΑΛ. Ἐληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τὸ δεύτερον τοῖσιν, ὅτι καὶ ψευδής ἐστιν, ἐκ τῶν
εἰκότων σκέψαι.

ΑΛ. Πῶς δὴ ;

ΣΩ. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίνεσθαι φύσεις ἐν γεν-
E ναίοις γένεσιν ἢ μή ;

ΑΛ. Δῆλον ὅτι ἐν τοῖς γενναίοις.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εὖ φύντας, εἰὰν καὶ εὖ τραφῶσιν,
οὕτω τελέους γίνεσθαι πρὸς ἀρετήν ;

ΑΛ. Ἐνάγκη.

XVII. ΣΩ. Σκεψώμεθα δὴ, τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα
ἀντιτιθέντες, πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι φανλοτέρων γενῶν
εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλεῖς ἢ οὐκ ἴσμεν
ὡς οἱ μὲν Ἑρακλέους, οἱ δὲ Ἀχαιμένους ἔκγονοι, τὸ δ'

1. Οἱ βασιλεῖς τῶν Σπαρτιατῶν κατήγοντο ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἑρακλέους Τημένου (λαβόντος τὸ Ἄργος), Εὐρυσθένης καὶ Προκλέους (λαβόντων τὴν Λακεδαίμονα) καὶ Κρεσφόντου (λαβόντος διὰ δόλου τὴν Μεσσηνίαν). Ὁ Ἑρακλῆς, σημειωτέον, ἔλαβε 47 συζύγους, ἀποκτήσας 77 υἱούς. Ἐκ τῶν 47 τούτων γυναικῶν αἱ 37 ἦσαν ὄλα θυγατέρες τοῦ Θεσπίου. Ἡ πληθὴρα αὕτη δικαιολογεῖται ἐκ τῆς τάσεως τῶν ἀρχαίων νὰ ἀνάγῃ τὴν καταγωγὴν των εἰς τὸν Ἑρακλέα, ἀφοῦ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Λυδίας, καὶ αὐτὸς ὁ Κροῖσος, κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀγελάου, υἱοῦ τοῦ Ἑρακλέους ἐκ τῆς Ὀμφάλης (Ἀπολλοδώρου Βιβλιοθ. Β' 161 - 167), καὶ οἱ Μακεδόνες βασιλεῖς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Τημένου. Ἀπὸ τοῦ Ἑρακλέους πάλιν, μέχρι τοῦ Διός, μεσολαβοῦν : Ἀλκμήνη—Ἀμφιτρῶν, Ἡλεκτρῶν—Λυσιδίχη, Ἀμφιτρῶν, Ἀλκαίος—Λαονόμη—Ζεὺς κτλ.

2. Οἱ Ἀχαιμένιδαι, βασιλεῖς τῆς Περσίας, κατήγοντο ἀπὸ τὸν Ἀχαιμένην, τὸν υἱὸν τοῦ Περσέως καὶ τῆς Ἀνδρομέδας, ἡ ὁποία ἦτο κόρη τοῦ Κηφέως· ὁ Περσὺς ἔσωσε τὴν Ἀνδρομέδα ἀπὸ τοῦ θηρίου

ΣΩΚΡ. Πρώτον μὲν, κατὰ ποῖον ἄπ' τοὺς δύο τρόπους φαντάζεσαι ὅτι θὰ ἐφρόντιζες καλύτερα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου. Δηλαδή ἂν τοὺς ἐφοβείσο αὐτοὺς καὶ τοὺς θεωροῦσες ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνοι, ἢ ἂν δὲν τοὺς ἐλογάζριαζες ;

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν ὅτι ἂν τοὺς θεωροῦσα ἐπικινδύνους.

ΣΩΚΡ. Μήπως λοιπὸν ἔχεις τὴν ἰδέαν πῶς θὰ σὲ βλάβῃ εἰς τίποτε, ἐὰν ἐπιμεληθῆς τοῦ ἑαυτοῦ σου ;

ΑΛΚ. Καθόλου· ἴσα ἴσα θὰ ὠφεληθῶ πολύ.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν, ἡ ἰδέα σου αὐτὴ ἔχει αὐτὸ τὸ ἓνα κακόν, τὸ τόσον σοβαρόν.

ΑΛΚ. Ἔχεις δίκιο.

ΣΩΚΡ. Τὸ δεύτερον δέ, τὸ ὅτι ἡ ἰδέα σου αὐτὴ εἶναι καὶ ἐσφαλμένη, αὐτὸ τὸ καταλαβαίνεις καὶ μόνος σου, ἄπ' ὅλα τὰ φαινόμενα.

ΑΛΚ. Πῶς δηλαδή ;

ΣΩΚΡ. (Γιὰ πές μου)· ποῦ εἶναι πιθανώτερον νὰ γεννιῶνται καλύτεροι χαρακτήρες, εἰς εὐγενεῖς οἰκογενεῖας ἢ εἰς μὴ εὐγενεῖς ;

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν ὅτι εἰς εὐγενεῖς.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν, αὐτοί, ποὺ κατάγονται ἀπὸ εὐγενεῖς οἰκογενεῖας, ἂν ἀνατραφοῦν καὶ καλά, γίνονται ἔτσι τέλειοι, διὰ τὴν ἀρετὴν ;

ΑΛΚ. Κατ' ἀνάγκην.

XVII. ΣΩΚΡ. Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν, ἀντιπαραβάλλοντες ἡμᾶς πρὸς ἐκείνους, πρῶτον μὲν, ἐὰν οἱ βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Περσῶν φαίνονται νὰ κατάγονται ἀπὸ ταπεινότερες οἰκογένειες· ἢ μήπως δὲν ἤξεύρομεν ὅτι οἱ μὲν (Λακεδαιμόνιοι βασιλεῖς) εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Ἑρακλέους¹, οἱ δὲ (βασιλεῖς τῶν Περσῶν ἀπόγονοι) τοῦ Ἀχαιμένου², ἢ δὲ

ποὺ ἠπειλεῖ νὰ τὴν κατασπαράξῃ. (Ὁ κοινὸς μῦθος τῶν λαῶν· ὁ Σίγκφριδ καὶ ἡ Βρουγγίλδη τοῦ ἔπους τῶν Νιμπελοῦγγεν· ὁ Ἅγιος Γεώργιος τῶν Χριστιανῶν κλπ.). Ἐκ τοῦ Ἀχαιμένου πάλιν κατάγονται οἱ δύο κλάδοι ποὺ ἀθασίλευσαν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ ἀρχαιότερος τῶν Μήδων καὶ ὁ νεώτερος τῶν Περσῶν.

Ἡρακλέους τε γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται ;

121 ΑΛ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρουσάκη, τὸ δ' Εὐρουσάκους εἰς Δία.

ΣΩ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον, ὃ δὲ Δαίδαλος εἰς Ἡφαιστον τὸν Διός. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα βασιλεῖς εἰσὶν ἐκ βασιλέων μέχρι Διός, οἱ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαιμόνος, οἱ δὲ τῆς Περσίδος τὸ αἶψ, πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ Β νῦν ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. Εἰ δὲ καὶ τοὺς προγόνους δέοι καὶ τὴν πατρίδα Εὐρουσάκους ἐπιδειξάμενοι Σαλαμίνα ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν Ἀρτοξέρξη τῷ Ξέρξου, πόσον ἂν οἶε γέλωτα ὀφλεῖν ;

1. Ὁ Περσεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης. Ἐξ αὐτοῦ ὠνομάσθησαν οἱ Πέρσαι, καὶ ἡ κοιτίς αὐτῶν Περσίς (*Ἡροδ.* Α' 125 καὶ Ζ' 11).

2. Εὐρουσάκης. Υἱὸς τοῦ Αἰαντος τοῦ Τελαμωνίου καὶ τῆς Τεκυήσσης. Ὁ Τελαμὼν πάλιν ἦτο υἱὸς τοῦ Αἰακοῦ καὶ τῆς Ἐνδηθῆος· ὁ Αἰακὸς τέλεος ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης. Ἐκ τούτων κατήγοντο οἱ πρόγονοι τοῦ Ἀλκιβιάδου.

3. Δαίδαλος, υἱὸς τῆς Ἀλκίππης καὶ τοῦ Εὐπαλάμου, υἱοῦ τοῦ Μητίωνος, υἱοῦ τῆς Προκρίδος καὶ τοῦ Ἐρεχθέως, υἱοῦ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἡφαιστοῦ, υἱοῦ τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Διός. Ὁ Δαίδαλος, πατὴρ τοῦ πρώτου ἀεροπόρου Ἰκάρου, ἦτο Ἀθηναῖος, ὁ ἀρχαιότερος γνωστὸς Ἕλληνας ἀρχιτέκτων καὶ γλύπτης. Εἶχεν ἐφευρεῖ τὸν πρόναο, τὸ τρύπανον, τὸν πέλεκυν κλπ. Προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Μίνωος κατασκευάσας ὁ Δαίδαλος τὸν Λαβύρινθον. Ἐπίσης πρῶτος αὐτὸς κατασκευάσας ξάναον μὲ δισταλμένους τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ ἀνοικτὰ βλέφαρα. Ἐκ τοῦ Δαίδαλου τούτου κατήγετο ὁ Σωφρονίσκος, ὁ πατὴρ τοῦ Σωκράτους, ἀνδριαντοποιός.

4. Ἡφαιστος, ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας· εἶχε τὸ συνεργεῖόν του ἐν τῇ νήσῳ Δήμηφ.

γενεαλογία καὶ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἀχαιμένους φθά-
νει ἕως ἐπάνω εἰς τὸν Περσέα¹, τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς :

ΑΛΚ. Μὰ καὶ ἡ δική μας (γενεαλογία), Σωκράτη, φθά-
νει ἕως τὸν Εὐρυσάκη², (ἡ δὲ γενεὰ) τοῦ Εὐρυσάκου εἰς
τὸν Δία.

ΣΩΚΡ. Μὰ καὶ ἡ δική μας (ἡ γενεαλογία), εὐγενέστατε
Ἀλκιδιάδη, φθάνει ἕως τὸν Δαίδαλον³, ὃ δὲ Δαίδαλος εἰς
τὸν Ἡφαιστον⁴, τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς. Αἱ οἰκογένειαι ὁμοῦς αὐ-
τῶν εἶναι βασιλεῖς καταγόμενοι ἀπὸ βασιλεῖς, πού ἀρχί-
ζοντας ἀπ' αὐτοῦς τοὺς ἴδιους φθάνουν μέχρι τοῦ Διὸς, αὐ-
τοὶ μὲν (βασιλεῖς) τοῦ Ἄργου καὶ τῆς Λακεδαιμόνου, ἐκεῖ-
νοι δὲ (βασιλεῖς) τῆς Περσίδος⁵ ἀνέκαθεν, πολλάκις δὲ καὶ
τῆς Ἀσίας, ὅπως ἀκριδῶς καὶ τώρα, ἡμεῖς δὲ καὶ οἱ ἴδιοι
εἴμεθα ἀπλοῖ ἀστοί, καθὼς καὶ οἱ πατέρες μας. Ἄν δὲ τυ-
χὸν παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἐπιδείξη καὶ σὺ τοὺς προγόνους
σου καὶ τὴν πατρίδα τοῦ Εὐρυσάκη, τὴν Σαλαμίνα, ἢ τὴν
Αἴγινα, τὴν πατρίδα τοῦ Αἰακοῦ, πού ἦτο ἀκόμη πιὸ ἀρ-
χαιότερος, εἰς τὸν Ἄρτοξέρην⁶ τὸν υἱὸν τοῦ Ξέρξου, φαν-

---

5. Οἱ Πέρσαι ἦσαν κατ' ἀρχὰς ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀσσυρίους·
κατόπιν ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Μήδους μέχρι τοῦ Κυαξάρου, ὁπότε ἐπὶ
Κύρου τοῦ Α' τοῦ Μεγάλου ἐκυριάρχησαν καὶ τῶν Μήδων καὶ τῶν
Ἀσσυροβαβυλωνίων, καθὼς καὶ τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Ἑβραίων. Ἐπὶ
τοῦ Καμβύσου, υἱοῦ τοῦ Κύρου, ὑπετάγη ἡ Αἴγυπτος. Οὕτω ἡ Περσία
κατέστη κράτος μὲ τεραστίαν ἔκτασιν. Ἐπὶ Δαρείου τοῦ Α' οἱ Πέρ-
σαι διέβησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, κατὰ τὰς ἀποτυχοῦσας ἐκστρατείας
κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Δαρεῖος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Ἀσι-
ανὸς μονάρχης ὃ διαβάς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐπὶ Ξέρξου καὶ Ἄρτα-
ξέρξου τὸ Περσικὸν Κράτος εἶχε τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ
ἰσχὺν του.

6. Ἄρτοξέρξης ὁ πρῶτος ἦ Μακρόχειρ, υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ
Ξέρξου. Ἡ γραφή <Ἄρτοξέρξης> καὶ οὐχὶ <Ἄρταξέρξης> ἀπαντᾷ καὶ
εἰς τοὺς <Παραλλήλους βίους> τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ περσικὴ προφορὰ
ἦτο Ἄρταξάρχα (465 - 424 π.Χ.).

Ἄλλ' ὄρα μὴ τοῦ τε γένους ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν
καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. Ἡ οὐκ ἤσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμο-
νίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ ὑπάρχοντα, ὧν αἱ γυναῖ-
κες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύ-
C ναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος ὁ βασιλεὺς ἢ ἐξ Ἑρα-
κλειδῶν; Ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστε οὐδεὶς
ὑποψίαν ἔχει ὡς ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ.
διὸ οὐ φρουρεῖται ἢ βασιλέως γυνὴ ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου.
Ἐπειδὴν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρᾶτος, οὐπερ ἡ ἀρχή,
πρῶτον μὲν ἐφορᾶζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλείῳ, ὧν
ἂν ἀρχῇ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
βασιλέως γενέσια ἅπανα θύει καὶ ἐφορᾶζει ἢ Ἀσία ἡμῶν
D δὲ γενομένων, τὸ τοῦ κωμωδοποιῦ, οὐδ' οἱ γείτονες σφό-
δρα αἰσθάνονται, ὧ Ἀλκιβιάδῃ. Μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ
παῖς, οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπ' εὐ-
νούχων οἱ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι· οἷς
τά τε ἄλλα προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου, καὶ
ὅπως κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ μέλη
τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες ἐν με-
E γάλῃ τιμῇ εἰσίν. Ἐπειδὴν δὲ ἐπέτειος γένηται οἱ παῖδες,
ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσι,

1. Καὶ ὁμοῦ ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως Ἀγιδος Τιμαία κατηγο-
ρήθη διὰ τὰς ἀθεμίτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην σχέσεις τῆς, ἐκ τῶν
ὀποιῶν ἐγενήθη ὁ Λεωτυχίδης, παραγκωνισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου
τῆ συνεργείᾳ τοῦ Λυσάνδρου.

2. *Γενέσια* κυρίως εἶναι ἡ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως τοῦ ἐκλι-
πόντος βασιλέως, *γενέθλια* δὲ ἡ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως τοῦ βασι-
λεύοντος τῶν Περσῶν.

3. Ἐνταῦθα ὁνομασθὲν τὸν Πλάτωνα τὸν κωμωδιογράφον, σύγχρο-
νον τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ ὁμωνύμου τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Πλάτων οὗ-
τος ἔγραψε πλείστας κωμωδίας, μεταξὺ τῶν ὀποιῶν κυριώτεραι ἦσαν
«Ἄδωνες», «Γρίπες», «Ζεὺς κακούμενος», «Ἰώ», «Κλεοφῶν», «Λάκω-
νες», «Μενέλαος» κλπ. Ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ἀναφέρονται 24 ἔργα αὐ-
τοῦ (*Ἄθην.* Δειπνοσοφ. κερ. Θ', Ι', Ζ', ΙΕ', Γ' κλπ. *passim*), ἐκ
τῶν ὀποιῶν μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Ὁ Πλάτων οὗτος ἐκα-
λεῖτο καὶ Κάνθαρος. Ἐκμασε περὶ τὸ 420 π.Χ., φαίνεται δὲ ὅτι ἦτο
καλὸς κωμωδιογράφος, διότι ἀναφέρεται συχνότατα ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου
καὶ ἄλλων.

τάξῃσαι τὰ γέλια πού θά προκαλοῦσες; Ἄς ἰδοῦμε, ὅμως, μήπως δὲν εἴμεθα κατώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐπισημότητα τῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἀνατροφὴν· ἢ μήπως δὲν ἔχεις ἀκουστά, πόσον μεγάλα εἶναι τὰ πλεονεκτήματα εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκες φυλάσσονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους, ὅπως, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, μὴ γεννηθῆ κρυφίως ὁ βασιλεὺς ἀπὸ ἄλλον κανένα¹, παρὰ μόνον ἐξ ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους; Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν τόσον εἶναι ὑπέρτερος, ὥστε κανεὶς οὔτε νὰ υποφιασθῆ κἂν δὲν τολμᾷ ὅτι θά ἦτο δυνατὸν ποτὲ νὰ γεννηθῆ βασιλεὺς ἀπὸ ἄλλον κανένα, παρὰ μόνον ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, διὰ τοῦτο καὶ δὲν φρουρεῖται ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως· (ἀπὸ κανένα ἄλλον) παρὰ μόνον ὑπὸ τοῦ φόβου. Ἀμέσως δέ, ὅταν γεννηθῆ ὁ μεγαλύτερος υἱός, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ θ' ἀνήκη ἡ βασιλεία, πρῶτον μὲν ἐορτάζουσι ὅλοι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν χώραν τοῦ βασιλέως, ὅσοι κι' ἂν εἶναι αὐτοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιλεύει, κατόπιν δὲ κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον, κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, ὀλόκληρος ἡ Ἀσία προσφέρει θυσίας καὶ ἐορτάζει κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως² τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως· ὅταν δὲ ἡμεῖς ἐγεννήθημεν, οὔτε οἱ γείτονες καλὰ καλὰ δὲν τὸ ἔμαθαν, ὅπως λέγει καὶ ὁ κωμωδιογράφος³, Ἀλκιβιάδης μὲν. Κατόπιν ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδί ἀνατρέφεται, ὅχι ἀπὸ ἄσημον γυναῖκα παραμάναν, ἀλλ' ἀπὸ εὐνούχους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπὸ τοὺς θεωρουμένους ὅτι εἶναι οἱ ἀριστοὶ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ βασιλέως. Εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἀνατεθῆ νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν νεογέννητον καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐπίσης, συνάμα δὲ καὶ νὰ ἐπινοοῦν τρόπους περὶ τοῦ πῶς θά γίνῃ τὸ παιδί ὠραιότερον, διαμορφώνοντες τὰ μέλη τοῦ παιδιοῦ καὶ διορθώνοντες αὐτά· καὶ ἐφόσον ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ζητήματα αὐτά (οἱ εὐνοῦχοι) ἀπολαοῦσι μεγάλων τιμῶν. Ὅταν δὲ τὰ παιδιὰ γίνουν ἐπτὰ ἐτῶν⁴, ἀρχίζουσι νὰ φοιτοῦν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον,

1. Οἱ Πέρσαι ἐθεώρουσι τὸν ἀριθμὸν 7 ὡς περιέχοντα μυστικὴν δύναμιν. Ἐξ οὗ καὶ κατωτέρω <δὲς ἐπτὰ>. Εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 7 ἐτῶν τὸ παιδίον τελειοποιεῖται οὕτως εἰπεῖν εἰς τὴν ὀμιλίαν καὶ δύναται ν' ἀρχίσῃ τὰς σπουδὰς του, ὅπως καὶ σήμερον. Εἰς ἡλικίαν 7 ἐτῶν ὁ Ζωροάστρης ἐσιώπησε πλέον. Τὴν μυστηριώδη σημασίαν τοῦ ἀριθμοῦ 7 παρεδέχοντο καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ἀλκμαίων κλπ.

καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι· δις ἐπὶ δὲ γενόμενον
 ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους
 παιδαγωγούς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξελεγμένοι Περσῶν οἱ
 ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέταρτες, ὅ τε σοφώτατος καὶ ὁ
 122 δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. Ὡν
 ὁ μὲν μαγεῖαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὠρομάζου·
 ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία· διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά·
 ὁ δὲ δικαιοτάτος ἀληθεύειν διὰ παντός τοῦ βίου· ὁ δὲ σω-
 φρονέστατος μὴδ' ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵνα ἐλεύ-
 θερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς, ἄρχων πρώτων
 τῶν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων· ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον
 καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζει, ὡς ὅταν δεῖσῃ δοῦλον ὄντα. Σοὶ
 B δ', ὦ Ἀλκιβιάδη, Περικλῆς ἐπέστησε παιδαγωγὸν τῶν οἰ-
 κειῶν τὸν ἀχρεϊότατον ὑπὸ γήρως, Ζώπυρον τὸν Θορᾶκα.
 Διῆλθον δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἄν σοι τῶν ἀνταγωνιστῶν τρο-
 φὴν τε καὶ παιδείαν, εἰ μὴ πολὺ ἔργον ἦν· καὶ ἅμα ταῦτα
 ἱκανὰ δηλῶσαι καὶ τᾶλλα ὅσα τούτοις ἀκόλουθα. Τῆς δὲ
 σῆς γενέσεως, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας, ἢ
 ἄλλου ὀτουοῦν Ἀθηναίων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδενὶ μέλει,

1. Ζωροάστρης ἢ Ζωροάστρου. Ὁ Ζαρατούστρα τῶν Περσῶν σοφός καὶ μεταρρυθμιστής τῆς παλαιᾶς περσικῆς θρησκείας· ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐθεωρεῖτο ὁ πρῶτος μάγος, δηλ. σοφός ἀστρολόγος, ἔχων θεῖαν τὴν προέλευσιν ὡς υἱὸς τοῦ Ὠρομάζου· Ἐλέγτο δτι ἦτο 6000 ἔτη παλαιότερος τοῦ Πλάτωνος· οὗτος εἰς ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν ἐσιώπησεν ἐπὶ 30 ὅλα ἔτη, ὁπότε καὶ μόνον ὠμίλησεν, ἐξηγήσας εἰς τὸν βασιλεῖα τὴν ὄλην φιλοσοφίαν· κατὰ τοὺς Πέρσας ὁ βασιλεὺς οὗτος ἦτο ὁ Δαρεῖος ὁ Α' ἢ ὁ Κύρος ὁ Μέγας. Οἱ Ἕλληνας, ἐξελληνίσαντες τὸ ὄνομά του, διεξεδίκησαν καὶ τὸν ἴδιον, κατὰ τὴν συνήθειάν των, ὡς Ἕλληνα· οἱ Πέρσαι πάλιν ἔλεγον δτι ἦτο Πέρσης, ἐκμαθὼν κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν τὴν σοφίαν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος. Ἡ λέξις Ζαρατούστρα ἢ Ζωροάστρου μεταφοραζομένη εἰς τὴν ἑλληνικὴν σημαίνει (κατὰ τοὺς ἀρχαίους πάντοτε) ἀστροθύτης· καθὼς ὁ Πυθαγόρας, ἔτσι καὶ ὁ Ζωροάστρου ἀπέφευγε τὰ ἐμφυχα καὶ ἐτρέφετο μόνον μὲ χόρτα καὶ καρπούς· ὑπάρχει πράγματι μεγάλη ὁμοιότης μεταξὺ Ζωροάστρου καὶ Πυθαγόρου· πάντως ὁ πρῶτος ὑπῆρξεν ἀρχαιότερος· κατέλιπε πολλὰ συγγράμματα (πολλοὶ τοῦ ἀποβίδουσαν καὶ τὴν Ζενδαβέστα) φιλοσοφικά, εἰς τὰ ὅποια δεχεται τρία εἶδη φιλοσοφίας, τὸ φυσικόν, τὸ οικονομικόν καὶ τὸ πολιτικόν (Vidaevodata ἢ Venlibad).

2. Ὠρομάζος. Ὁ Ἀχούρα-μάσδα τῶν Περσῶν, φερόμενος ὡς

μαζί με τους διδασκάλους τῆς Ἰππασίας, καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ κυνήγια· ὅταν δὲ τὸ παιδί γίνῃ δύο φορὰς ἑπτὰ (δεκαεσσάρων) ἔτων, τὸ παραλαμβάνουν οἱ διδάσκαλοι, αὐτοὶ τοὺς ἑποίους ἐκεῖνοι ὀνομάζουν βασιλικοὺς παιδαγωγούς. Εἶναι δὲ τέσσαρες διαλεχτοὶ ποὺ θεωροῦνται οἱ ἀριστοὶ μεταξὺ τῶν Περσῶν, εἰς τὴν ὠριμον ἡλικίαν, δηλαδὴ ὁ σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος διδάσκει τὴν μαγειρίαν τοῦ Ζωροάστρου· τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὠρομάζου· εἶναι δὲ τοῦτο ἡ λατρεία τῶν θεῶν· συγχρόνως ὁ ἴδιος αὐτὸς διδάσκει καὶ τὰ βασιλικά καθήκοντα· ὁ δὲ δικαιοτάτος (διδάσκει) νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν· καθ' ὅλον του τὸν βίον· ὁ δὲ σωφρονέστατος (διδάσκει τὸν νέον) νὰ μὴ ἐξουσιάζεται ἀπὸ καμμίαν ἐκ τῶν ἡδονῶν, διὰ νὰ συνηθίσῃ νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ ὄντως βασιλεὺς, κυριαρχῶν πρῶτα τοῦ ἑαυτοῦ τσου, καὶ ὄχι νὰ εἶναι δούλος τῶν παθῶν του· ὁ δὲ ἀνδρειότατος τὸν προετοιμάζει διὰ νὰ εἶναι ἀφοβος καὶ ἀτρόμητος, διότι, ὅταν τυχὸν φοβᾶται, θὰ εἶναι ὡσάν δούλος. Διὰ σὲ ὁμοίως, Ἀλκιβιάδη, ὁ Περικλῆς σοῦ ὤρισε παιδαγωγὸν τὸν πιὸ ἀχρηστον ἀπὸ τοὺς δούλους του, λόγῳ τοῦ γήρατός του, δηλαδὴ τὸν Ζώπυρον· τὸν Θραῖκα. Θὰ σοῦ ἐξιστοροῦσα δὲ μέχρι τέλους καὶ τὴν ἀνατροφήν καὶ τὴν μόρφωσιν τῶν ἀνταγωνιστῶν σου, ἐὰν δὲν ἀπαιτοῦσε πολὺν χρόνον, ἂν καὶ αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ φανερώσωμιν καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἶναι ἐπακόλουθα αὐτῶν. Διὰ τὴν ἰδικήν σου δὲ καταγωγήν καὶ ἀνατροφήν καὶ ἐκπαίδευσιν, Ἀλκιβιάδη, ἢ οἴουδ' ἕποτε ἄλλου ἐκ τῶν Ἀθηναίων, κανεῖς δὲν σκοτιζέται, διὰ νὰ τὸ εἰπῶ ἔτσι, ἐκτός ἐὰν

πατὴρ τοῦ Ζωροάστρου. Ἦτο ὁ θεὸς καὶ προστάτης τῶν Περσῶν, πρὸς τὸν ὅποιον ἀνέπεμπον τὰς εὐχὰς τινος οἱ μεγάλοι βασιλεῖς τῆς Περσίας. Πολλὰκις ταυτίζεται μὲ τὸν *Μίθρα* (ἥλιον). Ὁ Ἀχούρα-μάσδα δὴρξεν πατὴρ τοῦ πυρός (Vend. VIII 248-250) καὶ τῆς γῆς (Vend. XIX 45). Βραδύτερον ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν καὶ ἡ πατρότης τοῦ Ζαρατούστρα. Ὁ Ἀχούρα-μάσδα ἐκαλεῖτο καὶ *Αριμάν* (ἀγαθὸς δαίμων) καὶ *Ορμούσδης*.

3. Πράγματι εἰς τοὺς Πέρσας, ἰδίως εἰς τοὺς εὐγενεῖς, τὸ ψεῦδος ἦτο κάτι τὸ ἀγνωστον, τὸ ἀκατάληπτον· «αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεῦδεσθαι νενόμισται» λέγει ὁ *Ἡρόδοτος* (I, 137-138), ἐπίσης καὶ ὁ *Ξενοφῶν* (Κύρου παιδ. VIII, 8, 2).

4. Ὁ *Ζώπυρος* ἦτο δούλος τοῦ Περικλέους, εἰς τὸν ὅποιον ὁ Περικλῆς ἀνέθεσε τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ὁ Σωκράτης δικαίως φέγει τὸν Περικλῆ διὰ τὴν ἀδιαφορίαν του αὐτὴν, καθόσον ὁ ζωπρὸς καὶ ἀτίθασος Ἀλκιβιάδης διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ γηραλέου Ζωπύρου.

εἰ μὴ εἴ τις ἐραστής σου τυγχάνει ὦν. Εἰ δ' αὖ ἐθέλοις εἰς
 C πλούτους ἀποβλέπειν καὶ τρυφᾶς καὶ ἐσθῆτας ἱματίων θ'
 ἔλξεις καὶ μύρων ἀλοιφᾶς καὶ θεραπεύοντων πλήθους ἀκο-
 λουθίας τὴν τε ἄλλην ἀβρότητα τὴν Περσῶν, ἀιοχυνθείης
 ἂν ἐπὶ σεαυτῷ, ἀιοθανόμενος ὅσον αὐτῶν ἐλλείπεις.

XVIII. Εἰ δ' αὖ ἐθέλῃσεις εἰς σωφροσύνην τε καὶ κο-
 σμιότητα ἀποβλέπειν καὶ εὐχέριαν καὶ εὐκολίαν καὶ μεγα-
 λοφροσύνην καὶ εὐταξίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν καὶ
 φιλοπονίαν καὶ φιλοεικίαν καὶ φιλοτιμίας τὰς Λακεδαι-
 μονίων, παῖδα ἂν ἡγήσαιο σαντὸν πᾶσι τοῖς τοιούτοις.
 D Εἰ δ' αὖ τι καὶ πλούτῳ προσέχεις καὶ κατὰ τοῦτο οἶει τι
 εἶναι, μὴδὲ τοῦτο ἡμῖν ἄρρητον ἔστω, ἐάν πως αἴσθη οὐ
 εἶ. Τοῦτο μὲν γὰρ εἰ ἐθέλεις τοὺς Λακεδαιμονίων πλούτους
 ἰδεῖν, γνώσει ὅτι πολὺ τὰνθάδε τῶν ἐκεῖ ἐλλείπει. Γῆν μὲν
 γὰρ ὄσσην ἔχουσι τῆς θ' ἑαυτῶν καὶ Μεσσηνίας, οὐδ' ἂν εἰς
 ἀμφισβητήσῃε τῶν τῆδε πλήθει οὐδὲ ἀρετῇ, οὐδ' αὖ ἀν-
 δραπόδων κήσει τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν εἰλωτικῶν, οὐδὲ
 μὴν ἵππων γε, οὐδ' ὅσα ἄλλα βοσκήματα κατὰ Μεσσηνίαν
 E νέμεται· ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάντα ἐὼ χαιρέιν, χρυσοῖον δὲ καὶ
 ἀργύριον οὐκ ἔστιν ἐν πᾶσιν Ἑλλήσιν ὅσον ἐν Λακεδαίμονι
 ἰδίᾳ· πολλὰς γὰρ ἤδη γενεὰς εἰσέρχεται μὲν αὐτόσε ἐξ ἀπάν-
 των τῶν Ἑλλήνων, πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων, ἐξ-

1. Τὸ νὰ ἐφόρει κανεὶς μακρὰ ἐνδύματα, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη ν' ἀνασηκῶνῃ τὴν οὐρὰν, θεωρεῖτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ἐνδειξὶς κομψότητος, πλούτου καὶ πολυτελείας· περὶ τοῦ Ἄλκιβιάδου ἀναφέρει καὶ ὁ Πλούταρχος ὅτι οὗτος «ἱματίων ἔλξιν διαφερόντως ἐπετήδευεν».

2. Διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς Μεσσηνίας ὁ ποιητὴς Τυρταῶς λέγει :
 «Μεσσηνίαν ἀγαθὸν μὲν ἄροῦν, ἀγαθὸν δὲ φυτεύειν. . .»

3. *Εἰλωτες* ἦσαν οἱ δοῦλοι τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ ὅποιοι προήρχοντο ἀπὸ αἰχμαλώτους ἢ ἦσαν νόθοι. Ἐκλήθησαν δὲ εἰλωτες ἐκ τῆς περιφερείας τοῦ Ἑλλοῦς, πόλεως νοτιοανατολικῶς τῆς Σπάρτης· τὸ Ἑλλος τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ Ὀμηρος

«καὶ Πτελεδὸν καὶ Ἑλλος καὶ Δῶριον»

(βλ. περισσότερα εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ *Γιάννη Κορδάτου* εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ μετάφρασιν τῶν «Μεσσηνιακῶν» Πausανίου—Βιβλιοθήκης Ζαχαροπούλου ἀριθ. 100).

δὲν εἶναι κάποιος ποῦ τυχαίνει νὰ σὲ ἀγαπᾷ. Ἐὰν δὲ ἀφ' ἑτέρου θέλῃς ν' ἀποβλέψῃς εἰς πλοῦτη καὶ εἰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς φορέματα καὶ ἀνασήκωμα τῆς οὐρᾶς τῶν ἐνδυμάτων¹, καὶ ἀλοιφὰς μύρωμένας καὶ ἀκολουθίας ἀπὸ πλήθος ὑπηρετῶν, καὶ τὴν ὑπόλοιπον μαλθακότητα τῶν Περσῶν, θὰ ἐντρεπῶσόν σου διὰ λογαριασμόν σου, ἀντιλαμβανόμενος πόσον ὕστερεὶς ἀπ' αὐτούς.

XVIII. Ἐὰν δὲ πάλιν θελήσῃς (ν' ἀποβλέψῃς) εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ κοσμίαν διαγωγὴν, καὶ ἐπιτηδειότητα καὶ προθυμίαν, καὶ μεγαλοψυχίαν καὶ πειθαρχίαν, καὶ ἀνδρείαν καὶ σταθερότητα, καὶ φιλεργίαν, καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν νίκην καὶ τὴν φιλοδοξίαν τῶν Λακεδαιμονίων, θὰ ἐνοιωθῆς τὸν ἑαυτὸν σου παιδάκι, ὡς πρὸς ὅλα τὰ τοιαῦτα. Ἄν δὲ πάλιν δίδῃς τυχὸν κάποιαν σημασίαν καὶ εἰς τὸν πλοῦτον, καὶ πιστεύῃς ὅτι, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό, εἶσαι καὶ σὺ κάτι, ἄς μὴ τὸ ἀφήσωμεν χωρὶς νὰ τὸ εἴπωμεν καὶ αὐτό, μήπως καὶ καταλάβῃς πῶς βρίσκεσαι. Ἐὰν δηλαδὴ, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό, θέλῃς νὰ ἰδῇς τὰ πλοῦτη τῶν Λακεδαιμονίων, θὰ μάθῃς ὅτι τὰ ἐδῶ (τὰ οἰκονομικὰ τῶν Ἀθηναίων) κατὰ πολὺ ὕστεροῦν ἀπὸ τὰ (οἰκονομικὰ τῶν) ἐκεῖ. Διότι οὔτε ἕνας κἂν ἀπὸ τοὺς ἐδῶ (Ἀθηναίους) δὲν θὰ ἀμφισβητοῦσε τὸ πόσον (ἐκτεταμένην) χώραν κατέχουν, τόσον εἰς τὴν ἰδικήν των περιφέρειαν (τὴν Λακεδαίμονα) ὅσον καὶ εἰς τὴν Μεσσηνίαν², ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν εὐφορίαν, οὔτε ἀκόμη ὡς πρὸς τὴν κατοχὴν δούλων, εἰλώτων³ (δηλαδὴ) καὶ ἄλλων, οὔτε φυσικὰ καὶ ἔππων οὔτε ἄλλων ποιμνίων, ὅσα βόσκουν εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Μεσσηνίας. Ὅλα ὁμῶς αὐτὰ τ' ἀφήνω κατὰ μέρος, χρυσᾶ δὲ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα δὲν ὑπάρχουν εἰς ὅλους μαζί τοὺς Ἑλληνας (τόσα) ὅσα εἰς μόνην τὴν Λακεδαίμονα⁴, διότι ἐπὶ πολλὰς ἕως τώρα γενεὰς εἰσάγονται μὲν ἐκεῖ, ἀπὸ ὀλῆν τὴν Ἑλλάδα, πολλὰκις δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς βαρβά-

4. Ἦδη ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤρχισεν νὰ εἰσέρῃ χρυσὸς εἰς τὴν Σπάρτην, γεγονός τὸ ὁποῖον συνέτεινε κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν παρακμὴν καὶ κατάρπτωσιν τῆς δυνάμεώς της. Ὁ νομοθέτης Λυκούργος, διὰ νὰ ἀποτρέψῃ ἀκριβῶς τὴν συσσωρεύσειν χρήματος, ἔφερε χρησμόν ἐκ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν :

ἂ φιλοχρηματία Σπάρτην ὀλεῖ, ἄλλο δὲ οὐδέν·
 δὴ γὰρ ἀργυρότοξος ἀναξ' ἐκάεργος Ἀπόλλων

123 *έρχεται δὲ οὐδαμῶσε, ἀλλ' ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Αἰσώπου μῦθον, ὃν ἡ ἀλώπηξ πρὸς τὸν λέοντα εἶπε, καὶ τοῦ εἰς Λακεδαιμόνα νομίσματος εἰσιόντος μὲν τὰ ἴχνη τὰ ἐκεῖσε τετραμμένα δῆλα, ἐξιόντος δὲ οὐδαμῆ ἄν τι ἴδοι· ὥστε εὖ χρῆ εἰδέναι ὅτι καὶ χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ οἱ ἐκεῖ πλουσιώτατοί εἰσι τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων ὁ βασιλεύς· ἐκ τε γὰρ τῶν τοιοῦτων μέγισται λήψεις καὶ πλείσται εἰσι τοῖς βασιλεῦσιν, ἔτι δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς φόρος οὐκ ὀλίγος γίγνεται,*
 B *ὃν τελοῦσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς βασιλεῦσι. Καὶ τὰ μὲν Λακεδαιμονίων ὡς πρὸς Ἑλληνικοὺς μὲν πλοῦτους μεγάλα, ὡς δὲ πρὸς τοὺς Περσικοὺς καὶ τοῦ ἐκείνων βασιλέως οὐδέν· ἐπεὶ ποτ' ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλήν καὶ ἀγαθήν, ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδόν, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός· εἶναι δὲ*

1. Πράγματι οἱ Πέρσαι ἔβιδον ἐπιχορήγησιν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ τὴν διεξάγουσαν τὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πόλεμον. Τὴν πληρωμὴν τῆς ἐπιχορηγήσεως αὐτῆς ἐνήργει, διὰ λογαριασμόν τοῦ μεγάλου βασιλέως, ὁ ἐκάστοτε σατράπης τῆς Λυδίας, ἐδρουῶν εἰς Σάρδεῖς, τὴν δὲ εἰσπραξίν ὁ ἐκάστοτε ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων· ἐκ τούτων μόνον ὁ Καλλικρατίδας, ὁ πεσὼν κατὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσας ναυμαχίαν, δὲν μετέδωκεν εἰσπράξη τὴν ἐπιχορήγησιν.

2. Ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ λέοντος γηράσαντος καὶ τῆς ποιητρῆς ἀλώπεκος λήγει μὲ τὴν παρατήρησιν ταύτης πρὸς τὸν λέοντα ὅτι βλέπει «πολλὰ μὲν ἴχνη εἰσιόντων, ἐξιόντων δ' οὐ», διότι ὁ λέων κατεβρόχιζε τοὺς εἰσπρόχουσαν εἰς τὸ σπήλαιόν του.

3. Περὶ τοῦ πλοῦτου τῶν βασιλέων τῆς Περσίας ὁ *Κέρης ὁ Μυτιληναῖος* εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον τῶν «Περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν» τοῦ γράφει ὅτι εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπῆρχε κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ εὗρισκαντο διηνηκῶς «διὰ παντός» πέντε χιλιάδες τάλαντα χρυσοῦ, δηλαδὴ 125.000 λίτραι ἢ 119.187 $\frac{1}{2}$ ὀκάδας χρυσοῦ (τὸ τάλαντον ὡς μονὰς βάρους ἐξύγιζε 25 λίτρας ἢ 23 ὀκάδ. καὶ 335 δράμια ὡς νομισματικὴ δὲ μονὰς, εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας εἶχεν ἀξίαν 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν, ἀλλαχοῦ δὲ διάφορον). Τὸ κιβώτιον τοῦτο ἔκαλετο βασιλικὸν προσκεφάλαιον, εἰς τὸ κάτω δὲ μέρος τῆς βασιλικῆς κλίνης εὗρισκετο ἕτερον κιβώτιον, τὸ «βασιλικὸν ὑποπόδιον», τὸ ὁποῖον περιεῖχεν ἐπίσης «διὰ παντός» τρεῖς χιλιάδας τάλαντα, ἦτοι 75.000 λίτρας ἢ 71.412 $\frac{1}{2}$ ὀκάδας ἀργύρου. Εἰς δὲ τὸν βασιλικὸν κοιτῶνα ὑπῆρχεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως χρυσοῦ κληματαριά πλήρης πολυτίμων λίθων, αἱ σταφυλαὶ τῆς ὁποίας εἶχαν ῥῶγας ἀπὸ «πολυτελεστάτους λίθους», ὅπως γράφει ὁ Ἀμύντας εἰς τοὺς «Σταθμοὺς» του. Πλησίον δὲ ἐκεῖ ἦτο καὶ ἕνας χρυσοῦς «κράτηρ», ἔργον τοῦ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου. Τὰ τεράστια αὐτὰ χρηματικὰ ποσὰ δὲν ἐθίγοντο

ρους', δὲν ἐξάγονται δὲ πουθενά, ἀλλὰ ἀπαράλλακτα ὅπως εἰς τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου, τὸν ὁποῖον εἶπεν ἡ ἀλώπηξ πρὸς τὸν λέοντα, καὶ τὰ ἴχνη τοῦ εἰς τὴν Λακεδαιμόνα εἰσαγομένου μὲν νομίσματος, ὅσα εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τὰ ἐκεῖ, εἶναι φανερά, πουθενὰ δὲ δὲν θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ ἴδῃ ἴχνη ἐξερχομένου'. Ὡστε πρέπει νὰ τὸ ἠξεύρωμεν καλά, ὅτι οἱ ἐκεῖ (Λακεδαιμόνιοι), καὶ ὡς πρὸς χρυσὸν καὶ ὡς πρὸς ἄργυρον, εἶναι οἱ πλουσιώτεροι τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη (πλουσιώτερος) εἶναι ὁ βασιλεὺς των, διότι καὶ ἀπὸ τὰ τόσα (πλοῦτη) τὰ μεγαλύτερα καὶ περισσότερα εἰσοδήματα ἀνήκουν εἰς τοὺς βασιλεῖς, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς φόρος, τὸν ὁποῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι πληρώνουν εἰς τοὺς βασιλεῖς, εἶναι ὄχι ὀλίγος. Καὶ τὰ μὲν πλοῦτη τῶν Λακεδαιμονίων, ἐν συγκρίσει μὲν πρὸς τὰ πλοῦτη τὰ ἑλληνικά, εἶναι μεγάλα, παραβαλλόμενα ὁμως πρὸς τὰ περσικά καὶ πρὸς τὸν πλοῦτον τοῦ βασιλέως ἐκείνων⁴ (τῶν Περσῶν), εἶναι μὴδὲν ἄφου κάποτε ἤκουσα ἐγὼ ἕναν ἀξιόπιστον ἀνθρώπον⁴, ἀπὸ ἐκείνουσ πού εἶχαν μεταβῆ πρὸς τὸν βασιλέα (τῶν Περσῶν), ὁ ὁποῖος διηγεῖτο ὅτι εἶχε διατρέξει πάρα πολὺ ἐκτεταμένην καὶ εὐφρονον χώραν⁵, μὲ διαδρομὴν περὶπου μιᾶς ἡμέρας, τὴν ὁποίαν, καθὼς ἔλεγεν, οἱ ἐντόπιος ὠνόμαζαν ζώνην τῆς συζύγου τοῦ βασιλέως (ἔλεγεν ἐπίσης)

ποτέ. Τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους ἐπληρώνοντο ἀπὸ ἄλλο ταμεῖον ('*Ἀθην. Δειπνοσοφ.* IB, 9), εἰς τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (βιβλ. III, 95), εἰσέρρον κάθε ἔτος 14.560 τάλαντα εὐβοϊκά, τὰ ὁποῖα ἔλυοναν οἱ θησαυροφύλακες τοῦ βασιλέως μέσα εἰς πῆλινα ἀγγεῖα, τὰ ἐσφράγιζαν καὶ μόνον δοσάκις ἐχρησιάζοντο χρήματα, τότε ἀπὸ τὰς χρυσᾶς αὐτὰς ράβδους ἐκόπτοντο νομίσματα ('*Ἡροδοτ.* III, 96). Τὸ Περσικὸν Κράτος ὅπηρε τὸ πιὸ ἐκτεταμένον κράτος ὄλων τῶν ἐποχῶν (ἐξαιρέσει τῆς σημερινῆς Ρωσίας μετὰ τῆς Σιθηρίας, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Βραζιλίας). Κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ξέρξου καὶ τῶν διαδόχων του εἶχε πληθυσμὸν 70-80 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, τερᾶστιον δηλαδὴ διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.

4. Ὁ Σχολιαστὴς, ἐν συμφωνίᾳ μὲ τὸν *Ὀλυμπιόδωρον*, πιστεύει ὅτι ὁ Πλάτων ἀνταῖθα ἄννοεῖ τὸν Ξενοφῶντα. Ἄν καὶ ὁ διάλογος, κατὰ τὸν Πλάτωνα, λαμβάνει χώραν εἰκοσαετιᾶν καὶ πλεόν πρό τῆς ἀναβάσεως καὶ καθόδου τῶν Μυρίων (401 π.Χ.), δικαίως οἱ ὡς ἄνω παραδέχονται τὸν Ξενοφῶντα ὡς τὸν ἀξιόπιστον ἄνδρα τοῦ Πλάτωνος, καθόσον εἶναι γνωστὴ καὶ συνήθης ἡ ἀδιαφορία τοῦ φιλοσόφου πρὸς τὰς χρονολογίας καὶ τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων.

5. Ἡ *Μεσοποταμία*, τὴν ὁποίαν καὶ διήλθεν ὁ Ξενοφῶν, τόσον κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Κύρου πρὸς Βαβυλῶνα πορείαν, ὅσον καὶ μετὰ τῶν Μυρίων, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, καὶ σήμερον ἀκόμη θεωρεῖται ὡς ἡ εὐφορωτέρα χώρα τῆς γῆς.

καὶ ἄλλην ἦν αὖ καλεῖσθαι καλύπτραν, καὶ ἄλλους πολλοὺς
 C τόπους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξηρημένους
 τὸν τῆς γυναικός, καὶ ὀνόματα ἔχειν ἐκάστους τῶν τόπων
 ἀπὸ ἐκάστου τῶν κόσμων· ὥστε οἶμαι ἐγώ, εἴ τις εἴποι τῇ
 βασιλέως μητρὶ, Ξέρξου δὲ γυναικί, Ἀμύστριδι, ὅτι ἐν
 νῶ ἔχει σοῦ τῶ υἱεῖ ἀντιτάττεσθαι ὁ Δεινομάχης υἱός, ἧ
 ἔστι κόσμος ἴσως ἄξιος μνῶν πενήκοντα, εἰ πάνυ πολλοῦ,
 τῶ δ' υἱεῖ αὐτῆς γῆς πλέθρα Ἐρχίασιν οὐδὲ τριακόσια,
 θαναμάσαι ἂν ὅτω ποτὲ πιστεύων ἐν νῶ ἔχει οὗτος ὁ Ἀλ-
 D κιβιάδης τῶ Ἀριτοξέρξῃ διαγωνίζεσθαι, καὶ οἶμαι ἂν
 αὐτὴν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔσθ' ὅτω ἄλλω πιστεύων οὗτος ὁ ἀνὴρ
 ἐπιχειρεῖ πλὴν ἐπιμελεία τε καὶ σοφία· ταῦτα γὰρ μόνα
 ἄξια λόγου ἐν Ἑλλησιν. Ἐπεὶ εἴ γε πύθιοιτο, ὅτι ὁ Ἀλκι-
 βιάδης οὗτος νῦν ἐπιχειρεῖ πρῶτον μὲν ἔτη οὐδέπω γεγωνῶς
 σφόδρα εἴκοσιν, ἔπειτα παντάπασιν ἀπαίδεντος, πρὸς δὲ
 τούτοις, τοῦ ἔρασι τοῦ αὐτῶ λέγοντος ὅτι χρὴ πρῶτον μα-
 θόντα καὶ ἐπιμεληθέντα αὐτοῦ καὶ ἀσκήσαντα οὕτως ἵνα
 E διαγωνισούμενον βασιλεῖ, οὐκ ἐθέλει, ἀλλὰ φησιν ἐξαρκεῖν
 καὶ ὡς ἔχει, οἶμαι ἂν αὐτὴν θαναμάσαι τε καὶ ἐρέσθαι· τί
 οὖν ποτ' ἔστιν ὅτω πιστεύει τὸ μειράκιον; Εἰ οὖν λέγοιμεν
 ὅτι κάλλει τε καὶ μεγέθει καὶ γένει καὶ πλούτῳ καὶ φύσει

1. Ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν Κύρου ἀνάβασιν (Βιβλ. I, 4, 9) γράφει ὅτι εἰς τὴν Συρίαν, πλησίον τοῦ ποταμοῦ Χάλου (ἐντὸς τοῦ ὀποίου ὑπῆρχον ἰχθύες μεγάλοι καὶ ἡμεροί, τοὺς ὀποίους οἱ Σύροι ἐνόμιζον θεοὺς, καὶ δὲν ἐπέτρεπαν νὰ τοὺς πειράξῃ κανεῖς, καθὼς οὕτε τὰ περιστερία), εὗρισκοντο «κῶμαι εἰς Παρυσάτιδος ζώνην δεδομέναι», δηλαδὴ τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὰ χωρία αὐτὰ εἶχον παραχωρηθῆ εἰς τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου καὶ τοῦ Κύρου Παρύσατιν. Ἐπίσης εἰς τὸ βιβλ. II, 4, 27 ὁ Ξενοφῶν ἀναφέρει ὅτι, δταν ἐπέστρεφαν οἱ Μύριοι διὰ τῆς Μηθίας, ἐφθασαν εἰς χωρία πάλιν τῆς Παρυσάτιδος, τὰ ὅποια ὁ παρακολουθῶν αὐτοὺς Τισσαφέρνης ἐπέτρεψε νὰ τὰ διαρπάσουν οἱ Ἑλληνας, «πλὴν ἀνδραπόδων».

2. Ἡ μνᾶ ἦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα νόμισμα, ἀλλὰ ... μόνος βάρους, ὅπως καὶ τὸ ἀλάντον. Τὰ κοσμήματα συνεπῶς τῆς Δεινομά-

ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη (περιοχή), ἣ ὁποία πάλιν ὠνομάζετο καλύπτρα, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τόποι, ὠραῖοι καὶ εὐφοροί, προωρισμένοι διὰ τὸν στολισμὸν τῆς συζύγου(τοῦ βασιλέως), καὶ ὅτι ὁ καθέννας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τόπους ἔφερε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν κά-
 θε στολισμὸν ἰ· συνεπῶς ἐγὼ φαντάζομαι ὅτι, ἐὰν κανεῖς ἔλεγεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως καὶ σύζυγον τοῦ Ἐέρξου, τὴν Ἄμμη-
 στριν, ὅτι σχεδιάζει μὲ τὸν νοῦν του ν' ἀναμετρηθῆ μὲ τὸν υἱὸν σου ὁ υἱὸς τῆς Δεινομάχης, ἣ ὁποία ἔχει κοσμήματα ποὺ ἀξίζουν πενήτηκοντα μναῖς², ἴσως καὶ μὲ τὸ παραπάνω, ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆς (ἔχει ἰδικά του) οὔτε σωστά τριακόσια πλέθρα³ ἀγροὺς εἰς τὸν δῆμον Ἐρχίας⁴, (ἣ Ἄμμηστριν λέγω) θὰ ἀπο-
 ροῦσε, εἰς τί ἄραγε νὰ ἔχη πεποιθῆσιν, ὥστε νὰ βάζῃ στὸ νοῦ του, αὐτὸς ὁ Ἀλκιβιάδης, νὰ ἀναμετρηθῆ μὲ τὸν Ἄρτο-
 ξέρξην, καὶ φαντάζομαι ὅτι αὐτὴ θὰ ἔλεγεν ὅτι «δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη πεποιθῆσιν εἰς τίποτε ἄλλο, αὐτὸς ὁ ἀνθρω-
 πος, ὥστε νὰ ἐπιχειρῆ (τέτοιο τόλμημα), παρὰ μόνον εἰς τὴν ἐπιμέλειάν του καὶ τὴν σοφίαν του· διότι, αὐτὰ καὶ μόνον εἶναι ἄξια λόγου εἰς τοὺς Ἕλληνας». Διότι ἂν βέβαια ἐπληροφορεῖτο τυχὸν (ἣ Ἄμμηστριν) ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης αὐ-
 τὸς ἐπιχειρεῖ (αὐτὸ τὸ πρᾶγμα) τῶρα, ποῦ ἐν πρώτοις μὲν δὲν ἔκλεισεν ἀκόμη καλὰ καλὰ τὰ εἴκοσί του χρόνια, ἔπειτα δὲ εἶναι τελειῶς ἀμόρφωτος, πρὸς τούτοις δέ, ἐνῶ ὁ φίλος του τοῦ λέγει ὅτι πρέπει, ἀφοῦ πρῶτα μάθῃ, καὶ ἐπιμεληθῆ τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ ἐξασκηθῆ, τότε νὰ πάῃ ἔτσι νὰ ἀναμε-
 τρηθῆ μὲ τὸν βασιλέα (τῶν Περσῶν), (αὐτὸς) δὲν θέλει, ἀλλὰ ἐπιμένει ὅτι, κι' ἔτσι ὅπως εἶναι, εἶναι ἀρκετὸς (νὰ τὰ βγάλλῃ πέρα). φαντάζομαι ὅτι αὐτὴ (ἣ Ἄμμηστριν) θὰ ἐκπλαγῆ καὶ θὰ ἐρωτήσῃ· «Τί ἄραγε λοιπὸν νὰ εἶναι αὐτό, εἰς τὸ ὅποιον ἔχει πεποιθῆσιν ὁ νεαρός;» Ἄν λοιπὸν ἐλέγαμε τυχὸν ὅτι (βασίζεται) εἰς τὴν ὁμορφιά του, καὶ εἰς τὸ ἀνάστημά του, καὶ εἰς τὴν καταγωγὴν του, καὶ εἰς τὸν πλοῦτον του, καὶ εἰς

χης ἐκόστιζαν 5.000 χρυσᾶς δραχμάς, ποσὸν δηλαδὴ σεβαστὸν τότε, ἀλλὰ καὶ σήμερα ἀκόμη.

3. Τὸ πλῆθρον ἦτο μόνος μήκους καὶ ἐπιφανείας καὶ ἦτο ἴσον πρὸς τὸ 1/6 τοῦ σταδίου, δηλαδὴ πρὸς 30,80 μέτρα. Εἶχε δὲ 100 πό-
 δας (1 πούς=0,308 μ.) ἢ 66,65 πήχεις (διότι τὸ στάδιον εἶχε 400 πήχεις). Ὡς ἐπιφάνεια τὸ τετραγωνικὸν πλῆθρον εἶναι ἀκριβῶς τὸ σημερινὸν στρέμμα (1000 τετραγ. μέτρα). Δηλαδὴ ὁ Ἀλκιβιάδης ἦταν ἰδιοκτῆτης 300 στρεμμάτων.

4. Ἐρχίασιν ἢ Ἐρχιασι.—Ἐρχιεῖς ἰ δημος τῆς Ἀττικῆς τῆς Αἰαντίδος φυλῆς ἢ, καθὼς ἄλλοι ἰσχυρίζονται, τῆς Αἰγηίδος.

τῆς ψυχῆς, ἠγγῆσαι¹ ἂν ἡμᾶς, ὧ Ἄλκιβιάδῃ, μαίνεσθαι
 πρὸς τὰ παρὰ σφίσιν ἀποβλέψασα πάντα τὰ τοιαῦτα. Οἶμαι
 124 δὲ κἄν Λαμπιδῶ, τὴν Λεωτυχίδου μὲν θυγατέρα, Ἄρχιδά-
 μου δὲ γυναῖκα, Ἄγιδος δὲ μητέρα, οἱ πάντες βασιλεῖς γε-
 γόνασι, θανμάσαι ἂν καὶ ταύτην εἰς τὰ παρὰ σφίσιν ὑπάρ-
 χοντα ἀποβλέψασαν, εἰ σὺ ἐν νῶ ἔχεις τῷ νίει αὐτῆς διαγω-
 νίζεσθαι οὕτω κακῶς ἠγμένος. Καίτοι οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ
 εἶναι, εἰ τῶν πολεμίων γυναῖκες βέλτιον περὶ ἡμῶν δια-
 νοοῦνται, οἷους χρῆ ὄντας σφίσιν ἐπιχειρεῖν, ἢ ἡμεῖς περὶ
 ἡμῶν αὐτῶν ; Ἄλλ', ὧ μακάριε, πειθόμενος ἐμοί τε καὶ τῷ
 Β ἐν Δελφοῖς γράμματι, γινῶθι σαυτόν, ὅτι οὗτοι εἰσὶν ἀντί-
 παλοι, ἀλλ' οὐχ οὖς σὺ οἶε· ὧν ἄλλω μὲν οὐδ' ἂν ἐνὶ
 περιγενοίμεθα, εἰ μὴ περ ἐπιμελεία τε ἂν καὶ τέχνη. Ὡν σὺ
 εἰ ἀπολειφθήσῃ, καὶ τοῦ ὀνομαστοῦ γενέσθαι ἀπολειφθήσῃ
 ἐν Ἑλλήσι τε καὶ βαρβάροις, οὗ μοι δοκεῖς ἐρᾶν ὡς οὐδεὶς
 ἄλλος ἄλλον.

XIX. ΑΔ. Τίνα οὖν χρῆ τὴν ἐπιμέλειαν, ὧ Σώκρατες,
 ποιῆσθαι, ἔχεις ἐξηγήσασθαι ; Παντός γὰρ μᾶλλον ἔοικας
 ἀληθῆ εἰρηκότι.

ΣΩ. Ναί· ἀλλὰ γὰρ κοινὴ βουλή, ᾧτινι τρόπῳ ἂν ὁ τι
 C βέλτιστοι γενοίμεθα· ἐγὼ γάρ τοι οὐ περὶ μὲν σοῦ λέγω ὡς
 χρῆ παιδευθῆναι, περὶ ἐμοῦ δὲ οὐ· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅτῳ σου
 διαφέρω πλὴν γε ἐνί.

ΑΔ. Τίτι ;

ΣΩ. Ὁ ἐπίτροπος ὁ ἐμὸς βελτίων ἐστὶ καὶ σοφώτερος
 ἢ Περικλῆς ὁ σός.

ΑΔ. Τίς οὗτος, ὧ Σώκρατες ;

1. Ἐὰν ἡ Λαμπιδῶ ἦτο πράγματι κόρη τοῦ Λεωτυχίδου, θὰ ἦτο τότε θεία τοῦ Ἀρχιδάμου Β' (469-426), διότι ὁ Λεωτυχίδης εἶχεν

τὰ φυσικά χαρίσματα τῆς ψυχῆς του, θὰ μᾶς περνοῦσε, Ἐλκιδιάδῃ μου, γιὰ τρελλούς, ἂν ἤθελε συγκρίνει ὅλα τὰ προτερήματα αὐτὰ πρὸς τὰ ἰδικά τους ἐκεῖ. Νομίζω ὅμως ὅτι καὶ ἡ Λαμπιδῶ ἐπίσης, ἡ κόρη τοῦ Λεωτυχίδου, σύζυγος δὲ τοῦ Ἀρχιδάμου, καὶ μητέρα τοῦ Ἄγιδος, οἱ ὅποιοι ὅλοι ὑπῆρξαν βασιλεῖς, θὰ ἀποροῦσε καὶ αὐτή, ὅταν ρίψη μιὰ ματιὰ εἰς τὰ ἀγαθὰ ποῦ ὑπάρχουν εἰς τὸν τόπο τους, μὲ τὸ ὅτι σὺ σχεδιάζεις μὲ τὸν νοῦν σου νὰ διαγωνισθῆς μὲ τὸν υἱὸν τῆς, (ἐσὺ) ποῦ εἶσαι τόσον ἀσχημα ἀναθρεμμένος. Ἐν τούτοις δὲν σοῦ φαίνεται πῶς εἶναι ἐντροπὴ τὸ ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν ἐχθρῶν (μας) σκέπτονται καλύτερα δι' ἡμᾶς, πῶς πρέπει δηλαδὴ νὰ εἴμεθα διὰ νὰ (μᾶς θεωροῦν ἀξίους νὰ) ἀναμετρηθοῦμε πρὸς αὐτούς, παρὰ ἡμεῖς περὶ τῶν ἰδίων τῶν ἑαυτῶν μας; Ἄλλὰ, εὐλογημένη, ἀφοῦ δώσης πίστιν καὶ εἰς ἐμέ, καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Δελφῶν, «γνώρισε τὸν ἑαυτὸν σου», διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀντίπαλοι, καὶ ὅχι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους νομίζεις ἐσὺ· τοὺς ὁποίους μὲν μὲ κανένα ἄλλο μέσον δὲν θὰ ἐνικούσαμε, παρὰ μόνον μὲ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐπιτηδεϊότητα· ἐὰν δὲ σὺ ὑστερήσης εἰς αὐτά, θὰ μείνης πίσω καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ γίνῃς ὀνομαστός μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων, πρᾶγμα ποῦ, καθὼς μοῦ φαίνεται, ποθεῖς ὅσον κανεὶς ἄλλος ἄλλο τίποτε.

XIX. ΑΛΚ. Τί εἶδους λοιπὸν φροντίδα πρέπει νὰ λάβωμεν, Σωκράτη, ἡμπορεῖς νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσης (αὐτό); Διότι φαίνεσαι πῶς (εἶσαι ὁ μόνος ποῦ) ἐμίλησες περισσύτερη ἀλήθεια ἀπὸ κάθε ἄλλον.

ΣΩΚΡ. Ναί. (Θὰ προτιμοῦσα) ὅμως μαζὶ νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνωμεν ὅσον ἡμποροῦμε καλύτεροι. Ἐγὼ, δηλαδὴ, δὲν λέγω γιὰ σένα μὲν ὅτι πρέπει νὰ μορφωθῆς, γιὰ ἐμένα δὲ ὅτι δὲν πρέπει· διότι δὲν ὑπερτερῶ ἀπὸ σένα, παρὰ μόνον κατὰ ἓνα πρᾶγμα.

ΑΛΚ. Ποιό;

ΣΩΚΡ. Ὁ ἰδικός μου κηδεμὼν εἶναι καλύτερος καὶ σοφώτερος ἀπὸ τὸν δικόν σου, τὸν Περικλῆ.

ΑΛΚ. Καὶ ποιὸς εἶν' αὐτός, Σωκράτη;

υἱὸν τὸν Ζευξίδαμον, πατέρα τοῦ Ἀρχιδάμου, ἀποθανόντα πρὸ τοῦ 469 π.Χ., δηλ. πρὸ τοῦ Λεωτυχίδου. Ὁ Ἄγισ ὁ Β' πάλιν ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 426 ἕως τὸ 401 π.Χ., τὸν διαδέχθη δὲ ὁ Ἀγησίλαος, διότι ὁ υἱὸς τοῦ Ἄγιδος Λεωτυχίδης ἀκρίθη ὡς νόθος, δηλ. ὡς υἱὸς τῆς Τιμαίας, συζύγου τοῦ Ἄγιδος, καὶ τοῦ Ἐλκιδιάδου.

ΣΩ. Θεός, ὃ Ἄλκιβιάδῃ, ὅσπερ σοί με οὐκ εἶα πρὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας διαλεχθῆναι· ᾧ καὶ πιστεύων λέγω, διὴ ἢ ἐπιφάνεια δι' οὐδενὸς ἄλλου σοι ἔσται ἢ δι' ἐμοῦ.

D ΑΛ. Παίξεις, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἴσως· λέγω μέντοι ἀληθῆ, διὴ ἐπιμελείας δεόμεθα, μάλλον μὲν πάντες ἄνθρωποι, ἀτάρ νῶ γε καὶ μάλα σφόδρα.

ΑΛ. Ὅτι μὲν ἐγώ, οὐ ψεύδει.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν διὴ γ' ἐγώ.

ΑΛ. Τί οὖν ἂν ποιοῖμεν ;

ΣΩ. Οὐκ ἀποκνητέον οὐδὲ μαλακιστέον, ὃ ἐταῖρε.

ΑΛ. Οὗτοι δὴ πρέπει γε, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ γάρ, ἀλλὰ σκεπτέον κοινῆ. Καί μοι λέγε· φαιμέν γὰρ δὴ ὡς ἄριστοι βούλεσθαι γενέσθαι. Ἡ γάρ ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίνα ἀρετὴν ;

ΑΛ. Δῆλον διὴ ἦνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί.

ΣΩ. Οἱ τί ἀγαθοί ;

ΑΛ. Δῆλον διὴ οἱ πράττειν τὰ πράγματα.

ΣΩ. Ποῖα ; Ἄρα τὰ ἵππικὰ ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Παρὰ τοὺς ἵππικοὺς γὰρ ἂν ἤμεν ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄλλὰ τὰ ναυτικὰ λέγεις ;

ΑΛ. Οὐ.

ΣΩ. Παρὰ τοὺς ναυτικοὺς γὰρ ἂν ἤμεν ;

ΑΛ. Ναί.

1. Θεός κατὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ Πλάτωνος («Ὅροι» 411 A) εἶναι : Ζῆλον ἀθάνατον, αὐταρκῆς πρὸς εὐδαιμονίαν· οὐσία ἀτίδιος, τῆς ἀγαθοῦ φύσεως αἰτία.

2. Ἀγαθός κατὰ Πλάτωνα («Ὅροι» 415 D) εἶναι ὁ < τοιοῦτος ὁλος ἀνθρώπου τ' ἀγαθὰ ἐπιτελεῖν >, δηλαδή ὁποιος εἶναι εἰς θέσιν νᾶ κάμνη καλὸν εἰς τὸν πλησίον του.

ΣΩΚΡ. Ὁ θεός¹, Ἀλκιβιάδη, αὐτὸς ἀκριβῶς ποῦ δὲν με ἄφηγε νὰ συζητήσω μαζί σου, πρὶν ἀπ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἡμέραν· εἰς τὸν ὅποιον καὶ πιστεύοντας, ἰσχυρίζομαι ὅτι σὺ δὲν θὰ διαπρέψῃς με τὴν συνδρομὴν κανενὸς ἄλλου παρὰ ἐμοῦ (καὶ μόνον).

ΑΛΚ. Ἀστειεύεσαι, Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Πιθανόν· καὶ ὁμῶς λέγω ἀλήθεια, (δηλαδὴ) ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην ἐπιμελείας, γενικῶς μὲν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἔμεις ὁμῶς οἱ δύο ἰδιαιτέρως· καὶ μάλιστα ἐξαιρετικῆς.

ΑΛΚ. Ὡς πρὸς τὸ ὅτι, βέβαια, ἐγὼ μὲν (ἔχω ἀνάγκην ἐπιμελείας), δὲν κάννεις λάθος.

ΣΩΚΡ. Μὰ οὔτε ὅτι καὶ ἐγὼ, βέβαια.

ΑΛΚ. Τί θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ κάνωμε ;

ΣΩΚΡ. Οὔτε νὰ διστάσωμε, οὔτε ν' ἀμελήσωμε, σύντροφε.

ΑΛΚ. Ὅχι, πράγματι· μὰ οὔτε καὶ εἶναι σωστό, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Στ' ἀλήθεια δὲν εἶναι· δι' αὐτὸ ὁμῶς πρέπει μαζί νὰ τὸ ἐξετάσωμε (τὸ ζήτημα)· καὶ πῆς μου λοιπὸν λέγομεν δηλαδὴ ὅτι θέλομεν νὰ γίνωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν καλύτεροι· δὲν εἶναι ἔτσι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὡς πρὸς ποῖαν ἀρετὴν ;

ΑΛΚ. Μὰ εἶναι φανερόν ὅτι ἀκριβῶς εἰς ἐκείνην, σύμφωνα με τὴν ὁποῖαν ζοῦν οἱ καλοὶ ἄνθρωποι².

ΣΩΚΡ. Οἱ καλοὶ ὡς πρὸς τί ;

ΑΛΚ. Εἶνα φανερόν ὅτι εἰς τὸ νὰ διαχειρίζωνται τὰς ὑποθέσεις³.

ΣΩΚΡ. Ἰοιὰς ὑποθέσεις ; Μήπως τάχα τῆς ἑπασίας ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Διότι, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, θὰ καταφεύγαμε πρὸς τοὺς εἰρηκοῦς εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἑπασίας ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. (Τότε) μήπως ἐννοεῖς τὰ ναυτικά ;

ΑΛΚ. Οὔτε.

ΣΩΚΡ. Διότι (τότε πάλιν) θὰ καταφεύγαμε πρὸς τοὺς ναυτικούς ;

ΑΛΚ. Ναί.

1. Ἄλλαι ἐκδόσεις (ὅπως ἡ τοῦ Συνδέσμου Γάλλων Ἑλληνιστῶν M. C. Legrénost) ἀναγράφουν, ἀντὶ τοῦ «πράγματα», «ἀγαθά». Τοῦτο συμφωνεῖ μᾶλλον πρὸς τὸν ὀρισμὸν τοῦ Πλάτωνος περὶ ἀγαθοῦ.

- ΣΩ. Ἄλλὰ ποῖα ; Ἄ τίνες πράττουσιν ;
 ΑΛ. Ἄπερ Ἄθηναίων οἱ καλοὶ κάγαθοί.
- 125 ΣΩ. Καλοὺς δὲ κάγαθοὺς λέγεις τοὺς φρονίμους ἢ
 τοὺς ἄφρονας ;
 ΑΛ. Τοὺς φρονίμους.
 ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἕκαστος φρόνιμος, τοῦτο ἀγαθός ;
 ΑΛ. Ναί.
 ΣΩ. Ὁ δὲ ἄφρων, πονηρός ;
 ΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ ;
 ΣΩ. Ἄρ' οὖν ὁ σκυτιτόμος φρόνιμος εἰς ὑποδημάτων
 ἐργασίαν ;
 ΑΛ. Πάνυ γε.
 ΣΩ. Ἀγαθός ἄρα εἰς αὐτά ;
 ΑΛ. Ἀγαθός.
 ΣΩ. Τί δέ ; Εἰς ἱματίων ἐργασίαν οὐκ ἄφρων ὁ σκυ-
 τιτόμος ;
 ΑΛ. Ναί.
- B ΣΩ. Κακός ἄρα εἰς τοῦτο ;
 ΑΛ. Ναί.
 ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα τούτῳ γε τῷ λόγῳ κακός τε καὶ
 ἀγαθός.
 ΑΛ. Φαίνεται.
 ΧΧ. ΣΩ. Ἡ οὖν λέγεις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι
 καὶ κακοὺς ;
 ΑΛ. Οὐ δῆτα.
 ΣΩ. Ἄλλὰ τίνας ποτε τοὺς ἀγαθοὺς λέγεις ;
 ΑΛ. Τοὺς δυναμένους ἔργωγε ἄρχειν ἐν τῇ πόλει.
 ΣΩ. Οὐ δήπου ἱππων γε ;
 ΑΛ. Οὐ δῆτα.
 ΣΩ. Ἄλλ' ἀνθρώπων ;
 ΑΛ. Ναί.
 ΣΩ. Ἄρα καμνόντων ;
 ΑΛ. Οὔ.
 ΣΩ. Ἄλλὰ πλεόντων ;

ΣΩΚΡ. Τότε ποῖα ; αὐτὰ ποὺ τὰ διαχειρίζονται ποῖοι ;

ΑΛΚ. Νά ! αὐτὰ ἀκριβῶς (ποὺ διαχειρίζονται) ἐκ τῶν Ἀθηναίων οἱ καλοὶ καὶ χρηστοὶ (πολιταί).

ΣΩΚΡ. Καλοὺς δὲ καὶ χρηστοὺς ἐννοεῖς τοὺς φρονίμους ἢ τοὺς ἀνοήτους ;¹

ΑΛΚ. Τοὺς φρονίμους.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπόν, εἰς αὐτὸ ποὺ ὁ καθένας εἶναι φρόνιμος, εἰς τοῦτο εἶναι καὶ καλός ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Εἰς ὅ,τι δὲ εἶναι ἄμυαλος, σ' αὐτὸ εἶναι καὶ κακός ;

ΑΛΚ. Βέβαια· πῶς νὰ μὴν εἶναι ;

ΣΩΚΡ. Ἄραγε, λοιπόν, ὁ ὑποδηματοποιὸς εἶναι μυάλωμένος ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν ὑποδημάτων ;

ΑΛΚ. Καὶ πολὺ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὡστε εἰς (τὰ ζητήματα) αὐτὰ εἶναι καλός ;

ΑΛΚ. Καλός.

ΣΩΚΡ. Γιὰ πές μου ὅμως· προκειμένου περὶ κατασκευῆς ἐνδυμάτων ὁ ὑποδηματοποιὸς δὲν εἶναι ἀνόητος ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε εἶναι κακός ὡς πρὸς (τὸ ζήτημα) τοῦτο ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄρα ὁ ἴδιος (ἄνθρωπος), τοῦλάχιστον σύμφωνα μὲ τὸν συλλογισμόν αὐτόν, εἶναι (συγχρόνως) καὶ καλός καὶ κακός ;

ΑΛΚ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Ἰσχυρίζεσαι, λοιπόν, ὅτι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι εἶναι καὶ κακοί ;

XX. ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Τότε, ποιὸς τάχα λέγεις ὅτι εἶναι οἱ καλοὶ ;

ΑΛΚ. Αὐτούς, ποὺ εἶναι ἱκανοὶ νὰ διοικήσουν τὴν πολιτείαν, ἐγὼ τοῦλάχιστον τοὺς θεωρῶ καλοὺς.

ΣΩΚΡ. Ὅχι, βέβαια, κ' ἐκείνους ποὺ ὀδηγοῦν ἴππους ;

ΑΛΚ. Ἀσφαλῶς ὄχι.

ΣΩΚΡ. Ἄλλὰ (ἐκείνους ποὺ διοικοῦν) ἀνθρώπους ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε (ἀνθρώπους) ἀσθενεῖς ;

ΑΛΚ. Ὅχι.

ΣΩΚΡ. Τότε ταξιδεύοντας ;

1. Σώφρων = ὁ μετρίως ἐπιθυμίας ἔχων (Πλάτ. «Ὅροι» 415 D), φρόνιμος δὲ = ὁ δυνάμενος νὰ κρίνη τί πρέπει νὰ πράξη καὶ τί ὄχι.

- ΑΔ. Οὐ φημι.
 ΣΩ. Ἐὰν θεριζόντων ;
 ΑΔ. Οὐ.
 C ΣΩ. Ἐὰν οὐδὲν ποιούντων ἢ τι ποιούντων ;
 ΑΔ. Ποιούντων λέγω.
 ΣΩ. Τί ; Πειρῶ καὶ ἐμοὶ δηλῶσαι.
 ΑΔ. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς καὶ χρω-
 μένων ἀλλήλοις, ὥσπερ ἡμεῖς ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσιν.
 ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν ἀνθρώποις χρω-
 μένων ;
 ΑΔ. Ναί.
 ΣΩ. Ἐὰν κελουσιῶν χρωμένων ἐρέταις ;
 ΑΔ. Οὐ δῆτα.
 ΣΩ. Κυβερνητικὴ γὰρ αὕτη γε ἀρετὴ ;
 ΑΔ. Ναί.
 ΣΩ. Ἐὰν ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν ἀθλητῶν, ἀνθρώ-
 D ποῖς ἡγουμένων ᾧδῆς καὶ χρωμένων χορευταῖς ;
 ΑΔ. Οὐ δῆτα.
 ΣΩ. Χοροδιδασκαλικὴ γὰρ αὕτη γ' αὖ ;
 ΑΔ. Πάνυ γε.
 ΣΩ. Ἐὰν τί ποτε λέγεις χρωμένων ἀνθρώπων ἀν-
 θρώποις οἷόν τ' εἶναι ἄρχειν ;
 ΑΔ. Κοινωνούντων ἕγωγε λέγω πολιτείας καὶ συμβαλ-
 λόντων πρὸς ἀλλήλους, τούτων ἄρχειν τῶν ἐν τῇ πόλει.
 XXI. ΣΩ. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη ; Ὡσπερ ἂν εἴ σε
 ἐροίμην πάλιν τὰ νῦν δῆ, κοινωνούντων ναυτιλίας ἐπίστα-
 σθαι ἄρχειν τίς ποιεῖ τέχνη ;
 ΑΔ. Κυβερνητική.
 E ΣΩ. Κοινωνούντων δὲ ᾧδῆς, ὡς νῦν δῆ ἐλέγετο, τίς
 ἐπιστήμη ποιεῖ ἄρχειν ;

1. Ἡ πολιτικὴ ἄρα εἶναι «φρόνησις» (δηλαδὴ γνώσις τοῦ τι πρέπει νὰ κάνῃ ὁ καθένας καὶ τί δὲν πρέπει νὰ κάνῃ) καὶ ἔστι «σοφία» (δηλ. ἐπιστήμη θεωρητικὴ τῆς αἰτίας τῶν ὄντων). (Πλατ. «Ἵπποι» 414 B).

ΑΛΚ. Ούτε, σοῦ λέγω.

ΣΩΚΡ. Τότε (βέβαια ἀνθρώπους) ποῦ θερίζουν ;

ΑΛΚ. Ούτε.

ΣΩΚΡ. Μὰ τότε (ἀνθρώπους) ποῦ δὲν κάμνουν τίποτα, ἢ ποῦ κάμνουν κάτι ;

ΑΛΚ. Ποῦ κάτι κάμνουν, λέγω.

ΣΩΚΡ. Σάν τί ; Γιαὶ προσπάθησε νὰ μοῦ τὸ διευκρινίσῃς κ' ἐμένα αὐτό.

ΑΛΚ. Λοιπὸν (νὰ !) (ποῦ διοικοῦν ἀνθρώπους) οἱ ὅποιοι καὶ βοηθοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, καὶ ἐξυπηρετοῦνται μεταξὺ των, ἀκριθῶς ὅπως ζοῦμε ἡμεῖς εἰς τὰς πόλεις.

ΣΩΚΡ. Ἐννοεῖς λοιπὸν ὅτι διοικοῦν ἀνθρώπους, ποῦ ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Μήπως τάχα ἐννοεῖς κελευστάς ποῦ ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ κωπηλάτας ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Γιατὶ αὐτὴ βέβαια εἶναι ἱκανότης τοῦ πλοιάρχου ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τότε ἀσφαλῶς θὰ ἐννοῆς ὅτι διοικοῦν ἀνθρώπους ποῦ παίζουσι αὐλὸν, οἱ ὅποιοι διευθύνουν ἀνθρώπους διὰ νὰ τραγουδοῦν καὶ ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ χορευτάς ;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Γιατὶ (ἢ ἰδιότης) αὐτὴ πάλιν εἶναι χοροδιδασκαλική, βέβαια ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Μὰ τότε, τί τάχα ἐννοεῖς ; ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ διοικοῦν ἀνθρώπους, ποῦ ἐξυπηρετοῦνται, ὡς πρὸς τί πρᾶγμα ἄραγε, ἀπὸ (ἄλλους) ἀνθρώπους ;

ΑΛΚ. Ἐγώ, τοῦλάχιστον, ἐννοῶ νὰ διοικοῦν ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν κοινὸν πολίτευμα καὶ συντρέχουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, σάν κι' αὐτοὺς ποῦ ζοῦν μέσα σὲ μιὰ πόλι.

XXI. ΣΩΚΡ. Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἡ τέχνη αὐτή¹ ; Ὅσάν ἀκριθῶς νὰ σ' ἐρωτοῦσα πάλιν τὰ ἴδια αὐτὰ ποῦ τώρα μόλις πρὸ ὀλίγου (σ' ἐρωτοῦσα), δηλαδὴ ποῖα τέχνη (μᾶς) κάμνει (ἱκανούς) νὰ γνωρίζωμε νὰ διοικοῦμε ἀνθρώπους, ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ναυτιλίαν ;

ΑΛΚ. Ἡ τέχνη τοῦ πλοιάρχου.

ΣΩΚΡ. Ὅσους δὲ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν χορῳδίαν, καθὼς τώρα μόλις πρὸ ὀλίγου ἐγινε λόγος, ποῖα ἐπιστήμη μᾶς κάμνει (ἱκανούς) νὰ διοικοῦμε ;

ΑΛ. Ἦνπερ σὺ ἄρι εἶλεγες, ἡ χοροδιδασκαλία.

ΣΩ. Τί δέ ; Πολιτείας κοινωνοῦντων τίνα καλεῖς ἐπιστήμην ;

ΑΛ. Εὐβουλίαν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί ἴδέ ; Μῶν ἀβουλία δοκεῖ εἶναι ἡ τῶν κυβερνητῶν ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' εὐβουλία ;

126 ΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ, εἷς γε τὸ σῶζεσθαι πλέοντας.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. Τί δέ ; Ἦν σὺ λέγεις εὐβουλίαν, εἷς τί ἐστίν ;

ΑΛ. Εἷς τὸ ἄμεινον τὴν πόλιν διοικεῖν καὶ σῶζεσθαι.

ΣΩ. Ἄμεινον δὲ διοικεῖται καὶ σῶζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνομένου ; Ὡσπερ ἂν εἰ σὺ με ἔροιο ἄμεινον διοικεῖται σῶμα καὶ σῶζεται τίνος παραγιγνομένου ἢ ἀπογιγνομένου ; Εἶποίμ' ἂν ὅτι ὑγιείας μὲν παραγιγνομένης, νόσου δὲ ἀπογιγνομένης. Οὐ καὶ σὺ οἶει οὕτως ;

B ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ εἴ με αὖ ἔροιο τίνος δὲ παραγιγνομένου ἄμεινον ὄμματα ; Ὡσαύτως εἶποίμ' ἂν ὅτι ὄψεως μὲν παραγιγνομένης, τυφλότητος δὲ ἀπογιγνομένης. Καὶ ὄτα δὲ κωφότητος μὲν ἀπογιγνομένης, ἀκοῆς δὲ ἐγγιγνομένης βελτίω τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται.

ΑΛ. Ὅρθῶς.

ΣΩ. Τί δὲ δὴ πόλις ; Τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται ;

C ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ μισεῖν δὲ καὶ σπείρειν ἀπογίγνηται.

1. Εὐβουλία=ἔμφυτος ἀρετὴ λογισμοῦ (δηλ. ὀρθὴ φρόνησις).

ΑΛΚ. Αὐτὴ ἀκριβῶς, ποὺ ἀνέφερες σὺ πρὸ ὀλίγου· ἡ χοροδιδασκαλία.

ΣΩΚΡ. Γιὰ πές μου ὁμως· πῶς ὀνομάζεις τὴν ἐπιστήμην (ἢ ὁποῖα μᾶς κάμνει ἱκανοὺς νὰ διοικῶμεν ἀνθρώπους) ποὺ ἔχουν κοινὸν πολίτευμα;

ΑΛΚ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον τὴν ὀνομάζω ὀρθοφροσύνην ἢ Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Μὰ καλὰ· μήπως ὁμως ἡ τέχνη τοῦ νὰ κυβερνᾷς ἓνα πλοῖον σοῦ φαίνεται νὰ εἶναι ἀπερισχεψία;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὅρθοφροσύνη ἄρα;

ΑΛΚ. Ἡ γνώμη μου τοῦλάχιστον εἶναι ὅτι (εἶναι ἡ τέχνη) διὰ νὰ παραμένουν βέβαια σῶοι ἐκεῖνοι ποὺ ταξιθεύουν μὲ πλοῖα.

ΣΩΚΡ. Τὸ πέτυχες· γιὰ πές μου ὁμως· (ἡ τέχνη) αὐτὴ, ποὺ σὺ ὀνομάζεις ὀρθοφροσύνην, εἰς τί χρησιμεύει;

ΑΛΚ. Εἰς τὸ νὰ διοικῆται καλύτερον ἢ πολιτεία καὶ νὰ διατηρῆται σῶα.

ΣΩΚΡ. Καλύτερον δὲ διοικεῖται καὶ διατηρεῖται σῶα (ἡ πολιτεία), ὅταν τί πρᾶγμα παρουσιάζεται ἢ ἀπουσιάζῃ; Ἀκριβῶς καθὼς ἂν σὺ μὲ ἐρωτοῦσες· «τὸ σῶμα (πότε) διευθύνεται καλύτερα καὶ διατηρεῖται σῶον, ὅταν τί πρᾶγμα παρουσιάζεται ἢ ἀπουσιάζῃ;» θὰ σοῦ ἔλεγα ἐγὼ ὅτι «ὅταν ἡ ὑγεία μὲν εἶναι παρούσα, ἀπουσιάζῃ δὲ ἡ ἀσθένεια»· δὲν εἶσα· καὶ σὺ τῆς ἰδίας γνώμης;

ΑΛΚ. Ναι.

ΣΩΚΡ. Κι' ἂν τυχὸν πάλιν μὲ ξαναρωτοῦσες· «τὰ μάτια καλύτερεύουν, ὅταν ποῖο πρᾶγμα παρευρίσκεται;» θὰ σοῦ ἔλεγα ἐπίσης ὅτι «ὅταν ἡ ὄρασις εἶναι παρούσα, ἀπουσιάζῃ δὲ ἡ τυφλότης»· καὶ τὰ αὐτιὰ (ἐπίσης), ὅταν λείπη ἡ κουφάμαρα, εἶναι δὲ παρούσα ἡ ἀκοή, καὶ καλύτερα γίνονται καὶ εὐκολώτερα θεραπεύονται.

ΑΛΚ. Σωστά.

ΣΩΚΡ. Τί συμβαίνει ὁμως μὲ μίαν πολιτείαν; Ποῖον πρᾶγμα ὅταν παρευρίσκεται ἢ ἀπουσιάζῃ, καὶ καλύτερη γίνεται, καὶ σκοπιμώτερα ὑπηρετεῖται καὶ διοικεῖται;

ΑΛΚ. Ἐμένα μοῦ φαίνεται, Σωκράτη, ὅταν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ φιλία ἀναπτύσσεται πρὸς ἀλλήλους (μεταξὺ τῶν πολιτῶν), ἀπουσιάζουν δὲ (ἀφ' ἑτέρου) τὰ μίσση καὶ ἡ στασιαστικὴ διάθεσις.

ΣΩ. Ἐὰρ οὖν φίλιαν λέγεις δμόνοιαν ἢ διχόνοιαν ;

ΑΛ. Ὀμόνοιαν.

ΣΩ. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμοιοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς ;

ΑΛ. Διὰ τὴν ἀριθμητικὴν.

ΣΩ. Τί δέ ; Οἱ ἰδιῶται οὐ διὰ τὴν αὐτὴν ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ ὁμοιοῖ.
D περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεος, ὁπότερον μείζον ; Οὐ διὰ τὴν
μετρητικὴν ;

ΑΛ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δὲ περὶ σταθμούς ; Οὐχ ὡσαύτως ;

ΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἦν δὲ δὴ οὐ λέγεις δμόνοιαν, τίς ἐστι καὶ περὶ
τοῦ, καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει ; Καὶ ἄρα ἤπερ
πόλει, αὕτη καὶ ἰδιώτη, αὐτῷ τε πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς
ἄλλον ;

ΑΛ. Εἰκὸς γέ τοι.

E ΣΩ. Τίς οὖν ἐστι ; Μὴ κάμης ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ
προθυμοῦ εἰπεῖν.

1. Κατὰ Πλάτωνα («Ὅροι» 413 A) φίλια=συμφωνία δύο ἢ περισσοτέρων ἀνθρώπων προκειμένου περὶ καλῶν καὶ δικαίων, καθὼς καὶ τὸ νὰ συμμερίζωνται δύο ἄνθρωποι (φίλοι) καὶ τὰ εὐχάριστα τῆς ζωῆς καὶ τὰ δυσάρεστα, νὰ βοηθοῦν δὲ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὀμόνοια δὲ εἶναι συμφωνία σκέψεων καὶ ὑποθέσεων (περὶλ. Πλάτ. «Ὅροι» 413 B).

2. Ὁ πήχυς εἶχε 24 δακτύλους, δηλαδὴ ἦτο ἴσος πρὸς 1 1/2 πόδα (1 πῶδες=16 δακτύλοι). Ἡ σπιθαμὴ ἦτο τὸ ἥμισυ τοῦ πήχεως, δηλαδὴ 12 δακτύλοι. Ὁ πῶς ἦτο ἴσος πρὸς 0,308 τοῦ σημερινοῦ μέτρου· 600 πόδες ἕκαναν 1 στάδιον, 184,80 ἢ 185 μ. Ὁ πήχυς συνεπῶς ἦτο 0,462 τοῦ μέτρου (δηλ. 46 πόντους), ἡ δὲ σπιθαμὴ 23 πόντους.

3. Ἐνταῦθα φαίνεται ἡ ἀντιδιαστολὴ τὴν ὁποῖαν κάμνει ὁ Πλάτων προκειμένου περὶ ἁμονίας γενικῶς καὶ ὁμοιοῦσας ἐν πόλει. Ὡς ἐν

ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπὸν φιλίαν ὀνομάζεις τὴν ὁμόνοιαν ἢ τὴν διχόνοιαν¹ ;

ΑΛΚ. Τὴν ὁμόνοιαν.

ΣΩΚΡ. Διὰ μέσου ποίας τέχνης, λοιπὸν, ὁμονοοῦν αἱ πόλεις προκειμένου περὶ ἀριθμῶν ;

ΑΛΚ. Διὰ τῆς ἀριθμητικῆς.

ΣΩΚΡ. Πές μου ὁμῶς· καὶ οἱ ἰδιῶται (δὲν ὁμονοοῦν μεταξύ των) μετὰ τὴν μεσολάβησι τῆς ἰδίας αὐτῆς (τέχνης) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ ὁ καθένας (ὁμονοεῖ) μετὰ τὸν ἑαυτὸν του, (πάλιν διὰ τῆς ἀριθμητικῆς) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Διὰ μέσου ὁμῶς ποίας τέχνης ὁ καθένας ὁμονοεῖ μετὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅταν πρόκειται περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεως², ποῖον (δηλαδὴ) ἀπὸ τὰ δύο εἶναι τὸ μεγαλύτερον ; Μήπως ὄχι διὰ τῆς μετρητικῆς ;

ΑΛΚ. Βέβαια· τί ἄλλο ;

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν καὶ οἱ ἰδιῶται (διὰ τῆς μετρητικῆς) ὁμονοοῦν πρὸς ἀλλήλους, καὶ αἱ πολιτεῖαι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τί (συμβαίνει) δέ, (ὅταν πρόκειται) διὰ ζυγίσματα ; Ὅχι τὸ ἕμοιον ;

ΑΛΚ. Ναὶ τὸ ἴδιον.

ΣΩΚΡ. Αὐτὴ δέ, τὴν ὁποῖαν σὺ ἀποκαλεῖς ὁμόνοιαν, τί πρᾶγμα εἶναι, καὶ γύρω εἰς τί πραγματεύεται, καὶ ποία τέχνη προδιαθέτει δι' αὐτήν ; Καὶ ἄραγε (ἢ ὁμόνοια) αὐτὴ, ποῦ ὑπάρχει εἰς μίαν πόλιν, εἶναι (ἀκριβῶς ὁμοία μετὰ ἐκείνην ποῦ ὑπάρχει) καὶ εἰς ἕναν ἰδιώτην³, (τόσον) μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, (ὅσον μεταξύ αὐτοῦ) καὶ ἐνὸς ἄλλου ;

ΑΛΚ. Φαίνεται πιθανὸν βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ποιὰ λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ; μὴν ἀποκάμης⁴ ν' ἀποκρίνεσαι, ἀλλὰ βῆλε τὰ δυνατὰ σου νὰ μοῦ τὸ εἰπῆς.

σημ. 1 σελ. 116 ὁμόνοια=συμφωνία σκέψεων καὶ ὑποθέσεων ἢ καὶ «κοινωνία τῶν ὄντων ἀπάντων» (Πλάτ. «Ὅροι» 413 Β). Ἄλλ' ὁ Πλάτων («Ὅροι» 413 Ε) ὀρίζει καὶ ἑτέραν ὁμόνοιαν=ὁμοδοξία ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, πῶς δηλαδὴ πρέπει κανεὶς νὰ ἀρχῆ καὶ νὰ ἀρχεταί. Διὰ τοῦ στόματος τοῦ Σωκράτους τονίζει τὴν ἀντιδιαστολήν ταύτην τῶν συνωνύμων ἑνωσίων.

4. Ὁ Σωκράτης παροτρύνει τὸν Ἀλκιβιάδην ν' ἀπαντήσῃ, διότι ἀντιλαμβάνεται καὶ ὁ ἴδιος ὅτι «ἐξάλισ» τὸν νέον.

ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλικὴν τε λέγειν καὶ δμόνοιαν, ἦνπερ πατήρ τε υἴὸν φιλικῶν δμονοεῖ καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῶ καὶ γυνὴ ἀνδρῶ.

XXII. ΣΩ. Οἶει ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικί περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι δμονοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτό γε μάθημα.

ΑΛ. Ναί.

127 ΣΩ. Τί δέ; Γυνὴ ἀνδρὶ περὶ δπλιτικῆς δύναται ἂν δμονοεῖν μὴ μαθοῦσα;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτό γε ἴσως αὖ φαίης ἂν εἶναι.

ΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα, τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν οὖν λόγον.

ΑΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν δμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἀνδρας.

ΑΛ. Οὐ.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα φίλια, εἴπερ ἡ φίλια δμόνοια ἦν.

ΑΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Ἡ δὲ αἱ γυναῖκες τὰ αὐτῶν πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν.

B ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα οἱ ἀνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἢ τὰ αὐτῶν.

ΑΛ. Οὐ.

1. Ταλασιουργία εἶναι ἡ ξαντική, δηλ. όταν ξαίνουσι αἱ γυναῖκες μαλλί (πρβλ. Πλάτ. «Νόμοι» 805 E καὶ «Ἴων» 540 c - d).

2. Καθαρὸς παραλογισμὸς. Ὁ δυστυχὴς Ἀλκιβιάδης, καθὼς δμολογεῖ κατωτέρω (127 D), τὰ ἔχει κυριολεκτικῶς χαμένα· ἄλλως τε ὅσον καὶ «μαιευτικά» καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἐρωτήσεις τοῦ Σωκράτους, πάλιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποκριθῇ ὁ Ἀλκιβιάδης τόσον παράλογα, δη-

ΑΛΚ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἔχω τὴν ιδέαν ὅτι φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν ὀνομάζομεν αὐτὴν ἀκριβῶς, πὺρ κ' ἕνας πατέρας αἰσθάνεται ὅταν ἀγαπᾷ τὸ παιδί του, καὶ μία μητέρα, κ' ἕνας ἀδελφὸς διὰ τὸν ἀδελφόν (του), καὶ μία γυναῖκα διὰ τὸν ἄνδρα (της).

XXII. ΣΩΚΡ. Νομίζεις λοιπόν, Ἀλκιβιάδη, ὅτι θὰ ἤμποροῦσε ποτὲ ἕνας ἄνδρας νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν γυναῖκα του, προκειμένου περὶ ξαντικῆς¹ μαλλίων, αὐτὸς πὺρ δὲν γνωρίζει μὲ ἐκείνην πὺρ γνωρίζει;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Καὶ δὲν εἶναι δὰ καὶ καμμιά ἀνάγκη· διότι αὐτὸ εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα πὺρ μαθαίνουν (μόνον) αἱ γυναῖκες.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Γιὰ πὺρ μου ἕμως· μιὰ γυναῖκα θὰ ἤμποροῦσε ποτὲ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν ἄνδρα της, προκειμένου περὶ ὀπλιτικῆς (τέχνης), πὺρ δὲν ἔμαθε (ποτὲ της);

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Διότι, ἴσως βέβαια νὰ μοῦ ἔλεγες ὅτι αὐτὸ πάλιν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα πὺρ μαθαίνουν (μόνον) οἱ ἄνδρες;

ΑΛΚ. Μάλιστα, (αὐτὸ θὰ σοῦ ἔλεγα).

ΣΩΚΡ. Ἄρα, σύμφωνα μὲ αὐτὸ πὺρ εἶπες, ὑπάρχουν πράγματα πὺρ μαθαίνουν (μόνον) αἱ γυναῖκες, καὶ ἄλλα (πὺρ μαθαίνουν μόνον) οἱ ἄνδρες.

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Συνεπῶς, ὡς πρὸς αὐτὰ τοῦλάχιστον, δὲν ὑφίσταται ὁμοφωνία τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἄνδρας.

ΑΛΚ. Ὅχι.

ΣΩΚΡ. Οὔτε καὶ φίλια συνεπῶς, ἐφόσον (ὅπως προσηγομένως παρεδέχθημεν), τοῦλάχιστον ἡ φίλια εἶναι ὁμόνοια.

ΑΛΚ. Πράγματι, δὲν φαίνεται (νὰ ὑφίσταται).

ΣΩΚΡ. Ἄρα αἱ γυναῖκες, ἐφόσον ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἰδικά τους ἔργα, δὲν ἀγαπῶνται ἀπὸ τοὺς ἄνδρες (των).

ΑΛΚ. Φαίνεται πὺρ ὄχι.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπόν οὔτε οἱ ἄνδρες (δὲν ἀγαπῶνται) ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἐφόσον (ἀσχολοῦνται) μὲ τὰ ἀνδρικότα ἔργα.

ΑΛΚ. Οὔτε².

λαδὴ ὅτι οἱ ἄνδρες δὲν ἀγαποῦν τίς γυναῖκες ὅταν αὐταὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ γυναικεῖα ἔργα τους, καὶ τὰνάπαλιν. Ὁ ἀναγιγνωσκων τὸν διάλογον τοῦτον ἀπορεῖ πολλάκις διότι ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐνῶ ἀπλᾶς καὶ νοητᾶς

ΣΩ. Οὐδ' αὖ ἄρα ταύτη οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὐτῶν ἕκαστοι πράττωσιν ;

ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Πῶς λέγεις, φίλῃς μὴ παρούσης, ἧς φαμέν γιγνομένης εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δὲ οὐ ;

ΑΛ. Ἄλλὰ μοι δοκεῖ καὶ κατὰ τοῦτο αὐτοῖς φίλῃ ἐγγίγνεσθαι, ὅτι τὰ αὐτῶν ἐκάτεροι πράττουσιν.

C ΣΩ. Οὐκ ἄρτι γε· νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις ; Ὅμοιοι μὴ ἐγγιγνομένης φίλῃ ἐγγίγνεται ; Ἡ οἷόν τε ὁμόνοιαν γίγνεσθαι ὧν οἱ μὲν ἴσασι περὶ τούτων, οἱ δ' οὐ ;

ΑΛ. Ἀδύνατον.

ΣΩ. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὐτῶν ἕκαστοι πράττωσιν ;

ΑΛ. Δίκαια· πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Τὰ δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν φίλῃ οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους ;

ΑΛ. Ἀνάγκη αὖ μοι δοκεῖ εἶναι, ὦ Σώκρατες.

D ΣΩ. Τίνα οὖν ποτὲ λέγεις τὴν φίλῃαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν ; Οὐ γὰρ δύναμαι μαθεῖν οὐθ' ἧτις οὔτ' ἐν οἴσισι· τοτὲ μὲν γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς φαίνεται ἐνοῦσα, τοτὲ δ' οὐ, ὡς ἐκ τοῦ σοῦ λόγου.

XXIII. ΑΛ. Ἄλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς οἶδα ὅ τι λέγω, κινδυνεύω δὲ καὶ πάλαι λεληθῆναι ἐμαυτὸν αἰσχιστὰ ἔχων.

E ΣΩ. Ἄλλὰ χρὴ θαρρεῖν. Εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ἦσθου πεπονθῶς πενηκονταετῆς, χαλεπὸν ἂν ἦν σοι ἐπιμεληθῆναι σαυτοῦ· νῦν δὲ ἦν ἔχεις ἡλικίαν, αὕτη ἐστὶν ἐν ἧ δεῖ αὐτὸ αἰσθῆσθαι.

ἔρωτήσεις τοῦ Σωκράτους δὲν ἀντιλαμβάνεται, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὰς διευκρινίσῃ, ἄλλοτε ἀπαντᾷ ἀμέσως εἰς δυσνοήτους καὶ διφορούμενας ἐρωτήσεις τοῦ φιλοσόφου. Τοῦτο βεβαίως δὲν βαρύνει τὸν Ἀλκιβιάδην, ἀλλὰ τὸν Πλάτωνα.

ΣΩΚΡ. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν λοιπὸν αὐτὴν, οὔτε καὶ αἱ πολιτεῖαι δὲν διοικοῦνται καλὰ, ὅταν οἱ πολῖται ἀσχολοῦνται ὁ καθένας τοὺς μὲ τὰ ἰδικὰ του ἔργα ;

ΑΛΚ. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, Σωκράτη, νομίζω πῶς διοικοῦνται καλὰ.

ΣΩΚΡ. Πῶς τὸ λέγεις αὐτό, ἐφόσον λείπει ἡ φιλία, διὰ τὴν ὁποῖαν εἴπομεν ὅτι, (μόνον) ὅταν αὐτὴ ὑφίσταται, τότε διοικοῦνται καλὰ αἱ πολιτεῖαι, εἰ δ' ἄλλως ὄχι ;

ΑΛΚ. Καὶ ὁμως ἐμένα μοῦ φαίνεται ὅτι φιλία ἀναπτύσσεται ἐπίσης μεταξύ ἐκείνων (τῶν πολιτῶν), ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ καθένας τοὺς ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὰ ἰδικὰ του ἔργα.

ΣΩΚΡ. Πρὸ ὀλίγου ὁμως δὲν εἶχες τοῦλάχιστον τὴν γνώμην αὐτὴν· τῶρα δὲ πῶς τὸ ἐννοεῖς πάλιν ; Ὅτι δηλαδὴ, ὅταν δὲν ὑπάρχη ὁμόνοια, ἀναπτύσσεται φιλία ; ἢ εἶναι μήπως δυνατόν νὰ ὑφίσταται ὁμοφωνία ἐπὶ ζητημάτων, διὰ τὰ ὅποια ἄλλοι μὲν τὰ γνωρίζουν, ἄλλοι δὲ ὄχι ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον.

ΣΩΚΡ. Δίκαια ἐνεργοῦν ὁμως ἢ ἄδικα, ὅταν ὁ καθένας ἀσχολῆται μόνον μὲ τὰ ἰδικὰ του ἔργα ;

ΑΛΚ. Δίκαια βέβαια· τί ἄλλο ;

ΣΩΚΡ. Ὅταν λοιπὸν εἰς τὴν πολιτείαν οἱ πολῖται ἐνεργοῦν δίκαια, δὲν ἀναπτύσσεται μεταξύ των φιλία ;

ΑΛΚ. Μοῦ φαίνεται πῶς καὶ αὐτὸ πάλιν εἶναι ἀναγκαῖα συνέπεια, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Σὰν τί λοιπὸν (ἐπὶ τέλους) λές νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ φιλία, ἢ ἡ ὁμόνοια, χάριν τῆς ὁποίας ἡμεῖς πρέπει νὰ εἴμεθα καὶ σοφοὶ καὶ καλῆς πίστεως, διὰ νὰ εἴμεθα καλοὶ ἄνθρωποι ; Διότι ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω, οὔτε τί πρᾶγμα εἶναι, οὔτε εἰς ποίους ἀνθρώπους ἐνυπάρχει· διότι, καθὼς συμπεραίνω ἀπ' τὰ λόγια σου, φαίνεται εἰς τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους ἄλλοτε μὲν νὰ ἐνυπάρχη, ἄλλοτε δὲ ὄχι.

XXIII. ΑΛΚ. Μὰ τοὺς θεοὺς ὁμως, Σωκράτη, εὖτ' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἠξέυρω τί λέγω, φοβοῦμαι δὲ πῶς καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸ τῶρα εὐρίσκομαι εἰς τὴν χειροτέραν ἀμάθειαν, χωρὶς καὶ ἐγὼ νὰ τὸ καταλάβω.

ΣΩΚΡ. Θάρρος ὁμως· διότι, ἐὰν ἀντελαμβάνεσο ὅτι τὸ εἶχες πάθει αὐτό, ὅταν θὰ ἦσουν πιά πενηντάρης, (τότε βέβαια) θὰ σοῦ ἦταν κάπως δύσκολον νὰ ἐπιμεληθῆς πιά τὸν ἑαυτὸ σου· τῶρα ὁμως ἢ ἡλικία, στὴν ὁποῖαν εἶσαι, εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ τὸ ἀντιληφθῆς αὐτό.

ΑΛ. Τί οὖν τὸν αἰσθόμενον χρῆ ποιεῖν, ὦ Σώκρατες ;
 ΣΩ. Ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα, ὦ Ἀλκιβιάδη· καὶ
 εἰς τούτου ποιῆς, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, εἴ τι δεῖ καὶ τῇ ἐμῇ μαν-
 τεῖα πιστεύειν, σύ τε κἀγὼ βέλτιον σήσομεν.

ΑΛ. Ἔσται ταῦτα ἐνεκά γε τοῦ ἐμὲ ἀποκρίνεσθαι.

ΣΩ. Φέρε δὴ, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι — μὴ
 πολλάκις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἷο-
 128 μνοι δέ — καὶ πότε ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος ; Ἔρα ὅταν
 τῶν αὐτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ ἑαυτοῦ ;

ΑΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΣΩ. Τί δέ ; Ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται ; Ἄρα
 ὅταν ἐκείνων ἐπιμελῆται ἃ ἐστὶ τῶν ποδῶν ;

ΑΛ. Οὐ μανθάνω.

ΣΩ. Καλεῖς δέ τι χειρός ; Οἷον δακτύλιον ἐστὶν οἷον
 ἂν ἄλλον τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου ;

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν αὐτὸν τρόπον ;

ΑΛ. Ναί.

Β ΣΩ. Ἄρα οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε
 ποδῶν ἐπιμελούμεθα ;

ΑΛ. Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ, ὦ Ἀλκιβιάδη ; Ὅρθως ἐπιμελεῖσθαι κα-
 λεῖς τι οἰοῦν πράγματος ;

ΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἄρα οὖν ὅταν τις τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθῶν
 λέγεις ἐπιμέλειαν ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ ;

ΑΛ. Σκυτική.

ΣΩ. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα ;

ΑΛ. Ναί.

ΑΛ. Ναί.

ΑΛΚ. Καί τί πρέπει νά κάμη αὐτοῦς πού τὸ ἀντιλαμβάνεται, Σωκράτη;

ΣΩΚΡ. Ν' ἀποκρίνεται εἰς ὅσα τὸν ἐρωτοῦν, Ἄλκιβιάδη· κί' ἅμα τὸ κάνει καὶ σὺ αὐτέ, τότε, ἂν θέλῃ ὁ θεός, καὶ ἂν πρέπη νά ἔχῃ καὶ λίγη ἐμπιστοσύνη στήν μαντική μου δύναμι, κ' ἐσὺ κ' ἐγὼ θά γίνουμε καλύτεροι.

ΑΛΚ. Ὅσο γιὰ τὸ ν' ἀποκρίνωμαι τοῦλάχιστον ἑγώ, αὐτὰ θά γίνουν.

ΣΩΚΡ. Λέγε λοιπόν, τί σημαίνει, νά φροντίζῃ κανεὶς διὰ τὸν ἑαυτό του; — διότι πολλές φορές, χωρὶς νά τὸ καταλάβωμε, δὲν φροντίζομε διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, νομίζομε δὲ μόνον (ὅτι τὸ κάνομε) — καὶ πότε λοιπόν τὸ κάνει αὐτὸ ἕνας ἄνθρωπος; Ἄραγε ὅταν φροντίζει διὰ τὰς ὑποθέσεις του, τότε (φροντίζει) καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του;

ΑΛΚ. Μοῦ φαίνεται τῶντι ὅτι τότε φροντίζει.

ΣΩΚΡ. Γιὰ πές μου ὅμως· διὰ τὰ πόδια του, πότε φροντίζει ἕνας ἄνθρωπος; Ἄραγε μήπως ὅταν φροντίζει δι' ἐκεῖνα ὅσα ἔχουν σχέσηιν μὲ τὰ πόδια;

ΑΛΚ. Δὲν καταλαβαίνω.

ΣΩΚΡ. Ὑπάρχει τίποτα πού νά λέγῃς ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ χέρι; Ὅπως, ἐπὶ παραδείγματι, θά ἔλεγες ποτέ ὅτι τὸ δακτυλίδι εἶναι δι' ἄλλο κανένα ἀπὸ τὰ (μέλη) τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι διὰ τὸ δάκτυλο;

ΑΛΚ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩΚΡ. Καθ' ὅμοιον λοιπόν τρόπον (θά ἔλεγες ὅτι) καὶ τὸ ὑπόδημα εἶναι διὰ τὸ πόδι;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπόν, ὅταν φροντίζομεν διὰ τὰ ὑποδήματα (μας), τότε φροντίζομεν καὶ διὰ τὰ πόδια μας;

ΑΛΚ. Δὲν πολυκαταλαβαίνω, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Δὲν μοῦ λές, Ἄλκιβιάδη; Ὅνομάζεις τίποτε ἀληθινὴν φροντίδα δι' ἕνα ὁποιοδήποτε πρᾶγμα;

ΑΛΚ. Μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε μήπως ὅταν κανεὶς βελτιώνῃ κάτι, τότε τὸ ὀνομάζεις αὐτὸ ἀληθινὴν φροντίδα;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ποιὰ τέχνη, λοιπόν, κάνει τὰ ὑποδήματα καλύτερα;

ΑΛΚ. Ἡ ὑποδηματοποιΐα.

ΣΩΚΡ. Μὲ τὴν ὑποδηματοποιΐαν ἄρα φροντίζομε διὰ τὰ ὑποδήματα;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ καὶ ποδὸς σκυτικῆ; Ἡ ἐκείνη ἢ πόδας βελτίους ποιοῦμεν;

ΑΔ. Ἐκείνη.

ΣΩ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ἥπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα;

ΑΔ. Ἐμοιογε δοκεῖ.

ΣΩ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική;

ΑΔ. Μάλιστα.

ΣΩ. Γυμναστικῆ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῆ δὲ τῶν τοῦ ποδός;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ γυμναστικῆ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφία δὲ τῶν τῆς χειρός;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ γυμναστικῆ μὲν σώματος, ὑφαντικῆ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις τῶν τοῦ σώματος;

ΑΔ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἄλλη μὲν ἄρα τέχνη αὐτοῦ ἐκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλη δὲ τῶν αὐτοῦ.

ΑΔ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅταν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῆ, σαντοῦ ἐπιμελεῖ.

ΑΔ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Οὐ γὰρ ἡ αὕτη τέχνη, ὡς ἔοικεν, ἢ τις ἂν αὐτοῦ τε ἐπιμελοῖτο καὶ τῶν αὐτοῦ.

ΑΔ. Οὐ φαίνεται.

XXIV. ΣΩ. Φέρε δὴ, ποία ποτ' ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθεῖμεν;

ΑΔ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

Ε ΣΩ. Ἄλλὰ τοσόνδε γε ὠμολόγηται, διὸ οὐχ ἢ ἂν τῶν ἡμετέρων καὶ δτιοῦν βέλτιον ποιοῖμεν, ἀλλ' ἢ ἡμᾶς αὐτούς;

ΣΩΚΡ. Μήπως και τὰ πόδια (τὰ περιποιούμεθα) επίσης με τὴν ὑποδηματοποιΐαν ; Ἡ μήπως με (τὴν τέχνην) ἐκείνην με τὴν ὁποῖαν βελτιώνομεν τὰ πόδια ;

ΑΛΚ. Μὲ (τὴν τέχνην) ἐκείνην.

ΣΩΚΡ. Βελτιώνομεν δὲ τὰ πόδια (μας) ὄχι (με τὴν ἴδιαν ἐκείνην τέχνην) με τὴν ὁποῖαν (βελτιώνομεν) καὶ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα ;

ΑΛΚ. Κ' ἐγὼ τὴν ἴδιαν γνώμην τοῦλάχιστον ἔχω.

ΣΩΚΡ. (Ἡ τέχνη) αὐτὴ δὲ δὲν εἶναι ἡ γυμναστικὴ ;

ΑΛΚ. Μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Ἄρα με τὴν γυμναστικὴν (φροντίζομε) διὰ τὸ πόδι μας, με τὴν ὑποδηματοποιΐαν δὲ διὰ τὰ σχετικὰ με τὸ πόδι (μας) ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Καὶ με τὴν γυμναστικὴν μὲν (φροντίζομε) διὰ τὸ χέρι, με τὴν δακτυλιοχαρακτικὴν δὲ διὰ τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ χέρι ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Μὲ τὴν γυμναστικὴν επίσης (φροντίζομε) διὰ τὸ σῶμα, με τὴν ὑφαντουργίαν δὲ καὶ τὰς ἄλλας (τέχνας) διὰ τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ σῶμα ;

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια, ἐξάπαντος.

ΣΩΚΡ. Μὲ ἄλλην ἄρα τέχνην περιποιούμεθα αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ κάθε πρᾶγμα, με ἄλλην δὲ τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτό.

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Ἄρα δταν φροντίζῃς διὰ τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου, δὲν φροντίζεις διὰ τὸν ἑαυτὸν σου.

ΑΛΚ. Δόλου.

ΣΩΚΡ. Διότι, βέβαια, δὲν εἶναι ἡ ἴδια τέχνη, καθὼς φαίνεται, με τὴν ὁποῖαν κανεῖς θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπιμεληθῆται (συγχρόνως) καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ πράγματά του.

ΑΛΚ. Φαίνεται πὼς δὲν εἶναι.

XXIV. ΣΩΚΡ. Γιὰ πές μου λοιπὸν ποιὰ νὰ εἶναι τάχα ἡ τέχνη, με τὴν ὁποῖαν θὰ ἐφροντίζαμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας ;

ΑΛΚ. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσω.

ΣΩΚΡ. Ἐν τούτοις, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ τοῦλάχιστον, ἐμείναμε σύμφωνοι, δηλαδή (ὅτι διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας φροντίζομε) ὄχι με τὴν ἴδιαν αὐτὴν (τέχνην), με τὴν ὁποῖαν θὰ ἐβελτιώναμεν καὶ ἕνα ὁποιοδήποτε ἀπὸ τὰ πράγματά μας, ἀλλὰ (με τὴν τέχνην ποὺ θὰ ἐβελτιώναμεν) τοὺς ἑαυτοὺς μας.

ΑΔ. Ἐληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἡ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποιε, τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιεῖ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα ;

ΑΔ. Ἀδύνατον.

ΣΩ. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιεῖ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον.

ΑΔ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Τί δέ ; Τίς τέχνη βελτίω ποιεῖ αὐτόν, ἄρ' ἄν ποιε γνοῖμεν ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί ;

129 ΑΔ. Ἀδύνατον.

ΣΩ. Πότερον οὖν δὴ ράδιον τυγχάνει τὸ γνῶναι ἑαυτόν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεῖς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεών, ἢ χαλεπὸν τι καὶ οὐχὶ παντός ;

ΑΔ. Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι, πολλάκις δὲ παγχάλεπον.

ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Ἀλκιβιάδῃ, εἴτε ράδιον εἴτε μὴ ἔστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ' ἔχει· γρόντες μὲν αὐτὸ τάχ' ἄν γνοίημεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν, ἀγνοοῦντες δὲ οὐκ ἄν ποτε.

ΑΔ. Ἔστι ταῦτα.

B ΣΩ. Φέρε δὴ, τί' ἄν τρόπον εὐρεθείη αὐτὸ ταῦτό ; Οὕτω μὲν γὰρ ἄν τάχ' εὐροίμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί, τούτου δὲ ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ ἀδύνατοί που.

ΑΔ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΣΩ. Ἐχε οὖν πρὸς Διός. Τῷ διαλέγει οὐ νῦν ; Ἄλλο τι ἢ ἐμοί ;

ΑΔ. Ναί.

1. Ἡ ἐπιγραφή τῶν Δελφῶν «γνώθι σαυτόν» ἀποδίδεται κατ' ἄλλους μὲν εἰς τὸν Σπαρτιάτην Χίλωνα, κατὰ τὸν Πλάτωνα δὲ («Πρωτ.» 343 B) τὸ «γνώθι σαυτόν» καὶ τὸ «μηδὲν ἄγαν» ἦσαν συμπεράσματα συσκέψεως ὄλων τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν οὐχῆρονι τότε : Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, Βίας ὁ Πριηνεὺς, Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, Μυσῶν ὁ Χηνεὺς καὶ ἔβδομος Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, οἱ ὅποιοι πάντες ἦσαν θαυμασταὶ τῆς πολιτείας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Λυκούργου. Ἐξ οὗ καὶ ἡ βραχυλογία τῶν ὡς ἄνω ρητῶν. Ἄλλοι, τέλος, τὸ μὲν «μηδὲν ἄγαν» ἀποδίδουν εἰς τὸν Σόλωνα, τὸ δὲ «γνώθι σαυτόν»

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Θὰ ἠμπορούσαμε λοιπὸν ποτὲ νὰ μάθωμεν ποιά τέχνη βελτιώνει τὰ ὑποδήματα, ἂν δὲν ἐγνωρίζαμε τί εἶναι ὑπόδημα ;

ΑΛΚ. Ἄδύνατον.

ΣΩΚΡ. Οὔτε βέβαια (καί) ποιά τέχνη βελτιώνει τὰ δακτυλῖδια, ἂν δὲν ἐγνωρίζαμε τί εἶναι δακτυλῖδι ;

ΑΛΚ. Εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Γιὰ πές μου ὁμως· ἄραγε θὰ ἠμπορούσαμε ποτὲ νὰ γνωρίσωμε ποιά τέχνη βελτιώνει τὸν ἑαυτὸν μας, τὴν στιγμὴν ποὺ ἀγνοοῦμεν τί πράγμα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ;

ΑΛΚ. Ἄδύνατον.

ΣΩΚΡ. Τί ἀπ' τὰ δύο λοιπὸν ; Τυχαίνει νὰ εἶναι ἄραγε εὐκολὸν τὸ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του¹, καὶ ἀνόητος ἦταν αὐτός, ποὺ τὸ ἀνέγραψε ἀπάνω ἐκεῖ στὸν ναὸν εἰς τοὺς Δελφούς, ἢ μήπως καὶ εἶναι πράγματι κάτι τὸ δύσκολον, καὶ ὄχι διὰ τὸν καθένα ;

ΑΛΚ. Σ' ἐμένα, Σωκράτη, πολλὰς φορὰς μοῦ ἐφάνη πὺς ἦτο διὰ τὸν καθένα, καὶ πολλὰς φορὰς ὁμως τὸ πιὸ δύσκολο ποὺ ὑπάρχει.

ΣΩΚΡ. Μὰ εἶτε εὐκολὸν εἶναι, Ἄλκιβιάδη, εἶτε ὄχι, δι' ἡμᾶς πάντως τὸ πράγμα ἔχει ὡς ἐξῆς : ἐὰν μὲν τὸ ἐγνωρίζαμε αὐτό, γρήγορα θὰ ἐγνωρίζαμε καὶ ποία θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ φροντίς διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, ἐφόσον ὁμως τὸ ἀγνοοῦμε, ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσωμε (νὰ μάθωμε ποιά πρέπει νὰ εἶναι ἡ φροντίς αὐτή).

ΑΛΚ. Πράγματι ἔτσι εἶναι, ὅπως τὰ λέγεις.

ΣΩΚΡ. Γιὰ νὰ δοῦμε τώρα· κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εὐρεθῇ αὐτό, ποὺ παραμένει ἀμετάβλητον ; Διότι ἔτσι πιθανὸν νὰ εὐρίσκωμε εὐκολὰ τί ἐπὶ τέλους εἴμεθα κ' ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, ἐνῶ, ἐφόσον διατελοῦμεν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ, εἴμεθα ἀνίκανοι ἀπολύτως (νὰ γνωρίσωμε τοὺς ἑαυτοὺς μας).

ΑΛΚ. Ὅμιλεῖς σωστά.

ΣΩΚΡ. Γιὰ στάσου μιὰ στιγμὴ, δι' ὄνομα θεοῦ· μὲ ποιὸν συζητεῖς ἐσὺ τώρα ; τάχα ὄχι μὲ ἐμένα ;

ΑΛΚ. Ναί (μ' ἐσένα).

εἰς τὴν Πυθίαν Φημονόην, ἢ εἰς τὸν εὐνοῦχον νεωκόρον Λάβουον.

¹ Ὑπάρχει καὶ τὸ ἐξῆς δίστιχον :

«Τὸ γινῶθι σαυτὸν ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα
ἔργω, μόνος δὲ τοῦτ' ἐπίσταται θεός».

Δηλαστὴν εὐκολον εἶναι μὲ τὰ λόγια τὸ «γινῶθι σαυτὸν», γιὰ νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ ὁμως, μόνον ἓνας θεός εἶναι εἰς θέσιν.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐγὼ σοί ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Σωκράτης ἄρα ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄλκιβιάδης δὲ ὁ ἀκούων ;

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης ;

C ΑΔ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Τὸ δὲ διαλέγεσθαι καὶ τὸ λόγῳ χρῆσθαι ταῦτάν
 πον καλεῖς.

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται οὐκ ἄλλο ;

ΑΔ. Πῶς λέγεις ;

ΣΩ. Ὡσπερ σκυτιόμος τέμνει πον τομεῖ καὶ σμίλη καὶ
 ἄλλοις ὄργανοις.

ΑΔ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ
 οἷς τέμνων χρῆται ;

ΑΔ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Ἄρα οὐδὲν οὕτως καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει
 καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἢν εἶη ;

ΑΔ. Ναί.

D ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἀρίτως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενος καὶ
 ᾧ χρῆται ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι.

ΑΔ. Δοκεῖ.

ΣΩ. Τί οὐδὲν ; Φῶμεν τὸν σκυτιόμον τέμνειν ὄργα-
 νοις μόνον ἢ καὶ χερσίν ;

ΑΔ. Καὶ χερσίν.

ΣΩ. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις ;

ΑΔ. Ναί.

1. Τομεὺς καὶ σμίλη ἦσαν ἐργαλεῖα τῶν βιομηχανοποιῶν καὶ γενικῶς τῶν κατασκευαστῶν δερματίνων εἰσῶν. Ὁ τομεὺς εἶχε κυκλικὴν βᾶσιν καὶ ἀντιστοιχοῦσε πρὸς τὴν φαλτσέταν τὴν σημερινήν, ἣ δὲ σμίλη, μὲ ἡμικυκλικὴν βᾶσιν, διατηρεῖ μέχρι σήμερον καὶ σχῆμα καὶ ὄνομα.

ΣΩΚΡ. Συνεπώς κ' ἐγὼ (συζητῶ) μ' ἐσένα ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄρα αὐτὸς ποῦ συζητεῖ εἶναι ὁ Σωκράτης ;

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὁ Ἀλκιβιάδης δὲ εἶν' αὐτὸς ποῦ ἀκούει ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν συζητεῖ μὲ λόγια ;

ΑΛΚ. Ἄμ' μὲ τί ἄλλο ;

ΣΩΚΡ. Τὸ νὰ συζητῇ δὲ κανεῖς, καὶ νὰ χρησιμοποιοῖ
τὰ λόγια, τὸ ὀνομάζεις τὸ ἴδιον πρᾶγμα περίπου ;

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸς δὲ ποῦ χρησιμοποιοεῖ κάτι, καὶ ἐκεῖνο τοῦ
ὁποῦ κάμνει αὐτὸς χρῆσιν, δὲν εἶναι δύο διαφορετικὰ
πράγματα ;

ΑΛΚ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς (αὐτό) ;

ΣΩΚΡ. Νά, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ὑποδηματοποιοὺς κόβει, μού
φαίνεται, μὲ τὴν φαλτσέτα ' καὶ μὲ τὴν σμίλη καὶ μὲ διά-
φορα ἄλλα ἐργαλεῖα.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄλλο λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ποῦ κόβει καὶ χρησι-
μοποιεῖ (τὰ ἐργαλεῖα) καὶ ἄλλο αὐτὰ ποῦ (τὰ) χρησιμοποιοεῖ
αὐτὸς ποῦ κόβει.

ΑΛΚ. Βέβαια· πῶς νὰ μὴν εἶναι ἔτσι ;

ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπὸν ἔτσι, ἄλλο θὰ εἶναι τὰ ὄργανα
μὲ τὰ ὁποῖα ὁ κιθαριστὴς παίζει τὴν κιθάρα καὶ ἄλλο αὐ-
τὸς ὁ ἴδιος ὁ κιθαριστὴς ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Μὰ ἀκριβῶς αὐτὸ ἐρωτοῦσα πρὸ ὀλίγου, ἐὰν
δηλαδὴ αὐτὸς ποῦ χρησιμοποιοεῖ κάτι, κ' ἐκεῖνο τοῦ ὁποῦ
αὐτὸς κάμνει χρῆσιν, φαίνεται πάντοτε νὰ εἶναι κάτι τὸ
διαφορετικόν.

ΑΛΚ. Φαίνεται πράγματι ὅτι εἶναι διαφορετικὰ.

ΣΩΚΡ. Τί (θὰ κάνωμε) λοιπὸν ; Θὰ εἰποῦμε ὅτι ὁ ὑπο-
δηματοποιοὺς κόβει (τὰ δέρματα) μὲ τὰ ἐργαλεῖα μόνον ἢ
καὶ μὲ τὰ χέρια (του) ;

ΑΛΚ. (Μὰ βέβαια) καὶ μὲ τὰ χέρια (του).

ΣΩΚΡ. Ἄρα τὰ χρησιμοποιοεῖ κ' αὐτὸς ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ χρώμενον καὶ οἷς χρῆται ἕτερα ὁμολογοῦμεν ;

ΑΛ. Ναί.

Ε ΣΩ. Ἔτερον ἄρα σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται ;

ΑΛ. Φαίνεται.

XXV. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος ;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἔτερον δ' ἦν τό τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἔτερον ἄρα ἄνθρωπός ἐστι τοῦ σώματος τοῦ ἑαυτοῦ ;

ΑΛ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Τί ποτ' οὖν ἄνθρωπος ;

ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἔχεις μὲν οὖν, ὅτι γε τὸ τῷ σώματι χρώμενον.

ΑΛ. Ναί.

130 ΣΩ. Ἡ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχῇ ;

ΑΛ. Οὐκ ἄλλο.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρχουσα ;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ μὴν τόδε γε οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι.

ΑΛ. Τὸ ποῖον ;

ΣΩ. Μὴ οὐ τριῶν ἐν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον.

ΑΛ. Τίνων ;

ΣΩ. Ψυχὴν ἢ σῶμα ἢ συναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο.

ΑΛ. Τί μὴν ;

1. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ Πλάτωνα («Ὅροι» 415 A) εἶναι «ζῶον ἄπτερον, δίπουν, πλατυθύονον» ἢ μόνον τῶν ὄντων ἐπιστήμης τῆς κατὰ λόγους δεκτικόν ἐστιν.

2. Ψυχὴ κατὰ Πλάτωνα («Ὅροι» 413 C) εἶναι «τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖν» ἢ «αἰτία κινήσεως ζωτικῆς ζῴων».

ΣΩΚΡ. Μήπως τυχὸν κόβει τὰ δέρματα, χρησιμοποιοῦν καὶ τὰ μάτια (του) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Παραδεχθῆκαμε ὅμως ὅτι αὐτὸς ποῦ χρησιμοποιεῖ (κάτι), καὶ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων (αὐτὸς) κάμνει χρῆσιν, εἶναι διαφορετικὰ (πράγματα) ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄρα ὀυποδηματοποιὸς καὶ ὁ κιθαριστῆς εἶναι κάτι τὸ διαφορετικὸν ἀπὸ τὰ χέρια (τους) καὶ τὰ μάτια (τους), μὲ τὰ ὁποῖα ἐργάζονται ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶναι φανερόν.

XXV. ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν, καὶ ὀλόκληρον τὸ σῶμα (του, τὸ) χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. (Εἶπαμε ἔμως πρὸ ὀλίγου ὅτι) ἄλλο ἦτο ἐκεῖνος ποῦ χρησιμοποιεῖ (κάτι) καὶ ἄλλο ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου (αὐτὸς) κάμνει χρῆσιν ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἄρα ὁ ἄνθρωπος εἶναι (κάτι τὸ) διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα ;

ΑΛΚ. Φαίνεται νὰ εἶν' ἔτσι.

ΣΩΚΡ. Τί τάχα, λοιπὸν, νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος' ;

ΑΛΚ. Δὲν μπορῶ νὰ εἰπῶ.

ΣΩΚΡ. Ἢμπορεῖς (κάλλιστα) νὰ εἰπῆς ὅτι εἶναι αὐτὸ ποῦ χρησιμοποιεῖ τὸ σῶμα (του).

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὑπάρχει μήπως λοιπὸν τίποτ' ἄλλο, ἐκτὸς τῆς ψυχῆς, ποῦ νὰ κάμνη χρῆσιν τοῦ σώματος ;

ΑΛΚ. Κανένα ἄλλο.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν αὐτῆ κυριαρχεῖ ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Καὶ πιστεύω ἀσφαλῶς ὅτι κανεὶς ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἐφαντάσθῃ, αὐτὸ τοῦλάχιστον, ἀλλοιῶτικα.

ΑΛΚ. Ποιὸ δηλαδῆ ;

ΣΩΚΡ. Τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦμπορεῖ νὰ εἶναι, παρὰ τοῦλάχιστον τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ τρία.

ΑΛΚ. Ποιὰ τρία ;

ΣΩΚΡ. Τὴν ψυχὴν², ἢ τὸ σῶμα, ἢ τὸ σύνολον αὐτό, ποῦ κάνουν καὶ τὰ δύο μαζί.

ΑΛΚ. Βέβαια τί ἄλλο ;

ΣΩ. Ἐὰν μὴν αὐτό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὁμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι ;

ΑΛ. Ὁμολογήσαμεν.

B ΣΩ. Ἐὰν οὖν σῶμα αὐτὸ αὐτοῦ ἄρχει ;

ΑΛ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἐὰν ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτο γε εἴη ὃ ζητοῦμεν.

ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Ἐὰν ἄρα τὸ συναμφοτέρων τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο ἄνθρωπος ;

ΑΛ. Ἴσως δῆτα.

ΣΩ. Πάντων γε ἤκιστα· μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἐτέρου οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφοτέρων ἄρχειν.

ΑΛ. Ὁρθῶς.

C ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε σῶμα οὔτε τὸ συναμφοτέρον ἐστὶν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, [μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ εἴπερ τί ἐστι,] μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβάλειν ἢ ψυχὴν.

ΑΛ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐτι οὖν τι σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἢ ψυχὴ ἐστὶν ἄνθρωπος ;

ΑΛ. Μὰ Δί', ἀλλὰ ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν.

ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἐξαρκεῖ ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ τότε εἰσόμεθα, ὅταν εὐρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέψεως.

ΑΛ. Τί τοῦτο ;

ΣΩ. Ὁ ἄρτι οὕτω πως ἐρρήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτεόν εἶη αὐτὸ τὸ αὐτό· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτὸ ἕκαστον ἐσκέμ-

ΣΩΚΡ. Παρεδέχθημεν ὁμως, (χωρὶς ἀντίρρησην), ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ κυριαρχεῖ ἐπὶ τοῦ σώματος, αὐτὸ εἶν' ὁ ἄνθρωπος ;

ΑΛΚ. Τὸ παρεδέχθημεν.

ΣΩΚΡ. Ἄρα γε μήπως αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ σῶμα κυριαρχεῖ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ;

ΑΛΚ. Ὅχι· ἀποκλείεται.

ΣΩΚΡ. Διότι ἐδέχθημεν ὅτι αὐτὸ τὸ (σῶμα) ἐξουσιάζεται.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Δὲν μοῦ φαίνεται ὁμως αὐτὸ νὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦμεν ;

ΑΛΚ. Βέβαια· δὲν φαίνεται νὰ εἶναι.

ΣΩΚΡ. Ἄρα λοιπὸν τὸ σύνολον κι' ἀπὸ τὰ δύο μαζὶ ἐξουσιάζει τὸ σῶμα, κι' αὐτὸ συνεπῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ;

ΑΛΚ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

ΣΩΚΡ. Οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον. Διότι ὅταν δὲν συγκυριαρχῇ τὸ ἓν ἀπὸ τὰ δύο, εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ κυριαρχῇ τὸ σύνολον ἀπὸ τὰ δύο μαζί.

ΑΛΚ. Σωστά.

ΣΩΚΡ. Ἐπειδὴ ὁμως, οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὸ σύνολον κι' ἀπὸ τὰ δύο μαζὶ δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀπομένει, μοῦ φαίνεται, [ἢ αὐτὸ νὰ μὴν εἶναι τίποτε, ἢ κι' ἂν εἶναι καὶ κάτι], νὰ μὴν εἶναι συνεπῶς τίποτε ἄλλο ὃ ἄνθρωπος παρὰ (μόνον) ψυχῇ.

ΑΛΚ. Βέβαια, ἐννοεῖται.

ΣΩΚΡ. Χρειάζεσαι μήπως καὶ τίποτ' ἄλλο, διὰ νὰ ἔχῃς σαφεστέραν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ψυχῇ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ;

ΑΛΚ. Ὅχι, μὰ τὸν Δία· μοῦ φαίνεται πῶς ἀρκετὰ ἀπεδείχθη.

ΣΩΚΡ. Κι' ἂν δὲν (ἀπεδείχθη) βέβαια τελείως, αὐτὸ πάντως μᾶς ἐξαρκεῖ· διότι τότε μόνον θὰ τὸ γνωρίσωμε αὐτὸ τελείως, ἔταν εὐρωμεν αὐτὸ ποὺ τώρα πρὸ ὀλίγου παρελείψαμε, διότι εἶχεν ἀνάγκην μακρᾶς ἐξετάσεως.

ΑΛΚ. Καὶ ποῖο εἶν' αὐτό ;

ΣΩΚΡ. Αὐτὸ ποὺ πρωτότερα κάπως ἔτσι ἐλέχθη· (δηλαστῆ) ὅτι κατὰ πρῶτον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ αὐτῇ ἡ ἴδια (ἢ γενικῇ) ἀρχῇ (ποὺ παραμένει ἀμετάβλητος)· τώρα ὁμως ἀντὶ τῆς (ἀναλλοιώτου) αὐτῆς ἀρχῆς, ἐξετάσαμε τὴν κάθε ἀτομικὴν περίπτωσιν χωριστά, τί δηλαδὴ εἶναι, καὶ ἴσως

μεθα ὅτι ἐστί, καὶ ἴσως ἐξαρκέσει· οὐ γὰρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχὴν.

ΑΔ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχὴν ;

Ε ΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Τοῦτ' ἄρα ἦν ὃ καὶ ὀλίγω ἔμπροσθεν¹ εἵπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ.

ΑΔ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

XXVI. ΣΩ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίσαι ὃ ἐπιτάτιων γινῶναι ἑαυτόν.

131 ΑΔ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γινώσκει, τὰ αὐτοῦ ἀλλ' οὐχ αὐτὸν ἔγνωκεν.

ΑΔ. Οὕτως.

ΣΩ. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γινώσκει, καθ' ὅσον ἰατρός, οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτριβῆς.

ΑΔ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γινώσκειν ἑαυτούς. Οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὐτοί γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλ' ἐτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτῶν κατὰ γε τὰς τέχνας ἄς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γινώσκουσι, οἷς τοῦτο θεραπεύεται.

ΑΔ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γινώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην.

1. Σωφροσύνη κατὰ Πλάτωνα («Ὅροι» 413 Ε) εἶναι «συμφωνία ψυχῆς πρὸς τὸ ἀρχειν καὶ ἀρχεσθαι»· «φρόνησις δὲ («Ὅροι» 413 D) ἢ γνώσις τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν».

νὰ ἐξαρκέσῃ· διότι ποτὲ δὲν ἠθέλαμεν ἰσχυρισθῆ ὅτι ὑπάρχει τίποτε ἄλλο, πού νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας περὶ σσότερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν.

ΑΛΚ. Δὲν ὑπάρχει βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὡστε, λοιπόν, καλὰ εἶναι πού ἔχομεν τὴν ἰδέαν αὐτὴν, δηλαδὴ ὅτι ἐγὼ καὶ σὺ προσεγγίζομε πρὸς ἀλλήλους, χρησιμοποιοῦντας τοὺς λόγους, μὲ τὸ νὰ ἔρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἑνὸς εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἄλλου.

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸ ἀκριβῶς, λοιπόν, ἦτο ἐκεῖνο, πού καὶ ὀλίγον πρωτότερα εἶπαμε, δηλαδὴ πῶς ὁ Σωκράτης, χρησιμοποιοῦν τὰ λόγια, συνομιλεῖ μὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ἀπευθύνων τὰ λόγια ὄχι πρὸς τὸ πρόσωπόν σου, φυσικά, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην· αὐτὸ δὲ εἶναι ἡ ψυχὴ.

ΑΛΚ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα.

XXVI. ΣΩΚΡ. Αὐτὸς ἄρα πού μᾶς διατάσσει νὰ γνωρίσωμε τὸν ἑαυτὸν μας μᾶς παρακινεῖ νὰ γνωρισθοῦμε μὲ τὴν ψυχὴν μας.

ΑΛΚ. Φυσικά.

ΣΩΚΡ. Ὅποιος, λοιπόν, γνωρίζει κάτι, ἀπὸ τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ σῶμα, ἔχει γνωρίσει τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, ὄχι ὅμως καὶ τὸν ἑαυτὸν του τὸν ἴδιον.

ΑΛΚ. Πράγματι.

ΣΩΚΡ. Κανεὶς ἄρα ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς δὲν γνωρίζει τὸν ἑαυτὸν του, καθὼ ἰατρός, οὔτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς γυμναστές, καθὼ γυμναστής.

ΑΛΚ. Βέβαια· δὲν φαίνεται νὰ γνωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς των.

ΣΩΚΡ. Ἄρα οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τεχνῖται πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ γνωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς των· καθὼς εἶναι μάλιστα φυσικόν, οὔτε τὰ ἰδικὰ τους πράγματα δὲν γνωρίζουν κἄν, ἀλλὰ πράγματα πού ἀπέχουν πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τὰ ἰδικὰ τους, σύμφωνα μὲ τὰς τέχνας τοῦλάχιστον, πού ἀσχολοῦνται αὐτοί· γνωρίζουν δηλαδὴ τὰ ἀντικείμενα τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ σῶμα, ἀναλόγως τῶν ὑπηρεσιῶν πού αὐτὰ τοῦ παρέχουν.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Ἐάν, λοιπόν, τὸ νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του εἶναι σωφροσύνη, τότε κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶναι σώφρων σύμφωνα μὲ τὴν τέχνην του.

ΑΛ. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάνανσοι αὐταὶ αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα.

ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὰ ἑαυτοῦ ἀλλ' οὐχ αὐτὸν θεραπεύει ;

ΑΛ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὐθ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ
C ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ ;

ΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐ τὰ αὐτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής.

ΑΛ. Ὅρθῶς.

ΣΩ. Εἰ ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐκ Ἀλκιβιάδου ἠράσθη, ἀλλὰ τινος τῶν Ἀλκιβιάδου.

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ὅστις δέ σου τῆς ψυχῆς ἐρᾷ ;

ΑΛ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ
λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται ;

ΑΛ. Φαίνεται.

D ΣΩ. Ὁ δέ γε τῆς ψυχῆς ἐρῶν οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴη ;

ΑΛ. Εἰκὸς γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγὼ εἶμι ὁ οὐκ ἀπιὼν ἀλλὰ παραμένων
λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθόντων.

ΑΛ. Εὐ γε ποιῶν, ὦ Σώκρατες· καὶ μὴ ἀπέλθοις.

ΣΩ. Προθυμοῦ τοίνυν διὰ τὸ κάλλιστος εἶναι.

ΑΛ. Ἀλλὰ προθυμήσομαι.

ΑΛΚ. Βέβαια· κ' ἐμένα μοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶναι.

ΣΩΚΡ. Δι' αὐτὰ ἀκριβῶς καὶ αἱ τέχναι αὐταὶ φαίνονται ὅτι εἶναι βάνουσοι, καὶ ὄχι πράγματα ποῦ ἀρμόζει νὰ μαθαίνη ἕνας καθὼς πρέπει ἀνθρώπος.

ΑΛΚ. Βεβαιότατα.

ΣΩΚΡ. Ἔτσι λοιπὸν, στὸ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὅποιος περιποιεῖται τὸ σῶμα (του), φροντίζει διὰ τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, ὄχι ὅμως καὶ διὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του.

ΑΛΚ. Σὺν νὰ εἶναι σωστὸ αὐτό.

ΣΩΚΡ. Ἐκεῖνος δὲ ποῦ φροντίζει διὰ χρήματα, οὔτε διὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει, οὔτε διὰ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ διὰ πράγματα ποῦ ἀπέχουν πολὺ πρὸς μακρύτερα ἀπὸ τὰ ἰδικά του ;

ΑΛΚ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα.

ΣΩΚΡ. Ἄρα οὔτε ὁ χρηματιστὴς δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἰδικά του πράγματα.

ΑΛΚ. Σωστά.

ΣΩΚΡ. Ἄν συνεπῶς κάποιος ἐρωτεύθῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἄλκιβιάδῃ, δὲν ἐρωτεύθῃ τὸν Ἄλκιβιάδην, ἀλλὰ κάποιος ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ Ἄλκιβιάδῃ.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Ὅποιος ὅμως ἐρωτεύθῃ ἐσένα, ἐρωτεύεται τὴν ψυχὴ σου ;

ΑΛΚ. Αὐτὸ φαίνεται ἀναγκαῖον συμπέρασμα ἀπὸ τὸν συλλογισμόν σου.

ΣΩΚΡ. Ὅποιος, λοιπὸν, ἐρωτεύεται μόνον τὸ σῶμα σου, φεύγει καὶ πάει, μὲν αὐτὸ παύσῃ νὰ εἶναι ἀνθηρόν ;

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸς ὅμως ποῦ ἐρωτεύεται τὴν ψυχὴν δὲν φεύγει, ἐφόσον τοῦλάχιστον αὐτὴ πηγαίνει πρὸς τὸ καλύτερον ;

ΑΛΚ. Εἶναι βέβαια φυσικὸν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι αὐτὸς ποῦ δὲν φεύγει, ἀλλὰ παραμένει, ἂν καὶ τὸ σῶμα σου κλίνει πρὸς τὴ δύσι του, κι' ἀφ' οὗ πιά (ὄλοι) οἱ ἄλλοι ἔχουν φύγει.

ΑΛΚ. Καὶ κάνεις πολὺ καλὰ, Σωκράτη· καὶ μακάρι νὰ μὴ φύγῃς.

ΣΩΚΡ. Βάλε λοιπὸν τὰ δυνατά σου, νὰ εἶσαι ὅσον ἡμπορεῖς ὡραιότερος.

ΑΛΚ. Μὰ θὰ κάμω ὅ,τι ἡμπορέσω.

XXVII. ΣΩ. Ὡς οὕτω γέ σοι ἔχει· οὐτ' ἐγένεθ', ὡς
 B ἔοικεν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ Κλεινίου ἐραστῆς οὐτ' ἔστιν ἀλλ' εἰς
 μόνος, καὶ οὗτος ἀγαπητός, Σωκράτης δὲ Σωφρονίσκου καὶ
 Φιναργέτης.

ΑΛ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐφησθα ομικρὸν φθῆναί με προσελθόντα
 σοι, ἐπεὶ πρότερος ἄν μοι προσελθεῖν, βουλόμενος πυθέσθαι,
 δι' ὅτι μόνος οὐκ ἀπέρχομαι ;

ΑΛ. Ἦν γὰρ οὕτως.

ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον, ὅτι μόνος ἐραστῆς ἦν σός,
 οἱ δ' ἄλλοι τῶν σῶν· τὰ δὲ σὰ λήγει ὥρας, σὺ δ' ἄρχει
 132 ἀνθεῖν. Καὶ νῦν γε ἄν μὴ διαφθαρεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀθη-
 ναίων δήμου καὶ αἰσχίων γένη, οὐ μὴ σε ἀπολίπω. Τοῦτο
 γὰρ δὴ μάλιστα ἐγὼ φοβοῦμαι, μὴ δημεραστῆς ἡμῖν γε-
 νόμενος διαφθαρεῖς· πολλοὶ γὰρ ἤδη καὶ ἀγαθοὶ αὐτὸ πεπόν-
 θασιν Ἀθηναίων. Εὐπρόσωπος γὰρ ὁ τοῦ μεγαλήτορος
 δῆμος Ἐρεχθέως· ἀλλ' ἀποδύντα χρὴ αὐτὸν θεάσασθαι· εὐ-
 λαβοῦ οὖν τὴν εὐλάβειαν ἣν ἐγὼ λέγω.

ΑΛ. Τίνα ;

B ΣΩ. Γύμνασαι πρῶτον, ὦ μακάριε, καὶ μάθε δὲ δεῖ
 μαθόντα ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, πρότερον δὲ μὴ, ἵν' ἀλε-
 ξιφάρμακα ἔχων ἴης καὶ μηδὲν πάθης δεινόν.

ΑΛ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πειρῶ
 ἐξηγεῖσθαι, ὅστιν ἄν τρόπον ἐπιμεληθεῖμεν ἡμῶν αὐτῶν.

1. Ὁ Σωκράτης παρφθεῖ τὸν Ὅμηρον

δῆμος Ἐρεχθέως μεγαλήτορος (Ἰλ. Β 547)

ἀπὸ διάθεσιν ἀντιλαϊκῆν. Ὁ Ἐρεχθεύς, ἢ Ἐριχθόνιος, ἐθεωρεῖτο ὁ γη-
 γενῆς πολιούχος τῶν Ἀθηναίων, καθόσον ὁ Κέκροψ ἐλέγετο ὅτι ἦτο
 Αἰγύπτιος ἐκ Σαῖδος, μεταναστεύσας εἰς Ἀττικὴν, καὶ κτίσας τὴν
 Ἀκρόπολιν, ἢ ὅποια ἐξ αὐτοῦ ὠνομάσθη Κεκροπία, πρότερον καλου-
 μένη Ἀκτῆ. [Πάντως ἢ ἐξ Αἰγύπτου καταγωγὴ τῶν πρώτων βασιλέων
 ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὄχι καὶ τόσον ἀρίας προσλεύσεως ὀνομάτων των.
 Αἰφνης ὁ Μενεσεύς ὁ Πετεῶ, ὁ στρατεύσας κατὰ τῆς Τροίας βασι-
 λεύς τῶν Ἀθηναίων, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς του τοῦλάχιστον,
 γνησίως αἰγυπτιακοῦ, δὲν φαίνεται νὰ ἦτο καὶ τόσον ἀντόχθων. Διὰ
 τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι παρέλαβον τὸν Ἐρεχθέα ἢ Ἐριχθόνιον, ὁ ὅποιος
 πράγματι ἦτο αὐτόχθων. Διότι εἴταν ὁ Ζεὺς, ἐγκυμονῶν ἐν τῇ κεφαλῇ
 του τὴν Ἀθηναῖαν (ἀφοῦ κατέπει τὴν ἐξ αὐτοῦ κυοφορήσασαν Μῆτιδα

XXVII. ΣΩΚΡ. (Νὰ ξέρης μόνον δι) ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα γιὰ σένα : Οὔτε ὑπῆρξε ποτέ, καθὼς φαίνεται, κανεὶς φίλος τοῦ Ἀλκιβιάδῃ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλεινία, οὔτε καὶ ὑπάρχει, παρὰ ἓνας καὶ μόνος, κί' αὐτὸς μοναδικός, ὁ Σωκράτης ὁ υἱὸς τοῦ Σωφρονίσκου καὶ τῆς Φαιναρέτης.

ΑΛΚ. Ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Εἶπες λοιπόν, τὴν ὥρα ποῦ σὲ πλησίασα, δι μόλις λίγο σ' ἐπρόλαβα, ἐπειδὴ σὺ ἐσκόπευες νὰ μὲ πλησιάσῃς πρωτύτερα, γιὰτὶ ἤθελες νὰ μάθῃς, γιὰ ποῖο λόγο μόνος ἐγὼ δὲν φεύγω ἀπὸ κοντὰ σου ;

ΑΛΚ. Μὰ ἔτσι ἦταν ὁ σκοπὸς μου.

ΣΩΚΡ. Ἡ αἰτία λοιπόν εἶναι τὸ δι μόνος ἐγὼ ἤμουν (ἄληθινός) φίλος σου, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἦσαν φίλοι μόνον τῆς ὁμορφιάς σου· αὐτὴ δμως ἢ ὁμορφιά σου περνάει πιά, ἐνῶ σὺ τώρα μόλις ἀρχίζεις νὰ ἀνθῆς. Καὶ τώρα ἀσφαλῶς, ἀν μόνον δὲν διαφθαρήσῃ ἀπὸ τὸν ὄχλον τῶν Ἀθηναίων καὶ καταντήσῃς ἀσχημότερος, (δὲν φοβοῦμαι) μήπως σ' ἐγκαταλείψω. Τὸ μόνον δηλαδὴ ποῦ φοβοῦμαι πρὸ πάντων εἶναι μὴ τυχόν, ἀφοῦ μᾶς γίνῃς δημοφιλές, διαφθαρήσῃ. Διότι ἕως τώρα πολλοὶ καὶ καλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἔπαθαν αὐτό. Ὁ λαός, βλέπεις, τοῦ μεγαλοψύχου Ἐρεχθέως ἔφορε ὠραίαν προσωπίδα· πρέπει δμως νὰ τὸν ἴδῃ κανεὶς, ὅταν τὴν βγάλλῃ τὴν προσωπίδα αὐτῆ. Φυλάξου, λοιπόν, μὲ τὴν προφύλαξιν ποῦ σοῦ συνιστῶ ἐγὼ.

ΑΛΚ. Ποιὰν προφύλαξιν ;

ΣΩΚΡ. Ἐξασκήσου πρῶτα πρῶτα, εὐλογημένε, καὶ μάθε ἐκεῖνα ποῦ πρέπει νὰ ἔχῃς μάθει, γιὰ νὰ προχωρήσῃς στὴν πολιτικὴ, ὄχι δμως πρωτύτερα, διὰ νὰ πᾶς ἐφωδιασμένος μὲ ἀντιφάρμακα, καὶ νὰ μὴν πάθῃς κανένα κακό.

ΑΛΚ. Σὰν καλὰ μοῦ φαίνεται πῶς τὰ λέγεις, Σωκράτη. γιὰ προσπάθησε δμως νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς μὲ τὸν τρόπο θὰ φροντίσωμε διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας.

μετὰ τοῦ ἐμβρύου) ὑπέφερε ἀπὸ φοβερόν πονοκέφαλον, παρεκάλεσε τὸν υἱὸν τοῦ Ἡφαίστου νὰ τοῦ διαρρήξῃ τὴν κεφαλὴν μὲ τὴν σφύραν διὰ νὰ ἐξέλθῃ τὸ βρέφος. Ὁ Ἡφαίστος ἐδέχθη, ὑπὸ τὸν δρον δμως δι τὴ κόρη ποῦ θὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατέρα του νὰ τοῦ δοθῇ ἀμέσως. Ὁ Ζεὺς ἐν τῇ παραζάλῃ του ἐδέχθη, καὶ μόλις ἐξῆλθεν ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ χωλὸς σάτυρος τῆς ἐπετέθη· αὐτὴ δμως φεύγει· πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, τέλος, τὴν καταφθάνει καὶ ἐκσπερματίζει ἐπὶ τοῦ μηροῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Αὐτὴ ἀμέσως σπογγίζεται μὲ μαλλίον, τὸ ὁποῖον ἀπορρίπτει κατὰ γῆς. Τότε ἀνεφάνη δρακοντόπους ἄνθρωπος, ὁ Ἐριχθόνιος, πραγματικὸς γηγενὴς τῆς Ἀττικῆς καὶ δὴ τῶν Ἀθηνῶν. (Πρβλ. καὶ Πλάτ. Τιμαίον 23 D)].

ΣΩ. Οὐκοῦν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέ-
ρανται· ὃ γὰρ ἔσμεν, ἐπιεικῶς ὠμολόγηται· φοβούμεθα δὲ
μή, τούτου σφαλέντες, λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι,
ἀλλ' οὐχ ἡμῶν.

ΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Καὶ μετὰ τοῦτο ἤδη τῆς ψυχῆς ἐπιμελητέον καὶ
εἰς τοῦτο βλέπιόν.

ΑΛ. Δῆλον.

ΣΩ. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις
παραδοτέον.

ΑΛ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα ;
Ἐπειδὴ τοῦτο γρόντες, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα.
Ἄρα πρὸς θεῶν εὐλόγοντος οὐ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν τοῦ
Δελφικοῦ γραμματος οὐ ξυνίεμεν ;

ΑΛ. Τὸ ποῖόν τι διανοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες ;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι φράσω, ὃ γε ὑποπιεύω λέγειν καὶ συμ-
βουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα. Κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολ-
λαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον.

ΑΛ. Πῶς τοῦτο λέγεις ;

XXVIII. ΣΩ. Σκόπει καὶ σύ. Εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι
ὡσπερ ἀνθρώπῳ συμβουλευόντων εἶπεν ἰδὲ σαντόν, πῶς ἂν
ὑπελάβομεν τί παραινεῖν ; Ἄρα οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν,
εἰς ὃ βλέπων ὁ ὀφθαλμὸς ἐμελλεν αὐτὸν ἰδεῖν ;

ΑΛ. Δῆλον.

ΣΩ. Ἐννοῶμεν δὴ, εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων ἐκεῖνό
Ε τε ὁρῶμεν ἅμα ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτούς ;

ΑΛ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, διὲ εἰς κάτοπτρά τε καὶ
τὰ τοιαῦτα.

ΣΩΚΡ. Λοιπόν, κατὰ τὴν προηγουμένην συζήτησίν μας, ἕως αὐτὸ τὸ σημεῖον τὸ θέμα μας ἐπερατώθη· τὸ τί δηλαδὴ εἶμαστε, ἀρκετὰ τὸ διευκρινίσαμε· φοβούμεθα ἕμωξ μήπως τυχὸν κατὰ λάθος ξεφύγωμε ἀπὸ τὸ ζήτημα αὐτό, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε, φροντίζομε γιὰ τίποτε ἄλλο, καὶ ὄχι διὰ τὸν ἑαυτὸν μας.

ΑΛΚ. Πάει καλὰ.

ΣΩΚΡ. Καὶ κατόπιν ἀπ' αὐτὸ πρέπει πὰ νὰ φροντίσωμε διὰ τὴν ψυχὴν, καὶ πρὸς αὐτὸ πρέπει νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν μας.

ΑΛΚ. Εἶναι φανερὸν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Τὴν φροντίδα δὲ διὰ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα μας νὰ τὴν ἀναθέσωμε εἰς ἄλλους.

ΑΛΚ. Φυσικά· γιατί ὄχι ;

ΣΩΚΡ. Μὲ ποιόν, λοιπόν, τρόπον θὰ τὰ μαθαίναμε αὐτὰ ὅσον τὸ δυνατὸν σαφέστερα ; Διότι, ἅμα μάθωμε αὐτό, θὰ γνωρίσωμε φυσικά καὶ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Μήπως ἄραγε, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ θεοῦ, δὲν ἀντιλαμβάνομεθα τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπιγραφῆς τῶν Δελφῶν, ποὺ τὰ λέγει καλὰ, καὶ ποὺ πρὸ ὀλίγου μόλις ἀνεφέραμε ;

ΑΛΚ. Σὰν τί ἔννοιαι μ' αὐτὸ ποὺ λέγεις, Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Θὰ σοῦ εἰπῶ, αὐτὸ τοῦλάχιστον ποὺ ὑποθέτω ἐγώ, ὅτι σημαίνει, καὶ τί μᾶς συμβουλεύει, ἢ ἐπιγραφὴ αὐτῆ. Εἶναι ἐνδεχόμενον δηλαδὴ, διὰ νὰ ἐρμηνεύσωμε τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν, νὰ μὴ ἤμποροῦμε νὰ ἀναζητήσωμε εἰς πολλὰ μέρη παράδειγμα δι' αὐτό, παρὰ μόνον εἰς τὴν αἰσθησιν τῆς δράσεως.

ΑΛΚ. Πῶς τὸ ἔννοεις αὐτό ;

XXVIII. ΣΩΚΡ. Γιὰ σκέψου καὶ σύ· ἂν (ἢ ἐπιγραφὴ αὐτῆ), ὡσὰν ἀκριβῶς νὰ συνεβούλευεν ἄνθρωπον, ἔλεγε τυχὸν στὸν ὀφθαλμὸ μας : «Ἴδὲ τὸν ἑαυτὸν σου», σὰν τί θὰ ὑπεθέταμε ὅτι συνιστᾷ ; μήπως ὄχι τὸ νὰ κυττάζῃ πρὸς τὸ ἀντικείμενον αὐτό, μέσ' στὸ ὁποῖον, ἂν παρατηροῦσε, θὰ ἔβλεπε ὁ ὀφθαλμὸς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του ;

ΑΛΚ. Βέβαια, αὐτὸ εἶναι φανερόν.

ΣΩΚΡ. Ἄς σκεφθοῦμε λοιπόν, μέσα σὲ ποῖο ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα ἂν κυττάζωμε, βλέπομε καὶ τὸ μάτι μας, καὶ συγχρόνως τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας ;

ΑΛΚ. Μὰ αὐτό, Σωκράτη, εἶναι φανερόν ὅτι συμβαίνει μὲ τοὺς καθρέπτας καὶ τὰ τέτοια.

ΣΩ. Ὅρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ᾧ ὀρῶμεν ἐνεστί* τι* τῶν τοιούτων ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐννεόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν 133 ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ κατατικρῦν ὄψει ὡσπερ ἐν κατόπτρῳ, ὃ δὴ καὶ κόρην καλοῦμεν, εἰδῶλον ὃν τι τοῦ ἐμβλέποντος ;

ΑΔ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ὅφθαλμὸς ἄρα ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτο ὅπερ βέλτιστον αὐτοῦ καὶ ᾧ ὀρᾷ, οὕτως ἂν αὐτὸν ἴδοι.

ΑΔ. Φαίνεται.

ΣΩ. Εἰ δέ γε εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι ἢ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὁμοιον, οὐκ ὄφεται ἑαυτόν.

B ΑΔ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ὅφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν ἑαυτόν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτόν, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτόπου ἡ ὄψις ;

ΑΔ. Οὕτως.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ᾧ φίλε Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὐτήν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτόν, καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγίγνεται ἡ ψυχῆς ἀρετὴ, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὁμοιον ὃν ;

ΑΔ. Ἐμοιγε δοκεῖ, ᾧ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐχομεν οὖν εἰπεῖν, ὃ τι ἔστι τῆς ψυχῆς νοερώτερον ἢ τοῦτο, περὶ ὃ τὸ εἰδέναι τε καὶ φρονεῖν ἔστιν ;

ΑΔ. Οὐκ ἔχομεν.

1. Κόρη εἶναι τὸ σκοτεινὸν στρογγύλον σημεῖον, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὀφθαλμοῦ, διὰ τοῦ ὀποίου εισέρχονται αἱ φωτειναὶ ἀκτῖνες καὶ πίπτουν ἐπὶ τοῦ φακοῦ. Ὁ Σωκράτης ἐδῶ λέγει ὅτι ἡ λέξις «κόρη» ἔλαβε τὴν σημασίαν αὐτήν (κυρίως σημαίνει κορίτσι, κοπέλλα, παρθένος), διότι τὰ ἀντικείμενα ποῦ προσβάλλουν τὸ μάτι μας, σχηματί-

ΣΩΚΡ. Τὸ πέτυχες· ὥστε λοιπὸν καὶ μέσα στὸν ὀφθαλμόν, μὲ τὸν ὁποῖον κυττάζουμε, κάτι ὑπάρχει ἀπ' αὐτά ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

ΣΩΚΡ. Ἐχεις προσέξει, λοιπὸν, ὅτι τὸ πρόσωπον ἐκείνου ποὺ πκρατηρεῖ ἀκριβῶς μέσα σ' ἓνα μάτι ἀπεικονίζεται μέσα εἰς τὸ μάτι τοῦ ἀντικρυνοῦ του, ἀκριβῶς σὰν σὲ καθρέπτην, στὸ μέρος ποὺ ὀνομάζουμε καὶ κόρην¹, διότι τὸ εἶδωλον αὐτοῦ ποὺ κυττάζει μᾶς παρουσιάζεται μέσα σ' αὐτό ;

ΑΛΚ. Εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Ὅστε ἂν ἓνας ὀφθαλμὸς ἐλέπη ἄλλον ὀφθαλμόν, καὶ κυττάξῃ ἀκριβῶς μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σημεῖον, ποὺ εἶναι τὸ καλύτερον ποὺ ἔχει, καὶ μὲ τὸ ὁποῖον συντελεῖται ἡ ὄρασις, θὰ ἤμποροῦσε, μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, νὰ ἰδῇ καὶ τὸν ἑαυτὸν του ;

ΑΛΚ. Φαίνεται πὼς θὰ ἤμποροῦσε.

ΣΩΚΡ. Ἄν ὅμως τυχὸν κυττάξῃ πρὸς κανένα ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου, ἢ εἰς κάποιο ἄλλο ἀντικείμενον, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τυχαίνει νὰ ὁμοιάξῃ μὲ τὴν κόρην, (τότε βέβαια) δὲν θὰ τὸν ἰδῇ τὸν ἑαυτὸν του.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Ἄν συνεπῶς ἓνας ὀφθαλμὸς πρόκειται νὰ ἰδῇ τὸν ἑαυτὸν του, πρέπει νὰ κυττάξῃ μέσα εἰς (ἄλλον) ὀφθαλμόν, καὶ ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τοῦ ματιοῦ, ἔπου τυχαίνει νὰ ἐνυπάρχῃ ἡ ἰκανότης τοῦ ὀφθαλμοῦ· αὐτὸ δὲ τὸ σημεῖον, μοῦ φαίνεται, εἶναι τὸ κέντρον τῆς ὀράσεως ;

ΑΛΚ. Ἄκριβῶς.

ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπὸν, ἀγαπητέ μου Ἀλκιβιάδη, καὶ ἡ ψυχὴ ἐὰν πρόκειται νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν τῆς, πρέπει νὰ κυττάξῃ μέσα εἰς (ἄλλην) ψυχὴν, καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο αὐτῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ ἡ σοφία, καὶ εἰς ἄλλο κανένα (μέρος) πρὸς τὸ ὁποῖον αὐτὸ τυχαίνει νὰ εἶναι ὅμοιον ;

ΑΛΚ. Τὴν ἴδια γνώμη ἔχω κ' ἐγώ, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Ἦμποροῦμ. λοιπὸν νὰ εἰποῦμε, ποῖον μέρος τῆς ψυχῆς εἶναι νοερώτερον ἀπ' αὐτό, κοντὰ στὸ ὁποῖον ὑπάρχουν ἡ γνώσις καὶ ἡ φρόνησις ;

ΑΛΚ. Ὅχι, δὲν ἤμποροῦμε.

ζουν ἓνα μικρὸ εἶδωλον ἀκριβῶς εἰς τὸ μελανὸν αὐτὸ σημεῖον τοῦ ματιοῦ μας.

ΣΩ. Τῷ θεῷ ἄρα τοῦτ' ἔοικεν αὐτῆς, καὶ τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεὸν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίῃ μάλιστα.

ΑΔ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τὸ δὲ γινώσκειν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι ;

ΑΔ. Πάνυ γε.

XXIX. ΣΩ. Ἄρ' οὖν μὴ γινώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς μηδὲ σώφρονες ὄντες δυναίμεθ' ἂν εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακά τε καὶ ἀγαθὰ ;

ΑΔ. Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες ;

D ΣΩ. Ἄδύνατον ἴσως σοι φαίνεται μὴ γινώσκοντα Ἄλκιβιάδην τὰ Ἄλκιβιάδου γινώσκειν διὸ Ἄλκιβιάδου ἔστιν.

ΑΔ. Ἄδύνατον μέντοι νῆ Δία.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, εἰ μηδ' ἡμᾶς αὐτούς ;

ΑΔ. Πῶς γάρ ;

ΣΩ. Εἰ δ' ἄρα μὴ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων ;

ΑΔ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν ὁμολογοῦντες ἄρι εἶναι τινας, οἱ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γινώσκουσι, τὰ δὲ ἑαυτῶν, ἄλλους δὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν. Ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτα
E εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ μιᾶς τέχνης, αὐτόν, τὰ αὐτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ.

ΑΔ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Ὅστις δὲ τὰ αὐτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων που ἂν ἀγνοῖ κατὰ ταῦτά.

ΑΔ. Τί μήν ;

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει.

ΑΔ. Ἀνάγκη.

ΣΩΚΡ. Αυτό λοιπόν τὸ μέρος τῆς ψυχῆς ὁμοιάζει πρὸς τὴν θεότητα, καὶ ὁποῖος, κυττάζοντας μέσα σ' αὐτό, καὶ γνωρίζοντας τὴν ὄλην θεότητα, δηλαδὴ τὸν θεὸν καὶ τὴν φρόνησιν, θὰ ἤμποροῦσε ἔτσι νὰ γνωρίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερα καὶ τὸν ἑαυτὸν τσου.

ΑΛΚ. Εἶναι φανερὸν αὐτό.

ΣΩΚΡ. Τὸ δὲ νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του, ἐμείναμε σύμφωνοι ὅτι εἶναι σωφροσύνη ;

ΑΛΚ. Βεβαίότατα.

XXIX. ΣΩΚΡ. Ἄραγε λοιπόν, ὅταν δὲν γνωρίζωμε τοὺς ἑαυτοὺς μας, καὶ δὲν εἴμεθα καὶ σώφρονες, θὰ ἤμπορούσαμε ποτὲ νὰ μάθωμε τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ προτερήματα τῶν ἑαυτῶν μας ;

ΑΛΚ. Καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτό, Σωκράτη ;

ΣΩΚΡ. Ἴσως νὰ σοῦ φαίνεται ἀδύνατον, ἐσένα, τὸ νὰ γνωρίζῃς τὰ πράγματα τοῦ Ἄλκιβιάδῃ ὅτι εἶναι τοῦ Ἄλκιβιάδῃ, ὅταν δὲν γνωρίζῃς (τὸν ἴδιο) τὸν Ἄλκιβιάδῃ.

ΑΛΚ. Πράγματι ἀδύνατον, μὰ τὸν Δία.

ΣΩΚΡ. Οὔτε λοιπόν καὶ τὰ ἰδικά μας (πράγματα) ὅτι εἶναι ἰδικά μας, ὅταν δὲν γνωρίζωμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ;

ΑΛΚ. Βέβαια· πῶς θὰ ἦταν αὐτὸ δυνατόν ;

ΣΩΚΡ. Ἄν ὁμως δὲν γνωρίζωμε τὰ ἰδικά μας, δὲν θὰ γνωρίζωμε οὔτε τὰ ὅσα ἔχουν σχέσιν μὲ τὰ ἰδικά μας.

ΑΛΚ. Φαίνεται πῶς ὄχι.

ΣΩΚΡ. Ἄρα δὲν τὸ εἶπαμε καὶ πάρα πολὺ σωστά, ὅταν προηγουμένως παραδεχθῆκαμε πῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ δὲν γνωρίζουν μὲν τοὺς ἑαυτοὺς των, γνωρίζουν ὁμως τὰς ὑποθέσεις των, ἄλλοι δὲ ποὺ γνωρίζουν μόνον τὰ ὅσα σχετίζονται μὲ τὰς ὑποθέσεις των. Διότι τὸ νὰ προσέξῃ κανεὶς ὅλα αὐτὰ τελείως, δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸν του, τὰς ὑποθέσεις του, καὶ τὰ ὅσα σχετίζονται μὲ τὰς ὑποθέσεις του, φαίνεται νὰ εἶναι ἴδιον ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου, ποὺ κατέχει μίαν καὶ μόνην τέχνην.

ΑΛΚ. Σάμπως ἔτσι εἶναι.

ΣΩΚΡ. Ὅποιος δὲ ἀγνοεῖ τὰ ἰδικά του πράγματα, διὰ τοὺς ἰδίους λόγους (ποὺ ἀναφέραμε) θὰ ἀγνοῇ, μού φαίνεται, καὶ τὰ πράγματα τῶν ἄλλων.

ΑΛΚ. Βέβαια· τί ἄλλο ;

ΣΩΚΡ. Ἄν λοιπόν (ἀγνοῇ) τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων, θὰ ἀγνοῇ τὰς ὑποθέσεις καὶ τῶν πόλεων.

ΑΛΚ. Κατ' ἀνάγκην.

ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός.

ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐ μὴν οὐδ' οἰκονομικός γε.

134 ΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ εἴσεται ὁ τι πράττει.

ΑΛ. Οὐ γὰρ οὔν.

ΣΩ. Ὅ δὲ μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται ;

ΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐξαμαρτάνων δὲ οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ;

ΑΛ. Πῶς δ' οὔ ;

ΣΩ. Κακῶς δὲ πράττων οὐκ ἄθλιος ;

ΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Τί δ' οἷς οὔτος πράττει ;

ΑΛ. Καὶ οὔτοι.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἶόν τε, ἐὰν μὴ τις σόφρων καὶ ἀγαθὸς ἦ, εὐδαιμόνα εἶναι.

ΑΛ. Οὐχ οἶόν τε.

B ΣΩ. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι.

ΑΛ. Σφόδρα γε.

XXX. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οὐδ' ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὧς Ἀλκιβιάδης, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς.

ΑΛ. Οὐ μέντοι.

ΣΩ. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις.

ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ ;

C ΣΩ. Δύναίτο δ' ἂν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει ;

ΑΛ. Καὶ πῶς ;

ΣΩΚΡ. ἼΑρα ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίγη ποτὲ πολιτικός.

ΑΛΚ. Βέβαια ὄχι.

ΣΩΚΡ. ἼΑλλά οὔτε κἄν καλὸς νοικοκύρης.

ΑΛΚ. Φυσικά οὔτε.

ΣΩΚΡ. Οὔτε θὰ ξέρη καὶ τί κάνει.

ΑΛΚ. Μὰ βέβαια ὄχι.

ΣΩΚΡ. Αὐτὸς δὲ πού δὲν ἠξεύρει (τί κάνει), δὲν θὰ διαπράξη λάθη ;

ΑΛΚ. Καὶ πολλὰ μάλιστα.

ΣΩΚΡ. Κάνοντας ὄμως λάθη, δὲν θὰ γίγη πρόξενος κακοῦ καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ ὡς πολιτικός ;

ΑΛΚ. Βέβαια.

ΣΩΚΡ. Ὅταν δὲ γίνεται πρόξενος κακοῦ, δὲν εἶναι δυστυχής ;

ΑΛΚ. Καὶ μάλιστα φοβερὰ (δυστυχής).

ΣΩΚΡ. Τί (παθαίνουν) δὲ αὐτοὶ διὰ τοὺς ὀποίους αὐτὸς ἐνεργεῖ ;

ΑΛΚ. Καὶ αὐτοὶ (δυστυχοῦν).

ΣΩΚΡ. ἼΑρα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς εὐτυχιμένος, ἂν δὲν εἶναι σώφρων καὶ καλός.

ΑΛΚ. Βέβαια, δὲν εἶναι δυνατόν.

ΣΩΚΡ. Ὅστε ὄσοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι κακοὶ, εἶναι καὶ δυστυχεῖς.

ΑΛΚ. Καὶ πολὺ βέβαια.

XXX. ΣΩΚΡ. ἼΑρα, οὗτ' ἐκεῖνος πού ἔχει πλουτήσῃ δὲν γλυτώνει ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ (μόνον) ἐκεῖνος πού ἔβαλε γνῶσιν.

ΑΛΚ. ἼἜτσι φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Ὅστε αἱ πόλεις δὲν χρειάζονται οὔτε τείχη, οὔτε πολεμικά πλοῖα, οὔτε ναυστάθμους, ἼΑλκιβιάδη μου, ἂν θέλουν νὰ εὐτυχήσουν, οὔτε μεγάλον πληθυσμόν, οὔτε μεγάλην ἔκτασιν, χωρὶς τὴν ἀρετὴν.

ΑΛΚ. ἼΑσφαλῶς ὄχι.

ΣΩΚΡ. ἼΑν λοιπὸν ἔχῃς ὄπ' ὄψιν σου νὰ διαχειρισθῇς τὰς ὄυποθέσεις τῆς πολιτείας σωστὰ καὶ καλά, πρέπει νὰ μεταδώσῃς μέρος τῆς ἰδικῆς σου ἀρετῆς πρὸς τοὺς πολίτας.

ΑΛΚ. Βέβαια πῶς ὄχι ;

ΣΩΚΡ. Θὰ ἠμποροῦσε ὄμως ποτὲ κανεὶς νὰ μεταδώσῃ κάτι πού δὲν τὸ ἔχει (ὁ ἴδιος) ;

ΑΛΚ. Καὶ πῶς θὰ γινόταν αὐτό ;

ΣΩ. Αὐτῷ ἄρα σοι πρῶτον κητέον ἀρετὴν, καὶ ἄλλω
 δε μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ ἄρξειν καὶ
 ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως.

ΑΛ. Ἐληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον
 σαυτῷ ποιεῖν ὅτι ἂν βούλη, οὐδὲ τῇ πόλει, ἀλλὰ δικαιοσύ-
 νην καὶ σωφροσύνην.

ΑΛ. Φαίνεται.

D ΣΩ. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε
 καὶ ἡ πόλις θεοφιλῶς πράξετε.

ΑΛ. Εἰκός γε.

ΣΩ. Καὶ ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ
 θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες ὑμᾶς τε αὐτούς
 καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθε καὶ γνώσεσθε.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράξετε ;

ΑΛ. Ναί.

E ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυή-
 σασθαι ἢ μὴν εὐδαιμονήσειν.

ΑΛ. Ἐσφαλῆς γὰρ εἰ ἐγγυητής.

ΣΩ. Ἄδικως δὲ πράττοντες, εἰς τὸ ἄθεον καὶ τὸ σκο-
 τεῖνον βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὁμοια τούτοις πράξετε
 ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς.

ΑΛ. Ἐοικεν.

ΣΩΚΡ. Ἄρα πρέπει σὺ πρῶτον ν' ἀποκτήσης ἀρετὴν, καθὼς καὶ ὁποιοσδήποτε ἄλλος ποὺ πρόκειται νὰ κυβερνήσῃ, ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἰδιώτης καὶ νὰ φροντίσῃ διὰ τὰς ἰδιωτικὰς του ὑποθέσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὰς κρατικὰς ὑποθέσεις.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπιδιώξῃς ἐξουσίαν, οὔτε ἀξίωμα τέτοιο, πρὸ νὰ κάνῃς ὅ,τι θέλεις, οὔτε στὸν ἑαυτὸ σου, οὔτε στὴν πολιτείαν, ἀλλὰ (νὰ ἐπιδιώξῃς) νὰ γίνῃς δίκαιος καὶ μυαλωμένος.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶναι φανερόν.

ΣΩΚΡ. Διότι ὅταν καὶ σὺ καὶ ἡ πολιτεία ἐνεργῆτε μὲ δικαιοσύνην καὶ μὲ σωφροσύνην, θὰ ἐνεργῆτε θεάρεστα.

ΑΛΚ. Φυσικά.

ΣΩΚΡ. Καὶ ἀκριβῶς, ἐκεῖνο ποὺ ἐλέγαμε στὴν προηγουμένη μας συζήτησιν, θὰ ἐνεργῆτε, ἀτενίζοντες πάντοτε πρὸς τὴν θεότητα ὡς πρὸς λαμπρὸν καθρέπτην.

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶναι φανερόν.

ΣΩΚΡ. Βέβαια ὅμως, κυττάζοντες πρὸς τὰ ἐκεῖ, θὰ ξεχωρίσετε καὶ θὰ γνωρίσετε καὶ τοὺς ἑαυτοὺς σας καὶ τὰ προτερήματά σας.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ὡστε λοιπὸν θὰ ἐνεργήσητε σωστὰ καὶ θὰ ἐπιτύχετε ;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Λοιπὸν, ἂν σεῖς πράγματι ἐνεργῆτε ἔτσι, εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς ἐγγυηθῶ ὅτι χωρὶς ἄλλο θὰ γίνετε εὐτυχησμένοι.

ΑΛΚ. Εἶσαι δὲ ἀξίопιστος ἐγγυητής.

ΣΩΚΡ. Ἄν ὅμως ἐνεργῆτε ἀδίκᾳ, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἀθεΐαν καὶ τὴν δολιότητα, ὅπως εἶναι φυσικόν, αἱ πράξεις σας θὰ εἶναι ὅμοιαι (πρὸς τὴν ἀθεΐαν καὶ τὴν δολιότητα), ἐφόσον θ' ἀγνοῆτε τοὺς ἑαυτοὺς σας.

ΑΛΚ. Φυσικά.

ΣΩ. Ὅτι γὰρ ἂν, ὃ φίλε Ἀλκιβιάδῃ, ἐξουσία μὲν ἢ ποιεῖν δὲ βούλεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἶκός συμβαίνειν, ἰδιώτῃ ἢ καὶ πόλει; Ὄσον νοσοῦντι ἐξουσίας οὐσης δρᾶν δ
135 βούλεται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δὲ καὶ μη-
δὲ ἐπιπλήττοντι ἑαυτῶ, τί τὸ συμβησόμενον; ἄρ' οὐχ, ὡς τὸ εἶκός, διαφθαρεῖναι τὸ σῶμα;

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τί δ' ἐν νηϊ, εἴ τω ἐξουσία εἴη ποιεῖν δὲ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾶς δ' ἂν ξυμβαίῃ αὐτῷ τε καὶ τοῖς ξυγναύταις;

ΑΛ. Ἐγώ γε, ὅτι γε ἀπόλοιντο πάντες ἂν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις ἀρχαῖς
B καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἔπεται τὸ κακῶς πράτ-
τειν;

ΑΛ. Ἀνάγκη.

XXXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρῆ, ὃ ἄριστε Ἀλ-
κιβιάδῃ, παρασκευάζεσθαι οὐδ' αὐτῷ οὔτε τῇ πόλει, εἰ
μέλλετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετήν.

ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ
τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ἄρχεῖν ἀνδρὶ, οὐ μόνον παιδί.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε ἄμεινον καὶ κάλλιον;

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ κάλλιον προεπωδέστερον;

ΑΛ. Πῶς δ' οὐ;

C ΣΩ. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν ἄμεινον γάρ.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Δουλοπρεπὲς ἄρα ἢ κακία.

ΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἐλευθεροπρεπὲς δὲ ἢ ἀρετή.

ΣΩΚΡ. Διότι σ' ἐκείνον, ἀγαπητέ μου Ἀλκιβιάδη, ὁ ὅποιος ἔχει τυχὸν ἐξουσίαν νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει, δὲν ἔχει ὅμως μυαλό, τί εἶναι τὸ πιθανώτερον νὰ τοῦ συμβῇ, εἴτε ἰδιώτης εἶναι αὐτός, εἴτε καὶ πολιτεία ἀκόμη; Ὅπως π.χ. ἐὰν εἰς ἕναν ἀρρωστον ἔχη δοθῇ ἐξουσία νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει, ὁ ὅποιος ὅμως δὲν ἔχει ἰδέαν ἰατρικῆς, κυριαρχῆ δὲ σὲ τέτοιον βαθμόν, ποῦ κανεὶς νὰ μὴ τολμᾷ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, τί μέλλει νὰ τοῦ συμβῇ αὐτοῦ; Ἄραγε, ὅπως εἶναι φυσικόν, δὲν θὰ καταστραφῇ τὸ σῶμα του;

ΑΛΚ. Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια.

ΣΩΚΡ. Τί δέ, εἰς ἕνα πλοῖον, ἐὰν κάποιος ἐκεῖ μέσα ἤθελε τυχὸν ἔχει ἐξουσίαν νὰ κάνῃ ὅ,τι τοῦ ἀρέσει, ὁ ὅποιος ὅμως δὲν ἔχει οὔτε μυαλό οὔτε καὶ ἱκανότητα πλοιάρχου, διακρίνεις τὰ ὅσα θὰ συμβοῦν καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς συντρόφους του ναύτας;

ΑΛΚ. Βέβαια, ὅτι τοῦλάχιστον ὅλοι θὰ πάνε χαμένοι.

ΣΩΚΡ. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο λοιπὸν καὶ εἰς μίαν πολιτείαν, ὅπως καὶ εἰς ὅλα τὰ ἀξιώματα, καὶ τὰς διοικήσεις, ποῦ στεροῦνται ἀρετῆς, ἐπακολουθεῖ ἡ δυστυχία;

ΑΛΚ. Ἀναγκασία συνέπεια.

XXXI. ΣΩΚΡ. Λοιπὸν, φίλτατε Ἀλκιβιάδη, δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃς δικτατορίαν οὔτε χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σου, οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας, ἀν θέλετε νὰ εὐτυχῆσετε κ' οἱ δύο, ἀλλὰ ἀρετὴν.

ΑΛΚ. Μιλᾷς ἀληθινά.

ΣΩΚΡ. Προτοῦ δὲ ἀποκτήσῃ κανεὶς ἀρετὴν, προτιμότερον εἶναι γιὰ ἕναν ἄνδρα, καὶ ὄχι μόνον γιὰ τὰ παιδιά, νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὸν καλύτερό του, παρὰ νὰ κυβερνᾷ ὁ ἴδιος.

ΑΛΚ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΩΚΡ. Τὸ καλύτερον, λοιπὸν, εἶναι ἀσφαλῶς καὶ ὡραιότερον;

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Τὸ δὲ ὡραιότερον εἶναι καὶ καταλληλότερον;

ΑΛΚ. Βέβαια πῶς ὄχι;

ΣΩΚΡ. Ἄρα τοῦ πρέπει τοῦ κακοῦ νὰ εἶναι δούλος; Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερον.

ΑΛΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Ἡ κακία λοιπὸν ἀρμόζει εἰς δούλους.

ΑΛΚ. Εἶναι φανερόν.

ΣΩΚΡ. Ἡ ἀρετὴ δὲ ἀρμόζει εἰς ἐλευθέρους.

ΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν φεύγειν χρή, ὦ εταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν ;

ΑΛ. Μάλιστα γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Αἰσθάνει δὲ νῦν πῶς ἔχεις ; ἐλευθεροπρεπῶς ἢ οὐ ;

ΑΛ. Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.

ΣΩ. Οἶσθα οὖν, πῶς ἀποφεύξει τοῦτο τὸ περὶ σὲ νῦν ;
 Ἴνα μὴ ὀνομάζωμεν αὐτὸ ἐπὶ καλῶ ἀνδρὶ.

D ΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Πῶς ;

ΑΛ. Ἐὰν βούλη σύ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη.

ΑΛ. Ἀλλὰ πῶς χρή λέγειν ;

ΣΩ. Ὅτι ἐὰν θεὸς ἐθέλη.

ΑΛ. Λέγω δὴ. Καὶ πρὸς τούτοις μέντοι τόδε λέγω, δι-
 κινδυνεύσομεν μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα, ὦ Σώκρατες, τὸ μὲν
 σὸν ἐγώ, σὸν δὲ τοῦμόν· οὐ γὰρ ἔστιν ὅπως οὐ παιδαγωγή-
 σω σε ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, σὸν δ' ὑπ' ἐμοῦ παιδαγωγήσει.

E ΣΩ. Ὡ γενναῖε, πελαργοῦ ἄρα ὁ ἐμὸς ἔρωσ οὐδὲν δι-
 οίσει, εἰ παρὰ σοὶ ἐννεοιτεύσας ἔρωτα ὑπόπιτερον ὑπὸ τού-
 του πάλιν θεραπεύσεται.

ΑΛ. Ἀλλὰ οὕτως ἔχει, καὶ ἄρξομαι γε ἐντεῦθεν τῆς δι-
 καιοσύνης ἐπιμέλεσθαι.

ΣΩ. Βουλοίμην ἂν σε καὶ διατελέσαι· ὀρθωθῶ δέ, οὔ τι
 τῇ σῇ φύσει ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς πόλεως ὀρθῶν ὁρώμην,
 μὴ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ.

---

1. Λέγεται δι, δταν οἱ πελαργοὶ γηράσουν, οἱ νέοι πελαργοὶ τοὺς
 περιποιοῦνται, ὅπως οἱ γονεῖς τοὺς διέθρεψαν καὶ τοὺς διεφύλαξαν
 δταν ἦσαν νεοσσοί.

ΑΔΚ. Ναί.

ΣΩΚΡ. Πρέπει λοιπόν, αγαπητέ, ν' ἀποφεύγωμε τὴν δουλοπρέπειαν ;

ΑΔΚ. Καὶ πολὺ μάλιστα, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Καταλαβαίνεις λοιπόν τώρα πῶς εὐρίσκεσαι ; ὡσὰν ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ ὄχι ;

ΑΔΚ. Μοῦ φαίνεται μάλιστα πῶς καὶ τὸ παρακαταλαβαίνω.

ΣΩΚΡ. Ἡξεύρεις λοιπόν, πῶς θ' ἀποφύγῃς αὐτό, ποὺ σὲ περιτριγυρίζει τώρα ; διὰ νὰ μὴ λέμε διαρκῶς τ' ὄνομά του, μπρὸς σὲ ἄνθρωπον μορφωμένον (ὄπως σύ).

ΑΔΚ. Μάλιστα, τὸ ἠξεύρω.

ΣΩΚΡ. Πῶς ;

ΑΔΚ. (Νά !) ἂν σὺ θελήσῃς, Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Δὲν τὸ εἶπες καλὰ αὐτό, Ἀλκιβιάδη.

ΑΔΚ. Μὰ τότε πῶς πρέπει νὰ τὸ εἰπῶ ;

ΣΩΚΡ. (Νά !) ἂν θέλῃ ὁ θεός.

ΑΔΚ. Καλὰ λοιπόν, τὸ λέγω (αὐτό)· ἐπιπλέον μάλιστα προσθέτω καὶ τὸ ἐξῆς : ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἐνδεχόμενον ν' ἀλλάξωμεν πρόσωπα, Σωκράτη, ἐγὼ μὲν νὰ πάρω τὸ δικό σου, σὺ δὲ τὸ δικό μου. Διότι δὲν ὑπάρχει τρόπος ποὺ νὰ μὴ σὲ παρακολουθῶ ἀπὸ σήμερα καὶ πέρα σὰν παιδαγωγός (σου)· σὺ δὲ θὰ διαπαιδευθῆσαι ἀπὸ ἐμένα.

ΣΩΚΡ. Συνεπῶς, μεγαλόκαρδε ἄνθρωπε, ἢ ἀγάπη μου δὲν θὰ διαφέρῃ καθόλου ἀπὸ πελαργόν¹, ἀφοῦ δηλαδὴ ἐξέκπλαψε κοντά σου μιὰ πτερωτὴ ἀγάπη, θὰ τύχῃ, μὲ τὴν σειράν της τώρα κι' αὐτὴ, τὴν ἴδιαν περιποίησιν, εἰς ἀνταπόδοσιν.

ΑΔΚ. Μὰ ἔτσι καὶ εἶναι· καὶ ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴ θ' ἀρχίσω χωρὶς ἄλλο νὰ φροντίζω διὰ τὴν δικαιοσύνην.

ΣΩΚΡ. Θὰ ἠυχόμουν μάλιστα καὶ νὰ τὸ συνέχιζες αὐτὸ ἐπὶ πολὺν καιρό· φοβοῦμαι ὅμως, ὄχι τόσο γιὰτὶ δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνη στὸ χαρακτήρα σου, ἀλλὰ γιὰτὶ βλέπω τὴν ἐπικίνδυνή ἐπίδρασι τοῦ ὄχλου τῆς πόλεώς μας, μήπως καὶ (ὁ ὄχλος αὐτὸς) ὑπερισχύσῃ καὶ κατανικήσῃ κ' ἐμένα κ' ἐσένα.

ΠΛΑΤΩΝ
πολιτικός

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ θέση τοῦ «Πολιτικοῦ» μέσα στοῦ Πλατωνικό ἔργο .

Γιὰ τὴ θέση τοῦ «Πολιτικοῦ» μέσα στοῦ Πλατωνικό ἔργο, γιὰ τὴ σχέση μεταξύ τῶν διαλόγων «Παρμενίδη», «Θεαίτητου», «Σοφιστῆ» καὶ «Πολιτικοῦ», γιὰ τὰ πρόσωπα τῆς τετραλογίας αὐτῆς καὶ τὴ γενικὴ συγγένεια τῶν μεταφυσικῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος ἔχομε διαπραγματευθῆ λεπτομερῶς στὴν Εἰσαγωγή τοῦ διαλόγου τοῦ «Παρμενίδη» (ἐκδ. Ζαχαροπούλου). Ἐδῶ συντομώτατα ἀναφέρομε ὅτι ὁ «Πολιτικός» εἶναι γνήσιο ἔργο τοῦ Πλάτωνος καὶ κατατάσσεται στὰ ἔργα τῆς 4ης περιόδου, τῆς γεροντικῆς ἡλικίας του, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς διαλόγους : «Θεαίτητο» «Παρμενίδη», «Σοφιστή», «Πολιτικό», «Φίληβο», «Τίμαιο», «Κριτία», καὶ «Ἐπινομίδα». Ὁ «Σοφιστής» ἔχει γιὰ θέμα τὸν ὀρισμὸ τοῦ σοφιστοῦ. Ὁ «Πολιτικός» παρουσιάζεται ὡς ἄμεση συνέχεια τοῦ «Σοφιστῆ». Συνεχίζεται ἐδῶ ἡ ὁμιλία πού ἄρχισε στὸ «Σοφιστή» καὶ ἔχει γιὰ περιεχόμενο τὸν ὀρισμὸ τοῦ πολιτικοῦ. Εἶναι ὁ «Πολιτικός» τὸ δεύτερο κατ' ἔσοχὴν πολιτικὸ σύγγραμμα τοῦ Πλάτωνος ἀνάμεσα στὴν «Πολιτεία» καὶ τοὺς «Νόμους». Ἡ σειρά πού θέλησε ὁ Πλάτων νὰ διαβάζωνται οἱ διάλογοι τῆς τετραλογίας εἶναι : «Παρμενίδης», «Θεαίτητος», «Σοφιστής» καὶ «Πολιτικός», καὶ αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ σειρά τῆς χρονικῆς διαδοχῆς τους.

Τὰ πρόσωπα τῆς τετραλογίας εἶναι : Τοῦ «Παρμενίδη» ὁ Σωκράτης, ὁ Ζήνων καὶ ὁ Παρμενίδης· τοῦ «Θεαίτητου» ὁ Σωκράτης, ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Θεαίτητος· τοῦ «Σοφιστῆ» ὁ Θεόδωρος, ὁ Σωκράτης, ὁ Ζένος Ἐλεάτης καὶ ὁ Θεαίτητος, καὶ τοῦ «Πολιτικοῦ» ὁ Σωκράτης, ὁ Θεόδωρος, ὁ Ζένος καὶ ὁ Σωκράτης ὁ νεώτερος. Ἐπομένως τὰ κύρια πρόσωπα τῶν τριῶν διαλόγων εἶναι : ὁ Σωκράτης, ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Θεαίτητος, στοὺς ὁποίους ἔχει προστεθῆ καὶ ὁ Ζένος Ἐλεάτης.

Ὁ Θεόδωρος ὁ γεωμέτρης ἦταν φημισμένος μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος τῆς ἀρχαιότητος. Κατάγονταν ἀπὸ

τήν Κυρήνη τῆς Β. Ἀφρικῆς. Πότε γεννήθηκε καὶ πότε πέθανε μᾶς εἶναι ἀγνωστο. Ἀπὸ τὸ διάλογο «Θεαίτητο» ἐξάγεται ὅτι αὐτὸς ἔμεινε στὴν Ἀθήνα λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σωκράτη. Δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ εἶχε ἔρθει στὴν Ἀθήνα κατὰ τὰ 400 π.Χ. Τὸ ὅτι ὁμως εἶχε γνωρίσει καὶ τὸ Σωκράτη καὶ εἶχε συζητήσει μαζί του, αὐτὸ τὸ μαθαίνομε μόνο ἀπὸ τὸν Πλάτωνα. Τὸ πιθανώτερο εἶναι πῶς ἡ γνωριμία αὐτὴ εἶναι ἀκηνοθεσία τοῦ Πλάτωνος γιὰ νὰ συγκροτήσει τὴν ομάδα ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποὺ συζητοῦν στοὺς τρεῖς διαλόγους : τὸ «Θεαίτητο», τὸ «Σοφιστὴ» καὶ τὸν «Πολιτικὸ».

Ἀπὸ τὸ Διογένη τὸ Λαέρτιο πληροφοροῦμαστε πῶς ὁ Θεόδωρος ἦταν διδάσκαλος τοῦ Πλάτωνος στὰ μαθηματικά. Φαίνεται ὅτι ὁ Πλάτων, εἴτε ὅταν μετέβαινε στὴν Αἴγυπτο, εἴτε ὅταν γύριζε ἀπ' αὐτὴ στὴν Ἀθήνα, ἔμεινε γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα στὴν Κυρήνη, ὅπου διδάχθηκε ἀπὸ τὸ Θεόδωρο μαθηματικά.

Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Θεόδωρου ἔχομε πολὺ ἀτελεῖς πληροφορίες. Ἀπὸ τὸ διάλογο «Θεαίτητο» (147d) γνωρίζομε μόνο ὅτι αὐτὸς ἀπόδειξε πῶς οἱ ἀριθμοὶ 3, 5, 7... εἶναι ἀσύμμετροι. Ἀπὸ τὶς ἀποδείξεις αὐτὲς τίποτε δὲ διασώθηκε.

Ὁ ἀνώνυμος Ξένος Ἐλεάτης ἦταν, φαίνεται, ὄπαδὸς τοῦ Παρμενίδη καὶ τοῦ Ζήνωνα. Τίποτε ἄλλο δὲ γνωρίζομε γι' αὐτόν.

Γιὰ τὴ χρονολογία ποὺ γράφτηκαν οἱ παραπάνω διάλογοι, τίποτε δὲν μᾶς παραδίνεται ἀπ' αὐτοὺς. Μόνο στὸ «Θεαίτητο» (142b) ἀναφέρεται ὅτι στὰ 369 π.Χ. ἔγινε σύγκρουση ἀνάμεσα στοὺς Ἀθηναίους καὶ Θηβαίους κοντὰ στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου καὶ ἐκεῖ πληγώθηκε ὁ Θεαίτητος, ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος, καὶ πέθανε. Ὁ Πλάτων τότε πῆρε ἀφορμὴ νὰ γράψῃ τὸ διάλογο «Θεαίτητο» γιὰ νὰ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιο τοῦ ἐξαιρετικοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμονα καὶ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἔκαμε στὴ συζήτηση φορέα τῶν μεγάλων γνωσιολογικῶν καὶ ὄντολογικῶν προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς δύο διαλόγους, τὸ «Θεαίτητο» καὶ τὸ «Σοφιστὴ». Ὁ Θεαίτητος λοιπὸν θὰ γράφηκε λίγο ὕστερα ἀπὸ τὰ 369 π.Χ. Ὅταν ὁ Πλάτων γύρισε πίσω ἀπὸ τὸ δεύτερο ταξίδι του στὴ Σικελία (366 π.Χ.), ἀποτυχημένος στὶς προσπάθειές του μὲ τὸ Διονύσιο τὸ νεώτερο, ἔγραψε τότε τὸ «Σοφιστὴ» καὶ τὸν «Πολιτικὸ», ἀνάμεσα στὸ δεύτερο καὶ στὸ τρίτο ταξίδι ἱποῦ ἔγινε στὰ 361 π.Χ. Ἄρα ὁ «Πολιτικὸς» θὰ γράφηκε ἀνάμεσα στὰ 365-361 π.Χ. Ἀπογοητευμένος πιά καὶ ἀπὸ τὸ τρίτο ταξίδι

του στη Σικελία, δὲ μπόρεσε νὰ γράψῃ καὶ τὸ διάλογο «Φιλόσοφο» ποὺ εἶχε ὑποσχεθῆ, ὅπως βλέπομε στὴν ἀρχὴ τοῦ «Σοφιστῆ» καὶ τοῦ «Πολιτικοῦ».

2. Διαίρεση τοῦ διαλόγου.

Ὁ «Πολιτικός» διαιρεῖται στὸ προοίμιο (257a-258b), ὅπου τίθεται ὡς ἀντικείμενο τοῦ διαλόγου ὁ ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ, καὶ σὲ τρία κύρια μέρη: 1ον. 258b-277d, ὅπου δίνεται ὁ ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ ὡς ποιμένα τῆς ἀνθρώπινης ἀγέλης καὶ ἀκολουθεῖ κριτικὴ αὐτοῦ. 2ον 277d-287b, ὅπου ὀρίζεται μιὰ τέχνη, ἡ ὑφαντικὴ, παρμένη γιὰ παράδειγμα τῆς πολιτικῆς τέχνης ἢ βασιλικῆς· καὶ 3ον 287b-311c, ὅπου δίνεται ὁ ἀκριβὴς ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ ὡς βασιλικοῦ ὑφαντῆ.

Ἀνάμεσα στὰ κύρια μέρη ὑπάρχει μιὰ παρέκβαση στὸ πρῶτο μέρος 268d-274c, ὁ περὶ κοσμικῶν περιόδων μῦθος, καὶ ἄλλη στὸ τρίτο μέρος 297c-303c, ἡ διδασκαλία γιὰ τὰ μὴ ὀρθὰ πολιτεύματα.

Σχηματικὸ διάγραμμα τοῦ διαλόγου

Προοίμιο: Θέμα τοῦ διαλόγου: ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ	257a-258b
I Ὄρισμὸς τοῦ βασιλιᾶ—πολιτικοῦ ὡς ποιμένα τῆς ἀνθρώπινης ἀγέλης· κριτικὴ τούτου τοῦ ὀρισμοῦ	258b-277d
1. Διαίρεση τῶν ἐπιστημῶν	258b-262a
2. Παρέκβαση γιὰ τὴ μέθοδο	262a-264b
3. Ἐπανάληψη τῆς διαιρέσεως καὶ κριτικῆ: οἱ ἀντ.παλοὶ τοῦ πολιτικοῦ	264b-268d
4. Ὁ μῦθος τῶν κοσμικῶν περιόδων ..	268d-274d
5. Ἡ διδασκαλία τοῦ μύθου	274e-277c
II Τὸ παράδειγμα τῆς ὑφαντικῆς 277d-287b	
1. Ὄρισμὸς καὶ χρῆση τοῦ παραδείγματος 277d-279a	
2. Ἡ ὑφαντικὴ καὶ οἱ ἀντίπαλές τῆς τέχνης 279a-281b	
3. Οἱ βοηθητικὲς τῆς (αἰτίες κύριες καὶ αἰτίες· βοηθητικὲς) τέχνης	281d-283a
4. Τὸ μέτρο	283b-287b
III Ὄριστικὴ γνώση τοῦ πολιτικοῦ: ὁ βασιλικὸς ὑφαντῆς ...	287b-311c

1. Βοηθητικοί και κατώτεροι ανταγωνιστές του πολιτικού 287b-291b
2. Οί ἀληθινοί αντίπαλοι του πολιτικού 291c-303d
  - α) Τὸ μόνο κριτήριο ἀξίας τῶν πολιτευμάτων : ἡ ἐπιστήμη 291e-297b
  - β) Κριτήριο ἀναπληρωματικό: ἡ νομιμότητα 297b-303d
3. Οί μεγάλοι βοηθητικοί του πολιτικού. 303d-305e
4. Τὸ ἐνωτικό ἔργο του βασιλικού ὑφαντή 305e-311e

3. Ἀνάλυση τοῦ περιεχομένου τοῦ διαλόγου.

Οἱ συζητήσεις πού διεξάγονται στὸν «Πολιτικό», παρουσιάζονται σὰν συνέχεια τῶν συζητήσεων τοῦ ὁμοίου τύπου διαλόγου τοῦ «Σοφιστή». Ὅπως εἶπαμε παραπάνω, ἀπὸ τὰ τέσσερα πρόσωπα τοῦ διαλόγου, τὰ τρία εἶναι τὰ ἴδια μὲ τὰ πρόσωπα τοῦ «Σοφιστή», ὁ Σωκράτης, ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Ζένος Ἐλεάτης. Στὸν «Πολιτικό» ὁμοῦς ὁ Ζένος Ἐλεάτης ἀντὶ γιὰ τὸ Θεαίτητο ἔχει γιὰ συνομιλητὴ τὸ νέο Σωκράτη.

Ὁ γέροντας Σωκράτης μαζί μὲ τὸν μαθηματικό Θεόδωρο ἀρχίζουν τὴ συνομιλία καὶ ἔπειτα δίνουν τὸ λόγο στὸν Ζένο Ἐλεάτη, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ «μετὰ τὸν σοφιστὴ ἀναγκαῖον τὸν πολιτικὸν ἄνδρα διαζητεῖν». Ἐπομένως ὁ διάλογος ἔχει γιὰ ἀντικείμενο τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ περιορισθῆ στὸν ὀρισμὸ μόνου αὐτοῦ, γιὰτὶ παρακάτω θὰ μᾶς πῆ ὅτι ἡ ἔρευνα αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ δὲν εἶναι ὁ καθαυτὸ σκοπὸς τοῦ διαλόγου, ἀλλὰ περισσότερο ἓνα μέσον ἐξασκήσεως «γιὰ νὰ γίνουμε καλύτεροι διαλεκτικοὶ σὲ ὅλα τὰ ἀντικείμενα» (285d). Αὐτὸ ὁμοῦς δὲν ἐμποδίζει διόλου νὰ γίνῃ βαθιὰ διαπραγματευση καὶ διερεύνηση τοῦ προβλήματος πού ἀφορᾷ στὸν πολιτικό. Ἡ μέθοδος καὶ στοὺς δυὸ διαλόγους εἶναι ἡ ἴδια, ἡ διαλεκτική, τῆς διαιρέσεως καὶ διακρίσεως, πού χρησιμεύει γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς οὐσίας τοῦ σοφιστῆ καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἔργου καθενὸς ἀπ' αὐτούς.

Προοίμιο: Ἀντικείμενο τοῦ διαλόγου ὁ ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ. Στὴν ἀρχὴ τοῦ διαλόγου ὁ Θεόδωρος παρακαλεῖ τὸν Ζένο Ἐλεάτη νὰ διαπραγματευθῆ καὶ καθορίσῃ εἴτε τὸν πολιτικὸν ἄνδρα εἴτε τὸ φιλόσοφο, ὁποῖοι μᾶ πρώτο, καὶ ὁ Ζένος θεωρεῖ ἀναγκαῖο, ἀφοῦ στὸ «Σοφιστὴ» ἔχει καθορισθῆ ὁ σοφιστής, νὰ ἐρευνήσουν τώρα καὶ καθορίσουν τὴν

ούσια τοῦ πολιτικοῦ : «τὸν πολιτικὸν ἄνδρα διαζητεῖν». Πρέπει ὅμως νὰ καθορισθῇ πρωτύτερα καὶ διακριθῇ ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος γνώσεως ἢ γνώση καὶ ἐπιστήμη τοῦ πολιτικοῦ (257a-258b).

1ον μέρος τοῦ διαλόγου : Ὁρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ ὡς ποιμένα τῆς ἀνθρώπινης ἀγέλης (258b-277d)

Διαίρεση τῶν ἐπιστημῶν. Γίνεται διαίρεση τῆς γενικῆς ἔννοιας τῆς ἐπιστήμης σὲ δυὸ εἶδη, σὲ πρακτικὴ καὶ σὲ θεωρητικὴ («γνωστικὴ») (258e). Ἐδῶ παρατηρεῖται ὅτι ὁ πολιτικὸς ἢ ὁ βασιλιάς ἢ ὁ κύριος τῶν δούλων ἢ ὁ οἰκονόμος τοῦ σπιτιοῦ ἀσκοῦν μιὰ λειτουργία τοῦ ἴδιου τύπου καὶ εἶναι ἀδιάφορο ἂν αὐτοὶ εἶναι δημόσιοι ἄνδρες ἢ ἰδιῶτες. Ἡ ἐπιστήμη ποὺ ταιριάζει στὸν ἀληθινὸ βασιλιά, εἶναι ἡ βασιλικὴ καὶ ὁ κάτοχος τῆς βασιλικῆς τέχνης, εἴτε κυβερνᾷ πραγματικὰ εἴτε εἶναι ἰδιώτης, πρέπει νὰ προσαγορευεῖται μὲ τὸν τίτλο τοῦ βασιλιά. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὶς περιπτώσεις τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ δεσπότη καὶ τοῦ οἰκονόμου : «μιὰ ἐπιστήμη εἶναι γιὰ ὅλα αὐτά, εἴτε βασιλικὴ εἴτε πολιτικὴ εἴτε οἰκονομικὴ τὴν ὀνομάζομε, διόλου δὲ θὰ φιλονικήσουμε γι' αὐτό» (259a-259e). Ὁ βασιλιάς ἔχει περισσότερες σχέσεις μὲ τὴ θεωρητικὴ ἐπιστήμη παρὰ μὲ τὶς χειροτεχνικὲς καὶ γενικὰ μὲ ὅλες τὶς πρακτικὲς τέχνες· καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη καὶ ὁ πολιτικὸς καὶ ἡ βασιλικὴ ἐπιστήμη καὶ ὁ βασιλικὸς συμπεριλαμβάνονται (259d).

Προχωροῦμε τώρα στὴ συνέχεια τῆς διαιρέσεως (διχοτομίας). Οἱ θεωρητικὲς ἐπιστήμες, στὶς ὁποῖες ὑπάγεται καὶ ἡ πολιτικὴ, διαιροῦνται σὲ διευθυντικὲς (ἐπιτακτικὰς) καὶ κριτικὲς, καὶ ὁ βασιλικὸς ἄνθρωπος τοποθειεῖται στὴ διευθυντικὴ τέχνη, ἐπειδὴ ἀσκεῖ ἐξουσία, καὶ στὴν τέχνη ποὺ ἄρχει μοναρχικῶς (αὐτεπιτακτικὴ) (260b-260e).

Διαίρεση τῶν παραγομένων εἰδῶν. Τὰ εἶδη τῆς παραγωγῆς διαιροῦνται σὲ ἔμψυχα καὶ ἀψυχα· ἡ βασιλικὴ ἐπιστήμη διευθύνει τὰ ἔμψυχα ὄντα. Ἡ διεύθυνση τῶν ἔμψυχων διαιρεῖται σὲ διεύθυνση τῶν κατὰ μόνους ζώντων (μονοτροφικὴ) καὶ σὲ διεύθυνση τῶν κατ' ἀγέλας ζώντων (κοινοτροφικὴ). Ὁ πολιτικὸς διευθύνει ὁλόκληρες ὁμάδες ἔμψυχων (261a-261e).

Παρέκβαση γιὰ τὴ μέθοδο διαιρέσεως. Ἡ διαίρεση δὲν πρέπει νὰ γίνεται μὲ τὴν τοποθέτηση ἐνὸς

μικροῦ μέρους ἀπέναντι στὰ μεγάλα καὶ πολλά, χωρὶς νὰ λογαριάζεται τὸ εἶδος, ἀλλὰ τουναντίον τὸ μέρος πρέπει νὰ ἔχη μαζί του τὸ εἶδος καὶ εἶναι ἀσφαλέστερο νὰ προχωροῦμε διαιρώντας μὲ μισά. Ἔτσι βρίσκομε καλύτερα τοὺς εἰδικούς χαρακτηῖρες. Γιὰ παράδειγμα, δὲ θὰ ἦταν ὀρθὸ νὰ διαιροῦμε τὰ ἔμψυχα ἀπλῶς σὲ ἀνθρώπους καὶ ζῶα ἢ τοὺς ἀνθρώπους σὲ Ἕλληνες καὶ μὴ Ἕλληνες ἢ δέκα χιλιάδες καὶ τὸ ὑπόλοιπο τοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε καλύτερα νὰ κάνωμε διαίρεση κατ' εἶδη καὶ σὲ δυὸ μέρη, μοιράζοντας τοὺς ἀριθμούς σὲ ἄρτιους καὶ περιττοὺς καὶ τὸ ἀνθρώπινὸ γένος σὲ ἀρσενικούς καὶ θηλυκοὺς (262a-262c).

Ἐπὶ ἀνοδος στὴ διαίρεση. Ζαναγουρίζομε τώρα στὰ πρὶν ἀπὸ τὴν παρέκβαση καὶ ἐξακολουθοῦμε τὴ διαίρεση τῶν ἐπιστημῶν. Τὰ ζῶα ποὺ ζοῦν κατ' ἀγέλας διαιροῦνται σὲ ζῶα ποὺ ζοῦν στὸ νερὸ («ἐνυδρα») καὶ ζῶα ποὺ περπατοῦν στὴν ξηρὰ («ξηροβατικά»), καὶ ἐπομένως ἡ ἐπιστήμη ποὺ ἀναιρέφει κατ' ἀγέλας («κοινοτροφική») διαιρεῖται σὲ δύο μέρη, σὲ κείνη ποὺ περιποιοῖται τὰ ζῶα ποὺ ζοῦν στὸ νερὸ («ὕδροτροφική») καὶ σὲ κείνη ποὺ περιποιοῖται τὰ ζῶα ποὺ ζοῦν στὴν ξηρὰ («ξηροτροφική»)(264b-264e). Τὰ ζῶα ποὺ ζοῦν στὴν ξηρὰ, διακρίνονται σὲ πετούμενα καὶ πεζοπόρα· τὰ ἡμερα πεζοπόρα διαιροῦνται σὲ δυὸ ομάδες, σὲ ζῶα μὲ κέρατα καὶ χωρὶς κέρατα. Ὁ βασιλιάς περιποιοῖται ἀγέλη χωρὶς κέρατα (264e-265d). Τὰ πεζοπόρα πάλι εἶναι τὰ μὲ σχισμένα νύχι καὶ τὰ μονόνυχα, ἐκείνα ποὺ ζευγαρώνουν («κοινογονία») μὲ ἄλλα καὶ κείνα ποὺ δὲ ζευγαρώνουν («ἰδιογονία»). Τὰ πεζοπόρα καὶ πάλι διαιροῦνται σὲ τετράποδα καὶ δίποδα, καὶ ἡ δίποδη ἀγέλη διαιρεῖται σὲ δίποδα χωρὶς φτερά καὶ δίποδα μὲ φτερά. Στὰ πρῶτα καταλέγεται ὁ ἀνθρώπος (265e-266e). Ἀπὸ τὴ διαίρεση ποὺ ἔγινε, ἔχει φανερωθῆ καὶ ἡ τέχνη ποὺ φροντίζει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔχει ἔργο τὴν ἐπιμέλεια τῆς δίποδης ἀγέλης τῶν ἀνθρώπων. Τώρα παίρνομε τὸν πολιτικὸ καὶ τὸ βασιλικὸ ἀνθρώπο καὶ τὸν ἐγκαθιστοῦμε σὰν ἡνίοχο αὐτῆς καὶ τοῦ παραδίνομε τὰ χαλινάρια τῆς πόλεως σὰν δικῆς του, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη εἶναι δική του (266e). Τέλος γίνεται ἀνακεφαλαίωση τῶν παραπάνω διαιρέσεων καὶ ἔτσι βρίσκομε τὴν ἐπιστήμη, ποὺ ἐπιβλέπει τὴ δίποδη ἀγέλη ἀνθρώπων ποὺ ἦταν τὸ ἀντικείμενο τῶν ἀναζητήσεών μας καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ συγχρόνως βασιλικὴ καὶ πολιτικὴ: «τὸ δ'... ἐπὶ ποιμνῆ, δίποδι μέρος ἀνθρωπονομικὸν τοῦτ' αὐτὸ ἔστιν ἤδη τὸ ζήτηθῆν, ἀμα βασιλικὸν ταυτὸν κληθῆν καὶ πολιτικὸν» (267c).

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ πολιτικοῦ ποιμένα ὁ πολιτικὸς λοιπὸν θὰ εἶναι ποιμένας ἀνθρώπινης ἀγέλης. Ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ ἀντίπαλοι τοῦ πολιτικοῦ ποῦ διεκδικοῦν ἀπ' αὐτὸν τὸν τίτλο τοῦ ποιμένα ἀνθρώπων. Τέτοιοι εἶναι, λόγου χάρι, οἱ ἔμποροι, οἱ γεωργοί, οἱ ἀρτοποιοί, οἱ γυμναστές, οἱ γιατροί, καὶ ἐξετάζεται κατὰ τί διακρίνονται οἱ βασιλεῖς ποιμένες ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς παραπάνω (267e-268d).

Ὁ μῦθος τῶν κοσμικῶν περιόδων καὶ ἡ ζωὴ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου

Γιὰ νὰ διευκρινίσουμε τὴ φύση τοῦ πολιτικοῦ—βασιλιᾶ, προσφεύγουμε στὸ μῦθο γιὰ τὶς κοσμικὲς περιόδους καὶ τὸ βίον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου. Ἡ θέσις τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ πολιτικοῦ δὲν εἶναι ἡ ἴδια ποῦ ἦταν στὴν προηγούμενη κοσμικὴ περίοδο, γιατί στὸν κόσμον καὶ στὸ σύμπαν γίνεται καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ μεταβολή. Τὸ σύμπαν ἄλλοτε τὸ ὀδηγεῖ ὁ Θεὸς στὴν πορεία του καὶ συνεργεῖ στὴν περιστροφή του καὶ ἄλλοτε τὸ ἀφήνει νὰ πορεύεται, ὅταν οἱ περίοδοι τοῦ χρόνου, ποῦ τοῦ εἶναι ὠρισμένες, ἔχουν πιά τελειώσει τὴν πορεία τους. Τότε τὸ σύμπαν ξαναρχίζει ἀπὸ μόνον του τὴν ἀντίστροφον πορεία, ἐπειδὴ ἔχει ζωὴ καὶ ἔχει προικισθῆ με φρόνησι ἀπὸ ἐκείνον ποῦ ἀπαρχῆς τὸ συναρμολόγησε. Αὐτὴ ἡ διάθεσις πρὸς τὴν παλινδρομικὴν πορεία τοῦ εἶναι ἀναγκαστικὰ ἐμφυτη, γιατί ἔχει λάβει ἀπὸ ἐκείνον ποῦ τὸ γέννησε, κοντὰ στὰ ἄλλα, τὰ πολλὰ καὶ θαυμάσια δῶρα, καὶ συμμετοχὴ στὸ σύμπαν. Γι' αὐτὸ τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ μεταβάλλεται (269d).

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους οὔτε ὁ κόσμος στρέφει ὁ ἴδιος πάντοτε τὸν ἑαυτὸ του, οὔτε πάλι ὀλόκληρος καὶ χωρὶς διακοπὴ στρέφεται ἀπὸ τὸ Θεὸ διπλῆς καὶ ἀντίθετες περιστροφές, οὔτε πάλι δύο θεοὶ με ἀντίθετες θελήσεις τὸν στρέφουν. Ἐπομένως ἡ μόνη λύσις ποῦ μένει, εἶναι ἄλλοτε νὰ ὀδηγηθῆται ἀπὸ μίαν θεῖαν αἰτίαν καὶ ἀποκτώντας πάλι νέα ζωὴ νὰ δέχεται ἀπὸ τὸ δημιουργὸ ἀνάκαινισμένη ἀθανασία, καὶ ἄλλοτε ὅταν ἀφεθῆ στὸν ἑαυτὸ του, νὰ κινῆται με τὴν ἴδιαν του κίνησι ἀφήμενος ἔτσι ὥστε νὰ πορεύεται ἀντίθετα πολλὰς χιλιάδες περιόδους (269e-270a). Ἡ κυκλικὴ κίνησι καὶ περιφορὰ ἀλλάζουν, ἐνῶ τὸ σύμπαν κινεῖται ἄλλοτε πρὸς αὐτὴ καὶ ἄλλοτε πρὸς ἄλλη κατεύθυνσι. Ἡ τέτοια μεταβολὴ εἶχε μέγιστες συνέπειες καὶ γιὰ τὰ ἄλλα ζῶα καὶ πρὸ πάντων γιὰ

τὸν ἀνθρώπο (270d), ὅταν γίνεται στροφή ἀντίθετη ἀπὸ ἐκείνη πού ὑπάρχει τώρα. Ἡ ἡλικία πού εἶχε καθένα ἀπὸ τὰ ζῶα σταμάτησε τὴν πορεία της καὶ κάθε θνητὸ ἔπαυσε νὰ μεγαλώνῃ ὅταν ὁμως ἄλλαξε κατάσταση πρὸς τὸ ἀντίθετο, κάθε ζῶο γεννήθηκε νεώτερο καὶ τρυφερώτερο. Καὶ τότε τῶν γεροντοτέρων οἱ ἄσπρες τρίχες ἀρχισαν νὰ μαυρίζουν, ἐκείνων πού εἶχαν γενειάδα οἱ παρειές ἐγιναν ὁμαλές καὶ καθέννας ξανάρθε στὴν περασμένη νεότητά του, καὶ τὰ σώματα τῶν χωρὶς γένεια ἐγιναν λεία καὶ μικρότερα καὶ πάλι ἐπανέρχονταν στὴν κατάσταση τοῦ νεογέννητου παιδιοῦ καὶ ἐμοιοζαν ὁλότελα κατὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Ὑστερα μαραινόμενα πιά ἐξαφανίζονταν ὁλότελα. Τὸ σῶμα πάλι τοῦ νεκροῦ, πού πέθαινε ἀπὸ βίαιο θάνατο στὸν τότε χρόνο, περνώντας ἀπὸ τὴν ἴδια σειρά μεταμορφώσεων μὲ ταχύτητα, καταστρέφονταν σὲ λίγες μέρες χωρὶς νὰ ἀφήνῃ ἴχνη. Γι' αὐτὸ οὔτε γάμοι γίνονταν οὔτε παιδιὰ γεννιόνταν, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι ἐβγαιναν ἀπὸ τὴ γῆ (270d-271a).

Ἡ ζωὴ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου δὲν ἦταν ἀπὸ κάθε ἄποψη εὐτυχέστερη, ἦταν ὁμως διάφορη ἀπὸ τώρα, γιατί γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες προνοοῦσε ὁ Θεός· αὐτὸς διεύθυνε τὴν κίνηση, αὐτὸς κυβερνοῦσε καὶ οἱ κατώτεροι θεοὶ κυβερνοῦσαν διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπως τώρα οἱ ἄνθρωποι κυβερνοῦν ἄλλα ζῶα κατώτερα ἀπ' αὐτοὺς. Ἔτσι ἡ γῆ τὰ περιεῖχε ὅλα ἀφθονά. Ὅμως οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου ἔκαμαν κατάχρηση τῆς εὐτυχίας τους καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐγκατέλειψε καὶ καταστράφηκαν. Καὶ ὅταν πέρασε ἀρκετὸς καιρὸς καὶ ἔπαυσαν οἱ ταραχές καὶ οἱ ἀναστατώσεις, ἤσυχασαν οἱ σεισμοὶ κλπ., τότε ὁ Θεὸς ξαναπῆρε τὸ πηδάλιο στὰ χέρια του καὶ ἐπανέφερε τὴν πρωτύτερα φυσικὴν κατάσταση (271e-274b).

Διδασκαλία τοῦ μύθου. Ὁ μῦθος μᾶς ἐχρησίμευσε γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὴν διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν θεῖο ποιμένα καὶ στὸν ἄνθρωπο ἐπιμελητὴ· ὅτι ὁ ἄρχοντας πού ζητοῦμε μόνο αὐτὸς δικαιούται νὰ ἔχῃ τὸν τίτλο τοῦ ποιμένα ἀγέλης, αὐτὸς μόνος ἔχει τὴ φροντίδα νὰ τρέφῃ τὸ ἀνθρώπινο ποίμιό του καὶ μόνο αὐτὸς πρέπει νὰ ἀξιωνεταὶ νὰ τιμᾶται μὲ παρόμοιο τίτλο (275b). Ἔτσι ὁ πρωτύτερα δοσμένος ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρα, ὡς ποιμένα ἀνθρώπων, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω μεταβάλλεται ὥστε τὸ ἔργο τοῦ ποιμένα νὰ θεωρῆται ὄχι ἢ παροχὴ τροφῆς στὸ ποίμιον, ἀλλὰ γενικὰ ἢ ἐπιμέλεια αὐτοῦ. Ἡ διατροφή τῆς ἀγέλης μεταβάλλεται ἔτσι σὲ περιποίηση τῆς ἀγέλης, «ἀγγελαιοκομική» (275e).

Ὁ ἄνθρωπος ποιμένος τύραννος ἢ βασιλιάς. Ἡ βασιλικὴ λοιπὸν τέχνη ἔχει τὴν ἐπιμέλεια, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη, τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας καὶ τὴν περιποίησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐπιμελητικὴ αὐτὴ διχάζεται ἀνάλογα πρὸς τὸν βίαιον καὶ θεληματικὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀσκεῖται ἡ πολιτικὴ, «καὶ δὲ θὰ μπορούμε, ὅταν ἀσκῆται μὲ τὴν βίαν, νὰ τὸν καλοῦμε τυραννικόν, καὶ ὅταν ἀσκῆται μὲ τὴν θέλησιν καὶ εἶναι δεκτὴ ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν ἀγέλην τῶν διπόδων ζώων, πολιτικόν, καὶ ἐκεῖνον ποῦ ἀσκεῖ πάλιν αὐτὴ τὴν τέχνην καὶ ἔχει τὴν φροντίδα, νὰ τὸν καλέσουμε πραγματικὰ βασιλιά καὶ πολιτικόν» (276e-276e).

2ον μέρος: Τὸ παράδειγμα τῆς ὑφαντικῆς (277d-287b)

Ὅρισμός· καὶ χρῆσις τοῦ παραδείγματος. Παρ' ὅλα τὰ παραπάνω δὲ φαίνεται ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ πολιτικοῦ ἔχει ὀρισθῆ ἑπαρκῶς. Γι' αὐτό, γιὰ νὰ βοηθήσῃ ὁ Πλάτων στὴν καλύτερον κατανόησιν τοῦ τύπου τοῦ πολιτικοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, μεταχειρίζεται ἓνα παράδειγμα.

• Στὴν ἀρχὴ διασαφηνίζεται ἡ φύσις καὶ ἡ ἀξία τοῦ παραδείγματος ποῦ συνίσταται σὸ ὅτι τὸ παράδειγμα σὰν κάτι γνωστότερον καὶ εὐκολώτερον βοηθεῖ ἐξ αἰτίας τῆς ὁμοιότητος στὴν κατανόησιν τοῦ ὁμοίου μὲ αὐτὸ ἀλλὰ πολὺ δυσκολώτερον, τοῦ ἀγνωστού. Γιὰ νὰ διδάξουμε τὰ παιδιὰ νὰ διαβάξουν, τοὺς παρουσιάζομε στὴν ἀρχὴ τὰ πρὸς διευκρίνισιν στοιχεῖα σὲ ἀπλῆς καὶ εὐκόλες ὁμάδες. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνουμε καὶ ἡμεῖς γιὰ νὰ μάθουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ διευκρινίσουν σὲ τί συνίσταται ἡ φροντίδα γιὰ τὰ πράγματα τῆς πόλεως (278e).

Τὸ παράδειγμα τῆς ὑφαντικῆς (277). Γιὰ νὰ ἐνοήσουμε τὴν τέχνην τοῦ πολιτικοῦ θὰ σπουδάσουμε τὴν ὑφαντικὴν περιοριζόμενοι κυρίως στὴν ἐριουργίαν. Τὸ παράδειγμα λοιπὸν αὐτὸ τῆς ὑφαντικῆς καὶ κυρίως τῆς ἐριουργίας, ἂν καὶ εἶναι πάρα πολὺ μικρὸν, μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ στὴν εὕρεσιν αὐτοῦ ποῦ ζητᾶμε καὶ ποῦ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς πολιτικῆς.

Ἐξετάζονται κατόπιν τὰ δημιουργήματα καὶ ἀποκτήματα τοῦ ἀνθρώπου. Δίνομε ἐδῶ τὴν διαίρεσίν τους σὲ σχῆμα :

μέσα να κάνουμε κάτι $\perp$ προφυλακτικά
 αντίδοτα $\perp$ μέσα προς ἄμυναν
 (προβλήματα)
 μέσα για πόλεμο $\perp$ φράγματα
 (ὀπλίσματα)
 προκαλύμματα $\perp$ καταφύγια
 στεγάσματα $\perp$ σκεπάσματα
 ὑποστρώματα $\perp$ περικαλύμματα
 (για νὰ στρώνωνται) (για νὰ σκεπάζουν)
 με ἓνα κομμάτι $\perp$ με πολλά κομμάτια
 με τρύπες $\perp$ χωρίς τρύπες.
 φτιαγμένα ἀπὸ ἴνες $\perp$ τρί-
 χινα
 κολλητὰ $\perp$ δε-
 μένα μεταξύ
 τους με κλωστή.

Ὑστερα ὀρίζεται ἡ ὕφαντικὴ με τὴ γνωστὴ μέθοδο τῆς διαιρέσεως καὶ διακρίνεται πρῶτα ἀπὸ τὶς συνεργαζόμενες με αὐτὴν βοηθητικὲς ἢ ὑπηρετικὲς τέχνες. Τέτοιες εἶναι: ὄσες κατασκευάζουν τὰ σκεπάσματα, ἡ πλεκτικὴ, ἡ ὑποδηματοποιία, ἡ βυρσοδεψία, ἡ οἰκοδομικὴ, ἡ ξυλουργικὴ, ἡ ὀπλοποιητικὴ, ἡ μαγικὴ, ἡ ξαντικὴ, καὶ ἡ διορθωτικὴ τῶν ἐνδυμάτων. Ὅλες αὐτὲς οἱ τέχνες θὰ ἀμφισβητήσουν ἀπὸ τὴν ὕφαντικὴ τὴν περιποίησιν καὶ κατασκευὴ τῶν ἐνδυμάτων. Ὑστερα ἀπ' αὐτὲς ἔρχονται οἱ τέχνες ποὺ κατασκευάζουν τὰ ἐργαλεῖα, με τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦνται τὰ ἔργα τῆς ὕφανσεως. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς βοηθητικὲς παίρνει τὴν πιὸ σπουδαιότερη καὶ τὴν πιὸ καλύπτει θέσιν ἡ ὕφαντικὴ (279a-281d).

Τέχνες αἰτίαι καὶ τέχνες βοηθητικὲς. Δυὸ τέχνες εἶναι γιὰ ὅλα ὅσα παράγονται. Ἡ μιὰ εἶναι βοηθητικὴ τῆς παραγωγῆς («συναίτιος») καὶ ἡ ἄλλη ἡ κύρια αἰτία («αἰτία»). Ὅσες τέχνες δὲν δημιουργοῦν τὸ ἴδιο τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ προμηθεύουν τὰ ὄργανα σ' ἐκεῖνες ποὺ τὸ δημιουργοῦν, λέγονται βοηθητικὲς, «συναίτιοι», καὶ ἐκεῖνες ποὺ δημιουργοῦν τὸ ἴδιο τὸ πρᾶγμα με τὴ βοήθειαν τῶν ὀργάνων, λέγονται «αἰτίαι» (281d-e).

Στὴν ὕφαντικὴ ἐκεῖνες ποὺ προμηθεύουν τὰ ἀδράχτιο καὶ τὶς σαίτες καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὄργανα ποὺ συμβάλλουν στὴν παραγωγή τῶν ἐνδυμάτων, τὶς λέμε βοηθητικὲς, καὶ ἔπειτα

ἐκεῖνες πού φροντίζουν καί δημιουργοῦν, αἰτίες, ὅπως ἡ πλυντική, ἡ διορθωτική τῶν ἐνδυμάτων καί κάθε ἄλλη πού φροντίζει γιά τὰ ἐνδύματα, ἡ ξαντική, ἡ γναφευτική κλπ. Ἀπ' αὐτές τίς τέχνες ἄλλες συνθέτουν καί ἄλλες χωρίζουν τὰ μαλλιά. Ἔτσι ὑπάρχουν δυό τέχνες, ἡ συνθετική καί ἡ διαχωριστική. Ἡ ὑφαντική εἶναι ἡ τέχνη πού συμπλέκει τὸ ὑφάδι καί τὸ στημόνι καί κατασκευάζει τὸ ὑφασμα (282b-283b).

Τὸ μέτρο. Οἱ διαλεκτικές δυσκολίες πού προκαλοῦν αὐτές οἱ διευκρινίσεις, ὁδηγοῦν παραπέρα σέ μιὰ ἄλλη παρέκβαση πού ἀναφέρεται στήν οὐσία καί στήν ἔννοια τοῦ μέτρου καί τῆς μετρητικῆς τέχνης (283b-287a). Ἡ μετρητική, ἡ τέχνη τοῦ μέτρου καταγίνεται μὲ τὸ μάκρος καί τὴ συντομία καί μὲ κάθε ὑπερβολή καί ἔλλειψη. Ὑπάρχουν δυό τέχνες στὸ μέτρο. Ἡ μιὰ θεμελιώνεται στὴ σχέση τοῦ μεγάλου μὲ τὸ μικρὸ καί τοῦ μικροῦ μὲ τὸ μεγάλο καί ἡ ἄλλη στίς οὐσιώδεις ἀνάγκες τῆς γενέσεως. Ἡ πρώτη εἶναι χοντροφτιαγμένη καί μηχανική, ἡ δευτέρη ἀπαιτεῖ ἐξυπνάδα καί κρίση πνεύματος. Τὸ μέτριο εἶναι τὸ σημεῖο ἀδιαίρετης τελειότητος, εἶναι τὸ σωστὸ μέσον ὄχι ποσότητος ἀλλὰ ποιότητος, ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τῆς ὁποίας ὑπάρχει μόνο ἔλλειψη ἢ ὑπερβολή. Ὁ Πλάτων ἐδῶ ἐπιμένει. Δείχνει ὅτι ἡ πραγματικότητα τοῦ ὀρθοῦ μέτρου εἶναι ὄρος ἀπόλυτος τῆς ὑπάρξεως, τῶν τεχνῶν. Πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέπωμε στὸ ὀρθὸ μέτρο, στὸ ἀρμόζον, στὸ ἐπίκαιρο, στὸ πρέπον. Ἄν αὐτὰ δὲν μπορούσαν μὲ τέτοιο κανόνα νὰ περιορίσουν τὴν ὑπερβολή καί τὴν ἔλλειψη, τὸ ὑπέρμετρο—αὐτὸ θὰ γίνονταν ἀπὸ τὴν ὑπαρξη. Ἔτσι τὸ ἀντικείμενο τῆς ἔρευνάς μας, ἡ τέχνη τῆς ὑφαντικῆς καί τῆς πολιτικῆς, τῆς ὁποίας εἶναι τὸ παράδειγμα, θὰ καταστρέφονταν, ἂν δὲν διακρίναμε ἀπὸ τὸ καθαρὰ χονδροειδὲς μέτρο, γιὰ τὸ ὅποιο ὑπάρχουν μόνο οἱ σχετικὲς ποσότητες: «μεγαλύτερο» καί «μικρότερο», αὐτὸ τὸ ἰδεῶδες μέτρο, αὐτὸ τὸ τέλει μέσον πού εἶναι τὸ μέτριο. Ὁ Πλάτων ἐδῶ διακηρύσσει ὅτι, ἂν εἴμαστε πολὺ συχνὰ ἀνίκανοι νὰ διακρίνωμε στὴν ἐπιστήμη τοῦ μέτριου αὐτῆ τῆ δυάδα, εἶναι γιὰτὶ δὲν ἔχομε συνηθίσει νὰ διαιροῦμε τὰ πράγματα κατὰ εἶδη καί νὰ θεωροῦμε λεπτομερῶς τίς συγγένειες καί τίς ὁμοιότητές τους. Ὅλες οἱ τέχνες καί μάλιστα ἡ πολιτικὴ προσέχουν τὸ περισσότερο καί τὸ λιγώτερο τοῦ μέτριου σὰν πρᾶγμα βαρὺ γιὰ τὰ προϊόντα τους καί ἔτσι φυλάγοντας τὸ μέτρο παράγουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ καί τὰ ὠραῖα ἔργα. Καί γιὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο αὐτὸν τὸ δυναμικὸ ρόλο τοῦ

μέτριου, βάζει θαρραλέα αυτή την έννοια του ὀρθοῦ μέτρου παράλληλα με ἑκείνο του μὴ ὄντος. Ἄν τὸ ὄν δὲν ὑπάρχει, λέει στὸ «Σοφιστή», δὲν ὑπάρχει σοφιστική τέχνη. Καὶ ἐδῶ λέει ὅτι οἱ τέχνες μ' αὐτὴ τὴ σχέση ὑπάρχουν, ἀλλιῶς ξὲν μποροῦν νὰ ὑπάρχουν. Καὶ τὰ ἔργα τῆς τέχνης ὅλα μετέχουν στὸ μέτριο : «ἂν τὸ μέτριο ὑπάρχει, οἱ τέχνες ὑπάρχουν, καὶ ἂν οἱ τέχνες ὑπάρχουν, τὸ μέτριο ὑπάρχει· ἀλλ' ἂν τὸ ἓνα ἀπ' αὐτὰ δὲν ὑπάρχει, τὸ ἄλλο θὰ εἶναι πάντοτε ἀδύνατο» (284d). Ὁ Πλάτων ἔπειτα χρησιμοποιεῖ τὴν έννοια τοῦ ὀρθοῦ μέτρου, τοῦ μέτριου, γιὰ νὰ ἐκτιμῆσῃ τὶς ἀναλογίες τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου καὶ νὰ θέσῃ γιὰ τὸ καθαυτὸ φιλολογικὸ ἔργο του, πού εἶναι μιὰ ἀνίχνευση καὶ μιὰ ἀδιάκοπη ἐπιδίωξη τοῦ ἀληθινοῦ, μιὰν ἰδιαίτερα ἐξαιρετὴ ἀρχή, κανόνα γιὰ νὰ γνωρίσωμε τὴ δύναμή του στὴ διαλεκτικὴ ἀγωγή. Ἡ ὑπερβολὴ δὲν εἶναι ἑκείνο πού χρησιμεύει νὰ κάνωμε τὸ πνεῦμα ἐφευρετικὸ καὶ πού θὰ διεγείρῃ γιὰ νὰ βροῦμε τοὺς συλλογισμοὺς πού φέρνουν τὴν ἀλήθεια σὲ πλήρες φῶς (287a). Ἔτσι καμμία ἀσκηση οὔτε πρόβλημα, ὅσο ταπεινὸ καὶ ἂν εἶναι, δὲν εἶναι γιὰ περιφρόνηση ἀπὸ τὴ στιγμή πού εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ του νὰ μεγαλῶνῃ τὴν ἔκταση καὶ τὴν ὀξύνοια τοῦ πνεύματος.

**3ον μέρος τοῦ διαλόγου. Ὁριστικὴ γνώση τοῦ πολιτικοῦ :
ὁ βασιλεὺς ὑφαντῆς (287b-311c)**

Οἱ βοηθητικὲς τέχνες τῆς πολιτικῆς. Ὁ διάλογος συνεχίζεται γιὰ νὰ καθορισθῇ ἡ πολιτικὴ τέχνη καὶ ἔτσι νὰ ἐφαρμόσωμε σ' αὐτὴν τὸ παράδειγμά μας τῆς ὑφαντικῆς. Ὅπως στὴν ὑφαντικὴ ξεχωρίσαμε ὅλες τὶς τέχνες πού χρησιμεύουν γιὰ νὰ παρασκευάζουν τὸ ὕφασμα ἢ τὰ γι' αὐτὸ ἐργαλεῖα καὶ ὄργανα, ἔτσι καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ διακρίνωμε τὸ ἔργο τῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν βοηθητικῶν τεχνῶν. Τέτοιες βοηθητικὲς τέχνες τῆς πολιτικῆς εἶναι : οἱ τέχνες πού κατασκευάζουν τὰ πάσης φύσεως ὄργανα, μικρὰ ἢ μεγάλα, πού χρησιμοποιοῦν οἱ πολῖτες, οἱ τέχνες πού κατασκευάζουν ἀγγεῖα κάθε εἴδους γιὰ τὴ διατήρηση φτιαγμένων πραγμάτων, τὰ ὀχήματα ἐξυπηρετικὰ τῆς συγκοινωνίας, τὰ μέσα γιὰ προφύλαξη καὶ προστασία ἐναντίον τῶν κινδύνων ἀπὸ τὴ φύση καὶ τοὺς ἀνθρώπους, τὰ ἔργα τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς ὑφαντικῆς, οἱ τέχνες γιὰ τὴν διακόσμηση, ἢ ζωγραφικὴ, ἢ μουσικὴ κλπ. πού ἔχουν κοινὸ γνώρισμα ὅτι εἶναι «παιδιᾶς ἔνεκα». Ἀκόμη οἱ τέχνες πού μᾶς παρέχουν τὴν πρώτη ὕλη. Σ' αὐτὲς προσθέτονται οἱ τέχνες οἱ βοηθητικὲς τῆς πολιτικῆς,

διάφορες ὁμως ἀπ' αὐτήν, πού προμηθεύουν τὶς τροφές καὶ θεραπεύουν τὸ σῶμα, ὅπως ἡ γεωργική, ἡ κунηγετική, ἡ ἱατρική, ἡ μαγειρική (287b-289a).

Ἔτσι λοιπὸν σὲ ἀνακεφαλαίωση οἱ κατηγορίες τῶν τεχνῶν, τῶν βοηθῶν τῆς πολιτικῆς, εἶναι ἑπτὰ: «Τὸ πρωτογενὲς εἶδος», δηλαδή ἡ πρώτη ἀκατέργαστη ὕλη, κ.ι. ἔπειτα ἀπ' αὐτό: ὄργανο, ἀγγεῖο, ὄχημα, πρόβλημα (κάθε μέσο προβαλλόμενο γιὰ προφύλαξη ἀπὸ κάθε κίνδυνο), παιγνίδι, τροφή (289b-e).

Οἱ ἀνταγωνιστὲς τοῦ πολιτικοῦ.

Ἔπειτα ἔρχονται ἄλλες ὁμάδες, ἀνταγωνιστικὲς τοῦ πολιτικοῦ, δούλων καὶ ὑπηρετῶν ὄλων τῶν εἰδῶν, βοηθητικὲς τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ πολιτικοῦ, ὅπως οἱ δοῦλοι, οἱ μισθωτοί, οἱ κήρυκες, οἱ μάντις, οἱ ἀργυραμοιβοί, οἱ ἔμποροι, οἱ ἐφοπλιστὲς καὶ οἱ μεταπράτες (289c-291a). Καὶ ἐνῶ ἡ ἔρευνα φθάνει στοὺς ἄνδρες πού παρουσιάζονται στὴν πραγματικότητα σὰν πολιτικοὶ ἄνδρες πού μὲ κλῆρο ἐκλέγονται ἄρχοντες τῶν Ἀθηνῶν, στοὺς ἱερεῖς καὶ στοὺς ὑπηρετὲς τους, ξαφνικὰ ἔρχεται στὴ μέση μιὰ ἄλλη ὁμάδα ἀνθρώπων ξεχωριστὴ ἀπὸ τὸν πολιτικὸ καὶ τὴ βασιλικὴ ἐπιστῆμη, πανσπερμία, «πάμφυλον» γένος πού μοιάζει μὲ λιοντάρια, Κένταυρους καὶ Σατύρους καὶ ἄλλα ἀσθενέστερα, παντὸς εἶδους θηρία, πού ἔχουν λίγη δύναμη καὶ πολλὴ πονηρία, καὶ πολὺ γρήγορα ἀλλάζουν ἐξωτερικὴ μορφή. Αὐτὸ τὸ γένος εἶναι ὁ χορὸς τῶν σοφιστῶν: «τὸν τῶν πάντων τῶν σοφιστῶν μέγιστον γόητα καὶ ταύτης τῆς τέχνης ἐμπειρότατον· ὃν ἀπὸ τῶν ὄντως ὄντων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν καὶ πὲρ παγχάλεπον ὄντα ἀφαιρεῖν ἀφαιρετέον, εἰ μέλλομεν ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ζητούμενον» (291b-c).

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν πολιτευμάτων. Γιὰ νὰ γίνῃ τώρα φανερὴ ἡ διαφορὰ μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ πολιτικοῦ, ἐξετάζονται καὶ συγκρίνονται τὰ διάφορα εἶδη πολιτευμάτων. Διακρίνονται τρία εἶδη πολιτευμάτων, ἀν λάβωμε γιὰ μέτρο τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ κυβερνᾷ ἕνας, λίγοι ἢ πολλοί. Ἔτσι ἔχομε τὴ μοναρχία, τὴν ἐξουσία τῶν ὀλίγων καὶ τὴ δημοκρατία. Ἐπειδὴ ὁμως πρέπει νὰ γίνῃ διάκριση ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν οἱ πολῖτες μὲ τὴ θέλησή τους ἢ μὲ τὴ βία ὑπακούουν καὶ ἂν ἡ ἐξουσία ἀσκῆται σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ἢ ὄχι, γι' αὐτὸ προκύπτουν ἔξι εἶδη πολιτευμάτων. Ἡ μοναρχία διακρίνεται σὲ βασιλεία καὶ τυραννίδα, ἡ ἀσκουμένη ἀπὸ λίγους ἐξουσία σὲ ἀριστοκρατία καὶ ὀλιγαρχία, καὶ ἡ δημοκρατία σὲ δημοκρατία μὲ νόμους καὶ μὴ (291b-292d).

Ὁ ἀληθινὸς πολιτικὸς πάνω ἀπὸ

τοὺς νόμους. Παραπάνω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πολιτεύματα μπαίνει ἡ ἔννοια τοῦ ἀληθινοῦ πολιτικοῦ ἀνδρα ποὺ χαρακτηρίζεται μὲ τὴ γνώση καὶ τὴν ἐπιστήμη καὶ διακρίνεται ἀπὸ ὅλους τοὺς λεγόμενους πολιτικοὺς, καὶ τοὺς σοφιστῆς, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος. Γιὰ τὸν ἀληθινὸ πολιτικὸ δὲν ἔχει σημασία ἂν οἱ πολῖτες ὑπακούουν θεληματικὰ ἢ μὴ. Ὅπως ὁ γιατρὸς δικαιούται ν' ἀναγκάσῃ τοὺς ἀσθενεῖς του νὰ ἀκολουθοῦν τὶς συνταγῆς του καὶ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου τοὺς ναῦτες, ἔτσι καὶ ὁ πολιτικὸς δικαιούται νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς πολῖτες του νὰ ἀκολουθοῦν τὶς διαταγῆς του. Ἐπίσης δὲν ἔχει σημασία καὶ σπουδαιότητα ἂν ὁ σοφὸς πολιτικὸς τηρῇ τοὺς νόμους ἢ ὄχι, ἢ θέλουν ἢ δὲ θέλουν οἱ ὑπηκόοι (292d-293b).

Ὅλα τὰ συνήθη πολιτεύματα χαρακτηρίζονται ὡς ὄχι ἀληθινὰ καὶ καλὰ, ὡς ἀπλῆς μιμήσεις τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἀγαθοῦ πολιτεύματος, ὅπου ἡ ἐξουσία ὑπάρχει στὰ χέρια ἑνὸς ἀνδρὸς σοφοῦ.

Ἡ ἰδέω δης παρανομία: ἡ δύναμη ποὺ ἐπιβάλλει τὸ καλόν.

Πρέπει νὰ γνωρίσωμε, ἂν μιὰ κυβέρνησις χωρὶς νόμὸ εἶναι ὀρθή. Τὸ ἄριστο πολίτευμα εἶναι «οὐ τοὺς νόμους ἰσχύειν, ἀλλ' ἀνδρὰ τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν». Γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ πολιτεύματος μὲ τοὺς νόμους, ὁ Πλάτων προβάλλει σειρά ἐπιχειρημάτων. Ὁ νόμος δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ περιλάβῃ ὅ,τι εἶναι ἄριστον καὶ δικαιοτάτον γιὰ ὅλους καὶ νὰ διατάξῃ τὸ ὠφελιμώτερον, γιὰτὶ οἱ ἀνθρώποι εἶναι ἀνόμοιοι καὶ ὁ νόμος δὲ μπορεῖ νὰ προβλέψῃ τὴν ποικιλίαν τῆς ζωῆς καὶ νὰ καθορίσῃ τὰ πρέποντα, ἀλλὰ ὅ,τι ταιριάζει στὴν πλειονότητα τῶν ἀτόμων καὶ στὴν πλειονότητα τῶν περιστάσεων. Ὁ πολιτικὸς νομοθετεῖ γιὰ τὸν καθένα εἴτε γράφοντας νόμους εἴτε μὴ γράφοντας καὶ δίνοντας ἰσχύ νόμου στὰ ἔθιμα τῶν προγόνων. Γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι ποὺ κατέχουν τὴν ἀληθινὴ βασιλικὴ ἐπιστήμη δὲ θὰ ἔβαζαν ποτὲ στὸν ἑαυτὸν τοὺς ἐμπόδια, γράφοντας νόμους (294a-295b).

Ἡ ἀναγκαία νομιμότητα. Οἱ συνετοὶ ἄρχοντες μποροῦν νὰ νομοθετοῦν γιὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ πέσουν σὲ πλάνη, ἐφ' ὅσον μποροῦν νὰ φυλάγουν μιὰ μεγάλη ἀρχή: νὰ ἀπονέμουν σὲ κάθε εὐκαιρία τὴν τελειότατην δικαιοσύνην μὲ νοῦ καὶ τέχνην καὶ νὰ εἶναι ἱκανοὶ καὶ νὰ σώζουν τοὺς πολῖτας καὶ νὰ τοὺς καθιστοῦν, ὅσο τὸ δυνα-

τόν, καλύτερους. Και μόνο όταν λείπη ὁ ἀληθινὸς πολιτικός, τότε ἀναγκαστικὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν νόμοι κατὰ τῶν παρανομούντων αὐστηροὶ καὶ ἰσχυροὶ, μὲ ἀπόφαση τοῦ πλήθους γραμμένοι σὲ πίνακες καὶ στήλες, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους θὰ διορίζωνται οἱ ἄρχοντες οἱ κληρωθέντες, πού θὰ λογοδοτοῦν, ἂν δὲν κυβερνοῦν καλά, γιατί κανένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι πιὸ σοφὸς ἀπὸ τοὺς νόμους. Μόνο ὁ σοφὸς πολιτικός κατέχει τὴν ἐπιστήμη τοῦ ἀπόλυτου, τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ὁποίου ὁ νόμος εἶναι ἀπλή μίμηση (295b-299c).

Τὰ ἀτελέη πολιτεύματα. Οἱ μιμήσεις τοῦ ἀρίστου πολιτεύματος εἶναι ἡ ἀριστοκρατία, ἡ ὀλιγαρχία, ἡ βασιλεία, ἡ τυραννία, ἡ δημοκρατία, ἡ μοναρχία. Αὐτὰ εἶναι δυνατὸν νὰ μιμοῦνται τελειότερα ἢ ἀτελέστερα ἀναλόγως μὲ τὸ ἂν στηρίζωνται σὲ νόμους ἢ ὄχι. Καὶ γι' αὐτὸ, γιὰ τὰ τοιοῦτου εἶδους πολιτεύματα οἱ νόμοι καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τους, σὰν ἀντικατάσταση τοῦ ἀληθινοῦ πολιτεύματος, ἔχουν μεγάλη σημασία. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὴν ἐπικράτηση καὶ τὴν ἰσχύ τῶν νόμων, διαίρουνται τώρα τὰ λοιπὰ πολιτεύματα. Τὸ ἀριστοπολίτευμα ἀποτελεῖ ἑβδομο εἶδος καὶ διαφέρει ἀπὸ τὰ λοιπὰ ὅσο ὁ θεὸς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο εἶναι, ὅταν ἄρχῃ μὲ νόμους, ἡ μοναρχία· εἶναι ὁμως χειρότερο χωρὶς νόμους. Ἡ δημοκρατία, ἐξ αἰτίας τῆς διανομῆς τῶν ἀρχῶν σὲ πολλοὺς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀσθενής, εἶναι ἀπ' ὅλα τὰ πολιτεύματα πού ἔχουν νόμους, τὰ νόμιμα, ἡ χειρότερη, εἶναι ὁμως καλύτερη, ὅταν τὰ ἄλλα, τὰ παράνομα, δὲν ἔχουν νόμους. Ἡ ὀλιγαρχία βρίσκεται στὸ μέσον (302e-303b).

Ὅλοι ὅσοι κυβερνοῦν καὶ ἀσκοῦν ἐξουσίαν στὰ μὴ ὀρθὰ πολιτεύματα, τὶς ἀπομιμήσεις, δὲν μποροῦν νὰ περιληφθοῦν στὴν ἔννοια τοῦ ἀληθινοῦ πολιτικοῦ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν οἱ μέτοχοι τούτων, «οἱ κοινωνοὶ» τῶν πολιτευμάτων, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο πού εἶναι ἐπιστημονικὸ, πρέπει νὰ ἀποχωριστοῦν, ὅπως τὸ χῶμα καὶ τὰ λιθάρια ἀπὸ τὸ χρυσάφι, ἀπὸ τοὺς πολιτικούς τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ ὀρθῆς πολιτείας ὡς στασιαστές καὶ προστάτες μεγίστων εἰδώλων, καὶ πρὸ πάντων οἱ σοφιστές πού εἶναι φαινομενικὰ πολιτικοί, διαφέρουν ὁμως ἀπὸ τὸν πολιτικὸ ὅπως διαφέρει τὸ φαίνεσθαι ἀπὸ τὸ εἶναι (303e-304a).

Ἔχομε λοιπὸν τὰ ἐξῆς εἶδη πολιτευμάτων :

Α') Ἀριστοπολίτευμα : κυβερνᾷ ὁ σοφὸς καὶ ὁ νομοθέτης μοναρχικὰ, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς καιμένους νόμους.

Β') Μιμήματα τοῦ ἀρίστου πολιτεύματος:

α. Ὄταν ἐπικρατοῦν οἱ νόμοι β. Ὄταν δὲν τηροῦνται οἱ νόμοι

I Ὄταν ὑπάρχη ἓνας ἄρχοντας :

1. Βασιλεία 4. Τυραννία

II Ὄταν ὑπάρχουν λίγοι ἄρχοντες :

2. Ἀριστοκρατία 5. Ὀλιγαρχία

III Ὄταν ἄρχουν πολλοί :

3. Δημοκρατία με νόμους 6. Δημ. χωρίς νόμους.

Κατὰ σειράν ἔχομε 1) Ἄριστον εἶδος Βασιλείας, 2) Βασιλεία με νόμους, 3) Ἀριστοκρατία, 4) Δημοκρατία με νόμους, 5) Δημοκρατία χωρίς νόμους, 6) Ὀλιγαρχία, καὶ 7) Τυραννία.

Βοηθητικὲς τέχνες τοῦ πολιτικοῦ. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ μερικὲς τέχνες πολῦτιμες καὶ συγγενεῖς πρὸς τὴν πολιτικὴν: ἡ στρατηγικὴ, ἡ δικαστικὴ, καὶ ἡ ρητορικὴ (304a). Ἄν ἐξετάσωμε ὁμως βαθύτερα τὴν οὐσία αὐτῶν τῶν τεχνῶν, βρίσκομε ὅτι καὶ αὐτὲς εἶναι θεραπαινίδες καὶ φύλακες τῆς βασιλικῆς—πολιτικῆς τέχνης (305e). Αὐτὴ ἡ ἀληθινὴ βασιλικὴ τέχνη δὲν ἐνεργεῖ μόνη τῆς καὶ ἀπευθείας, ἀλλὰ διατάζει ἐκείνους πού μποροῦν, καθορίζοντας τὸν τρόπο καὶ τὴν εὐκαιρία γιὰ τὴν ἐκτέλεση ἐκείνου πού εἶναι συμφέρον καὶ σπουδαῖο γιὰ τὴν πολιτεία (305d)

Ἡ πολιτικὴ τέχνη. Ὑστερα ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω, μετὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ παραδείγματος τῆς ὑφαντικῆς, μπορεῖ τώρα νὰ φανῆ καθαρὰ τί εἶναι καὶ τί πρέπει νὰ ὀνομασθῇ πολιτικὴ: «τὴν δὲ πασῶν τούτων ἄρχουσαν καὶ τῶν νόμων καὶ συμπάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐπιμελουμένων καὶ πάντα συνυφαίνουσιν ὀρθότητα, τοῦ κοινοῦ τῇ κλήσει περιλαβόντες τὴν δύναμιν αὐτῆς, προσαγορεύοιμεν δικαιοτάτα ἄν, ὡς ἔοικε, πολιτικὴν» (305e).

Ἡ πολιτικὴ—βασιλικὴ ἀσκεῖ ἔργο «συμπλοκῆς». Οἱ ἀντιθέσεις, πού ὑπάρχουν στὴν πόλιν, ἀμβλύνονται μετὰ τὴν ἄρμονικὴν συμπλοκὴν καὶ καταλήγουν σὲ ἔνωσιν. Ἔργο τῆς πολιτικῆς εἶναι ὄχι νὰ ἀφανίσῃ τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ νὰ τὴν ὑψώσῃ στὴν ἄρμονικὴν ἐνότητα τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ ἐκμεταλλεῖθῃ ἀκριβῶς καὶ τὴν ἔντασιν καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτὴν γιὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως. Ἐπομένως ἡ σύστασις τῆς πολιτείας παραβάλλεται πρὸς τὴν συνύφανσιν τῆς ὑφαντικῆς. Ὅπως ἡ ὑφαντικὴ, ἔτσι καὶ ἡ πολιτικὴ κρατεῖ στὰ χέρια τῆς ὅλα τὰ νήματα

καὶ τὰ «συνυφαίνει ὀρθότατα». Τέτοια νήματα στὴν πολιτεία εἶναι ἡ «ὀξύτητα» καὶ ἡ «ταχύτητα» εἴτε στὰ σώματα εἴτε στὶς ψυχές, καὶ ἡ «σφοδρότητα» καὶ ἡ «ὀξύτητα» (206d).

Ἐνάλογα πρὸς αὐτὰ καὶ οἱ ἀρετὲς παρουσιάζουν ἀντίθεση μεταξὺ τῶν μερῶν τους. Ἡ ἀνδρεία εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς ὀξύτητας καὶ τῆς ταχύτητας, ἡ σωφροσύνη μὲ τὸ μέρος τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς θρασύτητας. Οἱ ἀνδρεῖοι παρουσιάζουν τάση πρὸς ἄσκηση βίας καὶ φιλονικίας, ἐνῶ οἱ σώφρονες εἶναι εἰρηνοποιοὶ (306e-308b).

Ὁ βασιλιὰς ὑφαντῆς. Ἡ συγχώνευση τῶν ἀντιθέτων

Κάποια συνθετικὴ ἐπιστήμη δὲν θὰ θελήσῃ νὰ κάνῃ τὸ ἔργο τῆς ἀπὸ καλὰ καὶ κακὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ, θὰ ἀπομακρύνῃ τὰ κακὰ καὶ θὰ διατηρήσῃ τὰ ὠφέλιμα καὶ καλὰ καὶ ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶναι ὅμοια καὶ ἀνόμοια θὰ τὰ ἐνώνῃ σὲ ἓνα ἔργο καὶ θὰ δημιουργῇ (308e). Ἄρα ἡ ἀληθινὴ πολιτικὴ μὲ τοὺς κατὰ νόμους παιδευτὲς καὶ τροφεῖς τοὺς καταλλήλους δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ καμιάν ἄλλη ἄσκηση παρὰ ἐκείνη ποὺ τείνει νὰ διευκολύνῃ τὸ δικό της μείγμα σχηματίζοντας χαρακτηῖρες ὅπως πρέπει. Καὶ ἐκεῖνους, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ μετέχουν σὲ ἦθος ἀνδρεῖο καὶ φρόνιμο καὶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες ἐνάρετες κλίσεις, θὰ τοὺς τιμωρῇ μὲ θάνατο, ἔξορία καὶ ἄλλες ποινές. Τοὺς «ἐν ἀμαθίᾳ τ' αὐ καὶ ταπεινότητι πολλῇ κυλινδομένους», δηλαδὴ τοὺς κατώτερης ἀξίας, θὰ τοὺς κάνῃ δούλους (308e-309a). Οἱ ὑπόλοιποι, ὅσοι φυσικὰ εἶναι γεννημένοι γιὰ ἀνατροφή πρὸς εὐγενικὲς ἀρετές, συνυφαίνονται σὲ ἓνα ὕφασμα, ὅπου οἱ «πρὸς ἀνδρείαν μᾶλλον τείνοντες» ἀποτελοῦν μὲ τὸ στερεὸ τους ἦθος τὸ στημόνι, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δείχνουν σωφροσύνη τὸ «διάνημα», τὸ ὑφάδι. Ἡ τέτοια συνύφανση καὶ συνένωση γίνεται μὲ θεῖους δεσμούς καὶ ἀνθρώπινους.

Εἶναι θεῖο τὸ ἔργο τῆς ἀποτυπώσεως καὶ γενέσεως, στὴν ἴδια ψυχῇ, «τῆς ἀληθοῦς δόξης μετὰ βεβαιώσεως», τῆς ἀσφαλοῦς ἐκείνης ἰδέας «περὶ τῶν καλῶν καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν τούτοις ὑπεναντίων», ἡ ὁποία τὸν ἀνδρεῖο τὸν προφυλάσσει ἀπὸ τὸ νὰ γίνῃ ἄγριος καὶ θηριώδης, καὶ τὸν σώφρονα καὶ «κοσμίας φύσεως» τὸν κάνει πραγματικὰ σώφρονα καὶ φρόνιμον, προφυλάσσοντάς τον ἀπὸ «ἐπονείδιστόν τινα φήμην εὐθείας» (309e-309e). Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς εἶναι ἀληθινὰ θεῖος· ἐνώνει μεταξύ τους τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς ποὺ εἶναι ἐντελῶς ἀνόμοια καὶ ποὺ τόσο ἀντίθετα φέρονται (310a).

Οἱ ἀνθρώπινοι δεσμοί. Οἱ ὑπόλοιποι δεσμοί, πραγματικά ἀνθρώπινοι, ἐπιγαμιῶν καὶ κοινότητος παιδιῶν καὶ τῶν ἀφορώντων στὴν ἀποκατάσταση κοριτσιῶν καὶ τοὺς γάμους γενικά, πρέπει νὰ κανονίζονται καταλλήλως. Ὅχι ἐπιδιώξεις πλοῦτου καὶ δυνάμεως, ἀλλὰ ὅ,τι ὠφελεῖ τὴ ράτσα (310b-310c). Ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσα τάση νὰ ἐρχονται σὲ γάμου κοινωνία χαρακτῆρες ὅμοιοι, ὁπότε κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς παραπάνω ἀρετὲς ἀναπτύσσεται μέχρι ὑπερβολῆς διὰ μέσου τῶν γενεῶν, πρέπει νὰ συνδέονται οἱ ἀντίθετοι χαρακτῆρες, δηλαδή οἱ ἀνδρεῖοι καὶ οἱ σώφρονες. Τέτοιοι δεσμοὶ πρέπει νὰ συνάπτωνται καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τῆς βασιλικῆς τέχνης, ἢ συνύφανση: νὰ μὴν ἀφήνη ποτὲ νὰ χωρίζουν οἱ σώφρονες χαρακτῆρες ἀπὸ τοὺς ἀνδρεῖους, ἀλλὰ νὰ τοὺς ὑφαίνη μαζί με τὴ συμφωνία γνωμῶν, με τιμὲς καὶ δόξες, με ἀνταλλαγὲς ἀμοιβαῖες ὁμήρων, γιὰ νὰ κἀνη ἀπ' αὐτοὺς ἓνα ὕφασμα ὁμαλὸ στὴν ἀφή καί, ὅπως λένε, καλοῦφασμένο καὶ νὰ τοὺς ἐμπιστεύεται πάντοτε τὶς ἀρχὲς τῆς πόλεως (310e).

Τὸ ἔργο λοιπὸν τῆς πολιτικῆς εἶναι ἔργο «συναφῆς», «συμπλοκῆς» καὶ «συστάσεως». Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνώσεως τῶν ἀντιθέτων θεωρεῖται κατάλληλη καὶ γιὰ τὴν ἐκλογή καὶ τὸ διορισμὸ τῶν ὀργάνων τῆς πολιτείας. Ὅπου εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη ἓνας ἄρχοντας, ἐκεῖ νὰ ἐκλέγεται ἓνας, ποὺ ἔχει καὶ τὶς δυὸ ἀρετὲς, τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀνδρείας. Ὅπου περισσότεροι ἄρχουν, ἐκεῖ νὰ ἐκλέγωνται κατὰ προτίμηση ὅσοι συνδυάζουν μέσα τοὺς καὶ μεταξύ τοὺς τὰ προσόντα αὐτά, εἶναι δηλαδή καὶ σώφρονες καὶ ἀνδρεῖοι (311a-b).

Ἔτσι τῶρα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἔχομε τελειωμένο αὐτὸ τὸ ὕφασμα, τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλικοῦ πολιτικοῦ ποὺ τὴν ὕφανε με ὁμαλὴν ὕφανση ἢ πολιτικῆ (311b-c).

ΠΛΑΤΩΝ
πολιτικός

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΞΕΝΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ

251 *α* ΣΩ. Ἡ πολλὴν χάριν ὀφείλω σοι τῆς Θεαιτήτου γνω-
ρίσεως, ὦ Θεόδωρε, ἅμα καὶ τῆς τοῦ ξένου.

ΘΕΟ. Ταχὰ δέ [γε], ὦ Σώκρατες, ὀφειλήσεις ταύτης
τριπλοσίαν· ἐπειδὴν τὸν τε πολιτικὸν ἀπεργάσονται σοι καὶ
τὴν φιλόσοφον.

ΣΩ. Εἴεν· οὕτω τοῦτο, ὦ φίλε Θεόδωρε, φήσομεν ἀκη-
κούτες εἶναι τοῦ περὶ λογισμὸς καὶ τὰ γεωμετρικὰ κρατί-
σιον;

β ΘΕΟ. Πῶς, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Τῶν ἀνδρῶν ἕκαστον θέντος τῆς ἴσης ἀξίας, οἱ εἴη
ιμῆ πλείοι ἀλλήλων ἀφεισῶσιν ἢ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τὴν
τῆς ὑμετέρας τέχνης.

---

1. Ὁ ὑπότιτλος «περὶ βασιλείας» ἀναφέρεται στὸ περιεχόμενο τοῦ διαλόγου πού πραγματεύεται γιὰ τὴ βασιλική—πολιτικὴ τέχνη. Ὁ ἄλλος ὑπότιτλος «λογικὸς» ὀφείλεται στὴ διαίρεση τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος πού ἔγινε ἀπὸ ἐκεῖνον πού ἔγραψε «τὰ προλεγόμενα τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας» καὶ ἀπὸ τὸν Ἄλβινο («Εἰσαγωγή εἰς τὴν Πλάτωνος βίβλον»). Αὐτοί, μὲ μικρὴ διαφορὰ μεταξύ τους, διαιροῦν τοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος σὲ ζητητικούς, πού ὑποδιαίρουνται σὲ γυμναστικούς (μαυευτικούς καὶ πειραστικούς) καὶ σὲ ἀγωνιστικούς (ἐνδεικτικούς καὶ ἀνατρεπτικούς) καὶ σὲ ἀφηγη-
τικούς, πού ὑποδιαίρουνται σὲ θεωρητικούς (λογικούς καὶ φυσικούς) καὶ σὲ πρακτικούς (εἰδικούς καὶ πολιτικούς).

2. Γιὰ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου βλ. τὴν Εἰσαγωγή κεφ. 1.

3. Ὁ Θεαίτητος ἦταν Ἀθηναῖος, γιὸς τοῦ Εὐφράνορα, ἀπὸ τὸ Σούνιο. Στὸν ὁμώνυμο διάλογο ὁ Θεαίτητος εἶναι «μειρσίκιον». Ἐκεῖ μαζί μὲ τὸ φίλο καὶ συνομήλικό του Σωκράτη τὸ νεώτερο καταγίνεται σὲ μαθηματικὲς ἐξερευνήσεις. Γιὰ τὸ Θεαίτητο πληροφοροῦμαστε ἀπὸ ἄλλου πὼς ἐδίδαξε στὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν καὶ ἀργότερα ἐγύρισε στὴν Ἀθήνα ὅπου ἔγινε μαθητὴς, συνεργάτης καὶ φίλος τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος τὸν ἀγαποῦσε, τὸν ἐθαύμαζε καὶ τὸν ἐπαινοῦσε Πιθανώτατα ἢ διερεύνηση γιὰ τοὺς ἀσύμμετρος ἀριθμούς καὶ τὰ κανονικὰ πολύεδρα

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

(ἢ περὶ βασιλείας, λογικός) (1)

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Σωκράτης, Θεόδωρος, Ξένος, Σωκράτης ὁ Νεώτερος (2) .

I. ΠΡΟΟΙΜΙΟ. Θέμα τοῦ διαλόγου : ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ

ΣΩ. Ἀλήθεια, μεγάλη χάρη σοῦ χρωστῶ, Θεόδωρε, 257a
πού μ' ἔκαμες νὰ γνωρίσω τὸ Θεαίτητο (3), συγχρόνως καὶ
τὸν Ξένο.

ΘΕΟ. Γρήγορα, πιστεύω, Σωκράτη, θὰ μοῦ χρωστᾶς
χάρη τριπλάσια ἀπ' αὐτή, ὅταν θὰ σοῦ παραστήσουν τέ-
λεια τὴν εἰκόνα τοῦ πολιτικοῦ, ἔπειτα καὶ τοῦ φιλοσόφου.

ΣΩ. Καλά ! Πολὺ καλά ! Ἔτσι λοιπόν, ἀγαπητὲ Θεό-
δωρε, θὰ ποῦμε πὼς ἔχομε ἀκούσει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸ
στόμα τοῦ πιὸ μεγάλου διδασκάλου τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς
γεωμετρίας ;

ΘΕΟ. Ποιό, Σωκράτη ;

ΣΩ. Τὸ νὰ μεταχειριστοῦμε αὐτοὺς τοὺς ἀθρώπους
σὰν ἴσης ἀξίας, ἐνῶ ἡ διαφορὰ τῆς ἀξίας τοὺς ξεπερνᾷ κάθε
ἀναλογία (4), πὺ μπορεῖ νὰ ἐκφράση ἡ δική σας τέχνη.

b

νὰ εἶναι δικό του ἔργο. Στὰ «Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδη», κλασσικὸ βι-
βλίο τῆς ἀρχαίας γεωμετρίας, βρίσκονται μέρη πὺ φαίνεται ὅτι
τὰ ἐπεξεργάσθηκε πρῶτος ὁ Θεαίτητος.

4. Ἀναλογία ὑπάρχει μόνο ὅπου ὑπάρχει ἡ προσήκουσα
σχέση («λόγος») ἡ ὅποια ὑποθέτει ὄρους ὁμογενεῖς. Ὁ Θεόδωρος
σφάλλει στὸ ὅτι ὑποθέτει ὄχι μόνο σχέση, ἀλλὰ σχέση ἀνάμεσα σὲ
ὄρους ἀσύγκριτους. Ὁ Πλάτων στὸ «Σοφιστὴ» 231a ἔχει ὑπογραμ-
μίσει ὡς πρὸς τὸ σοφιστὴ τὸν κίνδυνο τῆς ἀναλογίας (αὐτὸν δὲ ἀσφα-
λῆ δεῖ πάντων μάλιστα περὶ τὰς ὁμοιότητας ἀεὶ ποιείσθαι τὴν φυλα-
κὴν . . . ὀλισθηρότατον γὰρ τὸ γένος) = ὅποιος ὅμως δὲν θέλει νὰ κἀνη
λάβος, πρέπει νὰ φυλάγεται προπάντων ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος· εἶναι
μὰ πολὺ τρομερὴ γλίστρα).

ΘΕΟ. Εὖ γε νῆ τὸν ἡμέτερον θεόν, ὦ Σώκρατες, τὸν Ἄμμωνα, καὶ δικαίως, καὶ πάνυ μὲν οὖν μνημονικῶς ἐπέπληξάς μοι τὸ περὶ τοὺς λογισμοὺς ἀιάρτημα. Καὶ σὲ μὲν ἀντὶ τούτων εἰς αἴθρις μέτειμι· σὺ δ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μῆδμαῶς ἀποκάμης χαριζόμενος, ἀλλ' ἐξῆς, εἴτε τὸν πολιτικὸν ἄνδρα **ϙ** πρότερον εἴτε τὸν φιλόσοφον προαιρηθῆ, προελόμενος διέξελθε.

ΞΕ. Ταῦτ', ὦ Θεόδωρε, ποιητέον· ἐπειπερ ἅπαξ γε ἐγκεχειρήκαμεν, [καὶ] οὐκ ἀποστατέον· πρὶν ἂν αὐτῶν πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν. Ἄλλὰ γὰρ περὶ Θεαιτήτου τοῦδε τί χρῆ δρᾶν με;

ΘΕΟ. Τοῦ πέρι;

ΞΕ. Διαναπαύσωμεν αὐτὸν μεταλαβόντες αὐτοῦ τὸν συγγυμναστήν τόνδε Σωκράτη; ἢ πῶς συμβουλευέεις;

ΘΕΟ. Καθάπερ εἶπες, μετιλάμβανε· νέω γὰρ ὄντε δῶν οἴσετον πάντα πόνον ἀσπασομένω.

δ **ΣΩ.** Καὶ μὴν κινδυνεύετον, ὦ ξένε, ἄμφω ποθὲν ἐμοὶ συγγένειαν ἔχειν τινά. Τὸν μὲν γε οὖν ἡμεῖς κατὰ τὴν τοῦ προσώπου φύσιν ὁμοῖν ἐμοὶ φαίνεσθαί φατε, τοῦ δ' ἡμῖν ἢ **258a** κλῆσις ὁμώνυμος οὖσα καὶ ἡ πρόσρησις παρέχεται τινα οἰκειότητα. Δεῖ δὴ τοὺς γε συγγενεῖς ἡμᾶς ἀεὶ προθύμως διὰ λόγων ἀναγνωρίζειν. Θεαιτήτῳ μὲν οὖν αὐτός τε συνέμειξα χθὲς διὰ λόγων καὶ νῦν ἀκήκοα ἀποκρινομένου, Σωκράτους δὲ οὐδέτερα· δεῖ δὲ σκέψασθαι καὶ τοῦτον. Ἐμοὶ μὲν οὖν εἰς αἴθρις, σοὶ δὲ νῦν ἀποκρινέσθω.

ΞΕ. Ταῦτ' ἔσται. ὦ Σώκρατες, ἀκούεις δὴ Σωκράτους;

ΝΕ. **ΣΩ.** Ναί.

ΞΕ. Συγχωρεῖς οὖν οἷς λέγει;

ΝΕ. **ΣΩ.** Πάνυ μὲν οὖν.

1. Ἄ μ μ ω ν· μεγάλη αἰγυπτιακὴ θεότητα. Στὴν ἀρχὴ ἦταν τοπικὸς θεὸς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν, ὅπου καὶ ὁ ναὸς του, ἔπειτα ἐπεκτάθη καὶ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔγινε ὁ κατεξοχὴν ἐθνικὸς θεός. Ἄλλὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Λιβύης λατρεύονταν στὴν Αἰθιοπία καὶ στὶς φυλὰς τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Οἱ Ἕλληνες τὸν ὀνόμαζαν Δία Ἄμμωνα. Ὡς τῆ νεώτερη ἐποχῇ, πολυάριθμοι καὶ γεμάτοι θαυμασμό προσέρχονταν στὸ ναὸ τοῦ Ἄμμωνα Δία προσκυνητές, ποὺ βρισκόνταν σὲ μιὰ ὄαση τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, ὅπου ἦταν καὶ τὸ περίφημο μαντεῖο του, τὸ ὁποῖο ὁ Κροῖσος συμβουλευέθηκε, ὅπως λέει ὁ Ἡρόδοτος (I, 46), καὶ τὸ ὁποῖο εἶχε χαίρετήσεϊ στὰ 332 π.Χ. τὸν Μ. Ἀλέξανδρο ὡς αὐτὸν τοῦ Διός» («παὶ Διός»).

ΘΕΟ. Ὁραῖα ! μὰ τὸ θεό μας, Σωκράτη, τὸν Ἄμμωνα (1) καὶ δίκαια καὶ πολὺ μὲ μάλλωσες γιὰ τὸ σφάλμα μου σχετικὰ μὲ τὴν ἀριθμητικὴ ἔτσι ὥστε νὰ μὴ τὸ λησμονῶ. Καὶ σένα γι' αὐτὸ ἄλλη φορὰ θὰ σοῦ ἀνταποδώσω τὰ ἴσα. Ἄλλὰ, σὺ ἔβενε, νὰ μὴν ἀποφύγῃς νὰ μᾶς κάνῃς τὴ χάρη, ἀλλὰ μὲ τὴ σειρὰ νὰ διαπραγματευθῆς λεπτομερῶς, ἐκλέγοντας πρωτύτερα εἴτε τὸν πολιτικὸ ἄνδρα εἴτε τὸν φιλόσοφο, ὅποιον οὐ προτιμᾷς πρῶτο.

ΞΕ. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ κάνουμε, Θεόδωρε, ἀφοῦ μιὰ φορὰ βάλουμε χέρι, καὶ δὲ θὰ τὸ ἀφήσουμε πρὶν τελειώσουμε τὸ ζήτημά μας. Ἄλλὰ, ἀλήθεια, τί πρέπει νὰ κάνω γι' αὐτὸν ἐδῶ τὸ Θεαίτητο ;

ΘΕΟ. Γιὰ ποιὸ ;

ΞΕ. Ἄς τὸν ἀφήσουμε ν' ἀναπαυθῆ λίγο, ἀναπληρώοντάς τον μὲ τὸν σύντροφό του στὶς ἀσκήσεις, αὐτὸν ἐδῶ τὸν Σωκράτη ; ἢ πῶς συμβουλεύεις ;

ΘΕΟ. Κάνε, ὅπως ἀκριβῶς εἶπες, ἀναπλήρωσέ τον. Γιατὶ νέοι εἶναι καὶ οἱ δυὸ καὶ πιδ εὐκόλα θὰ ὑποφέρουν κάθε κόπο, ἂν τοὺς ἀφήσουμε νὰ ἀναπαύωνται.

ΣΩ. Κοντεύουν, ἔβενε, νὰ ἔχουν καὶ οἱ δυὸ μὲ μένα κά- d
ποια μακρονή συγγένεια. Ὅπως δὴποτε, σεῖς λέτε πῶς ὁ ἕνας
μοῦ μοιάζει κατὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου (2)· ὁ
ἄλλος ἔχει μὲ μένα τὸ ἴδιο ὄνομα κι αὐτὸ τὸ ὄνομα μᾶς δίνει 258a
κάποια συγγένεια. Πρέπει ἀσφαλῶς ἐμεῖς οἱ συγγενεῖς πάντα
πρόθυμα νὰ ἀνανεώνουμε τὴ γνωριμία μας μὲ ὀμιλίες. Μὲ
τὸ Θεαίτητο λοιπὸν ὁ ἴδιος χτές συνωμίλησα καὶ τώρα τὸν
ἄκουσα νὰ σοῦ ἀποκρίνεται, ἀλλὰ μὲ τὸ Σωκράτη δὲν ἔκαμα
οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο. Πρέπει ὅμως καὶ αὐτὸν ἐπίσης νὰ
τὸν ἐξετάσουμε. Ἡ σειρὰ μου νὰ ρωτήσω θὰ ῥθῆ ἀργότερα,
τώρα ὅμως ἐσὺ πρέπει ν' ἀπαντήσης.

ΞΕ. Ἔτσι θὰ κάνουμε. Ἐ, Σωκράτη, ἀκοῦς τί λέει ὁ Σωκράτης ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Συμφωνεῖς λοιπὸν μὲ ὅσα λέει ;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

2. Στὸ «Θεαίτητο» ὁ Θεόδωρος λέει γιὰ τὸ Θεαίτητο 143e :
«οὐκ ἔστι καλός, προσέειπε δὲ σοι τὴν τε σιμότητα καὶ τὸ ἔξω τῶν
ὀμμάτων· ἤττον δὲ ἢ σὺ ταῦτ' ἔχει» (δὲν εἶναι ὠραῖος, ἔχει ὅμως,
ὅπως καὶ σὺ, τὴ μύτη πλατσοσυκωτὴ καὶ τὰ μάτια βγαλμένα πρὸς
τὰ ἔξω τὰ ἔχει ὅμως αὐτὰ λιγότερο ἀπὸ σένα).

ΞΕ: Οὐ τὰ σὰ κωλύειν φαίνεται, δεῖ δὲ ἴσως ἔτι ἤττον τὰμὰ διακωλύειν. Ἄλλὰ δὴ μετὰ τὸν σοφιστὴν ἀνιγκαῖον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πολιτικὸν [τὸν ἄνδρα] διαζητεῖν νῶν· καὶ μοι λέγε πότιερον τῶν ἐπιστημόνων τιν' ἡμῖν καὶ τοῦτον θετέον, ἢ πῶς;

ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως.

ΞΕ. Τὰς ἐπιστήμας ἄρα διαληπτέον, ὥσπερ ἠνίκα τὸν πρότιερον ἐσκποῦμεν;

ΝΕ. ΣΩ. Τάχ' ἄν.

ΞΕ. Οὐ μὲν δὴ κατὰ ταυτόν γε, ὦ Σώκρατες, φαίνεται μοι τμήμα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν;

ΞΕ. Κατ' ἄλλο.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐοικέν γε.

ΞΕ. Τὴν οὖν πολιτικὴν ἀτραπὸν πῆ τις ἀνευρήσει; Δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνευρεῖν, καὶ χωρὶς ἀφελόντας ἀπὸ τῶν ἄλλων ιδέαν αὐτῇ μίαν ἐπισφραγίσασθαι, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκτροπαῖς ἐν ἄλλο εἶδος ἐπισημηναμένους πάσας τὰς ἐπιστήμας ὡς οὔσας δύο εἶδη διανοηθῆναι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ποιῆσαι.

ΝΕ. ΣΩ. Τοῦτ' ἤδη σὸν οἶμαι τὸ ἔργον, ὦ ξένε, ἀλλ' οὐκ ἐμὸν γίγνεται.

ΞΕ. Δεῖ γε μὴν, ὦ Σώκρατες, αὐτὸ εἶναι καὶ σὸν, ὅταν ἐυφανὲς ἡμῖν γένηται.

ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς εἶπες.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καὶ τινες ἔττεραι ταύτη συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεων εἰσι, τὸ δὲ γνῶναι παρέσχοντο μόνον;

ΦΕ. ΣΩ. Ἐστὶν οὕτως.

ΞΕ. Φαίνεται πώς δὲν ὑπάρχει ἐμπόδιο ἀπὸ μέρος σου, b
πρέπει ἴσως ἀκόμη λιγώτερο νὰ ὑπάρχη ἀπὸ τὸ δικό μου.
Εἶναι ὅμως ἀνάγκη, κατὰ τὴ γνώμη μου, ὕστερα ἀπὸ τὸν σο-
φιστὴ νὰ ἐρευνήσουμε τὴν οὐσία τοῦ πολιτικοῦ. Πές μου
λοιπὸν πρέπει νὰ βάλουμε καὶ τοῦτον ἐπίσης ἀνάμεσα στοὺς
ἐπιστήμονες, ἢ πῶς ἀλλιῶς νομίζεις;

ΝΕ. ΣΩ. Μάλιστα.

**1ον ΜΕΡΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΩΣ ΠΟΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΓΕΛΗΣ (258b-277d)**

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (258b-263a)

II. Διαίρεση τῶν ἐπιστημῶν σὲ πρακτικὲς καὶ θεωρητικὲς.
Ἡ ἐπιστήμη ποῦ ἀρμόζει στὸ βασιλῆα εἶναι ἡ βασιλικὴ ἢ
πολιτικὴ

ΞΕ. Πρέπει λοιπὸν νὰ διαιρέσουμε τὶς ἐπιστῆμες,
ὅπως τὸ κάναμε αὐτὴ τὴ στιγμή, ὅταν ἐξετάζαμε τὴν προη-
γούμενη προσωπικότητα;

ΝΕ. ΣΩ. Ἴσως.

ΞΕ. Ἄλλὰ, Σωκράτη, μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει
νὰ τὴν ἐξετάσουμε στὸ ἴδιο μέρος.

ΝΕ. ΣΩ. Τί λοιπὸν τότε;

ΞΕ. Πρέπει νὰ τὴν ἐξετάσουμε σ' ἓνα ἄλλο. e

ΝΕ. ΣΩ. Πιθανῶς.

ΞΕ. Ποῦ θ' ἀνακαλύψουμε λοιπὸν τὸ μονοπάτι ποῦ
μᾶς πάει στὸν πολιτικό; Γιατὶ πρέπει νὰ τὸ ἀνακαλύψουμε
καὶ ξεχωρίζοντάς το ἀπὸ τὰ ἄλλα νὰ τοῦ βάλουμε σὰ σφρα-
γίδα ἓνα χαρακτήρα ποῦ τοῦ ταιριάζει. Ἐπειτα νὰ δώσουμε
σὲ ὅλες τὶς ἄλλες παραλλαγὰς τῶν μονοπατιῶν ἓνα ἄλλο εἰδι-
κὸ γνῶρισμα καὶ νὰ φέρουμε τὸ πνεῦμα μας νὰ φαντασθῇ ὅλες
τὶς ἄλλες ἐπιστῆμες σὰ διηρημένες σὲ δύο εἶδη.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὸ πιά εἶναι δική σου δουλειά, νομίζω,
καὶ ὄχι δική μου.

ΞΕ. Πρέπει ὅμως, Σωκράτη, αὐτὴ νὰ εἶναι καὶ δική d
σου, ὅταν τὴ διευκρινίσουμε.

ΝΕ. ΣΩ. Καλὰ εἶπες.

ΞΕ. Ἄραγε λοιπὸν ἡ ἀριθμητικὴ καὶ μερικὲς ἄλλες
τέχνες, τῆς ἴδιας οἰκογένειας μ' αὐτὴν, δὲν εἶναι στερημένες
ἀπὸ κάθε κλίση γιὰ δράση καὶ περιορίζονται μόνο στὸ νὰ
παρέχουν γνώση;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Αἰ δέ γε περί τεκτονικὴν αὖ καὶ σύμπασαν χειρουργίαν ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν οὐμφυιον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναπτελεῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῶν σώμασι πρότερον οὐκ ὄντα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Ταύτη τοίνυν συμπάσας ἐπιστήμας διαίρει, τὴν μὲν πρακτικὴν προσισιών, τὴν δὲ μόνον γνωστικὴν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐστω σοι ταῦθ' ὡς μᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἶδη δύο.

ΞΕ. Πότερον οὖν τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην καὶ ἔτ' οἰκονόμην θήσομεν ὡς ἐν πάντα ταῦτα προσαγορεύοντες, ἢ τοσαύτας τέχνας αὐτὰς εἶναι φῶμεν ἕσασθε ὀνόματα ἐρρήθη; Μᾶλλον δέ μοι δεῦρο ἔπου.

ΝΕ. ΣΩ. Πῆ ;

259a **ΞΕ.** Τῆδε. Εἰ τὼ τις τῶν δημοσιευόντων ἰατρῶν ἰκανὸς συμβουλευεῖν ἰδιωτέων αὐτός, ἄρ' οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ προσαγορεύεσθαι τοῦτομα τῆς τέχνης ταυτὸν ὅπερ ὃ συμβουλεύει ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τί δ' ; ὅστις βασιλεύοντι χώρος ἀνδρὶ παραινεῖν δεινὸς ἰδιώτης ὢν αὐτός, ἄρ' οὐ φήσομεν ἔχειν αὐτὸν τὴν ἐπιστήμην ἣν ἔδει τὸν ἄρχοντα αὐτὸν κέκτησθαι ;

ΝΕ. ΣΩ. Φήσομεν.

b **ΞΕ.** Ἀλλὰ μὴν ἢ γε ἀληθινοῦ βασιλέως βασιλική ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ταύτην δὲ ὁ κέκτημένος οὐκ, ἄντι ἄρχων ἄντι ἰδιώτης ὢν τυγχάνη, πάντως κατὰ γε τὴν τέχνην αὐτὴν βασιλικὸς ὀρθῶς προσρηθήσεται ;

ΝΕ. ΣΩ. Δίκαιον γοῦν.

ΞΕ. Καὶ μὴν οἰκονόμος γε καὶ δεσπότης ταυτὸν.

ΕΕ. Οί τέχνες πάλι, πού ἀφοροῦν στήν ξυλουργική καί σέ κάθε ἄλλη χειρωνακτική τέχνη, ἔχουν τήν ἐπιστήμη τους ἔμφυτα συνδεδεμένη μέ τίς πράξεις καί ἀποτελειώ- e
νουν μαζί τά γινωμένα ἀπ' αὐτές σώματα, πού δέν ὑπῆρχαν πρῶτύτερα.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπόν ;

ΕΕ. Σύμφωνα λοιπόν μ' αὐτή τήν ἀρχή, διαίρεσε τώρα τὸ σύνολο τῶν ἐπιστημῶν, δίνοντας στοῦ ἕνα μέρος τὸ ὄνομα πρακτική ἐπιστήμη καί στοῦ ἄλλο ἐπιστήμη καθαρὰ θεωρητική.

ΝΕ. ΣΩ. Ἄς εἶναι λοιπόν, ἀφοῦ τὸ θέλεις, αὐτὰ τὰ δυὸ εἶδη σέ μιὰν ἐπιστήμη πού ἀποτελεῖ τὸ σύνολο τῆς ἐπιστήμης.

ΕΕ. Τὸν πολιτικὸ λοιπόν θὰ τὸν ἐξετάσουμε συγχρόνως σὰ βασιλιά καί δεσπότη τῶν δούλων καί ἀκόμα σὰν οἰκονόμο τοῦ σπιτιοῦ, προσφωνώντας τον μέ ὄλες αὐτὲς τίς ὀνομασίες σὰν ἕνα πρᾶγμα, ἢ θὰ ποῦμε πῶς ὑπάρχουν τόσες τέχνες, ὅσα ὀνόματα ἔχομε πεῖ ; Ἄλλὰ ἀκολουθήσέ με καλύτερα σ' ἕνα ἄλλο δρόμο.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖόν ;

ΕΕ. Αὐτὸν ἐδῶ : Ἄν κάποιος ἀπλὸς ιδιώτης ὁ ἴδιος 259a
εἶναι ἱκανὸς νὰ δίνη συμβουλές σέ κάποιον γιατρό, πού βρίσκεται σέ δημόσια ὑπηρεσία, ἄραγε δὲ θὰ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τὸν καλοῦμε μέ τὸν ἴδιο ἐπαγγελματικὸ τίτλο, μέ τὸν ὁποῖο καί τὸν ἄνθρωπο, στὸν ὁποῖο δίνει τίς συμβουλές του ;

ΝΕ. ΣΩ. Μάλιστα.

ΕΕ. Καί τώρα ; Ὅποιος, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι ἀπλὸς ιδιώτης, εἶναι ἱκανὸς νὰ συμβουλευῆ ἄνθρωπο πού βασιλεύει σέ χώρα, ἄραγε δὲ θὰ ποῦμε ὅτι αὐτὸς κατέχει τήν ἐπιστήμη πού ἔπρεπε νὰ τὴν κατέχη ἐκεῖνος πού ἄρχει ;

ΝΕ. ΣΩ. Θὰ τὸ ποῦμε.

ΕΕ. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἐπιστήμη πού ταιριάζει στοῦν ἀλη- b
θινὸ βασιλιά, δέν εἶναι ἡ βασιλικὴ ἐπιστήμη ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΕΕ. Κι' ὁποῖος κατέχει τὴ βασιλικὴ τέχνη, ἀνεξάρτητα ἂν τυχαίη νὰ εἶναι ἄρχοντας ἢ ἀπλὸς ιδιώτης, ὅπως δὲ ποτε ὅμως, ἐπειδὴ ἔχει στήν κατοχὴ του αὐτὴ τὴν τέχνη, θὰ εἶναι σωστὸ νὰ προσαγορευθῆ μέ τὸν τίτλο τοῦ βασιλιά ;

ΝΕ. ΣΩ. Θὰ ἦταν δίκαιο, ὅπως κι ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα.

ΕΕ. Ἐξάλλου τὸ ἴδιο θὰ εἶναι γιὰ τὸν οἰκονόμο τοῦ σπιτιοῦ καί τὸν κύριο δούλων.

NE. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Τί δέ ; μεγάλης σχῆμα οἰκίσεως ἢ σμικρᾶς αὐτῆς πόλεως ὄγκος μῶν τι πρὸς ἀρχὴν διοίσειτον ;

NE. ΣΩ. Οὐδέν.

c ΞΕ. Οὐκοῦν, ὃ νυνδὴ διεσκοπούμεθα, φανερόν ὡς ἐπι-
στήμη μία περὶ πάντ' ἐσὶ ταῦτα· ταύτην δὲ εἴτε βασιλικὴν
εἴτε πολιτικὴν εἴτε οἰκονομικὴν τις ὀνομάζει, μηδὲν αὐτῶ
διαφερόμεθα.

NE. ΣΩ. Τί γάρ ;

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τότε γε δῆλον, ὡς βασιλεὺς ἅπας χερσὶ
καὶ σύμπαντι τῷ σώματι σμικρ' ἅττα εἰς τὸ κατέχειν τὴν
ἀρχὴν δύναται πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἰσχύσειν καὶ ἰσχύειν.

NE. ΣΩ. Δῆλον.

d ΞΕ. Τῆς δὴ γνωστικῆς μᾶλλον ἢ τῆς χειροτεχνικῆς
καὶ ὅλως πρακτικῆς βούλει τὸν βασιλέα φῶμεν οἰκειότερον
εἶναι ;

NE. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Τὴν ἄρα πολιτικὴν καὶ πολιτικὸν καὶ βασιλικὴν καὶ
βασιλικὸν εἰς ταῦτόν ὡς ἓν πάντα ταῦτα συνθήσομεν ;

NE. ΣΩ. Δῆλον.

ΞΕ. Οὐκοῦν παρενοίμ'·θ' ἂν ἐξῆς, εἰ μετὰ ταῦτα
τὴν γνωστικὴν διορίζοιμεθα ;

NE. ΣΩ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν ἂν ἄρα· ἐν αὐτῇ τινα δια-
φνήν κατανοήσωμεν.

NE. ΣΩ. Φράζε ποίαν.

e ΞΕ. Τοιάνδε. Λογιστικὴ πού τις ἡμῖν τέχνη.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τῶν γνωστικῶν γε οἶμαι παντάπασι τεχνῶν.

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὗ ;

1. Ὁ Ξενοφῶν στὰ «Ἀπομνημονεύματά» του (III, 4, 12) λέει :
ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων κατὰ τὸ πλῆθος μόνο δια-
φέρει ἀπὸ τὴν ἐπιμέλεια τῶν κοινῶν, ὡς πρὸς τὰ ἄλλα εἶναι ὅμοια.

2. Ὁ βασιλιάς δὲν εἶναι οὔτε χειροτέχνης οὔτε πυγμαχός· κυ-
βερᾶ μὲ τὸ πνεῦμα· τὸ ἐπάγγελμά του εἶναι θεωρητικό.

ΝΕ. ΣΩ. Φυσικά.

ΞΕ. Καὶ τοῦτο ἀκόμη: μεγάλης κατοικίας ἐξωτερικὸ ἢ μικρῆς πόλεως περιοχὴ θὰ ἔχουν κάποια διαφορὰ ὡς πρὸς τὴ διακυβέρνηση; (1)

ΝΕ. ΣΩ. Καμιά.

ΞΕ. Λοιπὸν, γιὰ ν' ἀποκριθοῦμε στὸ ζήτημα ποῦ τώρα εὐδὲξ ἐξετάζουμε, εἶναι φανερό ὅτι μιὰ ἐπιστήμη εἶναι γιὰ ὅλα αὐτά: καὶ αὐτὴν εἴτε βασιλικὴ εἴτε πολιτικὴ εἴτε οἰκονομικὴ τὴν ὀνομάζουμε, καθόλου δὲ θὰ φέρουμε ἀντίρρηση γι' αὐτό.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ βέβαια.

III. Ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη διακρίνεται σὲ διευθυντικὴ καὶ κριτικὴ

ΞΕ. Ἄλλ' ἀκόμη τὸ ἐξῆς εἶναι φανερό, ὅτι κάθε βασιλιάς γιὰ νὰ κατέχῃ τὴν ἀρχὴν του, λίγα πράγματα καταφέρει μὲ τὰ χέρια του καὶ μὲ ὅλη τὴ δύναμιν τοῦ σώματός του ἀπέναντι σὲ ὅ,τι μπορεῖ (νὰ ἐπιτύχῃ) μὲ τὴν ὀξύνοια καὶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι φανερό.

ΞΕ. Θέλεις τότε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ βασιλιάς ἔχει περισσότερες σχέσεις μὲ τὴ θεωρητικὴ ἐπιστήμη παρὰ μὲ τὴ χειρουργικὴ καὶ γενικὰ μὲ ὅλες τὶς πρακτικὰς τέχνας (2);

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπὸν;

ΞΕ. Θὰ βάλουμε λοιπὸν μαζί τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν πολιτικὸν μὲ τὴ βασιλικὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν βασιλικὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπ' ὅλα αὐτὰ θὰ κάνουμε ἓνα;

ΝΕ. ΣΩ. Προφανῶς.

ΞΕ. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ προχωρήσουμε συνέχεια, ἀν ὕστερα ἀπ' αὐτὰ διαίρέσουμε τὴ θεωρητικὴν ἐπιστήμην;

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Βάλε τώρα ὅλη τὴν προσοχὴν σου μήπως ἴσως ἀνακαλύψουμε κάποιο φυσικὸ χωρίσμα.

ΝΕ. ΣΩ. Πές μου ποιό.

ΞΕ. Αὐτὸ ἐδῶ: Μιλῆσαμε κάπου γιὰ μιὰ τέχνη πρακτικὴ ἀριθμητικὴ.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Εἶναι, νομίζω, ὀλόττελα ἀπὸ τὶς θεωρητικὰς ἐπιστῆμες.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Γνούστη δὴ λογιστικῇ τὴν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς διαφορὰν μῶν τι πλεον ἔργον δώσομεν ἢ τὰ γνωσθέντα κρῖναι ;

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Καὶ γὰρ ἀρχιτέκτων γε πᾶς οὐκ αὐτὸς ἐργατικός ἀλλ' ἐργατῶν ἄρχων.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Παρεχόμενός γέ που γνῶσιν ἀλλ' οὐ χειρουργίαν.

ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως.

0a ΞΕ. Δικαίως δὴ μετέχειν ἂν λέγοιτο τῆς γνωστικῆς ἐπιστήμης.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τούτῳ δέ γε οἶμαι προσήκει κρῖναντι μὴ τέλος ἔχειν μηδ' ἀπηλλάχθαι, καθάπερ ὁ λογιστῆς ἀπὴλλακτο, προστάττειν δὲ ἐκάστοις τῶν ἐργατῶν τό γε πρόσφορον ἕως ἂν ἀπεργάσωνται τὸ προσταχθέν.

ΝΕ. ΣΩ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν γνωστικαὶ μὲν αἱ τε τοιαῦται σύμπτασαι καὶ ὀπόσάι συνέπονται τῇ λογιστικῇ, κρίσει δὲ καὶ ἐπιτάξει
b διαφέρειον ἀλλήλοιν τούτῳ τῷ γένει ;

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεσθον.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν συμπάσης τῆς γνωστικῆς εἰ τὸ μὲν ἐπιτακτικὸν μέρος, τὸ δὲ κριτικὸν διαιρούμενοι προσείπομεν, ἔμμελῶς ἂν φαῖμεν διηροῆσθαι ;

ΝΕ. ΣΩ. Κατὰ γε τὴν ἐμὴν δόξαν.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τοῖς γε κοινῇ τι πράττουσιν ἀγαπητὸν ὁμοιοεῖν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Τούτου τοίνυν μέχριπερ ἂν αὐτοὶ κοινωνῶμεν, ἐατέον τὰ γε τῶν ἄλλων δοξάσματα χαίρειν.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν ;

1. Κάθε προσπάθεια κάθε λογικῆς, μονολογικῆς ἢ διαλογικῆς, εἶναι νὰ ξεκινουῖμε ἀπὸ μιὰν ἀρχὴν ποὺ τὴ θεωροῦμε βέβαιη καὶ νὰ ἐπιδιώκουμε τὴν ἔρευνα συμφωνοῦντες μ' αὐτὴν καὶ μεταξὺ μας.

ΞΕ. Καλά· θὰ ἀποδώσουμε λοιπὸν στὴν πρακτικὴ ἀριθμητικὴ πού ξέρει τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στοὺς ἀριθμούς, κάποιον ἄλλο ἔργο περισσότερο ἢ νὰ ἐκφέρῃ χρίση γιὰ κεῖνα πού γνωρίζει.

ΝΕ. ΣΩ. Τί ἄλλο ;

ΞΕ. Γιατὶ καὶ κάθε ἐπιστάτης ἐργατῶν δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ἐργάτης, ἀλλὰ προϊστάμενος τῶν ἐργατῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Γιατὶ παρέχει, νομίζω, γνώση καὶ ὄχι ἐργασία χειρῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Πραγματικά.

ΞΕ. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε δικαίως πὼς μετέχει 260a
στὴ θεωρητικὴ ἐπιστήμη.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Σ' αὐτὸν ὅμως, ἂν δὲν γελιέμαι, ταιριάζει, ὅταν ἐκφέρῃ γνώμη, νὰ μὴ τελειώῃ οὔτε νὰ ἀπομακρύνεται, ὅπως ἀπομακρύνθηκε ὁ διδάσκαλος τῆς ἀριθμητικῆς, ἀλλὰ νὰ προστάξῃ σὲ κάθε ἐργάτη τὸ χρήσιμο ὡσὸτου ἀπότελειώσουν τὸ ἔργο πού πῆραν τὴ διαταγὴ νὰ κάνουν.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν ὅλες οἱ ἐπιστῆμες αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι θεωρητικὲς κι ἀκόμα ὅλες ἐκεῖνες πού πηγαίνουν μαζὶ μὲ τὴν πρακτικὴ ἀριθμητικὴ, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ δύο εἶδη διαφέρουν μεταξύ τους στὸ ὅτι τὸ ἓνα κρίνει καὶ τὸ ἄλλο διευθύνει ;

ΝΕ. ΣΩ. Προφανῶς.

ΞΕ. Ἄραγε λοιπὸν, ἂν διακρίνουμε στὸ σύνολο τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης ἓνα μέρος, πού θὰ τὸ καλοῦσαμε διευθυντικό, καὶ τὸ ἄλλο κριτικό, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἔχομε κάνει σωστὴ διαίρεση ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί, κατὰ τὴ γνώμη μου τουλάχιστο.

ΞΕ. Ἄλλ' ἐκεῖνοι πού κάνουν κάτι ἀπὸ κοινοῦ, πρέπει νὰ εἶναι εὐτυχισμένοι πού συμφωνοῦν μεταξύ τους (1).

ΝΕ. ΣΩ. Ἄναμφιβόλως.

ΞΕ. Ἐφ' ὅσον μεταξύ μας θὰ ἔχομε τὴν εὐτυχία νὰ συμφωνοῦμε σ' αὐτό, πρέπει ν' ἀφήσουμε τίς γνώμες τῶν ἄλλων νὰ πάνε στὸ καλό.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπὸν ;

b

c **ΞΕ.** Φέρε δὴ, τούτοις τοῖν τέχναις ἡμῖν τὸν βασιλικὸν ἐν ποτέρα θετέον ; Ἄρ' ἐν τῇ κριτικῇ, καθάπερ τινὰ θεατήν, ἢ μᾶλλον τῆς ἐπιτακτικῆς ὡς ὄντα αὐτὸν τέχνης θήσομεν, δεσπύζοντά γε ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ μᾶλλον ;

ΞΕ. Τὴν ἐπιτακτικὴν δὴ τέχνην πάλιν ἂν εἶη θεατέον εἰ πῆ διέστηκεν. Καί μοι δοκεῖ τῆδέ πῆ, καθάπερ ἡ τῶν καπήλων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισταί τέχνης, καὶ d τὸ βασιλικὸν γένος ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τῶν κηρύκων γένους ἀφωρίσθαι.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Πωληθέντα ποῦ πρότερον ἔργα ἀλλότρια παραδεχόμενοι δεύτερον πωλοῦσι πάλιν οἱ κάπηλοι.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ κηρυκικὸν φύλον ἐπιταχθέντ' ἀλλότρια νοήματα παραδεχόμενον αὐτὸ δεύτερον ἐπιτάττει πάλιν ἑτέροις.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Τί οὖν ; εἰς ταῦτὸν μέλζομεν βασιλικὴν ἐρμηνευ-
e τικῇ, κελουσιτικῇ, μαντικῇ, κηρυκικῇ, καὶ πολλαῖς ἑτέραις τούτων τέχναις συγγενέσιν, οἳ οὐμπάται τό γ' ἐπιτάττειν ἔχουσιν ; Ἡ βούλει, καθάπερ ἠκάζομεν νυνδὴ, καὶ τοῦνομα παρσικᾶσωμεν, ἐπειδὴ καὶ σχεδὸν ἀνώνυμον ὃν ἰνγχάνει τὸ τῶν αὐτεπιτακτῶν γένος, καὶ ταύτη ταῦτα διελώμεθα, τὸ μὲν τῶν βασιλέων γένος εἰς τὴν αὐτεπιτακτικὴν θέντες, τοῦ δὲ ἄλλου παντὸς ἀμελήσαντες, ὄνομα ἑτσερον αὐτοῖς παραχωρήσαντες θέσθαι τινὰ ; Τοῦ γὰρ ἀρχοντος ἕνεκα ἡμῖν ἢ
261a μέθοδος ἦν ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἐναντίου.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

1. Ὁ λιανοπωλητής, τύπος σοφιστῆ, ἐμπορεύεται καὶ δὲν δημιουργεῖ.

IV. Τὸ βασιλικὸ γένος πρέπει νὰ τὸ τοποθετήσουμε στὴ διευθυντικὴ τέχνη καὶ μάλιστα στὴν τέχνη ποῦ ἄρχει μοναρχικὰ

ΞΕ. Ἔλα τώρα, σὲ ποιὰν ἀπ' αὐτὲς τὶς δυὸ τέχνες ὀ πρέπει νὰ τοποθετήσουμε τὸ βασιλικὸ ἄνθρωπο ; Ἄραγε θὰ τὸν τοποθετήσουμε στὴν κριτικὴ τέχνη, ἀκριβῶς σὰν ἓνα ἀπλὸ θεατῆ, ἢ καλύτερα στὴ διευθυντικὴ τέχνη, ἐπειδὴ διατάζει σὰν κύριος ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ἀλλιῶς καλύτερα ;

ΞΕ. Πρέπει νὰ ἐξετάσουμε πάλι τὴ διευθυντικὴ τέχνη, γιὰ νὰ ἰδοῦμε μήπως προσφέρῃ κάποια διαίρεση, καὶ μοῦ φαίνεται ἔτσι κάπως ὅπως ἀκριβῶς ἡ τέχνη τοῦ λιανοπωλητῆ (4) διακρίνεται ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ ἐπαγγελματοβιοτέχνη, ἔτσι καὶ τὸ βασιλικὸ γένος φαίνεται ὅτι διακρίνεται ἀπὸ τὸ γένος τῶν κηρύκων.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς αὐτό ;

ΞΕ. Οἱ λιανοπωλητές, νομίζω, ἀφοῦ προμηθευτοῦν πουλημένα πρωτύτερα ξένα ἐμπορεύματα, φτιασμένα ἀπὸ ἄλλους, τὰ μεταπλουοῦν τότε ἀπὸ δεῦτερο χέρι.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίότατα.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τὸ γένος τῶν κηρύκων, ἀφοῦ δεχτῆ προσταγμένες ιδέες, ποῦ δὲν ἔχει ἐννοήσει, τὸ ἴδιο τὶς προστάζει μὲ τὴ σειρά του σὲ ἄλλους μὲ δεῦτερη διάταγή.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθινότατα.

ΞΕ. Τί λοιπὸν ; Θὰ ἀναμειξοῦμε στὸ ἴδιο τὴν τέχνη τοῦ βασιλιᾶ μὲ τὴν τέχνη τοῦ ἐρμηνευτῆ, τοῦ κωπηλάτη, τοῦ μάντη, τοῦ κήρυκα, καὶ μὲ πολλὰς ἄλλες συγγενεῖς τέχνες, ποῦ ἔχουν ὅλες μιὰ δύναμη, τὸ νὰ διευθύνουν ; Ἡ θέλεις, ἀκολοιθώντας τὴν παραβολὴ μας αὐτῆς τῆς στιγμῆς, νὰ ἐπινοήσουμε ἐπίσης ἓνα ὄνομα κατ' ἀναλογία, ἐπειδὴ καὶ χωρὶς ὄνομα σχεδὸν τυχαίνει νὰ εἶναι τὸ γένος ἐκείνων ποῦ ἔχουν τὴν ἐξουσία νὰ διευθύνουν μόνοι τους ; Καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ κάνουμε τὴ διαίρεσή μας, βάζοντας τὸ γένος τῶν βασιλιάδων στὴν τέχνη ποῦ ἄρχει μοναρχικῶς (αὐτεπιτακτικῆ), καί, ἀφοῦ παραμελήσουμε κάθε ἄλλο γένος, νὰ τοῦ παραχωρήσουμε καὶ νὰ τοῦ ἐπιβάλουμε κάποιο ἄλλο ὄνομα. Γιατὶ στὸν ἄρχοντα ἀποβλέπει ἡ μεθοδὸς μας καὶ ὄχι στὸ ἀντίθετο τοῦ ἄρχοντα.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίότατα.

ΞΕ. Οὐκ ἔν ἐπειδὴ τοῦτο μετρίως ἀφέστημεν ἀπ' ἐκείνων, ἀλλοτριότητι διορισθὲν πρὸς οἰκειότητα, τοῦτο αὐτὸ πάλιν αὖ διαιρεῖν ἀναγκαῖον, εἴ τινα τομῆν ἔτι ἔχομεν ὑπέκουσαν ἐν τούτῳ ;

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν φαινόμεθα ἔχειν· ἀλλ' ἐπακολοθηῶν σύντεμνε.

ΝΕ. ΣΩ. Πῆ ;

ΞΕ. Πάντας ὁπόσους ἂν ἄρχοντας διανοηθῶμεν ἐπι**b** τάξει προσχρωμένους ἄρ' οὐχ εὐρήσομεν γενέσεώς τινος ἕνεκα προστάπτοντας ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Καὶ μὴν τά γε γιγνόμενα πάντα δίχα διαλαβεῖν οὐ παντάπασι χαλεπόν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῆ ;

ΞΕ. Τὰ μὲν ἄψυχα αὐτῶν ἐστὶ πῶς συμπάντων, τὰ δ' ἔμψυχα.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τούτοις δέ γε αὐτοῖς τὸ τοῦ γνωστικοῦ μέρος ἐπιτακτικὸν ὄν, εἴπερ βουλόμεθα τέμνειν, τεμοῦμεν.

ΝΕ. ΣΩ. Κατὰ τί ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς τῶν ἀψύχων γενέσεσιν αὐτοῦ τάτ**c** τοντες, τὸ δ' ἐπὶ <ταῖς> τῶν ἐμψύχων· καὶ πᾶν οὕτως ἤδη διαιρησεται δίχα.

ΝΕ. ΣΩ. Παντάπασί γε.

ΞΕ. Τὸ μὲν τοίνυν αὐτῶν παραλίπωμεν, τὸ δ' ἀκαλάβωμεν, ἀναλαβόντες δὲ μερισώμεθα εἰς δύο τὸ σύμπαν.

ΝΕ. ΣΩ. Λέγεις δ' αὐτοῖν ἀναληπτέον εἶναι πότερον ;

ΞΕ. Πάντως πῶς τὸ περὶ τὰ ζῶα ἐπιτακτικόν. Οὐ γὰρ δὴ τό γε τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης ἐστὶ ποτε τῶν ἀψύχων ἐπιστατοῦν, οἷον ἀρχιτεκτονικόν, ἀλλὰ γενναιότερον, ἐν **d** τοῖς ζῴοις καὶ περὶ αὐτὰ ταῦτα τὴν δύναμιν αἰεὶ κερτημένον.

V. Τὰ παραγόμενα εἶδη διαιροῦνται σὲ ἄψυχα καὶ ἔμψυχα· ἡ βασιλικὴ ἐπιστῆμη διευθύνει τὰ ἔμψυχα ὄντα. Ἡ διακυβέρνησις τῶν ἔμψυχων διαιρεῖται σὲ διακυβέρνησις τῶν μεμονωμένων ζώωντων καὶ σ' ἐκείνη τῶν κατ' ἀγέλας ζώωντων

ΞΕ. Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὸ τὸ γένος, γιὰ τὸ ὁποῖο μιλοῦμε, ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἄρκετὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα, χωρισμένο μὲ ἀποξένωσι ἀπὸ τῆ συγγένεια, εἶναι ἀναγκαῖο αὐτὸ τὸ ἴδιο πάλι μὲ τῆ σειρὰ του νὰ τὸ διαιρέσουμε, ἂν βρισκομε σ' αὐτὸ ἀκόμη κάποια τομὴ κατάλληλη.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Καὶ ὅμως φαίνεται ὅτι τὴν βρισκομε· ἀλλὰ ἀκολούθησέ με καὶ διαίρεσε μαζί μου.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Ἄν μπορούμε νὰ φαντασθοῦμε ἄρχοντες ποὺ ἐξασκοῦν μιὰ τέτοια διεύθυνση, ἄραγε δὲ θὰ βροῦμε ὅτι οἱ διαταγῆς τους ἔχουν ὑπ' ὄψη κάποια παραγωγή ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Καὶ ὅμως δὲν εἶναι καθόλου δύσκολο νὰ διαιρέσουμε σὲ δυὸ ὅλα τὰ εἶδη ποὺ παράγονται.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς.

ΞΕ. Σ' αὐτὸ τὸ σύνολο, νομίζω, ἄλλα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἄψυχα καὶ ἄλλα ἔμψυχα.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Μὲ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ θὰ διαιρέσουμε τὸ διευθυντικὸ μέρος τῆς θεωρητικῆς ἐπιστῆμης, ἂν βέβαια θέλομε νὰ τὴ μοιράσουμε

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Προορίζοντας ἓνα ἀπὸ τὰ μέρη τῆς στὴν παραγωγή τῶν ἄψυχων ὄντων, καὶ τὸ ἄλλο σὲ ἐκείνη τῶν ἔμψυχων, c καὶ ἔτσι πιά τὸ σύνολο θὰ διαιρεθῆ σὲ δυὸ μέρη.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΞΕ. Ἄς ἀφήσουμε τώρα τὰ ἓνα ἀπὸ τὰ μέρη καὶ τὸ ἄλλο ἄς τὸ πάρουμε, καὶ ἀφοῦ τὸ πάρουμε, ἄς τὸ μοιράσουμε ὁλόκληρο σὲ δυὸ.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸ λὲς πῶς πρέπει νὰ πάρουμε ἀπ' αὐτά ;

ΞΕ. Πρὸ πάντων, νομίζω, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει τὴ διεύθυνση τῶν ζώωντων πλασμάτων. Γιατὶ βέβαια δὲν εἶναι δουλειὰ τῆς βασιλικῆς ἐπιστῆμης νὰ διειθύνῃ ποτε ἄψυχα ὄντα, ὅπως λόγου χάρις ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἀλλὰ ὁ ρόλος τῆς εἶναι εὐγενέστερος, βασιλεύει ἀνάμεσα στὰ ζῶντα ὄντα, καὶ γι' αὐτὰ d τὰ ἴδια ἔχει ἀποκτήσει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐξασκεῖ.

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τὴν γε μὴν τῶν ζώων γένεσιν καὶ τροφήν τὴν μὲν τις ἂν ἴδοι μονοτροφίαν οὐσάν, τὴν δὲ κοινήν τῶν ἐν ταῖς ἀγέλαις θρεμμάτων ἐπιμέλειαν.

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ μὴν τόν γε πολιτικὸν εὐρήσομεν ἰδιοτρόφον, ὥσπερ βοηλάτην ἢ τινα ἵπποκόμον, ἀλλ' ἵπποφορβῶ τε καὶ βουφορβῶ μᾶλλον προσεικότα.

NE. ΣΩ. Φαίνεται γε δὴ ῥηθὲν νῦν.

e ΞΕ. Πότερον οὖν τῆς ζωοτροφίας τήντων συμπόλλων κοινήν τροφήν ἀγελαιοτροφίαν ἢ κοινοτροφικὴν τινα ὀνομάζομεν ;

NE. ΣΩ. Ὅποτερον ἂν ἐν τῷ λόγῳ συμβαίη.

ΞΕ. Καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· κἂν διαφυλάξης τὸ μὴ σπουδάσειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως. Νῦν δὲ τοῦτο μὲν, καθάπερ διακελεύῃ, ποιητέον· τὴν δὲ ἀγελαιοτροφικὴν ἄρ' ἐννοεῖς πῆ
252a τις δίδυμον ἀποφήνας τὸ ζητούμενον ἐν διπλασίσει τὰ νῦν ἐν τοῖς ἡμίσεισιν εἰς τότε ποιήσει ζητεῖσθαι ;

NE. ΣΩ. Προθυμήσομαι. Καί μοι δοκεῖ τῶν μὲν ὄνθρων ἑτέρα τις εἶναι, τῶν δ' αὖ θηρίων ἄλλη τροφή.

ΞΕ. Παντάσῃ γε προθυμότητα καὶ ἀνδρείότητα διήρησαι· μὴ μέντοι τοῦτό γε εἰς αἴθρις κατὰ δύναμιν πάσχωμεν.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῶν ;

b ΞΕ. Μὴ σμικρὸν μόριον ἐν πρὸς μεγάλα καὶ πολλὰ ἀφαιρῶμεν, μηδὲ εἶδους χωρὶς· ἀλλὰ τὸ μέρος ἅμα εἶδος ἐχέτω. Κάλλιστον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων εὐθὺς διαχωρίζειν τὸ ζητούμενον, ἂν ὀρθῶς ἔχη, καθότι οὐκ ὀλίγον οὐ πρότερον

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Ὡς πρὸς τὴ γένεση καὶ τὴ διατροφή τῶν ζώων μπορούμε νὰ διακρίνουμε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴν ἀνατροφή ἐκείνων πού ζοῦν μεμονωμένα, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν κοινὴ φροντίδα γιὰ τὰ θρεφτάρια πού ζοῦν κατ' ἀγέλες.

ΝΕ. ΣΩ. Ὅρθως.

ΞΕ. Ἄλλ' ὅμως τὸν πολιτικὸ δὲ θὰ τὸν βροῦμε νὰ ἐξα-σκή τὴν ἀτομικὴ ἀνατροφή, ὅπως ὁ γεωργὸς πού βόσκει τὰ βώδια του ἢ ὁ ἵπποκόμος, ἀλλ' ὅτι μοιάζει περισσότερο μὲ ἵπποτρόφο καὶ βουκόλο.

ΝΕ. ΣΩ. Μοῦ φαίνεται ὅτι τώρα ἔχει ἐξηγηθῆ.

ΞΕ. Ποιὸ ἄνομα λοιπὸν νὰ δώσουμε σ' αὐτὸ τὸ μέρος ^e τῆς διατροφῆς τῶν ζώων, πού τρέφει ἀπὸ κοινοῦ ὁμάδες ὀλόκληρες; ἐκείνο τῆς τέχνης πού τρέφει ἀγέλες ἢ ἐκείνο τῆς κοινῆς διατροφῆς;

ΝΕ. ΣΩ. Ὅποιο ἀπὸ τὰ δυὸ εἶναι σύμφωνο μὲ τὸ λογικόν.

ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ

VI. Μικρὸ μάθημα λογικῆς διαιρέσεως· εἶδος καὶ μέρος

ΞΕ. Πολὺ καλά, Σωκράτη· ἀν ἐπιμένῃς στὸ νὰ μὴ ἀσχολῆσαι ἐπιμελῶς μὲ τίς λέξεις, θὰ φανῆς στὰ γεράματα, πολὺ πλούσιος σὲ φρόνηση. Τώρα ὅμως πρέπει νὰ κάνομε ὅπως τὸ διατάξεις· ἄραγε ἐννοεῖς πὼς θε μπορούσαμε νὰ δεῖξομε ὅτι ὑπάρχουν δυὸ εἶδη διατροφῆς σὲ ἀγέλες καὶ νὰ πετύχομε ἔτσι ὥστε ἢ ἔρευνα, ἀντὶ νὰ φέρῃ ^{262a} τώρα σ' αὐτὸ τὸ διπλὸ πρᾶγμα, νὰ φέρῃ μόνο σὶὸ μισό;

ΝΕ. ΣΩ. Θὰ δεῖξω προθυμία. Νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἓνα εἶδος γιὰ τὴ διατροφή τῶν ἀνθρώπων καὶ ἄλλο πάλι γιὰ τὴ διατροφή τῶν θηρίων.

ΞΕ. Βεβαίως μὲ πάρα πολὺ προθυμία καὶ δραστηριότητα ἔχεις κάμει τὴ διαίρεση. Πρόσεξε ὅμως, ὅσο μπορούμε, νὰ μὴ ξαναπέσομε στὴν ἴδια πλάνη.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὰ;

ΞΕ. Ἄς μὴ βάζομε κατὰ μέρος ἓνα μικρὸ μέρος ἀπέναντι στὰ μεγάλα καὶ πολλά, χωρὶς νὸ λογαριάζομε τὸ εἶδος· ^b ἀλλὸ τουναντίον τὸ μέρος ἄς ἔχη μαζί του τὸ εἶδος. Γιὰ τὸ εἶναι παρα πολὺ καλὸ νὸ χωρίζομε ἀμέσως ἀπὸ τὰ ἄλλα τὸ ἀντικείμενο πού ζητοῦμε, ἀν ὁρθῶς ἔχει, ὅπως σὺ λίγο προώτερα, νομίζοντας πὼς κρατᾷς τὴ διαίρεσή σου, παρατράβηξες

οιηθείς ἔχειν τὴν διαίρεσιν ἐπέοπενσας τὸν λόγον, ἰδὼν ἐπ' ἀνθρώπους πορευόμενον· ἀλλὰ γάρ, ὦ φίλε, λεπτοουργεῖν οὐκ ἀσφαλές, διὰ μέσων δὲ ἀσφαλέστερον ἰέναι τέμνοντας, καὶ μᾶλλον ιδέαις ἂν τις προστυγχάνοι. Τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ
 c πᾶν πρὸς τὰς ζητήσεις.

NE. ΣΩ. Πῶς, ὦ ξένε. λέγεις τοῦτο ;

ΞΕ. Πειρατέον ἔτι σαφέστερον φράζειν εὐνοία τῆς σῆς φύσεως, ὦ Σώκρατες. Ἐν τῷ μὲν οὖν παρεστηκότι τὰ νῦν δηλῶσαι μηδὲν ἐνδεῶς ἀδύνατον· ἐπιχειρητέον δέ τι καὶ σμικρῷ πλέον αὐτὸ προαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν σαφηνείας ἕνεκα.

NE. ΣΩ. Ποῖον οὖν δὴ φράζεις διαιρουμένους ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς ἄρτι δρᾶν ;

ΞΕ. Τοιόνδε, οἷον εἴ τις τὰνθρώπινον ἐπιχειρήσας δίχα
 d διελέσθαι γένος διαιροῖ καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἐνθάδε διανέμουσι, τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ὡς ἐν ἀπὸ πάντων ἀφαιροῦντες χωρὶς, σύμπασιν δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσιν, ἀπείροις οὔσι καὶ ἀμείκτοις καὶ ἀσυμφώνοις πρὸς ἄλληλα, βάρβαρον μιᾷ κλήσει προσειπόντες αὐτὸ διὰ τούτην τὴν μίαν κλήσιν καὶ γένος ἐν αὐτῷ εἶναι προσδοκῶσιν· ἢ τὸν ἀριθμὸν τις αὐτὸ νομίζοι κατ' εἶδη δύο διαιρεῖν μυριάδα ἀποτεμνόμενος ἀπὸ πάντων,
 e ὡς ἐν εἶδος ἀποχωρίζων, καὶ τῷ λοιπῷ δὴ παντὶ θέμενος ἐν ὄνομα διὰ τὴν κλήσιν αὐτὸ καὶ τοῦτ' ἄξιό γένος ἐκείνου χωρὶς ἕττερον ἐν γίγνεσθαι. Κάλλιον δὲ πον καὶ μᾶλλον κατ' εἶδη καὶ δίχα διαιροῦν ἂν, εἰ τὸν μὲν ἀριθμὸν ἀρτίῳ καὶ περιττῷ τις τέμνοι, τὸ δὲ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων γένος ἄρρενι καὶ θήλει, Λυδοῦς δὲ ἢ Φρύγας ἢ τινὰς ἑτέρους πρὸς ἅπαντας τάττων ἀποσχίζοι τότε, ἠήλικα ἀποροῖ γένος ἅμα καὶ μέρος εὐρίσκειν
 263a ἑκάτερον τῶν σχισθέντων.

NE. ΣΩ. Ὁρθότατα· ἀλλὰ γὰρ τοῦτο αὐτό, ὦ ξένε,

τὸ συλλογισμό σου, μόλις εἶδες πὼς ὀδηγοῦσε στοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλά, φίλε μου, δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ λεπτολογούμε, ἀλλ' εἶναι ἀσφαλέστερο νὰ προχωροῦμε διαιρώντας μὲ μισά, καὶ ἔτσι μποροῦμε νὰ ἔχουμε περισσότερες πιθανότητες νὰ συναντήσουμε εἰδικούς χαρακτήρες. Καὶ αὐτὸ ἐνδιαφέρει περισσότερο στὶς ἔρευνές μας ἀπὸ κάθε ἄλλο. c

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό, ξένε μου ;

ΞΕ. Πρέπει νὰ προσπαθήσουμε νὰ μιλήσουμε ἀκόμα πῶς φανερά ἀπὸ εὐνοια πρὸς τὴ δική σου φύση, Σωκράτη μου. Γιὰ τὴν παρούσα στιγμή εἶναι ἀδύνατο νὰ φανερώσουμε τὰ τωρινὰ τελειῶς· ἀλλὰ πρέπει νὰ δοκιμάσουμε κάπως τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ νὰ τὸ φέρουμε ἀκόμη λίγο περισσότερο πρὸς τὰ ἔμπρὸς γιὰ νὰ τὸ σαφηνίσουμε καλύτερα.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸ λοιπὸν λὲς πὼς διαιρώντας τώρα δὲν δὲν τὸ κάναμε σωστά;

ΞΕ. Αὐτὸ ἐδῶ· ἂν λόγου χάρι, ἐπιχειρώντας νὰ διαιρέσουμε σὲ δυὸ τὸ ἀνθρώπινο γένος, κάνουμε τὴ διαίρεση, ὅπως d ἀκριβῶς τὴν κάνουν οἱ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ, ὅταν, ἀφαιρώντας τὸ Ἑλληνικὸ γένος σὰν μιὰ ἐνότητα, διακρινόμενῃ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, βάζουν ὅλα μαζὶ τὰ ἄλλα γένη, ἐνῶ εἶναι ἀπειρα καὶ δὲν ἀναμειγνύονται οὔτε συνεννοοῦνται μεταξύ τους, καί, ἐπειδὴ τὰ προσαγορεῖον μὲ τὸ μόνον ὄνομα βάρβαρα, φαντάζονται ὅτι, καλώντας τα ἔτσι μὲ ἓνα μόνον ὄνομα, ἔχουν κάνει ἓνα μόνον γένος. Ἡ ἀκόμη εἶναι ὅπως, ἂν πιστεύαμε ὅτι, γιὰ νὰ διαιρέσουμε τοὺς ἀριθμοὺς σὲ δυὸ εἶδη, ἀποσπούσαμε τὸν ἀριθμὸν δέκα χιλιάδες ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ τὸν βάλουμε κατὰ μέρος σὰν ἓνα εἶδος, καὶ νὰ θέσουμε σὲ ὅλο τὸ ὑπόλοιπο ἓνα μόνον ὄνομα, φανταζόμενοι αὐτῇ τῇ φορᾷ ἀκόμα e ὅτι ἡ ἀπλή ὀνομασία ἀρκεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἓνα δευτέρον γένος ἀπέναντι στὸ πρῶτον. Καλύτερα, νομίζω, καὶ περισσότερο κατ' εἶδη καὶ σὲ δυὸ θὰ γίνονταν ἡ διαίρεση, ἂν μοιράζαμε τοὺς ἀριθμοὺς σὲ ἀρτίους καὶ περιττοὺς καὶ πάλι μοιράζαμε τὸ ἀνθρώπινο γένος σὲ ἀρσενικοὺς καὶ θηλυκοὺς, καὶ ἂν ἀποσχίζαμε τοὺς Λυδοὺς ἢ τοὺς Φρύγες ἢ ἄλλους μερικοὺς, βάζοντάς τους ἀπέναντι σὲ ὅλους, τότε μόνον ὅταν θὰ βρισκόμαστε σὲ ἀπορία νὰ πετύχουμε μιὰ διαίρεση, τῆς ὁποίας κάθε ὅρος θὰ ἦταν συγχρόνως γένος καὶ μέρος. 263a

VII. Τὰ ζῶα διαιροῦνται σὲ ἡμέρα καὶ ἄγρια

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ σωστά· ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἴδιον, ξένε μου,

πῶς ἂν τις γένος καὶ μέρος ἐναργέστερον γνοίῃ, ὡς οὐ ταυτὸν ἔσιν ἀλλ' ἕτερον ἀλλήλων ;

ΞΕ. Ὁ βέλτιστε ἀνδρῶν, οὐ φαῦλον προστάτις, Σώκρατες. Ἡμεῖς μὲν καὶ νῦν μακροτέραν τοῦ δέοντος ἀπὸ τοῦ προτεθέντος λόγου πεπλανήμεθα, σὺ δὲ ἔτι πλέον ἡμᾶς κελεύεις πλανηθῆναι. Νῦν μὲν οὖν, ὡσπερ εἰκός, ἐπανίωμεν **β** πάλιν ταῦτα δὲ εἰς αἴθις κατὰ σχολὴν καθάπερ ἰχνεύοντες μέτιμεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀδ παντάπασιν φύλαξαι, μή ποτε παρ' ἐμοῦ δόξης αὐτὸ ἐναργῶς διωρισμένον ἀκηκοέναι.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Εἶδος τε καὶ μέρος ἕτερον ἀλλήλων εἶναι.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Ὡς εἶδος μὲν ὅταν ἦ τοῦ, καὶ μέρος αὐτὸ ἀναγκαῖον εἶναι τοῦ πράγματος ὅτου περ ἂν εἶδος λέγηται· μέρος δὲ εἶδος οὐδεμία ἀνάγκη. Ταύτη μὲ ἦ ἐκεῖνη μᾶλλον, ὧ Σώκρατες, ἀσι φάθι λέγειν.

ΝΕ. ΣΩ. Ταῦτ' ἔστι.

c **ΞΕ.** Φράσον δὴ μοι τὸ μετὰ τοῦτο.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον ;

ΞΕ. Τὸ τῆς ἀπλοπλανήσεως ὁπόθεν ἡμᾶς δεῦρ' ἤγαγεν. Οἷμαι μὲν γὰρ μάλιστα, ὅθεν ἐρωτηθεὶς σὺ τὴν ἀγελαίωτροφίαν δπη διαιρετέον εἶπες μάλα προθύμως δὴ εἶναι ζῶων γένη, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ἕτερον δὲ τῶν ἄλλων συμπάντων θηρίων ἔν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Καὶ ἔμοιγε δὴ τότ' ἐφάνης μέρος ἀφαιρῶν ἠγεῖσθαι καταλιπεῖν τὸ λοιπὸν ἀδ πάντων γένος ἔν, ὅτι πᾶσι **d** ταυτὸν ἐπονομάζειν ἔσχεσ ὄνομα, θηρία καλέσας.

ΝΕ. ΣΩ. Ἦν καὶ ταῦτα οὕτως.

ΞΕ. Τὸ δὲ γε, ὧ πάντων ἀνδρειότατε, τάχ' ἂν, εἴ ποιν φρόνιμόν ἐστί τι ζῶων ἕτερον, οἷον δοκεῖ τὸ τῶν γεράνων, ἦ τι τοιοῦτον ἄλλο, δ κατὰ ταῦτά ἕως διονομάζει καθάπερ καὶ σὺ, γεράνους μὲν ἔν γένος ἀντιτιθεῖν τοῖς ἄλλοις ζῴοις

πῶς θὰ γνωρίζαμε πιὸ ὀλοφάνερα, ὅτι γένος καὶ μέρος δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα, ἀλλὰ δυὸ πράγματα διαφορετικὰ μεταξὺ τους ;

ΕΕ. Φίλιτάτέ μου Σωκράτη, δὲν εἶναι μαρὸν πρᾶγμα αὐτὸ ποὺ ζητᾶς. Ἐμεῖς καὶ τώρα ἔχομε παραπλανηθῆ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν προκείμενη συζήτησή μας καὶ σὺ μᾶς προτρέπεις νὰ παραπλανηθοῦμε ἀκόμη μακρύτερα. Τώρα λοιπὸν ἄς ἐπανέλθουμε πίσω, ὅπως εἶναι σωστό· καὶ αὐτὴ τὴ νέα ἔρευνα τὴν ἐπιχειροῦμε ἀργότερα μὲ τὴν ἀνεσή μας σὰν καλοὶ ἀνιχνευτές. Ὅμως αὐτὸ ἀκόμα πρόσεξε καλὰ μήπως φανῆς ὅτι τὸ ἔχεις κάποτε ἀκούσει καλὰ ἐξηγημένο ἀπὸ μένα.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό ;

ΕΕ. Ὅτι εἶδος καὶ μέρος διακρίνονται μεταξὺ τους.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τότε ;

ΕΕ. Ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει εἶδος, εἶναι ἀναγκαστικὰ καὶ μέρος ἐκείνου τοῦ πράγματος, τοῦ ὁποίου λέγεται εἶδος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καμιὰ ἀνάγκη τὸ μέρος νὰ εἶναι συγχρόνως εἶδος. Μὲ αὐτὴν ἢ μ' ἐκείνη καλύτερα τὴ διασάφηση, Σωκράτη, λέγε πάντοτε νὰ ἐκφράζωμαι.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι θὰ κάμω.

ΕΕ. Πές μου τώρα τὸ μετὰ ἀπ' αὐτό.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό ;

ΕΕ. Ὑπενθύμισέ μου ποῦ ἤμαστε πρὶν ἀπὸ τὴν παρέμβαση ποὺ μᾶς παραπλάνησε ὡς ἐδῶ. Γιατί, νομίζω, ἦταν κυρίως τὴ στιγμὴ ποῦ, ὅταν ἐρωτήθηκες πῶς πρέπει νὰ διαιρέσουμε τὴν τέχνη ποὺ τρέφει τὶς ἀγέλες, εἶπες πολὺ πρόθυμα ὅτι ὑπάρχουν δυὸ εἶδη ζώων, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὸ ἀνθρώπινο, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἓνα ἀπὸ ὅλα μαζὶ τὰ θηρία.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθινά.

ΕΕ. Καὶ μοῦ φάνηκες τότε ὅτι, ἀφαιρώντας ἓνα μέρος, φαντάσθηκες ὅτι ἄφησες πάλι τὸ ὑπόλοιπο ἀπὸ ὅλα σὰν ἓνα γένος, ἀφοῦ γιὰ ὅλα εἶχες τὸ ἴδιο ὄνομα γιὰ νὰ τὰ ὀνομάζης, καλώντας τα θηρίο.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι ἦταν κι αὐτά.

ΕΕ. Αὐτό, φίλε πιὸ παληκαρὰ ἀπ' ὅλους, θὰ ἔκανε, ἴσως, κάθε ἄλλο ζῶο ἂν, νομίζω, ὑπάρχη κάποιον μὲ φρόνηση, ὅπως λόγου χάρη φαίνεται τὸ γένος τῶν γερανῶν, ἢ κάποιον ἄλλο τέτοιο· αὐτὸ ἴσως σύμφωνα μὲ αὐτὰ διακρίνει τὰ ὀνόματα ὅπως κάνεις καὶ σὺ, βάζοντας τὸ γένος τῶν γερανῶν ἀπέναντι στ' ἄλλα ζῶα καί, μεγαλώνοντας ἔτσι αὐτὸ τὸν ἑαυ-

καὶ σεμνῶνον αὐτὸ ἑαυτό, τὰ δὲ ἄλλα μετὰ τῶν ἀνθρώπων
 συλλαβὸν εἰς ταῦτό οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἴσως θηρία προσείποι.
 e Πειραθῶμεν οὖν ἡμεῖς ἐξευλαβεῖσθαι πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτα.

NE. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Μὴ πᾶν τὸ τῶν ζῴων γένος διαιρούμενοι, ἵνα
 ἦττον αὐτὰ πάσχωμεν.

NE. ΣΩ. Οὐδὲν γὰρ δεῖ.

ΞΕ. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε ἡμαρτάνειο ταύτη.

NE. ΣΩ. Τί δὴ ;

ΞΕ. Τῆς γνωστικῆς ὕσον ἐπιτακτικὸν ἡμῖν μέρος ἦν
 ποῦ τοῦ ζωοτροφικοῦ γένους, ἀγελαιῶν μὴν ζῴων. Ἡ γὰρ ;

NE. ΣΩ. Ναί.

264a ΞΕ. Διήρητο τοίνυν ἤδη καὶ τότε σύμπαν τὸ ζῴον τῶ
 τιθασῶ καὶ ἀγρίῳ. Τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα τιθασεῦσθαι φύσιν
 ἡμερᾶ προσείρηται, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἀγρια.

NE. ΣΩ. Καλῶς.

ΞΕ. Ἦν δέ γε θηρεύομεν ἐπιστήμην, ἐν τοῖς ἡμέροις
 ἦν τε καὶ ἔστιν, ἐπὶ τοῖς ἀγελαιῶσι μὴν ζητητέα θρέμμασιν.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Μὴ τοίνυν διαιρώμεθα ὥσπερ τότε πρὸς ἅπαντα
 ἀποβλέψαντες, μηδὲ σπεύσαντες, ἵνα δὴ ταχὺ γενώμεθα
 b πρὸς τῇ πολιτικῇ. Πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς καὶ νῦν παθεῖν τὸ
 κατὰ τὴν παροιμίαν πάθος.

NE. ΣΩ. Ποῖον ;

ΞΕ. Οὐχ ἡσύχους εἶδ' διαιροῦντας ἠνυκέναι βραδύτερον.

NE. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε, ὧ ξένε, πεποίηκε.

ΞΕ. Ταῦτ' ἔστω. Πάλιν δ' οὖν ἐξ ἀρχῆς τὴν κοινο-
 τροφικὴν πειρώμεθα διαιρεῖν ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο δ' σὺ

τό του, θά περιλάβαινε τὰ ἄλλα μαζί με τοὺς ἀνθρώπους στὸ ἴδιο πλῆθος, γιὰ τὸ ὅποιο δὲν βρίσκω πιθανῶς ἄλλο ὄνομα παρὰ τὸ ὄνομα τῶν θηρίων. Ἄς προσπαθήσουμε λοιπὸν ἡμεῖς νὰ προφυλαχτοῦμε καλὰ ἀπὸ ὅλα τὰ σφάλματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Μὴ διαιρώντας ὁλόκληρο τὸ γένος τῶν ζώων, γιὰ νὰ εἶμαστε λιγώτερο ὑποκείμενοι σὲ παρόμοιες πλάνες.

ΝΕ. ΣΩ. Διόλου δὲν πρέπει.

ΞΕ. Καὶ ὅμως ἔτσι καὶ τότε πέσαμε στὴν ἴδιαν πλάνην.

ΝΕ. ΣΩ. Μὰ γιατί λοιπὸν ;

ΞΕ. Ἔχομε κατατάξει, νιμίζω, στὸ γένος ὅσο μέρος διευθυντικὸ ἦταν τῆς θεωρητικῆς τέχνης : ἀνατροφή τῶν ζώων, τῶν κοπαδιαστῶν ζώων. Ἡ δὲν εἶναι ἔτσι ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τότε λοιπὸν ὁλόκληρο τὸ γένος τῶν ζώων εἶχε διαιρεθῆ σὲ ἡμερα καὶ σὲ ἄγρια. Γιατί τὰ ζῶα, πού τὸ φυσικό τους εἶναι νὰ ἐξημερώνονται, λέγονται ἡμερα καὶ ἐκεῖνα πού ἀπὸ φυσικοῦ τους δὲν ἐξημερώνονται, τὰ λέμε ἄγρια.

ΝΕ. ΣΩ. Καλὰ.

ΞΕ. Ἡ ἐπιστήμη πού ἐπιδιώκομε εἶχε καὶ ἔχει κυριότητα στὰ ἡμερα ζῶα καὶ πρέπει νὰ τῆ ζητᾶμε ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού τρέφομε κατ' ἀγέλες.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς μὴ διαιροῦμε λοιπὸν, ὅπως κάναμε τότε, ἀποβλέποντας στὸ σύνολο τῶν ζώων, οὔτε τρέχοντας γιὰ νὰ φτάσουμε ταχύτερα στὴν πολιτικὴ τέχνη. Γιατί αὐτὸ μᾶς ἔχει κάνει νὰ δοκιμάσουμε καὶ τώρα τὴν παροιμιώδη ἀποτυχία.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιά ;

ΞΕ. Νά, δὲν θελήσαμε διαιρώντας καλὰ νὰ πετύχομε λίγο ἀργότερα τὴ διαίρεσή μας.

ΝΕ. ΣΩ. Καλὸ τὸ πάθημα, ζένε.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

VIII. Τὰ ζῶα πού ἀνατρέφονται κατ' ἀγέλας διαιροῦνται σὲ ὑδρόβια καὶ χερσαῖα· τὰ χερσαῖα σὲ πετούμενα καὶ πεζοπόρα

ΞΕ. Καλὰ, πολὺ καλὰ. Πάλι λοιπὸν ἐξαρχῆς ἄς προσπαθήσουμε νὰ διαιρέσουμε τὴν τέχνη πού διευθύνει τὴν ἀνατροφή κατ' ἀγέλες (κοινοτροφικὴ)· γιατί ἴσως καὶ αὐτὸ πού

προθυμῆ διαπεραινώμενος ὁ λόγος αὐτός σοι κάλλιον μνηύσει.
Καί μοι φράζε.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον δὴ ;

ΞΕ. Τόδε, εἴ τινων πολλάκις ἄρα διακήκοας· οὐ γὰρ
e προστυχῆς γε δὴ αὐτός οἶδ' ὅτι γέγονας ταῖς ἐν τῷ Νεῖλω
τιθασεῖαις τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς λίμναις.
'Ἐν μὲν γὰρ κρήναις τάχ' ἂν ἴσως εἴης ἡσθημένος.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τεθέσθαι κάκεῖνα
πολλῶν ἀκήκοα.

ΞΕ. Καὶ μὴν χηροβωτίας γε καὶ γεραιοβωτίας, εἰ καὶ
μὴ πεπλάνησαι περὶ τὰ Θετταλικά πεδία, πέπυσαι γοῦν καὶ
πιστεύεις εἶναι.

ΝΕ. ΣΩ. Τί υἱν ;

d ΞΕ. Τοῦδ' ἕνεκά τοι πάντα ἠρώτησα ταῦτα, διότι
τῆς τῶν ἀγελαίων τροφῆς ἔστι μὲν ἔνυδρον, ἔστι δὲ καὶ
ξηροβατικόν.

ΝΕ. ΣΩ. *Ἔστι γὰρ οὖν.

ΞΕ. *Ἄρ' οὖν καὶ σοὶ συνδοκεῖ ταύτη δεῖν διχάζειν τὴν
κοινοτροφικὴν ἐπιστήμην, ἐφ' ἑκατέρῳ τούτων τὸ μέρος
αὐτῆς ἐπινέμοντας ἑκάτερον, τὸ μὲν ἕτερον ὑδροτροφικόν
ὀνομάζοντας, τὸ δ' ἕτερον ξηροτροφικόν;

ΝΕ. ΣΩ. *Ἐμοιγε.

ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τὸ βασιλικὸν οὕτως οὐ ζητήσομεν
e ὀποτέρας ἔστι τῆς τέχνης· δῆλον [δὴ] γὰρ παντί.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὖ ;

ΞΕ. Πᾶς μὲν δὴ τό γε ξηροτροφικὸν τῆς ἀγελαιο-
τροφίας διέλοιτ' ἂν φύλον.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Τῷ πτηνῷ τε καὶ πεζῷ διορισάμενος.

ΝΕ. ΣΩ. *Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Τί δέ ; τὸ πολιτικὸν ἢ περὶ τὸ πεζὸν ζητητέον ;
*Ἡ οὐκ οἶει καὶ τὸν ἀφρονέστατον ὡς ἔπος εἰπεῖν δοξάζειν
οὕτως ;

1. Ὁ Ἀριστοτέλης (Ἱστορία τῶν ζώων I, 488a, 3) σημειώνει ὅτι οἱ γερανοί, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ἢ μέλισσα, τὸ μυρμήγκι κλπ. εἶναι ζῶα «πολιτικά», δηλαδή ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ· ἀλλὰ τὰ μυρμήγκια καὶ πολλὰ ἄλλα ἐργάζονται «ἀναρχικῶς», οἱ γερανοί, ὅπως οἱ μέλισσες, ἐργάζονται ὑπακούοντας σ' ἓναν ἀρχηγό.

μέ τόσο προθυμία ζητείς νά φέρης σέ πέρας, αὐτή ἡ συζήτηση, ἅμα ἀναπτυχθῆ ὡς τὸ τέλος, καλύτερα θά σοῦ τὸ φανερώσῃ. Καί τώρα πές μου.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό ;

ΞΕ. Τοῦτο δῶ, ἂν βέβαια ἔχῃς ἀκούσει πολλές φορές νά μιλοῦν μερικοὶ γι' αὐτό· γιατί ξέρω ὅτι προφανῶς δὲν ἔχεις ἀσχοληθῆ ὁ ἴδιος μέ τὴν ἐξημέρωση τῶν ψαριῶν στὸ Νεῖλο καί στίς λίμνες τοῦ Μεγάλου Βασιλιᾶ. Ἀλλά ἴσως, θά μπορούσες νά ἰδῆς νά ἐξημερώνονται τὰ ψάρια στίς πηγές.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα, καί αὐτὰ τὰ ἔχω ἰδεῖ καί γιὰ ἐκεῖνα ἔχω ἀκούσει ἀπὸ πολλοὺς.

ΞΕ. Ἐπίσης, ἂν καί δὲν ἔχεις διατρέξει ὁ ἴδιος τίς πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, ἔχεις πληροφορηθῆ πῶς ἀνατρέφουν τίς χῆνες καί τοὺς γερανοὺς (1) καί τὸ πιστεύεις.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς σερῶτησα ὅλα αὐτὰ, γιατί τὰ δ ζῶα πού τρέφονται σέ ἀγέλες, εἶναι ἄλλα πού ζοῦν μέσα στὸ νερό καί ἄλλα πού περπατοῦν στὴν ξηρά.

ΝΕ. ΣΩ. Πραγματικὰ εἶναι.

ΞΕ. Ἀραγε λοιπὸν καί σὺ συμφωνεῖς μαζί μου ὅτι πρέπει νά διαιροῦμε σέ δυὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς κατ' ἀγέλες ἀνατροφῆς καί νά βάζουμε σέ καθεμιά ἀπ' αὐτὲς τίς ὁμάδες τὸ μέρος σὺτῆς τῆς ἐπιστήμης πού τῆς ταιριάζει, ὀνομάζοντας τὸ ἓνα ἀνατροφή τῶν ζῶων πού ζοῦν στὸ νερό (ὕδροτροφικόν) καί τὸ ἄλλο ἀνατροφή ἐκείνων πού περπατοῦν στὴν ξηρά (ξηροτροφικόν);

ΝΕ. ΣΩ. Εἶμαι σύμφωνος.

ΞΕ. Τώρα δὲν θά ζητήσουμε μέ τὸν ἴδιο τρόπο σέ ποιὰν ἀπὸ τίς δὸ τέχνες ἀνήκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βασιλιᾶ, γιατί ο καθένα εἶναι φανερό.

ΝΕ. ΣΩ. Καί βέβαια εἶναι φανερό.

ΞΕ. Καθένας βέβαια θά διαιροῦσε αὐτὸ τὸ μέρος τῆς ἀνατροφῆς κατ' ἀγέλες πού τὸ καλοῦμε ἀνατροφή στὴ στεριά.

ΝΕ. ΣΩ. Μὲ ποιὸ τρόπο ;

ΞΕ. Διαιρώντας σέ πετούμενα καί σέ πεζοπόρα.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Ἐ καλὰ· πρέπει νά ζητήσουμε ἂν τὰ πεζοπόρα εἶναι στὴ δικαιοδοσία τοῦ πολιτικοῦ. Ἡ δὲν νομίζεις πῶς καί οἱ πιὸ ἀνόητοι, γιὰ νά ποῦμε τὸ σωστό, ἔχουν τὴν ἴδια γνώμη ;

NE. ΣΩ. Ἐγωγε.

ΞΕ. Τὴν δὲ πεζονομικὴν, καθάπερ ἄρτι τὸν ἀριθμὸν, δεῖ τεμνομένην δίχα ἀποφαίνειν

NE. ΣΩ. Δῆλον.

265a ΞΕ. Καὶ μὴν ἐφ' ὃ γε μέρος ὤρμηκεν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐπ' ἐκεῖνο δύο τινὲ καθορᾶν ὁδῶ τεταμένα φαίνεται, τὴν μὲν θάττω, πρὸς μέγα μέρος σμικρὸν διαιρουμένην, τὴν δέ, ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν ἐλέγομεν ὅτι δεῖ μεσοτομεῖν ὡς μάλιστα, τοῦτ' ἔχουσαν μᾶλλον, μακροτέραν γε μὴν. Ἐξεστὶν οὖν ὀποτέραν ἀν βουλευθῶμεν, ταύτην πορευθῆναι.

NE. ΣΩ. Τί δέ ; ἀμφοτέρας ἀδύνατον ;

ΞΕ. Ἄμα γ', ὦ θαυμαστέ· ἐν μέρει γε μὴν δῆλον ὅτι δυνατόν.

b NE. ΣΩ. Ἐν μέρει τοίνυν ἔγωγε ἀμφοτέρας αἰροῦμαι.

ΞΕ. Ῥάδιον, ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν βραχὺ κατ' ἀρχὰς μὴν καὶ μεσοῦσιν ἅμα τῆς πορείας χαλεπὸν ἀν ἦν ἡμῖν τὸ πρόσταγμα. Νῦν δ', ἐπειδὴ δοκεῖ ταύτη, τὴν μακροτέραν πρότερον ἴωμεν· νεαλέστεροι γὰρ ὄντες ῥᾶον αὐτὴν πορευσόμεθα. Τὴν δὲ δὴ διαίρεσιν δεῖ.

NE. ΣΩ. Λέγε.

ΞΕ. Τὰ περὶ ἡμῖν τῶν ἡμέρων, ὅσοπερ ἀγελαῖα, διηρημένα ἐστὶ φύσει δίχα.

NE. ΣΩ. Τίνι ;

ΞΕ. Τῷ τῶν μὲν τὴν γένεσιν ἄκερων εἶναι, τῶν δὲ κερασφόρον.

c NE. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Τὴν δὲ πεζονομικὴν διελὼν ἀπόδος ἑκατέρῳ τῷ μέρει λόγῳ χρώμενος. Ἄν γὰρ ὀνομάζειν αὐτὰ βουλευθῆς, ἔσται σοι περιπεπλεγμένον μᾶλλον τοῦ δέοντος.

NE. ΣΩ. Πῶς οὖν χρὴ λέγειν ;

ΝΕ. Τὸ νομίζω.

ΞΕ. Ἡ τέχνη γιὰ τὴν περιποίηση τῶν πεζοπόρων πρέπει νὰ δείξουμε ὅτι, ὅπως ὁ ἄρτιος ἀριθμὸς, διαιρεῖται σὲ δύο μέρη.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι φανερό.

ΞΕ. Ἀληθινά, γιὰ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἔρευ- 265a
νάς μας, φαίνεται ὅτι διακρίνομε πῶς δύο δρόμοι ἀπλώνονται: ὁ ἓνας εἶναι γρηγορώτερος, ἀλλὰ διαιρεῖ ἀντιτάσσοντας μικρὸ μέρος ἀπέναντι σὲ μεγάλο· ὁ ἄλλος κάνει περισσότερο ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποῦ λέγαμε πρωτύτερα, ὅτι δηλαδὴ πρέπει νὰ διαιροῦμε σὲ δύο ἴσα μέρη, ὅσο τὸ δυνατόν, εἶναι ὅμως μακρύτερος. Μᾶς ἐπιτρέπεται λοιπὸν ν' ἀκολουθήσουμε ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς δύο ποῦ θὰ θελήσουμε.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐ καλὰ, δὲ μπορούμε καὶ τοὺς δύο ;

ΞΕ. Βέβαια συγχρόνως, θαυμάσιε ἄνθρωπε ! Εἶναι ὅμως φανερό ὅτι μπορούμε ν' ἀκολουθήσουμε μὲ τὴ σειρά τὸν ἓνα ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο.

ΝΕ. ΣΩ. Μὲ τὴ σειρά λοιπὸν κι ἐγὼ ἐκλέγω τοὺς δύο, b
τὸν ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἄλλο.

ΞΕ. Εἶναι εὐκόλο, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ποῦ μένει εἶναι λίγο. Στὴν ἀρχή, ἀλήθεια, καὶ στὴ μέση συγχρόνως τοῦ δρόμου θὰ μᾶς ἦταν δύσκολο νὰ σὲ ὑπακούσουμε. Ἀλλὰ τώρα, ἐπειδὴ ἔχεις τὴν ἴδια γνώμη, ἄς ἀκολουθήσουμε πρῶτα τὸν μακρύτερο· γιατί, ὄντας ἀκμαιότεροι, θὰ τὸν περάσουμε εὐκολώτερα. Κοίταξε λοιπὸν πῶς κάνω τὴ διαίρεση.

ΝΕ. ΣΩ. Μίλησε.

ΙΧ. Τὰ ζῶα μὲ κέρατα καὶ χωρὶς κέρατα . Γέννηση μὲ διασταύρωση καὶ χωρὶς διασταύρωση. Ζῶα δίποδα καὶ τετράποδα .

ΞΕ. Ἀπὸ τὰ ἡμερὰ ζῶα τὰ πεζοπόρα, ὅσα βέβαια ζοῦν κοπαδιαστά, διαιροῦνται φυσικὰ σὲ δύο ομάδες.

ΝΕ. ΣΩ. Γιατί ;

ΞΕ. Ὅτι ἀπ' αὐτὰ ἄλλα γεννήθηκαν χωρὶς κέρατα καὶ ἄλλα μὲ κέρατα.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Διαίρεσε τώρα τὴν τέχνη ποῦ περιποιεῖται πεζο-
πόρα ζῶα (πεζονομικὴ) καὶ ἀπόδοσε σὲ κάθε μέρος τὸν ἀνά-
λογο χαρακτηρισμό. Γιατί, ἂν θέλῃς νὰ τοὺς δώσης ὀνό-
ματα, θὰ μπερδευτῆς σὲ ἔργο μεγαλύτερο ἀπ' ὅσο πρέπει.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ λέω ;

ΞΕ. Ὡδε τῆς πεζονομικῆς ἐπιστήμης δίχα διαιρεθείσης τὸ μῦθον θάτερον ἐπὶ τῷ κερασφόρῳ μέρει τῷ τῆς ἀγέλης ἐπιτείαχθαι, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τῷ τῆς ἀκεράτου.

d *ΝΕ. ΣΩ.* Ταῦτ' ἔστω ταύτη λεχθέντα· πάντως γὰρ ἱκανῶς δεδήλωται.

ΞΕ. Καὶ μὴν ὃ γε βασιλεὺς ἡμῶν αὖ καταφανῆς ὅτι κολο βὸν ἀγέλην τινὰ κεράτων νομεύει.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ δῆλος;

ΞΕ. Ταύτην τοίουν καταθραύσαντες τὸ γιγνόμενον αὐτῷ περὶ ὧμεθα ἐπαδοῦναι.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Πότερον οὖν βούλει τῷ σχιστῷ τε καὶ τῷ καλουμένῳ μώνυχι διαιρεῖν αὐτὴν ἢ τῇ κοινογονίᾳ τε καὶ ἰδιογονίᾳ; *Μαυθάνεις γὰρ πού.*

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

e *ΞΕ.* Ὅτι τὸ μὲν τῶν ἵππων καὶ ὄνων πέφυκεν ἐξ ἀλλήλων γενῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δὲ γε λοιπὸν ἔτι τῆς λείας ἀγέλης τῶν ἡμέρων ἀμιγῆς γένηται πρὸς ἄλληλα.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τί δ'; ὁ πολιτικός ἄρ' ἐπιμέλειαν ἔχειν φαίνεται πότερα κοινογενοῦς φύσεως ἢ τινος ἰδιογενοῦς;

ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον ὅτι τῆς ἀμείκτου.

ΞΕ. Ταύτην δὴ δεῖ καθάπερ τὰ ἔμπροσθεν, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς δίχα διαστέλλειν.

ΝΕ. ΣΩ. Δεῖ γὰρ οὖν.

266a *ΞΕ.* Καὶ μὴν τό γε ζῶον, ὅσον ἡμερον καὶ ἀγελαῖον, σχεδὸν πλὴν γενοῖν δυοῖν πᾶν ἤδη κατακεκοσμάτισται. Τὸ γὰρ τῶν κυνῶν οὐκ ἐπάξιον καταριθμεῖν γένος ὡς ἐν ἀγελαίοις θρέμμασιν.

Ν. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν. Ἄλλὰ τίνι δὴ τὸ δύο διαιροῦμεν;

1. Ἡ λέξις μώνυξι εἶναι συχὴν στὴν «Ἰλιάδα». Τὰ μονόσυχα (ἄλογο, γάϊδαρος κλπ.) ζευγαρώνουσι μεταξύ τους.

2. Κοινογονία εἶναι ἡ κοινὴ γονιμοποίηση μὲ τὸ ζευγάρωμα δύο διαφόρων γενῶν, ὅπως π.χ. τὰ δύο παραπάνω εἶδη.

3. Ἰδιογονία ἡ γονιμοποίηση ἀπὸ τὸ ζευγάρωμα μόνο τοῦ ἴδιου γένους.

ΞΕ. Ἐτσι· ἀφοῦ διαιρεθῆ ἡ ἐπιστήμη, πού ἔχει ἔργο τὴν περιποίηση τῶν πεζοπόρων, σὲ δυὸ μέρη, ἄς δώσουμε τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ μέρη τῆς στὸ μέρος τῆς ἀγέλης πού ἔχει κέρατα, καὶ τὸ ἄλλο στὸ μέρος πού δὲν ἔχει κέρατα.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὰ ἄς εἶναι ἔτσι εἰπωμένα· γιατί ὅπως δ

ποτε ἀρκετὰ εἶναι φανερά.

ΞΕ. Ἄρα καὶ ὁ βασιλιάς πάλι μᾶς εἶναι ὀλοφάνερο ἔτι κάποιαν ἀγέλη χωρὶς κέρατα περιποιεῖται.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ βέβαια εἶναι φανερό.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν κομματιάσουμε αὐτὴ τὴν ἀγέλη, ἄς προσπαθήσουμε νὰ ἀποδώσουμε στὸ βασιλιά τὴ μερίδα πού τοῦ ταιριάζει.

ΦΕ. ΣΩ. Μάλιστα.

ΞΕ. Σύμφωνα μὲ ποιὰ βάση λοιπὸν θέλεις νὰ κάνουμε τὴ διαίρεση: κατὰ τὸ νύχι τὸ σχισμένο ἢ κατὰ τὸ μονόνυχο, ὅπως λέμε (1), ἢ κατὰ τὴ γονιμοποίηση τῆ διασταυρωμένη (κοινογονία) (2) ἢ τὴν καθαρὴ (ιδιογονία) (3); Καταλαβαίνεις, νομίζω, τί θέλω νὰ πῶ.

ΝΕ. ΣΩ. Τί λοιπὸν :

ΞΕ. Ὅτι τὰ ἄλογα καὶ οἱ γάϊδαροι μποροῦν φυσικὰ ε με ζευγάρωμα νὰ γεννοῦν.

ΝΕ. ΣΩ. Ναι.

ΞΕ. Ὅλα ὁμως τὰ ἄλλα τῆς ἡσυχῆς ἀγέλης τῶν ἡμερων ζῶων δὲ ζευγαρώνουν μεταξύ τους γιὰ νὰ γεννήσουν κατ' αὐτὸ τὸν τοῦπο.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸς δὲν τὸ ξέρει ;

ΞΕ. Ἐ καλὰ· ὁ πολιτικὸς λοιπὸν φαίνεται πὼς ἔχει τὴ φροντίδα τῆς γενεᾶς πού παράγεται ἀπὸ τὴ διασταύρωση δυὸ διάφορων γενῶν ἢ ἀπὸ τὸ ἴδιο γένος ;

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι φυσικὸ ὅτι ἔχει τὴ φροντίδα ἐκείνης πού δὲ διασταυρῶνεται μὲ ἄλλη.

ΞΕ. Ἄραγε πρέπει αὐτήν, ὅπως τὰ προηγούμενα, νὰ τὴ διαιρέσουμε σὲ δυὸ, ὅπως φαίνεται.

ΦΕ. ΣΩ. Ἀσφαλῶς ἔτσι πρέπει.

ΝΕ. Νὰ λοιπὸν πού ὅλη ἡ ομάδα τῶν ζῶων καὶ τῶν 266a ἡμερων καὶ τῶν κοπαδιαστῶν, σχεδὸν ἐκτὸς ἀπὸ δυὸ γένη, ἔχει πιά μοιραστῆ σὲ κομμάτια. Γιατί τὸ γένος τῶν σκύλων δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τὸ λογαριάσουμε ἀνάμεσα στὰ θρεφτάρια πού τρέφομε κατ' ἀγέλης.

ΝΕ. ΣΩ. Φυσικὰ ὄχι. Ἄλλὰ τώρα τὰ δυὸ εἶδη πού ἐξετάζουμε σύμφωνα μὲ ποιὰ βάση θὰ τὰ διαιρέσουμε ;

ΞΕ. Ὡπερ καὶ δίκαιόν γε Θεαίτητόν τε καὶ σὲ διανέμειν, ἐπειδὴ καὶ γεωμετρίας ἄπτεσθον.

ΝΕ. ΣΩ. Τῶ ;

ΞΕ. Τῆ διαμέτρῳ δῆπου καὶ πάλιν τῆ τῆς διαμέτρου διαμέτρῳ.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς εἶπες ;

b **ΞΕ.** Ἡ φύσις, ἣν τὸ γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων κέκτηται, μὴ ἄλλως πως εἰς τὴν πορείαν πέφυκεν ἢ καθάπερ ἡ διάμετρος ἢ δυνάμει δίστους ;

ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ ἄλλως.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἢ γε τοῦ λοιποῦ γένους πάλιν ἐστὶ κατὰ δυνάμιν αὐτῆς ἡμετέρας δυνάμειος διάμετρος, εἶπερ δυοῖν γε ἐστὶ ποδοῖν δις πεφυκυῖα.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐκ ἔστι ; Καὶ δὴ καὶ σχεδὸν ὁ βοῦλει δηλοῦν μαθάνω.

c **ΞΕ.** Πρὸς δὴ τούτοις ἕτερον αὖ τι τῶν πρὸς γέλωτα εὐδοκιμησάντων ἂν, ὧ Σώκρατες, ἄρα καθορῶμεν ἡμῖν γεγονός ἐν τοῖς διηρημένοις ;

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Τὰνθρώπινον ἡμῶν ἅμα γένος συνειληχὸς καὶ συνδεδραμηκὸς γένει τῶ τῶν ὄντων γενναιοτάτῳ καὶ ἅμα εὐχερσιτάτῳ.

ΝΕ. ΣΩ. Καθορῶ καὶ μάλ' ἀτόπως συμβαῖνον.

ΞΕ. Τί δ' ; οὐκ εἰκὸς ὄστατα ἀφικνεῖσθαι τὰ βραδύτατα ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί, τοῦτό γε.

d **ΞΕ.** Τόδε δὲ οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἔτι γελοιότερος ὁ βασιλεὺς φαίνεται μετὰ τῆς ἀγέλης συνδικθῆναι καὶ σύνδρομα πεπορευμένον τῶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν πρὸς τὸν εὐχερῆ βίον ἄριστα γεγυμνασμένῳ ;

ΝΕ. ΣΩ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΞΕ. Νῦν γάρ, ὧ Σώκρατες, ἐκεῖνό ἐστι καταφανὲς μᾶλλον τὸ ὀρθρὸν τότ' ἐν τῇ περὶ τὸν σοφιστὴν ζητήσει.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Ὅτι τῆ τοιαύτῃ μεθόδῳ τῶν λόγων οὔτε σεμνοτέρου

ΞΕ. Μὲ τὴ βᾶση ἀκριβῶς πού εἶναι δίκαιο ὁ Θεαίτητος καὶ σὺ νὰ κάνετε τὴ διαίρεση, ἐπειδὴ ἀσχολεῖσθε μὲ τὴ γεωμετρία.

ΝΕ. ΣΩ. Μὲ ποιὰ;

ΞΕ. Μὲ τὴ διαγώνιο, ὑποθέτω, καὶ πάλι μὲ τὴ διαγώνιο τῆς διαγωνίου.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΞΕ. Ἡ φύση πού ἔχει τὸ ἀνθρώπινο γένος, μήπως ἔπιτρέπη φυσικὰ μιὰν ἄλλου κάπως εἴδους πορεία ἀπὸ ἐκείνην πού ἐκφράζει ἡ διαγώνιος μὲ δύναμη δύο ποδιῶν;

ΝΕ. ΣΩ. Ὁχι δὲν ἐπιτρέπει.

ΞΕ. Ἀκόμη ἡ πορεία τοῦ ὑπόλοιπου γένους ἔχει πάλι γιὰ δύναμη τὴ διαγώνιο τῆς δυνάμεώς μας, ἐπειδὴ εἶναι φυσικὰ δύο φορὲς δύο πόδια.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δὲν ἔχει; Καὶ τώρα ἀπάνω κάτω καταβαίνω ἐκεῖνο πού θέλεις νὰ φανερώσης.

ΞΕ. Κοντὰ σ' αὐτὰ διαβλέπομε ἄραγε ὅτι μᾶς συνέβηκε στὴν πορεία τῆς διαιρέσεώς μας, Σωκράτη, ἓνα ἄλλο πάλι περιστατικό, πού θὰ μπορούσε νὰ φέρῃ γιὰ καλὰ γιὰ γέλιο;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό;

ΞΕ. Ὅτι ἔχει πιάσει συγχρόνως τὸ ἀνθρώπινο γένος μας καὶ τὸ ἔχει κάνει νὰ ἀγωνισθῇ σὲ ταχύτητα μὲ τὸ γένος τῶν ὄντων τὸ πιὸ γενναϊότερο καὶ συγχρόνως τὸ πιὸ ἀκίνδυνο.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ βλέπω ὅτι συμβαίνει καὶ πολὶ παράλογα.

ΞΕ. Ἔ καλὰ! Δὲν εἶναι πιθανὸ τὸ πιὸ βραδύτερα νὰ φτάσουν πιὸ τελευταῖα;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί, ἀσφαλῶς.

ΞΕ. Καὶ τοῦτο δῶ δὲν καταλαβαίνομε: ὅτι ἀκόμη πιὸ γελοῖος φαίνεται ὁ βασιλιάς, ὅταν πηγαίνει νὰ ἀνταγωνίζεται στὸ τρέξιμο μὲ τὴν ἀγέλη του καὶ νὰ παραβάλλεται στὸ στίβον μὲ τὸν ἄνθρωπο πάλι πού εἶναι ἄριστα γυμνασμένος στὴν ἀκίνδυνη ζωῆ;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Τώρα λοιπόν, Σωκράτη, ἐκεῖνο εἶναι πραγματικὰ ὀλοφάνερο πού εἰπώθηκε τότε κατὰ τὴν ἔρευνά μας γιὰ τὸ σοφιστή (1).

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό;

ΞΕ. Ὅτι αὐτὴ ἐδῶ ἡ μέθοδος τῶν συλλογισμῶν δὲν

μᾶλλον ἐμέλησεν ἢ μή, τόν τε σμικρότερον οὐδέν ἱλίμακε
πρὸ τοῦ μελζονος, αἰεὶ δὲ καθ' αὐτὴν περαίνει τάληθέστατον.

NE. ΣΩ. Ἔοικεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, ἵνα μή με φθῆς ἐρωτήσας
e τὴν βραχυτέραν ὁδὸν ἣτις τότε ἦν ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλέως ὄρον,
αὐτός σοι πρότερον ἔλθω ;

NE. ΣΩ. Σφόδρα γε.

ΞΕ. Λέγω δὴ δεῖν τότε εὐθύς τὸ πεζὸν τῷ δίποδι πρὸς
τὸ τετράπουν γένος διανεῖμαι, καιιδόντα δὲ τὰνθρώπινον
ἔτι μόνω τῷ πτηνῷ συνειληγὸς τὴν δίποδα ἀγέλην πάλιν ἰῶ
φιλῶ καὶ ἰῶ περοφνεῖ τέμνειν, τιμηθείσης δὲ αὐτῆς καὶ
τότ' ἴδη τῆς ἀνθρωπονομικῆς δηλωθείσης τέχνης, φέροντα
τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλικὸν εἶον ἠγίοχον εἰς αὐτὴν ἐνστή-
σαντα, παραδοῦναι τὰς τῆς πόλεως ἡγίας ὡς οἰκείας καὶ
αὐτῷ ταύτης οὐσίας τῆς ἐπιστήμης.

267a NE. ΣΩ. Καλῶς καὶ καθαπερὲν χρέος ἀπέδωκάς μοι
τὸν λόγον, προσθεῖς τὴν ἐκτροπὴν οἷον τόκον καὶ ἀναπλη-
ρώσας αὐτόν.

ΞΕ. Φέρε δὴ καὶ συνείρωμεν ἐπανελθόντες ἐπὶ τὴν
ἀρχὴν μέχρι τῆς τελευτῆς τὸν λόγον τοῦ ὀνόματος τῆς τοῦ
πολιτικοῦ τέχνης.

NE. ΣΩ. Πάνν μὲν οἶν.

ΞΕ. Τῆς γνωστικῆς τοίνυν ἐπιστήμης ἡμῖν ἦν καὶ ἀρ-
χὰς μέρος ἐπιτοκτικόν· τούτου δὲ ἀπεικασθὲν τὸ μόριον αὐ-
b επιτακτικὸν ἐρρήθη. Ζωοτροφικὴ δὲ πάλιν αὐτεπιτακτικῆς
οὐ τὸ σμικρότατον τῶν γενῶν ἀπεσχίζετο· καὶ ζωοτροφικῆς
εἶδος ἀγγελαιοτροφικόν, ἀγλαιιοτροφικῶ δ' αὖ πεζονουικόν·

ἔδειξε περισσότερη προσοχὴ γιὰ ἓνα πιὸ μεγαλόπρεπο ὑποκείμενο παρὰ γιὰ ἓνα ἄλλο, καὶ ἔδωσε λιγότερη τιμὴ στὸ μικρότερο ἀπὸ δ, τι στὸ μεγαλύτερο, ἀλλὰ πάντοτε μόνη τῆς φέρει σὲ τέλος τὴν ἔρευνά τῆς γιὰ τὸ πιὸ ἀληθινό.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Ἐπειτα λοιπὸν ἀπ' εὐτό, γιὰ νὰ μὴ μὲ προλάβῃς καὶ ρωτήσης ποῖος ἦταν τότε αὐτὸς ὁ βραχύτερος δρόμος ἑ γιὰ τὸν ὀρισμὸ τοῦ βασιλιᾶ, μοῦ ἐπιτρέπεις ὁ ἴδιος νὰ ῥθῶ σ' αὐτὸν πρωτύτερα ;

ΝΕ. ΣΩ. Σὲ παρακαλῶ μάλιστα.

ΞΕ. Λέω λοιπὸν ὅτι πρέπει τότε ἀμέσως νὰ διαιρέσουμε αὐτοὺς ποὺ περπατοῦν ἀπάνω στὴ γῆ, τοὺς πεζοπόρους, βάζοντας τὸ δίποδο γένος ἀπέναντι στὸ τετράποδο, καὶ ἔπειτα, βλέποντας ὅτι τὸ ἀνθρώπινο γένος μόνον μὲ τὰ πετούμενα συμπεριλαμβάνεται, νὰ διαιρέσουμε τὴ δίποδη ἀγέλη μὲ τὴ σειρά τῆς σὲ δίποδη χωρὶς φτερά καὶ δίποδη μὲ φτερά, καὶ ἀφοῦ γίνῃ αὕτῃ ἡ διαίρεση καὶ ἀφοῦ τότε πιά ἡ τέχνη ποὺ φροντίζει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους φανερωθῇ, νὰ φέρουμε τὸν πολιτικὸ καὶ τὸ βασιλικὸ ἀνθρώπον νὰ τὸν ἐγκαταστήσουμε σ' αὐτὴν σὰν ἡνίοχο καὶ τότε νὰ τοῦ παραδώσουμε τὰ χαλινάρια τῆς πόλεως σὰ δικῆς του, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστῆμη αὕτῃ εἶναι δική του.

ΝΕ. ΣΩ. Μοῦ ἀνταπόδωσες τὸ λόγο γενναιόδωρα καὶ 267a
σὰν νὰ μοῦ πλήρωσες χρέος σου, προσθέτοντας τὴν παρέκβαση γιὰ τόκο καὶ συμπληρώνοντας αὐτὸν πρὸς ἐξόφληση τοῦ λογαριασμοῦ.

Χ. Ἀνακεφαλαίωση

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἃς ἐπανέλθουμε στὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου μεχρι τέλος καὶ ἃς ἀναζητήσουμε κατὰ σειρά τὴ συνέχεια τοῦ ὀρισμοῦ τῆς τέχνης τοῦ πολιτικοῦ.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΞΕ. Στὴ θεωρητικὴ λοιπὸν ἐπιστῆμη διακρίναμε κατ' ἀρχὰς ἓνα μέρος διευθυντικὸ καὶ αὐτοῦ τὸ μέρος, ποὺ ἀναπαραστάθηκε κατ' ἀναλογία, ὀνομάστηκε ἀπόλυτα διευθυντικὸ (αὐτεπιτακτικὸ). Καὶ ἡ περιποίησις τῶν ζώων ἀποσχίσθηκε μὲ τὴ β
σειρά τῆς ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἐξουσία, τῆς ὁποίας εἶναι ἓνα εἶδος καὶ ὄχι τὸ μικρότερο, καὶ στὴν ἀνατροφή τῶν ζώων δόθηκε σὰν ἓνα εἶδος ἡ περιποίησις κατ' ἀγέλης καὶ στὴν τέχνη πάλι τῆς περιποιήσεως κατ' ἀγέλης δόθηκε σὰν ἓνα

τοῦ δὲ πεζονομικοῦ μάλιστα ἀπετέμενετο τέχνη τῆς ἀκεράτου φύσεως θρεπτική. Ταύτης δ' αὖ τὸ μέρος οὐκ ἔλαττον τριπλοῦν συμπλέκειν ἀναγκαῖον, ἂν εἰς ἓν τις αὐτὸ ὄνομα συναγαγεῖν βουληθῆι, γενέστεως ἀμείκτου νομευτικὴν ἐπιστήμην προσαγορεύων. Τὸ δ' ἀπὸ τούτου τμήμα, ἐπὶ ποιίωγη δίποδι μέρος ἀνθρωπονομικὸν ἔτι ληφθὲν μόνον, τοῦτ' αὐτὸ ἐστὶν ἤδη τὸ ζητηθὲν, αἷα βασιλικὸν ταυτὸν κληθὲν καὶ πολιτικόν.

NE. ΣΩ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄρα γ', ὃ Σώκρατες, ἀληθῶς ἡμῖν τοῦτο καθάπερ σὺ νῦν εἰρηκας οὕτως ἐστὶ καὶ πεπραγμένον;

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον δῆ;

ΞΕ. Τὸ παντάπασιν ἰκανῶς εἰρησθαι τὸ προτεθέν; ἢ τοῦτ' αὐτὸ καὶ μάλιστα ἢ ζήτησις ἐλλείπει, τὸ τὸν λόγον εἰρησθαι μὲν πως, οὐ μὴν παντάπασί γε τελέως ἀπειργάσθαι;

NE. ΣΩ. Πῶς εἶπες;

ΞΕ. Ἐγὼ νῦν πειράσομαι τοῦτ' αὐτὸ δ' διανοοῦμαι νῦν ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι.

NE. ΣΩ. Λέγοις ἂν.

ΞΕ. Οὐκοῦν τῶν νομευτικῶν ἡμῖν πολλῶν φανεισῶν ἄρι τεχνῶν μία τις ἢ πολιτικὴ καὶ μιᾶς τινος ἀγέλης ἐπιμέλεια;

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ταύτην δέ γε διώριζεν ὁ λόγος οὐχ ἰππων εἶναι τροφὸν οὐδ' ἄλλων θηρίων, ἀλλ' ἀνθρώπων κοιν-τροφικὴν ἐπιστήμην.

NE. ΣΩ. Οὕτως.

---

1. Αὐτὴ ἡ ἀνακεφαλαίωση ἔχει παραλείψει τὴ διαίρεση σὲ ζῶα ἄγρια καὶ ἡμερα καὶ ἀκόμη τὴ διαίρεση σὲ ζῶα ποῦ ζοῦν στὸ νερὸ καὶ ζῶα ποῦ ζοῦν στὴν ξηρὰ.

είδος ἢ τέχνη τῆς περιποιήσεως τῶν πεζοπόρων ζώων. Τέλος ἀποσχίσθηκε ἀπὸ τὴν τέχνη τῆς περιποιήσεως τῶν πεζοπόρων ζώων σὰν κύριο τμῆμα ἢ τέχνη πού περιποιεῖται τὸ εἶδος πού δὲν ἔχει κέρατα. Καὶ τὸ μέρος αὐτῆς πάλι, ὄχι λιγώτερο, εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ περιπλέξουμε τρεῖς φορές, ἂν θέλουμε νὰ τὸ συγκεντρώσουμε σ' ἓνα μόνο ὄνομα προσαγορεύοντάς το ἐπιστήμη πού περιποιεῖται ὄσα εἶδη εἶναι ἀνεπιτήδεια γιὰ διασταύρωση. Καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ἐπιστήμης πού ἀποχωρίσθηκε ἀπ' αὐτὴν καὶ ἀπόμεινε τελευταῖο πιά μόνο μέρος, αὐτὸ πού ἐπιβλέπει τὴν ἀγέλη τῶν διπόδων ζώων καὶ ἔχει τὴν ἀποστολὴ νὰ φροντίζη γιὰ τὴν ἀπὸ ἀνθρώπους ἀποτελούμενη ποίμνη, εἶναι αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ τμῆμα τῆς ἐπιστήμης πού εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῶν ἀναζητήσεών μας καὶ πού μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῆ συγχρόνως ὡς ἐπιστήμη βασιλικὴ καὶ πολιτικὴ (1).

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Ἄραγε, Σωκράτη, ἀληθινὰ αὐτὸ τ' ἐκατόρθωμα, ὅπως τὸ ἔχεις πεῖ τώρα, ἔτσι καὶ τὸ ἔχομε πραγματοποιήσει ;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό λοιπόν ;

ΞΕ. Ὅτι ἔχομε ἀπαντήσει μὲ τρόπο ὀλότελα ἐπαρκῆ στὸ ζήτημα πού θέσαμε ; Ἡ αὐτὸ τὸ ἴδιο καὶ πρὸ πάντων ἢ ἔρευνά μας εἶναι ἀνεπαρκῆς, ὅτι δηλαδὴ ὁ ὀρισμὸς μας εἰπώθηκε κάπως, ἀλλὰ δὲν καταλήξαμε σ' ἓνα ὀρισμὸ τέλειο δ ἀπὸ κάθε ἄποψη ;

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς ;

ΞΕ. Θὰ προσπαθῆσω καὶ γιὰ τοὺς δύο μας αὐτὸ τὸ ἴδιο πού σκέπτομαι νὰ τὸ ἐκθέσω τώρα ἀκόμη πιὸ φανερά.

ΝΕ. ΣΩ. Μπορεῖς νὰ τὸ πῆς.

ΞΕ. Ἀνάμεσα λοιπὸν στίς πολλὰς τέχνες, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ποιμενικὴ ζωὴ καὶ πού μᾶς φανερώθηκαν πρὶν ἀπὸ λίγο, μιὰ κάποια ἦταν ἢ πολιτικὴ καὶ φροντίδα τῆς μιὰ κάποια ἀγέλης ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ἡ συζήτησή μας ἔχει καθορίσει ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι τροφὸς ἀλόγων οὔτε ἄλλων θηρίων, ἀλλ' ἐπιστήμη ἀνθρώπων πού διευθύνει ἐκείνους πού ζοῦν κατ' ἀγέλες.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι εἶναι.

e **ΞΕ.** Τὸ δὴ τῶν νομέων πάντων διάφορον καὶ τὸ τῶν βασιλέων θεασώμεθα.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Εἴ τις τῶν ἄλλων τῷ, τέχνης ἄλλης ὄνομα ἔχων, κοινῇ τῆς ἀγέλης σύντροφος εἶναι φησι καὶ προσποιεῖται.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς φῆς ;

268a **ΞΕ.** Οἷον οἱ ἔμποροι καὶ γεωργοὶ καὶ σιουρργοὶ πάντες, καὶ πρὸς τούτοις γυμνασται καὶ τὸ τῶν ἰατρῶν γένος, οἷσθ' ὅτι τοῖς περὶ τὰ ἀνθρώπινα νομεῦσιν, οὗς πολιτικῶς ἐκαλέσαμεν, παντάπασιν τῷ λόγῳ διαυάχοντι' ἂν οὗτοι σύμπαντες, ὡς σφεῖς τῆς τροφῆς ἐπιμελοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης, οὐ μόνον ἀγροσίων ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ;

ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν λέγοιεν ;

b **ΞΕ.** Ἴσως. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπισκεψόμεθα, τότε δὲ ἴσμεν, ὅτι βουκόλῳ γε οὐδεὶς ἀμφισβητήσει περὶ τούτων οὐδενός, ἀλλ' αὐτὸς τῆς ἀγέλης τροφὸς ὁ βουφορβός, αὐτὸς ἰατρός, αὐτὸς οἷον νυμφευτὴς καὶ περὶ τοὺς τῶν γιγνομένων τόκους καὶ λοχείας μόνος ἐπιστήμων τῆς μαιευτικῆς. Ἐτι τοῖνυν παιδιᾶς καὶ μουσικῆς ἐφ' ὅσον αὐτοῦ τὰ θρέμματα φύσει μετείληπεν, οὐκ ἄλλως κρείττων παραυθεῖσθαι καὶ κηλῶν πραῖνεσθαι, μετὰ τε ὀργάνων καὶ ψιλῶ τῷ στόματι τὴν τῆς αὐτοῦ ποιμνῆς ἄριστα μεταχειριζόμενος μουσικῆν. Καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων περὶ νομέων ὁ αὐτὸς τρόπος. Ἡ γάρ ;

ΝΕ. ΣΩ. Ὁρθότατα.

c **ΞΕ.** Πῶς οὖν ἡμῖν ὁ λόγος ὀρθὸς φανεῖται καὶ ἀκέραιος ὁ περὶ τοῦ βασιλέως, ὅταν ταῦτόν νομέα καὶ τροφὸν ἀγέλης ἀνθρωπίνης θῶμεν μόνον ἐκκρίνοντες μυρίων, ἄλλων ἀμφισβητούντων ;

ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐφοβήθημεν ὑποπτεύσαντες ἢ λέγοντες μὲν τι τυγχάνοιμεν σχῆμα βασιλικόν, οὐ μὴν ἀπειργασμένοι γε εἰμέν πω δι' ἀκριβείας τὸν

1. Βλ. Ξενοφ. «Κύρου Παιδεία» VIII, 2, 141: «...λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται ὡς παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ» καὶ I, 1, 1-3, ὅπου λέγεται : «...γιατὶ καὶ ὁ βοσκὸς πρέπει νὰ κἀνῃ τὰ κτήνη εὐτυχισμένα γιὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεται καὶ ὁ βασιλιάς ἐπίσης νὰ κἀνῃ τίς πόλεις καὶ τοὺς πολῖτες εὐτυχισμένους γιὰ νὰ τοὺς μεταχειρίζεται». Ἀκόμη «Ἀπομνημ.» I, 2, 32 καὶ III, 2, 1.

ΧΙ. Οἱ ἀνταγωνιστὲς τοῦ πολιτικοῦ

ΞΕ. Ἄς δοῦμε λοιπὸν σὲ τί διαφέρουν οἱ βασιλεῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων ποιμένων (1).

ΝΕ. ΣΩ. Σὲ τί ;

ΞΕ. Ἄν κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποιμένες, πού ἔχει τὸν τίτλο ἄλλης τέχνης, λέει καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι ἀπὸ κοινοῦ ποιμένας τῆς ἀγέλης.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς ;

ΞΕ. Λόγου χάρι οἱ ἔμποροι, οἱ γεωργοί, οἱ ἀρτοποιοὶ ὅλοι, καὶ κοντὰ σ' αὐτοὺς οἱ γυμναστὲς καὶ ὀλόκληρο τὸ γένος τῶν γιατρῶν, γνωρίζεις ὅτι πρὸς τοὺς ποιμένες τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ὀνομάσαμε πολιτικούς, θὰ φιλονικοῦσαν ζωηρὰ ὅλοι αὐτοὶ μαζί, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ φροντίζουν γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν ἀνθρώπων, ὄχι μόνον τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν ἰδίων τῶν ἀρχόντων τους ;

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά θὰ ἔλεγαν.

ΞΕ. Ἴσως. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἐξετάσουμε, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ ξέρομε, ὅτι κανεῖς δὲν θὰ ἀμφισβητήσῃ κανένα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τίτλους ἀπὸ τὸ βουκόλο, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ τροφὸς τῆς ἀγέλης εἶναι πού βόσκει τὰ βόδια, ὁ ἴδιος γιατρός, ὁ ἴδιος, νὰ ποῦμε, προξενητὴς καὶ μόνος ἐπιστήμονας τῆς μαιευτικῆς, γιὰ τὰ μικρὰ πού γεννιοῦνται καὶ τίς μάννες πού γεννιοῦν. Ἀκόμη λοιπὸν γιὰ τὰ παιγνίδια καὶ τὴ μουσική, ὅσο τὸ φυσικὸ τῶν τροφίμων του εἶναι ἐπιδεικτικόν, κανεῖς ἄλλος δὲν εἶναι καλύτερος ἀπ' αὐτὸν νὰ τοὺς παρηγορῇ καὶ νὰ τοὺς γοητεύῃ γιὰ νὰ καταπραῦνη τὰ ἦθη τους, ἐκτελώντας ἄριστα μὲ τὴ βοήθεια ὀργάνων καὶ μὲ τὴν ἀπλὴν ἐπιδειξιότητα τῆς φωνῆς του τὰ μέλη τῆς μουσικῆς πού ταιριάζουν στὸ ποίμνιόν του. Ἔτσι λοιπὸν ὁ ἴδιος τρόπος ἐφαρμόζεται καὶ στοὺς ἄλλους ποιμένες. Δὲν εἶν' ἀλήθεια ;

ΝΕ. ΣΩ. Πολύ σωστά.

ΞΕ. Πῶς λοιπὸν θὰ μᾶς φανῇ σωστὸς καὶ ἀκέραιος ὁ ὀρισμὸς μας γιὰ τὸ βασιλιά, ὅταν τὸν βάζουμε βωσκὸν (ποιμένα) καὶ τροφὸν τῆς ἀνθρώπινης ἀγέλης, ξεχωρίζοντάς τον μόνον ἀπὸ χίλιους ἄλλους πού ἀμφισβητοῦν τὸν τίτλο του ;

ΝΕ. ΣΩ. Καθόλου.

ΞΕ. Σωστά λοιπὸν λίγο πρωτότερα φοβηθήκαμε, ὅταν ὑποπτεύσαμε μὴπως λέγοντας πετύχουμε κάποια μορφή τῆς βασιλικῆς ιδιότητος, ἀλλ' ὅμως δὲν παραστήσαμε τέλεια ἀκόμη καὶ μὲ ἀκρίβεια τὸν πολιτικόν, ὡσὸτου ἀφαιρώντας ἐκεῖνους

πολιτικόν, ἕως ἂν τοὺς περικεχυμένους αὐτῷ καὶ τῆς συννο-
μῆς αὐτῷ ἀντιποιοιμένους περιελόντες καὶ χωρίσαντες ἀπ'
ἐκείνων καθαρὸν μόνον αὐτὸν ἀποφῆνωμεν;

d NE. ΣΩ. Ὁρθότατα μὲν οὖν.

ΞΕ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ποιητέον, εἰ μὴ
μέλλοιμεν ἐπὶ τῷ τέλει κατασχῆναι τὸν λόγον.

NE. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν οὐδαμῶς τοῦτό γε δραστήον.

ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς δεῖ καθ' ἑτέραν ὁδὸν
παρευθῆναι ἡμᾶς.

NE. ΣΩ. Ποίαν δὴ;

e ΞΕ. Σχεδὸν παιδιὰν ἐγκερασαμένους· συγχῶ γὰρ μέρει
δεῖ μεγάλου μύθου προσχρησασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν δὴ,
καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, μέρος ἀεὶ μέρος ἀφαιρουμένους
ἐπ' ἄκρον ἀφικνεῖσθαι τὸ ζητούμενον. Οὐκοῦν χρεῖ;

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄλλὰ δὴ τῷ μύθῳ μου πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν,
καθάπερ οἱ παῖδες· πάντως οὐ πολλὰ ἐκφεύγεις παιδιᾶς ἔτη.

NE. ΣΩ. Λέγοις ἂν.

ΞΕ. Ἦν τοίνυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πάλαι λεχθέντων
πολλὰ τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν Ἀτρέως τε καὶ Θυέ-
στον λεχθεῖσαν ἔριν φάσμα. Ἀκήκοας γάρ που καὶ ἀπουνη-
μονεῦεις ὄφρασι γενέσθαι τότε.

NE. ΣΩ. Τὸ περὶ τῆς χρυσῆς ἀρνὸς ἴσως σημεῖον
φράσεις.

269a ΞΕ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς μεταβολῆς δύσεώς τε
καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστρῶν, ὡς ἄρα ὄθεν μὲν
ἀνατέλλει νῦν εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον ἐδύετο. ἀνέτελλε
δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, τότε δὲ δὴ μαρτυρήσας ἄρα ὁ θεὸς Ἀτρεΐ
μετέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν σχῆμα.

NE. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο.

1. Στὰ ποίμνια τοῦ Ἀτρέα γεννήθηκε ἓνα ἀρνὶ χρυσομάλλο.
Ὅταν φιλονίκησαν γιὰ μιὰ κληρονομιά, ὁ Ἀτρέας θέλησε νὰ δείξῃ
τὸ ἀρνὶ σὰ σημεῖο τῆς θεϊκῆς εὐνοίας. Ἄλλὰ ἡ γυναίκα του τὸ εἶχε
δώσει στὸν Θυέστη. Τότε ὁ Ζεὺς γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν Ἀτρέα ἐλ-
λαξε τὴν πορεία τῶν ἀστρῶν.

πὺν κινουῦνται γύρω του καὶ διεκδικουῦν ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ ποιμένα, τὸν χωρίσουμε ἀπὸ κείνους τοὺς ἀντιπάλους του γιὰ νὰ τὸν παρουσιάσουμε αὐτὸν μόνο καθαρὸ ;

NE. ΣΩ. Βεβαιότατα.

d

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἔργο, Σωκράτη, πρέπει νὰ κάνουμε, ἂν δὲν θέλουμε νὰ ντροπιάσουμε τὴ συζήτησή μας γιὰ τὸ ἀποτέλεσμά της.

NE. ΣΩ. Ἀλήθεια, αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνουμε μὲ κανένα τρόπο.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΩΝ ΚΟΣΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

ΧΙΙ. Προσφυγὴ στὸ μῦθο

ΞΕ. Πάλι λοιπὸν πρέπει ἀπὸ ἄλλη ἀποψη νὰ ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα, ἀκολουθώντας νέο δρόμο.

NE. ΣΩ. Ποιὸν ;

ΞΕ. Ἀπάνω κάτω θὰ ἀνακατώσουμε στὴ συζήτησή μας κάποιον παιγνίδι· γιὰτὶ πρέπει νὰ μεταχειριστοῦμε πολὺ μέρος ἑνὸς μεγάλου μύθου, καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ὅπως καὶ πρωτύτερα, πηγαίνοντας πάντα ἀπὸ διαίρεση σὲ διαίρεση, νὰ φτάσουμε εὖν στὴν κορυφὴ τῆς ἔρευνάς μας. Δὲν εἶναι ἡ μέθοδος ποὺ ἐπιβάλλεται ;

NE. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Πολὺ καλὰ· βάλε λοιπὸν ὅλη τὴν προσοχή σου στὸ μῦθο μοι, ὅπως κάνουν τὰ παιδιά. Ἄλλωστε δὲν εἶναι πολλὰ χρόνια ποὺ ξέφυγες ἀπὸ τὰ παιγνίδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

NE. ΣΩ. Σὲ ἀκούω.

ΞΕ. Διηγούνται λοιπὸν καὶ ἀκόμα θὰ διηγούνται, ἀνάμεσα σὲ πολλὰς ἄλλες ἱστορίες τοῦ παλιοῦ καιροῦ, καὶ ἐκεῖνο τὸ φαινόμενο γύρω ἀπὸ τὴν περίφημη φιλονικία τοῦ Ἀτρέα καὶ τοῦ Θυέστη. Γιὰτὶ ἔχεις ἀκούσει, νομίζω, καὶ κρατᾶς στὴ μνήμη σου ἐκεῖνο ποὺ λένε πὼς ἔγινε τότε.

NE. ΣΩ. Θέλεις ἴσως νὰ πῆς γιὰ τὸ θαῦμα τοῦ χρυσοῦ ἀρνιοῦ.

ΞΕ. Διόλου, ἀλλὰ γιὰ τὴ μεταβολὴ τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστρῶν, ὅτι δηλαδὴ ἀπ' ὅπου ἀνατέλλει τώρα, σ' αὐτὸν τὸν τόπο βασιλεὺς τότε καὶ ἔβγαινε ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρά, καὶ τότε ἀκριβῶς ὁ Θεὸς γιὰ νὰ δείξῃ εὐνοια στὸν Ἀτρέα ἄλλαξε τὴν πορεία τους καὶ καθιέρωσε τὴν παροῦσα τάξιν (1).

NE. ΣΩ. Τὸ διηγούνται κι' αὐτὸ ἐπίσης.

269a

ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ τὴν γε βασιλείαν ἦν ἤρξε Κρόνος πολλῶν ἀκηκόαμεν.

b **ΝΕ. ΣΩ.** Πλείστον μὲν οὖν.

ΞΕ. Τί δέ; τὸ τοὺς ἔμπροσθεν φύεσθαι γηγενεῖς καὶ οὐχ ἔξ ἀλλήλων γενῆσθαι;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο ἐν τῶν πάλαι λεχθέντων.

ΞΕ. Ταῦτα τοίνυν ἔστι μὲν σύμματα ἐκ ταύτου πάθους, καὶ πρὸς τοῦτοις ἕτερα μυρία καὶ τούτων ἔτι θαυμαστότερα, διὰ δὲ χρόνον πλήθος τὰ μὲν αὐτῶν ἀπέσβηκε, τὰ δὲ διασπαρμένα εἶρηται χωρὶς ἕκαστα ἀπ' ἀλλήλων. Ὁ δ' ἔστιν **c** πᾶσι τοῦτοις αἴτιον τὸ πάθος οὐδεὶς εἶρηκεν, οὐχὶ δὲ δὴ λεκτέον· εἰς γὰρ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν πρέπει ἔρῃθῃν.

ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες, καὶ λέγε μηδὲν ἑλλείπων.

ΞΕ. Ἀκούοις ἄν. Τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς συμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ συγκυκλεῖ, τοτὲ δὲ ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνον, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τάναντία περιάγεται, **d** ζῶον δὲ καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. Τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀνάπαλιν ἵνα διὰ τὸδ' ἔξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε.

ΝΕ. ΣΩ. Διὰ τὸ ποῖον δὴ;

ΞΕ. Τὸ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχειν αἶε καὶ ταῦτόν εἶναι τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνοις, σώματος δὲ φύσις οὐ ταύτης τῆς τάξεως. Ὅν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαριῶν παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετείληφεν, ἀτὰρ οὖν δὴ κοινωῶνῃκέ γε καὶ σώματος· ὅθεν αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίω γίγνεσθαι διὰ παντός **e** ἀδύνατον, κατὰ δυνάμιν γε μὴν ὅτι μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ

1. Ὅσο καλῆς κι ἂν εἶναι οἱ κινήσεις τῶν ἄστρον, δὲ μποροῦν νά εἶναι ἀπόλυτα κανονικῆς, ἀφοῦ εἶναι ὕλικῆς καὶ ὁρατῆς.

ΞΕ. Ἀκόμη ἔχομε πάλι ἀνούσει ἀπὸ πολλοὺς τὴν ἱστορία τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀπὸ πάρα πολλοῦς.

b

ΞΕ. Κι' αὐτὸ ἀκόμα ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς προηγούμενης ἡλικίας γεννήθηκαν ἀπὸ τῆ γῆ καὶ δὲν ἐγεννήθηκαν ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς παλιούς μύθους.

ΞΕ. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τὰ θαύματα προέρχονται ἀπὸ τὸ ἴδιο φαινόμενο καὶ γοντὰ σ' αὐτὰ χιλιάδες ἄλλα καὶ ἀκόμη πιδ ἄξιοθαύμαστα ἀπ' αὐτά. Ἀλλὰ στὴν τόσο μακρινὴ πορεία τοῦ χρόνου ἄλλα ἀπ' αὐτὰ ἐξαφανίστηκαν καὶ ἄλλα, λένε, διασκορπίστηκαν σὲ ἐπεισόδια ἀνεξάρτητα μεταξὺ τους. Ὅμως ἐκεῖνο τὸ φαινόμενο, πὺ εἶναι αἷτιο σὲ ὅλα αὐτά, κανεὶς δὲν ἔχει πει, τῶρα ὅμως εἶναι πιδ καιρὸς νὰ τὸ ποῦμε. Γιατί, ἂν εἰπωθῆ, θὰ μᾶς εἶναι ὠφέλιμο γιὰ ν' ἀπεδείξουμε τὴ φύση τοῦ βασιλιᾶ.

XIII. Οἱ δύο κύκλοι τοῦ σύμπαντος

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ καλὰ εἶπες. Πὲς τῶρα χωρὶς νὰ παραλείψης τίποτα.

ΞΕ. Ἀκουσε λοιπὸν. Αὐτὸ τὸ σύμπαν, πὺ βρισκόμαστε, ἄλλοτε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὸ ὀδηγεῖ στὴν πορεία του καὶ συνεργεῖ στὴν περιστροφή του, καὶ ἄλλοτε τὸ ἀφήνει νὰ πορεύεται, ὅταν οἱ περίοδοι τοῦ χρόνου, πὺ τοῦ εἶναι ὀρισμένες, ἔχουν πιδ τελειώσει τὴν πορεία τους, καὶ τὸ σύμπαν ξαναρχίζει τότε ἀπὸ μόνου του τὴν ἀντίστροφη πορεία, ἐπειδὴ ἔχει ζωὴ καὶ ἔχει προικισθῆ μὲ φρόνηση ἀπ' ἐκεῖνον πὺ τὸ σὺθεσε ἀπαρχῆς. Καὶ αὐτὴ ἡ διάθεση πρὸς τὴν παλινδρομικὴ του πορεία τοῦ εἶναι ἀναγκαστικὰ ἐμφυτη γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποῖο λόγο λοιπὸν;

ΞΕ. Νὰ διατηροῦν πάντοτε τὴν ἴδια κατάσταση, νὰ ἔχουν τοὺς ἴδιους τρόπους ὑπάρξεως καὶ νὰ μένουν παντοτινὰ τὰ ἴδια, αὐτὸ ταιριάζει μόνου στὰ πιδ θεϊκὰ ἀπ' ὅλα, ὅμως ἡ φύση τοῦ σώματος δὲν εἶναι αὐτῆς τῆς τάξεως. Ἐκεῖνο ὅμως πὺ καλοῦμε Οὐρανὸ καὶ Κόσμου, ἔχει λάβει ἀπὸ ἐκεῖνον πὺ τὸ γέννησε δῶρα πολλὰ καὶ θαυμάσια, ἀλλ' ὅμως ἐπῆρε συμμετοχὴ καὶ στὸ σῶμα. Γι' αὐτὸ λοιπὸν τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἔχη γιὰ πάντα μερίδιου στὴ μεταβολή(1), ἀλλὰ γιὰ

e

- κατὰ ταῦτὰ μίαν φορὰν κινεῖται· διὸ τὴν ἵνακύκλῃσιν εἴληγεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς αὐτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. Αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν αἰεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν πλὴν τῷ τῶν κινουμένων αὐ πάντων ἡγουμένω· κινεῖν δὲ τούτῳ τοτὲ μὲν ἄλλως, αὐθις δὲ ἐναντίως οὐ θέμις. Ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μῆτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν αἰεὶ, μῆτ' αὐ ὄλον αἰεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας
- 270a** περιαγωγὰς, μῆτ' αὐ δύο τινὲ θεῶ φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐρρήθη καὶ μόνον λοιπόν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικιῶμενον καὶ λαυβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστήν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῆ, δι' ἑαυτοῦ αὐτόν ἰέναι, κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα τοιοῦτον, ὥστε ἀνάπαλι πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας διὰ δὴ τὸ μέγιστον ὄν καὶ ἰσορροπώτατον ἐπὶ μικροτάτον βαῖνον ποδὸς ἰέναι.
- b** **NE. ΣΩ.** Φαίνεται γοῶν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρησθαι πάνθ' ὅσα διελήλυθας.
- ΞΕ.** Λογισάμενοι δὴ συννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. Ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό.
- NE. ΣΩ.** Τὸ ποῖον;
- ΞΕ.** Τὸ τὴν τοῦ παντός φορὰν τοτὲ μὲν ἐφ' ἃ νῦν κινεῖται φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τὰναντία.
- NE. ΣΩ.** Πῶς δὴ;
- ΞΕ.** Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν
- c** οὐρανὸν γιγνομένων τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τεισιωτάτην τροπήν.
- NE. ΣΩ.** Ἔοικε γοῦν.

---

1. Τροπὰι εἶναι κυρίως οἱ ἀνατροπὲς τῆς πορείας τοῦ ἡλίου πρὸς τὰ ἡλιοστάσια, δηλαδὴ στὰ χρονικὰ σημεῖα τοῦ μέσου θεροῦ καὶ τοῦ μέσου χειμῶνα. Οἱ μεταβολὲς ποῦ παράγουν τίς ἐποχὲς εἶναι κοντὰ στὴν ἀνατροπὴ ποῦ προξενεῖ ἡ τροπὴ ὀλόκληρου τοῦ σύμπαντος. Ἡ λέξις ὁμως σημαίνει ἐπίσης (270d, 271c) τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, στὴν ὁποία καταλήγει αὐτὴ ἡ ἀνατροπὴ.

ἀντάλλαγμα, κατὰ τὸ μέτρο τῶν δυνάμεών του, κινεῖται στὴ θέση του μὲ τὴν ἴδια κίνηση· ἀπ' αὐτὸ τοῦ ἔλαχε κατὰ τὴ διανομὴ ἢ κυκλικὴ κίνηση κατ' ἀντίστροφη πορεία, πού τὸ ἀπομακρύνει, ὅσο παίρνει λιγώτερο, ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ κίνηση. Ἀλλὰ νὰ στρέφη πάντοτε τὸ ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του δὲν εἶναι σχεδὸν δυνατὸν σὲ κανένα παρὰ σὲ ἐκεῖνον μόνο πού ὀδηγεῖ ὅλα τὰ κινούμενα· δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται ὁμως νὰ κινῆ ἄλλοτε πρὸς τὴ μιὰ κατεύθυνση καὶ ἄλλοτε πάλι πρὸς τὴν ἀντίθετη. Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους δὲν πρέπει νὰ λέμε, οὔτε ὅτι ὁ κόσμος στρέφει ὁ ἴδιος πάντοτε τὸν ἑαυτὸ του οὔτε πάλι ὅτι ὀλόκληρος καὶ χωρὶς διακοπὴ στρέφεται ἀπὸ τὸ θεὸ μὲ διπλὲς καὶ ἀντίθετες περιστροφές, οὔτε πάλι ὅτι δυὸ κάποιοι θεοὶ τὸν στρέφουν, πού οἱ θελήσεις τους εἶναι ἀντίθετες. Ἀλλ' ὅπως πρὶν λίγο εἰπώθηκε, ἡ μόνη λύση πού μένει εἶναι ἄλλοτε νὰ ὀδηγῆται ἀπὸ μιὰν ἄλλη θεία αἰτία καί, ἀπικτώντας πάλι νέα ζωὴ, νὰ δέχεται ἀπὸ τὸ δημιουργὸ του ἀθανασία ἀνακαινισμένη, καὶ ἄλλοτε, ὅταν ἀφεθῆ στὸν ἑαυτὸ του, νὰ κινῆται μὲ τὴν ἴδια του τὴν κίνηση, ἀφημένως, ἔτσι ὥστε νὰ πορεύεται παλινδρομικὰ πολλὰς χιλιάδες περιόδους, γιὰ τὴν στρέφεται ὄντας μεγαλύτερος ἀπ' ὅλα καὶ βρισκόμενος στὴν πιὸ μεγάλη ἰσορροπία βαδίζει ἀπάνω σὲ ὑπερβολικὰ μικρὴ βάση.

270a

NE. ΣΩ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὅλα, ὅσα ἐξέθεσες, b εἰπώθησαν μὲ πολλὴ πιθανότητα.

XIV. Οἱ ἀνατροπὲς τῆς κινήσεως καὶ οἱ συνέπειές τους

EE. Ἄς σκεφθοῦμε τώρα καὶ ἄς ἐξετάσουμε μαζὶ τοῖς ἀπὸ ἐκεῖνα, πού τώρα εἶπαμε, εἶναι αὐτὸ τὸ φαινόμενο, πού λέμε ὅτι εἶναι αἷτιο ὅλων τῶν ἀξιοθαύμαστων πραγμάτων. Γιὰ τὴν πραγματικὰ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι.

NE. ΣΩ. Ποιὸ ;

EE. Τὸ ὅτι ἡ φορὰ τοῦ σύμπαντος στρέφει ἄλλοτε πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς τωρινῆς κινήσεως καὶ ἄλλοτε πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση.

NE. ΣΩ. Πῶς αὐτό ;

EE. Αὐτὴ ἡ μεταβολὴ κατευθύνσεως πρέπει νὰ θεωρῆς ὅτι, ἀπ' ὅλες τὶς ἀνατροπὲς πού γίνονται στὸν οὐρανὸ, εἶναι ὁ ἡ πιὸ μεγαλύτερη καὶ ἡ πιὸ τελειότερη (1).

NE. ΣΩ. Φαίνεται βέβαια.

ΞΕ. Μεγίστας τοίνυν καὶ μεταβολὰς χρῆ νομίζειν γίνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο εἰκός.

ΞΕ. Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας συμφερούμενας ἄρ' οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ ;

ΞΕ. Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγιστα συμβαίρουσι τῶν τε ἄλλων ζώων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων
d γένος ὀλίγον τι περιλείπεται· περὶ δὲ τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ συνιπίπτει, μέγιστον δὲ τότε καὶ συνεπόμενον τῇ τοῦ παντός ἀνειλίξει τότε, ὅταν ἡ τῆς νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Ἦν ἡλικίαν ἕκαστον εἶχε τῶν ζώων, αὐτηπρῶτον μὲν ἔσθη πάντων, καὶ ἐπαύσατο πᾶν ὅσον ἦν θνητὸν ἐπὶ τὸ γεραίτερον ἰδεῖν πορευόμενον, μεταβάλλον δὲ πάλιν ἐπὶ
e τοῦναντίον οἶον νεώτερον καὶ ἀπαλώτερον ἐφύετο· καὶ τῶν μὲν προεσβυτέρων αἱ λευκαὶ τρίχες ἐμελαίνοντο, τῶν δ' αὖ γενειῶντων αἱ παρειαὶ λεαινόμεναι πάλιν ἐπὶ τὴν παρελθούσαν ὥραν ἕκαστον καθίστασαν, τῶν δὲ ἡβώντων τὰ σώματα λεαινόμενα καὶ σμικρότερα καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα ἕκαστην γιγνόμενα πάλιν εἰς τὴν τοῦ νεογενοῦς παιδὸς φύσιν ἀπῆει, κατὰ τε τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀφομοιούμενα· τὸ δ' ἐντιεῦθεν ἤδη μαραινόμενα κομιδῇ τὸ πάμπαν ἐξηφαιζέτο. Τῶν δ' αὖ βιαίως τελευτώντων ἐν τῷ τότε χρόνῳ τὸ τοῦ ἑκροῦ σῶμα τὰ αὐτὰ ταῦτα πάσχοι παθήματα διὰ
271a τάχους ἄδηλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις διεσφείρειτο.

ΝΕ. ΣΩ. Γένεσις δὲ δὴ τίς τὸτ' ἦν, ὃ ξένε, ζώων ; καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεννῶντο ;

ΞΕ. Δῆλον, ὃ Σώκρατες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ

ΞΕ. Πρέπει λοιπόν νά νομίζουμε ὅτι οἱ πιό σπουδαιότερες μεταβολές γίνονται τότε γιά μᾶς πού ζοῦμε στό ἐσωτερικό του.

ΝΕ. ΣΩ. Κι' αὐτό πιθανό.

ΞΕ. Ἄραγε δέν ξέρομε ὅτι ἡ φύση τῶν ζῶων δύσκολα ἀνέχεται μεταβολές μεγάλες καί πολλές καί κάθε εἶδους πού συμβαίνουν μαζί ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Εἶναι λοιπόν μοιραῖο νά συμβαίνουν τότε καταστροφές μέγιστες καί στά ἄλλα ζῶα καί πρὸ πάντων τοῦτο : ὅτι τὸ ἀνθρώπινο γένος περιορίζεται σὲ λίγο ἀριθμὸ ἐπιζώντων. Αὐτοὶ δ οἱ ἄνθρωποι δοκιμάζουν καί ἄλλες συμφορές, πολλές καί ἀλλόκοτες καί πρωτοφανεῖς, ὅμως τὸ πιό μεγαλύτερο καί ἐπακόλουθο στὴν τότε κυκλική ἐπάνοδο τοῦ σύμπαντος εἶναι ὅταν γίνεται ἡ τροπὴ ἀντίθετα πρὸς ἐκείνη πού κρατεῖ τώρα.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό ;

ΞΕ. Ἡ ἡλικία πού εἶχε καθένα ἀπὸ τὰ ζῶα, αὐτὴ πρῶτα ἀπ' ὅλα σταμάτησε τὴν πορείας, καί κάθε τι πού ἦταν θνητὸ ἔπαυσε νά προσφέρῃ στὰ μάτια τὸ θέαμα ἐνὸς βαθμιαίου γηρασμοῦ, ὅταν ὅμως πάλι ἄλλαξε κατάσταση πρὸς τὸ ἀντίθετο, φύτρωσε, σὰ νά ποῦμε, νεώτερο καί τρυφερώτερο. Καί τότε τῶν γεροντότερων οἱ ἄσπρες τρίχες ἄρχισαν νά e μαυρίζουν καί πάλι ἐκείνων πού εἶχαν γενειάδα οἱ παρειές ἔγιναν λεῖες καί ὁ καθένας ξανάρθε στὴν περασμένη νεότητά του· καί τὰ σώματα τῶν ἀγένειων, γινόμενα λεῖα καί μικρότερα ἀπὸ μέρα σὲ μέρα κι' ἀπὸ νύχτα σὲ νύχτα, ἐπανέρχονταν στὴν κατάσταση τοῦ νεογέννητου παιδιοῦ, μοιάζοντας ὀλότελα κατὰ τὴν ψυχὴ καί τὸ σῶμα. Ὑστερα ἀπ' αὐτό, μαραινόμενα πιά, ἐξαφανίζονταν ὀλότελα. Καί τὸ νεκρὸ πάλι σῶμα ἐκείνων πού πέθαιναν ἀπὸ βίαιο θάνατο τὸν καιρὸ ἐκεῖνο, περνώντας ἀπὸ τὴν ἴδια σειρά μεταμορφώσεων μὲ ταχύτητα, σὲ λίγες μέρες καταστρέφονταν χωρὶς 271a ν' ἀφήνῃ ἕχνη.

XV. Οἱ γιοὶ τῆς γῆς

ΝΕ. ΣΩ. Καί ὁ τρόπος γεννήσεως, ζένε μου, ποιός ἦταν τότε γιά τὰ ζῶα ; Καί κατὰ ποιὸν τρόπο γεννίθησαν τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο ;

ΞΕ. Εἶναι φανερό, Σωκράτη μου, ὅτι τὸ νά γεννηθοῦν

ἦν ἐν τῇ τότε φύσει γεννώμενον, τὸ δὲ γηγενές εἶναι ποτε γένος λεχθέν τοῦτ' ἦν τὸ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον, ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἱ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἑξῆς χρόνον ἐγειρόντων, τῆσδε δὲ κατ' ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγένονθ' ἡμῖν τῶν λόγων, οἱ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. Τὸ γὰρ ἐντεῦθεν οἶμαι χρῆ συννοεῖν. Ἐπόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰεναί φύσιν, ἐκ τῶν τετελετηκότων αὐτῶν, κειμένων δὲ ἐν γῆ, πάλιν ἐκεῖ συνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους, ἐπεσθαι τῇ τροπῇ συνανακλυομένης εἰς τὰναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φρομένους, οὕτως ἔχειν τοῦνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισεν.

NE. ΣΩ. Κομιδῆ μὲν οὖν τοῦτο γε ἐπιταί τοῖς ἐμπροσθεν. Ἄλλὰ δὴ τὸν βίον οὐν ἐπὶ τῆς ἑκείνου φῆς εἶναι δυνάμει, πότερον ἐν ἐκείναις ἦν ταῖς τροπαῖς ἢ ἐν ταῖσδε; Τὴν μὲν γὰρ τῶν ἀστρον τε καὶ ἡλίω μεταβολὴν δηλον ὡς ἐν ἑκατέρῃσιν συμπίπτει ταῖς τροπαῖς γίνεσθαι.

ΕΞ. Καλῶς τῷ λόγῳ συμπαραηκολούθησας. Ὁ δ' ἦρου περὶ τοῦ πάντα αὐτόματα γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἡκιστα τῆς νῦν ἐστι καθεστηκυίας φορᾶς, ἀλλ' ἦν καὶ τοῦτο τῆς ἐμπροσθεν. Τότε γὰρ αὐτῆς πρώτον τῆς κυκλήσεως ἤρχεν ἐπιμυθούμενος δλης ὁ θεός, ὡς δ' αὐτὰ κατὰ τόπους ταυτῶν τοῦτο, ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων παντ' ἦν τὰ τοῦ κόσμου μέση διειλημμένα· καὶ δὴ καὶ τὰ ζῶα κατὰ γένρ καὶ ἀγέλας οἷον νομῆς θεῶ· διειλήφασαν δαίμονες, αὐτάρκης εἰς πάντα ἑκαττος ἐκάστοις ὧν οἷς αὐτὸς ἐνεμεν, ὥστε οὐτ' ἀγριον ἦν οὐδὲν οὔτε ἀλλήλων ἐδάδαί, πόλεμός τε οὐκ ἐνῆν οὐδὲ στάτις τὸ πρῶταν· ἀλλὰ ἢ ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως

1. Ὁ Πλάτων ἀρέσκειται νὰ ὑπεθυμίζῃ ἢ νὰ μεταποτίζῃ τὸ μῦθο τῶν «αὐτοχθόνων». Βλέπε Μέν. 237b, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸ αὐτόχθονο τῶν Ἀθηναίων. Ἐπίσης βλ. Πολιτεία 414e: «... Πραγματικά ὅμως βρίσκονταν τὸν καιρὸ ἐκεῖνο μέσα στὴ γῆ καὶ ἐκεῖ μέσα ἐπαιρναν οἱ ἴδιοι τὴ μέρφωσή τους καὶ τὴν παιδευσή τους, τὰ ὅπλα τους καὶ ἡ ὑπόλοιπη ἀρματωσιά τους τὴν κατασκευὴ της· ὅταν δὲ ἦταν φτιαγμένα στὴν ἐντέλεια, ἀμέσως πιά ἡ γῆ, ὄντας μητέρα τους, τοὺς ἔστειλε στὸν ἀπάνω κόσμο, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει τώρα τῇ χώρα πού κατοικοῦν νὰ τὴν ὑποστηρίξουν σὰ μητέρα καὶ τροφὸ τους με βουλή καὶ με πόλεμο, ἀν κανένας ἐρχεται ἐναντίον τους, καὶ στὴν ὑπεράσπιση τῶν ἄλλων πολιτῶν νὰ ἔχουν τὴ σκέψη ὅτι πρόκειται γιὰ ἀνθρώπους πού εἶναι ἀδέρφια τους καὶ ἔχουν γεννηθῆ, ὅπως καὶ αὐτοί, ἀπὸ τῆ γῆ».

τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲν ἦταν δυνατὸν στὴν τότε φύση τους, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἱστορία ποὺ διηγοῦνται γιὰ μιὰ γενεὰ πὼς γεννήθηκε κάποτε ἀπὸ τὴ γῆ (1), αὐτὸ συνέβηκε ἐκεῖνον τὸν καιρὸ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ξανάβγαιναν ἀπὸ τὴ γῆ, καὶ ἡ ἀνάμνησή του μεταδόθηκε ἀπὸ τοὺς πρῶτους προγόνους μας, ποὺ γειτόνευαν τὸν ὑπόλοιπο χρόνο μὲ τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἀρχαίας κυκλικῆς περιφορᾶς καὶ γεννήθηκαν στὴν ἀρχὴ τοῦ τωρινοῦ κύκλου. Αὐτοὶ μᾶς ἔγιναν κήρυκες αὐτῶν τῶν παραδόσεων, γιὰ τὶς ὁποῖες σήμερα πολλοὶ ἄνθρωποι χωρὶς λόγο ἀμφιβάλλουν. Γιατὶ αὐτό, νομίζω, πρέπει νὰ καταλάβουμε πέρα γιὰ πέρα. Ἦταν ἐπόμενο οἱ γέροντες νὰ ἐπανέρχονται στὴν κατάστασι τῶν παιδιῶν, οἱ πεθαμένοι πάλι καὶ θαμμένοι στὴ γῆ ἐπόμενο ἦταν νὰ ξανασχηματίζονται ἐκεῖ καὶ νὰ ξανάρχωνται στὴ ζωὴ, παρασυρμένοι ἀπὸ τὴν ἐπαναστροφή, ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ παλινδρομοῦν ἀντίθετα πρὸς τὴ γέννησι, καὶ ἐπειδὴ γι' αὐτὸν τὸ λόγο γεννιώνταν ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὴ γῆ, ἔτσι πῆραν ἀπ' ἐκεῖ τὸ ὄνομά τους καὶ τὴν ἱστορία τους ἐκεῖνοι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲν τοὺς μετέφερε κάποιος θεὸς σὲ ἄλλη μοῖρα.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀσφαλῶς αὐτὸ ἀκολουθεῖ τὰ προηγούμενα. Ἄλλὰ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ποὺ λές πὼς ἦταν τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου, σὲ ποιὰν ἀπὸ τὶς δυὸ ἦταν, στὶς τροπές τῆς ἀρχαίας περιστροφῆς ἢ σ' αὐτὴν ποὺ ζοῦμε ; Γιατὶ ἡ μεταβολὴ ποὺ γίνεται στὴν πορεία τῶν ἀστρῶν καὶ τοῦ ἡλίου, εἶναι φανερὸ ὅτι συμβαίνει νὰ γίνεται καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλῃ τροπῇ.

ΞΕ. Καλὰ παρακολούθησες τὸ συλλογισμό. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ποὺ ρώτησες ὅτι ὅλα γεννιώνται ἀπὸ μόνονα τους γιὰ τὴ χρῆσι τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν τωρινὴ πορεία, ἀλλ' ἀνήκει καὶ αὐτὸ στὸν προηγούμενον κύκλον. Γιατὶ τότε πρῶτα πρῶτα αὐτὴ τὴν περιστροφή τὴν κυβερνοῦσε καὶ τὴ φρόντιζε ὅλη ὁ θεός, ὅπως πάλι κατὰ τόπους τὸ ἴδιον συνέβαινε, ἀφοῦ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἦταν μοιρασμένα ἀπὸ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐπιφορτισμένους νὰ τὰ κυβερνοῦν. Καὶ μάλιστα καὶ τὰ ζῶα τὰ εἶχαν μοιραστῆ κατὰ γένη καὶ ἀγέλες, σὰν βοσκοί, θεῖα πνεύματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καθένα, μὴ ἔχοντας ἀνάγκη τοῦ ἄλλου, μόνον προνοοῦσε γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες τους, ὥστε κανένα δὲν ἦταν ἄγριο οὔτε ἀλληλοτρῶγονταν, καὶ δὲν ὑπῆρχε μεταξὺ τους οὔτε πόλεμος οὔτε κανενὸς εἶδους φιλονικία· καὶ ἄλλα εὐεργετήματα ὅσα εἶναι ἐπακόλουθα αὐτῆς τῆς τακτοποιήσεως, ὅτ' μποροῦσε κανεὶς νὰ διηγηθῆ χιλιάδες.

ἐπόμεια, μυρία ἂν εἴη λέγειν. Τὸ δ' οὖν τῶν ἀνθρώπων λεχθέν
αὐτομάτου πέρι βίου διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται. Θεὸς ἔνεμεν
αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῶον ὃν
ἕτερον θεϊότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι·

272a γυναικῶν καὶ παιδῶν· ἐκ γῆς γὰρ ἀνσβιώσκοντο πάντες,
οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν· ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν
πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόρους εἶχον ἀπὸ τε δένδρων καὶ πολ-
λῆς ἕλης ἄλλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φρομένους, ἀλλ' οὐτομά-
της ἀναδιδούσης τῆς γῆς. Γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστροτοι θυραλοῦν-
τες τὰ πολλὰ ἐνέμοντο· τὸ γὰρ τῶν ὥρων αὐτοῖς ἔλυπον
ἐκέκρατο, μαλακὰς δὲ εὐνάς εἶχον ἀναφρομένης ἐκ γῆς
b πῶας ἀφθόρου. Τὸν δὲ βίον, ὃ Σώκρατες, ἀκούεις μὲν τὸν
τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ' ὃν λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι, τὸν νυνί,
παρῶν αὐτὸς ἦσθησαι· κρῖναι δ' αὐτοῖν τὸν εὐδαιμονέστερον
ἄρ' ἂν δύναίό τε καὶ ἐθελήσειας;

NE. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

ΞΕ. Βούλει δήτα ἐγὼ σοι τρόπον τινὰ διακρίνω;

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

*ΞΕ. Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, περὶ τῆς
αὐτοῖς οὖτω πολλῆς τυχλῆς καὶ δυνάμεως τρὸς τὸ μὴ μόνον
ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίγνε-
c σθαι, κοτεχρῶντο τούτοις σύμπτοιιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετὰ
τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὀμιλοῦντες, καὶ πνιθανόμενοι
παρὰ πάσης φύσεως εἰ τινὰ τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ἦσθητιό
τι διάφροον τῶν ἄλλων εἰς τυναγρυμὴν φρονήτους, ἐκκρίτοι
ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίω πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ
δ' ἐμπιμπλάμενοι σίτων ἄδην καὶ ποιῶν διελέγοντο πρὸς ἄλ-
λήλους καὶ τὰ θηρία [μύθους] οἷα δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ οὗτῶν*

Ἐκεῖνο λοιπὸν ποῦ εἰπώθηκε, πὼς οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν μόνοι τους χωρὶς ἐξωτερικὴ βοήθεια, εἰπώθηκε γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο. Ὁ ἴδιος ὁ θεὸς τοὺς ἐποίοιμινε καὶ ὁ ἴδιος τοὺς κυβερνοῦσε, καθὼς ἀκριβῶς τώρα οἱ ἄνθρωποι, ποῦ εἶναι ζῶο πρὸ θεϊκῶ, κυβερνοῦν ἄλλα εἶδη ζῶων κατώτερα ἀπ' αὐτούς. Ὅταν τοὺς κυβερνοῦσε ἐκεῖνος, δὲν ὑπῆρχαν πολιτικὰ συστήματα οὔτε καθένας εἶχε δικές του γυναῖκες καὶ παιδιά. Γιατὶ ἀπὸ 272a τῆ γῆ ξαναγύριζαν στὴ ζωὴ ὅλοι, χωρὶς νὰ θυμοῦνται τίποτα ἀπὸ τὴν προηγούμενη ὑπαρξή τους· τέτοια δὲν ὑπῆρχαν, εἶχαν ὅμως ἀφθονοὺς καρποὺς ἀπὸ τὰ καρποφόρα δέντρα καὶ ἀπὸ πολλὴ ἄλλη βλάστηση, ποῦ δὲν φύτρωναν ὕστερα ἀπὸ καλλιέργεια, ἀλλὰ ἡ γῆ μόνη τῆς τοὺς πρόσφερε. Καὶ γυμνοὶ καὶ χωρὶς κρεββάτια, ζώντας στὸ ὑπαιθρο τὸ περισσότερο, τὰ συγκόμιζαν, γιατί οἱ ἐποχές τους ἦταν μέτριες, ὥστε δὲν ὑπόφεραν, καὶ εἶχαν μαλακὰ κρεββάτια ἀπὸ χλόη ποῦ φύτρωνε ἀπὸ τῆ γῆ ἀφθονη. Ἀκοῖσες λοιπὸν, Σωκράτη, τῆ ζωὴ ποῦ b ἔκαναν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου. Αὐτὴν, ποῦ λένε πὼς εἶναι κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Δία, τὴν τωρινή, ζώντας τὴν ὁ ἴδιος τὴ γνωρίζεις. Θὰ μπορούσες τώρα καὶ θὰ 'θελες νὰ κρίνης ποιά ἀπ' τὶς διὸ εἶναι περισσότερο εὐτυχεσιμένη;

ΝΕ. ΣΩ. Μὲ κανένα τρόπο.

ΞΕ. Τότε θέλεις νὰ σοῦ κάμω ἐγὼ τὴν ἐκλογὴ μὲ κάποιον τρόπο;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

XVI. Ὁ κόσμος στὴν ἐγκατάλειψη. Ὁ ἄνθρωπος στὴ φυσικὴ κατάσταση

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, ἔχοντας τόσο πολλὴ ἀνεσθὴ καὶ ἰκανότητα γιὰ νὰ μπορούν νὰ σινεννοοῦνται ὄχι μόνο μὲ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ μὲ θηρία, ἔκαναν κατάχρηση ὅλων αὐτῶν τῶν πλεονεκτημάτων γιὰ νὰ ἀσκοῦνται c στὴ φιλοσοφία, ἐπικοινωνοῦσαν μὲ θηρία καὶ μεταξὺ τους καὶ ρωτοῦταν ὅλα τὰ δημιουργήματα, γιὰ νὰ ἰδοῦν ἂν κανένα; προικισμένο μὲ κάποια ἰδιαίτερη δύναμη, ἐνωιαθε κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα θησαυρίζοντας σοφία—εὐκολα καταλαβαίνομε ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ξεπερνοῦσαν ἀπείρως σὲ εὐτυχία τοὺς τωρινούς. Καὶ ὅτι, χορτασμένοι ὑπερβολικὰ ἀπὸ τροφὲς καὶ ποτά, ἀντάλλαζαν μεταξὺ τους καὶ μὲ θηρία μύθους, ὅπως ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους διηγοῦν-

Πλάτωνος Πολιτικός

- d λέγονται, και τοῦτο, ὡς γε κατὰ την ἐμὴν δόξαν ἀποφῆναισθαι, και υαλ' εὔκριτον. Ὅμως δ' οὖν ταῦτι μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μηνυτῆς τις ἱκανὸς φανῆ, ποτέρως οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περὶ τε ἐπιστημῶν και τῆς τῶν λόγων χρείας· οὐ δ' ἔνεκα τὸν μῦθον ἠγείραμεν, τοῦτο λεκτέον, ἵνα τὸ μετὰ τοῦτο εἰς τὸ πρόσθεν περαίνωμεν. Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελεώθη και μεταβολὴν ἔδει γίγνεσθαι και
- e δὴ και τὸ γήινον ἤδη πᾶν ἀνήλωτο γένος, πάσας ἐκάστης τῆς ψυχῆς τὰς γενέσεις ἀποδεδωκυίας, ὅσα ἦν ἐκάστη προσταχθὲν τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα πεσοῦσης, τότε δὴ τοῦ παντός ὁ μὲν κυβερνήτης, ὅλον πηδαλίων οἶακος ἀφέμενος, εἰς την αὐτοῦ περιωπὴν ἀπέστη, τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἰμαρμένη τε και σύμφυτος ἐπιθυμία. Πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους συνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γρόντες ἤδη τὸ γινόμενον, ἀφίεσαν αὐτὰ μέρη τοῦ
- 273a κόσμου τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας· ὁ δὲ μεταστρεφόμενος και συμβάλλων, ἀρχῆς τε και τελευτῆς ἐν νητίαν δρομὴν δρομηθεῖς, σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν ἄλλην αὐτῷ φθορὰν ζῶων παντοίων ἀπηργάσατο. Μετὰ δὲ τοῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θυρόβιον τε και ταραχῆς ἤδη πανόμενος και τῶν σεισιῶν γαλήνης ἐπιλαβόμενος εἰς τὸν εἰωθότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ἦει, ἐπιμέλειαν και κράτος ἔχων
- b αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε και ἑαυτοῦ, την τοῦ δημιουργοῦ και πατρὸς ἀπομνημονεύων διδαχὴν εἰς δύναιμιν. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκριβέστερον ἀπειτέλει, τελευτῶν δὲ ἀμβλύτερον· τούτων δὲ αὐτῷ τὸ σωματοειδὲς τῆς συγκράσεως αἴτιον, τὸ τῆς πάλαι ποτὲ φύσεως σύνηροφον, ὅτι πολλῆς ἦν μετέχον ἀταξίας πρὶν εἰς τὸν νῦν κόσμον ἀφικέσθαι. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς σινηθέντος πάντα καλὰ κέκτηται. Παρὰ δὲ τῆς ἔμπροσθεν
- e ἔξεως, ὅσα καλὰ και ἄδικα ἐν οὐρανῷ γίγνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτὸς τὸ ἔχει και τοῖς ζῴοις ἐναπρηγάξεται. Μετὰ μὲν οὖν τοῦ κυβερνήτου τὰ ζῶα τρέφω ἐν αὐτῷ σμικρὰ μὲν

ται και τώρα, και αυτό, σύμφωνο με τὴ γνώμη μου, εὐκολα d
ἐπίσης τὸ καταλαβαίνει κανείς. "Ὁμως ἄς τ' ἀφήσουμε τώρα
αὐτά, ὡσότου βροῦμε κανένα ἱκανὸ ἑρμηνευτὴ γιὰ νὰ μᾶς πῆ
μὲ ποιὸ πνεῦμα οἱ ἄνθρωποι ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἶχαν τὸν πόθο
τῶν ἐπιστημῶν και ἤξεραν τὴ χρησιμότητα τῶν συνομιλιῶν.
Γιὰ ποιὸ λόγο ξυπνήσαμε τὸ μῦθο, αὐτὸ πρέπει νὰ ποῦμε
τώρα, γιὰ νὰ φέρουμε, ἔπειτα ἀπὸ τὰ προηγούμενα, σὲ καλὸ
τέλος τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ διαλόγου μας.

"Ὅταν πραγματικὰ συμπληρώθηκε ὁ χρόνος, ὁ ὠρισμέ-
νος σὲ ὄλα αὐτὰ τὰ πράγματα, και ἦρθε πιά ἡ ὥρα νὰ γίνη
μεταβολή, και ὅταν ἀκριβῶς τὸ γένος, τὸ φυόμενο ἀπὸ τὴ γῆ,
ἐξαφανίστηκε πιά ὀλόκληρο, ἀφοῦ κάθε ψυχὴ εἶχε ἀποδώσει e
ὄλα ὅσα ἦταν νὰ γεννήση και ἔπεσαν στὴ γῆ τόσα σπέρματα, ὅσα
σὲ κάθε μιὰ τῆς εἶχαν καθοριστῆ, τότε πιά ὁ κυβερνήτης τοῦ
σύμπαντος, ἀφήνοντας, νὰ ποῦμε, τὸ πηδάλιο, ξαναγύρισε στὸ
παρατηρητήριό του, και στὸν κόσμο ξανάδωσε παλινδρομικὴ
στροφή τὸ πεπρωμένο και ἡ ἔμφυτη κλίση." Ὅλοι λοιπὸν τότε οἱ
κατὰ τόπους θεοὶ ποὺ συγκυβερνοῦσαν με τὴν ὕψιστη θεότη-
τα, ἀφοῦ κατάλαβαν ὅ,τι ἔγινε, ἀφῆσαν πάλι τὰ μέρη τοῦ κό-
σμου, τὰ ἐμπιστευμένα στὶς φροντίδες τους. Σ' αὐτὴ τὴν πε- 273a
ριστροφή και τὴν ἀναστροφή ὁ κόσμος, ἐπιθυμώντας κίνη-
ση ἀντίθετη ἀπὸ ἐκείνη τῆς ἀρχῆς και τοῦ τέλους, σεισμὸ
μεγάλο ἔκανε μέσα του και προξένησε πάλι ἄλλη κα-
ταστροφή κάθε εἶδους ζώων. "Ἐπειτα ἀπ' αὐτά, ἀφοῦ
πέρασε ἀρκετὸς χρόνος, οἱ ἀναστατώσεις και ἡ ταρα-
χὴ τελείωσαν πιά, οἱ σεισμοὶ καθησύχασαν και ὁ κόσμος
ἐξακολούθησε τὴ συνηθισμένη δικὴ του πορεία, φροντί-
ζοντας ὁ ἴδιος και κυβερνώντας σὰν κύριος και ἐκείνους
ποὺ ἔφερε στὸν κόλπο του και τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ
του· κρατοῦσε καλὰ στὴ μνήμη του, ὅσο μπορούσε, τὴ δι- b
δασκαλία τοῦ δημιουργοῦ του και πατέρα. Στὴν ἀρχὴ, λοιπὸν
ἐκτελοῦσε τὰ ἔργα του με ἀρκετὴν ἀκρίβεια, στὸ τέλος ὁμως
χαλαρώτερα· αἰτία ἦταν ἡ σωματικὴ σύσταση στὴ σύν-
θεσή του, ἡ σύντροφος τῆς μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ φύσε-
ώς του, γιατί ἔφερε μαζί της πολλὴν ἀτάξια προτοῦ νὰ φτάση
στὸν τωρινὸ κόσμο. Ἄπὸ τὸ δημιουργὸ του εἶχε πάρει
πᾶν ὅ,τι ἦταν καλὸ· ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προηγούμενη σύστασή του c
ὅσα κακὰ και ἄδικα γίνονται στὸν οὐρανὸ, αὐτὸς ὁ ἴδιος τὰ
ἔχει ἀπὸ κείνην και τὰ μεταδίνει και στὰ ζῶα. Με τὴ συν-
δρομὴ τοῦ πηδαλιούχου, τρέφοντας τὰ ζῶα ποὺ ζοῦσαν στὸν

- φλαῦρα, μεγάλα δὲ ἐνέτικτεν ἀγαθὰ χωριζόμενος δὲ ἐκείνου τὸν ἐγγύτατον χρόνον αἰεὶ τῆς ἀφέσεως κάλλιστα πάντα διάγει, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ λήθης ἐγγιγνομένης, ἐν αὐτῷ μᾶλλον κοί δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμοστίας πάθος,
- d** τελευτῶντος δὲ ἐξανθεῖ τοῦ χρόνου καὶ σμικρὰ μὲν τὰ γρηῃά, πολλὴν δὲ τὴν τῶν ἐναντίων κρᾶτιν ἐπεγκεραννύμενος ἐπὶ διαφθορᾶς κίνδυνον αὐτοῦ τε ἀφικνεῖται καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. Διὸ δὴ καὶ τότε Ἰδὴ θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτόν, καθορῶν ἐν ἀπορρίαις ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμαθῆις ὑπὲρ ταραχῆς διαλυθεῖς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιοτήτος ἄπειρον ὄντα πόντον δόξη,
- e** πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλιῶν γιγνόμενος, τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας, κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν ἀθάνατον αὐτόν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται. Τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἀπάντων εἴρηται· τὸ δ' ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν ἱκανὸν ἐκ τοῦ πρόσθεν
- f** ἀπτοιμένοις τοῦ λόγου· στρεφθέντος γὰρ αὐτοῦ τοῦ κόσμου τὴν ἐπὶ τὴν νῦν γένεσιν ὁδὸν τὸ τῆς ἡλικίας αὐτὸ πάλιν ἴστατο καὶ καινὰ τὰναντία ἀπεδίδου τοῖς τότε. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ σμικρότητος ὀλίγον δέοντα ἠφανίσθαι τῶν ζώων ἠδξάνετο, τὰ δ' ἐκ γῆς νεογενῆ σώματα πολλαὰ φύντα πάλιν ἀποθνήσκοντα εἰς γῆν κατήξει. Καὶ τὰλλά τε πάντα μετέβαλλε,
- 274a** ἀπομιμούμενα καὶ συνακολουθοῦντα τῷ τοῦ παντὸς παθήματι, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς κνήσεως καὶ γεννήσεως καὶ τροφῆς μίμημα συνείπετο τοῖς πᾶσιν ὑπὲρ ἀνάγκης· οὐ γὰρ ἐξῆν ἔτι ἐν γῇ δι' ἐτέρων συνισιάντων φύεσθαι ζῶον, ἀλλὰ καθάπερ τῷ κόσμῳ προστέτακτο αὐτοκράτορα εἶναι τῆς αὐτοῦ πορείας, οὕτω δὴ κατὰ ταῦτά καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῖς δι' αὐτῶν, καθ' ὅσον οἶον τ' ἦν, φύειν τε καὶ γεννᾶν καὶ τρέφειν προσετάττετο ὑπὸ τῆς
- b** ὁμοίας ἀγωγῆς. Οὐδὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὠρμηκε πᾶς, ἐπ' αὐτῷ.

κόλπο του, τὰ μικρὰ κοὶ ἀνάξια λόγου, μὲγάλα ἀγαθὰ γεννοῦσε· ἀλλὰ χωριζόμενος ἀπ' ἐκεῖνον, σὲ κάθε μὲν περίοδο πού ἀκολουθεῖ ἀμέσως αὐτὴ τὴν ἐγκατάλειψη, κυβερνᾷ ἀκόμη ὅλα τὰ πράγματα γιὰ τὸ καλύτερο· μὲ τὴν πρόοδο ὁμως τοῦ χρόνου κι ὅταν ἡ λησμονιὰ τὸν κυριεῦθ περισσότερο, κυριαρχεῖ τὸ πάθος τῆς παλιᾶς ἀκαταστασίας, καὶ στὸ τέλος **d** χάνει τὴν ἀνθηρότητά του καὶ μικρὰ εἶναι τὰ ἀγαθὰ καὶ πολλὰ τοιναντίον τὰ κακὰ, πού σμίγοντάς τα τὸ συγχωνεύει, ὥσπου φτάνει στὸν κίνδυνο νὰ καταστραφῇ ὁ ἴδιος μαζὶ μ' ἐκεῖνα πού κλείνει μέσα του. Τότε λοιπὸν πιά ὁ θεὸς πού τὸν τακτοποίησε, βλέποντας νὰ βρίσκεται σὲ δυσκολίες, ἀπὸ ἔγνοια μὴπως, ἀφοῦ ὑποστῇ μεγάλες βλάβες ἀπὸ τὴν ταραχὴ καὶ διαλυθῇ, καταβυθιστῇ στὸν ἀπειροπόντο τῆς ἀνομοιότητος, παίρνει πάλι τὸ πηδάλιό **e** του, ἐπανορθώνει ἐκεῖνα πού βρισκόνταν σὲ κακὴ κατάστασι καὶ εἶχαν διαλυθῇ στὴν πρωτύτερη περίοδο, τὸν τακτοποιεῖ καί, ἀνακαινίζοντάς τον, τὸν κάνει ἀθάνατο καὶ ἀγέραστο.

Ἔτσι λοιπὸν τελεῶνει ὅλη αὐτὴ ἡ παράδοσι. Γιὰ νὰ τὴν κάνουμε νὰ χρησιμεύσῃ στὸν καθορισμὸ τοῦ βασιλιᾶ, μᾶς εἶναι ἀρκετὸ νὰ ξανασυνδέσομε τὴ σιζήτησή μας μὲ τὸ προηγούμενο ἐπεισόδιο. Ὅταν πάλι ὁ κόσμος, μὲ μιὰ νέα ἀνατροπὴ, ξανάρθε στὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ στὸν τρόπο τῆς τωρινῆς γενέσεως, ἡ πορεία τῆς ἡλικίας σταμάτησε πάλι γιὰ δευτέρη φορὰ καὶ ἀπόδωσε καινούργια τ' ἀντίθετα πρὸς τὰ τότε. Γιατὶ ἄλλα ζῶα, ὅσα ἐξ αἰτίας τῆς μικρότητος λίγο ἔλειψε ν' ἀφανιστοῦν, ἄρχισαν νὰ ἀυξάνουν, καὶ τὰ ἀπὸ τὴ γῆ μόλις γεννηθέντα σώματα ἄρχισαν πάλι νὰ ἀσπρίζουν, ἔπειτα νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν κάτω στὴ γῆ, καὶ ὅλα τὰ **274a** ἄλλα μεταβάλλονταν, ἀπομιμούμενα καὶ ἀκολουθώντας μαζὶ τὸ πάθημα τοῦ σύμπαντος· ἰδιαίτερα οἱ ἀπομιμήσεις τῆς ἐγκυμοσύνης καὶ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς τροφῆς ἀκολουθοῦσαν ἐξ ἀνάγκης. Γιατὶ δὲν ἦταν πιά δυνατόν νὰ γεννιέται ζῶο μέσα στὰ σπλάχνα τῆς γῆς ἀπὸ συνδρομὴ ξένων στοιχείων ἀλλὰ, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν ὑποχρεωμένος ὁ κόσμος νὰ εἶναι ἀπόλυτα κύριος τῆς δικῆς του πορείας, ἔτσι τώρα καὶ τὰ ἴδια τὰ μέρη του ἔπρεπε μὲ τὸν ἴδιο νόμο μόνα τους, ὅσο τοὺς ἦταν δυνατόν, νὰ κυφοροῦν καὶ νὰ γεννοῦν καὶ νὰ τρέφουν.

Τώρα γιὰ ποιά αἰτία ξεκίνησε ὅλη αὐτὴ ἡ ὁμιλία, **b**

νῦν ἐσμὲν ἤδη. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων θηρίων πολλὰ ἂν
 καὶ μακρὰ διεξελεθεῖν γίγνοιτο, ἐξ ὧν ἕκαστα καὶ δι' ἃς
 αἰτίας μεταβέβληκ'· περὶ δὲ ἀνθρώπων βραχύτερα καὶ μάλ-
 λον προσήκοντα. Τῆς γὰρ τοῦ κεκτημένου καὶ νέμοντος ἡμᾶς
 δαίμονος ἀπερημηθέντες ἐπιμελείας, τῶν πολλῶν αὐθιρίων,
 ὅσα χαλεπὰ ἰὰς φύσεις ἦν, ἀπαγριωθέντων, αὐτοὶ δὲ ἀσθε-
 νεῖς ἄνθρωποι καὶ ἀφύλακιοι γεγονότιες διηρηπάζοντο ὑπ'
 e αὐτῶν, καὶ ἔτ' ἀμήχανοι καὶ ἄτεχνοι κατὰ τοὺς πρώτους
 ἦσαν χρόνους, ἅτε τῆς μὲν αὐτομάτης τροφῆς ἐπιλελοιπυίας,
 πορίζεσθαι δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω διὰ τὸ μηδεῖον αὐτοὺς
 χρεῖαν πρότερον ἀναγκάζειν. Ἐκ τούτων πάντων ἐν μεγά-
 λαις ἀπορίαις ἦσαν. Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ
 θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παι-
 δεύσεως, πῶρ μὲν παρὰ Προμηθέως, τέχναι δὲ παρ' Ἡφαί-
 d στιον καὶ τῆς συντέχνου, σπέρματα δὲ αὐ καὶ φυτὰ παρ'
 ἄλλων· καὶ πάνθ' ὁπόσα τὸν ἀνθρώπινον βίον συγκατασκευά-
 κεν ἐκ τούτων γέγονεν. ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη¹
 νυνδὴ, τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι' ἑαυτῶν
 τε ἔδει τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὐτῶν
 ἔχειν καθάπερ ὅλος ὁ κόσμος, ὧ συμμιμούμενοι καὶ συνεπό-
 μενοι τὸν ὅσι χρόνον νῦν μὲν οὕτως, τοτὲ δὲ ἐκείνως ζῶμέν-
 e τε καὶ φύμεθα. Καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ μύθου τέλος ἐχέτω,
 χρήσιμον δὲ αὐτὸν ποιησόμεθα πρὸς τὸ κατιδεῖν ὅσον ἡμάρ-
 τομεν ἀποφηνάμενοι· τὸν βασιλικὸν τε καὶ πολιτικὸν ἐν τῷ
 πρόσθε λόγῳ.

NE. ΣΩ. Πῶς οὖν καὶ πόσον ἀμάρτημα φῆς εἶναι
 γεγονὸς ἡμῖν;

ΞΕ. Τῆ μὲν βραχύτερον, τῆ δὲ μάλα γενναῖον καὶ πολ-
 λῶ μείζον καὶ πλέον ἦ τότε.

NE. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅτι μὲν ἐρωτώμενοι τὸν ἐκ τῆς νῦν περιφορᾶς

ἦρθε ἡ ὥρα νὰ τὸ ποῦμε. Ὡς πρὸς τὰ ἄλλα θηρία, θὰ χρειάζονταν πολλοὶ λόγοι καὶ χρόνος γιὰ νὰ ποῦμε λεπτομερῶς ποιά ἦταν ἡ καταγωγή κάθε εἴδους καὶ γιὰ ποιῆς αἰτίες ἄλλαξαν. Ἀλλὰ γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἀνθρώπους, μιὰ τέτοια ἔκθεσις εἶναι βραχύτερη καὶ πιὸ κατάλληλη. Γιατὶ στερημένοι τῆ φροντίδα τοῦ δαίμονα, πού μᾶς εἶχε στὴν κατοχή του καὶ στὴ φύλαξή του, ἀφοῦ τὰ πολλὰ θηρία μὲ τὴ σειρά τους, ὅσα ἀπὸ φυσικό τους ἦταν ἄγρια, ἐξαγριώθηκαν, οἱ ἴδιοι οἱ ἀνθρώποι, ὄντας χωρὶς δύναμη καὶ χωρὶς προστασία, γίνονταν τότε λεία αὐτῶν τῶν θηρίων, κι ἀκόμα ἦταν στὰ πρῶτα χρόνια χωρὶς μηχανήματα καὶ χωρὶς τέχνη, ἐπειδὴ ἡ τροφή, πού αὐτόματα προέρχεται ἀναβλαστάνοντας ἀπὸ τῆ γῆ, εἶχε ἐκλείψει καὶ δὲν ἤξεραν ἀκόμη νὰ τὴν προμηθεύωνται, ἐπειδὴ καμὴ ἀνάγκη δὲν τοὺς εἶχε πιέσει πρωτύτερα. Γιὰ ὅλους λοιπὸν αὐτοὺς τοὺς λόγους βρίσκονταν σὲ μεγάλες στενοχώριες. Ἀπὸ τότε ἀκριβῶς μᾶς ἔχουν παραχωρηθῆ, σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχαῖες παραδόσεις, δῶρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς μαζί μὲ τ' ἀναγκαῖα μαθήματα καὶ τὴν ἀπαραίτητη παιδεία : ἡ φωτιά ἀπὸ τὸν Προμηθεά, οἱ τέχνες ἀπὸ τὸν Ἡφαιστο καὶ ἀπὸ τὴ σύντροφό του στὴν τέχνη θεά, οἱ σπόροι τέλος καὶ τὰ φυτὰ ἀπὸ ἄλλες θεότητες. Καὶ ὅλα, ὅσα ἐβοήθησαν στὴν καλυτέρευση τοῦ ἀνθρώπινου βίου, ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν γίνει, ἀφοῦ, ὅπως εἶπαμε τώρα δά, οἱ ἀνθρώποι στερήθηκαν τῆ φροντίδα τῶν θεῶν καὶ ἔπρεπε μόνοι τους νὰ ὀδηγοῦνται καὶ νὰ φροντίζουν οἱ ἴδιοι γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους, ὅπως ὀλοκληρο τὸ σύμπαν· αὐτὸ μιμούμενοι καὶ παντοτινὰ ἀκολοθώντας, πότε ἔτσι καὶ πότε ἄλλιῶς, ζοῦμε καὶ γεννιόμαστε. Καὶ τώρα λοιπὸν ἄς τελειώσουμε ἐδῶ τὸ μῦθο μας, νὰ τὸν χρησιμοποιήσουμε ὅμως γιὰ νὰ ἰδοῦμε καθαρὰ πόσο κάναμε λάθος, ἔταν ὠρίζαμε τὸν βασιλικὸ καὶ τὸν πολιτικὸ ἀνθρωπο στὴν προηγούμενη ὁμιλία μας.

VII. Τὸ διδάγμα τοῦ μύθου

ΝΕ. ΣΩ. Ποῦ λοιπὸν εἶνα: αὐτὸ τὸ σφάλμα πού ἔχομε κάνει καὶ ποιά εἶναι ἡ σποιδαιότητά το ;

ΕΕ. Σ' ἓνα μέρος μικρότερο καὶ σ' ἄλλο πολὺ σπουδαῖο καὶ πολὺ μεγάλο καὶ σοβαρότερο ἀπὸ τότε.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΕΕ. Νά ! ὅταν μᾶς ζητοῦσαν νὰ ὀρίσουμε τὸ βασιλιά

275a καὶ γενέσεως βασιλέα καὶ πολιτικὸν τὸν ἐκ τῆς ἐναντίας περιούδιον ποιμένα τῆς τότε ἀνθρωπίνης ὀγέλης εἶποιεν. καὶ ταῦτα θεὸν ἀντὶ θνητοῦ, ἑαυτὴ μὲν πάμπολυ παρηγέχθημεν· ὅτι δὲ συμπάσης τῆς πόλεως ἄρχοντα αὐτὸν ἀπεφήναμεν, ὅτινα δὲ τρόπον οὐ διείπομεν, ἑαυτὴ δὲ αὐτὸ μὲν λεχθὲν ἀληθές, οὐ μὴν ὄλον γε οὐδὲ σαφές ἐρρήθη, διὸ καὶ βραχύτερον ἢ κατ' ἐκείνο ἡμῶς ἠμῶς ἠμῶς ἠμῶς.

NE. ΣΩ. Ἀληθῆ.

SE. Δεῖ τοίνυν τὸν τρόπον, ὡς ἔοικε, διορίσαντας τῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως οὕτω τελέως τὸν πολιτικὸν ἡμῖν εἰρησθαι προσδοκᾶν.

NE. ΣΩ. Καλῶς.

b SE. Διὰ ταῦτα μὴν καὶ τὸν μῦθον παρεθέμεθα, ἵνα ἐνδείξαιτο περὶ τῆς ἀγγελαιοτροφίας μὴ μόνον ὡς πάντες αὐτῆς ἀμφισβητοῦσι τῷ ζητουμένῳ τὰ νῦν, ἀλλὰ κἀκεῖνον αὐτὸν ἐναργέστερον ἴδοιμεν, ὃν προσήκει μόνον κατὰ τὸ παράδειγμα ποιμένων τε καὶ βουκόλων τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιμέλειαν ἔχοντα τροφῆς τούτου μόνον ἀξιοθῆναι τοῦ προσρήματος.

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

c SE. Οἶμαι δὲ γ', ὃ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ἔτι μείζον ἢ κατὰ βασιλέα εἶναι τὸ σχῆμα τὸ τοῦ θεοῦ νομέως, τοὺς δ' ἐνθάδε νῦν ὄντας πολιτικοὺς τοῖς ἀρχομένοις ὁμοίοις τε εἶναι μᾶλλον πολὺ τὰς φύσεις καὶ παραπλησιαίτερον παιδείας μετεिल्φέναι καὶ τροφῆς.

NE ΣΩ. Πάντως πον.

SE. Ζητητέοι γε μὴν οὐδὲν ἂν εἶσαν οὐθ' ἦττον οὔτε μᾶλλον, εἴθ' οὕτως εἴτ' ἐκείνως πεφουκασιν.

NE ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ;

d SE. Τῆδε δὴ πάλιν ἐπανέλθωμεν. Ἦν γὰρ ἐφαμεν αὐτεπιτακτικὴν μὲν εἶναι τέχνην ἐπὶ ζώοις, οὐ μὴν ἰδίᾳ γε ἀλλὰ κοινῇ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχουσαν, καὶ προσείπομεν δὴ τότε εὐθὺς ἀγγελαιοτροφικὴν—μέμνησαι γάρ;

NE. ΣΩ. Ναί.

1. Στους «Νόμους» 853c τοῦ Πλάτωνος ἀναφέρεται ὅτι «οἱ ἀρχαῖοι νομοθέτες, καταγόμενοι οἱ ἴδιοι ἀπὸ τοὺς θεοῦς, νομοθετοῦσαν γὰρ τοὺς ἥρωες, γιούς τῶν θεῶν· οἱ ἀνθρώποι γὰρ νομοθετοῦσαν γὰρ τοὺς γιούς τῶν ἀνθρώπων».

καὶ τὸν πολιτικὸ τῆς τωρινῆς κυκλικῆς περιφορᾶς καὶ γενέ-
σεως καὶ εἶπαμε τὸν ἀπὸ τὴν ἀντίθετη περίοδο ποιμένα, πού 2758
κυβερνοῦσε τὴν τότε ἀνθρώπινη ἀγέλη, καὶ ἰάλιστα θεὸ καὶ
ὄχι θνητὶ, πέσαμε σὲ πολὺ μεγάλῃ πλάνῃ. "Ὅταν ὁμως
τὸν παρουσιάσαμε σὰν ἄρχοντα ὀλόκληρης τῆς πόλεως, χωρὶς
νὰ ποῦμε ὠρισμένως κατὰ ποιὸν τρόπο εἶναι τέτοιος, τότε
πάλι ἐκεῖνο πού εἶπαμε ἦταν ἀληθινόν, δὲν ἦταν ὁμως ἡ
ἀλήθεια ὀλόκληρη καὶ καθαρῇ, γι' αὐτὸ καὶ τὸ τελευταῖο
σφάλμα μας ἦταν μικρότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο.

NE. ΣΩ. Ἀλήθεια.

EE. Πρέπει λοιπόν, καθὼς φαίνεται, ἀφοῦ ὠρίσαμε
τὸν τρόπο τῆς ἐξουσίας πού ἀσκεῖ ὁ πολιτικὸς στὴν πόλιν,
νὰ ἐλπίζουμε ὅτι ἔχουμε δώσει γι' αὐτὸν ἓνα τέλειο ὄρισμό.

NE. ΣΩ. Εἶναι ἀλήθεια.

EE. Γι' αὐτὸ λοιπόν παραθέσαμε καὶ τὸ μῦθο, γιὰ νὰ ἡ
δείξουμε ὅτι ὄχι μόνο ὅλοι διαφιλονικοῦν πρὸς τὸν ζητού-
μενον (βασιλικὸν τύπον) τὸν τίτλον τοῦ τροφοῦ τῆς ἀγέλης,
ἀλλὰ γιὰ νὰ ἰδοῦμε καὶ καθαρώτερα αὐτὸν τὸν ἴδιο (τὸν
βασιλέα) πού, ἀφοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν βοσκῶν
καὶ τῶν βουκόλων, φροντίζει νὰ τρέφῃ τὸ ἀνθρώπινο ποί-
μιόν του, μόνος ἀξίζει νὰ τιμηθῇ μὲ παρόμοιο τίτλο.

NE. ΣΩ. Σωστά.

EE. Νομίζω, Σωκράτη, ὅτι αὐτὴ ἡ μορφή τοῦ θεῖου
ποιμένα εἶναι ἀκόμη πολὺ ὑψηλὴ γιὰ ἓνα βασιλιά⁽¹⁾ καὶ ὅτι ο
οἱ ἐδῶ τώρα βρισκόμενοι πολιτικοὶ μας μοιάζουν περισσό-
τερο μὲ τοὺς ὑπηκόους τοὺς κατὰ τὴ γέννησίν τοὺς καὶ εἶναι
σχεδὸν παρόμοιοι μὲ τὰ μαθήματα καὶ τὴν ἀγωγή πού ἔχουν
πάρει.

NE. ΣΩ. Χωρὶς ἄλλο, νομίζω.

EE. Δὲ θὰ μπορούσαν νὰ ἐξετασθοῦν ἀπὸ μᾶς οὔτε λιγώ-
τερο οὔτε περισσότερο, εἴτε ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἔχουν γεννηθῇ.

NE. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

EE. Ἄς ἐπανεέλθουμε πάλι στὴν πρώτη μας συζήτηση.
Αὐτὴ ἡ τέχνη γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε ὅτι ἔχει στὰ ζῶα μιὰ
δύναμη ἀπόλυτη καὶ φροντίζει γι' αὐτὰ ὄχι ἀτομικὰ ἀλλὰ
γιὰ ὅλα μαζί καὶ πού τὴν καλέσαμε τότε ἀμέσως : τέχνη d
πού τρέφει τὶς ἀγέλες—τὸ θυμᾶσαι;

NE. ΣΩ. Μάλιστα.

ΞΕ. Ταύτης τοίνυν πη διημαρτάνομεν. Τὸν γὰρ πολιτικὸν οὐδαμοῦ συνελάβομεν οὐδ' ὠνομάσαμεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἔλαθεν κατὰ τὴν ὀνομασίαν ἐκφυγών.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Τοῦ τὰς ἀγέλας ἐκάστας τρέφειν τοῖς μὲν ἄλλοις που πᾶσι μέτεστι νομεῦσι, τῷ πολιτικῷ δὲ οὐ μετὸν ἐπηρέεκαμεν τοῦνομα, δέον τῶν κοινῶν ἐπενεγκεῖν τι σύμπασιν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις, εἴπερ εἰτύγχανέ γε ὄν.

ΞΕ. Πῶς δ' οὐκ ἦν τό γε θεραπεύειν που πᾶσι κοινόν, μηδὲν διορισθείσης τροφῆς μηδέ τινος ἄλλης πραγματείας ; Ἀλλ' ἢ τινα ἀγελαιοκομικὴν ἢ θεραπευτικὴν ἢ καὶ τινα ἐπιμελητικὴν αὐτὴν ὀνομάσασιν ὡς κατὰ πάντων ἐξῆν περικαλύπτειν καὶ τὸν πολιτικὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δεῖν τοῦτ' ἐσήμαιεν ὁ λόγος.

276a **ΝΕ. ΣΩ.** Ὁρθῶς. Ἀλλ' ἢ μετὰ τοῦτο διαίρεσις αὐτὴν τῶν τρόπων ἐγίγνετ' ἄν ;

ΞΕ. Κατὰ ταῦτά καθ' ἅπερ ἔμπροσθεν διηρούμεθα τὴν ἀγελαιωτροφικὴν πεζοῖς τε καὶ ἀπτῆσι, καὶ ἀμείκτοις τε καὶ ἀκεράτοις, τοῖς αὐτοῖς ἄν που τούτοις διαιρούμενοι καὶ τὴν ἀγελαιοκομικὴν τὴν τε νῦν καὶ τὴν ἐπὶ Κρόνου βασιλείαν περιειληφότες ἄν ἦμεν ὁμοίως ἐν τῷ λόγῳ.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται· ζητῶ δὲ αὐτὸ τί τὸ μετὰ τοῦτο.

ΞΕ. Δῆλον ὅτι λεχθέντος οὕτω τῆς τοῦ ἀγελαιοκομικῆς ὀνόματος οὐκ ἄν ποτε ἐγένεθ' ἡμῖν τό τινας ἀμφισβητεῖν ὡς οὐδ' ἐπιμέλεια τὸ παράπαν ἐστίν, ὥσπερ τότε δικαίως ἡμφεσβητήθη μηδεμίαν εἶναι τέχνην ἐν ἡμῖν ἀξίαν τούτου τοῦ

ΞΕ. Σ' αὐτὴ λοιπὸν κάπως κάναμε λάθος. Γιατὶ τὸν πολιτικὸ πουθενὰ δὲν τὸν περιλάβαμε στὴν ὁμιλία μας οὔτε διατυπώσαμε τ' ὄνομά του, ἀλλὰ μᾶς ξέφυγε χωρὶς νὰ λάβουμε τὰ μέτρα μας τότε ποὺ πιστεύαμε πῶς τὸν ὠνομάσαμε.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Στὸ νὰ τρέφουν τὶς ἀγέλες τοὺς μετέχον νομίζω ὅλοι οἱ ἄλλοι ποιμένες, ἀλλὰ στὸν πολιτικὸ ἀποδώσαμε τὸ ὄνομα, ἂν καὶ δὲν μετέχη, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ δώσουμε σὲ ὅλους συγχρόνως κάποιον ἀπὸ τὰ κοινὰ ὀνόματα. e

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά, ἂν τύχαινε νὰ ὑπάρχη ἓνα.

ΞΕ. Πῶς δὲν τοὺς ἦταν κοινή, νομίζω, σὲ ὅλους ἢ ἐνέργεια νὰ λαβαίνουν πρόνοια, ἐνῶ δὲν τὴ διακρίναμε οὔτε σὰν τροφή οὔτε σὰν κάποια ἄλλη ἀπασχόληση; Ἀλλὰ μιλώντας γιὰ τὴν τέχνη ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὶς ἀγέλες ἢ τὶς περιποιεῖται ἢ ἔχει κάποιαν ἄλλη φροντίδα γι' αὐτές, εἴχαμε ἓνα ὄρισμὸ κατάλληλο νὰ καλύψουμε τὸν πολιτικὸ μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀντιπάλους του, ἐπειδὴ ἀκριβῶς αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἔρευνάς μας.

XVIII. Ὁ ποιμένας ἀνθρώπων τύραννος ἢ βασιλιάς

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά. Ἀλλὰ τότε μὲ ποιὸν τρόπο θὰ κάναμε 276a πάλι τὴ διαίρεση ποὺ ἀκολουθεῖ;

ΞΕ. Ὅπως ἀκριβῶς ἐκάναμε ἀμέσως πρωτύτερα, ὅταν εἴχαμε διαιρέσει τὴν τέχνη ποὺ τρέφει τὶς ἀγέλες σὲ τέχνη ζῶων πεζοπόρων καὶ μὴ πεζοπόρων, ζῶων ποὺ δὲν ζευγαρώνουν καὶ ζῶων χωρὶς κέρατα. Προχωρώντας μὲ ἀνάλογες διαιρέσεις, τὰ μπορούσαμε νὰ περιλάβουμε ἐπίσης, νομίζω, στὴν ἴδια ἔννοια καὶ τὴν τέχνη ποὺ ἔχει τὴ φροντίδα γιὰ τὶς ἀγέλες, καὶ τὴν τωρινὴ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται ἐπιθυμῶ ὁμως νὰ μάθω ποιά εἶναι ἡ συνέχεια.

ΞΕ. Εἶναι φανερὸ ὅτι, ἀφοῦ εἰπάθηκε ἔτσι τὸ ὄνομα τῆς τέχνης ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὶς ἀγέλες, δὲ θὰ μᾶς συνέβαινε b ποτὲ νὰ ἀκοῦμε ὅτι μερικοὶ ἀμφισβητοῦν πῶς δὲν ὑπάρχει ὁλότελα κάποια μέριμνα, ὅπως ἀκριβῶς τότε ἀμφισβητήθηκε ὅτι δὲν ὑπάρχει μεταξὺ μας καμιὰ τέχνη ποὺ ν' ἀξίζει αὐτὴ τὴν ἐπωνυμία τοῦ ἱκανοῦ νὰ φροντίζει γιὰ τὴν τροφή, καί, ἂν

θεραπευτικῷ προσρήματος, εἰ δ' ὄν τις εἴη, πολλοῖς πρότερον αὐτῆς καὶ μᾶλλον προσήκειν ἢ τινι τῶν βασιλέων.

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης συμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐβελήσειεν ἕτερα μᾶλλον καὶ προτέρα τῆς βασιλικῆς φάται καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη.

NE. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς.

ΞΕ. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἄρ' ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὐ διημαρτάνετο ;

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Τόδε, ὡς ἄρ' εἰ καὶ διανοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναι τινα θεραπευτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἤμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθὺς καὶ πολιτικὴν ὡς ἀποτελεσμένην προσαγορεύειν.

NE. ΣΩ. Τί μὴν ;

ΞΕ. Πρῶτον μὲν, ὃ λέγομεν, τοῦνομα μετασκευωρήσασθαι, πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας ἢ τὴν τροφήν, ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ σμικρὰς ἂν ἔχοι τυήεις ἔτι.

NE. ΣΩ. Ποίας ;

ΞΕ. Ἡ τε τὸν θῆλον ἄν που διειλόμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν.

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Αὐτὸς δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν.

NE. ΣΩ. Τίνι ;

ΞΕ. Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἔκουσίῳ.

NE. ΣΩ. Τί δὴ ;

ΞΕ. Καὶ ταύτη που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταῦτὸν βασιλέα καὶ τύραννον συνέθεμεν, ἀνομοιατάτους ὄντας αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον.

NE. ΣΩ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Νῦν δέ γε πάλιν ἐπανορθούμενοι, καθάπερ εἶπον, τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιμελητικὴν δίχα διαιρώμεθα, ἰῷ βιαίῳ τε καὶ ἔκουσίῳ ;

ὕπῃρχε κάποια, αὐτὴ θὰ ταίριαζε σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους πρῶτύτερα καὶ καλύτερα παρά σὲ κάποιο βασιλιά.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΕΕ. Ἄρα φροντίδα ὁλόκληρης τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας καμιά δὲ θὰ μπορούλε νὰ ἰσχυρισθῇ πὼς εἶναι ἄλλη μεγαλύτερη καὶ ἀνώτερη ἀπὸ τὴ βασιλικὴ τέχνη καὶ πὼς εἶναι ἐπιστήμη διοικήσεως τῶν ἀνθρώπων γενικὰ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔχεις δίκιο.

ΕΕ. Ἄλλὰ ἔπειτα ἀπ' αὐτά, Σωκράτη, ἄραγε καταλαβαίνομε ὅτι σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ τέλος ἔχομε διαπράξει πάλι ἓνα μεγάλο λάθος (!);

ΝΕ. ΣΩ. Ποιῶ;

ΕΕ. Νά αὐτό : ὅτι, ἂν καὶ σκεφτήκαμε πὼς ὑπάρχει κυρίως κάποια τέχνη ἱκανὴ νὰ τρέφῃ τὴ δίποδη ἀγέλη, δὲν ἔπρεπε διόλου νὰ τὴν προσφωνοῦμε ἀμέσως σὰν ἀποτελειωμένη τέχνη βασιλικὴ καὶ πολιτικὴ.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τότε;

ΕΕ. Τὸ πρῶτο πρᾶγμα πού ἔχομε νὰ κάνουμε εἶναι αὐτὸ πού λέγαμε : νὰ μεταβάλουμε ἀλλιῶς τὸ ἔνομα, πλησιάζοντάς το περισσότερο πρὸς τὴν ἰδέα τῆς φροντίδας παρά πρὸς τὴν ἰδέα τῆς τροφῆς, ἔπειτα νὰ διαιρέσουμε αὐτὴ τὴν ἴδια, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἀκόμα τομὲς ὄχι μικρές.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιές;

ΕΕ. Ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποία μπορούμε, νομίζω, νὰ βάλουμε χωριστὰ τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλο τὸν θεῖο ποιμένα καὶ τὸν ἀνθρώπινο φροντιστὴ.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΕΕ. Πάλι ἦταν ἀναγκαῖο τὴν τέχνη τοῦ φροντιστῆ, πού ἔτσι ἀποχωρίστηκε, νὰ τὴ διαιρέσουμε σὲ δύο.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΕΕ. Διακρίνοντας ἐκεῖνο πού ἐπιβάλλεται μὲ τὴ βία καὶ ἐκεῖνο πού εἶναι παραδεκτὸ θεληματικά.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΕΕ. Καὶ ἔτσι πιθανῶς πρῶτύτερα, διαπράττοντας σφάλμα ἀνοητότερο ἀπὸ ὅ,τι πρέπει, περιλάβαμε μαζὶ βασιλιά καὶ τύραννο, ἐνῶ εἶναι ἀνομοιότατοι καὶ οἱ ἴδιοι καὶ κατὰ τὸν τρόπο πού κυβερνᾷ καθένας.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι ἀλήθεια.

ΕΕ. Τώρα πάλι, διορθώνοντας τὸν ἑαυτὸ μας, ὅπως ἔλεγα, ἄς διαιρέσουμε σὲ δύο τὴν ἀνθρώπινη τέχνη τῆς φρον-

NE. ΣΩ. Πάνν μὲν οὖν.

ΞΕ. Καὶ τὴν μὲν γέ που τῶν βιαιῶν τυραννικὴν, τὴν δὲ ἐκούσιον καὶ ἐκουσίων διπόδων ἀγγελαιοκομικὴν ζῶων προσειπόντες πολιτικὴν, τὸν ἔχοντα αὐτὴν τέχνην ταύτην καὶ ἐπιμέλειαν ὄντως ὄντα βασιλέα καὶ πολιτικὸν ἀποφαινόμεθα ;

277a NE. ΣΩ. Καὶ κινδυνεύει γε, ὦ ξένε, τελέως ἂν ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἢ περὶ τὸν πολιτικὸν ἀπόδειξις.

ΞΕ. Καλῶς ἂν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ἔχοι. Δεῖ δὲ μὴ σοὶ μόνῳ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ μοι μετὰ σοῦ κοινῇ συνδοκεῖν. Νῦν δὲ κατὰ γε τὴν ἐμὴν οὕτω φαίνεται τέλειον ὁ βασιλεὺς ἡμῖν σχῆμα ἔχειν, ἀλλὰ καθάπερ ἀνδριαντοποιοὶ παρὰ καιρὸν ἐνίοτε σπεύδοντες πλείω καὶ μεῖζω τοῦ δέοντος ἕκαστα τῶν
b ἔργων ἐπεμβαλλόμενοι βραδύνουσι, καὶ νῦν ἡμεῖς, ἵνα δὴ πρὸς τῷ ταχὺ καὶ μεγαλοπρεπῶς δηλώσαιμεν τὸ τῆς ἐμ-
προσθεν ἀμάρτημα διεξόδου, τῷ βασιλεῖ νομίσαντες πρόπειν
μεγάλα παραδείγματα ποιῆσαι, θανμαστὸν ὄγκον ἀράμενοι
τοῦ μύθου, μεῖζονι τοῦ δέοντος ἠναγκάσθημεν αὐτοῦ μέρει
προσχερῆσθαι· διὸ μακροτέραν τὴν ἀπόδειξιν πεποιήκαμεν
καὶ πάντως τῷ μύθῳ τέλος οὐκ ἐπέθεμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὁ
c λόγος ἡμῖν ὡσπερ ζῶων τὴν ἐξωθεν μὲν περιγραφὴν εἰσικεν
ικανῶς ἔχειν, τὴν δὲ οἷον τοῖς φαρμάκοις καὶ τῇ συγκράσει
τῶν χρωμάτων ἐνάργειαν οὐκ ἀπειληφέναι πο. Γραφῆς δὲ
καὶ συμπάσης χειροουργίας λέξει καὶ λόγῳ δηλοῦν πᾶν ζῶων
μᾶλλον πρέπει τοῖς δυναμένοις ἐπεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις διὰ
χειροουργιῶν.

NE. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ὅπῃ δὲ ἡμῖν οὕτω φῆς ἱκανῶς εἰρησθαι δήλωσον.

1. Ἡ προφορικὴ περιγραφὴ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τῆ ζωγραφικῆ καὶ τῆ γλυπτικῆ· αὐτὲς εἶναι ἄφωνες καὶ νεκρῆς («Φαῖδρος» 275d-e· ἐκεῖ ἀναπτύσσεται ἄριστα ἡ διαφορὰ πού ἔχουν ἡ γραφὴ καὶ ἡ ζωγραφία). Ἡ προφορικὴ διδασκαλία εἶναι ζωντανή («λόγον λέγεις ζῶντα καὶ ἐμψυχον») καὶ καρποφορεῖ σὲ μιὰ ψυχὴ πού εἶναι ἱκανὴ νὰ παρακολουθῇ.

τίδας, ανάλογα με τὸ ἂν ἡ φροντίδα ἐπιβάλλεται μετὰ τὴν βία ἢ γίνεται δεκτὴ θεληματικὰ.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Καὶ δὲ μπορούμε, ὅταν ἀσκήται μετὰ τὴν βία, νὰ τὴν καλοῦμε τυραννικὴ, καὶ, ὅταν ἀσκήται θεληματικὰ καὶ ἐλεύθερα: εἶναι δεκτὴ ἀπὸ τὴν ἀγέλη τῶν διπόδων ζῶων, πολιτικὴ, καὶ ἐκεῖνον πάλι ποῦ ἐξασκεῖ αὐτὴ τὴν τέχνην καὶ ἔχει τὴν φροντίδα, νὰ τὸν ὀνομάσομε πραγματικὰ βασιλιὰ καὶ πολιτικὸ;

ΧΙΧ. Ὅρισμός καὶ χρῆσις τοῦ παραδείγματος

ΝΕ. ΣΩ. Κοντεύομε, φίλε ξένε, νὰ ἔχομε ἔτσι τελειώσῃ τὴν ἀπόδειξίν μας σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν πολιτικόν. 277a

ΞΕ. Αὐτό, Σωκράτη μου, θὰ ἦταν μιὰ καλὴ ἐπιτυχία μας. Ἀλλὰ βέβαια δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃς σὺ μόνος αὐτὴ τὴν πεποίθησι, μὰ πρέπει νὰ τὴν ἔχομε ἀπὸ κοινοῦ σὺ καὶ ἐγώ. Τώρα ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲ μοῦ φαίνεται ἀκόμη ὅτι τὸ σκίτσο τοῦ βασιλιᾶ ἔχει γίνῃ τέλειον, ἀλλὰ τουναντίον ὅπως οἱ ἀνδριαντοποιοί, ποῦ σπεύδουν καμιά φορὰ παράκαιρα, ἀλλὰ ἔπειτα κάνουν νέες προσθήκας περισσότερες καὶ μεγαλύτερες ἀπ' ὅ,τι πρέπει σὲ καθένα ἀπὸ τὰ ἔργα τους, καὶ βραδύνουν, b ἔτσι τώρα καὶ ἐμεῖς, γιὰ νὰ ἀποκαλύψομε γρήγορα ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρεπῶς τὸ ἀμάρτημα ποῦ κάναμε στὴν προηγούμενη διήγησίν μας, τότε ποῦ νομίσαμε ὅτι εἶναι ἄξιον νὰ κάνομε τοῦ βασιλιᾶ μεγάλα πρότυπα, ἀφοῦ παραφουσκώσαμε τὸ μῦθον, ἀναγκαστήκαμε νὰ μεταχειριστοῦμε μεγαλύτερον ἀπ' ὅ,τι πρέπει μέρος του. Γι' αὐτὸ παρατείναμε περισσότερον τὴν ἀπόδειξιν χωρὶς νὰ δώσομε τέλος στὸ μῦθον μας, ἀλλὰ τουναντίον ἢ ὁμιλίαν μας φαίνεται πῶς ἔχει ὡς ζωγραφία c ἀρκετὰ τὴν ἐξωτερικὴν περιγραφὴν, δὲν ἔχει ὅμως πάρει ἀκόμη τὴν ἀπαιτούμενη σαφήνειαν ποῦ ἐπιτυγχάνεται μετὰ τὴν ἐπιλογὴν καὶ τὴν συνένωσιν τῶν χρωμάτων. Μετὰ λέξιν καὶ λόγον περισσότερον ἀπ' τὸ ἰχνογράφημα καὶ τὴν καμωμένην ἀπὸ χερίαν παράστασιν πρέπει νὰ ἐκθέτομε κάθε ζωντανὸν ἀντικείμενον σ' ἐκείνους ποῦ εἶναι ἱκανοὶ ν' ἀκολουθοῦν (1). Γιὰ τοὺς ἄλλους χρειάζεται ὑλικώτερον παράστασιν.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὸ εἶναι σωστό: ἐκεῖνον ὅμως ποῦ μοῦ λές ὅτι ἡ ἐκθεσὴν μας δὲν ἀναπτύχθηκε ἀκόμη ἐπαρκῶς, φανέρωσέ το.

d *ΞΕ.* Χαλεπόν, ὦ δαιμόνιε, μὴ παραδείγμασι χρώμενον ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαι τι τῶν μειζόνων. Κινδυνεύει γὰρ ἡμῶν ἕκαστος ὅλον ὄναρ εἰδῶς ἅπαντα πάντ' αὐτὸν πάλιν ὥσπερ ὕπαρ ἄγνοεῖν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες ;

ΞΕ. Καὶ μάλ' ἀτόπως ἔοικά γε ἐν τῷ παρόντι κινήσας τὸ περὶ τῆς ἐπιστήμης πάθος ἐν ἡμῖν.

ΝΕ. ΣΩ. Τί δή ;

ΞΕ. Παραδείγματος, ὦ μακάριε, αὐτὸ μοι καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ δεδέηκεν.

e *ΝΕ. ΣΩ.* Τί οὖν ; Λέγε μηδὲν ἐμοῦ γε ἔνεκα ἀποκνῶν.

ΞΕ. Λεκτέον ἐπειδὴ καὶ σύ γε ἔτοιμος ἀκολουθεῖν. Τοὺς γὰρ πονοπαῖδας ἴσμεν, ὅταν ἄρτι γραμμάτων ἔμπειροι γίνωνται.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Ὅτι τῶν στοιχείων ἕκαστον ἐν ταῖς βραχυτάταις καὶ ῥάσταις τῶν συλλαβῶν ἱκανῶς διαισθάνονται, καὶ τὰληθῆ φράζειν περὶ ἐκεῖνα δυνατοὶ γίνονται.

278a *ΝΕ. ΣΩ.* Πῶς γὰρ οὖ ;

ΞΕ. Ταῦτά δέ γε ταῦτα ἐν ἄλλαις ἀμφιγνοοῦντες πάλιν δόξη τε φεύδονται καὶ λόγῳ.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνν μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν οὐχ ὧδε ῥᾶστον καὶ κάλλιστον ἐπάγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ μήπω γινγνωσκόμενα ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Ἀνάγειν πρῶτον ἐπ' ἐκεῖνα ἐν οἷς ταῦτά ταῦτα ὀρθῶς ἐδόξαζον, ἀναγαγόντας δὲ τιθέναί παρατὰ τὰ μήπω γινγνωσκόμενα, καὶ παραβάλλοντας ἐνδείκνύναί τὴν αὐτὴν ὁμοιότητα καὶ φύσιν ἐν ἀμφοτέραις οὖσαν ταῖς συμπλοκαῖς,

1. Συνδυασμὸς γραμμάτων πρὸς σχηματισμὸν λέξεων καὶ λέξεων πρὸς σχηματισμὸν προτάσεων.

ΞΕ. Είναι δύσκολο, καλέ μου φίλε, ἂν δὲν χρησιμοποιή- d
σουμε παράδειγμα, νὰ διαπραγματευθοῦμε ἕνα ἀντικείμενο
κάποιας σπουδαιότητος με τρόπο ἱκανοποιητικό. Γιατὶ δια-
τρέχει τὸν κίνδυνον καθένας ἀπὸ μᾶς νὰ νομίζῃ ὅτι τὰ ξέρε-
ῖ ὅλα, ὅπως σ' ἕνα ὄνειρο, καὶ νὰ βρεθῆ στὸ τέλος, ὅτι δὲν ξέ-
ρει τίποτα, ὅπως ὅταν ξυπνήσῃ.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΞΕ. Πολὺ παράδοξα φαίνεται ὅτι ἔθιξα στὴν παρούσα
περίστασι τὸ φαινόμενο ποὺ ἀποτελεῖ σ' ἐμᾶς τὴν ἐπιστήμη.

ΝΕ. ΣΩ. Τί λοιπόν;

ΞΕ. Καὶ τὸ παράδειγμα αὐτό, μακάριε, πάλι ἔχει ἀνάγκη
ἀπὸ παράδειγμα γιὰ νὰ ἐξηγηθῆ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτι; Μίλησε χωρὶς διόλου νὰ διστάσῃς e
ἐξ αἰτίας μου.

2ον ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ

XX. Ἡ χρῆσι τοῦ παραδείγματος

ΞΕ. Πρέπει νὰ μιλήσω, ἀφοῦ καὶ σὺ εἶσαι ἕτοιμος νὰ
μὲ ἀκολουθῆς. Γιατὶ ξέρομε, νομίζω, τὰ παιδιὰ, ὅταν κάνουν
γνωριμία με τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου—

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

278a

ΞΕ. Ὅτι διακρίνουν ἐπαρκῶς κάθε στοιχεῖο στὶς συλ-
λαβὲς τίς πιὸ σύντομες καὶ εὐκολώτερες καὶ γίνονται ἱκανὰ
νὰ δίνουν ἀκριβῆ ἀπάντησι σχετικὰ μ' ἐκεῖνα.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀναμφιβόλως.

ΞΕ. Ἀλλὰ σὲ ἄλλες συλλαβὲς δὲν τ' ἀναγνωρίζουν
πάλι καὶ τότε κρίνουν καὶ μιλοῦν γι' αὐτὰ με τρόπο ἐσφαλ-
μένο.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΞΕ. Ἄραγε λοιπὸν δὲν εἶναι ἔτσι εὐκολώτερο καὶ
ἀσφαλέστερο νὰ τὰ ὀδηγοῦμε σ' ἐκεῖνα ποὺ δὲν γνωρίζουν
ἀκόμα;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Νὰ τὰ ὀδηγοῦμε πρῶτα στὶς ὀμάδες, ὅτου ἔχουν
ἐρμηνεύσει ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ἴδια στοιχεῖα, καὶ ἔπειτα, γυρί-
ζοντάς τα πίσω, νὰ τὰ πηγαίνουμε στὶς ὀμάδες ποὺ δὲν
γνωρίζουν ἀκόμη, καὶ ἀφοῦ παραβάλουν τὰ μὲν με τὰ δὲ νὰ b
τοὺς δείξουμε πῶς ὑπάρχει ἡ ἴδια ὁμοιότητα καὶ φύσι καὶ
στὰ δυὸ εἶδη συνδυασμῶν⁽¹⁾, ὥσπου σὲ ὅλα τὰ ἀγνοούμενα

μέχριπερ ἂν πᾶσι τοῖς ἀγνοουμένοις τὰ δοξαζόμενα ἀληθῶς παρατιθέμενα δειχθῆ, δειχθέντα δέ, παραδείγματα οὕτω γιγνώμενα, ποιήσῃ τῶν στοιχείων ἕκαστον πάντων ἐν πάσαις ταῖς συλλαβαῖς τὸ μὲν ἕτερον ὡς τῶν ἄλλων ἕτερον ὄν, τὸ

c δὲ ταῦτόν ὡς ταῦτόν ἀεὶ κατὰ ταῦτὰ ἑαυτῷ προσαγορεύεσθαι.

NE. ΣΩ. Πανιάπασι μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν ἱκανῶς συνειλήφαμεν, ὅτι παραδείγματός γ' ἐστὶ τότε γένεσις, ὅποίαν ὄν ταῦτόν ἐν ἐτέρῳ διεσπασμένῳ δοξαζόμενον ὀρθῶς καὶ συναχθὲν περὶ ἑκάτερον ὡς συνάμφω μίαν ἀληθῆ δόξαν ἀποτελεῖ ;

NE. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Θαυμάζομεν ἂν οὖν εἰ ταῦτόν τοῦτο ἡμῶν ἢ ψυχῆ

d φύσει περὶ τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα πεπονθυῖα τοτὲ μὲν ὑπ' ἀληθείας περὶ ἕν ἕκαστον ἐν τισι συνίσταται, τοτὲ δὲ περὶ ἅπαντα ἐν ἐτέροις αὖ φέρεται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἀμῆ γέ πη τῶν συγκράσεων ὀρθῶς δοξάζει, μετατιθέμενα δ' εἰς τὰς τῶν πραγμάτων μακρὰς καὶ μὴ ῥαδίους συλλαβὰς ταῦτὰ ταῦτα πάλιν ἀγνοεῖ ;

NE. ΣΩ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν.

ΞΕ. Πῶς γάρ, ὦ φίλε, δύναίτο ἂν τις ἀρχόμενος ἀπὸ

e δόξης ψευδοῦς ἐπὶ τι τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος κτήσασθαι φρόνησιν ;

NE. ΣΩ. Σχεδὸν οὐδαμῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν ταῦτα εἰ ταύτη πέφυκεν, οὐδὲν δὴ πλημμελοῖμεν ἂν ἐγώ τε καὶ σὺ προῶτον μὲν ἐπιχειρήσαντες ὄλου παραδείγματος ἰδεῖν τὴν φύσιν ἐν σμικρῷ κατὰ μέρος ἄλλω παραδείγματι, μετὰ δὲ ταῦτα μέλλοντες, ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως μέγιστον ὄν ταῦτόν εἶδος ἀπ' ἑλλαπτόνων φέροντές ποθεν, διὰ παραδείγματος ἐπιχειρεῖν αὖ τὴν τῶν κατὰ πόλιν θεραπείαν

τούς δειχθῶν, βαλμένα μπροστά τους, ἐκεῖνα πού ἀληθῶς ἐρμηνεύουν μὲ ἀκρίβεια. Καὶ ὅταν δειχθῶν, ἀφοῦ ἔτσι γίνονται γι' αὐτὰ παραδείγματα, τὰ βοηθοῦμε γιὰ καθένα ἀπ' ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ σὲ ὅλες τὶς συλλαβές, νὰ συλλαβίζουσαν τὸ ἓνα σὰν νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἴδιο σὸν τὸ ἴδιο πάντοτε καὶ ἀμετάβλητο μὲ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. **ο**

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν ἀρκετὰ καλὰ τὸ νιώσαμε, ὅτι ἐκεῖνο, πού κάνει τότε δυνατὴ τὴ γένεση τοῦ παραδείγματος (δηλαδὴ τοῦ κατ' ἀναλογίαν συλλογισμοῦ), εἶναι τὸ ἀκόλοιο γεγονός: ὅταν δηλαδὴ ἓνα στοιχεῖο, πού ἀπαντᾷ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο σὲ μιὰν ἄλλη διάφορη καὶ ξεχωριστὴ ομάδα φαινομένων, ἐρμηνεύεται ὀρθῶς καὶ θεωρῆται σγκεντρωτικὰ μὲ ἓνα ἐνιαῖο βλέμμα, ἀποτελεῖ μιὰν ἀληθινὴ ἀντίληψη, ἀναφερόμενη καὶ ξεχωριστὰ σὲ καθένα ἀπὸ τὰ ὅμοια στοιχεῖα καὶ στὰ δὶο μαζί.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Θὰ θαυμάζαμε λοιπὸν ἂν ἡ ψυχὴ μας ὑπόκειται φυσικὰ σὲ τὶς ἴδιες διαφορὰς σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ στοιχεῖα ὄλων **δ** τῶν πραγμάτων καὶ ἄλλοτε στηρίζεται σταθερὰ στὴν ἀλήθεια γύρω ἀπὸ καθένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα μερικῶν συνθέσεων καὶ ἄλλοτε πλανιέται πάλι σὲ τὶς κρίσεις τῆς γιὰ τὰ στοιχεῖα μερικῶν ἄλλων, καὶ ἄλλους ἀπ' αὐτοὺς τοὺς συνδυασμοὺς γραμμάτων τοὺς φαντάζεται κατὰ κάποιον τρόπο ὀρθά, ὅταν ὁμοίως μεταφερθῶν σὲ μακρὰ καὶ ὄχι εἴκολες συλλαβές τῶν γραμμάτων, αὐτοὺς τοὺς ἴδιους πάλι εἶναι ἀνίκανη νὰ τοὺς γνωρίζῃ;

ΝΕ. ΣΩ. Δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ ἀξιοπεριεργό.

ΞΕ. Πῶς λοιπὸν, ἀγαπητέ μου, θὰ μπορούσε κανεὶς, ὅταν κἀνὴ ἀρχὴ ἀπὸ ψεύτικη γνώμη, νὰ πετύχῃ κάποιον μέ- **ο** ρος τῆς ἀλήθειας, ἔστω καὶ μικρὸ, καὶ ν' ἀποκτήσῃ ἔτσι τὴ σοφία;

ΝΕ. ΣΩ. Δὲν εἶναι σχεδὸν δυνατόν.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν αὐτὰ εἶναι ἔτσι φυσικά, δὲ θὰ ὑπάρχῃ τίποτα ἀπρεπὲς σ' ἐκεῖνο πού σὺ κι ἐγώ, ἐπιχειρώντας πρῶτα νὸ ἰδοῦμε σ' ἓνα ἄλλο ἰδιαιτέρο παράδειγμα τὴ φύση τοῦ παραδείγματος γενικὰ καὶ ἔπειτα ἐπιχειρώντας νὰ ὑψώσουμε ὡς τὴν πιὸ ψηλὴ μορφή τὴ μορφή τοῦ βασιλιᾶ, αὐτὴ τὴν ἴδια μέθοδο δοκιμασμένη σὲ μικρὰ πράγματα τὴν ἐφαρμόζομε σὲ ἓνα νέο παράδειγμα, γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε μεθοδικὰ σὲ τί συνί-

τέχνη γνωρίζειν, ἵνα ὕπαρ ἀντ' ὄνειρατος ἡμῖν γίγνηται ;
 ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

279a **ΞΕ.** Πάλιν δὴ τὸν ἔμπροσθε λόγον ἀναληπτέον, ὡς ἐπειδὴ τῷ βασιλικῷ γένει τῆς περὶ τὰς πόλεις ἐπιμελείας ἀμφισβητοῦσι μυριοί, δεῖ δὴ πάντα ἀποχωρίζειν τούτους καὶ μόνον ἐκεῖνον λείπειν καὶ πρὸς τοῦτο δὴ παραδείγματος ἔφαιμεν δεῖν τινος ἡμῖν.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Τί δῆτα παράδειγμά τις ἂν, ἔχον τὴν αὐτὴν πολιτικῇ πραγματείαν, σμικρότατον παραθέμενος ἱκανῶς ἂν εἶροι τὸ
 b ζητούμενον ; Βούλει πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ τι πρόχειρον ἕτερον ἔχομεν, ἀλλ' οὖν τὴν γε ὕφαντικὴν προελώμεθα ; Καὶ ταύτην, εἰ δοκεῖ, μὴ πᾶσαν ; Ἀποχρήσει γὰρ ἴσως ἢ περὶ τὰ ἐκ τῶν ἐρίων ὑφάσματα· τάχα γὰρ ἂν ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ ἔρος αὐτῆς μαρτυρήσειε προαιρεθὲν δ βουλόμεθα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Τί δῆτα οὐ, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθε τέμνοντες μέρη μερῶν ἕκαστον διηρούμεθα, καὶ νῦν περὶ ὕφαντικὴν ταῦτόν τοῦτ' ἐδράσαμεν, καὶ κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα διὰ βραχέων ταχὺ πάντ' ἐπελθόντες πάλιν ἤλθουεν ἐπὶ τὸ νῦν χρήσιμον ;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λέγεις ;

ΞΕ. Αὐτὴν τὴν διέξοδον ἀπόκρισίν σοι ποιήσομαι.

ΝΕ. ΣΩ. Κάλλιςτ' εἶπες.

ΞΕ. Ἔστι τοίνυν πάντα ἡμῖν ὀπίσσω δημιουργοῦμεν καὶ κτώμεθα, τὰ μὲν ἐνεκα τοῦ ποιεῖν τι, τὰ δὲ τοῦ μὴ πάσχειν ἀμυντήρια· καὶ τῶν ἀμυντηρίων τὰ μὲν ἀλεξιφόρομακα καὶ
 d θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, τὰ δὲ προβλήματα· τῶν δὲ προβλημάτων τὰ μὲν πρὸς τὸν πόλεμον ὀπλίσματα, τὰ δὲ φράγματα· καὶ

1. Πρόβλημα : ἀμυντήριον, κάθε τι πρὸς τοποθετεῖ ἐμ πρὸς τοῦ ὁ πολεμιστῆς γιὰ νὰ προφυλάγεται καὶ νὰ ἀμύνεται.

σταται ἡ φροντίδα τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως καὶ γιὰ νὰ περάσουμε ἔτσι ἀπὸ τὸ ὄνειρο στὸ ζῦπνημα ;

ΝΕ. ΣΩ. Πάρα πολὺ σωστά.

ΕΕ. Πάλι λοιπὸν πρέπει νὰ ξαναγυρίσουμε στὴν προη- 279a
γούμενη συζήτηση γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅτι, ἐπειδὴ ἄπειροι ἀντί-
παλοι ἀμφισβητοῦν ἀπὸ τὸ βοσιλικὸ γένος τὴν τιμὴ τῆς
φροντίδας γιὰ τὶς πόλεις, πρέπει φυσικὰ ὅλους αὐτοὺς νὰ
τοὺς ξεχωρίσουμε καὶ μόνο ἐκεῖνο ν' ἀφήσουμε, καὶ γι'
αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἔργο εἶπαμε πῶς ἔχομε ἀνάγκη κάποιου
παραδείγματος.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀσφαλῶς.

XXI. Ἡ ὑφαντικὴ

ΕΕ. Τί θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ πάρουμε γιὰ παράδειγ-
μα, ἂν καὶ πολὺ μικρὸ, πού παρουσιάζει τὴν ἴδια ἀπασχό-
ληση μὲ τὴν πολιτικὴ, καὶ, παραθέτοντάς το, νὰ βροῦμε
ικανοποιητικὰ τὸ πρᾶγμα πού ζητᾶμε ; Θέλεις, μὰ τὸ Δία, b
ἀγαπητὲ Σωκράτη, ἂν δὲν ἔχομε τίποτε ἄλλο πρόχειρο, νὰ
προτιμήσουμε τὴν ὑφαντικὴ ; Καὶ αὐτὴν, ἂν εἶσαι τῆς γνώμης
μου, ὄχι ὀλόκληρη, γιατί θὰ εἶναι ἀρκετὴ ἴσως ἡ ὑφαντικὴ
τῶν μαλλιῶν (ἢ ἐριουργία). Ἴσως καὶ αὐτὸ μόνο τὸ μέρος
τῆς πού μᾶς ἀφορᾷ, ἀμα προτιμηθῆ, θὰ μᾶς ἐπιβεβαιώσῃ
ἐκεῖνα πού ζητᾶμε.

ΝΕ. ΣΩ. Γιατί ὄχι ;

ΕΕ. Γιατί λοιπὸν, ὅπως ἀκριβῶς πρωτύτερα, χωρί-
ζοντας τὰ διάφορα μέρη, διακρίναμε καθένα ἀπ' αὐτά, δὲν
κάνομε καὶ τώρα τὸ ἴδιο πρᾶγμα γιὰ τὴν ὑφαντικὴ, καὶ c
γιατί, κατὰ δύναμη, ὅσο μπορούμε πιὸ σύντομα, δὲν ἐξε-
τάζομε μὲ ἀκρίβειο ὅλα γρήγορα, γιὰ νὰ γυρίσουμε ἀμέσως
σ' ἐκεῖνο πού μᾶς εἶναι τώρα χρήσιμο ;

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς ;

ΕΕ. Προχωρώντας στὴ διήγηση θὰ σοῦ ἀποκριθῶ.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶπες πολὺ καλά.

ΕΕ. Ὅσα λοιπὸν κατασκευάζομε καὶ ἀποκτοῦμε, μᾶς
χρησιμεύουν ἄλλα γιὰ μέσον νὰ κάνουμε κάτι καὶ ἄλλα σὰν προ-
φυλακτικὰ κατὰ τοῦ πόνου. Καὶ ἀπὸ τὰ προφυλακτικὰ ἄλλα
εἶναι ἀντίδοτα θεῖα καὶ ἀνθρώπινα καὶ ἄλλα μέσα γιὰ ἄμυνα d
(προβλήματα) (1). Ἀπὸ τὰ μέσα γιὰ ἄμυνα ἄλλα εἶναι ὅπλα
γιὰ τὸν πόλεμο καὶ ἄλλα φράγματα. Ἀπὸ τὰ φράγματα ἄλλα

τῶν φραγματίων τὰ μὲν παραπετάσματα, τὰ δὲ πρὸς χειμῶνας καὶ καύματα ἀλεξητήρια· τῶν δὲ ἀλεξητηρίων τὰ μὲν στεγάσματα, τὰ δὲ σκεπάσματα· καὶ τῶν σκεπασμάτων ὑποπετάσματα μὲν ἄλλα, περικαλύμματα δὲ ἕτερα· περικαλυμμάτων δὲ τὰ μὲν δλόσχιστα, σύνθετα δὲ ἕτερα· τῶν δὲ συνθέτων e τὰ μὲν τρητά, τὰ δὲ ἄνευ τρήσεως συνδετά· καὶ τῶν ἀτρήτων τὰ μὲν νεύρινα φυτῶν ἐκ γῆς, τὰ δὲ τρίχινα· τῶν δὲ τριχίνων τὰ μὲν ὕδασι καὶ γῆ κολλητά, τὰ δὲ αὐτὰ αὐτοῖς συνδετά. Τούτοισι δὴ τοῖς ἐκ τῶν ἑαυτοῖς συνδουμένων ἐργασθεῖσιν ἀμυντηρίοις καὶ σκεπάσματι τὸ μὲν ὄνομα ἱμάτια ἐκαλέταμεν· τὴν δὲ τῶν ἱματίων μάλιστα ἐπιμελουμένην 280a τέχνην, ὥσπερ τότε τὴν τῆς πόλεως πολιτικὴν εἶπομεν, οὕτω καὶ νῦν ταύτην προσείπωμεν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἱματιουργικὴν ; Φῶμεν δὲ καὶ ὕφαντικὴν, ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἱματίων ἐργασίᾳ μέγιστον ἦν μόριον, μηδὲν διαφέρειν πλὴν ὀνόματι ταύτης τῆς ἱματιουργικῆς, καθάπερ κακεῖ τότε τὴν βασιλικὴν τῆς πολιτικῆς ;

NE. ΣΩ. Ὁρθότατά γε.

ΞΕ. Τὸ μετὰ τοῦτο δὴ συλλογισώμεθα ὅτι τὴν ἱματίων b ὕφαντικὴν οὕτω ῥηθεῖσάν τις τάχ' ἂν ἱκανῶς εἰρησθαι δόξειεν, μὴ δυνάμενος συννοεῖν ὅτι τῶν μὲν ἐγγύς συνεργῶν οὕτω διώριται, πολλῶν δὲ ἐτέρων συγγενῶν ἀπεμερίσθη.

NE. ΣΩ. Ποίων, εἰπέ, συγγενῶν ;

ΞΕ. Οὐχ ἔσπου τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς φαίνη· πάλιν οὖν εἰσικεν ἐπανιτέον ἀρχόμενον ἀπὸ τελευτῆς. Εἰ γὰρ συννοεῖς τὴν οἰκειότητα, τὴν μὲν διετέμενον ἀπ' αὐτῆς νυνδῆ, τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν περιβολῆ χωρίζοντες καὶ ὑποβολῆ.

NE. ΣΩ. Μανθάνω.

e ΞΕ. Καὶ μὴν τὴν ἐκ τῶν λίνων καὶ σπάρτων καὶ πάντων ὁπόσα φυτῶν ἄρτι νεῦρα κατὰ λόγον εἶπομεν, δημιουργίαν

εἶναι προκαλύμματα καὶ ἄλλα καταφύγια γιὰ τοὺς χειμῶνες καὶ τὶς ζέστες. Ἀπὸ τὰ καταφύγια ἄλλα εἶναι στεγάσματα καὶ ἄλλα σκεπάσματα. Ἀπὸ τὰ σκεπάσματα ἄλλα εἶναι ὑφάσματα γιὰ νὰ στρώνωνται κάτω καὶ ἄλλα γιὰ νὰ μᾶς σκεπάζουν. Ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ μᾶς σκεπάζουν, ἄλλα εἶναι καμωμένα ἀπὸ ἓνα κομμάτι καὶ ἄλλα ἀπὸ πολλὰ κομμάτια. Ἀπὸ τὰ συνθέμενα ἄλλα εἶναι τρυπητὰ καὶ ἄλλα χωρὶς e τρύπες. Ἀπὸ τὰ μὴ τρυπητὰ ἄλλα εἶναι καμωμένα ἀπὸ ἴνες, βγαλμένες ἀπὸ φυτὰ τῆς γῆς, καὶ ἄλλα τρίχινα. Ἀπὸ τὰ τρίχινα ἄλλα εἶναι καλοφτιαγμένα μὲ νερό καὶ χῶμα καὶ ἄλλα συνδεμένα τὰ ἴδια μεταξύ τους. Σ' αὐτὰ λοιπὸν τὰ προφυλακτικά, ποὺ εἶναι συνδεμένο μεταξύ τους, καὶ στὰ σκεπάσματα δώσαμε τὸ ὄνομα ἐνδύματα· τὴν τέχνην λοιπὸν ποὺ ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὰ ἐνδύματα, καθὼς τότε εἶπαμε πολιτικὴν ἐκείνην ποὺ φροντίζει γιὰ τὴν πόλιν, δὲ θέλεις τώρα 280a νὰ τὴν ποῦμε ἀπ' αὐτὸ ὑσαντουργία; Ἄς ποῦμε τότε ὅτι καὶ ἡ ὑφαντικὴ, ὅσο μέρος της, τὸ πιὸ σπουδαῖο, εἶναι γιὰ τὴν κατασκευὴ ἐνδυμάτων, δὲν διαφέρει παρὰ κατὰ τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν τέχνην τῆς ὑφαντουργίας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖ τότε ἡ βασιλικὴ τέχνη διαφέρει κατ' ὄνομα ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τέχνην;

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ σωστά.

ΕΕ. Ὑστερα λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ, ἄς σκεφθοῦμε τοῦτο: θὰ νόμιζε κανεὶς ὅτι ἡ ὑφαντικὴ τῶν ἐνδυμάτων ἀρκετὰ ἴσως b ἔχει ἐξηγηθῆ μὲ μιὰ τέτοια περιγραφὴ, ἂν δὲν μπορούσε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἔχει ἀκόμα διακριθῆ ἀπὸ τὶς γειτονικὲς βοηθητικὰς τέχνες, ἀλλ' ἀπλῶς ξεχωρίστηκε ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ποὺ εἶναι συγγενεῖς της.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὲς συγγενεῖς ἐννοεῖς;

XXII. Οἱ ἀντίπαλοι τῆς ὑφαντικῆς

ΕΕ. Δὲν παρακολούθησες ὅτι εἶπο, καθὼς φαίνεται φαίνεται λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ ξαναγυρίσουμε πάλι ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ τέλος. Γιατί, ἂν καταλαβαίνης κάτι ἀπὸ τὰ ζητήματα τῆς συγγένειας, αὐτὴ τὴν κατασκευὴ τῶν σκεπασμάτων τὴ χωρίσαμε μόλις, διακρίνοντάς τιν οὐδ' ὅτι βάζομε γύρω καὶ οὐδ' ὅτι ἀπλώνομε ἀπὸ κάτω.

ΝΕ. ΣΩ. Καταλαβαίνω.

ΕΕ. Ἐπίσης γιὰ ὅ,τι κάνομε μὲ λινάρι, μὲ σπάρτα καὶ c μὲ ὅ,τι πρὶν ἀπὸ λίγο εἶπαμε κατ' ἀναλογίαν νεῦρα τῶν φυτῶν,

πᾶσαν ἀφείλομεν· τὴν τε αὖ πιλητικὴν ἀφωρισάμεθα καὶ τὴν τρήσει καὶ ῥαφῇ χρωμένην σύνθεσιν, ἧς ἡ πλείστη σκυτοτομική.

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν ὄν.

ΞΕ. Καὶ τοίνυν τὴν τῶν ὀλοσχίστων σκεπασμάτων θεραπείαν δερματοουργικὴν καὶ τὰς τῶν στεγασμάτων, ὅσαι τε ἐν οἰκοδομικῇ καὶ ὄλη τεκτονικῇ καὶ ἐν ἄλλαις τέχναις ῥε-
 d μμάτων στεκτικαὶ γίνονται, συμπάσας ἀφείλομεν, ὅσαι τε περὶ τὰς κλοπὰς καὶ τὰς βίᾳ πράξεις διακωλυτικὰ ἔργα παρέχονται τέχνηι φραγμάτων, περὶ τε γένεσιν ἐπιθηματοουργίας ὅσαι καὶ τὰς τῶν θυρωμάτων πήξεις, γομφωτικῆς ἀπονεμηθεῖσαι μόρια τέχνης· τὴν τε ὀπλοποικὴν ἀπετεμόμεθα, μεγάλης καὶ παντοίας τῆς προβληματουργικῆς τμήμα ὅσων δυνάμεως·
 e καὶ δὴ καὶ τὴν μαγευτικὴν τὴν περὶ τὰ ἀλεξιφάρμακα κατ' ἀρχὰς ἐδθὺς διωρισάμεθα σύμπασαν, καὶ λελοίπαμεν, ὡς δόξαιμεν ἄν, αὐτὴν τὴν ζητηθεῖσαν ἀμυντικὴν χειμῶνων, ἔρεοῦ προβλήματος ἐργαστικὴν, ὄνομα δὲ ὑφαντικὴν λεχθεῖσαν.

NE. ΣΩ. Ἐοικε γὰρ ὄν.

ΞΕ. Ἄλλ' οὐκ ἔστι πω τέλεον, ὦ παῖ, τοῦτο λελεγμένον. Ὁ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τῶν ἱματίων ἐργασίας ἀπτόμενος τοῦ-
 281a ναντίον ὑφῆ δρᾶν φαίνεται.

NE. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Τὸ μὲν τῆς ὑφῆς συμπλοκή τις ἐστὶ πον.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γε τῶν συνεστώτων καὶ συμπεπιλημένων διαλυτική.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον δὴ ;

ΞΕ. Τὸ τῆς τοῦ ξαίνοντος τέχνης ἔργον. Ἡ τὴν ξαντικὴν τολμήσομεν ὑφαντικὴν καὶ τὸν ξάντην ὡς ὄντα ὑφάντην καλεῖν ;

NE. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

ΞΕ. Καὶ μὴν τὴν γε αὖ στήμονος ἐργαστικὴν καὶ κρόκης εἴ τις ὑφαντικὴν προσαγορεύει, παράδοξόν τε καὶ ψεῦδος·
 b ὄνομα λέγει.

ολόκληρη αὐτὴ τὴν κατασκευὴν τὴν ξεχωρίσαμε· καὶ ξεχωρίσαμε ἐπίσης τὴν τέχνην γιὰ τὰ πιλήματα καὶ τὴ συναρμογὴν, ποὺ μεταχειρίζεται τρύπημα καὶ ράψιμο, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερο μέρος εἶναι ἡ ὑποδηματοποιία.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Καὶ ἔπειτα τί, βυρσοδεψία ποὺ κατασκευάζει τὰ μονοκόμματα καλύμματα, καὶ τίς τέχνες τῶν στεγασμάτων, ὅσες στὴν οἰκοδομικὴν καὶ σὲ ὅλη τὴν ξυλουργικὴν καὶ στίς ἄλλες τέχνες ἔχουν τὴν ιδιότητά νὰ στεγάζουν ἀπὸ τὰ τρεχούμενα νερά, ὅλες τίς ἀποχωρίσαμε· ἐπίσης ὅσες τέχνες ἀφραγμάτων μᾶς παρέχουν ἔργα κατάλληλα νὰ μᾶς προστατεύουν ἀπὸ τίς κλοπές καὶ τίς βίαιες πράξεις, καὶ ἐκεῖνες ποὺ κατασκευάζουν τὰ καπάκια καὶ στερεώνουν τίς πόρτες, καὶ ποὺ εἶναι εἰδικὰ μέρη τῆς τέχνης τοῦ ξυλουργοῦ. Ἔχομε ἀκόμα ξεχωρίσει τὴν ὄπλοποιητικὴν, ποὺ εἶναι τμῆμα τῆς μεγάλης καὶ περιπλοκῆς τέχνης τῶν μέσων ἀμύνης· ἀκόμα ξεχωρίσαμε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὀλόκληρη τὴ μαγικὴν τέχνην ποὺ ἔχει γιὰ ἀντικείμενα τὰ ἀντίδοτα, καὶ ἔχομε ἀφήσει, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ἐκεῖνη τὴν τέχνην ποὺ ἀναζητοῦμε, ἐκεῖνην δηλ. ποὺ μᾶς προστατεύει ἀπὸ τοὺς χειμῶνες, κατασκευάζοντας προφυλακτικὰ μάλλινα, καὶ ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα ὑφαντικῆ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἄλλ' ἀκόμη δὲν τελειώσαμε τὴν ἀπαριθμησὴν μας, νεαρέ μου. Γιατί, ὅποιος πρωτοβάζει χέρι στὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων, φαίνεται πὼς κάνει ἄλλο πρᾶγμα ἀντίθετο πρὸς τὴν ὑφανσην.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Τὸ ὕφασμα εἶναι, νομίζω, κάποια σύμπλεξις.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ἐκεῖνο, γιὰ τὸ ὁποῖο μιᾶμε, εἶναι τέχνην κατάλληλην νὰ ξεχωρίσῃ ὅ,τι εἶναι ἐνωμένο καὶ συμπίεσμένο.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποῖο μιᾶς τώρα;

ΞΕ. Γιὰ τὸ ἔργο τῆς τέχνης αὐτοῦ ποὺ ξαίνει. Ἡ θὰ τολμήσουμε νὰ ὀνομάσουμε τὴν ξαντικὴν ὑφαντικὴν καὶ τὸν ξάντη ὑφαντὴν;

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὸ ποτέ.

ΞΕ. Ἀκόμη, ἂν κανεῖς πάλι τὴν τέχνην, ποὺ κατασκευάζει τὸ στημόνι καὶ τὸ ὑφάδι, τὴν καλέσῃ ὑφαντικὴν, λέει ὄνομα παράξενο καὶ ὄχι ἀληθινόν.

b

NE. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Τί δέ ; κναφεντικὴν σύμπασαν καὶ τὴν ἀκεστικὴν πότερα μηδεμίαν ἐπιμέλειαν μηδέ τινα θεραπείαν ἐσθῆτος θῶμεν, ἢ καὶ ταύτας πάσας ὡς ὑφαντικὰς λέξομεν ;

NE. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τῆς γε θεραπείας ἀμφισβητήσουσιν αὐταὶ σύμπασαι καὶ τῆς γενέσεως τῆς τῶν ἱματίων τῇ τῆς ὑφαντικῆς δυνάμει, μέγιστον μὲν μέρος ἐκείνη διδοῦσται, μεγάλα δὲ καὶ σφίσειν αὐταῖς ἀπονέμουσαι.

c NE. ΣΩ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Πρὸς τοίνυν ταύταις ἔτι τὰς τῶν ἐργαλειῶν δημιουργοὺς τέχνας, δι' ὧν ἀποτελεῖται τὰ τῆς ὑφῆς ἔργα, δοκεῖν χρῆ τό γε συναιτίας εἶναι προσποίησασθαι παντὸς ὑφάσματος.

NE. ΣΩ. Ὅρθότατα.

ΞΕ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ περὶ τῆς ὑφαντικῆς λόγος, οὐ προειλόμεθα μέρους, ἱκανῶς ἔσται διωρισμένος, εἰάν ἄρ' αὐτὴν τῶν ἐπιμελειῶν ὀπόσαι περὶ τὴν ἐρεᾶν ἐσθῆτα, εἰς τὴν d καλλίστην καὶ μεγίστην πασῶν τιθῶμεν· ἢ λέγομεν μὲν ἄν τι ἀληθές, οὐ μὴν σαφές γε οὐδὲ τέλος, πρὶν ἂν καὶ ταύτας αὐτῆς πάσας περιέλωμεν ;

NE. ΣΩ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα ποιητέον ὁ λέγομεν, ἴν' ἐφεξῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἦ ;

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ δρώμενα θεασώμεθα.

NE. ΣΩ. Τίνας ;

ΞΕ. Τὴν μὲν γενέσεως οὔσαν συναιτίον, τὴν δ' αὐτῆς αἰτίαν.

NE. ΣΩ. Πῶς ;

e ΞΕ. Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων οὐκ ἂν ποτε ἐργασθείη τὸ προστεταγμένον

ΝΕ.ΣΩ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Ἐ λοιπόν, νὰ ὀρίσουμε ὅτι ἡ τέχνη τοῦ λευκαντῆ καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἐπιδιορθωτῆ ἐνδυμάτων δὲν ἔχουν τίποτα νὰ κάνουν μὲ τὴ φροντίδα καὶ τὴν περιποίηση τῶν ἐνδυμάτων, ἢ θὰ ποῦμε ὅτι ὅλες αὐτὲς εἶναι ὑφαντικὲς ;

ΝΕ.ΣΩ. Καθόλου.

ΕΕ. Καὶ ὁμοίως ὅλες αὐτὲς οἱ τέχνες θὰ ἀμφισβητήσουν ἀπὸ τὴν ὑφαντικὴ τὴ φροντίδα καὶ τὴν κατασκευὴ τῶν ἐνδυμάτων καί, ἀφοῦ παραχωρήσουν σ' ἐκείνη τὸ πιὸ μεγάλο μέρος, θὰ διεκδικήσουν ἀκόμη ἓνα μεγάλο μέρος γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.

ΝΕ.ΣΩ. Ἀσφαλῶς.

ΕΕ. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὲς, οἱ τέχνες ἀκόμη ποὺ κατασκευάζουν τὰ ἐργαλεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦνται τὰ ἔργα τῆς ὑφάνσεως, πρέπει νὰ πιστεύουμε πῶς θὰ ὑποστηρίξουν ὅτι εἶναι βοηθητικὲς κατασκευῶν κάθε ὑφάσματος.

ΝΕ.ΣΩ. Πολὺ σωστά.

ΕΕ. Ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο λοιπόν: ἡ ἐννοια τῆς ὑφαντικῆς, αὐτοῦ τοῦ μέρους τῆς ὑφαντικῆς ποὺ ἔχομε διαλέξει, θὰ εἶναι ἀρκετὰ καθωρισμένη, ἂν ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς φροντίδες τὶς σχετικὲς μὲ τὰ μάλλινα ἐνδύματα, τῆς δώσουμε τὴ θέση τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴν πιὸ σπουδαία ἀπ' ὅλες ἢ θὰ λέγαμε κάτι ἀληθινὸ, ἀλλ' ὁμοίως ὅχι ξεκαθαρισμένο οὔτε τέλειο, ἂν δὲν ἀπομακρύναμε ἀπ' αὐτὴν καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ἀντίπαλές της;

ΝΕ.ΣΩ. Σωστά.

XXIII. Αἰτίες κύριες καὶ αἰτίες βοηθητικὲς

ΕΕ. Λοιπόν, ὕστερα ἀπ' αὐτά, πρέπει νὰ κάνουμε ἐκεῖνο ποὺ λέμε, γιὰ νὰ ἔχη ἡ ὁμιλία μας σωστὴ συνέχεια ;

ΝΕ. ΣΩ. Γιατί ὄχι ;

ΕΕ. Πρῶτα λοιπόν ἄς παρατηρήσουμε ὅτι δυὸ τέχνες εἶναι γιὰ ὅλα ὅσα παράγονται.

ΝΕ.ΣΩ. Ποιὲς ;

ΕΕ. Ἡ μία εἶναι αἰτία βοηθητικὴ τῆς παραγωγῆς (συν-αἰτιος) καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ κύρια αἰτία.

ΝΕ.ΣΩ. Πῶς ;

ΕΕ. Ὅσες δὲν δημιουργοῦν τὸ ἴδιο τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ ἐπηρεάζουν τὰ ὄργανα σ' ἐκεῖνες ποὺ τὸ παρασκευάζουν, χωρὶς τὰ ὁποῖα καμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲ θὰ μπεροῦσε νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργο ποὺ τῆς ἔχει ἀνατεθῆ, αὐτὲς οἱ τέχνες εἶναι αἰτίες

ἐκάστη τῶν τεχνῶν, ταύτας μὲν συναιτίους, τὰς δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπεργαζομένας αἰτίας.

NE. ΣΩ. Ἔχει γοῦν λόγον.

ΞΕ. Μετὰ τοῦτο δὴ τὰς μὲν περὶ τε ἀτράκτους καὶ κερκίδας καὶ ὅποσα ἄλλα ὄργανα τῆς περὶ τὰ ἀμφιέσματα γενέσεως κοινωνεῖ, πάσας συναιτίους εἶπωμεν, τὰς δὲ αὐτὰ θεραπευούσας καὶ δημιουργούσας αἰτίας ;

NE. ΣΩ. Ὁρθότατα.

282a ΞΕ. Τῶν αἰτιῶν δὴ πλυντικὴν μὲν καὶ ἀκεστικὴν καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ταῦτα θεραπευτικὴν, πολλῆς οὐσης τῆς κοσμητικῆς, τούνταῦθα αὐτῆς μόριον εἶδος μάλιστα περιλαμβάνειν ὀνομάζοντας πᾶν τῇ τέχνῃ τῇ κναφευτικῇ.

NE. ΣΩ. Καλῶς.

ΞΕ. Καὶ μὴν ξαντικὴ γε καὶ νησικὴ καὶ πάντα αὐτὰ περὶ τὴν ποίησιν αὐτῆς τῆς ἐσθῆτος ἧς λέγομεν μέρος, μία τίς ἐστὶ τέχνη τῶν ὑπὸ πάντων λεγομένων, ἢ ταλασιουργικὴ.

NE. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ ;

b ΞΕ. Τῆς δὴ ταλασιουργικῆς δύο τμήματά ἐστων, καὶ τούτοις ἐκάτερον ἅμα δυοῖν πεφύκατον τέχναις μέρος.

NE. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ξοντικὸν καὶ τὸ τῆς κερκιστικῆς ἡμισὺ καὶ ὅσα τὰ συγκείμενα ἀπ' ἀλλήλων ἀφίστησι, πᾶν τοῦτο ὡς ἐν φράσει τῆς τε ταλασιουργίας αὐτῆς ἐστὶ πον, καὶ μεγάλα τινὲ κατὰ πάντα ἡμῖν ἦσθη τέχνη, ἢ συγκριτικὴ τε καὶ διακριτικὴ.

NE. ΣΩ. Ναί.

c ΞΕ. Τῆς τοίνυν διακριτικῆς ἢ τε ξαντικὴ καὶ τὰ νυνδὴ ὀρθήντα ἅπαντά ἐστιν ἢ γὰρ ἐν ἐρίοις τε καὶ στήμοσι διακριτικὴ, κερκίδι μὲν ἄλλον τρόπον γιγνομένη, χερσὶ δὲ ἑτερον, ἔσχεν ὅσα ἀρτίως ὀνόματα ἐρρήθη.

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Αὐθις δὴ πάλιν συγκριτικῆς μόριον ἅμα καὶ ταλο-

βοηθητικές, και ἐκεῖνες πού δημιουργοῦν τὸ ἴδιο τὸ πρᾶγμα εἶναι αἰτίες (κύριες).

ΝΕ.ΣΩ Ἡ διάκριση εἶναι βásiμη.

ΞΕ. Ἐπειτα ἀπ' αὐτό, ἐκεῖνες πού προμηθεύουν τὰ ἀδράχτια και τις σαίτες και ὅλα τὰ ἄλλα ὄργανα πού συντρέχουν στὴν παραγωγή ἐνδυμάτων, θὰ τις ποῦμε ὅλες βοηθητικές, και ἐκεῖνες πού φροντίζουν και κατασκευάζουν αὐτὰ αἰτίες ;

ΝΕ.ΣΩ. Πολύ σωστά.

ΞΕ. Λοιπὸν μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τις τέχνες—αἰτίες, ἢ 282a
πλυντικὴ και ἡ ἐπιδιορθωτικὴ τῶν ἐνδυμάτων και κάθε ἄλλη πού φροντίζει γι' αὐτὰ, εἶναι εὐλογο, ἐπειδὴ ἡ δικαιοδοσία τῆς διακοσμητικῆς τέχνης εἶναι πλατεῖα, νὰ τις περιλάβουμε ὅλες μαζί γιὰ νὰ σχηματίσουμε ἓνα μέρος αὐτῆς ὀνομάζοντάς το ὅλο μὲ ἓνα γενικὸ ὄνομα: τέχνη πού κατεργάζεται μάλλινα ἐνδύματα.

ΝΕ.ΣΩ. Καλά.

ΞΕ. Ἀκόμη ἡ ξαντικὴ και ἡ κλωστικὴ και ὅλες πάλι οἱ ἐνέργειες, πού μπαίνουν σὲ ὄ,τι καλοῦμε ἄμεση κατασκευὴ τοῦ ἐνδύματος, σχηματίζουν μιὰ κάποια τέχνη πού ἀπ' ὅλες λέγεται : ἡ τέχνη τῆς κατεργασίας τῶν μαλλιῶν.

ΝΕ.ΣΩ. Γιατί ὄχι ;

ΞΕ. Στὴν τέχνη λοιπὸν πού κατεργάζεται τὰ μαλλιά, b
ὑπάρχουν δύο τμήματα και καθένα ἀπ' αὐτὰ ἔγινε ἀπὸ τὴν ἐνωση δύο τεχνῶν.

ΝΕ.ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Ἡ ξαντικὴ και τὸ μισὸ μέρος τῆς ὑφαντικῆς και ὅλες οἱ ἐργασίες πού ἔχουν γιὰ σκοπὸ νὰ χωρίζουν τὰ συνθεμένα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὅλο αὐτὸ παρμένο σὰν ἓνα εἶναι, νομίζω, ἔργο τῆς τέχνης πού κατεργάζεται τὰ μαλλιά: ἔχομε λοιπὸν γενικὸ δυὸ μεγάλες τέχνες : τὴν τέχνη πού συθέτει (συγκριτικὴ) και τὴν τέχνη πού ξεχωρίζει (διαχωριστικὴ).

ΝΕ.ΣΩ. Μάλιστα.

ΞΕ. Λοιπὸν στὴν τέχνη πού ξεχωρίζει μπαίνουν ἡ ξαντικὴ και ὅλες οἱ ἐργασίες, γιὰ τις ὁποῖες τώρα δὰ μιλήσαμε· c
γιατί ἡ τέχνη, πού χωρίζει τὰ μαλλιά και τὸ στημόνι και πού γίνεται ἄλλοῦ μὲ τὴ σαίτα και ἄλλοῦ μὲ τὰ χέρια, καλεῖται μὲ ὅλα τὰ ὀνόματα πού αὐτὴ τὴ στιγμή ἀναφέραμε.

ΝΕ.ΣΩ. βεβαιότατα.

ΞΕ. Ἄς πάρουμε τώρα πάλι μαζί ἓνα μέρος τῆς τέχνης

σιουργίας ἐν αὐτῇ γιγνόμενον λάβωμεν· ὅσα δὲ τῆς διακρι-
τικῆς ἦν αὐτόθι, μεθιώμεν σύμπαντα, δίχα τέμνοντες τὴν
ταλασιουργίαν διακριτικῶ τε καὶ συγκριτικῶ τμήματι.

NE. ΣΩ. Διηγήσθω.

d ἘΕ. Τὸ συγκριτικὸν τοίνυν αὖ σοι καὶ ταλασιουργικὸν
ἀμα μόριον, ὃ Σώκρατες, διαιρετέον, εἴπερ ἱκανῶς μέλλομεν
τὴν προρηθεῖσαν ὑφαντικὴν αἰρήσειν.

NE. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή.

ἘΕ. Χρῆ μὲν οὖν· καὶ λέγωμέν γε αὐτῆς τὸ μὲν εἶναι
στρεπτικόν, τὸ δὲ συμπλεκτικόν.

NE. ΣΩ. Ἄρ' οὖν μαθήσω ; Δοκεῖς γάρ μοι τὸ περὶ
τὴν τοῦ στήμονος ἐργασίαν λέγειν στρεπτικόν.

ἘΕ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ κρόκης· ἢ γένεσιν ἄστροφόν
τινα αὐτῆς εὐρήσομεν ;

NE. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

e ἘΕ. Δίκρισαι ἐγὼ καὶ τούτων ἑκάτερον· ἴσως γὰρ ὁ
διορισμὸς ἔγκαιρος ἂν σοι γένοιτο.

NE. ΣΩ. Πῆ ;

ἘΕ. Τῆδε· τῶν περὶ ξαντικὴν ἔργων μηχανθέν τε καὶ
σχὸν πλάτος λέγομεν εἶναι κατάγμα τι ;

NE. ΣΩ. Ναί.

ἘΕ. Τούτου δὴ τὸ μὲν ἀτράκτω τε στραφέν καὶ στερεὸν
νῆμα γερόμενον στήμονα μὲν φάθι τὸ νῆμα, τὴν δὲ ἀπευθύ-
νουσαν αὐτὸ τέχνην εἶναι στημονονητικὴν.

NE. ΣΩ. Ὅρθῶς.

ἘΕ. Ὅσα δὲ γε αὖ τὴν μὲν συστροφὴν χαύνην λαμβάνει,
τῆ δὲ τοῦ στήμονος ἐμπλέξει πρὸς τὴν τῆς γνάψεως ὀκλήν
ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτ' ἄρα κρόκην μὲν τὰ
νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην τὴν

283a κροκονητικὴν φῶμεν.

1. Τὸ χωριστικὸ μέρος αὐτῆς τῆς ἐργασίας εἶναι 1ον τὸ ξάσι-
μο - λανάρισμα, 2ον τὸ πέρασμα τῆς σαίτας ἀνάμεσα στὸ στημόνι.
Τὸ συνθετικὸ μέρος εἶναι : 1ον ἡ κατασκευὴ τῶν νημάτων μὲ τὸ
στρίψιμο τῶν λεπτῶν κλωστῶν καὶ 2ον τὸ σμίξιμο τοῦ στημονίου
καὶ τοῦ ὑφαδιῦ.

πού συναρμολογεί και πού ἀνήκει στην κατεργασία τῶν μαλλιῶν· και ὅσα μέρη τῆς χωριστικῆς τέχνης βρήκαμε ἐκεῖ, ἀς τ' ἀφήσουμε ὅλα κατὰ μέρος, μοιράζοντας ἔτσι σέ δυὸ μέρη τὴν τέχνη τῆς κατεργασίας τῶν μαλλιῶν: στὸ χωριστικὸ και στὸ συνθετικὸ (1).

ΝΕ. ΣΩ. Ἄς γίνῃ και αὐτὴ ἡ διαίρεση.

ΞΕ. Τώρα αὐτὸ τὸ μέρος πάλι τῆς συνθέσεως και μαζί τῆς κατεργασίας τοῦ μαλλιῦ, Σωκράτη μου, πρέπει νὰ τὸ διαιρέσουμε, μὲ τὴ σειοά του, ἀν θέλοῦμε νὰ ἐννοήσουμε ἀπὸ λῆτα τὴν ὕφαντικὴ τέχνη, γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε πρωτύτερα.

ΝΕ. ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν.

ΞΕ. Ναὶ πρέπει βέβαιο· και θὰ ποῦμε τώρα πὺς τὸ ἓνα μέρος τῆς ὕφαντικῆς ἔχει γιὰ ἔργο νὰ στρίβῃ και τὸ ἄλλο νὰ συνδέῃ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἄραγε καταλαβαίνω καλά; Γιατὶ μοῦ φαίνεται ὅτι λὲς γιὰ τὴν κατεργασία τοῦ στημονίου, κάνοντας λόγο γιὰ τὴν τέχνη τοῦ στριψίματος.

ΞΕ. Ὅχι μόνο γιὰ τὸ στημόνι, ἀλλὰ και γιὰ τὸ ὕφάδι· ἢ θὰ βροῦμε κάποιον μέσον νὰ τὸ κατασκευάζουμε χωρὶς νὰ τὸ στρίψουμε;

ΝΕ. ΣΩ. Κανένα.

ΞΕ. Ἀνάλυσε λοιπὸν λεπτομερῶς καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς οἱ τὶς ἐργασίες· ἴσως μιὰ τέτοια ἀνάλυση θὰ ἦταν ἐπίκαιρη.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Νὰ ἔτσι· ἀπὸ τὰ κατασκευάσματα τῆς ξαντικῆς ἓνα εἶναι πού ἔχει μακροσ και φάρδος και τὸ λέει λοναρισμένο μαλλι (τουλούπσ);

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ὅταν λοιπὸν τὸ γνέσουμε στὸ ἀδράχτι και τὸ κάνουμε στέρα κλωστή, πὲς ὅτι εἶναι τὸ νῆμα, και ὅτι ἡ τέχνη ποὶ διευθύνει αὐτὴ τὴν ἐργασία, εἶναι ἡ τέχνη πού παρασκευάζει τὸ στημόνι.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Ὅλες τὶς ἴνες πού σχηματίζουν χαλαρὲς κλωστὲς και ἔχουν ὅσο πρέπει τὴν ἀπαλότητα νὰ ἐνυφαίνωνται στὸ στημόνι και νὰ ἀντέχουν ἀναλόγως στὸ τράβηγμα τῆς κατεργασίας τῶν ὕφασμάτων, θὰ τὶς ποῦμε λοιπὸν τὶς γυναικείες ὕφαδι, και τὴν τέχνη πού ἐπιστοτεῖ στην τακτοποίησίν τούς, θὰ τὴν ποῦμε τέχνη πού ἔχει γιὰ σκοπὸ τὴν κατασκευὴ τοῦ ὕφαιδιου.

NE. ΣΩ. Ὁρθότατα.

ΞΕ. Καὶ μὴν τό γε τῆς ὑφαντικῆς μέρος ὃ προουθέμεθα παντί που δῆλον ἦδη. Τὸ γὰρ συγκριτικῆς τῆς ἐν ταλασιουργίᾳ μόριον ὅταν ἐδθυπλοκία κρόκης καὶ στήμονος ἀπεργαγάζεται πλέγμα, τὸ μὲν πλεχθέν σύμπαν ἐσθῆτα ἐρεῶν, τὴν δ' ἐπὶ τούτῳ τέχνην οὖσαν προσαγορεύομεν ὑφαντικῆν.

NE. ΣΩ. Ὁρθότατα.

b ΞΕ. Εἴεν· τί δὴ ποτε οὖν οὐκ εὐθὺς ἀπεκρινάμεθα πλεκτικὴν εἶναι κρόκης καὶ στήμονος ὑφαντικῆν, ἀλλὰ περιήλθομεν ἐν κύκλῳ πάμπολλα διοριζόμενοι ματην;

NE. ΣΩ. Οὐκ οὖν ἔμοιγε, ὦ ξένε, μάτην οὐδὲν τῶν ῥηθέντων ἔδοξε ῥηθῆναι.

ΞΕ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν· ἀλλὰ τάχ' ἂν, ὦ μακάριε, δόξειε. Πρὸς δὴ τὸ νόσημα τὸ τοιοῦτον, ἂν ἄρα πολλάκις ὕστερον ἐπίη—θαυμαστόν γὰρ οὐδέν—λόγον ἄκουσόν τινα c προσήκοντα περὶ πάντων τῶν τοιούτων ῥηθῆναι.

NE. ΣΩ. Λέγε μόνον.

ΞΕ. Πρῶτον τοίνυν ἴδωμεν πᾶσαν τὴν τε ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, ἵνα κατὰ λόγον ἐπαινώμεν καὶ φέγωμεν τὰ μακρότερα τοῦ δέοντος ἐκάστοτε λεγόμενα καὶ τὰναντία περὶ τὰς τοιάσδε διατριβάς.

NE. ΣΩ. Οὐκοῦν χεῖρ.

ΞΕ. Περὶ δὴ τούτων αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν οἶμαι γιγνώμενος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο.

NE. ΣΩ. Τίνων;

d ΞΕ. Μήκους τε πέρι καὶ βραχύτητος καὶ πάσης ὑπεροχῆς τε καὶ ἐλλείψεως· ἡ γὰρ πόν μετρητικὴ περὶ πάντ' ἐστὶ ταῦτα.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Διέλωμεν τοίνυν αὐτὴν δύο μέρη· δεῖ γὰρ δὴ πρὸς δ νῦν σπεύδομεν.

---

1. Ἡ διάκρισις τοῦ στημονίου καὶ τοῦ ὑφαιδίου καὶ ἡ συνένωσίς τους ἀπὸ τὸν ὑφαντῆ προπαρασκευάζουσι τὸν ὀρισμὸν τοῦ βασιλιᾶ πού εἶναι μεγάλος συνθέτης.

ΝΕ. ΣΩ. Πολύ σωστά.

ΞΕ. Ἐπομένως τὸ μέρος τῆς ὑφαντικῆς, πού ἔχομε βάλει σκοπὸ μας, εἶναι ἀπόλυτα ξεκαθαρισμένο. Γιατί, ὅταν ἡ ἐργασία τῆς τέχνης πού ἐνώνει, μπαίνει ὡς μέρος στὴν ἐργασία τῆς τέχνης πού κατεργάζεται τὸ μαλλὶ καὶ κατασκευάζει μὲ τὴν ὀμαλὴ ὑφανση πλέγμα ὑφαδιοῦ καὶ στημονιοῦ, τότε δίνουμε στὸ σύνολο τοῦ πλεγμένου ὑφάσματος τὸ ὄνομα : ἔνδυμα μάλλινο, καὶ στὴν τέχνη πού τὸ παράγει τὸ ὄνομα : ὑφαντικὴ (¹).

ΝΕ. ΣΩ. Πάρα πολὺ σωστά.

XXIV. Τὸ σχετικὸ μέτρο καὶ τὸ ὀρθὸ μέτρο

ΞΕ. Πολύ καλά. Γιατί λοιπὸν τότε δὲν ἀπαντήσαμε **b** ἀμέσως ὅτι ἡ ὑφαντικὴ εἶναι ἡ τέχνη πού συνδέει τὸ ὑφάδι καὶ τὸ στημόνι, ἀλλὰ τριγυρίσαμε ἔτσι σὲ κύκλο, κάνοντας ἄσκοπα ἓνα σωρὴ διακρίσεις;

ΝΕ. ΣΩ. Κατὰ τὴ γνώμη μου, ἀγαπητὲ ξένε, τίποτα ἀπ' ὅσα εἶπαμε δὲν εἰπώθηκε μάταια.

ΞΕ. Αὐτὸ δὲν μοῦ προξενεῖ καμιὰ ἐκπληξή· ἀλλ' ἴσως, φίλε μου, μερικοὶ θὰ τὸ νόμιζαν. Ἀλλὰ στὴν περίπτωσιν τὴν προκείμενην, ὅπου μιὰ ἀρρώστια σὰν τὴ δική τους θὰ μπορούσε νὰ σοῦ ἐκδηλωθῇ ἀργότερα — γιατί τίποτε δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ — ἄκουσε κάποιον λόγο πού ταιριάζει νὰ εἰπωθῇ γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους. **c**

ΝΕ. ΣΩ. Ἐξηγήσου.

ΞΕ. Πρῶτα λοιπὸν ἄς ἐξετάσουμε, κατὰ γενικὸ τρόπο, τὴν ὑπερβολή καὶ τὴν ἔλλειψη· ἔτσι θὰ μπορούμε νὰ ἐπαινοῦμε ἀναλόγως καὶ νὰ κατακρίνουμε ἐκεῖνα πού κάθε φορὰ λέγονται μακρύτερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει ἢ τὸ ἀντίθετο, στὶς συνομιλίαις, ὅπως οἱ δικές μας.

ΝΕ. ΣΩ. Ἄς ἐξετάσουμε.

ΞΕ. Λοιπὸν γι' αὐτὰ τὰ πράγματα οἱ παρατηρήσεις μας, νομίζω, μπορούν νὰ εἶναι ὀρθές.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποιά πράγματα ;

ΞΕ. Τὰ σχετικὰ μὲ τὸ μάκρος κοὶ τὴ συντομία καὶ γιὰ κάθε ὑπερβολή καὶ ἔλλειψη. Γιατί, νομίζω, ἡ τέχνη τοῦ μέτρου καταγίνεται μὲ ὅλα αὐτά. **d**

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς τὴ διαιρέσουμε λοιπὸν αὐτὴ τὴ τέχνη σὲ δύο μέρη· μιὰ τέτοια διαίρεση εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὸ σκοπὸ πού τώρα ἐπιδιώχομε.

Πλάτωνος Πολιτικός

NE. ΣΩ. Λέγοις ἂν τὴν διαίρεσιν δπη.

ΞΕ. Τῆδε· τὸ μὲν κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα μεγέθους καὶ σμικρότητος κοινωνίαν, τὸ δὲ [τὸ] κατὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀναγκαίαν οὐσίαν.

NE. ΣΩ. Πῶς λέγεις ;

ΞΕ. Ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν δοκεῖ σοι τὸ μείζον μηδενὸς ἑτέρου δεῖν μείζον λέγειν ἢ τοῦ ἐλάττονος, καὶ τοῦλαττον αὐτοῦ μείζονος ἔλαττον, ἄλλου δὲ μηδενός ;

NE. ΣΩ. Ἔμοιγε.

ΞΕ. Τί δέ ; τὸ τὴν τοῦ μετρίου φύσιν ὑπερβάλλον καὶ ὑπερβαλλόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐν λόγοις εἶτε καὶ ἐν ἔργοις ἄρ' οὐκ αὐτὸ λέξομεν ὡς ὄντως γιγνόμενον, ἐν ᾧ καὶ διαφέρουσι μάλιστα ἡμῶν οἱ τε κακοὶ καὶ [οἱ] ἀγαθοί ;

NE. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Διττὰς ἄρα ταύτας οὐσίας καὶ κρίσεις τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ σμικροῦ θετέον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔφαμεν ἄρι πρὸς ἄλληλα μόνον δεῖν, ἀλλ' ὥσπερ νῦν εἰρηται μᾶλλον τὴν μὲν πρὸς ἄλληλα λεκτέον, τὴν δ' αὐτὴν πρὸς τὸ μέτριον· οὐδὲ ἔνεκα, μαθεῖν ἄρ' ἂν βουλοίμεθα ;

ΣΕ. ΣΩ. Τί μὴν ;

284a ΞΕ. Εἰ πρὸς μηδὲν ἕτερον τὴν τοῦ μείζονος ἕασει τις φύσιν ἢ πρὸς τοῦλαττον, οὐκ ἔσται ποτὲ πρὸς τὸ μέτριον ἢ γὰρ ;

NE. ΣΩ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὰς τέχνας τε αὐτὰς καὶ τὰργα αὐτῶν σύμπαντα διολοῦμεν τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ δὴ καὶ τὴν ζητουμένην νῦν πολιτικὴν καὶ τὴν ῥηθείσαν ὑφαντικὴν ἀφανιοῦμεν ; Ἄπασαι γὰρ αἱ τοιαῦται που τὸ τοῦ μετρίου πλεόν καὶ ἔλαττον οὐχ ὡς οὐκ ὄν ἀλλ' ὡς ὄν χαλεπὸν περὶ τὰς πράξεις b παραφυλάττουσι, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὸ μέτρον σώζουσαι πάντα ἀγαθὰ καὶ καλὰ ἀπεργάζονται.

1. Ἐμεῖς οἱ νεώτεροι θὰ λέγαμε «κατὰ τὸ νόμο κάθε δημιουργίας» αὐτὸ ἀκριβῶς θέλει νὰ πῇ ὁ Πλάτων.

ΝΕ. ΣΩ. Μπορεῖς τώρα νὰ μᾶς πῆς πῶς θὰ κάνουμε τὴ διαίρεση.

ΞΕ. Νὰ ἔτσι· ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κατὰ τὴ σχέση πού ἔχουν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, τὸ μέγεθος καὶ ἡ μικρότητα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κατὰ τὴν ἀναγκαῖα οὐσία τῆς δημιουργίας (1).

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΞΕ. Ἄραγε δὲν σοῦ φαίνεται, κατὰ τὸ νόμο τῆς φύσεως, ὅτι τὸ μεγαλύτερο πρέπει νὰ τὸ λέμε μεγαλύτερο, συγκρίνοντάς το μὲ τὸ μικρότερο, καὶ τὸ μικρότερο ἐπίσης, συγκρίνοντάς το μὲ τὸ μεγαλύτερο ἀποκλειστικά ;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι μοῦ φαίνεται.

ΞΕ. Γιά πρόσεξε· ἐκεῖνο, πού ξεπερνᾷ τὴ φύση τοῦ μέτρου ἢ ξεπερνιέται ἀπ' αὐτήν, εἴτε στὴ συνομιλία μας εἶτε στὴν πραγματικότητα, μήπως δὲν εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἐκεῖνο πού δείχνει καλύτερα τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν;

ΝΕ. ΣΩ. Πραγματικά.

ΞΕ. Λοιπὸν πρέπει νὰ δεχτοῦμε γιὰ τὸ μεγάλο καὶ τὸ μικρὸ δύο εἶδη ὑπάρξεως καὶ δύο μέτρα κρίσεως· δὲν πρέπει ὅμως μόνο νὰ ἀρκεσθοῦμε, ὅπως τὸ εἶπαμε τώρα, στὴν ἀμοιβαία σχέση τους, ἀλλὰ καλύτερα νὰ διακρίνουμε, ὅπως τώρα τὸ κάνουμε, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὴ σχέση πού ἔχουν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴ σχέση πού ἔχουν μὲ τὸ μέτρο· καὶ γιὰ ποιό λόγο θὰ θέλαμε νὰ τὸ μάθουμε ;

ΝΕ. ΣΩ. Γιατί λοιπὸν ;

ΞΕ. Ἄν ἀρνηθοῦμε στὴ φύση τοῦ μεγαλύτερου κάθε 284θ σχέση ἄλλη παρὰ μὲ τὴ φύση τοῦ μικρότερου, δὲ θὰ εἶναι νὰ τὸ ἀποκλείσουμε ἀπὸ κάθε σχέση μὲ τὸ μέτρο ;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Θὰ καταστρέψουμε λοιπὸν μ' ἓνα τέτοιο ἰσχυρισμὸ καὶ τίς ἴδιες τίς τέχνες καὶ ὅ,τι παράγουν, καὶ μάλιστα θὰ ἐξαφανίσουμε τὴν πολιτικὴ πού ζητοῦμε τώρα νὰ ὀρίσουμε καὶ τὴν ὑφαντικὴ πού ἀρχίζουμε νὰ ἐξετάζουμε ; Γιατί ὅλες οἱ τέχνες αὐτοῦ τοῦ εἴδους, νομίζω, προσέχουν τὸ περισσότερο καὶ τὸ λιγώτερο τοῦ μέτρου, ὅχι σὰν κάτι μὴ πραγματικό, ἀλλὰ τουναντίον σὰν κάτι δυσάρεστο πού θέλουν ν' ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ προϊόντα τους, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, προφυλάσσοντας τὸ μέτρο, παράγουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ὠραῖα ἔργα. b

NE. ΣΩ. Τί μήν ;

ΞΕ. Οὐκοῦν ἂν τὴν πολιτικὴν ἀφανίσωμεν, ἄπορος ἡμῖν ἢ μετὰ τοῦτο ἔσται ζήτησις τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης ;

NE. ΣΩ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Πότερον οὖν, καθάπερ ἐν τῷ σοφιστῇ προσηναγκάσαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο διέφυγεν ἡμᾶς ὁ λόγος, οὕτω καὶ νῦν τὸ πλεον αὐ καὶ ἔλαττον μετρητὰ προσαναγκαστέον γίνεσθαι μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν ; Οὐ γὰρ δὴ δυνατόν γε οὔτε πολιτικὸν οὐτ' ἄλλον τινὰ τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐπιστήμονα ἀναμφισβητήτως γεγονέναι τούτου μὴ συνομολογηθέντος.

NE. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν ὅτι μάλιστα χρῆ ταῦτόν ποιεῖν.

ΞΕ. Πλέον, ὦ Σώκратες, ἔτι τοῦτο τὸ ἔργον ἢ 'κεῖνο—καίτοι κάκεινον γε μεμνήμεθα τὸ μῆκος ὅσον ἦν—ἀλλ' ὑποτίθεσθαι μὲν τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν καὶ μάλα δίκαιον.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

d ΞΕ. Ὡς ποτε δεήσει τοῦ νῦν λεχθέντος πρὸς τὴν περὶ αὐτὸ τὰκριβὲς ἀπόδειξιν. Ὅτι δὲ πρὸς τὰ νῦν καλῶς καὶ ἱκανῶς δείκνυται, δοκεῖ μοι βοηθεῖν μεγαλοπρεπῶς ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἄρα ἠγητέον ὁμοίως τὰς τέχνας πάσας εἶναι, μεῖζόν τε ἅμα καὶ ἔλαττον μετρεῖσθαι μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν. Τούτου τε γὰρ ὄντος ἐκεῖνα ἔστι, κάκεινων οὐσῶν ἔστι καὶ τοῦτο, μὴ δὲ ὄντος ποτέρου τούτων οὐδέτερον αὐτῶν ἔσται ποτέ.

e NE. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ἀλλὰ τί δὴ τὸ μετὰ τοῦτο ;

ΞΕ. Δῆλον ὅτι διαιροῦμεν ἂν τὴν μετρητικὴν, καθάπερ ἐρρήθη, ταύτη δίχα τέμνοντες, ἐν μὲν τιθέντες αὐτῆς μόριον

ΝΕ. ΣΩ. Φυσικώτατα.

ΞΕ. Ἐάν λοιπόν ἐξαφανίσουμε τὴν πολιτικὴν, θὰ μᾶς εἶναι δύσκολη ἔπειτα ἡ ἔρευνά μας γιὰ τὴ βασιλικὴ ἐπιστήμη;

ΝΕ. ΣΩ. Ἄσφαλῶς.

ΞΕ. Ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο λοιπόν: ὅπως ἀκριβῶς στὸ «Σοφιστὴν» (1) ἀναγκαστήκαμε νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ὑπάρχει τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ μᾶς ξέφυγε ὡς πρὸς αὐτὸ ὁ συλλογισμὸς μας, ἔτσι καὶ τώρα πρέπει νὰ ἐξαναγκάσουμε πάλι τὸ περισσότερο καὶ τὸ λιγώτερο νὰ γίνουν σύμμετρα ὄχι μόνον μεταξὺ τους, ἀλλὰ ἐπίσης μὲ τὸ μέτρο ποῦ παράγουν; Γιατὶ βέβαια ὁ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θέσουμε ἔξω ἀπὸ κάθε ἀμφισβήτηση τὴν ὑπαρξὴ τοῦ πολιτικοῦ ἢ κάθε ἄλλου ἐπιστήμονα, στὸ κεφάλαιο τῶν πράξεων, ἂν δὲν συμφωνήσουμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν λοιπόν πρέπει, ὅσο μπορούμε, νὰ κάνουμε τὸ ἴδιο.

XXV. Ἡ τέχνη τοῦ μέτρου

ΞΕ. Αὐτὸ τὸ ἔργον, Σωκράτη, θὰ εἶναι αὐτὴ τὴ φορὰ πρὸς κοπιαστικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο· καὶ ὁμοίως πόσο ἦταν τὸ μάκρος ἐκεῖνου, τὸ θυμόμαστε· ἀλλὰ καὶ πολὺ δίκαιο εἶναι νὰ τεθῆ καὶ τὸ ἀκόλουθον.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸ;

ΞΕ. Ὅτι ἡ ἀρχή, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦμε τώρα, εἶναι ἀναγκαῖα κάποτε γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τί εἶναι ἡ καθαυτὸ ἀκριβεία, καὶ ἀκόμη γιὰ τὴν παροῦσα ὁμιλίαν μας ἔχει καλῶς καὶ ἐπαρκῶς ἀποδειχθῆ, μοῦ φαίνεται, ὅτι αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς μας εἶναι μεγάλωπρηπη βοήθεια· ἐπομένως πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ὑπάρχουν ἕξιςου ὅλες οἱ τέχνες καὶ ὅτι τὸ μεγαλύτερον καὶ τὸ μικρότερον λογαριάζονται ὄχι μόνον μὲ τὴν ἀμοιβαία σχέση τους, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν σχέση τους στὴν παραγωγὴ τοῦ μέτρου. Γιατὶ, ἂν αὐτὴ ἡ τελευταία σχέση ὑπάρχῃ, ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ οἱ τέχνες, καὶ, ἂν ὑπάρχουν οἱ τέχνες, ὑπάρχει καὶ αὐτὴ ἡ σχέση· ἀλλ' ἂν ἡ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τις ὑπάρξει ἐξαφανισθῆ, ἢ ἄλλη ἀπ' αὐτὲς δὲν θὰ ὑπάρχῃ ποτέ.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Ἄλλὰ κατόπιν;

ΞΕ. Εἶναι φανερό πῶς μπορούμε νὰ διαιρέσουμε τὴ μετρητικὴν, ὅπως εἶπαμε, χωρίζοντάς τὴν σὲ δύο ἔτσι: θέτοντας

συμπάσας τέχνας ὁπόσαι τὸν ἀριθμὸν καὶ μήκη καὶ βάθη καὶ πλάτη καὶ ταχυτήτας πρὸς τοῦναντίον μετροῦσιν, τὸ δὲ ἕτερον, ὁπόσαι πρὸς τὸ μέτριον καὶ τὸ πρόπον καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸ δέον καὶ πάνθ' ὁπόσα εἰς τὸ μέσον ἀπωκίσθη τῶν ἐσχάτων.

NE. ΣΩ. Καὶ μέγα γε ἐκάτερον τμήμα εἶπες, καὶ πολλὸν διαφέρον ἀλλήλοιιν.

285a ΕΞ. Ὁ γὰρ ἐνίοτε, ὦ Σώκρατες, οἰόμενοι δὴ τι σοφὸν φράζειν πολλοὶ τῶν κομφῶν λέγουσιν, ὡς ἄρα μετρητικὴ περὶ πάντ' ἐστὶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτ' αὐτὸ τὸ νῦν λεχθέν ὄν τυγχάνει. Μετρήσεως μὲν γὰρ δὴ τίνα τρόπον πάνθ' ὁπόσα ἔντεχνα μετείληφεν· διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' εἶδη συνειθίσθαι σκοπεῖν διαιρουμένους ταῦτά τε τοσοῦτον διαφέροντα συμβάλλουσιν εὐθὺς εἰς ταῦτόν ὁμοία νομίσαντες, καὶ τοῦναντίον αὐτὸν τούτου δρωῶσιν ἕτερα οὐ κατὰ μέρη διαιροῦντες, δέον, b ὅταν μὲν τὴν τῶν πολλῶν τις πρότερον αἰσθηται κοινωνίαν, μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν ἐν αὐτῇ τὰς διαφορὰς ἴδη πάσας ὁπόσαι περὶ ἐν εἶδεσι κεῖνται, τὰς δὲ αὐτὸ παντοδαπὰς ἀνομοιότητας, ὅταν ἐν πλήθει οὐκ ὀρθῶσιν, μὴ δυνατόν εἶναι δυσωπούμενον πάσῃσιν πρὶν ἂν σύμπαντα τὰ οἰκεία ἐντὸς μιᾶς ὁμοιότητος ἐρξας γένους τινὸς οὐσία περιβάληται. Ταῦτα μὲν οὐκ ἰκανῶς περὶ τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἐλλείψεων καὶ ὑπερβολῶν εἰρήσθω· φυλάττωμεν δὲ μόνον ὅτι δύο γένη περὶ c αὐτὰ ἐξηγῆται τῆς μετρητικῆς, καὶ ἃ φαμεν αὐτ' εἶναι μεμνόμεθα.

NE. ΣΩ. Μεμνησόμεθα.

ΕΞ. Μετὰ τούτου δὴ τὸν λόγον ἕτερον προσδεξόμεθα περὶ αὐτῶν τε τῶν ζητουμένων καὶ περὶ πάσης τῆς ἐν τοῖς τοιοῖσδε λόγοις διατριβῆς.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΕΞ. Εἴ τις ἀνέροιτο ἡμᾶς τὴν περὶ γράμματα συνουσίαν τῶν μαθημάτων, ὁποῖαν τις ὀνομαζόμενον ἐρωτηθῆναι τίνων ἐστὶ γραμμάτων, πρότερον αὐτῷ τότε φῶμεν γίνεσθαι τὴν

ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ὅλες τὶς τέχνες, ὅπου ὁ ἀριθμὸς, τὸ μάκρος, τὰ βάρη, τὰ πλάτη καὶ οἱ πυκνότητες μετροῦνται μὲ τὰ ἀντίθετά τους, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅλες ἐκεῖνες ποὺ ἀναφέρονται στὸ μέτρο, στὸ πρέπον, στὸ ἐπίκαιρο, στὸ ἀρμόζον, καὶ σὲ ὅλα ὅσα κατέχουν τὸ μέσον ἀνάμεσα στὰ τελευταῖα.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια εἶπες δυὸ μεγάλα τμήματα, ποὺ διαφέρουν πολὺ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

ΞΕ. Πραγματικὰ ἐκεῖνο ποὺ κάποτε, Σωκράτη, λένε πολλοὶ πνευματώδεις ἄνθρωποι, νομίζοντας πῶς λένε κάτι σοφόν, ὅτι δηλαδὴ ἡ μετρητικὴ καταγίνεται μὲ ὅλα ὅσα γίνονται, αὐτὸ τὸ ἴδιο τυχαίνει νὰ εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ τώρα εἶπαμε. Γιατὶ μὲ κάποιον τρόπο ὅλα τὰ ἔντεχνα ἔργα μετέχουν στὴ μέτρηση. Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ δὲν εἶναι συνηθισμένοι νὰ διαιροῦν τὰ πράγματα κατὰ εἶδη γιὰ νὰ τὰ μελετοῦν, ὅση διαφορὰ κι ἂν εἶναι σ' αὐτὰ τὰ εἶδη μετρήσεως, ἀμέσως τὰ πραγματεύονται, κρίνοντάς τα σὰν νὰ εἶναι ὅμοια, καὶ κάνουν πάλι τὸ ἀντίθετο γιὰ ἄλλα εἶδη, δηλ. τὰ διαιροῦν ὄχι κατὰ μέρη, ἐνῶ πρέπει, ὅταν διακρίνη κανεὶς ὅτι κάποιος ἀριθμὸς πραγμάτων ἔχει κάτι τὸ κοινό, νὰ μὴν ἀπομακρύνεται πρὶν ἰδῆ σ' αὐτὸν ὅλες τὶς διαφορὰς ποὺ ἀποτελοῦν τὰ εἶδη· καὶ πάλι ὡς πρὸς τὶς ἀνομοιότητες κάθε λογῆς, ὅταν παρατηροῦνται μέσα σὲ πλήθη, νὰ μὴ ταράττεται οὔτε νὰ σταματᾷ, πρὶν κλείσῃ μέσα σὲ μιὰ ὁμοιότητα ὅλα τὰ συγγενῆ καὶ τὰ συμπεριλάβῃ στὴν οὐσία ἐνὸς εἶδους. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι ἀρκετὰ καὶ γι' αὐτὰ καὶ γιὰ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ὑπερβολὰς. Ἄς φυλάξουμε μόνον ὅτι ἔχουμε βρεῖ γι' αὐτὰ δυὸ εἶδη τῆς μετρητικῆς καὶ ἄς θυμούμαστε τὶς ἰδιότητες ποὺ τοὺς ἔχομε ἰσοδώσει.

ΝΕ. ΣΩ. Δὲ θὰ τὰ λησμονήσουμε.

XXVI. Ἡ ἀληθινὴ ἀρχὴ : τὸ διαλεκτικὸ κέρδος

ΞΕ. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὴ τὴν ὁμιλίαν, ἄς παραδεχτοῦμε μιὰν ἄλλη ποὺ ἀφορᾷ ὄχι μόνον αὐτὰ τὰ παρόντα ζητήματα, ἀλλ' ὅλες τὶς ὁμιλίαι ποὺ προκαλεῖ αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν συζητήσεων.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποιοὶ πρόκειται;

ΞΕ. Ἄν κανεὶς μᾶς ρωτοῦσε γιὰ τὸ πῶς μαθαίνουμε τοὺς μαθητὰς νὰ διαβάξουν τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου: ὅταν ζητήσῃ κανεὶς ἀπὸ ποιά γράμματα ἔγινε αὐτὴ ἡ ἐκείνη ἢ λέξι, γιὰ ποιοὶ ἀπὸ τὰ δυὸ θὰ ποῦμε τότε σ' αὐτὸν ὅτι

d ζήτησιν ἐνὸς ἕνεκα μᾶλλον τοῦ προβληθέντος ἢ τοῦ περὶ πάντα τὰ προβαλλόμενα γραμματικωτέρῳ γίγνεσθαι ;

NE. ΣΩ. Δῆλον ὅτι τοῦ περὶ ἅπαντα.

ΞΕ. Τί δ' αὖ νῦν ἡμῖν ἢ περὶ τοῦ πολιτικοῦ ζήτησις ; Ἐνεκα αὐτοῦ τούτου πρόβληται μᾶλλον ἢ τοῦ περὶ πάντα διαλεκτικωτέροις γίγνεσθαι ;

NE. ΣΩ. Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι τοῦ περὶ πάντα.

ΞΕ. Ἡ που ἰὸν τῆς ὑφαντικῆς γε λόγον αὐτῆς ταύτης ἕνεκα θηρεύειν οὐδεὶς ἂν ἐβελήσειεν νοῦν ἔχων· ἀλλ' οἶμαι τοὺς πλείστους λέληθεν ὅτι τοῖς μὲν τῶν ὄντων ἑαδίως e καταμαθεῖν αἰσθηταί τινες ὁμοιότητες πεφύκασιν, ἃς οὐδὲν χαλεπὸν δηλοῦν, ὅταν αὐτῶν τις βουληθῆ τῷ λόγον αἰτοῦντι περὶ του μὴ μετὰ πραγμάτων ἀλλὰ χωρὶς λόγου ἑαδίως ἐνδείξασθαι· τοῖς δ' αὖ μέγιστοις οὐσι καὶ τιμιωτάτοις οὐκ ἔστιν εἶδωλον οὐδὲν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰργασμέ-
286a νον ἑναργῶς, οὗ δειχθέντος τὴν τοῦ πυνθανομένου ψυχὴν ὁ βουλόμενος ἀποπληρῶσαι, πρὸς τῶν αἰσθήσεών τινα προσαρμόττων, ἰκανῶς πληρώσει. Διὸ δεῖ μελετᾶν λόγον ἐκάστου δυνατὸν εἶναι δοῦναι καὶ δέξασθαι· τὰ γὰρ ἀσώματα, κάλλιστα ὄντα καὶ μέγιστα, λόγῳ μόνον ἄλλω δὲ οὐδενὶ σαφῶς δείκνυται, τούτων δὲ ἕνεκα πάντ' ἔστι τὰ νῦν λεγόμενα. Ῥῶων b δ' ἐν τοῖς ἐλάττωσιν ἢ μελέτη παντὸς πέρι μᾶλλον ἢ περὶ τὰ μείζω.

NE. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες.

ΞΕ. Ὦν τοίνυν χάριν ἅπανθ' ἡμῖν ταῦτ' ἐρρήθη περὶ τούτων, μνησθῶμεν.

NE. ΣΩ. Τίνων ;

ΞΕ. Ταύτης τε οὐχ ἥκιστα αὐτῆς ἕνεκα τῆς δυσχερείας ἣν περὶ τὴν μακρολογίαν τὴν περὶ τὴν ὑφαντικὴν ἀπεδεξάμεθα δυσχερῶς, καὶ τὴν περὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀνείλιξιν καὶ τὴν τοῦ σοφιστοῦ πέρι τῆς τοῦ μὴ ὄντος οὐσίας, ἐννοοῦντες ὡς ἔσχε μῆκος πλέον, καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ πᾶτιν ἐπεπλήξαμεν

γίνεται ἡ ἔρευνα, γιὰ νὰ λύσῃ περισσότερο αὐτὸ τὸ ἓνα πού δ
 ἔχει προταθῆ, ἢ γιὰ νὰ γίνῃ πιὸ ἔμπειρος στὴ γραμματική,
 ὥστε νὰ λύσῃ ὅλα τὰ προτεινόμενα γραμματικὰ ζητήματα;

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα.

ΞΕ. Τί θὰ ποῦμε λοιπόν : τώρα ἡ ἔρευνά μας γιὰ τὸν πο-
 λιτικὸ προβάλλεται ἀπὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὸν τὸν ἴδιο περισ-
 σότερο ἢ γιὰ νὰ γίνουμε καλύτεροι διαλεκτικοὶ σὲ ὅλα τὰ ζη-
 τήματα;

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι φανερὸ ὅτι γιὰ τὰ ζητήματα ὅλα.

ΞΕ. Ἐξ ἄλλου, νομίζω ὅτι κάποιος πού ἔχει εὐθυκρισία,
 δὲ θὰ θελε νὰ ἀναζητῆ ὄρισμὸ τῆς ὕφαντικῆς ἀπὸ ἀγάπη γι'
 αὐτὴ τὴν ἴδια· ἀλλά, νομίζω, διαφεύγει τῶν περισσοτέρων
 ὅτι μερικὰ ὄντα ἔχουν φυσικὲς ὁμοιότητες εὐκολὰ ἀντιλη- θ
 πτές μὲ τὶς αἰσθήσεις, τὶς ὁποῖες δὲν εἶναι δύσκολο νὰ τὶς
 φανερώσουν, ὅταν θελήσῃ κανεὶς νὰ τὶς δείξῃ σ' ἐκείνους πού
 ζητοῦν μιὰν ἐξήγησιν γιὰ κάτι ὄχι μὲ πράγματα, ἀλλ' εὐκολὰ
 καὶ χωρὶς λόγο. Ὅμως τὰ ὄντα τὰ πιὸ μεγάλα καὶ τὰ πιὸ πο-
 λύτιμα δὲν ἔχουν εἰκόνες φτιαγμένες γιὰ νὰ δώσουν στοὺς ἀν-
 θρώπους τὴ σαφῆ καὶ ἄμεση γνώση, εἰκόνες πού θὰ ἔδειχνε 286a
 κανεὶς, ἐὰν ᾔθελε νὰ γεμίσῃ τὴν ψυχὴ ἐκείνου πού ἐσωτᾶ
 καὶ πού θὰ ἄρκοῦσε νὰ τὶς προσαρμόσῃ σὲ κάποιαν ἀπὸ τὶς αἰ-
 σθήσεις γιὰ νὰ χορτάσῃ τὴν περιέργειά του. Γι' αὐτὸ πρέπει
 νὰ ἐξασκούμαστε, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ δίνουμε λόγο γιὰ κάθε
 πράγμα καὶ νὰ παίρνομε. Γιατὶ τὰ ἀσώματα ὄντα πού εἶναι
 πανέμορφα καὶ μέγιστα, δείχνονται ἀκριβῶς μόνο μὲ λογικὴ
 ἔρευνα καὶ μὲ τίποτα ἄλλο, καὶ σ' αὐτὴν ἀποβλέπει ὅλη ἡ τωρι-
 νὴ μας ὁμιλία. Καὶ εἶναι εὐκολώτερη ἢ μελέτη γιὰ ὁποιοδῆ-
 ποτε ζήτημα στὰ μικρότερα παραδείγματα καλύτερα παρὰ b
 στὰ μεγαλύτερα.

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ καλὰ τὸ εἶπες.

ΞΕ. Ἄς θυμηθοῦμε λοιπόν γιὰ ποῖο λόγο εἰπώθηκαν
 ἀπὸ μᾶς ὅλα γι' αὐτὰ τὰ πράγματα.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποιά λοιπόν ;

ΞΕ. Ἐξ αἰτίας κυρίως αὐτῆς τῆς ἴδιας στενοχώριας πού
 μᾶς προξένησαν αὐτὲς οἱ μακρὲς λεπτομέρειες γιὰ τὴν ὕφαν-
 τική, οἱ ὁποῖες ἀληθινὰ μᾶς ἐνόχλησαν, καὶ αὐτὸς ὁ λόγος
 γιὰ τὴν παλινδρομικὴ ἐξέλιξιν τοῦ σύμπαντος καὶ αὐτὴ ἡ συ-
 ζήτηση γύρω ἀπὸ τὸ σοφιστὴ γιὰ τὴν ὕπαρξιν τοῦ μὴ ὄντος,
 γιατί ἐννοήσαμε ὅτι αὐτὲς οἱ ἀναπτύξεις εἶχαν μεγαλύτερη
 ἔκτασιν· κοντὰ σὲ ὅλα αὐτὰ μαλλώσαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας,

c ἡμῖν αὐτοῖς, δεισαντες μὴ περίεργα ἅμα καὶ μακρὰ λέγοιμεν. Ἴν' οὖν εἰς ἀθῆς μηδὲν πάσχωμεν τοιοῦτον, τούτων ἕνεκα πάντων τὰ πρόσθε νῶν εἰρησθαι φάθι.

NE. ΣΩ. Ταῦτ' ἔσται. Λέγε ἐξῆς μόνον.

ΞΕ. Λέγω τοίνυν ὅτι χρῆ δὴ μεμνημένους ἐμὲ καὶ σὲ τῶν νῦν εἰρημένων τὸν τε νόγον ἐκάστοτε καὶ ἔπαινον ποιῆσθαι βραχύτητος ἅμα καὶ μήκους ὧν ἂν ἀεὶ πέρι λέγωμεν, μὴ πρὸς ἄλληλα τὰ μήκη κρινόντες ἀλλὰ κατὰ τὸ
d τῆς μετρητικῆς μέρος ὃ τότε ἔφαμεν δεῖν μεμνηθῆαι, πρὸς τὸ πρόπον

NE. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ πρὸς τοῦτο πάντα. Οὔτε γὰρ πρὸς τὴν ἡδονὴν μήκους ἀρμόττοντος οὐδὲν προσδεησόμεθα, πλήν εἰ πάροργόν τι· τό τε αὖ πρὸς τὴν τοῦ προβληθέντος ζήτησιν, ὡς ἂν ῥᾶστα καὶ τάχιστα εὑροίμεν, δεύτερον ἂλ' οὐ πρῶτον ὁ λόγος ἀγαπᾶν παραγγέλλει, πολὺ δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον τὴν μέθοδον αὐτὴν τιμᾶν τοῦ κατ' εἶδη δυνατὸν εἶναι διαιρεῖν,
e καὶ δὴ καὶ λόγον, ἅντε παμμήκης λεχθεὶς τὸν ἀκούσαντα εὐρετικώτερον ἀπεργάζηται, τοῦτον σπουδάσειν καὶ τῷ μήκει μηδὲν ἀγανακτεῖν, ἅντ' αὖ βραχύτερος, ὡσαύτως· ἔτι δ' αὖ πρὸς τούτοις τὸν περὶ τὰς τοιαύδε συνοουσίας νέγοντα λόγων μήκη καὶ τὰς ἐν κύκλῳ περιόδους οὐκ ἀποδεχόμενον, ὅτι χρῆ τὸν τοιοῦτον μὴ [πάνυ] ταχὺ μηδ' εὐθὺς οὕτω μεθιέναι ψέξαντα
287a μόνον ὡς μακρὰ τὰ λεχθέντα, ἀλλὰ καὶ προσαποφαίνειν οἶεσθαι δεῖν ὡς βραχύτερα ἂν γενόμενα τοὺς συνόντας ἀπηργάζετο διαλεκτικωτέρους καὶ τῆς τῶν ὄντων λόγῳ δηλώσεως εὐρετικωτέρους, τῶν δὲ ἄλλων καὶ πρὸς ἄλλ' ἅπτα νόγων καὶ ἐπαίνων μηδὲν φροντίζειν μηδὲ τὸ παράπαν ἀκούειν δοκεῖν τῶν τοιούτων λόγων. Καὶ τούτων μὲν ἅλις, εἰ καὶ σὺ ταύτη συνδοκεῖ· πρὸς δὲ δὴ τὸν πολιτικὸν ἴωμεν
b πάλιν, τῆς προορηθείσης ὑφαντικῆς αὐτῷ φέροντες τὸ παράδειγμα.

NE. ΣΩ. Καλῶς εἶπες, καὶ ποιῶμεν ὃ λέγεις.

1. «Φαῖδρος» 267b: «καὶ μόνος αὐτὸς εἰρηκέναι ἔφη ὧν δεῖ λόγων τέχνην· δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων, ἀλλὰ μετρίων» (=ναί, εἶπε πῶς αὐτὸς μονάχος βρῆκε ἀπὸ ποιῆς βάσεις ἔχει χρεία ἢ τέχνη· καὶ χρειάζεται μῆτε πολλὰ μῆτε λίγα, ἀλλὰ μετρημένα).

2. «Θεαίτητος» 172d: «καὶ διὰ μακρῶν ἢ βραχέων μέλει οὐδὲν λέγειν, ἂν μόνον τύχῳσι τοῦ ὄντος».

3. «Νόμοι» 722a: «τὰ γάρ, οἶμαι, βέλτιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτερα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον».

γιατί φοβηθήκαμε μήπως είπαμε μαζί περιττά και μακρά. c
Για να μην έχουμε λοιπόν πάλι παρόμοιες άνησυχίες, μάθε
ότι για όλα αυτά έχουν ειπωθή όλες οι προηγούμενες παρα-
τηρήσεις μας.

ΝΕ. ΣΩ. Σύμφωνα. Έξακολούθησε μόνο.

ΞΕ. Λέω λοιπόν ότι, έχοντας στη μνήμη μας τις παρα-
τηρήσεις που κάναμε τώρα, πρέπει να κατηγορήσουμε και να
επαινέσουμε εγώ και σύ τη συντομία και το μάκρος για όσα
θα πούμε κάθε φορά, μη κρίνοντας την έκταση με την άμοι-
βαία τους σχέση, αλλά με εκείνο το μέρος της μετρητικής d
που είπαμε τότε ότι πρέπει να θυμηθούμε, με το πρόπογ.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Δε θα υποτάξουμε λοιπόν όλα τα πράγματα σ' αυτόν
τόν κανόνα. Γιατί δεν θα έχουμε ανάγκη αυτών των διαστά-
σεων για να είμαστε άρεστοί, εκτός αν πρόκειται για έπου-
σιώδες έργο και πάλι ως προς τη λύση του προβλήματος που
τέθηκε, για να τη βρούμε όσο το δυνατόν πιο εύκολα και πιο
γρήγορα, πρέπει να είναι δεύτερη άπασχόληση και όχι πρώ-
τος σκοπός, όπως ο λόγος επιβάλλει· πολύ δε περισσότερο
και πρώτο στη σειρά να εκτιμούμε τη μέθοδο που διδά-
σκει να διαιρούμε κατ' είδη, όσο είναι δυνατόν. Άκόμη θ
και τη συνομιλία, αν ειπωμένη διεξοδικά καθιστά πιο έφευ-
ρετικό εκείνον που την άκούει, τέτοια να την επιζητούμε
και για την έκτασή της να μην άγανακτούμε· το ίδιο
και αν άλλη φορά ειπωθή συντομώτερα. Έξ άλλου πάλι
αυτόν που κατηγορεί την έκταση του λόγου στις συνομιλίες,
όπως οι δικές μας, και δεν ποραδέχεται τις παρεκβάσεις που
γίνονται περιοδικά, δεν πρέπει να τον αφήνουμε άπλως και
μόνο να κατηγορή τὰ λεχθέντα ότι δήθεν είναι τραβηγ-
μένα εις μάκρος (1), αλλά να τον υποχρεώνουμε να 287a
άποδείξει ότι αν γίνονταν συντομώτερες οι συνομιλίες θα
καθιστούσαν τους άκροατές πιο επιτήδειους στη διαλεκτική
και πιο ικανούς (2) να βρίσκουν τους συλλογισμούς που φέρνουν
την άλήθεια σε πλήρες φως (3). Ός προς τις άλλες κατηγορίες
και τους επαινούς, σε όποιο σημείο και αν αναφέρονται, να
μη φροντίζουμε διόλου και να μη προσέχουμε σε λό-
γους αυτού του είδους. Αυτά είναι άρκετά, αν και σύ συμ-
φωνής με τη γνώμη μου· και τώρα ως επανέλθουμε στον πο-
λιτικό, για να εφαρμόσουμε σ' αυτόν το παράδειγμά μας της b
ύφαντικῆς, για την όποια μιλήσαμε πρωτύτερα.

ΝΕ. ΣΩ. Έχεις δίκαιο και ως κάνουμε όσα λές.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἀπό γε τῶν πολλῶν ὁ βασιλεὺς ὄσαι σύν-
νομοι, μᾶλλον δὲ ἀπὸ πασῶν τῶν περὶ τὰς ἀγέλας διακε-
χώρισται· λοιπαὶ δέ, φαμέν, αἱ κατὰ πόλιν αὐτὴν τῶν τε
συναιτίων καὶ τῶν αἰτίων, ἃς πρώτας ἀπ' ἀλλήλων διαιρετέον.

ΝΕ. ΣΩ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Οἴσθ' οὖν ὅτι χαλεπὸν αὐτὰς τεμεῖν δίχα; Τὸ
c δ' αἴτιον, ὡς οἶμαι, προῖοῦσιν οὐχ ἦττον ἔσται καταφανές.

ΝΕ. ΣΩ. Οὐκοῦν χρῆ δρᾶν οὕτως.

ΞΕ. Κατὰ μέλη τοίνυν αὐτὰς οἶον ἱερεῖον διαιρώμεθα,
ἐπειδὴ δίχα ἀδυνατοῦμεν. Δεῖ γὰρ εἰς τὸν ἐγγύτατα δι-
μάλιστα τέμνειν ἀριθμὸν αἰεί.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς οὖν ποιῶμεν τὰ νῦν;

ΞΕ. Ὡσπερ ἔμπροσθεν, ὁπόσαι παρείχοντο ὄργανα περὶ
τὴν ὑφαντικὴν, πάσας δὴπου τότε ἐτίθεμεν ὡς συναιτίους.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ ταῦτόν μὲν τοῦτο, ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ τόθ'
d ἡμῖν ποιητέον. Ὅσαι γὰρ μικρὸν ἢ μέγα τι δημιουργοῦσι
κατὰ πόλιν ὄργανον, θετέον ἀπάσας ταύτας ὡς οὔσας συναι-
τίους. Ἄνευ γὰρ τούτων οὐκ ἂν ποτε γένοιτο πόλις οὐδὲ πο-
λιτική, τούτων δ' αὖ βασιλικῆς ἔργον τέχνης οὐδὲν που
θήσομεν.

ΝΕ. ΣΩ. Οὐ γάρ.

ΞΕ. Καὶ μὲν δὴ χαλεπὸν ἐπιχειροῦμεν δρᾶν ἀποχω-
ρίζοντες τοῦτο ἀπὸ τῶν ἄλλων τὸ γένος· διτι γὰρ οὖν τῶν
ὄντων ἔστιν ὡς ἐνός γέ τινος ὄργανον εἰπόντα δοκεῖν εἰρηκέναι
e τι πιθανόν. Ὅμως δὲ ἕτερον αὖ τῶν ἐν πόλει κτημάτων εἴ-
πωμεν τόδε.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ὡς οὐκ ἔστι ταύτην τὴν δύναμιν ἔχον. Οὐ γὰρ ἐπὶ

3ον ΜΕΡΟΣ : ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ : Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΥΦΑΝΤΗΣ

XXVII—XXXVIII. Οἱ βοηθητικὲς τέχνες τῆς πολιτικῆς

ΕΕ. Ἐχομε λοιπὸν ξεχωρίσει τὸ βασιλιά ἀπὸ ὄλες τὶς τέχνες ποὺ εἶναι τοῦ αὐτοῦ εἴδους, καὶ περισσότερο ἀπὸ ὄλες ἐκεῖνες ποὺ ἀφοροῦν στὶς ἀγέλες. Μᾶς ἀπομένουν τῶρα, εἴπαμε, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς πόλεως οἱ βοηθητικὲς τέχνες καὶ οἱ κύριες, τὶς ὁποῖες πρέπει πρῶτα νὰ διακρίνουμε τὶς μὲν ἀπὸ τὶς δέ.

ΝΕ. ΣΓ. Σωστά.

ΕΕ. Ἐέρεις λοιπὸν ὅτι εἶναι δύσκολο νὰ τὶς διαιρέσουμε σὲ δύο; Καὶ τὸ αἶτιο, νομίζω, θὰ εἶναι ὄχι λιγώτερο φανερό, ὅταν προχωρήσουμε.

ΝΕ. ΣΩ. Τότε πρέπει νὰ κάνουμε ἔτσι.

ΕΕ. Ἄς τὶς χωρίσουμε λοιπὸν κατὰ μέλη, ὅπως κάνουμε ὅταν τεμαχίζουμε ἓνα σφάγιο κατὰ τὶς θυσίες, ἐφ' ὅσον ἡ διαίρεση σὲ δύο εἶναι ἀδύνατη, γιὰτὶ πρέπει κάθε φορά νὰ διαιροῦμε περιορίζοντας τὶς τομὲς σὲ ὅσο μπορούμε μικρότερο ἀριθμὸ.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπὸν θὰ κάνουμε αὐτὴ τὴν φορά;

ΕΕ. Ὅπως ἐκάναμε καὶ τότε. Ὅλες τὶς τέχνες, ποὺ προμηθεύουν ὄργανα στὴν ὑφαντικὴ, τὶς κατατάξαμε τότε στὶς βοηθητικὲς τέχνες.

ΝΕ. ΣΩ. Μάλιστα.

ΕΕ. Καὶ τῶρα λοιπὸν πρέπει νὰ κάνουμε τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ἀλλὰ ἀκόμη ἐκτενέστερα ἀπὸ τότε. Ὅσες τέχνες κατασκευάζουν τὰ κάθε φύσεως ὄργανα μικρὰ ἢ μεγάλα, ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ πολῖτες, ὄλες αὐτὲς πρέπει νὰ τὶς τοποθετήσουμε στὴ σειρά τῶν βοηθητικῶν. Γιὰτὶ, χωρὶς αὐτὲς, δὲ θὰ γίνονταν ποτὲ οὔτε πόλη οὔτε πολιτικὴ· ἐξ ἄλλου κανένα ἔργο τῆς βασιλικῆς τέχνης δὲ θ' ἀναθέσουμε σ' αὐτὲς.

ΝΕ. ΣΩ. Ὅχι, πραγματικά.

ΕΕ. Ἀλήθεια λοιπὸν δύσκολο ἔργο ἐπιχειροῦμε νὰ κάνουμε, ἐπιχειρώντας νὰ διακρίνουμε αὐτὸ τὸ εἶδος ἀπὸ τὰ ἄλλα· γιὰτὶ ὑπάρχει κάτι ἀπὸ τὰ ὄντα ποὺ μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε ὄργανο αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ πράγματος μὲ κάποια πιθανότητα. Ὅμως ἄς ποῦμε ἓνα εἶδος πάλι διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἐποκτῆματα ποὺ κατέχει ἡ πόλη· ἐτοῦτο ἐδῶ.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό;

ΕΕ. Ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα ποὺ νὰ ἔχη αὐτὴ τὴν ἰ-

γενέσεως αἰτία πηγνυται, καθάπερ ὄργανον, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ δημιουργηθέντιος σωτηρίας.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Τοῦτο δὲ δὴ ξηροῖς καὶ ὑγροῖς καὶ ἐμπύροις καὶ ἀπύροις παντοδαπὸν εἶδος ἐργασθὲν ἀγγεῖον [δὲ δὴ] μιᾷ κλήσει προσφθεγγόμεθα, καὶ μάλα γε συχνὸν εἶδος καὶ τῆ
288a ζητημένη γε, ὡς οἶμαι, προσῆκον οὐδὲν ἀτεχνῶς ἐπιστήμη.

NE. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Τούτων δὴ τρίτον ἕτερον εἶδος κτημάτων πάμπλου κατοπτέον πεζὸν καὶ ἐνυδρον καὶ πολυπλανές καὶ ἀπλανές καὶ τίμιον καὶ ἄτιμον, ἐν δὲ ὄνομα ἔχον, διότι πᾶν ἔνεκά τινος ἐφέδρας ἐστί, θᾶκος ἀεὶ τιμι γιγνόμενον.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Ὅχημα αὐτό που λέγομεν, οὐ πάνυ πολιτικῆς ἔργον, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ τεκτονικῆς καὶ κεραμικῆς καὶ χαλκοτυπικῆς.

NE. ΣΩ. Μανθάνω.

b ΞΕ. Τί δὲ τέταρτον ; Ἄρ' ἕτερον εἶναι τούτων λεκτέον, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστά ἐστι τῶν πάλαι ἠρθέντων, ἐσθῆς τε σύμ-
πασα καὶ τῶν ὄπλων τὸ πολὺ καὶ τείχη πάντα θ' ὅσα γήινα περιβλήματα καὶ λίθινα, καὶ μυρία ἕτερα ; Προβολῆς δὲ ἔνεκα συμπτάντων αὐτῶν εἰργασμένων δικαιοτάτ' ἂν ἦλον προσαγορεύοιτο πρόβλημα, καὶ πολλῶ μᾶλλον τέχνης οἰ-
κοδομικῆς ἔργον καὶ ὑφαντικῆς τὸ πλεῖστον νομίζοιτ' ἂν ὀρθότερον ἢ πολιτικῆς.

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὐν.

c ΞΕ. Πέμπτον δὲ ἄρ' ἂν ἐθέλοιμεν τὸ περὶ τὸν κόσμον καὶ γραφικὴν θεῖναι καὶ ὅσα ταύτῃ προσχρώμενα καὶ μουσικῆ μῆματα τελεῖται, πρὸς τὰς ἡδονὰς μόνον ἡμῶν ἀπειρ-
γασμένα, δικαίως δ' ἂν ὀνόματι περιληφθέντα ἐνί ;

NE. ΣΩ. Ποῖω ;

καυτότητα. Γιατί δὲν ἔχει κατασκευασθῆ σὰν ὄργανο πού χρησιμεύει νὰ παράγη κάποιο πρᾶγμα, ἀλλὰ γιὰ νὰ διατηρηθῆ τὸ πρᾶγμα πού μιὰ φορὰ δημιουργήθηκε.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό εἶναι λοιπόν;

ΞΕ. Αὐτὸ εἶναι ἓνα εἶδος ποικίλο, φτιαγμένο γιὰ νὰ περιέχη πράγματα ξηρὰ ἢ ὑγρά, παρασκευασμένα στὴ φωτιά ἢ χωρὶς φωτιά, καὶ πού τὸ καλοῦμε μὲ τὸ κοινὸ ὄνομα ἀγγεῖο· εἶδος πολὺ συχνὸ καὶ τὸ ὅποιο, καθὼς νομίζω, δὲν ταιριάζει καθόλου στὴν ἐπιστήμη, γιὰ τὴν ὁποία συ- 288a
ζητοῦμε.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀναμφιβόλως.

ΞΕ. Πρέπει νὰ ἰδοῦμε τώρα ἓνα τρίτο εἶδος κτημάτων πάρα πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα : χερσαῖο ἢ ὑδρόβιο, πολυπλανώμενο ἢ σταθερὸ, πολύτιμο ἢ χωρὶς ἀξία, πού ἔχει ἓνα ὄνομα, γιὰτὶ εἶναι καμωμένο ὁλόκληρο γιὰ κάθισμα καὶ χρησιμεύει πάντα σὲ κάποιο πρᾶγμα γιὰ νὰ κάθεται.

ΝΕ. ΣΩ. Μὰ ποιό εἶναι ἐπὶ τέλους ;

ΞΕ. Τὸ ὀνομάζουμε γενικὰ ὄχημα, ἔργο ὄχι τῆς πολιτικῆς τέχνης, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο τῆς ξυλουργικῆς, τῆς κεραμικῆς καὶ τῆς χαλκουργικῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Καταλαβαίνω.

ΞΕ. Καὶ τώρα; Τέταρτο ἄραγε εἶδος πρέπει νὰ ποῦμε **b**
ὅτι ὑπάρχει διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ προηγούμενα, μέσα στὸ ὅποιο εἶναι. τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ πράγματα πού ἀναφέραμε πάρα πάνω, τὸ σύνολο δηλαδὴ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὄπλων καὶ τὸ τεῖχη καὶ ὅλα τὰ καταφύγια ἀπὸ πέτρες καὶ χῶμα καὶ ἓνα πλῆθος ἄλλων παρόμοιων πραγμάτων; Καὶ ἐπειδὴ ὅλα αὐτὰ μαζὶ ἔχουν γίνεи γιὰ νὰ προφυλάσσουν, δικαιοτάτα μποροῦμε νὰ τοὺς δώσουμε τὸ ὄνομα προφυλακτῆριον, καὶ πολὺ σωστὰ αὐτὰ θὰ θεωροῦνται ἔργο τῆς οἰκοδομικῆς τέχνης καὶ τῆς ὑφαντικῆς περισσότερο παρὰ τῆς πολιτικῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Ἄραγε θὰ δεχόμεστε νὰ βάλουμε γιὰ πέμπτο εἶδος **c**
τῆ διακόσμηση καὶ τῆ ζωγραφικὴ καὶ ὅσες ἀπομιμήσεις γίνονται εἴτε μὲ αὐτὴ τὴν τέχνη εἴτε μὲ τὴ μουσικῆ, ἔργα πού φτιάχνονται γιὰ νὰ μᾶς εὐχαριστοῦν μόνο καὶ πού εἶναι σωστὸ νὰ τὰ περιλάβουμε μέσα σὲ ἓνα μόνο ὄνομα;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸ ὄνομα;

ΞΕ. Παίγνιον πού τι λέγεται.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μῆν;

ΞΕ. Τοῦτο τοίνυν τούτοις ἐν ὄνομα ἅπασι πρέπει προσγορευθέν· οὐ γὰρ σπουδῆς οὐδὲν αὐτῶν χάριν, ἀλλὰ παιδιᾶς ἕνεκα πάντα δοῦνται.

d **ΝΕ. ΣΩ.** Καὶ τοῦτο σχεδόν τι μαθήσεται.

ΞΕ. Τὸ δὲ πᾶσιν τούτοις σώματα παρέχον, ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς δημιουργοῦσιν ὁπόσαι τῶν τεχνῶν νῦν εἴρηγνται, παντοδαπὸν εἶδος πολλῶν ἐτέρων τεχνῶν ἔκγονον ὄν, ἃς οὐχ ἕκτον θήσομεν;

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΞΕ. Χρυστὸν τε καὶ ἄργυρον καὶ πάνθ' ὁπόσα μεταλλεύεται καὶ ὅσα ὀρυκτομικῆ καὶ κορυὰ σύμπασα τέμνονσα παρέχει τεκτονικῆ καὶ πλεκτικῆ καὶ ἔτι φλοιστικῆ φυτῶν
e τε καὶ ἐμψύχων δέρματα σωματίων περιαιρούσα σκυτομικῆ, καὶ ὅσαι περὶ τὰ τοιαῦτά εἰσιν τέχναι, καὶ φελλῶν καὶ βύβλων καὶ δεσμῶν ἐργαστικαὶ παρέσχον δημιουργεῖν σύνθετα ἐκ μὴ συνιθεμένων εἶδη γενῶν. Ἐν δὲ αὐτὸ προσγορευόμενον πᾶν τὸ πρωτογενὲς ἀνθρώποις κτήμα καὶ ἀσύνθετον καὶ βασιλικῆς ἐπιστήμης οὐδαμῶς ἔργον ὄν.

ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς.

ΞΕ. Τὴν δὴ τῆς τροφῆς κτήσιν, καὶ ὅσα εἰς τὸ σῶμα συγκатаμειγνόμενα ἑαυτῶν μέροςι μέρη σώματος εἰς τὸ
289a θεραπεῦσαι τινα δύναμιν εἴληχε, λεκτέον εβδομοῖον ὀνομάσαντας αὐτὸ σύμπαν ἡμῶν εἶναι τροφόν, εἰ μὴ τι κάλλιον ἔχομεν ἄλλο θέσθαι γεωργικῆ δὲ καὶ θηρευτικῆ καὶ γυμναστικῆ καὶ ἰατρικῆ καὶ μαγειρικῆ πᾶν ὑποτιθέντες ὀρθότερον ἀποδώσομεν ἢ τῇ πολιτικῆ.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Σχεδόν τοίνυν ὅσα ἔχεται κτήσεως, πλὴν τῶν ἡμέρων ζώων, ἐν τούτοις ἑπτὰ οἶμαι γενεσὶν εἰρηθῆσαι. Σκόπει δὲ ἦν γὰρ δικαιοῦτατά μὲν ἂν τεθὲν κατ' ἀρχὰς τὸ πρωτογενὲς
b εἶδος, μετὰ δὲ τοῦτο ὄργανον, ἄγγειον, ὄχημα, πρόβλημα, παίγνιον, θρέμμα. <Ἄ> παραλείπομεν δέ, εἴ τι μὴ μέγα λέληθεν, εἷς τι τούτων δυνατὸν ἀρμόττειν, οἷον ἢ τοῦ νομίματος ἰδέα καὶ σφραγίδων καὶ παντὸς χαρακτῆρος. Γένος

1. Ἡ ἀκατέργαστη πρώτη ὕλη. Ὁ Πλάτων ἀλλοῦ θὰ τὴν ὀνομάση ἀπλῶς ὕλη, ὕλικά.

ΞΕ. Τους δίνουμε, φωντάζομαι, τὸ ὄνομα παιγνίδι.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ὄνομα θὰ ταιριάζῃ σὲ ὅλα αὐτὰ σὰν γενικὴ ὀνομασία· γιατί κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν γίνεταί γιὰ σπουδαῖο σκοπὸ, ἀλλὰ ὅλα γιὰ διασκέδαση.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ αὐτὸ ἀπάνω κάτω τὸ καταλαβαίνω. d

ΞΕ. Καὶ ἐκεῖνο πού παρέχει σὲ ὅλα αὐτὰ τὴν ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ μέσα στὴν ὁποία δημιουργοῦν ὅλες οἱ τέχνες, γιὰ τίς ὁποῖες ἔχομε πεῖ, τὰ ἔργα τους, αὐτὸ τὸ ποικίλο εἶδος, πού εἶναι παιδὶ διαφόρων ἄλλων τεχνῶν, ἄραγε δὲν θὰ τὸ ὑπολογίσουμε γιὰ ἕκτο;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸ ἐννοεῖς τώρα;

ΞΕ. Τὸ χρυσάφι καὶ τὸ ἀσῆμι καὶ ὅλα ὅσα ἐξάγονται ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα καὶ ὅσα κόβοντας ἢ ξυλοκοπτικὴ καὶ γενικὰ ἢ κοπὴ προμηθεύει στὴν ξυλουργικὴ καὶ στὴν πλεκτικὴ· ἐπίσης ἢ τέχνη τοῦ ξεφλουδίσματος τῶν φυτῶν καὶ ἢ βυρσοδεφία πού γδέρνει τὰ ζῶα, καὶ ὅλες οἱ τέχνες πού ἀσχολοῦνται μὲ τέτοια πράγματα, ἐκεῖνες πού παρασκευάζουν φελλοὺς καὶ παπύρους καὶ δεσμά, παρέχουν ὕλη γιὰ νὰ δημιουργοῦνται εἶδη πολὺπλοκα ἀπὸ ἀπλά γένη. Καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ ἓνα ἄς τὸ ὀνομάσουμε τὸ πανάρχαιο ἀπόκτημα ⁽¹⁾ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε σύνθεση, πού δὲν εἶναι διόλου ἔργο τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης.

ΞΕ. Τὴν ἀπόκτηση τώρα τῆς τροφῆς καὶ ὅσα πράγματα ἀνακατωμένα μὲ τὸ σῶμα μας ἔχουν κάποια δύναμη νὰ διατηροῦν τὰ μέρη τοῦ σώματος μὲ τὰ δικά τους μέρη, πρέπει νὰ τὰ ποῦμε καὶ νὰ κάνουμε ἀπ' αὐτὰ ἑβδομο εἶδος, πού θὰ τὸ ὀνομάσουμε ὅλο αὐτὸ συνολικὰ τροφὸ μας, ἂν δὲν βρίσκουμε νὰ βάλουμε κάποιο ἄλλο ὄνομα καλύτερο. Καὶ βάζοντας ὅλο αὐτὸ σὲ τάξη, θὰ τὸ ἀποδώσουμε σωστότερα στὴ γεωργία, στὸ κυνήγι, στὴν ἰατρικὴ καὶ στὴ μαγειρικὴ παρὰ στὴν πολιτικὴ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀναμφιβόλως.

ΞΕ. Ἔτσι σχεδὸν ὅλα τὰ ἀποκτημένα ἀγαθὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἡμερα ζῶα, νομίζω ὅτι ἔχουν ἀπαριθμηθῆ σ' αὐτὰ τὰ ἑπτὰ γένη. Πρόσεξε τώρα· γιατί ἐξ ἀρχῆς δικαιοτάτα ἔχει τεθῆ στὴν κορυφὴ τὸ πανάρχαιο εἶδος (ἢ πρώτη ἀκατέργαστη ὕλη), καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτό, τὸ ὄργανο, τὸ ἀγγεῖο, τὸ ὄχημα, τὸ καταφύγιο, τὸ παιγνίδι, ἢ τροφή. Ὅσα παραλείπομε ἂν δὲν ἔχομε ξεχάσει κάτι σπουδαῖο, σὲ κάποιο ἀπ' αὐτὰ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ταιριάζουν, π.χ. τὸ εἶδος τοῦ νομίσματος.

τε γὰρ ἐν αὐτοῖς ταῦτα οὐδὲν ἔχει μέγα σύννομον, ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς κόσμον, τὰ δὲ εἰς ὄργανα βία μὲν, ὁμως δὲ πάντως ἐλκόμενα συμφωνήσει. Τὰ δὲ περὶ ζώων κτήσιν τῶν ἡμέρων, **ο** πλὴν δούλων, ἢ πρότερον ἀγγελαιοτροφικῆ διαμερισθεῖσα πάντ' εἰληφνῖα ἀναφανεῖται.

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ δούλων καὶ πάντων ὑπηρετῶν λλοῖπόν, ἐν οἷς που καὶ μαντεύομαι τοὺς περὶ αὐτὸ τὸ πλέγμα ἀμφισβητοῦντας τῷ βασιλεῖ καταφανεῖς γενήσεσθαι, καθάπερ τοῖς ὑφάνταις τότε τοὺς περὶ τὸ νήθειν τε καὶ ξαίνειν καὶ ὅσα ἄλλα εἶπομεν. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες, ὡς συναίτιοι λεχθέντες, ἅμα τοῖς ἔργοις τοῖς νυνδὴ ῥηθεῖσιν ἀνήλονται καὶ ἀπεχωρί- **d** σθησαν ἀπὸ βασιλικῆς τε καὶ πολιτικῆς πράξεως.

NE. ΣΩ. Ἐοίκασι γοῦν.

ΞΕ. Ἴθι δὴ σκεψώμεθα τοὺς λοιποὺς προσελθόντες ἐγγύθεν, ἵνα αὐτοὺς εἰδῶμεν βεβαιότερον.

NE. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή.

ΞΕ. Τοὺς μὲν δὴ μεγίστους ὑπηρέτας, ὡς ἐνθένδε ἰδεῖν, τὸναντιὸν ἔχοντας εὐρίσκομεν οἷς ὑπωπτεύσαμεν ἐπιτήδευσμα καὶ πάθος.

NE. ΣΩ. Τίνας ;

ΞΕ. Τοὺς ὠνητούς τε καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ κητούς- **e** οὺς ἀναμφισβητήτως δούλους ἔχομεν εἰπεῖν, ἥμιστα βασιλικῆς μεταποιουμένους τέχνης.

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ !

ΞΕ. Τί δέ, τῶν ἐλευθέρων ὅσοι τοῖς νυνδὴ ῥηθεῖσιν εἰς ὑπηρετικὴν ἐκόντες αὐτοὺς τάττουσι, τὰ τε γεωργίας καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἔργα διακομίζοντες ἐπ' ἀλλήλους καὶ

τος τῶν σφραγίδων καὶ κάθε ἀποτυπώματος. Γιατὶ αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν περιέχουν μέσα τους κανένα γένος ὁμοιουεῖδους δίπλα στὰ ἄλλα, ἀλλὰ τουναντίον θὰ τοποθετηθοῦν ἄλλα στὴ διακόσμηση καὶ ἄλλα στὰ ὄργανα—μὲ μεγάλο κόπο, ὁμολογῶ, ὅμως ἐξάπαντος συρόμενα θὰ συμφωνήσουν. Ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτηση πάλι τῶν ἡμερῶν ζῶων, ἐκτὸς τῶν δούλων, ἡ ε τέχνη ποῦ ἀναλύσαμε πρωτύτερα, αὐτὴ ποῦ τρέφει ἀγέλες, θὰ φανῆ καθαρὰ ὅτι τὰ ἔχει περιλάβει ὅλα.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

XXIX—XXX. Οἱ ὑποδεέστεροι ἀντίπαλοι τοῦ πολιτικοῦ

ΞΕ. Ὑπολείπεται τώρα ἡ ὁμάδα τῶν δούλων καὶ τῶν ὑπηρετῶν, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους θαρρῶ καὶ προμαντεύω ὅτι θὰ γίνουν ὀλοφάνεροι ἐκεῖνοι ποῦ ἀμφισβητοῦν ἀπὸ τὸ βασιλιά αὐτὴ τὴν κατασκευὴ τοῦ ὑφάσματος, ὅπως τὴν ἀμφισβητοῦσαν ἀπὸ τοὺς ὑφαντὲς τότε οἱ ἄνθρωποι ποῦ γνέθουν καὶ ξαίνουν ἢ κάνουν τίς ἄλλες ἐργασίες, γιὰ τίς ὁποῖες μιλήσαμε. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ποῦ ὠνομάσθηκαν βοηθητικοί, ἔχουν ἐξαφανισθῆ μαζὶ μὲ τὰ ἐπαγγέλματα, ποῦ μόλις εἶπαμε, καὶ ἀποχωρίσθηκαν ἀπὸ τὸ βασιλικὸ καὶ πολιτικὸ ἔργο. d

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνονται τουλάχιστο.

ΞΕ. Ἔλα τώρα ἄς ἐξετάσουμε ἐκείνους ποῦ ἀπομένουν, ἐρχόμενοι κοντὰ τους, γιὰ νὰ κάνουμε σταθερώτερα τὴ γνώριμιά τους.

ΝΕ. ΣΩ. Πρέπει.

ΞΕ. Ὡς πρὸς τοὺς μεγαλύτερους ὑπηρετὲς μεταξὺ τῶν ὑπηρετῶν, γιὰ νὰ τοὺς ἴδουμὲ ἀπὸ δῶ ποῦ εἴμαστε, βρίσκομε ὅτι ἔχουν ἐπάγγελμα καὶ χαρακτῆρα ἀντίθετα πρὸς ὅσα ὑπώπτευσαμε.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιούς λές ;

ΞΕ. Ἐκείνους ποῦ ἀγοράζουμε καὶ τοὺς ἀποκτοῦμε μὲ τὸν ἴδιον τρόπο· μπορούμε ἀναμφισβήτητα νὰ τοὺς ὀνομάσουμε δούλους — αὐτοὶ ἐλάχιστα διεκδικοῦν τὴ βασιλικὴ τέχνη. e

ΝΕ. ΣΩ. Ἄναμφιβόλως.

ΞΕ. Ἐνα ἄλλο ζήτημα· ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐλεύθερους ἀνθρώπους παίρνουν θέσιν θεληματικὰ στὴν ὑπηρεσία ἐκείνων, γιὰ τοὺς ὁποίους τώρα μόλις μιλήσαμε, μετακομίζοντας τὰ ἔργα τῆς γεωργίας καὶ τῶν ἄλλων μεταξὺ τους καὶ φέρνοντάς

ἀνισοῦντες, οἱ μὲν κατ' ἀγοράς, οἱ δὲ πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττοντες κατὰ θάλατταν καὶ πεζῆ, νόμισμά τε πρὸς τὰ ἄλλα καὶ αὐτὸ πρὸς αὐτὸ διαμείβοντες, οὓς ἀργυραμοιβούς τε 299a καὶ ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους καὶ καπήλους ἐπωνομάκαμεν, μῶν τῆς πολιτικῆς ἀμισθητήσουσί τι ;

NE. ΣΩ. Τάχ' ἂν ἴσως τῆς γε τῶν ἐμπορευτικῶν.

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ μὴν οὓς γε δρωμεν μισθωτοὺς καὶ θήτας πᾶσιν ἐτοιμότητα ὑπηρετοῦντας, μὴ ποτε βασιλικῆς μεταποιουμένους εὐρωμεν.

NE. ΣΩ. Πῶς γάρ ;

ΞΕ. Τί δὲ ἄρα τοὺς τὰ τοιάδε διακονοῦντας ἡμῖν ἐκάστοτε ;

NE. ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες καὶ τίνας ;

b ΞΕ. Ὃν τὸ κηρυκικὸν ἔθνος, ὅσοι τε περὶ γράμματα σοφοὶ γίνονται πολλάκις ὑπηρετήσαντες, καὶ πόλλ' ἄττα ἕτερα περὶ τὰς ἀρχὰς διαπονεῖσθαι τινες ἕτεροι πάνδεινοι, τί τούτους αὐ λέξομεν ;

NE. ΣΩ. Ὅπερ εἶπες νῦν, ὑπηρετάς, ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας.

ΞΕ. Ἄλλὰ οὐ μὴν οἶμαί γε ἐνύπνιον ἰδὼν εἶπον ταύτην φανήσεσθαι τοὺς διαφερόντως ἀμφισβητοῦντας τῆς πολιτικῆς. Καίτοι σφόδρα γε ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειε τὸ ζητεῖν c τούτους ἐν ὑπηρετικῇ μοίρᾳ τινί.

NE. ΣΩ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἔτι δὴ προσμείξωμεν ἐγγύτερον ἐπὶ τοὺς μήπω βεβασανισμένους. Εἰσὶ δὲ οἱ τς περὶ μαντικὴν ἔχοντές τινος ἐπιστήμης διακόνον μόριον· ἐρμηνευταὶ γάρ πον νομίζονται παρὰ θεῶν ἀνθρώποις.

NE. ΣΩ. Ναί.

d ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τὸ τῶν ἱερέων αὐ γένος, ὡς τὸ νόμιμόν φησι, παρὰ μὲν ἡμῶν δωρεὰς θεοῖς διὰ θησιῶν ἐπιστημόν ἐστι κατὰ νοῦν ἐκείνοις δωρεῖσθαι, παρὰ δὲ ἐκείνων ἡμῖν εὐχαῖς κτήσιν ἀγαθῶν αἰτήσασθαι· ταῦτα δὲ διακόνου τέχνης ἐστὶ πον μόρια ἀμφοτέρω.

1. Κάθε ἀρχὴ εἶχε τοὺς γραμματεῖς τῆς καὶ συχνὰ τοὺς ὑπογραμματεῖς τῆς. Γιὰ νὰ περιορίζεται ἡ ἐπιτροπὴ τους, ψηφίστηκε νόμος ποὺ ἐπέβαλλε ν' ἀλλάζουν ὑπηρεσία κάθε χρόνο.

τα σὲ ἰσορροπία, ἄλλοι στὶς ἀγορὲς καὶ ἄλλοι ἐρχόμενοι ἀπὸ μιὰ πόλη σὲ ἄλλη κατὰ θάλασσα καὶ ἀπὸ ξηρά, ἀνταλλάζοντας νόμισμα μὲ ἄλλα ἐμπορεύματα καὶ νόμισμα μὲ νόμισμα, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουμε ἀργυραμοιβοὺς καὶ ἐμπόρους καὶ πλοιάρχους καὶ μεταπράτες—μήπως θὰ ἔχουν ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς;

ΝΕ. ΣΩ. Ἴσως ἐπὶ τῆς τέχνης τοῦ ἐμπορίου.

ΞΕ. Ἐξ ἄλλου ἐκείνους, πὺ βλέπομε μισθωτοὺς καὶ δουλοπαροίκους νὰ προσφέρουν σὲ ὅλους τὶς ὑπηρεσίες τους πρόθυμότατα, μήπως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τοὺς βροῦμε κάποτε νὰ ἰδιοποιουῦνται μέρος ἀπὸ τὸ βασιλικὸ ἔργο;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς νὰ τὸ ὑποθέσω;

ΞΕ. Τί θὰ ποῦμε τώρα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πὺ κάθε φορὰ μᾶς παρέχουν τέτοιες ὑπηρεσίες;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιῆς ὑπηρεσίες καὶ ποιούς ἀνθρώπους εἶπες;

ΞΕ. Αὐτοὺς πὺ ἀποτελοῦν ὅλο τὸ κηρυκικὸ γένος καὶ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πὺ, παρέχοντας τὶς ὑπηρεσίες τους, γίνονται σοφοὶ στὰ γράμματα, καὶ μερικὸς ἄλλους ἱκανοὺς νὰ ἐργάζωνται βαριά σὲ πολλὰ ἄλλα ἔργα γύρω στὶς ἀρχές· πῶς θὰ τοὺς ὀνομάσουμε ὑποὺς μὲ τὴ σειρά τους (1) ;

ΝΕ. ΣΩ. Ὅπως ἀκριβῶς τώρα δὲ εἶπες: ὑπηρέτες, καὶ ὄχι ἄρχοντες πὺ ἔχουν ἐξουσία στὶς πόλεις.

ΞΕ. Ὅμως δὲν ἔχω ἰδεῖ ὄνειρο, νομίζω, λέγοντας ὅτι ἀπ' αὐτὴ κάπου τὴν πλευρὰ θὰ φανερωθοῦν οἱ ἐξαιρετικὰ παρουσιαζόμενοι γιὰ μνηστῆρες τῆς πολιτικῆς. Ὡς τόσο θὰ φαίνονταν πολὺ παράξενο νὰ τοὺς ζητοῦμε σὲ κάποιον κλάδο ὑπηρετικῶ.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀσφαλῶς.

ΞΕ. Ἄς πᾶμε λοιπὸν πολὺ πλησιέστερα σ' ἐκείνους πὺ ἀκόμα δὲν ἔχουν ἐξετασθῆ ἀκριβῶς. Αὐτοὶ εἶναι ἐκείνοι πὺ ἀφοσιώνονται στὴ μαντικὴ καὶ ἀσκοῦν ἐκεῖ μέρος μιᾶς ἐπιστήμης ὑπέρτερου· γιὰτὶ θεωροῦνται ἐρμηνευτῆς τῶν θεῶν κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ἐπίσης καὶ τὸ ἱερατικὸ γένος μὲ τὴ σειρά του, ὅπως βεβαιώνει ἡ δημόσια πίστη, ξέρει νὰ προσφέρῃ στοὺς θεοὺς ἀπὸ μέρους μας δωρεὰς μὲ θυσίες πὺ ἔχουν στὸ νοῦ τους καὶ νὰ ζητᾶ ἀπὸ κείνους γιὰ μᾶς εὐχὲς γιὰ ἀπόκτηση ἀγαθῶν. Αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ δύο, νομίζω, μέρη τῆς τέχνης τοῦ ὑπηρέτη.

NE. ΣΩ. Φαίνεται γε ἔν.

ΞΕ. Ἦδη τοίνυν μοι δοκοῦμεν οἶδόν γέ τινος ἵκνους ἐφ' ὁ πορευόμεθα προσάπτεσθαι. Τὸ γὰρ δὴ τῶν ἱερέων σχῆμα καὶ τὸ τῶν μάντεων εἰς μάλα φρονήματος πληροῦται καὶ δόξαν σεμνήν λαμβάνει διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐγχειρημάτων, ὥστε περὶ μὲν Αἴγυπτον οὐδ' ἔξεστι βασιλέα χωρὶς ἱερατικῆς ἄρχειν, ἀλλ' ἔαν ἄρα καὶ τύχη πρότερον ἐξ ἄλλου γένους βιασάμενος, ὕστερον ἀναγκαῖον εἰς τοῦτο εἰστελεῖσθαι αὐτὸν τὸ γένος· ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλαχοῦ ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τὰ μέγιστα τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα θύματα εἴροισι τις ἂν προσταττόμενα θύειν. Καὶ δὴ καὶ παρ' ἡμῖν οὐχ ἤκιστα δῆλον ὃ λέγω· τῷ γὰρ λαχόντι βασιλεῖ φασιν τῆδε τὰ σεμνότατα καὶ μάλιστα πάτρια τῶν ἀρχαίων θυσιῶν ἀποδεδοῦσθαι.

NE. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε.

291a ΞΕ. Τούτους τε τοίνυν τοὺς κληρωτοὺς βασιλέας ἅμα καὶ ἱερέας, καὶ ὑπηρέτας αὐτῶν καὶ τινα ἕτερον πάμπολον ὄχλον σκεπτέον, ὃς ἄρτι κατάδηλος νῦν ἡμῖν γέγονεν ἀποχωρισθέντων τῶν ἔμπροσθεν.

NE. ΣΩ. Τίνας δ' αὐτοὺς καὶ λέγεις;

ΞΕ. Καὶ μάλα τινὰς ἀτόπους.

NE. ΣΩ. Τί δὴ;

ΞΕ. Πάμφυλόν τι γένος αὐτῶν, ὡς γε ἄρτι σκοποῦμένῳ φαίνεται. Πολλοὶ μὲν γὰρ λένουσι τῶν ἀνδρῶν εἷξασιν καὶ b Κενταύροις καὶ τοιοῦτοισιν ἑτέροις, πάμπολλοι δὲ Σατύροις καὶ τοῖς ἀσθενέσι καὶ πολυτρόποις θηρίοις· ταχὺ δὲ μεταλλάττουσι τὰς τε ἰδέας καὶ τὴν δύναμιν εἰς ἀλλήλους. Καὶ μέντοι μοι νῦν, ὦ Σώκρατες, ἄρτι δοκῶ κατανενοημέναι τοὺς ἀνδρας.

NE. ΣΩ. Λέγοις ἂν· ἔοικας γὰρ ἀτοπὸν τι καθορᾶν.

ΞΕ. Ναι· τὸ γὰρ ἀτοπὸν ἐξ ἀγνοίας πᾶσι συμβαίνει.

1. Στὴν Ἀθήνα ὁ δεῦτερος ἄρχοντας ἦταν βασιλιάς, μέγας ἀρχιερέας· προήδρευε στὶς ἀρχαῖες γιορτές (Ἀνθεστήρια, Λήναια), ἔκρινε τὶς δίκας ἀσέβειας καὶ ἱεροσυλίας καὶ εἶχε σὲ κάθε πόλη ὄλο τὸ γόητρο τῆς ἀρχαίας βασιλείας.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Τώρα πιά μου φαίνεται σά να βρισκόμαστε στο άχναρι πού μᾶς ὀδηγεῖ στο σκοπό μας. Γιατί οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μάντιες εἶναι πάρα πολὺ γεμάτοι ἀπὸ φρόνηση καὶ ἀπολαβαῖνουν σπουδαία δόξα γιὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιχειρήσεών τους, ἔτσι ὥστε στὴν Αἴγυπτο ἕνας βασιλιάς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βασιλεύῃ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα, ἀλλ' ἂν τυχαίως εἶχε ἀνυψωθῆ μὲ τὴ βία ἀπὸ ἄλλη κατώτερη τάξη, εἶναι ἀναγκαῖο ἔπειτα νὰ μνηθῆ σ' αὐτὴ τὴν τελευταία τάξη. Καὶ ἀκόμη στοὺς Ἑλληνας, σὲ πολλὰ μέρη, σὰ πῶς ὑψηλὰ ἀξιώματα μπορεῖ νὰ βροῦμε ἐμπιστευμένη τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐκτελοῦν τὶς σπουδαιότερες ἀπ' αὐτὲς τὶς θυσίες. Καὶ μάλιστα καὶ σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους ἀληθεύει ὄχι λιγώτερο φανερά ὅ,τι λέω· γιατί λένε ὅτι σὲ κεῖνον πού τοῦ ἔλαχε νὰ γίνῃ βασιλιάς, ἀρμόζουν ἐδῶ ὅσες ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες θυσίες εἶναι οἱ πῶς ἐπίσημες καὶ οἱ πῶς καθιερωμένες ἀπὸ τὴν παράδοση (1).

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΞΕ. Ἐλοιπόν, ἄς ἐξετάσουμε τώρα τοὺς βασιλεῖς πού 291a ἐκλέγονται μὲ κλῆρο καὶ συγχρόνως τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ὑπηρέτες τους καὶ ἐπίσης τὸ ἄλλο πολυάριθμο πλῆθος, τὸ ὅποιο μᾶς φανερώθηκε αὐτὴ τὴ στιγμῆ, ἀφοῦ ἀποχωρίσθηκαν οἱ ἄλλοι μνηστῆρες πού εἶπαμε πάρα πάνω.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποιούς θέλεις νὰ πῆς ;

ΞΕ. Γιὰ ἀνθρώπους βέβαια πολὺ παράξενους.

ΝΕ. ΣΩ. Τί εἶναι λοιπόν ;

ΞΕ. Γένος ἀπὸ πολλὰ φυλές, ὅπως φαίνεται σ' ἐκεῖνον πού τώρα τοὺς ἐξετάζει. Γιατί πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς μοιάζουν μὲ λιοντάρια καὶ Κενταύρους καὶ ἄλλα τέτοιου εἶδους θηρία, b καὶ πολὺ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἀκόμη μὲ τοὺς Σατύρους καὶ τὰ θηρία πού ἔχουν λίγη δύναμη καὶ πολλὴ πονηριά· καὶ γρήγορα μεταβάλλουν μεταξύ τους τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὶς ιδιότητες. Καὶ ὅμως τώρα, Σωκράτη μου, πιστεύω πὼς ἔχω καταλάβει τί εἶναι οἱ ἀνθρωποὶ μας.

ΝΕ. ΣΩ. Μπορεῖς νὰ ἐξηγηθῆς· γιατί φαίνεσαι ὅτι ἀνακάλυψες κάποιον πρᾶγμα παράδοξο.

ΞΕ. Naί· τὸ παράδοξο παρουσιάζεται σὲ ὅλους μας ἀπὸ ἄγνοιά μας. Γιατί πραγματικὰ αὐτὴ τὴ στιγμῆ σὲ

Καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν αὐτὸς τοῦτ' ἔπαθον· ἐξαίφνης ἠμυφρονήσα
 c κατιδῶν τὸν περὶ τὰ τῶν πόλεων πράγματα χορόν.

NE. ΣΩ. Ποῖον;

ΞΕ. Τὸν πάντων τῶν σοφιστῶν μέγιστον γόητα καὶ ταύτης τῆς τέχνης ἐμπειρότατον· ὃν ἀπὸ τῶν ὄντως ὄντων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν καίπερ παγγάλεπον ὄντα ἀφαιρεῖν ἀφαιρετέον, εἰ μέλλομεν ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ζητούμενον.

NE. ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν τοῦτό γε οὐκ ἀνετέον.

ΞΕ. Οὐδὲν δὴ κατὰ γε τὴν ἐμὴν. Καί μοι φράζε τόδε.

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

d ΞΕ. Ἄρ' οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστι μία;

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἶποι τις ἂν οἶμαι τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν.

NE. ΣΩ. Πῶς δ' εἶ;

ΞΕ. Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἢ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοῦνομα κληθεῖσα;

NE. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε.

ΞΕ. Τρεῖς δ' οὐσαι μῶν οὐ πέντε τρόπων τινὰ γίνονται, δὴ ἐξ ἐαυτῶν ἄλλα πρὸς αὐταῖς ὀνόματα τίκτουσαι;

NE. ΣΩ. Ποῖα δὴ;

e ΞΕ. Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἐκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν ἐν αὐταῖς γιγνόμενα διπλῆν ἑκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν ὡς δύο παρεχομένην εἶδη δυοῖν ὀνόμασι, τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῆν.

NE. ΣΩ. Τί μὴν;

ΞΕ. Τὴν δὲ ὑπ' ὀλίγων γε ἐκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν ἀριστοκρατία καὶ ὀλιγαρχία.

NE. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε.

1. Σοφιστής καὶ μάγος, «Πολιτεία» 598b, «Σοφιστής» 234c—235a· σοφιστής καὶ ρήτορας «Γοργίας» 520a· ρήτορας καὶ πολιτικός «Φαῖδρος» 258a—b.

2. Ὁ Ἡρόδοτος (III, 80-82) διακρίνει μοναρχία (ἀπόλυτη ἢ τυραννία), ἀριστοκρατία ἢ ὀλιγαρχία, δημοκρατία. Ἡ ἐδῶ διδόμενη ταξινομήσις ἦταν ἢ συνήθης («Νόμοι» 712c, 714b). Ξενοφ. «Κύρου Παιδεία» I, 1: ἀριστοκρατία ἀδίαίρητη· «Ἀπομνημον». IV, 6, 12: πλουτοκρατία=ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία ἀδίαίρητη.

μένα τὸν ἴδιο συνέβηκε αὐτό· ξαφνικὰ βρεθῆγα σὲ ἀμφιβολία, ὅ
βλέποντας μπροσιά μου τὸ χορὸ πού κινεῖται γύρω στὶς δη-
μόσιες ὑπὸ θέσεις.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιόν ;

ΕΕ. Τὸν πιὸ μεγάλο μάγο ἀπ' ὅλους τοὺς σοφιστὲς
καὶ τὸν πιὸ ἔμπειρο σ' αὐτὴ τὴν τέχνη· τὸν ὅποιο, ἂν καὶ
εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τὸν διακρίνουμε ἀπὸ τοὺς πραγματικὰ
πολιτικοὺς καὶ βασιλικούς ἀνθρώπους, ὅμως πρέπει νὰ τὸν
διακρίνουμε, ἂν θέλουμε νὰ ἰδοῦμε καθαρὰ τὸ πρᾶγμα πού
ζητοῦμε (τὴν οὐσία τῆς πολιτικῆς) (1).

ΝΕ. ΣΩ. Ἀλήθεια αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀμελήσουμε.

ΕΕ. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ γνώμη μου. Καὶ τώρα ἀπάντησέ
μου στὸ ἐξῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό ;

XXXI. Οἱ διάφορες μορφὲς πολιτευμάτων

ΕΕ. Ἄραγε ἡ μοναρχία δὲν εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς μορφὲς τῶν
πολιτικῶν μας ἀρχῶν (2) ;

ΝΕ. ΣΩ. Ναι.

ΕΕ. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴ μοναρχία θὰ μπορούσε νὰ πῆ
κανεὶς, νομίζω, τὴν ἐξουσία τῶν ὀλίγων.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀναμφιβόλως.

ΕΕ. Τρίτη μορφή πολιτεύματος δὲν εἶναι ἡ ἐξουσία
τοῦ πλήθους, πού τὴν καλοῦμε δημοκρατία ;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΕΕ. Ἐνῶ εἶναι τρεῖς αὐτὲς οἱ μορφὲς, μήπως μὲ κά-
ποιο τρόπο γίνονται πέντε, γεννώντας αὐτὲς οἱ ἑδῆς δυὸ
ἄλλες νέες ὀνομασίες.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιῆς ὀνομασίες ;

ΕΕ. Θεωρώντας τοὺς χαρακτῆρες πού παρουσιάζου-
ν αὐτὲς οἱ μορφὲς, τὴ βία καὶ τὴν ἐλευθερία, τὴ φτώχεια
καὶ τὸν πλοῦτο, τὴ νομιμότητα καὶ τὴν παρανομία πού γίνον-
ται σ' αὐτὲς, διαιροῦμε σὲ δυὸ καθεμιά ἀπὸ τίς δυὸ πρῶτες,
καὶ τὴ μοναρχία, πού προσφέρει δυὸ εἶδη, τὴν καλοῦμε μὲ
δυὸ ὀνόματα: τυραννία ἢ βασιλεία.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΕΕ. Καὶ τὸ πολίτευμα, ὅπου ἡ δύναμη εἶναι κάθε φορὰ
στὰ χέρια τῶν ὀλίγων, τὸ καλοῦμε ἀριστοκρατία ἢ ὀλι-
γαρχία.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

292a **ΞΕ.** Δημοκρατίας γε μὴν, ἐάντ' οὖν βιαίως ἐάντε ἐκου-
σίως τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, καὶ ἐάντε τοὺς
νόμους ἀκριβῶς φυλάττον ἐάντε μὴ, πάντως τοῦτομα οὐδεὶς
αὐτῆς εἶωθε μεταλλάττειν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἄληθῆ.

ΞΕ. Τί οὖν; οἴομέθ' αἵ τινες τούτων τῶν πολιτειῶν ὀρθῆν
εἶναι τούτοις τοῖς ὄροις ὀρισθεῖσαν, ἐνὶ καὶ ὀλίγοις καὶ
πολλοῖς, καὶ πλούτῳ καὶ πενίᾳ, καὶ τῷ βιαίῳ καὶ ἐκουσίῳ, καὶ
μετὰ γραμμάτων καὶ ἄνευ νόμων συμβαίνουσιν γίνεσθαι;

ΝΕ. ΣΩ. Τί γὰρ δὴ καὶ κωλύει;

b **ΞΕ.** Σκόπει δὴ σαφέστερον τῆδε ἐπόμενος.

ΝΕ. ΣΩ. Πῆ;

ΞΗ. Τῷ ὀρθέντι κατὰ πρότας πότερον ἐμμενοῦμεν ἢ
διαφωνήσομεν;

ΝΕ. ΣΩ. Τῷ δὴ ποῖω λέγεις;

ΞΕ. Τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιστημῶν εἶναι τινὰ
ἔφαμεν, οἶμαι.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τούτων γε οὐχ ἀπασῶν, ἀλλὰ κριτικὴν δῆπου
τινὰ καὶ ἐπιστατικὴν ἐκ τῶν ἄλλων προειλόμεθα.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τῆς ἐπιστατικῆς τὴν μὲν ἐπ' ἀψύχοις ἔργοις,
c τὴν δ' ἐπὶ ζῳοῖς· καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον μερίζοντες
δεῦρ' αἰεὶ προεληλύθαμεν, ἐπιστήμης οὐκ ἐπιλανθανόμενοι,
τὸ δ' ἦτις οὐχ ἰκανῶς πω δυνάμενοι διακριβῶσασθαι.

ΝΕ. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς.

ΞΕ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἄρ' ἐννοοῦμεν, ὅτι τὸν δῆρον
οὐκ ὀλίγους οὐδὲ πολλούς, οὐδὲ τὸ ἐκούσιον οὐδὲ τὸ ἀκού-
σιον, οὐδὲ πενίαν οὐδὲ πλοῦτον γίνεσθαι περὶ αὐτῶν χρεῶν,
ἀλλὰ τινὰ ἐπιστήμην, εἴπερ ἀκολουθήσομεν τοῖς πρόσθεν;

d **ΝΕ. ΣΩ.** Ἄλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον μὴ ποιεῖν.

ΞΕ. Τῆς δημοκρατίας ὅμως, ἂν τὸ πλῆθος ἀρχὴ εἶτε μὲ τὴν βίαν εἶτε μὲ τὴν θέλησιν ἐκείνων ποὺ ἔχουν τὶς περὶ 292a
 ριουσίες, καὶ εἶτε διατηρεῖ ἀκριβῶς τοὺς νόμους εἶτε τοὺς παραβαίνει, ὅπωςδήποτε κανεῖς δὲ συνηθίζει νὰ μεταβάλλῃ τὸ ὄνομα.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀλήθεια.

ΞΕ. Τί λοιπόν; Νομίζομε ὅτι κανένο ἀπ' αὐτὰ τὰ πολιτεύματα εἶναι σωστά καθωρισμένο μὲ αὐτοὺς τοὺς ὅρους: «ἕνας, λίγοι, πολλοὶ—πλοῦτος ἢ φτώχεια—βία ἢ ἐλευθερία—μὲ νόμους γραπτοὺς ἢ χωρὶς νόμους»;

ΝΕ. ΣΩ. Τί πραγματικὰ τὸ ἐμποδίζει;

ΞΕ. Πρόσεξε λοιπόν πῶς καθαρὰ, ἀκολουθώντας αὐτὴν ἢ ἐδῶ τὴν ἀποψή.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὰ;

ΞΕ. Σ' ἐκεῖνο ποὺ εἶπαμε στὴν ἀρχὴ θὰ μείνομε σταθεροὶ ἢ θὰ διαφωνήσομε;

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποῖο λές τώρα;

ΞΕ. Εἶπαμε, νομίζω, ὅτι ἡ βασιλικὴ ἀρχὴ εἶναι γὰρ ποιοὶ ἀπὸ τὶς επιστῆμες.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ἀπ' αὐτὰς ὄχι ὅλες, ἀλλὰ, νομίζω, γάποια κριτικὴ καὶ διευθυντικὴν ἐπιστῆμη προειμήσαμε ἀπὸ τὶς ἄλλες.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ στὴ διευθυντικὴ ἐπιστῆμη διακρίναμε μιὰ γιὰ τὰ ἄψυχα πράγματα καὶ τὴν ἄλλη γιὰ τὰ ζωντανὰ ὄντα· ὁ μ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπο πάντοτε διαιρώντας, φτάσαμε στὸ τωρινὸ σημεῖο, χωρὶς νὰ χάσομε ἀπὸ τὰ μάτια μας τὴν ἐπιστῆμη, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ εἴμαστε ἀκόμη ἱκανοὶ νὰ ἐξακριβώσομε ἐπακριβῶς ποιὰ εἶναι.

ΝΕ. ΣΩ. Μιλεῖς σωστά.

ΞΕ. Ἄραγε λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἴδιο ἐννοοῦμε: ὅτι ὁ ὄρος, ποὺ πρέπει νὰ χρησιμεύῃ γιὰ νὰ διακρίνομε αὐτὰ τὰ πολιτεύματα, δὲν εἶναι οἱ λίγοι οὔτε οἱ πολλοί, οὔτε ἡ ἐλευθερία ἢ ἡ βία, οὔτε ἡ φτώχεια ἢ ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ κάποιια ἐπιστῆμη, ἂν θέλομε νὰ εἴμαστε συνεπεῖς μὲ τὶς προηγούμενες ἀρχές μας;

ΝΕ. ΣΩ. Ἄλλ' ἀλήθεια αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ τὸ δ
 κάνομε.

ΞΕ. Ἐξ ἀνάγκης δὴ νῦν τοῦτο οὕτω σκεπτέον, ἐν τίνι ποτὲ τούτων ἐπιστήμη συμβαίνει γίνεσθαι περὶ ἀνθρώπων ἀρχῆς, σχεδὸν τῆς χαλεπωτάτης καὶ μεγίστης κτήσασθαι. Δεῖ γὰρ ἰδεῖν αὐτήν, ἵνα θεασώμεθα τίνας ἀφαιρετέον ἀπὸ τοῦ φρονίμου βασιλέως, οἱ προσποιῶνται μὲν εἶναι πολιτικοὶ καὶ πείθουσι πολλοὺς, εἰσὶ δὲ οὐδαμῶς.

ΝΕ. ΣΩ. Δεῖ γὰρ δὴ ποιεῖν τοῦτο, ὡς ὁ λόγος ἡμῖν προείρηκεν.

ΞΕ. Μῶν οὖν δοκεῖ πληθὸς γε ἐν πόλει ταύτην τὴν ἐπιστήμην δυνατόν εἶναι κτήσασθαι;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Ἄλλ' ἄρα ἐν χιλιάδῳ πόλει δυνατόν ἑκατόν τινος ἢ καὶ πενήκοντα αὐτὴν ἱκανῶς κτήσασθαι;

ΝΕ. ΣΩ. Ῥάστη μεντὰν οὕτω γ' εἶη πασῶν τῶν τεχνῶν ἴσμεν γὰρ ὅτι χιλίων ἀνδρῶν ἄκροι πεπτενταί τοσοῦτοι πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν οὐκ ἂν γένοιτό ποτε, μὴ τι δὴ βασιλῆς γε. Δεῖ γὰρ δὴ τὸν γε τὴν βασιλικὴν ἔχοντα ἐπιστήμην, ἂν τ' ἄρχῃ καὶ ἐὰν μὴ, κατὰ τὸν ἔμ-
293a προσθε λόγον ὁμοῦ βασιλικὸν προσαγορεύεσθαι.

ΞΕ. Καλῶς ἀπεμνημόνευσας. Ἐπόμενον δὲ οἶμαι τούτῳ τὴν μὲν ὀρθὴν ἀρχὴν περὶ ἓνα τινὰ καὶ δύο καὶ παντάπασιν ὀλίγους δεῖ ζητεῖν, διὰ τὴν ὀρθὴν γίγνηται.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μὴν;

ΞΕ. Τούτους δέ γε, ἐάντε ἐκόντων ἂντ' ἀκόντων ἀρχωσιν, ἐάντε κατὰ γράμματα ἐάντε ἄνευ γραμμάτων, καὶ ἐὰν πλουτοῦντες ἢ πενόμενοι, νομιστέον, ὥσπερ νῦν ἡγούμεθα, κατὰ τέχνην ἠντιοῦν ἀρχὴν ἀρχοντας. Τοὺς ἰατροὺς
b δὲ οὐχ ἤμιστα νενομίκαμεν, ἐάντε ἐκόντας ἐάντε ἄκοντας ἡμᾶς ἰῶνται, τέμνοντες ἢ κἀόντες ἢ τίνα ἄλλην ἀλγηδόνα προσάπτοντες, καὶ ἐὰν κατὰ γράμματα ἢ χωρὶς γραμμάτων, καὶ ἐὰν πένητες ὄντες ἢ πλούσιοι, πάντως οὐδὲν ἦττον

XXXII. Ὁ ἀληθινὸς ἀρχηγὸς πάνω ἀπὸ τοὺς νόμους

ΞΕ. Τὸ ζήτημα, πὺ πρέπει ἔτσι νὰ ἐξετάσουμε τώρα, εἶναι ἀναγκαστικὰ τοῦτο ἐδῶ : σὲ ποῖο τέλος πάντων ἀπ' αὐτὰ τὰ πολιτεύματα συμβαίνει νὰ πραγματοποιηῖται ἡ ἐπιστήμη τῆς διακυβερνήσεως τῶν ἀνθρώπων, σχεδὸν ἡ πιὸ δύσκολη καὶ ἡ πιὸ μεγάλη πὺ μπορούμε ν' ἀποκτήσουμε. Γιατὶ πρέπει νὰ τὴν ἐξετάσουμε γιὰ νὰ ἰδοῦμε ποιὸς ἀνταγωνιστὲς πρέπει ν' ἀπομακρύνουμε ἀπὸ τὸ φρόνιμο βασιλιά, οἱ ὁποῖοι κάνουν τάχα ὅτι εἶναι πολιτικοὶ καὶ πείθουν πολλοὺς, ὅμως δὲν εἶναι μὲ κανένα τρόπο.

ΝΕ. ΣΩ. Πρέπει βέβαια νὰ κάνουμε αὐτὴ τὴ διαίρεση, ὅπως μᾶς τὸ ἔχει δείξει ἡ συζήτηση.

ΞΕ. Μήπως λοιπὸν φαίνεται πῶς εἶναι δυνατὸν σὲ μιὰ ὅ πόλη τὸ πλῆθος ν' ἀποκτήσῃ αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη ;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πῶς ;

ΞΕ. Ἄραγε σὲ πόλη χίλιων ἀνθρώπων εἶναι δυνατὸν ἑκατὸ ἢ καὶ πενήντα νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὴν ἀποκτήσουν μὲ τρόπο ἱκανοποιητικὸ ;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι θὰ ἦταν ἡ πολιτικὴ ἡ πιὸ εὐκολώτερη ἀπ' ὅλες τὶς τέχνες· γιὰτὶ ξέρουμε ὅτι ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους Ἕλληνες δὲ θὰ βρίσκονταν ποτὲ στοὺς χίλιους τόσοι ἔξοχοι σκακιστὲς, χωρὶς νὰ λέμε ὅτι βρίσκονται τόσοι βασιλεῖς. Γιατὶ πρέπει ἐκεῖνος πὺ κατέχει τὴ βασιλικὴ ἐπιστήμη, εἴτε βασιλεύει εἴτε ὄχι, σύμφωνα μὲ ὅ,τι ἔχομε πεί, νὰ καλῆται ὅμως μὲ τὸ βασιλικὸ τίτλο.

293a

ΞΕ. Καλὰ τὸ θυμήθηκες. Καὶ εἶναι ἐπόμενο, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ζητοῦμε τὴ σωστὴ ἀρχὴ σὲ ἓνα μόνον ἢ σὲ δυὸ ἢ γενικὰ σὲ λίγους, στὴν περίπτωσι πὺ αὐτὴ ἡ σωστὴ μορφή πραγματοποιεῖται.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΞΕ. Κχι ἐκείνους πὺ ἄρχουν εἴτε μὲ τὴ θέληση εἴτε χωρὶς τὴ θέληση τῶν ὑπηκόων τους, σύμφωνα μὲ γραπτὸς ἢ ἄγραφους νόμους, εἴτε εἶναι πλούσιοι εἴτε εἶναι φτωχοί, πρέπει νὰ τοὺς θεωροῦμε, ὅπως τώρα τὸ σκεπτόμαστε, ὅτι κυβερνοῦν μὲ μιὰν ὁποιαδήποτε τέχνη. Ἔτσι θεωροῦμε τοὺς γιατροὺς ὄχι λιγώτερο γιὰ τέτοιους εἴτε μὲ τὴ θέλησή μας εἴτε παρὸ τὴ θέλησή μας μᾶς θεραπεύουν, κή-βοντας ἢ καίοντας ἢ ἐπιβάλλοντας κάποιαν ἄλλη ὀδυνηρὴν θεραπείαν, εἴτε ἀκολουθοῦν γραπτὸς ἢ ἄγραφους νόμους, εἴτε εἶναι πλούσιοι ἢ φτωχοί, ὅπως δὴποτε ὄχι λιγώτερο

ιατρούς φαμεν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστατοῦντες τέχνη, καθαίροντες εἴτε ἄλλως ἰσχυαίνοντες εἴτε καὶ αὐξάνοντες, ἂν μόνον ἐπ' ἀγαθῷ τῷ τῶν σωμάτων, βελτίω ποιοῦντες ἐκ χειρόνων, c σφῆζωσιν οἱ θεραπεύοντες ἕκαστοι τὰ θεραπευόμενα· ταύτη θήσομεν, ὡς οἶμαι, καὶ οὐκ ἄλλη, τοῦτον ὄρον ὀρθὸν εἶναι μόνον ἰατρικῆς καὶ ἄλλης ἡστυοσοῦν ἀρχῆς.

NE. ΣΩ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἐναγκαῖον δὴ καὶ πολιτειῶν, ὡς ἔοικε, ταύτην ὄρθην διαφερόντως εἶναι καὶ μόνην πολιτείαν, ἐν ἧτις ἂν εὐδρίσκοι τοὺς ἀρχοντας ἀληθῶς ἐπιστήμονας καὶ οὐ δοκοῦντας μόνον, ἐάντε κατὰ νόμους ἐάντε ἄνευ νόμων ἀρχωσι, καὶ ἐκόντων ἢ ἀκόντων, καὶ πενόμενοι ἢ πλουτοῦντες, τούτων ὑπο- d λογιστέον οὐδὲν οὐδαμῶς εἶναι κατ' οὐδεμίαν ὀρθότητα.

NE. ΣΩ. Καλῶς.

ΞΕ. Καὶ ἐάντε γε ἀποκτεινόντες τινὰς ἢ καὶ ἐκβάλλοντες καθαίρωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν πόλιν, εἴτε καὶ ἀποικίας οἶον σμήνη μελιττῶν ἐκπέμποντές ποι σμικροτέραν ποιῶσιν, ἢ τινὰς ἐπεισαγόμενοι ποθεν ἄλλους ἕξωθεν πολίτας ποιοῦντες αὐτὴν ἀφῆζωσιν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστήμη καὶ τῷ δικαίῳ προσχρῶμενοι σφῆζοντες ἐκ χειρόνος βελτίω ποιῶσι κατὰ δύνα- e μιν, ταύτην τότε καὶ κατὰ τοὺς τοιοῦτους ὄρους ἡμῖν μόνην ὀρθὴν πολιτείαν εἶναι ῥητέον· ὅσας δ' ἄλλας λέγομεν, οὐ γνησίας οὐδ' ὄντως οὐσας λεκτέον, ἀλλὰ μεμιμημένας ταύτην, ἃς μὲν ὡς εὐνόμους λέγομεν, ἐπὶ τὰ καλλίω, τὰς δὲ ἄλλας ἐπὶ τὰ αἰσχίονα [μεμιμηθῆσαι].

NE. ΣΩ. Τὰ μὲν ἄλλα, ὧς ἔνευ, μετριῶς ἔοικεν εἰρησθαι· τὸ δὲ καὶ ἄνευ νόμων δεῖν ἀρχεῖν χαλεπώτερον ἀκούειν ἐρρήθη.

τούς καλοῦμε γιατρούς, ἐφ' ὅσον ἐπιστατώντας μὲ τέχνη, καθαρίζοντάς μας, εἴτε μὲ ἄλλο τρόπο ἀδυνατίζοντας ἢ μεγαλώνοντας τὸ πάχος, ἂν μόνον τὸ κάνουν γιὰ τὸ καλὸ τῶν σωμάτων, τὰ κάνουν αὐτὰ καλύτερα ἀπὸ χειρότερα, καὶ σώζουσι τὰ ὄντα ποὺ τοὺς εἶναι ἐμπιστευμένα. Σ' αὐτὸ τὸ δρόμο, νομίζω, θὰ ζητήσουμε, καὶ ὄχι σὲ ἄλλο, τὸ μόνον σωστὸ ὄρισμὸ τῆς ἰατρικῆς καὶ ἄλλης ὁποιασδήποτε ἀρχῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀκριβῶς ἔτσι.

ΕΞ. Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαῖο, καθὼς φαίνεται, αὐτὸ μόνον τὸ πολίτευμα νὰ εἶναι ἕξοχα καὶ ἀποκλειστικὸ σωστὸ, μέσα στὸ ὁποῖο θὰ ἔβρισκε κανεὶς τοὺς ἄρχοντες ἀληθινούς ἐπιστήμονες καὶ ὄχι μόνον φεινομενικούς, εἴτε ἄρχουσι σύμφωνα μὲ νόμους ἢ χωρὶς νόμους, εἴτε μὲ τὴ θέληση ἢ παρὰ τὴ θέληση τῶν ὑπηκόων, εἴτε εἶναι φτωχοὶ ἢ πλούσιοι· τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζομε μὲ κανένα τρόπο δ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ὀρθότητος αὐτῆς τῆς ἀρχῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Καλά.

ΕΞ. Καὶ ἂν, φονεύοντας μερικοὺς ἢ ἐξορίζοντας, καθαρίζομε τὴν πόλιν γιὰ τὸ καλὸ τῆς εἴτε καὶ στέλνοντας κάπου ἀποικίας σὰ σμήνη μελισσῶν τὴν κάνουν μικρότερη, ἢ εἰσάγοντας μερικοὺς ἄλλους ἀπὸ κάπου ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ δημιουργώντας νέους πολῖτες τὴν κάνουν πῖο μεγάλη, ἐφ' ὅσον, κάνοντας χρῆσιν ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης, τὴ διατηροῦν καὶ τὴν κάνουν ἀπὸ χειρότερη καλύτερη, ὅσο μποροῦν, τότε καὶ μὲ τέτοιους ὅρους αὐτὸ τὸ πολίτευμα πρέπει νὰ τὸ ποῦμε ὅτι εἶναι γιὰ μᾶς τὸ μόνον σωστὸ πολίτευμα· καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι δὲν εἶναι γνήσια οὔτε ἀληθινά, ἀλλὰ ἀπομιμήσεις· αὐτά, ἂν ἔχουν καλοὺς νόμους, λέμε ὅτι ἀπομιμοῦνται τὰ καλύτερα χαρακτηριστικά ἐκείνου τοῦ σωστοῦ πολιτεύματος· τὰ ἄλλα ὅτι ἀπομιμοῦνται τὰ χειρότερα χαρακτηριστικά τοῦ.

XXXIII—XXXV. Ἡ ἰδεώδης παρανομία εἶναι ἡ δύναμις ποὺ ἐπιβάλλει τὸ καλὸ

ΝΕ. ΣΩ. Τὰ ἄλλα, ξένε μου, φαίνεται ὅτι ἔχουν εἰπωθῆ ἄρκετὰ καλά· ἀλλὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἄρχη κανεὶς καὶ χωρὶς νόμους, αὐτὸ εἶναι πολὺ ὀδυνηρὸ νὰ τὸ ἀκούμε.

ΞΕ. Μικρόν γε ἔφθης με ἐρόμενος, ὦ Σώκρατες.
 294a *Ἐμελλον γάρ σε διερωτήσῃ ταῦτα πότερον ἀποδέχη πάντα,
 ἢ τι καὶ δυσχεραίνεις τῶν λεχθέντων· νῦν δ' ἴδῃ φανερόν ὅτι
 τοῦτο βουλήσομεθα τὸ περὶ τῆς τῶν ἄνευ νόμων ἀρχόντων
 ὀρθότητος διελεῖν ἡμᾶς.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τρόπον τινα μέντοι δῆλον ὅτι τῆς βασιλικῆς ἐστὶν
 ἡ νομοθετικὴ· τὸ δ' ἄριστον οὐ τοὺς νόμους ἐστὶν ἰσχύειν
 ἀλλ' ἄνδρα τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν. Οἴσθ' ὅπη;

ΝΕ. ΣΩ. Πῆ δὴ λέγεις;

ΞΕ. *Ὅτι νόμος οὐκ ἂν ποτε δύνατο τό τε ἄριστον καὶ
 b τὸ δικαιοτάτον ἀκριβῶς πᾶσιν ἅμα περιλαβὼν τὸ βέλτιστον
 ἐπιτάττειν· αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν
 πράξεων καὶ τὸ μηδέποτε μηδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡσυχίαν
 ἄγειν τῶν ἀνθρωπίνων οὐδὲν ἔῴσι ἀπλοῦν ἐν οὐδενὶ περὶ
 ἀπάντων καὶ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον ἀποφαίνεσθαι τέχνην οὐδ'
 ἠγνιστοῦν. Ταῦτα δὴ συγχωροῦμέν ποῦ;

ΝΕ. ΣΩ. Τί μῆν;

ΞΕ. Τὸν δέ γε νόμον ὁρῶμεν σχεδὸν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο
 c συντείνοντα, ὥσπερ τινα ἄνθρωπον ἀδθάδη καὶ ἀμαθῆ καὶ
 μηδένα μηδὲν ἐῴντα ποιεῖν παρὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, μηδ'
 ἐπερωτᾶν μηδένα, μηδ' ἂν τι νέον ἄρα τῷ συμβαίῃ βέλτιον
 παρὰ τὸν λόγον δὲ αὐτὸς ἐπέταξεν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθῆ· ποιεῖ γὰρ ἀτεχνῶς καθάπερ εἰρηκας
 νῦν ὁ νόμος ἡμῖν ἐκάστοις.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἀδύνατον εἶ ἔχειν πρὸς τὰ μηδέποτε ἀπλᾶ
 τὸ διὰ παντὸς γιννόμενον ἀπλοῦν;

ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύει.

ΞΕ. Διὰ τί δὴ ποτ' οὐκ ἀναγκαῖον νομοθετεῖν, ἐπει-
 d δὴπερ οὐκ ὀρθότατον ὁ νόμος; *Ἀνευρετέον τούτου τὴν αἰτίαν.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μῆν;

ΞΕ. Μόλις πρόλαβες νά με ρωτήσης, Σωκράτη. Γιατί ἀκριβῶς ἤθελα νά σέ ρωτήσω, ἂν παραδέχεσαι ὅλες αὐτὲς τίς σκέψεις ἢ ὑπάρχη καμιά, ἀπ' ὅσες εἴπαμε, πού δὲν σοῦ ἀρέσει· τώρα πιά εἶναι φανερό ὅτι αὐτὸ θὰ θελήσουμε νά συζητήσουμε, δηλαδή, τὸ ζήτημα νά γνωρίσουμε, ἂν μιὰ ἀρχὴ χωρὶς νόμους εἶναι σωστή. 294a

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Εἶναι φανερό ὅμως ὅτι μὲ κάποιον τρόπο ἡ νομοθεσία εἶναι ἔργο βασιλικό· καὶ τὸ ἄριστο εἶναι νά ἰσχύουν ὄχι οἱ νόμοι, ἀλλ' ὁ βασιλικὸς ἄνδρας, ὁ προικισμένος μὲ σύνεση. Ξέρεις γιατί;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό λοιπὸν εἶναι αὐτὸ τὸ γιατί;

ΞΕ. Εἶναι ὅτι ὁ νόμος δὲ θὰ μπορούσε ποτέ, ἀφοῦ περιλάβη συγχρόνως ὅτι ὑπάρχει γιὰ ὅλους ἄριστο καὶ δικαιοῦτατο, νά νομοθετῇ τὸ πῶς ὠφέλιμοι· γιατί οἱ ἀνομοιότητες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πράξεων καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι κανένα ἀνθρώπινο πρᾶγμα, γιὰ νά ποῦμε το σωστό, δὲν εἶναι ποτέ σὲ ἡσυχία, δὲν ἀφήνουν θέσει σὲ καμιά τέχνη γιὰ ἓνα ἀπόλυτο πού νά ἀξίζη γιὰ ὅλες τίς περιπτώσεις καὶ γιὰ ὅλους τοὺς χρόνους. Σ' αὐτὰ λοιπὸν εἴμαστε σύμφωνοι, φαντάζομαι.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίως.

ΞΕ. Καὶ ὁ νόμος βλέπουμε ὅτι σχεδὸν σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο ἀπόλυτο τείνει, ὅπως ἓνας ἄνθρωπος αὐθάδης καὶ ἀμαθὴς πού δὲν ἐπιτρέπει σὲ κανένα νά κάνη κάτι ἐνάντιο στὴν ἀπαγόρευση πού ἔχει δημοσιεύσει, μήτε ἐπιτρέπει καμιά ἐρώτηση, ἀκόμη καὶ ἂν συμβαίνη σὲ κάποιον νά ἔχη προτείνη κάτι καλύτερο, παρὰ τὴν ἐντολὴ πού αὐτὸς ἔδωσε.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι ἀλήθεια. Γιατί ὁ νόμος ἐνεργεῖ ὡς πρὸς τὸν καθένα μᾶς ἀκριβῶς ὅπως αὐτὴ τῇ στιγμῇ εἶπες.

ΞΕ. Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατο ἐκεῖνο, πού παραμένει πάντα ἀπόλυτο, νά προσαρμόζεται σ' ἐκεῖνα πού ποτέ δὲν εἶναι ἀπόλυτα;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Γιατί λοιπὸν εἶναι ἀναγκαῖο νά νομοθετοῦμε, ἂν ὁ νόμος δὲν εἶναι τὸ πῶς τέλειο; Πρέπει νά βροῦμε τὴν αἰτία του.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ παρ' ἡμῖν εἰσὶ τινες οἶαι καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἀθρόων ἀνθρώπων ἀσκήσεις, εἴτε πρὸς δρόμον εἴτε πρὸς ἄλλο τι, φιλονικίας ἕνεκα;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε πολλαί.

ΞΕ. Φέρε νῦν ἀναλάβωμεν πάλιν μνήμη τὰς τῶν τέχῃη γυμναζόντων ἐπιτάξεις ἐν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ὅτι λεπτοργεῖν οὐκ ἐγχωρεῖν ἡγοῦνται καθ' ἕνα ἕκαστον, τῷ σώματι τὸ προσῆκον ἕκαστῳ προστάττοντες, **e** ἀλλὰ παχύτερον οἶονται δεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπὶ πολλοὺς τῆν τοῦ λυσιτελοῦντος τοῖς σώμασι ποιεῖσθαι τάξιν.

ΝΕ. ΣΩ. Καλῶς.

ΞΕ. Διὸ δὴ γε καὶ ἴσους πόνοὺς νῦν διδόντες ἀθροῖς ἅμα μὲν ἐξορμῶσιν, ἅμα δὲ καὶ καταπαύουσι δρόμον καὶ πάλης καὶ πάντων τῶν κατὰ τὰ σώματα πόνων.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα.

ΞΕ. Καὶ τὸν νομοθέτην τοίνυν ἠγώμεθα, τὸν ταῖσιν ἀγέλαις ἐπιστατήσοντα τοῦ δικαίου πέρι καὶ τῶν πρὸς ἀλλή- **295a** λους συμβολαίων, μὴ ποθ' ἱκανὸν γενήσεσθαι πᾶσιν ἀθροῖς προστάττοντα ἀκριβῶς ἐνὶ ἕκαστῳ τὸ προσῆκον ἀποδιδόναι.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΞΕ. Ἀλλὰ τὸ τοῖς πολλοῖς γε οἶμαι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ πως οὕτωςι παχύτερος ἕκαστοις τὸν νόμον θήσει, καὶ ἐν γράμμασιν ἀποδιδὸν καὶ ἐν ἀγραμμάτοις, πατρίοις δὲ ἔθεσι νομοθετῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Ὁρθῶς μέντοι. Πῶς γὰρ ἂν τις ἱκανὸς γένοιτ' ἂν **b** ποτε, ὃ Σώκρατες, ὥστε διὰ βίον ἀεὶ παρακαθήμενος ἕκαστῳ δι' ἀκριβείας προστάττειν τὸ προσῆκον; Ἐπεὶ τοῦτ' ἂν δυνατὸς ὦν. ὡς οἶμαι, τῶν τῆν βασιλικὴν ὄντως ἐπιστήμην εἰληφότων σχολῇ ποτ' ἂν ἑαυτῷ θεῖτ' ἐμποδίσματα γράφων τοὺς λεχθέντας τούτους νόμους.

ΞΕ. Λοιπὸν καὶ σὲ σᾶς, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες πόλεις, ὑπάρχουν μερικὲς ἀσκήσεις ἀνθρώπων ὄλων μαζί, εἴτε στὸ τρέξιμο, εἴτε σὲ τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ ἀπλή ἄμιλλα ;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πάρα πολλές.

ΞΕ. Ἔλα τώρα ἄς ξαναφέρουμε στὴ μνήμη μας τὰ παραγγέλματα ἐκείνων ποὺ γυμνάζουν μὲ ἐπιστημονικοὺς κανόνες στὶς τέτοιες ἀρχές.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιά παραγγέλματα ;

ΞΕ. Ὅτι νομίζουν πῶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰμποῦν στὶς λεπτομέρειες ἀτομικῶν περιπτώσεων, διατυπώνοντας γιὰ κάθε ἰδιαιτέρο σῶμα εἰδικὰ παραγγέλματα, ἀλλὰ νομίζουν ὅτι πρέπει νὰ βλέπουν τὰ πράγματα καλύτερα χονδρικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ νὰ ἐξετάζουν τὴν πλειονότητα τῶν περιπτώσεων καὶ τῶν ἀντικειμένων, δημοσιεύοντας τὰ παραγγέλματα ποὺ θὰ εἶναι ὠφέλιμα στὰ σώματα γενικῶς. e

ΝΕ. ΣΩ. Καλά.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ πραγματικῶς ἐπιβάλλουν σὲ ὅλους μαζί τοὺς ἴδιους κόπους καὶ τοὺς γάνουν ν' ἀρχίζουν τὸν ἴδιο χρόνον καὶ νὰ σταματοῦν στὴν ἴδια στιγμή τὸ τρέξιμο καὶ τὴν πάλη καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ἀσκήσεις τοῦ σώματος.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι ἀλήθεια.

ΞΕ. Ἄς νομίζουμε λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ νομοθέτης, αὐτὸς ποὺ ὀφείλει νὰ παραγγέλλῃ στὶς ἀγέλες τὶς ὑποχρεώσεις τοὺς γιὰ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὶς ἀμοιβαῖες συμφωνίες, δὲ θὰ γίνῃ ποτὲ ἱκανός, ὑπαγορεύοντας διαταγὰς γιὰ ὅλους μαζί, νὰ προσδιορίζῃ σὲ κάθε ἄτομο ὅ,τι ἀκριβῶς τοῦ ταιριάζει. 295a

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι τουλάχιστο πιθανό.

ΞΕ. Ἄλλὰ θὰ θέσῃ ἐκεῖνο τὸ νόμον ποὺ ταιριάζει στὴν πλειονότητα τῶν ἀτόμων, νομίζω, καὶ στὴν πλειονότητα τῶν περιπτώσεων καὶ ἔτσι κάπως χονδρικῶς θὰ νομοθετήσῃ γιὰ τὸν καθένα, εἴτε γράφοντας νόμους εἴτε χωρὶς νὰ γράψῃ καὶ δίνοντας ἰσχύ νόμου στὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῶν προγόνων.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Βέβαια σωστά. Γιατὶ πῶς θὰ γίνονταν ποτὲ ἱκανός, Σωκράτη μου, νὰ καθῆσθαι σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς του κοντὰ σὲ κάθε ἰδιώτη καὶ νὰ τοῦ ὀρίξῃ ἀκριβῶς τί ὀφείλει νὰ κἀνῃ ; Ἐπειδὴ, ἂν ἦταν ἱκανός ὅποιοσδήποτε, καθὼς νομίζω, ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ κατέχουν τὴν ἀληθινὴ βασιλικὴ ἐπιστήμη, δὲ θὰ ἔβαζε ποτὲ εἰς τὸν ἑαυτὸ του ἐμπόδια, γράφοντας αὐτοῦς τοὺς νόμους ποὺ εἶπαμε. b

NE. ΣΩ. Ἐκ τῶν νῦν γούν, ὧ ξένε, εἰρημένων.

ΞΕ. Μᾶλλον δέ γε, ὧ βέλτιστε, ἐκ τῶν μελλόντων ὀηθήσεται.

NE. ΣΩ. Τίνων δῆ;

ΞΕ. Τῶν τοιῶνδε. Εἴπωμεν γὰρ δὴ πρὸς γε ἡμᾶς αὐτοὺς
 e ἰατρὸν μέλλοντα ἢ καὶ τινα γυμναστικὸν ἀποδημεῖν καὶ
 ἀπέσεσθαι τῶν θεραπευομένων συγγόν, ὡς οἴοιτο, χρόνον,
 μὴ μνημονεύσειν οἰηθέντα τὰ προσταχθέντα τοὺς γυμνα-
 ζομένους ἢ τοὺς κάμνοντας, ὑπομνήματα γράφειν ἂν ἐθέλειν
 αὐτοῖς, ἢ πῶς;

NE. ΣΩ. Οὕτως.

ΞΕ. Τί δ' εἰ παρὰ δόξαν ἐλάττω χρόνον ἀποδημήσας
 ἔλθοι πάλιν; Ἄρ' οὐκ ἂν παρ' ἐκεῖνα τὰ γράμματα τολμήσειεν
 ἄλλ' ὑποθέσθαι, συμβαινόντων ἄλλων βελτιόνων τοῖς κά-
 d μνουσι διὰ πνεύματα ἢ τι καὶ ἄλλο παρὰ τὴν ἐλπίδα τῶν ἐκ
 Διὸς ἐτέρως πως τῶν εἰωθότων γενόμενα, καρτερῶν δ' ἂν
 ἠγοῖτο δεῖν μὴ ἐκβαίνειν τὰρχαῖά ποτε νομοθετηθέντα
 μήτε αὐτὸν προστάττοντα ἄλλα μήτε τὸν κάμνοντα ἕτερα
 τολμῶντα παρὰ τὰ γραφέντα δοῶν, ὡς ταῦτα ὄντα ἰατρικὰ
 καὶ ὑγιεινά, τὰ δὲ ἐτέρως γιγνόμενα νοσώδη τε καὶ οὐκ
 ἔντεχνα· ἢ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἔν γε ἐπιστήμῃ συμβαῖνον καὶ
 e ἀληθεῖ τέχνῃ περὶ ἅπαντα παντάπασι γέλως ἂν ὁ μέγιστος
 γίγνοιτο τῶν τοιούτων νομοθετημάτων;

NE. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΞΕ. Τῶ δὲ τὰ δίκαια δὴ καὶ ἀδίκα καὶ καλὰ καὶ αἰσχροῦ
 καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ γράφονται καὶ ἄγραφα νομοθετήσαντι
 ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, ὁπόσαι κατὰ πόλιν ἐν ἐκάσταις
 νομεύονται κατὰ τοὺς τῶν γραφάντων νόμους, ἂν ὁ μετὰ
 τέχνης γράφας ἢ τις ἕτερος ὁμοῖος ἀφίκηται, μὴ ἐξέστω δὴ
 296a παρὰ ταῦτα ἕτερα προστάττειν; ἢ καὶ τοῦτο τὸ ἀπόρημα
 οὐδὲν ἦτιον ἂν ἐκείνων τῇ ἀληθείᾳ γελοῖον φαίνοιτο;

NE. ΣΩ. Τί μῆν;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαία, ξένε μου, σύμφωνα τουλάχιστο με εκείνα που έχουμε πεῖ.

ΕΕ. Κολύτερα, ἀγαπητέ μου, σύμφωνα μ' εκείνα που πρόκειται νὰ ποῦμε.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιά ἰκριβῶς ;

ΕΕ. Τοῦτ' ἔδῳ. Ἄς θέσουμε σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους τὸ ζήτημα, ὅτι ἓνας γιατὸς ἢ καὶ ἓνας κάποιος διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, πού μέλλει νὰ ταξιδέψῃ στὰ ξένα καὶ νὰ εἶναι μακριὰ ἀρκετὸν καιρὸ, ὅπως νομίζει, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού θεραπεύει, ἐπειδὴ φοβᾶται ὅτι οἱ γυμναζόμενοι ἢ οἱ ἄρρωστοι δὲ θὰ θυμοῦνται τίς παραγγελίες του, θά 'θελε νὰ τοὺς ἀφήσῃ γραπτὲς παραγγελίες ἢ ὄχι ;

ΝΕ. ΣΩ. Μαλιστα.

ΕΕ. Ἐτί ; Ἄν παρ' ἐλπίδα, ἐφοῦ ἔμεινε λιγώτερο χρόνον στὰ ξένα, ἐπανεῖλθῃ, ἄραγε δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ παραγγεῖλῃ ἄλλες συμβουλὲς ἀπὸ ἐκείνες τίς γραμμένες, ὅταν θὰ συνέβαιναν ἄλλες εὐνοικώτερες περιστάσεις στοὺς ἀσθενεῖς, γιὰ τοὺς ἀνέμους ἢ γιὰ κάτι ἄλλο ἀπ' ὅσα ἔγιναν ἔξω ἀπὸ ἐκείνα πού προέρχονται ἀπὸ τὸ Δία, δηλαδὴ κατὰ κάποιον διάφορον τρόπο ἀπὸ τὰ συνήθως γινόμενα, ἀλλά, ὄντας ἰσχυρογνώμων, θὰ νομιζε ὅτι πρέπει νὰ μὴ παραβαίνουν τίς παλιὰς παραγγελίες πού κάποτε νομοθετήθηκαν, μήτε ὁ ἴδιος ὀφείλει νὰ διατάξῃ ἄλλα μήτε ὁ ἀσθενὴς του νὰ τολμᾷ νὰ κἀνῃ διάφορα ἀπὸ τίς γραπτὲς συνταγές, με τὴν ἰδέαν ὅτι αὐτὲς μόνο εἶναι γιατρικὲς καὶ ὑγιεῖνες καὶ ὅλες οἱ ἄλλες συνταγές εἶναι βλαβερὲς καὶ φτιαγμένες ὄχι με τέχνη καὶ μέθοδο ἢ μήπως ὅλη αὐτὴ ἢ ὅμοια διαγωγὴ, ἂν συνέβαινε στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν ἀληθινὴ τέχνη, θὰ γίνονταν αἰτία γιὰ γέλια πάρα πολὺ δυνατὰ στὴν περίπτωσιν τέτοιων νομοθετημάτων ;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΕΕ. Ἄλλ' σ' ἐκεῖνον, πού γιὰ τὰ δίκαιο, ἄδικο, ὠροῖα, ἄσχημα, ἀγαθὰ καὶ κακὰ ἔγραψε καὶ ἄγραφα ἐνομοθέτησε γιὰ τίς ἀγέλες τῶν ἀνθρώπων, ὅσες σὲ κάθε πόλιν ζοῦν σύμφωνα με τοὺς νόμους τῶν νομοθετῶν τους, ἂν αὐτὸς πού νομοθέτησε με τέχνη ἢ κάποιος ὅμοιος ἄλλος ἔρθῃ, λέξ νὰ μὴ ἐπιτρέπεται νὰ παραγγεῖλῃ ἄλλες ἀπὸ κείνας τίς πρώτες συνταγές ; Ἡ καὶ οὕτῃ ἢ ἀπαγόρευση θὰ φαίνονταν ἀληθινὸ ὄχι λιγώτερο γελοία ἀπὸ κείνη τὴν πρώτη ;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαία.

ΞΕ. Οἴσθ' οὖν ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ λόγον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενον;

ΝΕ. ΣΩ. Οὐκ ἐννοῶ νῦν γ' εὐδως.

ΞΕ. Καὶ μὴν εὐπρεπής. Φασὶ γὰρ δὴ δεῖν, εἴ τις γιγνώσκει παρὰ τοὺς τῶν ἔμπροσθεν βελτίους νόμους, νομοθετεῖν τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἕκαστον πείσαντα, ἄλλως δὲ μὴ.

ΝΕ. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ὀρθῶς;

b ΞΕ. Ἴσως. Ἄν δ' οὖν μὴ πείθων τις βιάζεται τὸ βέλτιον, ἀπόκριναι, τί τοῦνομα τῆς βίας ἔσται; Μὴ μέντοι πω, περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν πρότερον.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον δὴ λέγεις;

ΞΕ. Ἄν τις ἄρα μὴ πείθων τὸν ἰατρεινόμενον, ἔχων δὲ ὀρθῶς τὴν τέχνην, παρὰ τὰ γεγραμμένα τὸ βέλτιον ἀναγκάζη δρᾶν παῖδα ἢ τινα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα, τί τοῦνομα τῆς βίας ἔσται ταύτης; ἄρ' οὐ πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ παρὰ τὴν τέχνην λεγόμενον ἀμάρτημα τὸ νοσῶδες; καὶ πάντα ὀρθῶς εἰπεῖν

c ἔστι πρότερον τῷ βιασθέντι περὶ τὸ τοιοῦτον πλὴν ὅτι νοσῶδη καὶ ἄτεχνα πέπονθεν ὑπὸ τῶν βιασαμένων ἰατρῶν;

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΞΕ. Τί δὲ ἡμῖν δὴ τὸ παρὰ τὴν πολιτικὴν τέχνην ἀμάρτημα λεγόμενόν ἐστιν; ἄρ' οὐ τὸ αἰσχρὸν καὶ [τὸ] κακὸν καὶ ἄδικον;

ΝΕ. ΣΩ. Παντάπασι γε.

ΞΕ. Τῶν δὴ βιασθέντων παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια δρᾶν ἕτερα δικαιότερα καὶ ἀμείνω καὶ καλλίω τῶν
d ἔμπροσθεν, φέρε, τὸν τῶν τοιοῦτων αὐτὸν φόγον περὶ τῆς τοιαύτης βίας, ἄρ' εἰ μέλλει μὴ καταγελαστότατος εἶναι πάντων, πάντ' αὐτῷ μᾶλλον λεκτέον ἐκάστοτε πλὴν ὡς αἰσχροὶ καὶ ἄδικοι καὶ κακὰ πεπόνθησιν οἱ βιασθέντες ὑπὸ τῶν βιασαμένων;

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΞΕ. Ἄλλ' ἄρα ἐὰν μὲν πλούσιος ὁ βιασάμενος ἦ, δίκαια, ἂν δ' ἄρα πέννης, ἄδικοι τὰ βιασθέντα ἐστίν; ἢ κἄν

1. Ὁ Πλάτων ὁ ἴδιος λέγει στὸν «Κρίτων» 51 b-c: «ἢ πείθειν αὐτήν... βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὄσιον». Στὸς «Νόμους» 772 c, 832 c: Ἐὰν τὰ συνήθη πολιτεύματα δὲν εἶναι παρὰ πατέρας, ἢ συγκατάθεσι τοῦ λαοῦ τοὺς λείπει (ἀκόντων γὰρ ἑκοῦσα οὐδέμια, ἀλλ' ἀκόντων ἑκοῦσα ἄρχει σὺν αἰτι βίᾳ). Ἄλλὰ δὲν μπορούμε νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τοὺς νομοθέτες νὰ κάνουν νόμους ποὺ ἀρέσουν, οὔτε ἀπὸ τοὺς γιὰ τρὸς νὰ θεραπεύουν χωρὶς πόνο (684 c).

ΞΕ. Ξέρεις λοιπόν τί λένε σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; (1)

ΝΕ. ΣΩ. Δὲν καταλαβαίνω αὐτὴ τὴ στιγμὴ.

ΞΕ. Καὶ ὅμως ἡ συνταγὴ τοὺς εἶναι ἡ ἀρμόζουσα. Λένε, πραγματικά, ὅτι πρέπει, ἂν κανεὶς γνωρίζῃ νόμους καλύτε-
 τερους ἀπὸ ἐκείνους τῶν προγόνων, νὰ νομοθετῇ, ἀφοῦ ὅμως ἐπιτύχῃ τὴ συγκατάθεσιν κάθε πολίτη, ἀλλιώτικα ὄχι.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐ καλὰ δὲν ἔχουν δίκαιο;

ΞΕ. Ἴσως. Ἄν ὅμως κάποιος, χωρὶς αὐτὴ τὴ συγκα- b
 τάθεσιν, ἐπιβάλλῃ μὲ τὴ βία τὸ καλύτερον, ἀπάντησε ποῖο ὄνο-
 μα θὰ πάρῃ, αὐτὴ ἡ βία; Ὅμως περιμένε ἀκόμη, ἄς ἐπανέλ-
 θομε πρῶτύτερα στὰ προηγούμενα παραδείγματα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν ἕνας γιατρὸς ποὺ χωρὶς νὰ πείσῃ τὸν ἀ-
 σθενῆ του, κατέχοντας ὅμως καλὰ τὴν τέχνην του, ἐπιβάλλῃ
 σ' ἕνα παιδί ἢ ἕναν ἄνδρα ἢ καὶ γυναίκα, παρὰ τίς γραπτὲς πα-
 ραγγελίαις του, τὴν καλὴν θεραπείαν, ποῖο ὄνομα τότε θὰ πάρῃ
 αὐτὴ ἡ βία; Ἄραγε δὲν εἶναι κάθε ἄλλο ὄνομα καλύτερον ἀπὸ
 ἐκεῖνο ποὺ λέγεται σφάλμα ὀλέθριον ἐναντίον τῆς τέχνης; c
 Καὶ τὸ θῦμα αὐτῆς τῆς βίας δὲν θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ
 λήθῃ σωστὰ ὅλα σχετικὰ μ' αὐτήν, ἐκτὸς ὅτι ἔπαθε ἐπιβλαβῆ
 καὶ ἄτεχνα πράγματα ἀπὸ τοὺς γιατροὺς ποὺ τὴν ἐπέβαλαν;

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα λές.

ΞΕ. Καὶ τώρα πῶς θὰ καλέσουμε τὸ σφάλμα ἐναντίον
 τῆς πολιτικῆς τέχνης; Ἄραγε δὲν τὸ χαρακτηρίζομε ἄσχημο,
 κακὸ καὶ ἄδικο;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίότατα.

ΞΕ. Ἐκείνων λοιπὸν, ποὺ ἀναγκάσθησαν νὰ παραβοῦν
 τοὺς γραπτοὺς νόμους καὶ τὰ πάτρια ἔθιμα γιὰ νὰ κάνουν ἄλ-
 λα δικαιότερα, ὠφελιμώτερα καὶ καλύτερα ἀπὸ τὰ πρῶτύτε-
 ρα, ἔλα νὰ ἰδοῦμε τὴν κατηγορίαν τοὺς πάλι γι' αὐτὴ τὴν βία. d
 Ἄραγε, ἂν μέλλῃ νὰ μὴν εἶναι ἡ πιὸ γελοία ἀπ' ὅλες στὸν κό-
 σμον, δὲν πρέπει νὰ ποῦμε, κατὰ τὴν περίστασιν, ὅλες
 τίς κατηγορίαις καλύτερα, ἐκτὸς ὅτι ἔχουν πάθει ἄσχημα, ἄδι-
 κα καὶ κακὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἐξανγκάσθησαν ἀπὸ τοὺς αἰτίους
 τῆς βίας;

ΝΕ. ΣΩ. Λές τὴν καθαρὴν ἀλήθειαν.

ΞΕ. Ἄλλ' ἄραγε, ἂν ὁ δημιουργὸς τῆς βίας εἶναι πλού-
 σιος, εἶναι ἡ βία δίκαιη, ἂν ὅμως φτωχός, ἄδικη; Ἢ, ἂν

πείσας κἄν μὴ πείσας τις, πλούσιος ἢ πένης, ἢ κατὰ γράμματα
 e ἢ παρὰ γράμματα, δεῖ [μὴ σύμφορα ἢ] σύμφορα, τοῦτον
 δεῖ καὶ περὶ ταῦτα τὸν ὄρον εἶναι τὸν γε ἀληθινώτατον ὀρθῆς
 πόλεως διοικήσεως, ὃν ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ διοικήσει
 τὸ τῶν ἀρχομένων; Ὡσπερ ὁ κυβερνήτης τὸ τῆς νεῶς καὶ
 297a ναυτῶν ἀεὶ συμφέρον παραφυλλάττων, οὐ γράμματα τιθεῖς
 ἀλλὰ τὴν τέχνην νόμον παρεχόμενος, σώζει τοὺς συνναύτας,
 οὕτω καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον παρὰ τῶν οὕτως
 ἀρχεῖν δυναμένων ὀρθῆ γίγνοιτ' ἂν πολιτεία, τὴν τῆς τέχνης
 ῥώμην τῶν νόμων παρεχομένων κρείττω; Καὶ πάντα ποιούσι
 τοῖς ἔμφορον ἀρχουσιν οὐκ ἔστιν ἀμάρτημα, μέχριπερ ἂν
 b ἐν μέγα φυλάττωσι, τὸ μετὰ νοῦ καὶ τέχνης δικαιοτάτον ἀεὶ
 διανέμοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει σώζειν τε αὐτοὺς οἷοί τε ὄσιν
 καὶ ἀμείνους ἐκ χειρόνων ἀποτελεῖν κατὰ τὸ δυνατόν;

NE. ΣΩ. Οὐκ ἔστ' ἀντειπεῖν παρὰ γε ἃ νῦν εἴρηται.

ΞΕ. Καὶ μὴν πρὸς ἐκεῖνα οὐδὲ ἀντιρρητέον.

NE. ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες;

ΞΕ. Ὡς οὐκ ἂν ποτε πλῆθος οὐδ' ὠντινωνοῦν τὴν τοιαύ-
 την λαβὸν ἐπιστήμην οἷόν τ' ἂν γένοιτο μετὰ νοῦ διοικεῖν
 c πόλιν, ἀλλὰ περὶ σμικρόν τι καὶ ὀλίγον καὶ τὸ ἐν ἔστι ζη-
 τητέον τὴν μίαν ἐκείνην πολιτείαν τὴν ὀρθήν, τὰς δ' ἄλλας
 μιμήματα θετέον, ὥσπερ καὶ ὀλίγον πρότερον ἐρρήθη, τὰς μὲν
 ἐπὶ τὰ καλλίονα, τὰς δ' ἐπὶ τὰ αἰσχίω μιμουμένας ταύτην.

NE. ΣΩ. Πῶς τί τοῦτ' εἴρηκας; Οὐδὲ γὰρ ἄρτι δῆθεν
 κατέμαθον τὸ περὶ τῶν μιμημάτων.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὐ φαῦλόν γε, ἂν κινήσας τις τοῦτον τὸν
 λόγον αὐτοῦ καταβάλλῃ καὶ μὴ διελθὼν ἐνδείξεται τὸ νῦν

μεταχειριζόμενος βία ἢ ὄχι κανείς, πλούσιος ἢ φτωχός, ἢ συμφωνά με τοὺς γραπτοὺς ἢ ἀγραφους νόμους, ἐνεργῆ [ὄχι ὠφέλιμα ἢ] ὠφέλιμα, ἓνας εἶναι πάντα ὁ ἀληθινὸς τύπος τῆς e
 δίκαιης διοικήσεως μιᾶς πόλεως : ἐκεῖνος κατὰ τὸν ὁποῖο ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθὸς ἄνδρας θὰ διαχειρισθῆ τὰ συμφέροντα τῶν ὑπηκόων του; "Ὅπως ἀκριβῶς ὁ κυβερνήτης, ἔχοντας πάντοτε τὴν προσοχὴν του προσηλωμένην στὸ συμφέρον τοῦ πλοίου καὶ τῶν ναυτῶν, χωρὶς νὰ θέτῃ γραπτοὺς νόμους, ἀλλὰ θέ- 297a
 τοντας τουναντίον τὴν τέχνην του γιὰ νόμο, σώζει ἐκείνους πὺ θάλασσοποροῦν μαζί του, ἔτσι καὶ μετὸν ἴδιον τρόπο οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱκανοὶ νὰ βάλουν σὲ ἐνέργειαν αὐτὴν τὴν μέθοδο, θὰ πραγματοποιήσουν τὸ σωστὸ πολίτευμα, προσφέροντας τὴν δύναμιν τῆς τέχνης τους ἰσχυρότερη ἀπὸ τοὺς νόμους. Οἱ συνετοὶ ἄρχοντες μποροῦν νὰ κάνουν ὅλα χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ πέσουν σὲ πλάνη, ἐφ' ὅσον μποροῦν νὰ φυλάγουν b
 ἓνα μεγάλο κανόνα: νὰ ἀπονέμουν σὲ κάθε εὐκαιρία στοὺς πολῖτες τελειότατην δικαιοσύνην μετὰ νοῦ καὶ τέχνης καὶ νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τοὺς σώζουν καὶ νὰ τοὺς καθιστοῦν, ὅσο τὸ δυνατόν, ἀπὸ χειρότερους καλύτερους.

NE. ΣΩ. Σ' αὐτά, πὺ τῶρα εἰπώθησαν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχω ἀντίρρηση.

EE. Δὲ μπορεῖς ὅμως νὰ ἔχῃς ἀντιρρήσεις καὶ σ' ἐκεῖνα.

XXXVI—XXXVIII. Ἡ ἀναγκαῖα νομιμότητα :
 οἱ δύο κίνδυνοι

NE. ΣΩ. Ποιά;

EE. "Ὅτι ποτὲ πλῆθος ἀνθρώπων, ὅποιοι κι ἂν εἶναι, δὲ θὰ μποροῦσε ποτέ, ἀφοῦ λάβῃ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν ἐπιστήμην, νὰ εἶναι ἱκανὸν νὰ διοικήσῃ μιὰ πόλιν μετὰ νομοσύνην, ἀλλὰ τουναντίον σὲ ἓνα μικρὸν καὶ λίγον ἀριθμὸν καὶ σὲ ἓνα μόνον πρέπει c
 νὰ ζητηθῆ ἐκεῖνο τὸ ἓνα σωστὸ πολίτευμα καὶ τὰ ἄλλα νὰ θεωρηθοῦν σὰν ἀπομιμήσεις, ὅπως καὶ λίγον πρωτύτερα εἰπώθηκε, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἄλλες μιμοῦνται τὰ πιὸ καλὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀληθινοῦ πολιτεύματος καὶ ἄλλες τὰ ἀλλοιώνουν ἐπονείδιστα.

NE. ΣΩ. Τί ἐννοεῖς μ' αὐτὰ πὺ λές; Γιατὶ οὔτε αὐτὴ τὴ στιγμή, ἀλήθεια, κατάλαβα τίποτε ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀπομιμήσεις.

EE. Κι ὅμως δὲν θὰ ἦταν πρᾶγμα ἀνάξιο λόγου, ἂν, ἀφοῦ κανεὶς ἀρχίσῃ αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, τὴν ἐγκαταλείψῃ ἔ-

d γιγνόμενον ἀμάρτημα περὶ αὐτό.

NE. ΣΩ. Ποῖον δὴ;

ΞΕ. Τοιόνδε τι δεῖ γε ζητεῖν, οὐ πάνυ σύνηθες οὐδὲ ῥάδιον ἰδεῖν· ὅμως μὴν πειρώμεθα λαβεῖν αὐτό. Φέρε γὰρ ὀρθῆς ἡμῖν μόνης οὐσης ταύτης τῆς πολιτείας ἦν εἰρήκαμεν, οἷσθ' ὅτι τὰς ἄλλας δεῖ τοῖς ταύτης συγγράμμασι χρωμένας οὕτω σφύζεσθαι, δρώσας τὸ νῦν ἐπαινούμενον, καίπερ οὐκ ὀρθότατον ὄν;

NE. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

e ΞΕ. Τὸ παρὰ τοὺς νόμους μηδὲν μηδένα τολμᾶν ποιεῖν ἰῶν ἐν τῇ πόλει, τὸν τολμῶντα δὲ θανάτῳ ζημιουῖσθαι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσχάτοις. Καὶ τοῦτ' ἔστιν ἰσθότατα καὶ κάλλιστ' ἔχον ὡς δεύτερον, ἐπειδὴν τὸ πρῶτόν τις μεταθῆ τὸ νυνδὴ ὀρθέν· ὃ δὲ τρόπῳ γερονός ἐστι τοῦτο δὲ δὴ δεύτερον ἐφήσαμεν, διαπερανώμεθα. Ἡ γὰρ;

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Εἰς δὴ τὰς εἰκόνας ἐπανίωμεν πάλιν, αἷς ἀναγκαῖον ἀπεικάζειν αἰεὶ τοὺς βασιλικούς ἄρχοντας.

NE. ΣΩ. Ποίας;

ΞΕ. Τὸν γενναῖον κυβερνήτην καὶ τὸν ἐτέρων πολλῶν ἀντάξιον ἰατρόν. Κατίδωμεν γὰρ δὴ τι σχῆμα ἐν τούτοις αὐτοῖς πλασάμενοι

NE. ΣΩ. Ποῖόν τι;

298a ΞΕ. Τοιόνδε· οἷον εἰ πάντες περὶ αὐτῶν διανοηθεῖμεν ὅτι δεινότατα ὑπ' αὐτῶν πάσχομεν. Ὅν μὲν γὰρ ἂν ἐθελήσωσιν ἡμῶν τούτων ἐκάτεροι σφύζειν, ὁμοίως δὲ σφύζουσιν, ὄν δ' ἂν λωβᾶσθαι βουλευθῶσιν, λωβῶνται τέμνοντες καὶ κόνοντες καὶ προστάττοντες ἀναλώματα φέρειν παρ' ἐαντιοῦς οἷον φόρους, ὧν σμικρὰ μὲν εἰς τὸν κάμνοντα καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσιν, τοῖς δ' ἄλλοις αὐτοῖ τε καὶ οἱ οἰκέται χρωῶνται καὶ

b δὴ καὶ τελευτῶντες ἢ παρὰ συγγενῶν ἢ παρὰ ἰων ἐχθρῶν

1. Ὅμ. Ἰλιάς Δ, 514: «ἰητρός γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων» (γιατὶ ἕνας γιατρός ἀξίζει πλῆθος ἄλλους ἀνθρώπους).

πειτα, καί, ἀφοῦ δὲν τὴν ἀναπτύξῃ λεπτομερῶς, δείξῃ ποῖο σφάλμα διέπραξε τώρα δὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. d

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό σφάλμα λοιπόν;

ΞΕ. Αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει νὰ ζητοῦμε, πού δὲν εἶναι μάλιστα πολὺ συνηθισμένο οὔτε πολὺ εὐκολο νὰ τὸ ἀνακαλύψουμε· ὅμως ἄς προσπαθήσουμε νὰ τὸ συλλάβουμε. Ἐμπρὸς λοιπόν· ἀφοῦ ὑπάρχει γιὰ μᾶς ἓνα μόνο σωστὸ πολίτευμα, αὐτὸ πού ἔχομε πεῖ, ξέρεις ὅτι τὰ ἄλλα μόνο ἐφαρμόζοντας τοὺς νόμους ἐκείνου σώζονται κάνοντας ἐκεῖνο πού τώρα ἐπαينوῦμε, ἂν καὶ δὲν εἶναι τὸ πιὸ σωστό;

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό λοιπόν;

ΞΕ. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ τολμάῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς πολιτες νὰ ἐνεργῇ παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ἐκεῖνος πού τολμάει, νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατο καὶ μὲ ὅλες τὶς βαρύτατες ποινές. Τοῦτο τὸ πολίτευμα εἶναι τὸ σωστότερο καὶ τὸ καλύτερο ὡς δεύτερο, ὅταν κανεὶς ἀπομακρύνῃ τ' ἄπρῳτο πού μόλις ἐκθέσαμε. Μὲ ποῖο τρόπο φθάσαμε σ' αὐτό, πού ὠνομάσαμε δεύτερο, ἄς τὸ ἀναπτύξουμε. Δὲν ἔχεις αὐτὴ τὴ γνώμη; e

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Ἄς ἐπανεέλθουμε λοιπόν πάλι στὶς εἰκόνες, μὲ τὶς ὁποῖες εἶναι ἀναγκαῖο νὰ παρομοιάζουμε πάντοτε τοὺς βασιλικούς ἄρχοντες.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιές εἰκόνες;

ΞΕ. Τοῦ ἀληθινοῦ κυβερνήτη καὶ τοῦ γιαιτροῦ πού ἀξίζει πλῆθος ἄλλους (1). Ἄς παρατηρήσουμε καλά, ἀφοῦ πλάσουμε κάποια μορφή γι' αὐτούς.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὰ μορφή;

ΞΕ. Αὐτὴ δῶ· λόγου χάρη, ἂν ὅλοι σκεφθοῦμε τί φοβερὰ πράγματα ὑποφέραμε ἀπ' αὐτούς. Ὅποιον δηλαδὴ ἀπὸ μᾶς θελήσουν ὁ ἓνας ἢ ὁ ἄλλος νὰ σώσουν, τὸν σώζουν καὶ ὁποιον θελήσουν νὰ κακοποιήσουν, τὸν κακοποιοῦν, κόβοντάς τον καὶ καίοντάς καὶ προστάζοντας δαπάνες πρὸ εἶναι ἀληθινοὶ φόροι, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ξοδεύουν γιὰ τὸν ἀσθενῆ ἓνα μικρὸ μέρος ἢ καὶ τίποτε, καὶ τὶς ἄλλες χρησιμοποιοῦν γιὰ δική τους χρῆση οἱ ἴδιοι καὶ οἱ ὑπηρετές τοῦ σπιτιοῦ· καὶ μάλιστα στὸ τέλος, παίρνοντας ἢ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς ἢ ἀπὸ μερικοὺς ἐχθροὺς τοῦ b 298a

τοῦ κάμνοντος χρήματα μισθὸν λαμβάνοντες ἀπικτεινέασιν. Οἱ τ' αὖ κυβερνήται μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἐργάζονται, καταλείποντές τε ἐκ τινος ἐπιβουλῆς ἐν ταῖς ἀναγωγαῖς ἐρήμους, καὶ σφάλματα ποιοῦντες ἐν τοῖς πελάγεσιν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ἕτερα κακουργοῦσιν. Εἰ δὴ ταῦτα διανοηθέντες βουλευσαίμεθα περὶ αὐτῶν βουλὴν τινα, τούτων τῶν τεχνῶν μηκέτι ἐπιτρέπειν ἄρχειν αὐτοκράτορι μηδετέρα μῆτ' οὐδ' οὐλοῦν μῆτ' ἐλευθέρων, συλλέξει δ' ἐκκλησίαι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ σύμπαντα τὸν δῆμον ἢ τοὺς πλουσίους μόνον, ἐξεῖναι δὲ καὶ ἰδιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων δημοουργῶν περὶ τε πλοῦ καὶ περὶ νόσων γνώμη· ξυμβάλεσθαι καθ' ἕτι χρη τοῖς φαρμάκοις ἡμᾶς καὶ τοῖς ἰατρικοῖς ὄργανοις πρὸς τοὺς κάμνοντας χρῆσθαι, καὶ δὴ καὶ τοῖς πλοίοις τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ναυτικοῖς ὄργανοις εἰς τὴν τῶν πλοίων χρεῖαν καὶ περὶ τοὺς κινδύνους τοὺς τε πρὸς αὐτὸν τὸν πλοῦν ἀνέμων καὶ θαλάττης πέρι καὶ πρὸς τὰς τοῖς λησιταῖς ἐντεύξεις, καὶ ἐὰν ναυμοχεῖν ἄρα δέη που μακροῖς πλοίοις πρὸς ἕτερα τοιαῦτα τὰ δὲ ἰὼ πλήθει δόξαντα περὶ τούτων, εἴτε ἰνῶν ἰατρῶν καὶ κυβερνητῶν εἴτ' ἄλλων ἰδιωτῶν συμβουλευόντων, γράφοντας ἐν κύρβεσι τισι καὶ στήλαις, τὰ δὲ καὶ ἄγραφα πάτρια θεμένους ἔσθαι, κατὰ ταῦτα ἤδη πάντα τὸν ἔπειτα χρόνον ναυτίλλεσθαι καὶ τὰς τῶν καμνόντων θεραπείας πο εἶσθαι.

ΝΕ. ΣΩ. Κομιδῆ γε εἴρηκας ἄτοπα.

ΕΞ Κατ' ἐνιαυτὸν δέ γε ἄρχοντας καθίστασθαι τοῦ πλήθους, εἴτε ἐκ τῶν πλουσίων εἴτε ἐκ τοῦ δήμου παντός, ὃς ἂν κληρούμενος λαγχάνῃ τοὺς δὲ καταστάντας ἄρχοντας ἄρχειν κατὰ τὰ γράμματα κυβερνῶντας τὰς ναῖς καὶ τοὺς κάμνοντας ἰωμένους

ΝΕ. ΣΩ. Ταῦτι' ἔτι χαλεπότερα.

ΕΞ Θεῶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ἐπόμενον. Ἐπειδὴν γὰρ δὴ τῶν ἀρχόντων ἐκάστοις ἑ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, δεήσει δικαστήρια καθίσαντας ἀνδρῶν, ἢ τῶν πλουσίων ἐκ προκρίσεως
299a ἢ σύμπαντος αὐ τοῦ δήμου τοὺς λαχόντας, εἰς τούτους εἰσά-

1. Συνηθισμένο φιλολογικὸν θέμα, ὅπως ὁ ἄοιδος τοῦ Ἀγαμέμνονα ('Ομ. Ὀδύσ. Γ, 270), ὁ Ἀρίων ('Ηρόδ. Ι, 23-24). κ. ἄ.

2. Κύρβεις ἦταν τριγωνικὲς πυραμίδες στρεφόμενες γύρω ἀπὸ ἄξονα, με τρεῖς ἕδρες ξύλινες ἢ λίθινες, ἀπάνω στὶς ὁποῖες ἐγράφαν τοὺς νόμους. Στῆλαι ἦταν πλάκες μαρμάρινες ἢ μπρούτζινες, στημένες σὲ δημόσιο τόπο, στὶς ὁποῖες γράφονταν μάχες, συνθήκες, ψηφίσματα κλπ.

ἀσθενῆ χρήματα γὰρ μισθό, τὸν φονεύουν. Καὶ οἱ κυβερνήτες πάλι τῶν πλοίων κάνουν χιλιάδες ἄλλα αὐτοῦ τοῦ εἴδους κατορθώματα καὶ μηχανεύονται κάθε δόλο γιὰ ν' ἀφήσουν τοὺς ἐπι.άτες σὲ καμιὰ ἐρημίᾳ, ἢ κάνουν ψεύτικα τεχνάσματα στὰ πέλαγα καὶ τοὺς ρίχνουν στὴ θάλασσα, καὶ ἄλλα κακουργήματα μηχανοραφοῦν⁽¹⁾. Ἐχοντας αὐτὰ στὸ νοῦ μας, ἰὰ ἔπρεπε νὰ παίρνομε σὲ συμβούλιο τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν ἐπιτρέψομε πιά οὔτε στὴ μιὰ οὔτε στὴν ἄλλη ἀπ' αὐ- c τές τις δυὸ τέχνες νὰ ἄρχῃ ἀπολυταρχικὰ οὔτε σὲ δούλους οὔτε σὲ ἐλεύθερους, νὰ συναθροίσουμε σὲ συνέλευση δική μας ἢ ὅλο τὸ λαὸ ἢ τοὺς πλούσιους μόνο καὶ νὰ ἐπιτρέψομε καὶ στοὺς ἰδιῶτες καὶ σὲ ἄλλους ἐπαγγελματίες νὰ ἐκφέρουν γνώμη γιὰ τὸ θαλάσσιο ταξίδι καὶ τις ἀσθένειες, νὰ ποῦν πῶς πρέπε: νὰ χρησιμοποιοῦμε τὰ φάρμακα καὶ τὰ ἰατρικὰ ὄργανα γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τὰ ἴδια τὰ πλοῖα καὶ τὰ ναυ- d τικὰ ὄργανα γιὰ τις ἀνάγκες τῶν πλοίων, ἐπίσης νὰ ποῦν γιὰ τοὺς κινδύνους τῶν ἀνέμων τοὺς σχετικούς με αὐτὸ τὸ θαλάσσιο ταξίδι, καὶ γιὰ τὴ θάλασσα καὶ τις συναντήσεις με πειρατὲς καὶ τέλος γιὰ τὴν περίπτωση ποὺ θὰ ναυμαχῆσουν με μακρὰ πλοῖα πρὸς ἄλλα τέτοια. Καὶ στίς ἀποφάσεις ποὺ θὰ πάρῃ τὸ πλῆθος γι' αὐτὰ, εἴτε γιαιτροὶ εἴτε κυβερνήτες εἴτε ἄλλοι ἰδιῶτες συμβουλευσοῦν, ἀφοῦ τις γράψομε σὲ πίνακες⁽²⁾ καὶ στῆλες, ἢ χωρὶς νὰ τις γράψομε, θὰ ἔπρεπε νὰ δώσουμε δύναμη πατρογονικῶν ἐθίμων, σύμφωνα με τὰ ὁποῖα ὅλο τὸν ἔπειτα χρόνον νὰ ταξιδεύομε στὴ θάλασσα καὶ νὰ κάνομε τις θεραπείες τῶν ἀσθενῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀσφαλῶς λὲς πράγματα παράξενα.

ΞΕ. Κάθε χρόνον θὰ ἔπρεπε νὰ διορίζωνται ἄρχοντες τοῦ πλῆθους εἴτε ἀπὸ τοὺς πλούσιους εἴτε ἀπὸ ὅλο τὸ λαὸ, ὅποιος θὰ τύχαινε νὰ κληρωθῇ καὶ οἱ ἔτσι ὠρισμένοι ἄρχοντες νὰ ἄρχουν σύμφωνα με τοὺς γραπτοὺς νόμους, κυβερνώντας τὰ πλοῖα καὶ θεραπεύοντας τοὺς ἀσθενεῖς.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὰ εἶναι ἀκόμα πιὸ σκληρά.

ΞΕ. Παρατήρησε τώρα καὶ τὰ ἐπόμενα. Ὅταν κάθε ἄρχοντας τελειώσῃ τὸ χρόνον του, θὰ χρειαστῇ, ἀφοῦ ὀρίσομε δικαστήρια με κλῆρο ἀπὸ ἄνδρες ἢ ἀπὸ πλούσιους παρμένους ἀπὸ κατάλογο καταρτισμένο ἀπὸ πρωτύτερα ἢ 299a

γειν τοὺς ἄρξαντας καὶ εὐθύνειν, κατηγορεῖν δὲ τὸν βουλόμενον ὡς οὐ κατὰ τὰ γράμματα τὸν ἐνιαστὸν ἐκυβέρνησε τὰς ναῦς οὐδὲ κατὰ τὰ παλαιὰ τῶν προγόνων ἔθῃ· ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν τοὺς κάμνοντας ἰωμένων· ὧν δ' ἂν καταψηφισθῇ τιμῶν ὅτι χρῆ παθεῖν αὐτῶν τινὰς ἢ ἀποτίνειν.

NE. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ γ' ἐθέλων καὶ ἐκὼν ἐν τοῖς τοιούτοις ἄρχειν δικαιοτάτ' ἂν ὄτιοῦν πάσχοι καὶ ἀποτίνωι.

ΞΕ. Καὶ τοίνυν ἔτι δεήσει θέσθαι νόμον ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ἂν τις κυβερνητικὴν καὶ τὸ ναυτικὸν ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ ἰατρικῆς ἀλήθειαν περὶ πνεύματά τε καὶ θερμὰ καὶ ψυχρὰ ζητῶν φαίνεται παρὰ τὰ γράμματα καὶ σοφισζόμενος ὄτιοῦν περὶ τὰ τοιαῦτα, πρῶτον μὲν μῆτε ἰατρικὸν αὐτὸν μῆτε κυβερνητικὸν ὀνομάζειν ἀλλὰ μετεωρολόγον, ἀδολέσχην τινὰ σοφιστήν, εἰθ' ὡς διαφθείροντα ἄλλους νεωτέρους καὶ ἀναπισθόντα ἐπιτίθεσθαι κυβερνητικῇ καὶ ἰατρικῇ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' αὐτοκράτορας ἄρχειν τῶν πλοίων καὶ τῶν νοσοῦντων, γραφάμενον εἰσάγειν τὸν βουλόμενον οἷς ἕξεστιν εἰς δῆ τι δικαστήριον· ἂν δὲ παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ γεγραμμένα δόξῃ πείθειν εἴτε νέους εἴτε πρεσβύτας, κολάζειν τοῖς ἐσχάτοις. Οὐδὲν γὰρ δεῖν τῶν νόμων εἶναι σοφώτερον· οὐδένα γὰρ ἀγνοεῖν τό τε ἰατρικὸν καὶ τὸ ὑγιεινὸν οὐδὲ τὸ κυβερνητικὸν καὶ ναυτικόν· ἐξεῖναι γὰρ τῷ βουλομένῳ μαθάνειν γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθῃ κείμενα. Ταῦτα δὲ περὶ τε ταύτας τὰς ἐπιστήμας εἰ γίγνωιτο οὕτως ὡς λέγομεν, ὧ Σώκρατες, καὶ στρατηγικῆς καὶ συμπάσης ἡστινοσοῦν θηρευτικῆς καὶ γραφικῆς ἢ συμπάσης μέρος ὄτιοῦν μιμητικῆς καὶ τεκτονικῆς καὶ συνόλης ὁποιασοῦν σκευουργίας ἢ καὶ γεωργίας καὶ τῆς περὶ τὰ φυτὰ συνόλης τέχνης, ἢ καὶ τινὰ ἵπποφορβίαν αὐτὰ κατὰ συγγράμματα θεασαίμεθα γιγνομένην ἢ σύμπασαν

1. Ὃταν τελείωνε ἡ ὑπεύθυνη διαχείριση ἑνὸς ἄρχοντα, γίνονταν ἔλεγχος καὶ ζητοῦσαν εὐθύνες γιὰ τὶς πράξεις τοῦ ἐξερχόμενου ἄρχοντα.

2. Ἡ πραγματεία γιὰ τοὺς ἀνέμους, τὰ νερὰ καὶ τοὺς τόπους μελετᾷ τὴν ἐπιρροή τοῦ κλίματος στοὺς ἀσθενεῖς. Ὁ νομοθέτης ὀφείλει νὰ λαβαίνει ὑπ' ὄψη τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ νερὰ ποῦ ἐπηρεάζουν τὶς ἰδιοσυγκρασίες καὶ τοὺς χαρακτῆρες.

3. Ἡ ἀνάμνηση τῆς δίκης τοῦ Σωκράτη ἐμπνέει ἀκόμη αὐτῇ τῇ σάτιρα. Κατηγορήσαν τὸ Σωκράτη «ὅτι ἐμβάλλει στοὺς νέους τὴν περιφρόνηση τῶν κειμένων νόμων δείχνοντας πόσο εἶναι παράλογη ἡ ἐκλογὴ μὲ κύαμο (κουκκί), καὶ ποιῆς ἀταξίες δημιουργεῖ ὅταν ἐφαρμόζεται» Ἐεν. «Ἄπομν.» I, 2, 9-10.

πάλι ἀπὸ ὅλο τὸ λαὸ μὲ κλῆρο, νὰ ὀδηγοῦμε στοὺς δικαστῆς τοὺς ἄρχοντες, ποὺ τελείωσαν τὴ θητεία τους, γιὰ νὰ λογοδοτήσουν καὶ ὁποιοσδήποτε θέλει, νὰ τοὺς κατηγορῇ ὅτι δὲν κυβέρνησαν κατὰ τὸ χρόνο τῆς ἀρχῆς τους σύμφωνα μὲ τοὺς γραπτοὺς νόμους τὰ πλοῖα οὔτε σύμφωνα μὲ τὰ παλαιὰ ἔθιμα τῶν προγόνων (1)· ἢ ἴδια ἄδεια θὰ δοθῇ καὶ γιὰ κατηγορίες ἐναντίον ἐκείνων ποὺ θεράπευσαν τοὺς ἀσθενεῖς· γιὰ ὄσους καταδικασθοῦν, οἱ ἴδιοι δικαστῆς θὰ ὀρίσουν τὴν ποινὴν ποὺ πρέπει νὰ ὑποστοῦν ἢ τὸ πρόστιμο ποὺ πρέπει νὰ πληρώσουν.

ΝΕ. ΣΩ. Καλά· ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ μὲ τὴ θέλησίν του καὶ πρόθυμα θὰ δέχονταν νὰ ἀρχῇ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, δικαιοτάτα θὰ ἄξιζε νὰ ὑποστῇ ὅποιαδήποτε ποινὴ καὶ νὰ πληρώσῃ πρόστιμο. b

ΞΕ. Ἐπειτα, θὰ χρειαστῇ νὰ θέσουμε ἀκόμη νόμο ἀπάνω ἀπὸ ὅλα αὐτά· ἀν κανεὶς ἀναφανῇ νὰ ζητᾷ τὴν τέχνην τοῦ κυβερνήτη πλοίου ἢ τὴ ναυτικὴ τέχνη ἢ τοὺς κανόνες τῆς ὑγείας καὶ τὴν ἰατρικὴ ἀλήθεια γιὰ τοὺς ἀνέμους (2) καὶ τὸ θερμὸ καὶ τὸ ψυχρὸ ἄλλοῦ παρὰ στοὺς γραπτοὺς νόμους καὶ κἀνὴ τὸ σοφὸ σὲ τέτοια πράγματα, αὐτὸν πρῶτα νὰ μὴ τὸν λέμῃ οὔτε γιαιτρό, οὔτε κυβερνήτη, ἀλλὰ ἀερολόγο, φλόαρο σοφιστῆ· ἔπειτα ὡς διαφθορὰ ἄλλων νεώτερων, τοὺς ὁποίους παρασύρει νὰ ἐπιδίδωνται στὴ ναυτικὴ ἐπιστήμη καὶ τὴν ἰατρικὴ ὄχι σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, ἀλλὰ αὐθαίρετα σὰν ἀπόλυτοι ἄρχοντες τῶν πλοίων καὶ τῶν ἀσθενῶν, ὅποιος θέλει, ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ ἔχουν τὸ δικαίωμα, νὰ ἐπιτρέπεται νὰ τὸν καταγγείλῃ καὶ νὰ τὸν ἐναγάγῃ σὲ κάποιον δικαστήριον· καὶ ἀνδιαπιστωθῇ ὅτι διδάσκει εἴτε νεοὺς εἴτε γέροντες νὰ περιφρονοῦν τοὺς νόμους καὶ τὶς γραπτὰς διατάξεις, θὰ τὸν τιμωρήσουμε μὲ τὶς βαρύτερες ποινές (2). c

Γιατὶ κανεὶς δὲν πρέπει νὰ εἶναι πιὸ σοφὸ ἀπὸ τοὺς νόμους· ἀφοῦ κανένας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοῇ τὴν ἰατρικὴν, τὴν ὑγιεινὴν, τὴν κυβερνητικὴν καὶ τὴ ναυτικὴν, ἐφ' ὅσον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μαθαίνῃ τοὺς γραπτοὺς νόμους καὶ τὰ παραδεγμένα ἔθιμα τῶν προγόνων. Αὐτὰ λοιπὸν, ἀν γίνονταν d

ἔτσι ὅπως λέμε, Σωκράτη, γι' αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες, γιὰ τὴ στρατηγικὴ καὶ γιὰ κάθε ἄλλο κλάδον τοῦ κυνηγιοῦ, γιὰ τὴ ζωγραφικὴ ἢ γιὰ κάθε ἄλλο μέρος τῆς μιμητικῆς, γιὰ τὴν ξυλουργικὴν καὶ γιὰ κάθε ἄλλη τέχνη ἐπιπλώσεως, ἢ γιὰ τὴ γεωργία καὶ γιὰ κάθε εἶδος δενδροκομίας, ἢ ἀν παρατηρήσουμε ὅτι κανονίζεται πάλι μὲ γραπτὰς διατάξεις ἢ περιποίησιν τῶν ἀ-

e ἀγγελαιοκομικήν ἢ μαντικὴν ἢ πᾶν ὅτι μέρος διακομικήν περιεῖληφεν, ἢ πεττεῖαν ἢ σύμπασαν ἀριθμητικὴν ψιλήν εἶτε ἐπίπεδον εἶτ' ἐν βάθει εἶτ' ἐν τάχει οὐδ' ἄν ποτε, — περὶ ἅπαντα ταῦτα οὕτω πραττόμενα τί ποτ' ἂν φανείη, κατὰ συγγράμματα γινόμενα καὶ μὴ κατὰ τέχνην;

NE. ΣΩ. Δῆλον ὅτι πᾶσαι τε αἱ τέχναι παντελῶς ἂν ἀπόλοιτο ἡμῖν, καὶ οὐδ' εἰς αἴθρις γένοιτ' ἂν ποτε διὰ τὸν ἀποκαλύοντα τοῦτ' ὄν ζητεῖν νόμον· ὥστε ὁ βίος, ὦν κοί νῦν χαλεπός, εἰς τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀβίωτος γίνοιτ' ἂν τὸ παράπαν.

300a ΕΕ. Τί δὲ τόδε; εἰ κατὰ συγγράμματα μὲν ἀναγκάζοιμεν ἕκαστον γίνεσθαι τῶν εἰρημένων καὶ τοῖς συγγράμμασιν ἡμῶν ἐπιστατεῖν τὸν χειροτονηθέντα ἢ λαχόντα ἐκ τύχης, οὗτος δὲ μηδὲν φροντίζων τῶν γραμμάτων ἢ κέρδους ἕνεκέν τινος ἢ χάριτος ἰδίας παρὰ ταῦτ' ἐπιχειροῖ δρᾶν ἕτερα, μηδὲν γινώσκων, ἄρα οὐ τοῦ κακοῦ τοῦ πρόσθεν μεῖζον ἂν ἔτι τοῦτο γίνοιτο κακόν;

NE. ΣΩ. Ἀληθέστατά [γε].

b ΕΕ. Παρὰ γὰρ οἶμαι τοὺς νόμους τοὺς ἐκ πείρας πολλῆς κειμένους καὶ τινῶν συμβούλων ἕκαστα χαριέντως συμβουλευσάντων καὶ πεισάντων θέσθαι τὸ πλῆθος, ὁ παρὰ ταῦτα τολμῶν δρᾶν, ἀμαρτήματος ἀμάρτημα πολλαπλάσιον ἀπεργαζόμενος, ἀνατρέποι πᾶσαν ἂν πράξιν ἔτι μεϊζόνως τῶν συγγραμμάτων.

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει;

c ΕΕ. Διὰ ταῦτα δὴ τοῖς περὶ ὀνομαζόμενους νόμους καὶ συγγράμματα τιθεμένοις δεύτερος πλοῦς τὸ παρὰ ταῦτα μήτε ἕνα μήτε πλῆθος μηδὲν μηδέποτε εἶεν δρᾶν μηδ' ὀνομαζόμενος.

NE. ΣΩ. Ὅρθῶς.

1. Παράβ. «Ἀπολογία» 38a : «ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπων».

λόγων ἢ κάθε ἄλλη διατήρηση τῶν ἀγγελῶν ἢ ἡ μαντική ἢ κά-
 θε ἄλλο μέρος πού ἔχει περιλάβει ἢ ἐπιστήμη τῆς διακονίας,
 ἢ τὸ παιγνίδι τοῦ σκακιοῦ ἢ ὀλόκληρη ἢ ἐπιστήμη τῶν ἀρι- e
 θμῶν, εἴτε ἀπλή εἴτε ἐφαρμοσμένη στὸ ἐπίπεδο ἔδαφος, εἴτε
 στὰ βάθη εἴτε στὰ πάχη—τί τέλος πάντων θὰ συνέβαινε μὲ
 ὅλα αὐτά, ἔτσι πραττόμενα, ἂν γίνονταν σύμφωνα μὲ γρα-
 πτὲς διατάξεις καὶ ὄχι μὲ τέχνη;

NE. ΣΩ. Εἶναι φανερὸ ὅτι ὅλες οἱ τέχνες θὰ χίνονταν
 ὀλότελα γιὰ μᾶς καὶ χωρὶς ἐλπίδα νὰ ξαναγίνουιν ποτέ, ἐφ'
 ὅσον θὰ καταδιώκονταν ἀπ' αὐτὸ τὸ νόμο πού ἀπαγορεύει κάθε
 ἔρευνα· ὥστε ὁ βίος, πού καὶ τώρα εἶναι σκληρός, θὰ γίνον-
 ταν τότε ὀλότελα ἀνυπόφορος (1).

ΕΕ. Καὶ τί λὲς τώρα γι' αὐτὴ τὴν ἄλλη ὑπόθεση; *An 300a
 ἀναγκάσουμε σύμφωνα μὲ τὶς γραπτὲς διατάξεις νὰ γίνεταὶ
 καθεμιά ἀπ' αὐτὲς τὶς τέχνες, πού εἶπαμε, καὶ σύμφωνα μὲ
 τὶς γραπτὲς αὐτὲς διατάξεις νὰ διευθύνῃ ὁ ἀρχηγός, πού ἡ ἐκ-
 λογή ἢ ὁ λαχνὸς τυχαίως τὸν ὠρισε, αὐτὸς ὅμως, χωρὶς διόλου
 νὰ λαβαίνει ὑπ' ὄψη τὶς γραπτὲς διατάξεις ἢ ἀπὸ ἀγάπη πρὸς
 τὸ κέρδος ἢ ἀπὸ προσωπικὴ ἰδιοτροπία, παρὰ τὸ περιεχόμε-
 νο ὅλων αὐτῶν, ἐπιχειρῇ νὰ κάνῃ ἄλλα, μὲ ὅλο πού δὲν ξέρει
 τίποτα—ἄραγε δὲ θὰ γίνονταν τότε τοῦτο κακὸ ἀκόμη με-
 γαλύτερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο;

NE. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΕΕ. Γιατί, νομίζω, παρὰ τοὺς νόμους, πού ἔχουν προ- b
 κύφει ἀπὸ πολλὴ πείρα καὶ μὲ τὴ συμβολὴ μερικῶν συμβού-
 λων, πού εἰσηγήθησαν κάθε ἄρθρο τῶν νόμων μὲ δεξιότητα
 καὶ ἐπεισαν τὸ πλῆθος νὰ τοὺς θέσῃ, ἐκεῖνος πού τολμάει νὰ
 ἐνεργῇ, παραβαίνοντας αὐτά, θὰ ἔκανε σφάλμα χίλιες φορὲς
 χειρότερο ἀπὸ τὸ πρῶτο σφάλμα καὶ θὰ ἀνέτρεπε κάθε ἐνέρ-
 γεια ἀσφαλέστερα ἀκόμη ἀπ' ὅσο ἴσως θὰ ἔκαναν οἱ γραπτὲς
 διατάξεις.

NE. ΣΩ. Ἀσφαλῶς.

ΕΕ. Ἐπομένως γιὰ κείνους, πού γιὰ ὀποιοδήποτε c
 πρᾶγμα καταρτίζουν νόμους καὶ γραπτὰ παραγγέλματα, τὸ
 δεῦτερο, ἔπειτα ἀπ' αὐτά, πού ἔχουν νὰ κάνουν, εἶ-
 ναι νὰ μὴν ἀφήνουιν ποτέ μήτε ἓνα ἄτομο μήτε ἓνα πλῆθος
 νὰ κάνῃ ὀτιδήποτε ἐνάντια σ' αὐτά.

NE. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Οὐκοῦν μιμήματα μὲν ἂν ἐκάστων ταῦτα εἶη τῆς ἀληθείας, τὰ παρὰ τῶν εἰδότην εἰς δύναμιν εἶναι γεγραμμένα;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Καὶ μὴν τόν γε εἰδότην ἔφαμεν, τὸν ὄντως πολιτικόν, εἰ μεμνήμεθα, ποιήσειν τῇ τέχνῃ πολλὰ εἰς τὴν αὐτοῦ προᾶξιν τῶν γραμμάτων οὐδὲν φροντίζοντα, ὁπόταν ἄλλ' αὐτῶν
d βελτίω δόξῃ παρὰ τὰ γεγραμμένα ὑφ' αὐτοῦ καὶ ἐπεσταλμένα ἀποῦσιν τισιν.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐφαμεν γάρ.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἀνὴρ ὁστισοῦν εἰς ἡ πλῆθος ὀτιοῦν, οἷς ἂν νόμοι κείμενοι τυγχάνωσι, παρὰ ταῦτα ὅτι ἂν ἐπιχειρήσωσι ποιεῖν ὡς βέλτιον ἕτερον ὄν, ταῦτόν δοῶσι κατὰ δύναμιν
d περὶ ὁ ἀληθινὸς ἐκεῖνος;

ΝΕ. ΣΩ. Πάνν μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν εἰ μὲν ἀνεπιστήμονες ὄντες τὸ τοιοῦτον δοῶν, μιμῆσθαι μὲν ἂν ἐπιχειροῖεν τὸ ἀληθές, μιμοῦντ'
e ἂν μέντοι παγκάκως· εἰ δ' ἔντεχνοι, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔτι μίμημα ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο;

ΝΕ. ΣΩ. Πάντως που.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἔμπροσθὲ γε ὁμολογημένον ἡμῖν κεῖται μηδὲν πλῆθος μηδ' ἡντινοῦν δυνατὸν εἶναι λαβεῖν τέχνην.

ΝΕ. ΣΩ. Κεῖται γὰρ οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν εἰ μὲν ἔστι βασιλικὴ τις τέχνη, τὸ τῶν πλουσίων πλῆθος καὶ ὁ σύμπας δῆμος οὐκ ἂν ποτε λάβου τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐπιστήμην.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΞΕ. Δεῖ δὴ τὰς τοιούτας γε ὡς ἔοικε πολιτείας, εἰ μέλ-
301a λουσι καλῶς τὴν ἀληθινήν ἐκείνην τὴν τοῦ ἐνὸς μετὰ τέχνης ἄρχοντος πολιτείαν εἰς δύναμιν μιμήσεσθαι, μηδέποτε κσιμένων αὐτοῖς τῶν νόμων μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη.

1. Ὁ ἀληθινὸς πολιτικὸς εἶναι ἐδῶ ἓνα ἰδανικόν· ἡ ἀπταιστή καὶ ἐλεύθερη πρακτικὴ τοῦ, πρότυπο γιὰ τοὺς κυβερνῶντες, κατέχει τὴν θέσιν τοῦ δίκαιου, τοῦ καθαυτὸ ὠραίου κλπ.

XXXIX—XLI. Τὰ ἀτελῆ πολιτεύματα

ΕΕ. Αὐτοὶ οἱ γραπτοὶ κώδικες θὰ ἦταν λοιπὸν σὲ κά-
θε περιοχὴ ἀπομιμήσεις τῆς ἀλήθειας, γραμμένες ὅσο τὸ δυ-
νατὸν τελειότερα ἀπὸ ἐκείνους πού γνωρίζουν;

ΝΕ. ΣΩ. Ἐναμφιβόλως.

ΕΕ. Καὶ ὅμως εἶπαμε, ἂν θυμόμαστε, ὅτι ἐκεῖνος πού
ξέρει, ὁ ἀληθινὸς πολιτικός, θὰ ἐμπνευσθῆ σὲ πολλὰς περι-
πτώσεις ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴν τέχνη του γιὰ τὴ δική του
πρακτικὴ, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διόλου γιὰ τὶς γραπτὲς ὑποθή-
κες, ὅταν βρῆ ἄλλες καλύτερες ἀπὸ τὶς γραμμένες ἀπὸ τὸν δ
ἴδιον καὶ δημοσιευμένες γιὰ μερικὸς ἀπόντες.

ΝΕ. ΣΩ. Πραγματικὰ τὸ εἶπαμε.

ΕΕ. Λοιπὸν ἂν ὁ πρῶτος τυχὼν ἄνθρωπος ἢ πολλοί,
γιὰ τοὺς ὁποίους τυχαίνει νὰ ὑπάρχουν κείμενοι νόμοι, ἐπι-
χειρήσουν νὰ κάνουν κάτι ἄλλο, μὲ τὴν ἰδέα ὅτι εἶναι καλύ-
τερο, δὲν κάνουν κατὰ τὴ δύναμή τους τὸ ἴδιο πρᾶγμα πού
κάνει ἐκεῖνος ὁ ἀληθινὸς πολιτικός;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαίωτατα.

ΕΕ. Ἄραγε λοιπὸν, ἂν, ὄντας χωρὶς ἐπιστημονικὴ μόρ-
φωση, κάνουν αὐτό, θὰ ἐπιχειροῦσαν βέβαια νὰ μιμηθοῦν τὸ
ἀληθινὸ, θὰ τὸ μιμηθοῦν ὅμως πολὺ κακά· καὶ ἂν ἐνεργοῦσαν ε
μὲ τέχνη, αὐτὸ δὲν θὰ εἶναι πιά μίμηση, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἢ πραγ-
ματικότητα σὲ ὅλη τὴν ἀλήθειά της;

ΝΕ. ΣΩ. Ἀπόλυτα, νομίζω.

ΕΕ. Καὶ ὅμως προηγουμένως συμφωνήσαμε ὅτι τὸ
πλῆθος δὲν εἶναι ποτὲ ἰκανὸ ν' ἀφομοιώσῃ ὅποιαδήποτε τέχ-
νη.

ΝΕ. ΣΩ. Μάλιστα συμφωνήσαμε.

ΕΕ. Ἄν λοιπὸν ὑπάρχῃ κάποια βασιλικὴ τέχνη, τὸ
πλῆθος τῶν πλουσίων καὶ ὅλος μαζὶ ὁ λαὸς δὲ θὰ μπορούσαν
νὰ ἀποκτήσουν ποτὲ αὐτὴ τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς θὰ μπορούσαν;

ΕΕ. Πρέπει λοιπὸν, ὅπως φαίνεται, αὐτοῦ τοῦ εἴδους
τὰ πολιτεύματα, ἂν πρόκειται νὰ μιμηθοῦν κατὰ τὸ δυνατὸν 301a
τέλεια ἐκεῖνο τὸ ἀληθινὸ πολίτευμα, τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνὸς
ἀρμόδιου ἄρχοντα, ἐφ' ὅσον μιὰ φορὰ ὑπάρχουν γι' αὐτὰ
νόμοι, νὰ μὴ κάνουν ποτὲ τίποτε ἀντίθετα πρὸς τὶς γραπτὲς
διατάξεις καὶ τὰ πάτρια ἔθιμα.

NE. ΣΩ. Κάλλιστ' εἰρηκας.

ΞΕ. Ὅταν ἄρα οἱ πλούσιοι ταύτην μιμῶνται, τότε ἀριστοκρατίαν καλοῦμεν τὴν τοιαύτην πολιτείαν· ὁπότιαν δὲ τῶν νόμων μὴ φροντίζωσιν, ὀλιγαρχίαν.

NE. ΣΩ. Κινδυνεύει.

ΞΕ. Καὶ μὴν ὁπόταν ἀθθις εἰς ἄρχη κατὰ νόμους μι-
b μούμενος τὸν ἐπιστήμονα, βασιλέα καλοῦμεν, οὐ διορίζοντες ὀνόματι τὸν μετ' ἐπιστήμης ἢ δόξης κατὰ νόμους μοναρχοῦντα.

NE. ΣΩ. Κινδυνεύομεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν κἂν τις ἄρα ἐπιστήμων ὄντως ὢν εἰς ἄρχη, πάντως τό γε ὄνομα ταῦτόν βασιλεὺς καὶ οὐδὲν ἕτερον προσρηθήσεται· δι' ἃ δὴ τὰ πέντε ὀνόματα τῶν νῦν λεγομένων πολιτειῶν ἐν μόνον γέγονεν.

NE. Σ.Ω. Ἔοικε γοῦν.

ΞΕ. Τί δ' ὅταν μήτε κατὰ νόμους μήτε κατὰ ἔθη πράτ-
c τη τις εἰς ἄρχον, προσποιῆται δὲ ὥσπερ ὁ ἐπιστήμων ὡς ἄρα παρὰ τὰ γεγραμμένα τό γε βέλτιστον ποιητέον, ἧ δέ τις ἐπιθυμία καὶ ἄγνοια τούτου τοῦ μιμήματος ἡγουμένη, μῶν οὐ τότε τὸν τοιοῦτον ἕκαστον τύραννον κλητέον;

NE. ΣΩ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὕτω δὴ τύραννός τε γέγονε, φαμέν, καὶ βασιλεὺς καὶ ὀλιγαρχία καὶ ἀριστοκρατία καὶ δημοκρατία, δυσχερανάντων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἕνα ἐκεῖνον μόναρχον, καὶ ἀπιστησάντων μηδένα τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἄξιον ἂν γενέσθαι ποτέ,
d ὥστε ἐθέλειν καὶ δυνατόν εἶναι μετ' ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης ἄρχοντα τὰ δίκαια καὶ ὅσια διανέμειν ὀρθῶς πᾶσιν, λωβᾶσθαι δὲ καὶ ἀποκτείνουσαι καὶ κακοῦν ὃν ἂν βουληθῆ ἕκαστοτε ἡμῶν· ἐπεὶ γενόμενόν γ' ἂν οἷον λέγομεν ἀγαπᾶσθαι τε ἂν καὶ οἰκεῖν διακυβερνῶντα εὐδαιμόνως ὀρθῆν ἀκριβῶς μόνον πολιτείαν.

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ;

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ καλὰ τὸ εἶπες.

ΞΕ. "Ὅταν λοιπὸν οἱ πλούσιοι πραγματοποιοῦν αὐτὴ τὴ μίμηση, τότε αὐτὸ τὸ πολίτευμα τὸ καλοῦμε ἀριστοκρατία· ὅταν ὅμως δὲν φροντίζουν καθόλου γιὰ τοὺς νόμους, τὸ καλοῦμε ὀλιγαρχία.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Καὶ ὅμως, ὅταν πάλι κυβερνᾷ ἓνας σύμφωνα με τοὺς νόμους, μιμούμενος τὸν πεπειραμένον ἀρχηγό, τὸν καλοῦμε βασιλιά, χωρὶς νὰ διακρίνουμε με ὄνομα τὸν ἀπόλυτον ἄρχοντα ποὺ ἄρχει σύμφωνα με τοὺς νόμους με ἀκριβῆ γνώση ἢ με ἀπλή δοξασία.

ΝΕ. ΣΩ. Προφανῶς.

ΞΕ. Καὶ ἂν λοιπὸν κάποιος, ὄντας πραγματικὰ κάτοχος τῆς ἐπιστήμης, εἶναι μόνος ἀρχηγός, θὰ τὸν προσαγορεύαμε ὁπωσδήποτε με τὸ ἴδιον ὄνομα «βασιλιά» καὶ με κανένα ἄλλο· ἔτσι λοιπὸν τὸ σύνολο τῶν ὀνομάτων τῶν πολιτευμάτων, ποὺ τώρα διακρίναμε, ἔχει γίνεαι πέντε μόνο.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι τουλάχιστο φαίνεται.

ΞΕ. Τί λοιπὸν τώρα, ὅταν ἓνας ἄρχοντας ενεργῇ ὄχι σύμφωνα με τοὺς νόμους οὔτε με τὰ ἔθιμα καὶ προσποιῆται, ὅπως ὁ ἐπιστήμονας, ὅτι πρέπει νὰ κάνῃ τὸ πιδὸ μεγάλο καλὸ, παραβαίνοντας τίς γραπτές διατάξεις, ἀφοῦ τὸ πάθος καὶ ἡ ἄγνοια ἐμπνέουν τὴ μίμησίν του, μήπως δὲν πρέπει τὸν καθένα τέτοιον νὰ τὸν ὀνομάζουμε τύραννον;

ΝΕ. ΣΩ. Φυσικά.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν ἔχει γεννηθῆ, εἶπαμε, ὁ τύραννος, ὁ βασιλιάς, ἡ ὀλιγαρχία, ἡ ἀριστοκρατία καὶ ἡ δημοκρατία, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι αἰσθάνονται ἀντιπάθεια γιὰ τὸν ἓνα ἐκεῖνον ἀπόλυτον μονάρχη καὶ ἄρνοῦνται νὰ πιστέψουν ὅτι μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι κάποτε ἄξιος τέτοιας ἀρχῆς, ὥστε νὰ θέλῃ καὶ νὰ μπορῇ νὰ κυβερνᾷ με ἀρετὴ καὶ ἐπιστήμη καὶ νὰ ἀπονήμῃ ἀμερόληπτα τὰ δίκαια καὶ τὰ καθωρισμένα ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον, καὶ νὰ βλάβῃ, νὰ σκοτῶνῃ καὶ νὰ κακοποιῇ ὅποιον ἀπὸ μᾶς σὲ κάθε εὐκαιρία θελήσῃ. Γιατὶ ἂν γίνονταν ἓνας μονάρχης πραγματικὰ τέτοιος ποὺ τὸν λέμε, θὰ ἀγαπιότανε καὶ θὰ παρέμενε κυβερνῶντας μέσα στὴν εὐτυχία τὸ μόνο πολίτευμα ποὺ εἶναι ἀπόλυτα σωστό.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Νῦν δέ γε ὁπότε οὐκ ἔστι γιγνόμενος, ὡς δὴ
 e φαμεν, ἐν ταῖς πόλεσι βασιλεὺς οἷος ἐν σμήνεσιν ἐμφύεται,
 τό τε σῶμα εὐθὺς καὶ τὴν ψυχὴν διαφέρων εἰς, δεῖ δὴ
 συνελθόντας συγγράμματα γράφειν, ὡς ἔοικεν, μεταθέοντας
 τὰ τῆς ἀληθεστάτης πολιτείας ἵχνη.

ΝΕ. ΣΩ. Κινδυνεύει.

ΞΕ. Θαυμάζομεν δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς τοιαύταις
 πολιτείαις ὅσα συμβαίνει γίνεσθαι κακὰ καὶ ὅσα συμβή-
 σεται, τοιαύτης τῆς κρηπίδος ὑποκειμένης αὐταῖς, τῆς κατὰ
 γράμματα καὶ ἔθῃ μὴ μετὰ ἐπιστήμης πραττούσης τὰς
 302a πράξεις, <ἦ> ἑτέρα προσχρωμένη παντὶ κατάδηλος ὡς πάντ'
 ἂν διολέσειε τὰ ταύτη γιγνόμενα; ἢ ἐκεῖνο ἡμῖν θαυμαστόν
 μᾶλλον, ὡς ἰσχυρόν τι πόλις ἐστὶ φύσει; Πάσχουσαι γὰρ
 δὴ τοιαῦτα αἱ πόλεις νῦν χρόνον ἀπέραντον, ὅμως ἔνιαί
 τινες αὐτῶν μόνιμοὶ τέ εἰσι καὶ οὐκ ἀνατρέπονται· πολλαὶ
 μὴν ἐνίοτε καὶ καθάπερ πλοῖα καταδυόμενα διόλλυνται καὶ
 διολώλασι καὶ ἔτι διολοῦνται διὰ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ
 ναυτῶν μοχθηρίαν τῶν περὶ τὰ μέγιστα μεγίστην ἄγνοιαν
 b εἰληφότων, οἱ περὶ τὰ πολιτικά κατ' οὐδὲν γινώσκοντες
 ἡγοῦνται κατὰ πάντα σαφέστατα πασῶν ἐπιστημῶν ταύτην
 εἰληφέσαι.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Τίς οὖν δὴ τῶν οὐκ ὀρθῶν πολιτειῶν τούτων ἤκιστα
 χαλεπὴ συζῆν, πασῶν χαλεπῶν οὐσῶν, καὶ τίς βαρυντάτη;
 Δεῖ τι κατιδεῖν ἡμᾶς, καίπερ πρὸς γε τὸ νῦν προτεθὲν ἡμῖν
 πάρεργον λεγόμενον; Οὐ μὴν ἀλλ' εἰς γε τὸ ὅλον ἴσως
 ἀπανθ' ἔνεκα τοῦ τοιοῦτου πάντες δρωμεν χάριν.

ΝΕ. ΣΩ. Δεῖ πῶς δ' οὔ;

c **ΞΕ.** Τὴν αὐτὴν τοίνυν φάθι τριῶν οὐσῶν χαλεπὴν δια-
 φερόντως γίνεσθαι καὶ ῥάστην.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς φῆς;

ΞΕ. Οὐκ ἄλλως, πλὴν μοναρχίαν φημί καὶ ὀλίγων
 ἀρχὴν καὶ πολλῶν, εἶναι τρεῖς ταύτας ἡμῖν λεγομένας τοῦ νῦν
 ἐπικεχυμένου λόγου κατ' ἀρχάς.

ΞΕ. Τώρα ὅμως πού δὲν γεννιέται, ὅπως λέμε, βασιλιάς στὶς πόλεις, ὅπως γεννιέται στὰ σμήνη τῶν μελισσῶν, ἕνας, ἔτσι ὥστε νὰ ὑπερέχη κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ, πρέπει, ὅπως φαίνεται, νὰ συνέρχωνται οἱ πολῖτες, γιὰ νὰ γράφουν κανονισμούς, ἀκολουθώντας τ' ἀχνάρια τοῦ πιὸ ἀληθινοῦ πολιτεύματος.

ΝΕ.ΣΩ. Προφανῶς.

ΞΕ. Θαυμάζομε λοιπὸν, Σωκράτη, ὅσα κακὰ συμβαίνει νὰ γίνωνται στὰ τέτοια πολιτεύματα καὶ ὅσα θὰ συμβοῦν, ἐφ' ὅσον θεμελιώνονται σὲ τέτοια βάση, ὥστε νὰ κανονίζονται οἱ πράξεις σύμφωνα με τὶς γραπτὲς διατάξεις καὶ τὰ ἔθιμα καὶ ὄχι μὲ τὴν ἐπιστήμη, ἀφοῦ μὲ μιὰ τέτοια βάση εἶναι φανερὸ στὸν καθένα ὅτι θὰ μπορούσε νὰ κατέστραφῆ μιὰ ἄλλη πολιτεία, ἢ ἐκεῖνο πρέπει νὰ θαυμάζωμε περισσότερο, ὅτι ἡ πόλις εἶναι φυσικὰ κάτι ἰσχυρό; Γιατί, ὅν καὶ παθαίνουν τέτοια οἱ πόλεις ἀπὸ ὀστελευτήτα τώρα χρόνια, ὅμως μερικὲς ἀπ' αὐτὲς καὶ σταθερὲς παραμένουν καὶ δὲν ἀνατρέπονται· πολλές ὅμως καμιά φορὰ ὅπως τὰ πλοῖα καταποντιζόμενες καταστρέφονται, ἔχουν καταστραφῆ καὶ ἀκόμη θὰ καταστρέφονται ἀπὸ ἀνικανότητα τῶν κυβερνητῶν καὶ τῶν ναυτῶν πού ἔχουν μέγιστην ἀγνοία στὶς πιὸ σοβαρὲς ὑποθέσεις, καὶ χωρὶς νὰ ξέρουν τίποτε ἀπὸ τὰ πολιτικά, φαντάζονται ὅτι κατέχουν αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειές της ἀκριβέστερα ἀπὸ ἕλες τὶς ἄλλες.

ΝΕ.ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Ποιό λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ τὰ μὴ σωστὰ πολιτεύματα εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι πολὺ λιγώτερο δύσκολη, γιατί σὲ ὅλα εἶναι δύσκολη, καὶ ποιό τὸ πιὸ ἀνυπόφορο; Πρέπει κάπως νὰ τὸ δοῦμε, ἂν καὶ εἶναι ἐπουσιῶδες σχετικὰ πρὸς τὸ τωρινό μας ζήτημα· ἴσως μάλιστα γενικὰ αὐτὸ νὰ μᾶς διέπη ὅλους σὲ ὅλες τὶς ἐνέργειές μας.

ΝΕ.ΣΩ. Πρέπει· πῶς ὄχι;

ΞΕ. Πῆς λοιπὸν ὅτι ἀπ' αὐτὰ τὰ τρία τὸ ἴδιο εἶναι συγχρόνως καὶ τὸ ὑπερβολικὰ δύσκολο καὶ τὸ πιὸ εὐκολώτερο.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς;

ΞΕ. Τίποτε ἄλλο παρὰ λέω ὅτι ἡ μοναρχία καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ὀλίγων καὶ ἡ τῶν πολλῶν εἶναι αὐτὰ τὰ τρία πολιτεύματα, γιὰ τὰ ὁποῖα μιλήσαμε στὴν ἀρχὴ τούτου τοῦ λόγου πού τώρα πῆρε κάποιαν ἕκταση.

NE. ΣΩ. Ἦσαν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Ταύτας τοίνυν δίχα τέμνοντες μίαν ἐκάστην ἐξ ποιῶμεν, τὴν ὀρθὴν χωρὶς ἀποκρίναντες τούτων ἐβδόμην.

NE. ΣΩ. Πῶς;

d ΞΕ. Ἐκ μὲν τῆς μοναρχίας βασιλικὴν καὶ τυραννικὴν, ἐκ δ' αὖ τῶν μὴ πολλῶν τὴν τε εὐδώνυμον ἔφαμεν [εἶναι] ἀριστοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν· ἐκ δ' αὖ τῶν πολλῶν τότε μὲν ἀπλῆν ἐπονομάζοντες ἐτίθεμεν δημοκρατίαν, νῦν δ' αὖ καὶ ταύτην ἡμῖν θετέον ἐστὶ διπλῆν.

NE. ΣΩ. Πῶς δὴ; καὶ τίνι διαιροῦντες ταύτην;

e ΞΕ. Οὐδὲν διαφέροντι τῶν ἄλλων, οὐδ' εἰ τοῦνομα ἦδη διπλοῦν ἐστι ταύτης· ἀλλὰ τό γε κατὰ νόμους ἄρχειν καὶ παρανόμως ἐστὶ καὶ ταύτη καὶ ταῖς ἄλλαις.

NE. ΣΩ. Ἔστι γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τότε μὲν τοίνυν τὴν ὀρθὴν ζητοῦσι τοῦτο τὸ τμήμα οὐκ ἦν χρήσιμον, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείξαμεν· ἐπ' εἰδῆ δὲ ἐξείλομεν ἐκείνην, τὰς δ' ἄλλας ἔθεμεν ἀναγκαίας, ἐν ταύταις δὲ τὸ παράνομον καὶ ἔννομον ἐκάστην διχοτομεῖ τούτων.

NE. ΣΩ. Ἔοικεν τούτου νῦν ρηθέντος τοῦ λόγου.

ΞΕ. Μοναρχία τοίνυν ζευχθεῖσα μὲν ἐν γράμμασιν ἀγαθοῖς, οὗς νόμους λέγομεν, ἀρίστη πασῶν τῶν ἔξ· ἄνομος δὲ χαλεπὴ καὶ βαρυτάτη συνοικῆσαι.

393a NE. ΣΩ. Κινδυνεύει.

ΞΕ. Τὴν δὲ γε τῶν μὴ πολλῶν, ὥστερ' ἐνός καὶ πλήθους τὸ ὀλίγον μέσον, οὕτως ἡγησώμεθα μέσσην ἐπ' ἀμφοτέρας· τὴν δ' αὖ τοῦ πλήθους κατὰ πάντα ἀσθενῆ καὶ μηδὲν μῆτε ἀγαθὸν μῆτε κακὸν μέγα δυναμένην ὡς πρὸς τὰς ἄλλας διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς ἐν ταύτῃ διανεμεῖσθαι κατὰ σμικρὰ εἰς πολλούς. Διὸ γέγονε πασῶν μὲν νομίμων τῶν πολιτειῶν οὐσῶν τούτων χειρίστη, παρανόμων δὲ οὐσῶν συμπασῶν βελτίστη·
b καὶ ἀκολάστων μὲν πασῶν οὐσῶν ἐν δημοκρατίᾳ νικᾷ ζῆν, κοσμίων δ' οὐσῶν ἦκιστα ἐν ταύτῃ βιωτέον, ἐν τῇ πρώτῃ

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι ἀλήθεια.

ΞΕ. Ἐάν αὐτὰ λοιπὸν τὰ διαιρέσουμε τὸ καθένα σὲ δύο, ἢ κάνουμε ἕξι, βάζοντας χωριστὰ ἀπ' αὐτὰ τὸ σωστὸ πολίτευμα γιὰ ἔβδομο.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶπαμε ὅτι ὑπάρχει ἡ βασιλεία καὶ ἡ τυραννία, καὶ ἀπὸ τὴν κυβέρνησι τῶν μὴ πολλῶν ἡ ἀριστοκρατία ποῦ ἔχει καλὸ ὄνομα καὶ ἡ ὀλιγαρχία· καὶ πάλι ἀπὸ τὴν κυβέρνησι τῶν πολλῶν βάλουμε ἐκεῖνο ποῦ ὠνομάσαμε τότε μὲ ἀπλὸ ὄνομα δημοκρατία, ἀλλὰ πρέπει τώρα μὲ τὴ σειρά της καὶ αὐτὴ νὰ τὴ θεωρήσουμε διπλή.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λοιπὸν διπλή; Καὶ μὲ τί θὰ τὴ διαιρέσουμε;

ΞΕ. Ὅχι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα, οὔτε ἂν τὸ ὄνομά της εἶναι πιά διπλό· ἀλλὰ νὰ ἀρχὴ κανεῖς σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους καὶ παρὰ τοὺς νόμους εἶναι δυνατὸν καὶ σ' αὐτὴν ὅπως καὶ στ' ἄλλα.

ΝΕ. ΣΩ. Πραγματικά, ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Τότε λοιπὸν ποῦ ζητούσαμε τὸ σωστὸ πολίτευμα, αὐτὴ ἡ διαίρεσι δὲν ἦταν χρήσιμη, ὅπως τὸ ἀποδείξαμε προηγουμένως· ὅταν ὁμως ἀπομακρύναμε ἐκεῖνο τὸ πολίτευμα καὶ παραδεχτήκαμε τὰ ἄλλα ὡς ἀναγκαῖα, τότε ἡ παρανομία καὶ ἡ νομιμότητα ἔγινε στὸ καθένα βάση γιὰ διχοτόμηση.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται, σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν τωρινὴ ἐξήγησι.

ΞΕ. Ἡ μοναρχία λοιπὸν συνδεμένη μὲ καλοὺς γραπτοὺς κανόνες, ποῦ τοὺς καλοῦμε νόμους, εἶναι τὸ ἄριστο ἀπ' ὅλα τὰ ἕξι πολιτεύματα· ἀλλὰ χωρὶς νόμους κάνει τὴ ζωὴ δύσκολη καὶ ἀνυπόφορη.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Τὸ πολίτευμα τῶν ὀλίγων, ἀφοῦ τὸ λίγο εἶναι τὸ μέσον ἀνάμεσα στὸ ἓνα καὶ στὸ πλῆθος, ἃς τὸ θεωρήσουμε σὰν διάμεσο ἀνάμεσα στὰ δύο ἄλλα. Τὸ πολίτευμα πάλι τῶν πολλῶν εἶναι ἀσθενὲς σὲ ὅλα καὶ χωρὶς μεγάλη δύναμη οὔτε γιὰ τὸ καλὸ οὔτε γιὰ τὸ κακό, συγκρινόμενον μὲ τ' ἄλλα, γιὰτὶ οἱ ἀρχές σ' αὐτὸ εἶναι μοιρασμένες σὲ μικρὰ κομμάτια ἀνάμεσα σὲ πολλὰ πρόσωπα. Γι' αὐτό, ὅταν ὅλα τὰ ἄλλα πολιτεύματα εἶναι νόμιμα, αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ χειρότερο, καὶ ὅταν εἶναι παράνομα, αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ καλύτερο· καὶ ὅταν τὰ ἄλλα εἶναι ἀχαλίνωτα, εἶναι καλύτερα νὰ ζῆ κανεῖς σὲ δημοκρατία, ἀλλ' ἂν ὅλα εἶναι κανονικά, αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία, ὅπου

303a

b

δὲ πολὺ πρῶτόν τε καὶ ἄριστον, πλὴν τῆς ἐβδόμης· πασῶν γὰρ ἐκείνην γε ἐκκριτέον, ὅλον θεὸν ἐξ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἄλλων πολιτειῶν.

NE. ΣΩ. Φαίνεται ταῦθ' οὕτω συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι, καὶ ποιητέον ἢ περ λέγεις.

ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ τοὺς κοινωνοὺς τούτων τῶν πολιτειῶν πασῶν πλὴν τῆς ἐπιστήμονος ἀφαιρετέον ὡς οὐκ ὄντας πολιτικοὺς ἀλλὰ στασιαστικούς, καὶ εἰδώλων μεγίστων προστάτας ὄντας καὶ αὐτοὺς εἶναι τοιοῦτους, μεγίστους δὲ ὄντας μιμητὰς καὶ γόητας μεγίστους γίνεσθαι τῶν σοφιστῶν σοφιστὰς.

NE. ΣΩ. Κινδυνεύει τοῦτο εἰς τοὺς πολιτικοὺς λεγόμενους περιεστράφθαι τὸ ῥῆμα ὀρθότατα.

ΞΕ. Εἶεν τοῦτο μὲν ἀτεχνῶς ἡμῖν ὥσπερ δρᾶμα, καθάπερ ἐρρήθη νυνδὴ Κενταυρικὸν δρᾶσθαι καὶ Σατυρικὸν τινα θίασον, ὃν δὴ χωριστέον ἀπὸ πολιτικῆς εἰς τέχνης· νῦν δ' οὕτω πάνν μόνις ἐχωρίσθη.

NE. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Τοῦτου δέ γ' ἕτερον ἔτι χαλεπώτερον λείπεται τῶ συγγενές τε ὁμοῦ τ' εἶναι μᾶλλον τῶ βασιλικῶ γένει καὶ δυσκαταμαθητότερον· καὶ μοι φαινόμεθα τοῖς τὸν χρυσὸν καθαίρουσι πάθος ὁμοιον πεπονθέναι.

NE. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Γῆν που καὶ λίθους καὶ πόλλ' ἄλλα ἕτερα ἀποκρίνουσι καὶ ἐκείνοι πρῶτον οἱ δημιουργοί· μετὰ δὲ ταῦτα λείπεται συμμεμειγμένα τὰ συγγενῆ τοῦ χρυσοῦ τίμια καὶ πνερὶ μόνον ἀφαιρετά, χαλκίς καὶ ἄργυρος, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀδάμας, <δ> μετὰ βασάνων ταῖς ἐνήσει μόνις ἀφαιρεθέντα τὴν λεγόμενον ἀκήρατον χρυσὸν εἶασεν ἡμᾶς ἰδεῖν αὐτὸν μόνον ἐφ' ἑαυτοῦ.

NE. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὕν δὴ ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

1. Οἱ πολιτικοὶ περιφρονοῦσαν τοὺς σοφιστὰς (Γοργ. 520a, Μένων 9, e).

θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ ζήσῃ, καὶ ἐκεῖνο, ποῦ ὠνομάσα-
με πρῶτο, εἶναι πολὺ πρῶτο καὶ τὸ ἄριστο ἀπὸ ὅλα
ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔβδομο· γιὰτὶ ἐκεῖνο πρέπει νὰ τὸ ξεχωρίσου-
με ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα πολιτεύματα, ὅπως τὸ θεὸ ἀπὸ τοὺς ἀν-
θρώπους.

ΝΕ ΣΩ. Φαίνεται ὅτι αὐτὸ ἔτσι συμβαίνει καὶ πρέπει
νὰ κάνουμε ὅπως λές.

ΞΕ. Ἐπομένως καὶ ὅσους μετέχουν σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ
πολιτεύματα, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ ἐπιστήμονα, πρέ-
πει νὰ τοὺς ἀφαιρέσουμε, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολιτικοί, ἀλλὰ
στασιαστές· αὐτοί, ἐπειδὴ εἶναι προστάτες πολὺ μεγάλων εἰ-
δώλων, καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι τέτοιοι, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἔξοχοι μῦμοι
καὶ ἔξοχοι γόητες, γίνονται καὶ ἔξοχοι σοφιστὲς ἀνάμεσα σὲ
ὅλους τοὺς σοφιστὲς.

ΝΕ. ΣΩ. Κοντεύει αὐτὴ ἡ λέξις νὰ στρέφεται γυρω ἀπὸ
τοὺς λεγόμενους πολιτικῶς (1) μὲ τέλεια ἀκρίβεια.

ΞΕ. Πολὺ καλὰ εἴμαστε λοιπὸν ἐδῶ ὅπως στὸ δράμα
καί, ἀκριβῶς καθὼς εἰπώθηκε αὐτὴ τῇ σι. γμῆ, βλέπουμε κά-
ποιο θιάσο Κενταυρικὸ ἢ Σατυρικὸ, τὸν ὅποιο πρέπει νὰ χωρί-
σουμε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τέχνη· ἀλλὰ τώρα μὲ μεγάλη δυσκο-
λία ἔγινε ἔτσι ὁ χωρισμὸς.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

XLII—XLIII. Περιορισμὸς τῶν βοηθητικῶν τεχνῶν

ΞΕ. Μένει ὅμως ἓνα ἄλλο ἀκόμα πιὸ δύσκολο νὰ τὸ
χωρίσουμε, ἐπειδὴ εἶναι συγχρόνως πιὸ συγγενὲς μὲ τὸ βα-
σιλικὸ γένος καὶ πιὸ δυσκολομάθητο· ἀλλὰ φαινόμεστε ὅτι
ἔχομε πάθει ὅμοιο πάθημα μὲ ἐκεῖνους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ
λαγαρίζουν τὸ χρυσάφι.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Ἐκεῖνοι ποὺ κάνουν αὐτὴ τὴν ἐργασία, πρῶτα ξε-
χωρίζουν, νομίζω, τὸ χῶμα, τὰ λιθάρια καὶ πολλὰ ἄλλα αὐτοῦ
τοῦ εἶδους· ἐπειτα μένουν ἀνακατωμένα τὰ πολυτίμα μέταλ-
λα τῆς αὐτῆς οἰκογένειας μὲ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ μμποραῦν
νὰ χωριστοῦν μόνον μὲ φωτιά, ὁ χαλκὸς καὶ τὸ ἀσήμι καὶ κα-
μιὰ φορὰ καὶ τὸ διαμάντι, τὰ ὅποια, ἀφοῦ χωριστοῦν μεθο-
δικὰ μὲ τὴν φωτιά, μόλις καὶ μετὰ βίας μᾶς ἀφήνουν νὰ ἰδοῦμε
μόνον καὶ ξεχωριστὸ ἐκεῖνο ποὺ λέμε καθαρὸ χρυσάφι.

ΝΕ. ΣΩ. Λένε βέβαια ὅτι ἔτσι πραγματικὰ γίνονται
αὐτά.

ΞΕ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λόγον ἔοικε καὶ νῦν ἡμῖν τὰ μὲν ἕτερα καὶ ὁπόσα ἀλλότρια καὶ τὰ μὴ φίλα πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀποκεχωρισθαι, λείπεσθαι δὲ τὰ τίμια καὶ συγγενῆ. Τούτων δ' ἐστὶ πον στρατηγία καὶ δικαστικὴ καὶ ὅση

304a βασιλικῆ κοινωνοῦσα ῥητορεία πείθουσα τὸ δίκαιον συνδιακυβερνᾷ τὰς ἐν ταῖς πόλεσι πράξεις· ἃ δὴ τίνι τρόπῳ ῥᾶστά τις ἀπομερίζων δεῖξει γυμνὸν καὶ μόνον ἐκεῖνον καθ' αὐτὸν τὸν ζητούμενον ὑφ' ἡμῶν;

ΝΕ. ΣΩ. Δῆλον ὅτι τοῦτό πη δοᾶν πειρατέον.

ΞΕ. Πείρας μὲν τοίνυν ἐνεκα φανερός ἔσται· διὰ δὲ μουσικῆς αὐτὸν ἐγχειρητέον δηλῶσαι. Καὶ μοι λέγε.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

b *ΞΕ.* Μουσικῆς ἔστι πού τις ἡμῖν μάθησις, καὶ ὅπως τῶν περὶ χειροτεχνίας ἐπιστημῶν;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔστιν.

ΞΕ. Τί δέ; τὸ δ' αὖ τούτων ἠντινοῦν εἴτε δεῖ μαθάνειν ἡμᾶς εἴτε μή, πότερα φήσομεν ἐπιστήμην αὖ καὶ ταύτην εἶναι τινα περὶ αὐτὰ ταῦτα, ἢ πῶς;

ΝΕ. ΣΩ. Οὕτως, εἶναι φήσομεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐτέραν ὁμολογήσομεν ἐκείνων εἶναι ταύτην;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

c *ΞΕ.* Πότερα δὲ αὐτῶν οὐδεμίαν ἄρχειν δεῖν ἄλλην ἄλλης, ἢ ἐκείνας ταύτης, ἢ ταύτην δεῖν ἐπιτροπεύουσαν ἄρχειν συμπασῶν τῶν ἄλλων;

ΝΕ. ΣΩ. Ταύτην ἐκείνων.

ΞΕ. <Τὴν> εἰ δεῖ μαθάνειν ἢ μὴ τῆς μαθανομένης καὶ διδασκούσης ἄρα σύ γε ἀποφαίνη δεῖν ἡμῖν ἄρχειν;

ΝΕ. ΣΩ. Σφόδρα γε.

ΞΕ. Καὶ τὴν εἰ δεῖ πείθειν ἄρα ἢ μὴ τῆς δυναμένης πείθειν;

ΕΕ. Ἀκολουθώντας λοιπὸν τὴν ἴδια μέθοδο, φαίνεται ὅτι μπορούμε νὰ ξεχωρίσουμε κι ἐμεῖς τώρα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἐπιστῆμη ὅ,τι διαφέρει καὶ ὅ,τι εἶναι ξένο καὶ ἐχθρικό μὲ αὐτὴν, καὶ νὰ μείνουν οἱ πολύτιμες ἐπιστῆμες καὶ συγγενεῖς της. Τέτοιες εἶναι, νομίζω, ἡ στρατηγικὴ, ἡ δικαστικὴ ἐπιστῆμη καὶ ἡ ρητορικὴ, ὅση ἔχει σχέση μὲ τὴ βασιλικὴ ἐπιστῆμη, ἀπὸ συμφώνου μ' αὐτὴν δανεῖζει στὴ δικαιοσύνη τὴν πειστικὴ της δύναμη καὶ κυβερνᾷ μαζί της κάθε ἐνέργεια στὸ ἐσωτερικὸ τῶν πόλεων. Αὐτὰ τώρα μὲ κάποιον τρόπο εὐκολώτερα ξεχωρίζοντας κανεῖς, θὰ μᾶς παρουσιάσῃ γυμνὰ καὶ καθαρὰ ἀπὸ κάθε ἀνάμειξη ἐκεῖνο πού ζητοῦμε.

304a

ΝΕ.ΣΩ. Εἶναι φανερό ὅτι πρέπει νὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ τὸ κάνουμε μὲ κάποιον μέσον.

ΕΕ. Ἄν πρόκειται λοιπὸν νὰ δοκιμάσουμε, θὰ τὸ βροῦμε· ἀλλὰ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ τὸ κάνουμε νὰ φανερωθῇ, προσφεύγοντας στὴ μουσικὴ. Καὶ τώρα πές μου, παρακαλῶ.

ΝΕ.ΣΩ. Ποιό ;

ΕΕ. Ἡ μουσικὴ ἀπαιτεῖ κάποια μάθηση; αὐτὴ καὶ γενικὰ οἱ ἐπιστῆμες πού ἀπαιτοῦν χέρια ἐξασκημένα ;

b

ΝΕ.ΣΩ. Μάλιστα.

ΕΕ. Τί λοιπὸν τοῦτο δῶ πάλι ; Εἴτε πρέπει νὰ μάθουμε εἴτε ὄχι ὅποιανδήποτε ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες, θὰ ποῦμε ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἐπιστῆμη γιὰ ὅλα αὐτὰ ἢ πῶς σκέπτεσαι ;

ΝΕ.ΣΩ. Μάλιστα, θὰ ποῦμε ὅτι εἶναι μιὰ ἐπιστῆμη.

ΕΕ. Θὰ συμφωνήσουμε λοιπὸν ὅτι αὐτὴ εἶναι διαφορετικὴ ἀπ' ἐκεῖνες τὶς πρῶτες ;

ΝΕ.ΣΩ. Ναί.

ΕΕ. Θὰ ποῦμε ἐπίσης ὅτι καμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν πρέπει νὰ ἐξουσιάζῃ τὶς ἄλλες ἢ ἐκεῖνες αὐτὴν, ἢ ὅτι πρέπει αὐτὴ νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ ἐξουσιάζῃ ὅλες τὶς ἄλλες μαζί ;

c

ΝΕ.ΣΩ. Αὐτὴ βέβαια ὅλες ἐκεῖνες.

ΕΕ. Μεταξὺ τῆς ἐπιστῆμης πού κρίνει ἂν πρέπει νὰ μαθαίνουμε ἢ ὄχι, καὶ ἐκείνης πού μαθαίνεται καὶ διδάσκει, σὺ λοιπὸν ἀποφαίνεσαι ὅτι πρέπει νὰ δώσουμε τὴν ἀρχὴ στὴν πρώτη ;

ΝΕ.ΣΩ. Πολὺ μάλιστα.

ΕΕ. Καὶ ἐπίσης μεταξὺ ἐκείνης πού κρίνει ἂν πρέπει ἢ ὄχι νὰ πείθωμε καὶ ἐκείνης πού ξέρει νὰ πείθῃ ;

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Εἴεν τίνι τὸ πειπτικὸν οὖν ἀποδώσομεν ἐπιστήμη.
d πλήθους τε καὶ ὄχλου διὰ μυθολογίας ἀλλὰ μὴ διὰ διδαχῆς;

NE. ΣΩ. Φανερόν οἶμαι καὶ τοῦτο ρητορικῆ^ν δοτέον ὄν.

ΞΕ. Τὸ δ' εἴτε διὰ πειθοῦς εἴτε καὶ διὰ τινος βίας δεῖ
πράττειν πρὸς τινὰς ὁτιοῦν ἢ καὶ τὸ παρόπαν <ήσυχίην>
ἔχειν, τοῦτ' αὖ ποία προσθήσομεν ἐπιστήμη;

NE. ΣΩ. Τῇ τῆς πειστικῆς ἀρχούσῃ καὶ λεκτικῆς.

ΞΕ. Εἴη δ' ἂν οὐκ ἄλλη τις, ὡς οἶμαι, πλὴν ἢ τοῦ
πολιτικοῦ δόναμις.

NE. ΣΩ. Κάλλιστ' εἴρηκα.

ΞΕ. Καὶ τοῦτο μὲν ἔοικε ταχὺ κεχωρίσθαι πολιτικῆς τὸ
e ῥητορικόν, ὡς ἕτερον εἶδος ὄν, ὑπηρετοῦν μὴν ταύτῃ.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τί δὲ περὶ τῆς τοιαῦδ' αὖ δυνάμεως διανοητέον;

NE. ΣΩ. Ποίας;

ΞΕ. Τῆς ὡς πολεμητέον ἐκάστοις οἷς ἂν προσελώμεθα
πολεμεῖν, εἴτε αὐτὴν ἄτεχνον εἴτε ἔντεχνον ἐροῦμεν;

NE. ΣΩ. Καὶ πῶς ἂν ἄτεχνον διανοηθεῖμεν, ἦν γε ἢ
στρατηγικὴ καὶ πᾶσα ἢ πολεμικὴ πράξις πράττει;

ΞΕ. Τὴν δὲ εἴτε πολεμητέον εἴτε διὰ φιλίας ἀπαλλακτέ-
ον οἶαν τε καὶ ἐπιστήμονα διαβουλεύσασθαι, ταύτης ἐτέραν
ὑπολάβωμεν ἢ τὴν αὐτὴν ταύτῃ;

NE. ΣΩ. Τοῖς πρόσθεν ἀναγκαῖον ἐπομένοισιν ἐτέραν.

305a ΞΕ. Οὐκοῦν ἀρχουσαν ταύτης αὐτὴν ἀποφανόμεθα,
εἴπερ τοῖς ἔμπροσθεν γε ὑποληψόμεθα ὁμοίως;

NE. ΣΩ. Φημί.

ΞΕ. Τίν' οὖν ποτε καὶ ἐπιχειρήσομεν οὕτω δεινῆς καὶ

ΝΕ.ΣΩ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Καλά, πολύ καλά· σὲ ποιά λοιπὸν ἐπιστήμη θὰ δώσουμε τὴ δύναμη νὰ πείθῃ τὸ πλῆθος καὶ τὸν ὄχλο, διηγώντας μύθους καὶ ὄχι διδάσκοντας ;

ΝΕ.ΣΩ. Εἶναι φανερό, νομίζω, ὅτι κι αὐτὸ ἀκόμη πρέπει νὰ τὸ δώσουμε στὴ ρητορικὴ.

ΞΕ. Ἄλλὰ στὸ ζήτημα ἂν πρέπει μὲ τὴν πειθῶ εἶτε μὲ κάποια βία νὰ ἐνεργοῦμε ὅ,τιδήποτε ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἢ δόλοτελα νὰ ἡσυχάζουμε, αὐτὸ σὲ ποιά πάλι ἐπιστήμη θὰ δώσουμε νὰ τὸ ἀποφασίζῃ ;

ΝΕ.ΣΩ. Σ' ἐκείνη πού διευθύνει τὴν τέχνη τῆς πειθοῦς καὶ τὴν τέχνη τοῦ λόγου.

ΞΕ. Αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κάποια ἄλλη, ὅπως νομίζω, παρὰ ἐκείνη μὲ τὴν ὁποία εἶναι προικισμένος ὁ πολιτικός.

ΝΕ.ΣΩ. Πάρα πολὶ καλὰ τὸ εἶπες.

ΞΕ. Νὰ λοιπὸν, φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἡ περίφημη ρητορικὴ γρήγορα ἔχει χωριστῆ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν, ἐπειδὴ εἶναι ἄλλου εἴδους, ὑπηρετεῖ ὁμῶς ο' αὐτήν.

ΝΕ.ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τώρα τί πρέπει νὰ σκεφθοῦμε γι' αὐτὴ πάλι τὴν ἄλλη ἐξουσία ;

ΝΕ.ΣΩ. Γιὰ ποιά ;

ΞΕ. Ἐκείνην πού γνωρίζει πῶς πρέπει νὰ κάνῃ τὸν πόλεμο σ' ἐκείνους πού θ' ἀποφασίζαμε νὰ τὸν κάνουμε, θὰ τὴν ποῦμε ὅτι ἀγνοεῖ τίς ἀρχές τῆς τέχνης ἢ κατέχει τὴν τέχνην ;

ΝΕ.ΣΩ. Πῶς θὰ διανοοῦμαστε ὅτι εἶναι ξένη πρὸς τὴν τέχνην, αὐτὴ πού εἶναι ἡ δύναμη τῆς στρατηγικῆς καὶ ὅλης τῆς πολεμικῆς ἐνέργειας ;

ΞΕ. Ἄλλ' ἐκείνην πού μπορεῖ καὶ ξέρεي ν' ἀποφασίσῃ ἂν πρέπει νὰ κάνουμε πόλεμο ἢ νὰ διαπραγματευθοῦμε φιλικά, θὰ τὴ θεωρήσουμε διαφορετικὴν ἢ ἴδιαν μ' αὐτήν ;

ΝΕ.ΣΩ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴ θεωρήσουμε διαφορετικὴν, γιὰ νὰ εἴμαστε συνεπεῖς μὲ τὸν ἑαυτὸ μας.

ΞΕ. Θὰ ἀποφανθοῦμε λοιπὸν ὅτι αὐτὴ ἐξουσιάζει τὴν ἄλλη, ἂν θέλουμε νὰ μείνουμε πιστοὶ στὶς προηγούμενες διαβεβαιώσεις μας ;

ΝΕ.ΣΩ. Συμφωνῶ.

ΞΕ. Ποιά λοιπὸν ἐπὶ τέλος θὰ ἐπιχειρήσουμε ν' ἀνα-

μεγάλης τέχνης συμπάσης τῆς πολεμικῆς δεσπότιν ἀποφαινεσθαι πλὴν γε δὴ τὴν ὄντως οὔσαν βασιλικήν;

NE. ΣΩ. Οὐδεμίαν ἄλλην.

ΞΕ. Οὐκ ἄρα πολιτικὴν θήσομεν, υπηρετικὴν γε οὔσαν, τὴν τῶν στρατηγῶν ἐπιστήμην.

NE. ΣΩ. Οὐκ εἰκός.

b ΞΕ. Ἴθι δὴ, καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς διακρίνοντων θεατώμεθα δύναμιν.

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν ἐπὶ πλεον τι δύναται τοῦ περὶ τὰ συμβόλαια πάνθ' ὁπόσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα, κρίνειν εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τὰ τε δίκαια ταχθέντι' εἶναι καὶ ἄδικα, τὴν αὐτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη τοῦ μήθ' ὑπὸ τινων δώρων μήθ' ὑπὸ φόβων μήτε οἴκτων μήθ' ὑπὸ τινος ἄλλης ἔχθρας μηδὲ φιλίας ἠττηθεῖσα παρὰ τὴν

c τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τῶν ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν;

NE. ΣΩ. Οὐκ, ἀλλὰ οὐχὶ οὐκ εἰρηκας ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον.

ΞΕ. Καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἄρα ῥώμην ἀνευρίσκομεν οὐ βασιλικὴν οὔσαν ἀλλὰ νόμων φύλακα καὶ ὑπηρετικὴν ἐκείνης.

NE. ΣΩ. Ἔοικέν γε.

ΞΕ. Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι συναπάσας τὰς ἐπιστήμας αἱ εἰρηρται, ὅτι πολιτικὴ γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη.

d Τὴν γὰρ ὄντως οὔσαν βασιλικὴν οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν ἀλλ' ἄρχει τῶν δυναμένων πράττειν, γινώσκουσαν τὴν ἀρχὴν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγκαιρίας τε περὶ καὶ ἀκαιρίας, τὰς δ' ἄλλας τὰ προσταχθέντα ὀρθῶν.

NE. ΣΩ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Διὰ ταῦτα ἄρα ἂς μὲν ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐτ' ἀλλήλων οὔθ' αὐτῶν ἀρχουσαι, περὶ δὲ τινα ἰδίαν αὐτῆς οὔσα ἐκάστη προᾶξιν, κατὰ τὴν ιδιότητα τῶν πράξεων τοῦνομα δικαίως εἴληφεν ἴδιον.

γνωρίσουμε κυρίαρχο τόσο δυνατῆς καὶ μεγάλης τέχνης, τῆς πολεμικῆς γενικᾶ, ἂν δὲν εἶναι ἡ πραγματικὰ βασιλικὴ ἐπιστήμη ;

ΝΕ. ΣΩ. Καμιὰ ἄλλη.

ΞΕ. Δὲ θὰ βάλουμε λοιπὸν εἰς τὴν θέσιν τῆς πολιτικῆς μιὰ ἐπιστήμη πού εἶναι ὑπερέτριά της, τὴν ἐπιστήμη τῶν στρατηγῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Δὲν εἶναι εὐκολο.

ΞΕ. Πάει καλὰ ἄς ἐξετάσουμε ἐπίσης τὴ δύναμη πού ἔχουν οἱ δικαστές, ὅταν δικάζουν σωστά.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Ἐπειδὴ λοιπὸν μπορεῖ τίποτα παραπάνω ἀπὸ τοῦτο : ὅταν πρόκειται γιὰ τὰ συμβόλαια, ἀφοῦ παραλάβῃ ἀπὸ τὸ νομοθέτη βασιλιὰ ὅλα ὅσα ἄρθρα νόμου ὑπάρχουν, ν' ἀποφασίζῃ, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ἐκεῖνα πού ἔχουν νομοθετηθῆ ὡς δίκαια καὶ ἄδικοι, προσθέτοντας σ' αὐτὰ τὴν ἴδια τῆς δικαστικῆς ἀρετῆς, ὅτι οὔτε δῶρα οὔτε φόβοι οὔτε οἶκτος οὔτε μίσση οὔτε φιλίες κανενὸς εἰδούς θὰ μπορούσαν νὰ τὴν κάνουν νὰ βιάσῃ θεληματικὰ τὴν ὠρισμένη ἀπὸ τὸ νομοθέτη διάταξη εἰς τὸ χωρισμὸ πού πρέπει νὰ κάνῃ ἀνάμεσα εἰς τὰ ἀδικήματα τῶν κατηγορῶν ;

ΝΕ. ΣΩ. Ὁχι, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἔργο αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, σχεδὸν ὅπως εἶπες.

ΞΕ. Βρίσκομε λοιπὸν ἔτσι ὅτι ἡ δύναμη τῶν δικαστῶν δὲν εἶναι βασιλική, ἀλλὰ φύλακας τῶν νόμων καὶ ὑπερέτριά ἐκείνης.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν πρέπει τώρα νὰ κατανοήσουμε, ἀφοῦ ἔχουμε ἐξετάσει ὅλες αὐτὲς τὶς ἐπιστήμες πού ἀναφέραμε : ὅτι καμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲ μᾶς φάνηκε ὅτι εἶναι ἡ βασιλικὴ ἐπιστήμη. Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ βασιλικὴ ἐπιστήμη δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῇ ἢ ἴδια, ἀλλὰ νὰ διατάξῃ ἐκεῖνες πού μποροῦν νὰ ἐνεργοῦν, γιατί γνωρίζει ποιὲς εὐκαιρίες θὰ εἶναι εὐνοϊκὲς ἢ δυσμενεῖς εἰς τὰς πόλεις γιὰ ἔναρξιν καὶ προώθησιν πολὺ μεγάλων ἐπιχειρήσεων, καὶ οἱ ἄλλες νὰ ἐκτελοῦν μόνον τὶς διαταγὰς της.

ΝΕ. ΣΩ. Σωστά.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν οἱ ἐπιστήμες, πού αὐτὴ τῆ στιγμῆ πραγματευθήκαμε, μολονότι καμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν εἶναι κυρία οὔτε τῶν ἄλλων οὔτε τοῦ ἑαυτοῦ της, γιατί καθεμιά ἀσχολεῖται μὲ τὴ δική της δουλειά, δίκαια ἔχουν πάρει ἰδιαίτερο ὄνομα σύμφωνα μὲ τὴν ιδιότητα τῶν πράξεών τους.

e NE. ΣΩ. Εἴλασι γοῦν.

ΞΕ. Τὴν δὲ πασῶν τε τούτων ἄρχουσαν καὶ τῶν νόμων καὶ συμπάντων τῶν κατὰ πόλιν ἐπιμελουμένην καὶ πάντα συνυφαίνουσαν ὀρθότατα, τοῦ κοινοῦ τῇ κλήσει περιλαβόντες τὴν δύναμιν αὐτῆς, προταγορευόμεν δικαιοτάτ' ἂν, ὡς ἔοικε, πολιτικὴν.

NE. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ κατὰ τὸ τῆς ὑφαντικῆς παράδειγμα βουλοίμεθ' ἂν ἐπεξελθεῖν αὐτὴν νῦν, ὅτε καὶ πάντα τὰ γένη τὰ κατὰ πόλιν δῆλα ἡμῖν γέγονε;

NE. ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε.

16a ΞΕ. Τὴν δὴ βασιλικὴν συμπλοκὴν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ποῖα τέ ἐστι καὶ τίνι τρόπῳ συμπλέκουσα ποῖον ἡμῖν ὄφρασμα ἀποδίδωσιν.

NE. ΣΩ. Δῆλον.

ΞΕ. Ἡ χαλεπὸν ἐνδείξασθαι πρᾶγμα ἀναγκαῖον ἄρα γέγονεν, ὡς φαίνεται.

NE. ΣΩ. Πάντως γε μὴν ῥητέον.

ΞΕ. Τὸ γὰρ ἀρετῆς μέρος ἀρετῆς εἶδει διάφορον εἶναι τινα τρόπον τοῖς περὶ λόγους ἀμφισβητητικοῖς καὶ μάλ' εὐεπίθετον πρὸς τὰς τῶν πολλῶν δόξας.

NE. ΣΩ. Οὐκ ἔμαθον.

ΞΕ. Ἄλλ' ὧδε πάλιν. Ἄνδρείαν γὰρ οἶμαί σε ἠγεῖσθαι
b μέρος ἐν ἀρετῆς ἡμῖν εἶναι.

NE. ΣΩ. Πάνν γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν σωφροσύνην γε ἀνδρείας μὲν ἔτερον, ἐν δ' οὖν καὶ τοῦτο μόριον ἧς κάκεῖνο.

NE. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Τούτων δὴ περὶ θαυμασιόν τινα λόγον ἀποφαίνεσθαι τολμητέον.

NE. ΣΩ. Ποῖον;

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται τουλάχιστο.

ΞΕ. Ἄλλ' ἐκείνην πού ἐξουσιάζει ὅλες αὐτὲς τὶς τέχ-
νες καὶ φροντίζει γιὰ τοὺς νόμους καὶ γιὰ ὅλες γενικὰ τὶς
ὑποθέσεις τῆς πόλεως καὶ συνυφαίνει σ' ἓνα ὕφασμα ὀρθό-
τατα ὅλα στὴν πόλη, ἀφοῦ κρατεῖ στὰ χέρια τῆς ὅλα τὰ νή-
ματα τῆς πολιτικῆς ζωῆς, περιλαβαίνοντας τὴ δύναμή τῆς
μὲ τὸ κοινὸ ὄνομα, μποροῦμε νὰ τὴν ἀποκαλέσουμε, ὅπως
φαίνεται, δικαιοτάτα, πολιτικὴν.

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

XLIV—XLV. Τὸ ἐνωτικὸ ἔργο τοῦ βασιλικοῦ ὕφαντῆ

ΞΕ. Θὰ θέλαμε λοιπὸν τώρα, χρησιμοποιοῦντας τὸ
παράδειγμά μας τῆς ὕφαντικῆς, νὰ ἐξηγήσουμε μὲ τὴ σειρά
τῆς τὴν πολιτικὴν, τώρα πού μᾶς ἔχουν γίνει φανερά ὅλα τὰ
εἶδη πού περιέχονται στὴν πόλη;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πολὺ μάλιστα.

ΞΕ. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν, τὴ βασιλικὴ λειτουργία 306a
τοῦ συνδυασμοῦ πρέπει, καθὼς φαίνεται, νὰ ἐκθέσουμε :
ποια εἶναι ἡ φύσις τῆς καὶ μὲ ποιοῦ τρόπο συμπλέκει καὶ τί
λογῆς ὕφασμα μᾶς παραδίνει.

ΝΕ. ΣΩ. Προφανῶς.

ΞΕ. Πόσο δύσκολο πρᾶγμα ὑποχρεωθήκαμε ν' ἀπο-
δείξουμε, εἶναι φανερό.

ΝΕ. ΣΩ. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ κάνουμε μὲ κάθε τρόπο.

ΞΕ. Γιατὶ ἓνα μέρος τῆς ἀρετῆς εἶναι κατὰ κάποιον
τρόπον διαφορετικὸ ἀπὸ ἓνα ἄλλο εἶδος ἀρετῆς στοὺς στρε-
ψόδικους κατὰ τὶς συζητήσεις καὶ πολὺ εὐπρόσβλητο σχε-
τικὰ μὲ τὶς δοξασίες τῶν πολλῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Δὲν κατάλαβα.

ΞΕ. Θὰ ἐξηγηθῶ ἀλλιῶς λοιπὸν. Νομίζω πὼς θεω-
ρεῖς ὅτι ἡ ἀνδρεία ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς μέρος τῆς ἀρετῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀκόμα θεωρεῖς ὅτι ἡ σωφροσύνη εἶναι ἄλλο
πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ἀνδρεία; εἶναι λοιπὸν καὶ αὐτὴ ἄλλο μέ-
ρος τῆς ἀρετῆς.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Πρέπει λοιπὸν νὰ τολμήσουμε νὰ ποῦμε γι' αὐτὲς
κάποιον λόγον πού θὰ καταπλήξῃ.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖόν;

ΞΕ. Ὅς ἐστὸν κατὰ δὴ τινα τρόπον εὖ μάλα πρὸς ἀλλή-
 λας ἔχθραν καὶ στάσιν ἐναντία ἔχοντε ἐν πολλοῖς τῶν ὄντων.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς λέγεις;

ΞΕ. Οὐκ εἰωθότα λόγον οὐδαμῶς· πάντα γὰρ οὖν δὴ
 e ἀλλήλοις τά γε τῆς ἀρετῆς μόρια λέγεται πού φίλια.

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Σκοπῶμεν δὴ προσσχόντες τὸν νοῦν εὖ μάλα πότε-
 ρον οὕτως ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο, ἢ παντὸς μᾶλλον αὐτῶν ἔχει
 διαφορὰν τοῖς συγγενέσιν ἔς τι;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί, λέγοις ἂν πῆ σκεπτέον.

ΞΕ. Ἐν τοῖς σύμπτῃσι χρηζήτεῖν ὅσα καλὰ μὲν λέγο-
 μεν, εἰς δύο δὲ αὐτὰ τίθεμεν ἐναντία ἀλλήλων εἶδη.

ΝΕ. ΣΩ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον.

ΞΕ. Ὁξύτητα καὶ τάχος, εἴτε κατὰ σώματα εἴτ' ἐν
 d ψυχαῖς εἴτε κατὰ φωνῆς φορὰν, εἴτε αὐτῶν τούτων εἴτε ἐν
 εἰδώλοις ὄντων, ὅποσα μουσικῆ μιμουμένη καὶ ἔτι γραφικῆ
 μιμήματα παρέχεται, τούτων τινὸς ἐπαινέτης εἴτε αὐτὸς
 πῶποτε γέγονας εἴτε ἄλλον παρῶν ἐπαινοῦντος ἤσθησαι;

ΝΕ. ΣΩ. Τί μήν;

ΞΕ. Ἡ καὶ μνήμην ἔχεις ὄντινα τρόπον αὐτὸ δοῶσιν ἐν
 ἐκάστοις τούτων;

ΝΕ. ΣΩ. Οὐδαμῶς.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν δυνατὸς αὐτὸ ἂν γενοίμην, ὥσπερ, καὶ
 διανοοῦμαι, διὰ λόγων ἐνδείξασθαι σοι;

e ΝΕ. ΣΩ. Τί δ' οὐ;

ΞΕ. Ῥᾶδιον ἔοικας ἠγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον· σκοπώμεθα
 δ' οὖν αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπεναντίοις γένεσι. Τῶν γὰρ δὴ πράξεων
 ἐν πολλαῖς καὶ πολλάκις ἐκάστοτε τάχος καὶ σφοδρότητα
 καὶ οξύτητα διανοήσεώς τε καὶ σώματος, ἔτι δὲ καὶ φωνῆς,
 ὅταν ἀγασθῶμεν, λέγομεν αὐτὸ ἐπαινοῦντες μιᾷ χρώμενοι
 προσορήσει τῇ τῆς ἀνδρείας.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ὁξὺ καὶ ἀνδρεῖον πρῶτόν ποῦ φαμεν, καὶ ταχὲ καὶ
 ἀνδρικόν, καὶ σφοδρὸν ὡσαύτως· καὶ πάντως ἐπιφέροντες

ΞΕ. "Ότι είναι κατά κάποιο τρόπο πολύ έχθρικές μεταξύ τους και έχουν αντίθετη στάση σὲ πολλά ἀπὸ τὰ ὄντα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις νὰ πῆς ;

ΞΕ. "Όχι συνηθισμένο λόγο, διόλου· γιατί λένε, νομίζω, ὅτι τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς εἶναι μεταξύ τους φιλικά. c

ΝΕ. ΣΩ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς εξετάσουμε λοιπὸν μὲ πολλὴ προσοχή, ἂν ἡ φιλία τῶν εἶναι ἔτσι ἀπόλυτη ἢ ὄχι; καὶ πῶς;

ΝΕ. ΣΩ. Ναί. Παρακαλῶ νὰ ἐξηγήσης πῶς πρέπει νὰ κάνουμε αὐτὴ τὴν ἐξέταση.

ΞΕ. Πρέπει νὰ ζητοῦμε σὲ ὅλα γενικῶς τὰ πράγματα ὅσα λέμε καλὰ, καὶ νὰ τὰ βάλουμε αὐτὰ σὲ δύο εἶδη ἀντίθετα τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐξηγήσου ἀκόμη πιὸ ξεκάθαρα.

ΞΕ. Τῆς ὀρμητικότητος καὶ τῆς ταχύτητος τοῦ φαίνονται εἴτε στὰ σώματα εἴτε στὶς ψυχὰς εἴτε στὶς κινήσεις τῆς φωνῆς, εἴτε ἀνήκουν στὰ πράγματα τὰ ἴδια ἢ στὶς εἰκόνες τους, ὅσα ἀπομιμήματα παρέχει κατὰ μίμηση ἢ μουσικὴ καὶ ἀκόμη ἢ ζωγραφικὴ—αὐτῶν ἔχεις κάνει ποτὲ ὡς τώρα τὸν ἔπαινο σὺ ὁ ἴδιος ἢ ἔχεις ἀκούσει ἄλλον νὰ τις ἐπαινῇ μὲρ-
στά σου ; d

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Θυμᾶσαι ἐπίσης μὲ ποιὸ τρόπο κάνουν τὸν ἔπαινο σὲ κάθε μιὰν ἀπ' αὐτές;

ΝΕ. ΣΩ. Καθόλου.

ΞΕ. Ἄραγε θὰ ἤμουν ἱκανός, ὅπως καὶ σκέπτομαι, νὰ σοῦ ἀποδείξω τὴ σκέψη μου μὲ λόγια ;

ΝΕ. ΣΩ. Γιατί ὄχι ; e

ΞΕ. Φαίνεται νὰ πιστεύης εὐκόλα τὸ τέτοιο· ἄς τὸ ἐξετάσουμε λοιπὸν στὰ ἀντίθετα γένη. Γιὰ πολλὰς πράξεις πραγματικὰ καὶ σὲ πολλὰς περιστάσεις κάθε φορά, ὅταν εἴμαστε μαγεμένοι ἀπὸ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν ὀρμητικότητα καὶ τὴ ζωηρότητα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ σώματος, ἀκόμα καὶ τῆς φωνῆς, ὁ θαυμασμός μας βρίσκει μιὰ μόνον λέξη νὰ ἐκφρασθῇ: τὴ λέξη ἀνδρεία.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ;

ΞΕ. Λέμε πρῶτα ὄξυ καὶ ἀνδρεῖο, καὶ γρήγορο καὶ ἀρρενωπὸ ἐπίσης· καὶ ὅπωςδήποτε ἀποδίδοντας τὸ ὄνομα Πλάτωνος Πολιτικός

τοῦνομα δ λέγω κοινὸν πάσαις ταῖς φύσεσι ταύταις ἐπαινοῦμεν αὐτάς.

NE. ΣΩ. Ναί.

307a **ΞΕ.** Τί δέ; τὸ τῆς ἡρεμαίας αἰ γενέσεως εἶδος ἄρ' οὐ πολλάκις ἐπὶνέκαμεν ἐν πολλαῖς τῶν πράξεων;

NE. ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε.

ΞΕ. Μῶν οὖν οὐ τάναντία λέγοντες ἢ περὶ ἐκείνων τοῦτο φθεγγόμεθα;

NE. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ὡς ἡσυχαιὰ πού φαμεν ἐκάστοτε καὶ σωφρονικά, περὶ τε διάνοιαν πραττόμενα ἀγασθέντες καὶ κατὰ τὰς πράξεις αἰ βραδέα καὶ μαλακά, καὶ ἔτι περὶ φωνὰς γιγνώμενα λεῖα καὶ βαρέα, καὶ πᾶσαν ῥυθμικὴν κίνησιν καὶ ὄλην **b** μοῦσαν ἐν καιρῷ βραδυτῆτι προσχρωμένην, οὐ τὸ τῆς ἀνδρείας ἀλλὰ τὸ τῆς κοσμιότητος ὄνομα ἐπιφέρομεν αὐτοῖς σύμπασιν.

NE. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Καὶ μὴν ὁπόταν αἰ γε ἀμφοτέρα γίγνηται ταῦθ' ἡμῖν ἄκαιρα, μεταβάλλοντες ἐκάτερα αὐτῶν φέγομεν ἐπὶ τάναντία πάλιν ἀπονέμοντες τοῖς ὀνόμασιν.

NE. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ὀξύτερα μὲν αὐτὰ γιγνώμενα τοῦ καιροῦ καὶ θάττω **c** καὶ σκληρότερα φαινόμενα [καὶ] ὑβριστικὰ καὶ μανικὰ λέγοντες, τὰ δὲ βαρύτερα καὶ βραδυτέρα καὶ μαλακώτερα δειλὰ καὶ βλακικά· καὶ σχεδὸν ὡς τὸ πολὺ ταῦτά τε καὶ τὴν τόφρονα φύσιν καὶ τὴν ἀνδρείαν τὴν τῶν ἐναντίων, οἷον πορεμίαν διαλαχούσας σιάσιν ἰδέας, οὐτ' ἀλλήλαις μειγνύμενας ἐφευρίσκομεν ἐν τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα πράξεσιν, ἔτι τε τοὺς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτὰς ἴσχοντας διαφερομένους ἀλλήλοισ ὀνόμεθα ἐὰν μεταδιώκωμεν.

NE. ΣΩ. Ποῦ δὴ λέγεις;

ΞΕ. Ἐν πᾶσι τε δὴ τούτοις οἷς νῦν εἶπομεν, ὡς εἰκόσ **d** τε ἐν ἑτέροις πολλοῖς. Κατὰ γὰρ οἶμαι τὴν αὐτῶν ἐκατέροις συγγένειαν τὰ μὲν ἐπαινοῦντες ὡς οἰκεῖα σφέτερα, τὰ δὲ

1. «Χαρμίδης» 159b : «κοσμίως πράττειν» καὶ «ἡσυχῆ». «Πολιτεία» 503 c : «κοσμίως μετὰ ἡσυχίας ζῆν». Γιά τοὺς ἤχους βλ. «Τίμαιον» 676b—c· γιά τοὺς ρυθμοὺς «Πολιτεία» 400a.

πού λέω κοινὸ σὲ ὄλες αὐτὲς τὶς ιδιότητες, ἐκφράζομε τὸν ἔπαινό μας γι' αὐτὲς.

ΝΕ. ΣΩ. Μάλιστα.

ΞΕ. Τὸν τρόπο πάλι τῆς ἡσυχῆς γενέσεως ἐνός 307a
πράγματος ἄραγε δὲν τὸν ἐπαινέσαμε πολλὰς φορὰς σὲ πολ-
λὰς πράξεις;

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ πολὺ μάλιστα.

ΞΕ. Μήπως λοιπὸν μεταχειριζόμενοι ἀντίθετες ἐκφρά-
σεις ἀπὸ τὶς προηγούμενες δὲ λέμε αὐτό;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅτι καλοῦμε κάθε φορὰ ἡσυχες καὶ σοφές καὶ
σκέψεις καὶ πράξεις, τῶν ὁποίων θαυμάζομε πάλι τὴ βρα-
δύτητα καὶ μαλακότητα, καὶ ἀκόμη ἤχους ἀπαλούς καὶ βα-
ρεῖς, καὶ κάθε ρυθμικὴ κίνηση καὶ κάθε καλλιτεχνικὴ πα-
ραγωγὴ πού μεταχειρίζεται ἐπίκαιρη βραδύτητα· σὲ ὅλα γε- b
νικῶς αὐτὰ ἀποδίδομε ὄχι τὸ ὄνομα τῆς ἀνδρείας, ἀλλὰ τῆς
φρόνιμης διαγωγῆς (1).

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθινώτατα.

ΞΕ. Κι ἀκόμη, ὅταν πάλι ἡ μιὰ καὶ ἡ ἄλλη ἀπ' αὐτὲς
τὶς ἀντίθετες ιδιότητες φανερώνεται παράκαιρα, μεταβάλλο-
με ἔκφραση καὶ τὶς ἐπικρίνομε ἀνατρέχοντας πάλι σὲ ἐπίθετα
ὅλων ἀντίθετα.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Ἄν αὐτὰ τὰ πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα μιλοῦμε,
μᾶς φαίνονται ζωηρότερα, ταχύτερα καὶ σκληρότερα ἀπ'
ὅ,τι πρέπει, τὰ καλοῦμε βίαια καὶ παράλογα, καὶ τὰ βαρύ-
τερα καὶ βραδύτερα καὶ μαλακώτερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει, τὰ c
λέμε δειλὰ καὶ ἀνόητα. Καὶ σχεδὸν πάντοτε αὐτὲς τὶς ιδιό-
τητες καὶ τὴ συνετὴ φύση καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν ἀντίθετων,
σὰν ἐχθρικὲς ιδέες πού διαιρέθησαν μὲ κλῆρα, δὲν τὶς βρί-
σκομε ἀνακατωμένες μεταξὺ τους στὶς πράξεις, ὅπου πραγ-
ματοποιοῦνται, καὶ ἀκόμη ἐκείνους πού τὶς κατέχουν στὶς
ψυχὰς τους, θὰ τοὺς ἰδοῦμε νὰ φιλονικοῦν μεταξὺ τους, ἂν
θελήσουμε νὰ τὶς ἀναζητήσουμε.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῦ ἀκριβῶς λές;

ΞΕ. Σὲ ὄλες αὐτὲς τὶς περιστάσεις, πού αὐτὴ τὴ στιγμή
εἶπαμε, καὶ ὅπως εἶναι φυσικὸ σὲ πολλὰς ἄλλες. Γιατί, νο- d
μίζω, οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὴ συγγένεια πού ἔχουν μὲ τὴ μιὰ
ἢ μὲ τὴν ἄλλη τάση, ἐπαινοῦν ἐκείνη πού βρίσκουν λίγο
τῆς δικῆς τους φύσεως καὶ κατηγοροῦν τὴν ἄλλη πού

τῶν διαφόρων φέγοντες ὡς ἀλλότρια, πολλὴν εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις καὶ πολλῶν πέρι καθίστανται.

NE. ΣΩ. Κινδυνεύουσιν.

ΞΕ. Παιδιά τοίνυν αὐτῆ γέ τις ἢ διαφορὰ τούτων ἐστὶ τῶν εἰδῶν· περὶ δὲ τὰ μέγιστα νόσος συμβαίνει πασῶν ἐχθίστη γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν.

NE. ΣΩ. Περὶ δὴ ποῖα φῆς;

e ΞΕ. Περὶ ὅλην, ὡς γε εἰκός, τὴν τοῦ ζῆν παρασκευήν. Οἱ μὲν γὰρ δὴ διαφερόντως ὄντες κόσμιοι τὸν ἥσυχον αἰετὸν βίον ἐτοιμοὶ ζῆν, αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς μόνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν πράττοντες, οἴκοι τε αὐτὸς πρὸς ἅπαντας οὕτως ὀμιλοῦντες, καὶ πρὸς τὰς ἔξωθεν πόλεις ὡσαύτως ἐτοιμοὶ πάντα ὄντες τρόπον τινὰ ἄγειν εἰρήνην· καὶ διὰ τὸν ἔρωτα δὴ τοῦτον ἀκαιρότερον ὄντα ἢ χρῆ, ὅταν ἂ βούλωνται πράττωσιν, ἔλαθον αὐτοὶ τε ἀπολέμῳ ἴσχυοντες καὶ τοὺς νέους ὡσαύτως διατιθέμενοι, ὄντες τε αἰετὸν τῶν ἐπιτιθεμένων, ἐξ ὧν οὐκ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ σύμπασα ἢ πόλις ἀντ' ἐλευθέρων πολλάκις ἔλαθον αὐτοὺς γενόμενοι δοῦλοι.

308a

NE. ΣΩ. Χαλεπὸν εἶπες καὶ δεινὸν πάθος.

ΞΕ. Τί δ' οἱ πρὸς τὴν ἀνδρείαν μάλλον ῥέποντες; Ἄρ' οὐκ ἐπὶ πόλεμον αἰετὶνα τὰς αὐτῶν συντείνοντες πόλεις διὰ τὴν τοῦ τοιοῦτου βίου σφοδροτέραν τοῦ δέοντος ἐπιθυμίαν εἰς ἔχθραν πολλοῖς καὶ δυνατοῖς καταστάντες ἢ πάνπαν διώλεσαν ἢ δούλας αὐτῶν καὶ ὑποχειρίους τοῖς ἐχθροῖς ὑπέθεσαν τὰς αὐτῶν πατρίδας;

b

NE. ΣΩ. Ἔστι καὶ ταῦτα.

ΞΕ. Πῶς οὖν μὴ φῶμεν ἐν τούτοις ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ γένη πολλὴν πρὸς ἀλλήλα αἰετὶ καὶ τὴν μεγίστην ἴσχειν ἔχθραν καὶ στάσιν;

NE. ΣΩ. Οὐδαμῶς ὡς οὐ φήσομεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ὅπερ ἐπεσκοποῦμεν κατ' ἀρχὰς ἀνηυρήκαμεν, ὅτι μόρια ἀρετῆς οὐ σμικρὰ ἀλλήλοις διαφέρουσιν φύσει καὶ δὴ καὶ τοὺς ἴσχυοντες δρᾶτον τὸ αὐτὸ τοῦτο;

NE. ΣΩ. Κινδυνεύετον.

αίσθάνονται νὰ τοὺς εἶναι ξένη, καὶ ἔτσι καταντοῦν σὲ ἔχθρα μεγάλη μεταξύ τους γιὰ πολλὰ πράγματα.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἐνα παιχνίδι λοιπὸν εἶναι ὁ καυγὰς αὐτῶν τῶν χαρακτήρων· ἀλλὰ στὰ πιὸ σοβαρὰ πράγματα συμβαίνει νὰ γίνεταί ἢ πιὸ φοβερὴ ἀσθένεια ποὺ ὑπάρχει στὶς πόλεις.

ΝΕ. ΣΩ. Γιὰ ποιά σοβαρὰ πράγματα λές;

ΞΕ. Γιὰ ὅλα, ὅπως εἶναι φυσικό, ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἐργάνωση τῆς ζωῆς. Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι, ποὺ εἶναι ὑπερβολικὰ κανονικοί, εἶναι ἔτοιμοι νὰ ζοῦν πάντα μιὰ ζωὴ ἀδιάκοπης ἡσυχίας, ἀπομακρύνονται καὶ ἀπομονώνονται γιὰ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς ὑποθέσεις τους, καὶ στὸ σπιτικό τους πάλι μὲ τὴν ἴδια διάθεση συναναστρέφονται μὲ ὄλους, καὶ μὲ τὶς ξένες πόλεις εἶναι ἐπίσης πάντα ἔτοιμοι νὰ ζοῦν εἰρηνικὰ μὲ κάθε τρόπο. Καὶ γι' αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἀγάπη, ποὺ εἶναι περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει ἀκαιρη, ὅταν ζοῦν ὅπως θέλουν, ἀσυνείδητα χάνουν οἱ ἴδιοι κάθε ἱκανότητα γιὰ τὸν πόλεμο, μορφώνουν τοὺς νέους τους ἔτσι σ' αὐτὴ τὴν ἀδυναμία καὶ βρίσκονται στὴ διάθεση τῶν πρώτων ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν· γιὰ ὅλα αὐτὰ ὄχι σὲ πολλὰ χρόνια αὐτοί, τὰ παιδιά τους καὶ ὀλόκληρη ἡ πόλη, χωρὶς καὶ οἱ ἴδιοι νὰ τὸ καταλάβουν, πολλὰς φορές ἐγιναν ἀπὸ ἐλεύθεροι δοῦλοι.

308a

ΝΕ. ΣΩ. Εἶπες σκληρὸ καὶ φοβερὸ πάθημα.

ΞΕ. Τί νὰ ποῦμε τώρα γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν ροπή περισσότερο πρὸς τὴν ἀνδρεία; Ἄραγε δὲν ὠθοῦν τὶς πόλεις τους πάντα σὲ κάποιον πόλεμον γιὰ τὸ πολὺ μεγάλο πάθος ποὺ ἔχουν γι' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς καὶ ἔτσι ἐκθέτουν τὶς πατρίδες τους σὲ ἔχθρα μὲ πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς καὶ τὶς ὀδηγοῦν στὴν πλήρη καταστροφή ἢ τὶς κάνουν δοῦλες καὶ ὑποχείριες στοὺς ἐχθροὺς;

ΝΕ. ΣΩ. Κι αὐτὸ εἶναι ἀληθινά.

b

ΞΕ. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ὁμολογήσουμε ὅτι ὑπάρχει ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ εἶδη πνευμάτων μιὰ πηγὴ συνεχῆς καὶ πολὺ βαθειὰ ἔχθρας καὶ διχόνοιας;

ΝΕ. ΣΩ. Ἀδύνατο νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσουμε.

ΞΕ. Ἐχομε βρεῖ λοιπὸν ἐκεῖνο ποὺ ἐξ ἀρχῆς ἐρευνούσαμε, ὅτι μερικὰ μέρη τῆς ἀρετῆς, καὶ ὄχι μικρά, εἶναι ἀντίθετα μεταξύ τους ἀπὸ φυσικοῦ τους καὶ μάλιστα γεννοῦν στὰ πνεύματα, ὅπου βρίσκονται, τὶς ἴδιες ἀντιθέσεις.

ΝΕ. ΣΩ. Φαίνεται.

ΞΕ. Τόδε τοίνυν αὐτὸ λάβωμεν.

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ ποῖον;

- c **ΞΕ.** Εἴ τίς που τῶν συνθετικῶν ἐπιστημῶν πράγμα ὁτιοῦν τῶν αὐτῆς ἔργων, κἂν εἰ τὸ φουλότατον, ἐκοῦσα ἐκ μοχθηρῶν καὶ χρηστῶν τιων συνίστησιν, ἢ πᾶσα ἐπιστήμη πανταχοῦ τὰ μὲν μοχθηρὰ εἰς δύναμιν ἀποβάλλει, τὰ δὲ ἐπιτήδεια καὶ [τὰ] χρηστὰ ἔλαβεν, ἐκ τούτων δὲ καὶ ὁμοίων καὶ ἀνομοίων ὄντων, πάντα εἰς ἓν αὐτὰ συνάγουσα, μίαν τινὰ δύναμιν καὶ ἰδέαν δημιουργεῖ.

ΝΕ. ΣΩ. Τί μῆν;

- d **ΞΕ.** Οὐδ' ἄρα ἢ κατὰ φύσιν ἀληθῶς οὐσα ἡμῖν πολιτικὴ μή ποτε ἐκ χρηστῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων ἐκοῦσα εἶναι συστήσεται πόλιν τινὰ ἀλλ' εὐδηλον ὅτι παιδιᾷ πρῶτον βασανεῖ, μετὰ δὲ τὴν βάσανον αὐτοῖς δυναμένους παιδεύειν καὶ ὑπηρετεῖν πρὸς τοῦτ' αὐτὸ παραδώσει, προστάττουσα καὶ ἐπιστατοῦσα αὐτή, καθάπερ ὑφαντικὴ ἰεῖς τε ξαίνοισι καὶ τοῖς τᾶλλα προπαρασκευάζουσιν ἕσα πρὸς τὴν πλέξιν αὐτῆς συμπαρακολουθοῦσα προστάττει καὶ ἐπιστατεῖ, τοιαῦτα ἐκάστοις ἐνδεικνύσα τὰ ἔργα ἀποτελεῖν οἷα
e ἂν ἐπιτήδεια ἡγήται πρὸς τὴν αὐτῆς εἶναι συμπλοκήν.

ΝΕ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

- ΞΕ.** Ταῦτόν δὴ μοι τοῦθ' ἢ βασιλικὴ φαίνεται πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον παιδευταῖς καὶ τροφεῦσιν, τὴν τῆς ἐπιστατικῆς αὐτῆς δύναμιν ἔχουσα, οὐκ ἐπιτρέψειν ἄσκεῖν ὅτι μή τις πρὸς τὴν αὐτῆς σύγκρασιν ἀπεργαζόμενος ἤθος τι πρέπον ἀποτελεῖ, ταῦτα δὲ μόνον παρακελεύεσθαι παιδεύειν καὶ τοὺς μὲν μὴ δυναμένους κοινανεῖν ἤθος ἀνδρείου καὶ σώφρονος ὅσα τε ἄλλα ἐστὶ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν, ἀλλ' εἰς ἀ-
309a θεότητα καὶ ὕβριν καὶ ἀδικίαν ὑπὸ κακῆς βίης φύσεως ἀπαθουμένους, θανάτοις τε ἐκβάλλει καὶ φονγαῖς καὶ ταῖς μεγίσταις κολάζουσα ἀτιμίαις.

ΝΕ. ΣΩ. Λέγεται γοῦν πως οὕτως.

XLVI. Ὁ βασιλικὸς ὕφανθης καὶ ἡ συγχώνευσις
τῶν ἀντιθέτων

ΞΕ. Ἄς πάρουμε τώρα τοῦτο δῶ πάλι.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιό;

ΞΕ. Ἄς ἐξετάσουμε ἂν κάποια ἀπὸ τὶς συνθετικὰς ἐπιστῆμες συνδυάζῃ ὁποιοδήποτε πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ἔργα της, ὅτω κι ἂν εἶναι τὸ πιὸ ταπεινόν, μὲ τὴ θέλησὴ της ὅπου κακὰ καὶ καλὰ στοιχεῖα, ἢ ἂν κάθε ἐπιστῆμη σὲ κάθε τομέα ἀπομακρύνῃ κατὰ δύναμιν τὰ κακὰ στοιχεῖα καὶ διατηρῇ τὰ ὠφέλιμα καὶ καλὰ, κι ἂπ' αὐτὰ ποὺ εἶναι ὅμοια καὶ ἀνόμοια, ἀφοῦ τὰ ἐνώνει ὅλα αὐτὰ μαζί σ' ἓνα ἔργο, δημιουργῇ μιὰ κάποια δύναμιν καὶ μορφή.

ΝΕ. ΣΩ. Βέβαια.

ΞΕ. Ἐπομένως ἡ πολιτικὴ μας, ἡ ἀληθινὴ πολιτικὴ, δὴ σύμφωνη μὲ τὴ φύσιν, δὲ ρὰ ἰδρῦση ποτὲ μὲ τὴ θέλησὴ της κάποια πόλιν ἀπὸ καλοῦς καὶ κακοῦς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι πρῶτα θὰ ὑποβάλλῃ τοὺς ὑπηκόους της στὴ δοκιμὴ τοῦ παιγνιδίου καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴ δοκιμασίαν πάλι θὰ τοὺς παραδώσῃ σὲ παιδαγωγούς ποὺ μποροῦν νὰ ἐκπαιδεύουν καὶ εἶναι κατάλληλοι γι' αὐτὴ τὴν ὑπηρεσίαν, προστάζοντας καὶ διευθύνοντας ἢ ἴδια, ὅπως ἀκριβῶς κάνει ἡ ὕφαντικὴ στοὺς ξάντες καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους βοηθοὺς ποὺ προπαρασκευάζουν τὰ ἄλλα ὕλικά γιὰ τὸ πλέξιμο: μένοντας κοντὰ τους, ἐπιβλέπει καὶ διευθύνει ὅλες τὶς κινήσεις τους προσδιορίζοντας σὲ καθένα νὰ ἐκτελῇ τέτοια ἔργα, ὅποια νομίζει ὅτι εἶναι ὠφέλιμα γιὰ τὴ δικὴ της ἐργασία τῆς ὕφανσεως.

ΞΕ. Τὸ ἴδιο λοιπόν, μοῦ φαίνεται, θὰ κάνῃ καὶ ἡ βασιλικὴ ἐπιστῆμη ὡς πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, διδάσκουν καὶ ἀνατρέφουν, δηλαδὴ θὰ διατηρήσῃ τὴ διευθυντικὴ ἐξουσίαν, δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ καμιά ἄσκησιν παρὰ ἐκείνην ποὺ ἔχει τὴν τάσιν νὰ διευκολύνῃ τὸ δικό της μεῖγμα, σχηματίζοντας χαρακτῆρες ποὺ πρέπει, καὶ θὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ μόνο αὐτὰ νὰ διδάσκουν. Καὶ ἐκείνους ποὺ δὲν μποροῦν νὰ μετέχουν σὲ χαρακτῆρα ἀνδρεῖο καὶ φρόνιμο καὶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες ἐνάρετες κλίσεις, καὶ ποὺ σπρώχνονται βίαια πρὸς τὴν ἀσέβειαν, τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἀδικίαν ἀπὸ τὴν κακὴν 309a
τους φύσιν, τοὺς διώχνει καὶ τοὺς τιμωρεῖ μὲ θάνατον, ἐξορία καὶ μὲ τὶς πιὸ βαρύτερες ποινές.

ΝΕ. ΣΩ. Ἔτσι λένε τουλάχιστον.

ΞΕ. Τοὺς δὲ ἐν ἀμαθίᾳ τε αὐτὰ καὶ ταπεινότητι πολλῆ κλυιδουμένους εἰς τὸ δουλικὸν ὑποζεύγνυσι γένος.

ΝΕ. ΣΩ. Ὁρθότατα.

ΞΕ. Τοὺς λοιποὺς τοίνυν, ὅσων αἱ φύσεις ἐπὶ τὸ γεν-
b ναῖον ἱκαναὶ παιδείας τυγχάνουσαι καθίπτασθαι καὶ δέξασθαι μετὰ τέχνης σύμμειξιν πρὸς ἀλλήλας, τούτων τὰς μὲν ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν μᾶλλον συντεινούσας, οἷον στημονοφνῆς νομί-
σασ' αὐτῶν εἶναι τὸ στερεὸν ἦθος, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ κόσμιον πῖονί τε καὶ μαλακῶ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα κροκῶδει διανήματι προσχρωμένας, ἐναντία δὲ τεινούσας ἀλλήλαις, πειρᾶται τοιόνδε τινὰ τρόπον τινδεῖν καὶ συμπλέκειν.

ΝΕ. ΣΩ. Ποῖον δῆ;

c **ΞΕ.** Πρῶτον μὲν κατὰ τὸ συγγενὲς τὸ ἀειγενὲς ὃν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μέρος θεῖω σιναρμοσαμένη δεσμῶ, μετὰ δὲ τὸ θεῖον τὸ ζυγογενὲς αὐτῶν ἀδῆις ἀνθρωπίνοις.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες αὐτῶ;

ΞΕ. Τὴν τῶν καλῶν καὶ δικαίων πέρι καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων ὄντως οὐδ' ἄλλοις ἀληθῆ δόξαν μετὰ βεβαιώσεως, ἴσπταν ἐν [ταῖς] ψυχαῖς ἐγγίγνηται, θεῖαν φημί ἐν δαιμονίῳ γίγνεσθαι γένει.

ΝΕ. ΣΩ. Πρέπει γοῦν οὕτω.

d **ΞΕ.** Τὸν δὲ πολιτικὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ἄρ' ἴσμεν ὅτι προσήκει μόνον δυνατὸν εἶναι τῇ τῆς βασιλικῆς μούσῃ τοῦτο αὐτὸ ἐμποιεῖν τοῖς ὀρθῶς μεταλαβοῦσι παιδείας, οὗς ἐλέγομεν νυνδῆ;

ΝΕ. ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΞΕ. Ὅς δ' ἂν ὄραν γε, ὦ Σώκρατες, ἀδυνατῆ τὸ τοιοῦτον, μηδέποτε τοῖς νῦν ζητουμένοις ὀνόμασιν αὐτὸν προσ-
αγορεύωμεν.

ΝΕ. ΣΩ. Ὁρθότατα.

e **ΞΕ.** Τί οὖν; Ἀνδρεία ψυχὴ λαμβανομένη τῆς τοιαύτης ἀληθείας ἄρ' οὐχ ἡμεροῦται καὶ τῶν δικαίων μάλιστα οὕτω κοινωνεῖν ἂν ἐθελήσειε., μὴ μεταλαβοῦσα δὲ ἀποκλινεῖ μᾶλλον πρὸς θηριώδη τινὰ φύσιν;

ΞΕ. Ἐκείνους, πού κυλιούνται στὴν ἀμάθεια καὶ στὴν πολλὴ κατὰπτωση, τοὺς βάζει στὸ ζυγὸ τῆς σκλαβιάς.

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ὅμως, ὅσων οἱ φύσεις τυχαίνει νὰ εἶναι γεννημένες ἱκανές γιὰ μιὰ καλὴ ἀνατροφή πρὸς **b** τὶς εὐγενεῖς ἀρετὲς καὶ γιὰ νὰ δέχωνται μὲ τέχνη κάποιαν ἀνάμειξη μεταξὺ τους, ἀπ' αὐτούς, ὅσοι φέρονται περισσότερο πρὸς τὴν ἀνδρεία, νομίζοντας ὅτι ὁ στερεὸς τους χαρακτήρας εἶναι σὰν ὅμοιος μὲ τὶς κλωστὲς τοῦ στημονιοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους πού τείνουν πρὸς τὴν κοσμιότητα μὲ ἦθος πυκνὸ καὶ μαλακὸ πού μοιάζει κατὰ τὴν εἰκόνα μας μὲ νῆμα ὅμοιο πρὸς τὸ ὑφάδι—ἀντίθετους, καθὼς εἶναι, μεταξὺ τους—προσπαθεῖ νὰ τοὺς συνδέσῃ καὶ νὰ τοὺς συνενώσῃ κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο.

ΝΕ. ΣΩ. Ποιὸν λοιπόν ;

ΞΕ. Συνενώνει πρῶτα κατὰ τὶς συγγενεῖς τους τὸ **c** αἰώνιο μέρος τῆς ψυχῆς τους μ' ἓνα θεϊκὸ νῆμα, ἔπειτα, ὕστερα ἀπὸ τὸ θεϊκὸ μέρος, ἐνώνει πάλι τὸ ζωϊκὸ μέρος τους μὲ ἀνθρώπινα νήματα.

ΝΕ. ΣΩ. Τί θέλεις πάλι νὰ πῆς μ' αὐτό ;

ΞΕ. Ἄν ὑπάρχῃ πραγματικὰ μιὰ ἀληθινὴ καὶ σταθερὴ γνώμη γιὰ τὰ καλὰ, δίκαια καὶ ἀγαθὰ καὶ γιὰ τὰ ἀντίθετά τους, ὅταν ριζώνῃ στὶς ψυχές, λέω ὅτι κάποιον θεϊκὸ πρᾶγμα γεννιέται σὲ δαιμονικὸ γένος.

ΝΕ. ΣΩ. Ταιριάζει νὰ τὸ λέμε ἔτσι.

ΞΕ. Ἄραγε ξέρομε ὅτι ὁ πολιτικὸς καὶ ὁ σοφὸς νο- **d** μοθέτης ἔχει αὐτὸς μόνος τὸ προνόμιο τῆς δυνάμεως, μὲ τὴ βοήθεια τῆς μούσας τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης, νὰ ἐντυπώσῃ μιὰ τέτοια γνώμη σ' ἐκείνους πού ἔχουν πάρει τὴν καλὴ ἀγωγή καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους αὐτὴ τῆ στιγμὴ μιλήσαμε ;

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι πιθανὸ τουλάχιστο.

ΞΕ. Ἐκείνον πού δὲν ἔχει αὐτὴ τὴ δύναμη νὰ ἐνεργῇ ἔτσι, Σωκράτη μου, ποτὲ δὲν θὰ τὸν προσφωνήσουμε μὲ τοὺς τίτλους πού ἀναφέραμε.

ΝΕ. ΣΩ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Τί λοιπόν ; μιὰ ἀνδρεία ψυχὴ, ὅταν διαπνέεται ἀπὸ μιὰ τέτοια ἀλήθεια, ἄραγε δὲν ἐξημερώνεται καὶ δὲ θά- **e** θελε πιὸ εὐχάριστα νὰ μετέχῃ στὸ δίκαια, ἐνῶ ἄλλιῶς, ἂν δὲν μετέχῃ, θὰ κλίνη πρὸς μιὰν ἀγριότητα σχεδὸν κτηνώδη ;

NE. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τί δὲ τὸ τῆς κοσμίας φύσεως; Ἄρ' οὐ τούτων μὲν μεταλαβὼν τῶν δοξῶν ὄντως σῶφρον καὶ φρόνιμον, ὡς γε ἐν πολιτείᾳ, γίγνεται, μὴ κοινωνήσαν δὲ ὧν λέγομεν ἐπονείδιστόν τινα εὐθελείας δικαιοτάτα λαμβάνει φήμη;

NE. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν συμπλοκὴν καὶ δεσμόν τοῦτον τοῖς μὲν κακοῖς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς πρὸς τοὺς κακοὺς μηδέποτε μόνιμον φῶμεν γίνεσθαι, μηδέ τινα ἐπιστήμην αὐτῶ σπουδῇ πρὸς τοὺς τοιούτους ἂν χρῆσθαι ποτε;

NE. ΣΩ. Πῶς γάρ;

310a ΞΕ. Τοῖς δ' εὐγενέσι γενομένοις τε ἐξ ἀρχῆς ἦθεσι θρεφθεῖσί τε κατὰ φύσιν μόνοις διὰ νόμων ἐμφύεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ τοῦτ' εἶναι τέχνη φάρμακον, καὶ καθάπερ εἴπομεν τοῦτον θεióτερον εἶναι τὸν σύνδεσμον ἀρετῆς μερῶν φύσεως ἀνομοίων καὶ ἐπὶ τὰ ἐναντία φερομένων.

NE. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

ΞΕ. Τοὺς μὴν λοιπούς, ὄντας ἀνθρωπίνους δεσμούς, ὑπάρχοντος τοῦτου τοῦ θείου σχεδὸν οὐδὲν χαλεπὸν οὔτε ἐννοεῖν οὔτε ἐννοήσαντα ἀποτελεῖν.

b NE. ΣΩ. Πῶς δὴ, καὶ τίνας;

ΞΕ. Τοὺς τῶν ἐπιγαμιῶν καὶ παιδῶν κοινωνήσεων καὶ τῶν περὶ τὰς ἰδίας ἐκδόσεις καὶ γάμους. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ περὶ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς συνδοῦνται πρὸς τὴν τῶν παιδῶν γέννησιν.

NE. ΣΩ. Τί δὴ;

ΞΕ. Τὰ μὲν πλοῦτου καὶ δυνάμεων ἐν τοῖς τοιούτοις δῶγματα τί καὶ τις ἂν ὡς ἄξια λόγου σπουδάζοι μεμφόμενος;

NE. ΣΩ. Οὐδέν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Καὶ τώρα τοῦτο: ἄραγε, ἂν ἡ μετρημένη φύση μεταλάβῃ ἀπ' αὐτὲς τὲς γνῶμες, γίνεται πραγματικὰ συνετὴ καὶ φρόνιμη, ὅσο τουλάχιστον τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ζωὴ μέσα σὲ μιὰ πόλη, ἂν ὁμως στερηθῇ ἀπὸ τὰ φῶτα ποὺ λέμε, ἀποκτᾷ πολὺ δίκαια μιὰν ἀξιοκατάκριτη φήμη ἡλιθιότητος;

ΝΕ. ΣΩ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Νὰ βεβαιώσουμε λοιπὸν ὅτι ἡ συνένωση καὶ ὁ σύνδεσμος αὐτὸς δὲν γίνεται ποτὲ σταθερὸς οὔτε στοὺς κακοὺς μεταξύ τους οὔτε στοὺς ἀγαθοὺς με τοὺς κακοὺς, καὶ καμιά ἐπιστῆμη δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ σοβαρὰ νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ γιὰ ἀνθρώπους τέτοιου εἶδους;

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς θὰ μπορούσε;

ΞΕ. Μόνο στοὺς χαρακτῆρες, στοὺς ὁποίους ἡ εὐγένεια εἶναι ἔμφυτη καὶ συμπληρώνεται μὲ τὴν ἀγωγή, μπορεί νὰ ἐγχαραχθῇ μὲ τοὺς νόμους αὐτὸς ὁ δεσμὸς καὶ γι' αὐτοὺς ἔχει ἀπὸ τὴν τέχνη ἐπινοηθῇ τοῦτο τὸ φάρμακο. Ὅπως εἶπαμε, αὐτὸς ὁ σύνδεσμος ποὺ ἐνώνει μεταξύ τους τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς, ὅσο ἀνόμοια καὶ ἂν εἶναι ἀπὸ τὴ φύση καὶ ὅσο ἀντίθετες τάσεις κι ἂν ἔχουν, εἶναι ἀληθινὰ θεϊότερος.

ΝΕ. ΣΩ. Ἀληθέστατα.

XLVII—XLVIII. Οἱ ἀνθρώπινοι δεσμοὶ: γάμοι καὶ συνοικέσια

ΞΕ. Τοὺς ὑπόλοιπους δεσμοὺς, τοὺς ἀνθρώπινους, μιὰ ποὺ ὑπάρχει αὐτὸς ὁ θεῖος, σχεδὸν δὲν εἶναι διόλου δύσκολο οὔτε νὰ τοὺς ἐννοήσουμε οὔτε, ἂν τοὺς ἐννοήσουμε, νὰ τοὺς πραγματοποιήσουμε.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς αὐτὸ καὶ γιὰ ποιούς δεσμοὺς πρόκειται; **b**

ΞΕ. Γιὰ τοὺς δεσμοὺς τῶν ἐπιγαμιῶν καὶ τὴν κοινότητα παιδιῶν καὶ ὅσα ἀφοροῦν στὴν ἀποκατάσταση τῶν κοριτσιῶν καὶ στοὺς γάμους. Γιατὶ οἱ πολλοὶ κάνουν αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὲς ἐπιγαμίαις ὑπὸ ὄρους δυσμενεῖς γιὰ τὴ γέννηση τῶν παιδιῶν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Οἱ πρόθυμες ἐπιδιώξεις πλοῦτου καὶ δυνάμεων σ' αὐτὲς τὲς περιπτώσεις ἀξίζουν τὸν κόπο μιᾶς σοβαρῆς κριτικῆς ;

ΝΕ. ΣΩ. Ὅχι βέβαια.

ΣΕ. Μᾶλλον δέ γε δίκαιον τῶν περὶ τὰ γένη ποιουμένων
 c ἐπιμέλειαν τούτων πέρι λέγειν, εἴ τι μὴ κατὰ τρόπον πράτ-
 τουσιν.

ΝΕ. ΣΩ. Εἰκὸς γὰρ οὖν.

ΣΕ. Πράττονσι μὲν δὴ οὐδ' ἐξ ἐνὸς ὀρθοῦ λόγου, τὴν ἐν
 τῷ παραχρῆμα διώκοντες ῥαστώνην καὶ τῷ τοὺς μὲν προσ-
 ομοίους αὐτοῖς ἀσπάξασθαι, τοὺς δ' ἀνομοίους μὴ στέργειν,
 πλείστον τῇ δυσχερείᾳ μέρος ἀπονέμοντες.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΣΕ. Οἱ μὲν πον κόσμιοι τὸ σφέτερον αὐτῶν ἦθος ζη-
 τοῦσι, καὶ κατὰ δύναμιν γαμοῦσί τε παρὰ τούτων καὶ τὰς
 d ἐκδιδομένας παρ' αὐτῶν εἰς τούτους ἐκπέμπονσι πάλιν ὡς
 δ' αὐτως τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν γένος ὄρεᾷ, τὴν αὐτοῦ μετα-
 διῶκον φύσιν, δέον ποιεῖν ἀμφοτέρα τὰ γένη τούτων τοῦναν-
 τίον ἅπαν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς, καὶ διὰ τί;

ΣΕ. Διότι πέφυκεν ἀνδρεία τε ἐν πολλαῖς γενέσεσιν
 ἄμεικτος γεννωμένη σῶφρονι φύσει κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀκμάζειν
 ῥώμῃ, τελευτῶσα δὲ ἐξανθεῖν παντάπασιν μανίας.

ΝΕ. ΣΩ. Εἰκὸς.

ΣΕ. Ἡ δὲ αἰδοῦς γε αὖ λίαν πλήρης ψυχῆ καὶ ἀκί-
 e ραστος τόλμης ἀνδρείας, ἐπὶ δὲ γενεὰς πολλὰς οὕτω γεννη-
 θεῖσα, κωθεστέρα φύεσθαι τοῦ καιροῦ καὶ ἀποτελευτῶσα δὴ
 παντάπασιν ἀναηροῦσθαι.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ τοῦτ' εἰκὸς οὕτω συμβαίνειν.

ΣΕ. Τούτους δὴ τοὺς δεσμούς εἰλεγον διὰ χαλεπὸν
 οὐδὲν συνδεῖν ὑπάρξαντος τοῦ περὶ τὰ καλὰ κἀγαθὰ μίαν
 ἔχειν ἀμφοτέρα τὰ γένη δόξαν. Τοῦτο γὰρ ἐν καὶ δλον
 ἐστὶ βασιλικῆς συνφάνσεως ἔργον, μηδέποτε εἶαν ἀφίστα-
 σθαι σῶφρονα ἀπὸ τῶν ἀνδρείων ἦθη, συγκερμίζοντα δὲ
 ὁμοδοξίαις καὶ τιμαῖς καὶ ἀτιμίαις καὶ δόξαις καὶ ὁμηρειῶν
 311a ὑφασμα συνάγοντα ἐξ αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς
 αἰεὶ κοινῇ τούτοις ἐπιτρέπειν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΣΕ. Οὐ μὲν ἂν ἐνὸς ἀρχοντος χρεῖα συμβαίῃη, τὸν

ΕΕ. Καλύτερα είναι νά μιλοῦμε γιά κείνους πού φροντίζουν γιά τὸ γένος τους καὶ νά δείξουμε σὲ τί ὁ τρόπος τους εὐδαιμονοῦν εἶναι ἐσφαλμένους.

ΝΕ. ΣΩ. Εἶναι σωστό.

ΕΕ. Ἐνεργοῦν λοιπὸν ἔξω ἀπὸ κάθε ὀρθὸ λόγο, ἐπιδιώκουν τὴν ἄμεση ἀνάπαυση, προσκολλῶνται μὲ ἀγάπη πρὸς τοὺς ὁμοίους τους, δὲν ἀγαποῦν τοὺς ἄλλους καὶ ἀφήνονται νὰ ὀδηγοῦνται πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν ἀντιπάθειάν τους.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΕΕ. Οἱ φρόνιμοι, νομίζω, ζητοῦν ἀνθρώπους τοῦ δικοῦ τους χαρακτήρα καὶ παίρνουν τὴν γυναῖκα τους, ὅσο εἶναι δυνατόν, ἀπ' αὐτὸ τὸ περιβάλλον, καὶ τὴν κόρες τους πάλι μὲ αὐτοὺς τὴν παντρεύουν· ἔτσι πάλι κάνουν καὶ ἐκεῖνοι τοῦ ἀνδρείου γένους, ἐπιζητώντας νὰ ξαναβροῦν τὴν δικήν τους φύσιν, ἐνῶ καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη φύσις θὰ ἔπρεπε νὰ κἀνη ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς καὶ γιὰτί;

ΕΕ. Γιὰτί ἀπὸ φυσικοῦ τῆς ἡ ἀνδρεία, ὅταν σὲ πολλὰς διαδοχικὰς γενεὰς μεταδίνεται χωρὶς ἀνάμειξη μὲ σώφρονα χαρακτήρα, στὴν ἀρχὴ ἀκμάζει σὲ εὐρωστία, τέλος ὅμως ἐκφυλίζεται ἐντελῶς σὲ ἀγριὰς τρέλλες.

ΝΕ. ΣΩ. Φυσικά.

ΕΕ. Ἐξ ἄλλου ἡ πολὺ γεμάτη ἀπὸ ντροπὴ ψυχὴ, ἡ μὴ ἀνάμεικτη μὲ ἀνδρεία τόλμη, πού ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ἀναπαράγεται, γίνεται μὲ τὸν καιρὸ πρὸς νωθρὴ καὶ στὸ τέλος καταπνικτὰ ὀλότελα ἀνάπηρη.

ΝΕ. ΣΩ. Αὐτὸ εἶναι εὐλογοῦν νὰ συμβαίνει ἔτσι.

ΕΕ. Αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς δεσμοὺς ἔλεγα ὅτι δὲν θὰ ἦταν καθόλου δύσκολο νὰ συνδέσουμε, φτάνει μόνον αὐτὰ τὰ δύο γένη νὰ ἔχουν τὴν ἴδια γνώμη γιά τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ. Γιὰτί αὐτὸ εἶναι τὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ ἔργο τῆς βασιλικῆς τέχνης τῆς συνυφάνσεως: νὰ μὴ ἀφήνη ποτὲ νὰ χωρίζουν οἱ σώφρονες χαρακτήρες ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους, ἀλλὰ νὰ τοὺς ὑφαίνη μαζί μὲ συμφωνία γυνῶν, μὲ τιμὰς καὶ δόξας, μὲ ἀμοιβαῖες ἀνταλλαγὰς ὁμῶν, γιά νὰ κἀνη ἀπ' αὐτοὺς ἓνα ὕψωμα ὁμαλὸ στὴν ἀφῆ καὶ καλοῦφασμένο καὶ νὰ ἐμπιστεύεται σ' αὐτοὺς πάντοτε ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἀρχὴν στὴν πόλιν.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς;

ΕΕ. Ἐκεῖ ὅπου χρειάζεται ἓνας μόνος ἄρχοντας, νὰ ἐκ-

ταῦτα ἀμφοτέρω ἔχοντα αἰρούμενον ἐπιστάτην· οὐ δ' ἂν πλείονων, τούτων μέρος ἑκατέρων συμμειγνύντα. Τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἦθη σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καὶ τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεΐται.

NE. ΣΩ. Δοκεῖ γοῦν δὴ καὶ τάδε.

- b ΕΕ. Τὰ δ' ἀνδρείά γε αὐτὸς μὲν τὸ δίκαιον καὶ εὐλαβὲς ἐκείνων ἐπιδεέστερα, τὸ δὲ ἐν ταῖς πράξεσι ἰταμόν διαφερόντως ἴσχει. Πάντα δὲ καλῶς γίγνεσθαι τὰ περὶ τὰς πόλεις ἰδία καὶ δημοσία τούτοις μὴ παραγενομένοις ἀμφοῖν ἀδύνατον.

NE. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ;

- c ΕΕ. Τοῦτο δὴ τέλος ὑφάσματος εὐθυπλοκίᾳ συμπλακὲν γίγνεσθαι φῶμεν πολιτικῆς πράξεως τὸ τῶν ἀνδρείων καὶ σωφρόνων ἀνθρώπων ἦθος, ὁπότεν ὁμοιοῖα καὶ φιλία κοινὸν συναγαγοῦσα αὐτῶν τὸν βίον ἢ βασιλικὴ τέχνη, πάντων μεγαλοπρεπέστατον ὑφασμάτων καὶ ἄριστον ἀποτελέσασα [ὥστ' εἶναι κοινόν] τοὺς τ' ἄλλους ἐν ταῖς πόλεσι πάντας δούλους καὶ ἐλευθέρους ἀμπίσχουσα, συνέχη τούτῳ τῷ πλέγματι, καὶ καθ' ὅσον εὐδαίμονι προσήκει γίγνεσθαι πόλει τούτου μηδαμῆ μηδὲν ἐλλείπουσα ἄρχη τε καὶ ἐπιστατῆ.

NE. ΣΩ. Κάλλιστα αὐτὸν βασιλικὸν ἀπετέλεσας ἄνδρα ἡμῖν, ὃ ξένη, καὶ τὸν πολιτικόν.

λέγουν τέτοιον πού ἔχει καὶ τοὺς δυὸ αὐτοὺς χαρακτῆρες· ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται περισσότεροι, νὰ βάλουν ἴσο μέρος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο. Γιατὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν σωφρόνων ἀρχόντων εἶναι πολὺ προσεκτικοὶ καὶ δίκαιοι καὶ φέρουν σωτηρία, ἀλλὰ τοὺς λείπει ἡ ὀρμητικότητα καὶ κάποια ἀσυλλόγιστη τόλμη ὀξεῖα καὶ δραστική.

ΝΕ. ΣΩ. Καὶ αὐτὸ φαίνεται ἐπίσης ἀληθινόν.

ΞΕ. Οἱ ἀνδρεῖοι πάλι, κατώτεροι ἀπὸ ἐκείνους ἢ ὡς πρὸς τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴ σωφροσύνη, ὅταν πρόκειται νὰ δράσουν, ἔχουν τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη παραπάνω ὅπὸ κάθε ἄλλον. Εἶναι ἐπίσης ἀδύνατο νὰ γίνωνται διὰ αὐτὰ καλὰ στὶς πόλεις ἢ αὐτοὺς ἰδιῶτες καὶ γιὰ τὸ κράτος, ἂν αὐτοὶ οἱ δυὸ χαρακτῆρες δὲν συνδυάζονται.

ΝΕ. ΣΩ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Ἄς ποῦμε λοιπὸν ὅτι εἶναι πιά τελειωμένο αὐτὸ τὸ ὕψωμα πού ὕφανε μὲ ὀμαλὴν ὕφανση ἡ πολιτικὴ ἐνέργεια, παίρνοντας τοὺς χαρακτῆρες τῶν ἀνδρείων καὶ σωφρόνων ἀνθρώπων, ὅταν ἡ βασιλικὴ τέχνη μὲ ὀμόνοια καὶ φιλία ἐνώ- c
νοντας τὸ βίον τοὺς καὶ πραγματοποιώντας ἔτσι τὸ πῶς μεγαλόπρεπο καὶ τὸ ἐξαιρετικώτερο ἀπ' ὅλα τὰ ὕψωματα, καὶ τοὺς ἄλλους στὶς πόλεις ὅλους, δούλους καὶ ἐλεύθερους, τοὺς περισφίγγει καὶ τοὺς συγκρατῆ σ' αὐτὸ τὸ πλεγμένο πρᾶγμα, καὶ ἐξασφαλίζοντας στὴν πόλιν, χωρὶς νὰ ὕστερῃ σὲ καμιὰ περίπτωσι, κάθε εὐτυχία πού ταιριάζει ν' ἀπολαύσῃ, κυβερνᾷ καὶ ἐποπτεύει.

ΝΕ. ΣΩ. Ἐξοχα πάλι μᾶς ἀποτελείωσες, ξένη μου, τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλικοῦ ἀνδρα.